This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

BERKELEY
LIBRARY
UNIVERSITY OF
CALIFORNIA

THE LIBRARY
OF
THE UNIVERSITY
OF CALIFORNIA

GIFT OF

Mr. & Mrs.
Arthur Pirsko

Bible, N. T Eskimo.

TESTAMENTITAK

TAMÆDSA

NALEGAPTA PIULIJIPTA

JÊSUSIB KRISTUSIB

APOSTELINGITALO

PINIARNINGIT AJOKERTUSINGILLO.

PRINTED FOR
the British and Foreign Bible Society in London,
FOR THE USE OF THE MORAVIAN MISSION IN LABRADOR.

STOLPEN,
GUSTAV WINTERIB NÊNILAUKTANGIT.
1876. 1878.

GIFT
Mr. & Mrs.
Arthur Prosko

BS345
E65
1876

AGLAIT INGMIGOLINGAJUT.

Mattêusib . . . . . Pag. 1
Markusib 63
Lukasib 102
Johannesib 168
Apostelit piniarningit 218
Rômiunut 1
I. Korintemiunut 29
II. Korintemiunut 56
Galâtsiamiunut 74
Efêsusemiunut 84
Filippimiunut 94
Kolossamiunut 101
I. Tessalônikamiunut 107
II. Tessalônikamiunut 114
I. Timôteusemut 118
II. Timôteusemut 126
Titusemut 132
Filemônemut 135
Ebrêerinut 137
Jakôbusib 158
I. Pêtrusib 165
II. Pêtrusib 173
I. Johannesib aglârsungit 178
II. Johannesib „ 185
III. Johannesib „ 186
Jûdasib 188
Tækkotitaunek 190

M882776

EVANGELISTIB

MATTÊUSIB AGLANGIT.

KAPITEL I.

Kristusib sivorlingita malliktigêngninginik. Singaigijauninganik attinganiglo.

AGLAIT Kristusib sivorlingita malliktigêngninginik: Tâmna Davidib erninga, tâmna Abrahab erninga.
2 Abrahab ernetârivâ Isaak. Isaab ernetârivâ Jâko. Jâkob ernetârivâ Jûda ĸattangutingillo.
3 Jûdab ernetârivâ Farez Zaralo Tâmaremit. Farezib ernetârivâ Hezron. Hezronib ernetârivâ Rame.
4 Ramib ernetârivâ Aminada. Aminadab ernetârivâ Nahasson. Nahassonib ernetârivâ Salma.
5 Salmab ernetârivâ Bôase Rahabemit. Bôasib ernetârivâ Obede Rutemit. Obedib ernetârivâ Jesse.
6 Jessib ernetârivâ attaneĸ Dâvide. Attanniub Dâvidib ernetârivâ Salomone, Urîab nulliarilauĸtanganit.
7 Salomonib ernetârivâ Roboa. Roboab ernetârivâ Abîa. Abîab ernetârivâ Assa.
8 Assab ernetârivâ Jôsafat. Jôsafatib ernetârivâ Jôrame. Jôramib ernetârivâ Osia.
9 Osiab ernetârivâ Jôtame. Jôtamib ernetârivâ Ahas. Ahasib ernetârivâ Ezechia.
10 Ezechiab ernetârivâ Manasse. Manassib ernetârivâ Amon. Amonib ernetârivâ Josîa.
11 Josîab ernetârivâ Jechonia ĸattangutingillo taipsomane Jûdit Babilonemut aularutjaulauĸtillugit.
12 Babilonemit utterningata kingorngagut Jechoniab ernetârivâ Sealtiêle. Sealtiêlib ernetârivâ Zorobabele.

13 Zorobabelib ernetârivâ Abiud. Abiudib ernetârivâ Eliakime. Eliakimib ernetârivâ Asore.
14 Asorib ernetârivâ Zadoк. Zadub ernetârivâ Achime. Achimib ernetârivâ Eliud.
15 Eliudib ernetârivâ Eleasar. Eleasarib ernetârivâ Mattan. Mattanib ernetârivâ Jâko.
16 Jâkob ernetârivâ Jôsefe, Marîab uiksanga. Tâpsoma erniarivâ Jêsuse, Kristusemik attilik.
17 Ernerêt illûnatik Abrahamit Dâvide tikkidlugo 14 ovut. Dâvidemillo, Jûdit Babilonemut aularutjauкârtinnagit, ernerêt 14 ogivut. Babilonemit utterningænnit Kristuse tikkidlugo ernerêt 14 ogivut.
*18 **Kristusible** erniangoninga imaipoк: Anânanga Marîa, Jôsefemut angersimalerame, katterкâratik, mallungnarsivoк, singailermat Anernermit ajunginermit.
19 Uiкsangatale Jôsefib, idluartôgame, kangusuktitsomangilâ, issumaкalerporle angigutjilune кemmagomavlugo.
20 Taimagle issumaкalermat, ahâk, Nâlekab Engelingata saкkervigivâ sinnektômanikut, oкarlune: Jôsefe, Dâvidib erninga, sivôranak, Marîa nulliaksat illingnut pilugo; singainga Anernermit ajunginermit pingmat.
21 Ernermik ernijomârpoк; tâmna Jêsusemik atseraræksarivat, inuкotine piulijomârmagit ajorninginit.
22 Tamædja tamât taimailerpoк, Nâlekab oкausingit nellautaijokut nellautserкovlugit, oкarmat:
23 Ahâk, uigasuk singaijomârpoк, ernermiglo ernijomârlune, Immanuêlemiglo atseraromârpât, (attingata tukkinga) imaipoк: Gûdib illagivâtigut.
24 Jôsefele sinningminit tuppakkame, taimailivoк perкojaunermitut Nâlekab Engelinganut, nulliaksane aivlugo.
25 Aktungilâle, erniarerкârtaminik ernerкârtinnago, atserarpâlo Jêsusemik.

KAPITEL II.

Illisimajut tuksiarveкariartorningænnik Jêsusemik. Kemmânermik Egiptenemut. Herôdesib inuarкojininganik sorrusiârsungnik. Jêsuse Nazaretemêdlune.

JÊSUSE erniangongmat Betleheme Jûdêamêtome, Herôdese attaniotillugo, ahâk, illisimajut unnangat (nellojut nunanginit) Jerusalemut pivut, oкarlutiglo:
2 Erniangoкammertoк Jûdit attaningat nanêkâ? Uvlorianga unane tækkogaptigo, tuksiarvigijartorpavut.

3 Attaniub Herôdesib tamanna tussaramiuk koaksârpok, Jerusalemiullo illûnatik;
4 Ajokertuijoksuillo aglangniglo illisimajut tamaita katterkolerpait, kiglisiniaromavlugit, Kristuse nane inûlerniarnerartaungmangât?
5 Ipkoa okautivât: Betleheme Jûdêamêtome. Imak aglaksimangmat nellautaijomut:
6 Igvit Betlehem nuname Jûdêame, mingnerpângungilatit iglugassengnit assingnit Jûdêamêtunit; illingnit pijomârmat Nâlegak inukotiminut Israêlib kinguvânginut attaniojuksak.
7 Tagva Herôdesib angigutjilune illisimajut kaikovait, apperiniarlugit uvloriamik kanga tækkotitomik?
8 Betlehemut aikovait okarlunelo: Aileritse, nutarârsuk apperkutigijartorlugo; nennigupsiuglo, okautigisinga, uvangatauk tuksiarvigijartoromagivara.
9 Attanek tussarêramitsuk, aularput. Ahâk, uvloriak, unane tækkojatik sivorlerivât; nutarârsûblo inningata kollânut pigame, nokkarpok.
10 Uvloriak tækkolermigamitsuk, kuviasuvaksoadlarput.
*11 **Igloullo** itterlutik, nutarârsuglo anânangalo naipipakit, pâmakterlutiglo tuksiarvigivât, perkutitiglo sakkerpait, pililâllo Goldemik, Wairauchemiglo Mirriniglo.
12 Gûdiblo sinektômanikut perkovait, Herôdesemut utterkonnagit. Apkotigilauktamiglo assiagut nunamingnut angergarput.
*13 **Aularmattale**, ahâk, Nâlekab Engelingata Jôsefe sakkervigivâ sinnektômanikut okarlunelo: Makkitit, nutarârsuglo anânangalo illingnut pikik, nunamullo Egiptenemut kemmâlerit, taikanêlutillo, uvamnut okautjaulerkârnak; Herôdesib nutarârsuk tokkonasuarmago.
14 Makkiporlo tagva, nutarârsuglo anânangalo ingminut pivak, Egiptenemullo kemâvok,
15 Tagvanêlerdlunelo, Herôdese tokkotsiarivlugo, Nâlekab okausingit nellautserkovlugit nellautaijokut okauserijangit: Ernera kaikolaukpara Egiptenemit.
*16 **Herôdese** kaujimalerame illisimajunut tappagijaugame, kanningajâdlalerpok, nutarârsuillo illûnaita Betlehemêtut erkânêtullo, jâriggit maggungnik, nukardlingillo tokkotaujartorkovait, illisimajut kiglisivigitsialauramigit (inûlervinganik).
17 Tagva nellautaijub Jeremîasib okausingit nellautsimalerput, okartub:
18 Kakkane nippersoak tussartauvok, oguadlarnerlo, keanerlo, kajumidlarnerlo; Rahelib kitorngane keagivait mannigortaujomananelo; nungutaungmatta.
*19 **Herôdesele** tokkungmat, ahâk, Nâlekab Engelingata Jôsefe sakkervigivâ sinektomanikut Egipteneme,

20 Окarlunelo: Makkitit, nutarârsuglo anânangalo illingnut pikik, Israêliblo nunanganut uttilerit; токkungmatta nutarârsungmik токkotsijomalauktut.
21 Makkiporlo tagva, nutarârsuglo anânangalo neksardlugik, Israêliblo nunanganut pivlune.
22 Tussaumagamiugle Archelause attaniolertoк Jûdêame, atâtane Herôdese innangerdlugo, tâvunga ainermik sivôralerpoк. Sinnektômanikut Gûdemut perкojauvlune nunamut Galilêamut ailerpoк.
23 Iglugasængnut Nazaretemik attelingnut pivlune, tamanna nunagilerpâ, nellautaijut окausingit nellautserкovlugit, окartut: Nazaremiomik atteкaromârpoк.

KAPITEL III.

Johannesib ajoкertuininganik baptitsininganiglo. Jêsusib baptitauninga Johannesemut.

TAIPSOMANE Johannese baptiterijoк tikkipoк, ajoкertuilerlune inuкangitome Judêamêtome.
2 Окarlunelo: Каkkialeritse (issumatâritse), nâlegauvik кilangmêtoк кannitomut tikkisimangmat.
3 Taimnauvorle nellautaijub Jesaiasib окautigilauktanga, окarame: Ajoкertuijub nippinganik·inuкangitomêtoкarpoк: Nâlekab apкotiksanga âкiksorsiuk, apкosiningillo naggotisigik.
4 Tâmnale Johannese, annorâlik nergjutsûb Kamêlib merкunginik tapserutекalarmelo amivinermik; piglertaujârtulle igupsaujârtullo orкsungit nerкigivait.
5 Tagva Jerûsalemiut nellipsarpât, Jûdêamiullo, Jordanib erкânêtullo illûnatik,
6 Baptitaujomavlutik tâpsomunga Jordaneme kôngme, idluinitiglo kigligiksautigivlugit.
*7 **Farisêerillo** Saduzêerillo unnuktut tikkitine baptitsivingminut tækkogamigit, окautivait: Kuglugiangojârtose illipse, kia кemâкovâse ningautsemit pîjomârtomît?
8 Attêle, kiglilingmik sâgiarluse, ablatsâmik issumaкaritse!
9 Issumaniarase, illupsigut окaromavluse: Abraha atâtagivavut. Окautivapse: ujarкanit makkonangat Gûdib Abraha кittorngititsungnarpâ.
10 Ullimaut napârtub mimmernanganêlerêrpoк. Tamanna pivlugo napârtut neliat ajungitunik paungaкangitoк кippijauniarpoк, egitauvlunelo ikkomamut.
11 Uvanga immermut baptipapse nutâmik issumaкarкovluse; кingunipkulle tikkituksaк pitsartunersauvoк uvamnit; nellopко-

tivungalo, tâpsoma ittigagutinginik tigumiarnermik; tâpsoma baptitsomârpâse Anernermut ajunginermut ikkomamullo.
12 Tâpsoma poagitine tigumiarpâ; кemmatullivingme nettinga sanneromârpâ, кaккôjaksatsiallo кematullivingminut kattitsomârpait; piungitulle ôtsomârpait ikkomamut кammisuitomut.
*13 **Taipsomane** Jêsuse Galilêamit Jordanemut Johannesemut pivoк, baptitaujomavlune tâpsomunga.
14 Johannesible кippilukpâ oкarlunelo: Baptitaujariaкaralloarpunga illingnut; igville tikkiparmâ?
15 Jêsusible кiovâ oкautivlugolo: Mânna taimailerle; taimak idluarnernik tamainik nâmaksijuksauvoguk. Johannesib perкovâ tâva.
16 Jêsuse baptitaugame, tuavidlune kôngmit кaккivoк; ahâglo, кilak кollâne angmalerpoк. Johannesiblo Gûdib Anerninga tækkovâ, (tingmiatut) taubetut aккartoк, Jêsusemullo pijoк.
17 Ahâglo, nippe кilangmit oкarpoк: Tagva ernera nagliktara, tâmna кuviagijara.

KAPITEL IV.

Kristusib nerritailininganik ôktorluktauninganiglo. Ajoкertuinine pigiarpâ Galilêame. Illinniartiminik кaiкojivoк. Kanimajunik pijungnaertitsivoк.

TAGVA Anernerub Jêsuse aitipâ inuкangitomut, ôktortauкovlugo Sâtanasemut.
2 Uvlunelo 40 ine unnuanelo 40 ine nerringiname, kâlerpoк.
3 Oktortublo Sâtanasib tikkipâ oкautivlugolo: Gûdib ernerikpattit, ujarкat ukкua oкautikit, кaккôjaulerкovlugit.
4 Kiovâlo oкarlune: Aglaksimavoк: Kaккôjatuinaк inûb inôtigingilâ; Gûdible oкausingit tamaita, кaninganit annijut, (inôtigivait).
5 Tagva Sâtanasib aularutivâ iglogaseksoarnut ivsornaitunut, âlâllo kattimaviksûb nuvugusinganut,
6 Oкautivlugolo: Gûdib ernerikpattit, kattagit; aglaksimangmat: Pivlutit Engeline perкojomârpait, erкisimiartauкovlutit saputijauvlutillo, ittikkatit aporкonnagit ujarкamut.
7 Tagva Jêsusib oкautivâ: Taimaktauк aglaksimagivoк: Gûdingnik Nâlegarnik ôktortuksaungilatit.
8 Ama Sâtanasib aularutivâ кaккaкsoarmut kingiktoкsoarmut, sillaкsûblo attaniovingit ânanauningillo кemmergojautipait tâpsomunga.
9 Oкautivlugolo: Makkoa tamaita illingnut tunnijomavakka, pâmaktervigijomagumga, tuksiarvigivlungalo.

10 Jêsusib tâva окautivâ: Sâtanase, uvamnit aularit, aglaksimangmat: Gûdingnut Nâlegarnut tuksiartuksauvotit kissianullo kivgartortuksauvotit.
11 Sâtanasib tâva кemmakpâ; ahâglo, Engelit tikkipât kivgartorlugolo.
*12 **Jêsusible** Johannese parngnanaersimavingmut pititaujoк tussaramiuk, Galilêamut aivoк.
13 Iglugasaillo Nazaretemik attiggit кemakpait, Kapernaumullo tesseкsûb sinnânêtomut pivoк, Zabuloniblo Naftaliblo erкângne, tagvanêlerdlunelo.
14 Nellautaijub Jesaiasib oкausingit nellautserкovlugit, oкarmat:
15 Zabuloniblo Naftaliblo nunâgik, tesseкsoarmut sangmijuk, Jordanib akkiane, Galilêalo nellojoкtalik,
16 Inuit târmiut, кaumajorsoaк tækkovât, toккublo tachalininganêtunut кaumajoк nuimavoк.
*17 **Nelliutomit** tamattomangat Jêsuse ajoкertuilerpoк, oкarlunelo: Каккialeritse, (ablatsâmik issumaкaritse), nâlegauvik кilangmêtoк кannitomut tikkisimangmat.
*18 **Jêsusele** Galilêab tessersoangata sinnâne pisukkame, angutik nukkarêk tækkovak, Simon, Pêtrusemik attipsâlik, nukkangalo Andrêase, nullutjamingnik ningititsijuk immânut mingeriarniarteogamik.
19 Tâpkungnungalo oкarpoк: Malliktinga; inungnik aulasarteotitsomavaptik.
20 Tuavilutik nullutjatik кemmakpait, malliklugolo.
21 Tagvangallo sivumualerame, assîgik nukkarêk takkogivak, Jakôbuse, Zebedêusib erninga, nukkâlo Johannese, umiaкortômêtuk, atâtatik Zebedêuse illagællugo, nullutjamingnik kigdlaijaivlutik; кaiкovaglo.
22 Tuavilutigle umiaкortôк atâtatiglo кemakpakit, malliklugolo.
*23 **Jêsusible** nuna Galilêa illûnât ingergavigivâ, illinniarvinginelo ajoкertuivoк, oкautsillo tussarnertut nâlegauvingmik oкâlatigivait, кannimajullo atsuiliungitullo inungnêtut âкikpait.
24 Tussaumajaugivoкtauк nuname Sîriame illûnâne. Kannimajullo sunatuinait, atsuiliungitut kappiasuktullo, Sâtanasiggillo, illisimailingajullo, tumângajullo, illûnaita tâpsomunga âpait; illûnaitalo tâpsoma âкikpait.
25 Inugiartoкsuit mallikpât Galilêamit, iglugasaksoarnillo tellimaujortunit, Jerûsalemillo, Judêamillo, Jordanib akkianillo.

KAPITEL V.

Jêsusib okâlaninga kakkame.

INUGIARTOKSUILLE takkogamigit, kakkamut majorarpok; ingimmallo, illinniartingita tikkipât.
2 Kanninelo angmardlugo ajokertorpait okarlunelo:
3 Piloridlarput aklujut anernerme: nâlegauvik kilangmêtok pigileramitsuk.
4 Piloridlarput kiksartut; mannigortaujomârmatta.
5 Piloridlarput kennuêtut; nuna pigileramitsuk.
6 Piloridlarput kâktut immeruktullo Gûdib idluarijanganik; illumertaujomârmatta.
7 Piloridlarput nâpkiniktut; nâpkigijaujomârmatta.
8 Piloridlarput ivjornaitunik ômatiggit; Gûde tækkojomâramitsuk.
9 Piloridlarput ullapirsaijut; Gûdib kittornganginik taijaujomârmatta.
10 Piloridlarput unangmijaudlartut idluarnek pitjutigællugo; nâlegauvik kilangmêtok pigileramitsuk.
11 Piloridlarpose, inuit suadlarpasse uvanga pivlunga, unangmikpasselo, sunatuinarniglo okarnerlugvigikpasse, sæglovlutik.
12 Alliatitse, sivôraniaraselo, akkilertautsiaromârapse kilangme. Taimaktauk nellautaijut sivorlise unangmigingmattigik.
*13 **Nunab** sioraujarivâse. Sioraujak tarriornitsungnaerpat, sumût tarriornititaunajarivâ? Attoræksaujungnaerpok, egitæksauvlune inungnut tulleræksauvok.
14 Sillaksoarmiut kaumanerivâse. Iglugasait kakkab kânganêtut takkuksausuerungnangilat.
15 Nenneroak ikkinginivât, kattaujab attânut illivlugo, nenneroarvingmulle pivok, iglomêtut kaumavait tagva.
16 Taimaktauk nenneroase kaumatisiuk inungnut, ajungitullinipsingnik takkokovlugit, Atâtase kilangmêtok nakorijaukovlugo.
*17 **Pêjaijarterasaginiarasiaga** perkojanik, nellautaijullônêt aglanginik. Pêjariartungilakka, nâmaksitilugille piniarpakka.
18 Ahamarik okautivapse: Kilaglo nunalo nungokârtinnagik, perkojane (aglaksimajune) mingnek, tittârsuglônêt nunguniangilak, tamakkua illûnaita nâmakserkârtinnagit.
19 Mânna perkojat ukkua illangænnik mingnermik nâlengitok, inuit taimak ajokertorlugit, tâmna mingnerpaunerartaujomârpok nâlegauvingme kilangmêtome. Nâlektorle taimaglo ajokertuijok, tâmna angijônerartaujomârpok nâlegauvingme kilangmêtome.
20 Okautivapsele: Idluarnise nâmanersaungipat aglangnik

illisimajut Farisêerillo idluarninginit, nâlegauvingmut кilangmêtomut piniatsangilase.

*21 **Tussalaukpose,** sivorlise окautjaungmatta: Innuartuksaungilatit; innuartorle erкartuivingmut pijæksauvoк.

22 Uvangale окautivapse: Kattangutiminut ningartoк, erкartuivingmut pijæksauvoк; кattangutiminulle Racha (unâluk) окartoк, кaggimiovingmut pijæksauvoк; sillaitomigle окartoк, egitæksauvoк кôrкomut ikkomalingmut.

23 Tamanna pivlugo, tunnergutit illijomagungne altâremut, tagvanelo erкaiguvit кattangutingnut passijaunernik;

24 Tunnergutit altârib sânganut кemaklugo, кattangutit saimarsariartorкâlauruk, kingorngagullo tunnergutit tunnijartoruk.

25 Illingnut akkerartortoк saimarsarsârniaruk, aiparêktillutik sulle apкome, akkerartortingnut unnertûtigijauкonnak kiglisiniartomut, kiglisiniartomullo pititauкonnak kivgaminut, egitauкonnaglo parngnanaersimavingmut.

26 Ahamarik, окautivagit: Tagvangat annititauniangilatit, akkiliksarpît kingorlerpârârsungænnik akkilêrкârtinnak.

*27 **Tussalaukpose,** sivorlise окautjaungmatta: Nulliarêngnermik asseruijuksaungilatit.

28 Uvangale окautivapse; Arnamik tækkunârtub, ikligivlugo, tâpsoma ômammine nulliarêngnermik asseruеkattigijarêrivâ.

29 Ijivît tallerpiub sinnaungatikpattit, pêruk egidlugolo. Ajunginersauvoк illingnut, timivît illanga asserorpat, timit illûnât egitauкonnago âniatitsivingmut.

30 Tallerpikpîllônêt sinnaungatikpattit, nakkakit egidlugillo. Ajunginersauvoк illingnut, avativît illangat asserorpat, timit illûnât egitauкonnago âniatitsivingmut.

31 Taimaktauк окarsimagivoк: Nulliaminik avitsijub, tunnitjivigijaksarivâ aglangnik avitsitiminik.

32 Uvangale окautivapse: Nulliaminik avitsijub, anguniar neк pivlugo pingipat, nulliarêngnermik asseruitipâ; avitamiglo nullianiktub nulliarêngneк asserorivâ.

*33 **Ama** tussarmijose, sivorlise окautjaungmatta: Gûdib attinga okpernartitsijutiksatut taivlugo angernerluktuksaungilatit; Gûdemulle angileruvit, malligaksarivattit окautsitit.

34 Uvangale окautivapse; Angermariktuksautsangilase, кilaglônêt taiкassiutivlugo, Gûdib iksivautaringmago;

35 Nunalônêt taiкassiutivlugo, ittigangita ikkovraringmatsuk; Jerusalemelônêt taiкassiutivlugit, Attanersûb iglogasaksoaringmagit;

36 Niaкuittauк taiкassiutivlugo angermariktuksaungilatit, nujaк attauserlônêt кaккorsitituungnanginangne кernersititsungnanginangnelônêt.

37 Окausise imailerlit: Ahaila, ahaila, aukak, aukak; ununnersat idluitomit pivut.
*38 **Tussalaukpose** окalauktomik: Ije ijemik, kigut kigummik (akkeкariaкarpoк).
39 Uvangale окautivapse: Idluitullivigikpasse, akkiviginiarasigik; ullutjakulle tallerpikut erкsârtauguvit, igluatauk mannileruk.
40 Akkerartoromajoкarpallo illingnut, ullit tigujomavlugo, tâmna ulliksoarniktauk peкarle.
41 Kinamut Mailemik attautsemik aipauкojauguvit, maggungnik aipariuk.
42 Illingnit sumik кennujoк tunnitjivigiuk; allarniarnagolo attartoromajoк illingnit.
*43 **Tussalaukpose** окalauktomik: Inuкattingnik nagliktuksauvotit, ômigijillo ômigivlugo.
44 Uvangale окautivapse: Akkerartortise nagligisigik; illipsingnut окauserluktut saimartissigik; ômigijise ajungitulliviginiarsigik; illipsingnik kiksartitsijut unangmiklertullo tuksiarutisigik:
45 Kittorngaulerкovluse Atâtapsingnut кilangmêtomut. Tâpsoma seккinine nuerкongmago ajortunullo ajungitunullo, sillaloкojilarmelo idluartunullo idluangitunullo.
46 Illipsingnigle naglingniktut kissêta nagligigupsigik, sumik tagva akkilertauniksaкaromârkisê? Zoelnerit taimailiunginivât?
47 Kattangutise kissêta illanâtuarigupsigik sumik pijarialingmik pivisê? Zoelnerit taimailiunginivât?
48 Tamanna pivlugo nâmaksileritse, sorlo Atâtase кilangmêtoк nâmamaringmat.

KAPITEL VI.

Jêsuse окâlanerminik кaккame pigannerpoк.

KAMMAGINIARSIGIK tunnergutiksase, tamakkoninga tunnijerкonnase inuit sângænne, tautuktaujomavluse tâpkonunga; taimaipat, akkilertauniksaкangilase atâtapsingne кilangmêtome.
2 Taimak pivlugo tunnijiguvit tunnergutiksarnik, nipjausijarкojijuksaungilatit sivunnerne, takkormôrtut illusingititut illinniarvingne iglullo akkorngænne, nertortaujomavlutik inungnut. Ahamarik, окautivapse: Akkilertaujarêrput.
3 Tunnergutiksanik tunnijiguvit, saumît aggaktit nellolaulit tallerpikpît tunnergutânnik,
4 Tunnergutiksatit sagvartauкonnagit. Atâtavillo, sagvangitomik tautuktub, akkileromârpâtit sagvartome.

*5 **Tuksiaruvit,** takkormôrtutitun - ituksaungilatit. Taipkoa nangerdlutik tuksiarlutiglo pivut illinniarvingne, iglullo sângænne, tautuktaujomavlutik inungnut. Ahamarik, окautivapse: Akkilertaujarêrput.

6 Igville tuksiaromaguvit, iglungnut itterit, upkuangalo parngnanaerlugo, Atâtallo sagvangitome tuksiarvigiuk. Atâtavillo, sagvangitomik tautuktub, akkileromârpâtit sagvartome.

7 Tuksiarupselo, окausise amisuliniarasigik (unnuktôtiniarasigik) nellojutitut; taipkoa tussartaunasugivut, окausekarangamik unuktunik.

8 Tamanna pivlugo taipkotitunaк-ituksaungilase: Atâtapse attoriaкartase кaujimavait, tuksiarvioкârane illipsingnut.

*9 **Taimak** pivlugo imâk tuksiaritse: Atâtavut кilangme! Attît nertortaule.

10 Nâlegaunît кailaule. Pijomajat piniartaule nuname sorlo кilangme.

11 Uvlome piksaptingnik tunnitjivigitigut.

12 Idluinivut issumagijungnaikit, sorlo uvagut idluitullivigijivut issumagijungnaervigigaptigik.

13 Oktortaulungnermut pitinnata. Piulitigulle ajortomit. Nâlegaunek, pitsartunerlo, ânanaunerlo pigigangne issoкangitomut. Amen.

14 Inuit idluitulliningit issumagijungnaerupsigik, Atâtapsetauк issumagijungnaerniarivait idluitullinise.

15 Inuille idluitulliningit issumagijungnaingikupsigik, Atâtapsetauк issumagijungnaernianginivait idluitullinise.

*16 **Nerritailijarangapse,** annûtuksaungilase takkormôrtutitut; кênatik tautorlertimmatsuk nerritailijarangamik, inungnut tautuktaujomavlutik. Ahamarik, окautivapse: Akkilertaujarêrput.

17 Nerritailijarangaville, niaкuit mingoaruk, ermiklutillo.

18 Nerritailinernik takkojauterкonnak inungnut, Atâtangnulle sagvangitomêtomut. Atâtavillo sagvangitomik tautuktub, akkileromârpâtit sagvartome.

*19 **Perкutinik** pikkuminartunik kattersoijuksaungilase nuname, кaurulillo mangertornerublo asserorniartanginik, tigliguillo pinasuarniartanginik, tiglingniartanginiglo.

20 Perкutinigle pikkuminartunik kattersoiniaritse кilangme, кaurulillônêt mangertornerublônêt asserorungnangitanginik, tigliguillo pinasuarungnangitanginik tigligungnangitanginik.

21 Perкutekarvipsingne, ômatise tagvanênivut.

22 Timib ije кaumanerivâ. Ijît idluarpat, timît illûnâne кaumaniarivoк.

23 Ijît nellangaikpat, timît illûnâne târniarpoк. Kaumajorle illungnêtoк tâкtôкpat, tâкtoк nangminek angidlarniarpoк ila!

*24 **Angajoкângnut** maggungnut kivgartortoкarungnangilaк; aipâ ômigilârpâlônêt, aipâ nagligivlugo; ubvalo aipâ ungagi-

lârpâ, aipanga nachogivlugo. Gûdelo nunab pingillo attautsikut kivgartorlugit sapperpose.

25 Tamanna pivlugo okautivapse: Inôsise pivlugo siaklerniarase, nerkiksapsingniglônêt immiksapsingniglônêt, timipselônêt annorâksanginik. Inôsise annernarnersaungilat nerkemît? Timisselo annernarnersaungilat annorânît?

26 Tingmitjat kilaub attânêtut nautsertorsigik: karngasuingilat, perorsianiglo kattersingilat kematullivingnut; taimaigalloartillugit, Atâtapse kilangmêtub nerritipait. Taipkonangat annernarnersaungilasê?

27 Nellise ingminik uiguksarsijungnarkâ tallertut attautsitut takkitigijomik, siaklerutigigalloaruniûk?

28 Sôglo annorât siaklerutigivisigik? Paunaujaujârtut naternamêtut, kanok perortut takkunârsigik; sennangilat, pergaingilallônêt.

29 Okautivapse: Salomonelônêt ânanaunermine illûnâne annorârsimalaungilak taipkoa illangatitut.

30 Iviksukkat naternamêtut, uvlome perortut, kaukpallo kiæksaumut egitæksaujut Gûdib taimak pinnarnartinamigit, annorârtitsomanersaringilâsê? Okpernikitose tagva!

31 Taimak pivlugo issumanerluktuksaungilase okarluse: Sumik nerriniarkitâ? sumiglo immerniarkitâ? sumiglônêt annorâksakarniarpitâ?

32 Makkoa tamaita nellojut pinasuarpait; Atâtapse kilangmêtub kaujimavâse, tamakkoninga tamainik pijariakarapse.

33 Gûdib nâlegauvinga idluarningalo pinasuarkârsigik, tâva tunitjivioniarpose tamakkoninga tamainik.

34 Taimaimat kauksak issumaginasiuk, kauksak piksaminik pinialermat. Nâmakpok uvlut illûnatik ingmikut siaklerviokpatta.

KAPITEL VII.

Jêsusib okâlanermine kakkame soraerninga.

ERKARTUINIARASE erkartortaulerkonnase.

2 Erkartuinipsingnut erkartortaujomârpose; ôktutipsingnullo ôktortaujomârivose.

3 Kattangutivit ijingata sukkiutâ sôg tækkoviûk, ikak ijingnêtok malluginnago?

4 Kanorlo kattangutit okautsomaviûk: Ovatsiaro, sukkiut ijingnit pêromavara? Ahâglo, ikak ijingnêpok.

5 Takkormôrtotit, ikâk ijingnit pêrkâruk; kingorngagut kattangutivit sukkiutâ pêrasuaruk.

*6 Ivnernaitok tunnijaksaringilase kingminut, sappangaselo

egitaksaringilase kuingênginut; ittikkamingnut tullerajarlugit, sangulutiglo alliktoriarluse perkonnagit.

*7 **Tuksiaritse,** tunnitjivioniarpose tagva; kenneritse, nennisiniarpose tagva; avilortaritse, upkuerutjauniarpose tagva.

8 Tuksiartok pilârmat, kennertorlo nennisilârmat, avilortartorlo upkuerutjaulârmat.

9 Inûb kia nelipse, erningata tuksiarvigikpago kakkôjamik, ujarkamik tunnitjiviginajarpaûk?

10 Mingeriamiglo tuksiarvigikpago, kuglugiangojârtomik tunnitjiviginajarpaûk?

11 Illipsele, piungitôgalloartose, kittorngase tunitjivigijungnarapsigik tunnergutinik ajungitunik, anginersamik ila Atâtapse kilangmêtub tuksiartine tunitjiviginiarpait ajungitunik.

12 Tamainik piniarviojomanipsingnik inungnut, tamakkoningatauk piniarvigisigik; tamædja perkojat nellautaijullo aglangit.

*13 **Itterviklitokut** itteritse. Ittervik perrotôngmat, apkosinerlo sillingmat, âniatitsivingmut sangmijok; unnuktorsuillo tamanna attorpât.

14 Itterviglo nerrokipok, apkosinerlo amipok, inôgumut sangmijok, ikkitullo nagvârpât.

*15 **Ulloreasugitse** nellautainerluktunik; taipkoa saukat aminginik annorâkardlutik tikkipâse; illumikkulle kêsuktorsôvut sorlo amerkut.

16 Sullianginit illitarijaksarivasse. Paunganik Dorninit pêjaijungnartokarkâ, Faiginiglônêt Distelinît?

17 Taimaktauk napârtut ajungitut illûnatik paungakarput ajungitunik, napârtorle piungitok paungakarpok piungitunik.

18 Napârtok ajungitok piungitunik paungakarungnangilak, napârtorlo piungitok paungakarungnanginivok ajungitunik.

19 Napârtut neliat, paungakangitok ajungitunik, kippijauniarpok, egitauniarlunelo ikkomamut.

20 Tamanna pivlugo sullianginit illitarijaksarivasse.

*21 **Illûnatiungitok** uvamnut okartut: Nâlegak, Nâlegak! nâlegauvingmut kilangmêtomut itterniarput, Atâtamale kilangmêtub perkojanginik nâlektut kissimik.

22 Uvloksame nelliutsomârtome unnuktut okautijomârpânga: Nâlegak, Nâlegak, atterne nellautsitiksanik okalaungitogût? Sâtanasit atternut annitilaungilavût? Unnuktuniglo tattamnartullilaungilagût atternût?

23 Tâva akkijomârpakka: Sulle illitarilaungimarikpapse; tamapse kemaksinga, ajortullijose!

*24 **Tamanna** pivlugo, okautsimnik makkoninga tussartok malliktorlo, tâmna adsiutipara angumut sillatujomut, igloliortomut kairtomut.

25 Sillaluksoalermat, kutjermallo, annorersuillo akkunadlar-

lutik iglo akkingmivigidlarmatsuk; ochungilaк, кairtomut tungagame.
26 Makkoningalo oкautsimnik tussartub mallingitublo adsigivâ angut sillaitoк igloliortoк siorкanut.
27 Sillaluksoalermat, kutjermallo, annorersuillo aккunadlarlutik iglo akkingmivigidlarmatsuk; ochovoк serкorpalludlarlunelo.
28 Jêsusiblo oкautsit tamakkoa nângmagit, inuit ajoкertûtingit tattaminiarivait.
29 Kiblingnadlartomik oкâlangmat, aglangnik illisimajutituungitorlo.

KAPITEL VIII.

Kristusib tattamnartullininginik. Jêsusemik mallingnerub illingajuksauninganik кanoк.

KAKKAMIT attersârmat, inugiartorsuit mallikpât.
2 Ahâglo, angut кallaktoк tikkitoк, tuksiarvigivlugo oкarpoк: Nâlegaк, pijomaguvit кallagungnaititsungnaralloarparma.
3 Jêsusiblo aggane issakpait, aktorlâllo, oкarlune: Pijomavunga, кallagungnaerit. Tagvainarlo кallagungnaisârpoк.
4 Jêsusiblo oкautiva: Udjertulerit, assingnut tamattominga oкarniarnak; ainiarille ajoкertuijomullo tækkotilutit; tunnergutiksarlo, Môsesib tunnerкojanga tunnivlugo, nellojungnaerкovlugit кallagungnaernernik.
*5 **Jêsusele** Kapernaumut ittermat, sorsuktuksat angajoкângata tikkipâ, tuksiarvigivlugo,
6 Oкarlunelo: Nâlegaк, kivgara iglumne nellavoк, tumângajôvlunelo ânilakteradlarpoк.
7 Jêsusib oкautivâ: Aкijartoromavara.
8 Sorsuktuksat angajoкângat kiovoк oкarlunelo: Nâlegak, nellopкotivunga illingnik ittertitsinermik iglumnut; oкarille oкautsemik attautsemik, tagva kivgara pijungnaerniarpoк.
9 Uvangatauk inôvunga attanilik, kivgaкalarmalo sorsuktuksanik; illangænnullo oкaruma: Ailerit, aivoк tâva; assianullo: Kait, кaivoк tâva; kivgamnullo: Sennalauruk una, sennavâ tâva.
10 Jêsusible tamanna tussaramiuk, tattaminiarivâ, malliktinelo oкautivait: Ahamarik oкaupapse, taimak angitigijomik okpernermik nagvâlaungilanga Israêlitine.
11 Oкautivapsele: Unnugiartoкsuit unnangat pângallo tikkitsomârput, Abrahalo, Isaarlo Jâkolo iksivaкattigijomârlugit nâlegauvingme кilangmêtome.
12. Nâlegauvingme кittorngaujulle ajæktortaujomârput târ-

torsoarmut ungardlerpâmut, tagvane ĸeavaksoadlarneĸaromârpoĸ aglerulârneĸaromârlunelo.

13 Jêsusiblo sorsuktuksat angajoĸângat oĸautiva: Ailerit, okperijarnik pilârpotit. Kivgangalo Stundeme tâpsomane pijungnaerpoĸ.

*14 **Jêsusele** Pêtrusib iglunganut pivoĸ; sakkingalo (arnaĸ) nellajoĸ, ôlingnartomut ĸannimavlune tækkovâ.

15 Aggangitigulle tigungmago, ôlingnartub ĸemakpâ. Makkidlunelo kivgartorpait.

*16 **Unnulermallo** unnuktunik Sâtanasilingnik pititsivut tâpsomunga. Anerniâluillo oĸausênarnut annitipait, sunatuinarniglo ĸannimasiggit pijungnaertipait.

17 Nellautaijub Jesaiasib oĸausingit nellautserĸovlugit, oĸarmat: Sangênivut ingminut pitidlugit, ĸannimasivullo nangmarpait.

*18 **Jêsusiblo** inugasæĸsuit illumajine tækkogamigit, tessersûb akkianut ikârĸojivoĸ.

19 Aglangniglo illisimajoĸ tikkipoĸ Jêsusemut oĸautivlugo: Ajoĸertuijoĸ, malligomavagit, namullônêt aiguvit.

20 Jêsusib oĸautivâ: Terriænniat sitteĸarput, tingmitjallo ĸilaub attânêtut uvloĸarivut; Inûble Erninga peĸangilarlônêt niaĸorme innangaviksanganik.

21 Assiatalo, illinniartingita illangata, oĸautivâ: Nâlegaĸ, aikâlaulanga, atâtaga illuveriartorlugo.

22 Jêsusible oĸautivâ: Mallinga, toĸĸungajullo toĸĸojiatik illuveriartorlitigik.

*23 **Umiaĸortômut** ikkivoĸ, illinniartingitalo mallikpât.

24 Ahâglo, ullajujaĸsoaĸalerpoĸ tessersoarme, maggillo umiarĸortôĸ îttibjuavlugo pivât, Jêsusele sinnikpoĸ.

25 Illinniartingitalo tikkipât, tupârdlugolo oĸautivât: Nâlegaĸ piulitigut, sutailerapta.

26 Tagva oĸautivait: Illipse okpernikitose, sôg nangiarĸisê? Makkiporlo, annorelo immarlo inerterpak; ikkubliamarilerpoĸ tâva.

27 Inuille tattaminiarput, oĸarlutiglo: Kina una angut, annoriblo imablo nâlektangak!

*28 **Tessersûble** akkianut, Gergesênerit nunangænnut pivoĸ. Tagva Sâtanasiltk magguk, illuvernit annijuk Jêsusemik naipitsivuk; erĸsinartorsôngmaniglo, apĸut tamanna attordlugo sappernarpoĸ.

29 Ahâglo, nipliadlarlutiglo oĸarpuk: Jêsuse, Gûdib erninga, suniarpitigît? nelliuterĸârtinnago kappiasuktitsartorpitigûk?

30 Kanningitangænne kuingêngigasæksoaĸarpoĸ nerrijunik.

31 Tagva Satanasit tuksiarvigivât oĸarlutiglo: Annititsomaguptigut, kuingêngigasæksoarnut tâpkununga pullarĸotigut.

32 Okarporlo: Aularitse! Annigamiglo, kuingêngigasæksoarnut pullavut. Ahâglo, kuingêngigasæksuit illûnatik pangaliklutik sivinganariktomit ingmingnik ijukkâdlarput tessersoarmut, ippivlutiglo immâne.

33 (Kuingênginik) mianersijullo kemmâvut, iglugasæksoarnullo aivlutik, tamannalo okautigijartorpât, Sâtanaselîglo illiortaunîgik.

34 Ahâglo, iglugasæksoarmiut illûnatik annivut, Jêsuse pachrearlugo. Tækkogamitsuglo, tuksiarvigivât, nunamingnit aularkovlugo.

KAPITEL IX.

Assinginik Kristusib tattamnartitanginik. Apostelib Mattêusib anerijaulerninganik.

TAGVA umiakortômut ikkivok, ama uttimut ikârdlune, iglogasæksoarminullo pivlune.

2 Ahâglo, tâpsomunga âtsivut tumângajomik, aumittine nellajomik. Jêsusib okperningit tækkogamigit, tumângajok okautivâ: Ernera, kuviasugit, ajornitit issumagijaujungnaerput.

3 Ahâglo, aglangnik illisimajut illangit ilumikkut okarput: Una mittautekarpok Gûdemik.

4 Jêsusible issumângit kaujimagamigit, okarpok: Sôgle ômatipsingne issumalukisê?

5 Neliak ajornanginersauvâ, okarlune: Ajornitit issumagijaujungnaerput; imâglônêt: Makkitit arvertarlutillo?

6 Nellojungnaerkovlusele, Inûb Erninga pitsartunekarmat nuname ajortoerutjinermik, tumângajomut okarpok: Makkitit, aumititit pikit, angerarlutillo.

7 Makkidlunelo tâva iglominut angerarpok.

8 Inuit tamanna tækkogamitsuk, tattaminiarput, Gûdelo nakkoridlarpât, inuit tamaitunik pitsartunernik tunitjivigilaungmagit.

*9 **Jêsuselo** tagvangat aularame, inungmik tækkovok, tunniorkaivingme iksivajomik, Mattêusemik attelingmik, okautivâlo: Mallinga! Nikkoviporlo malliklugo.

*10 **Igloselo** nerrimârvingme iksivatillugo, ahâk, Zoellnerillo ajortullijullo unuktut tikkiput, Jêsuselo illinniartingillo ikterkattigivlugit nerrimârvingmut.

11 Farisêerit tamanna tækkogamitsuk, illinniartingit okautivait: Sôg ajokertortipse Zoellnerillo ajortullijullo nerrekatigivagît?

12 Jêsusib tamanna tussaramiuk okautivait: Atsuilît inûlijekariakangilat, kanimajut kissimik.

13 Tamattomale tukkinga illinniariartorsiuk: Nâpkiningnek kuviagivara, tunnergutille pinnagit. Ajortuggit kaikojartorpakka, ablatsâmik issumakarkovlugit, idluartut pinnagit.

*14 **Taimak** okartillugo, Johannesib illinniartingita tikkipât okarlutiglo: Sôg uvagut Farisêerillo nerritailivakkitâ akkulaitomik, illinniartitille nerritailivangilât?

15 Jêsusib okautivait: Nullianiktomut tikkitut kanok kiksartuksauvât, uiksak illagigamitsuk? Nelliutsomarpôrle uiksamik aksârtauvingat; tagva nerritailivangniarput.

16 Annorâtokak illârpangilât nutâmik illâksamik; nutâb alliktorniarmago nutaungitok, alliktornerlo pivallianiarpok.

17 Wainelo nutâk immerkautinut nutaungitunut immertûtinginivât; Wainib nutâb alliktorniarmagit immerkautit, Wainelo kovituinarniarpok, immerkautillo asserorlugit. Wainele nutâk immerkautinut nutânut immertûtijæksauvok, tamarmik tâva asserojuikattigêkpuk.

*18 **Taimak** okautingmagit, ahâk, angajokât illangat tikkipok, pâmakterlunelo sânganut okarpok: Nâlegak, panniga mânna tokkovok; aggangnulle aktoriartoruk, inûniarpok tagva.

19 Jêsuselo nikkovipok, malliklugolo, illiniartine illagivlugit.

*20 **Ahâglo**, arnat illangata jârinik 12 nik aukatsainartub, annorângata sinnâgut aktoriartorpâ tunnuanit.

21 Illumigut okarame; Annorângalônêt aktorupko, pijungnainiarpunga.

22 Jêsusib keviarame, tækkovâ, okarlunelo: Panniga, kuviasugit, okpernivît pijungnaertipâtit. Arnarle Stundeme tâpsomane pijungnaerpok.

23 Jêsuselo angajokâb iglunganut itterame, nipjausijartullo inuillo aulajâdlartut tækkogamigit,

24 Okautivait: Aularitse, niviarsiak una tokkungimat, sinnikporle. Ijoridlarpâllo.

25 Inuille annititaungmatta, itterpok, aggangitigullo tiguvâ; niviarsiak tâva makkipok.

26 Tamannalo tussaumajaulerpok nuname tâpsomane illûnâne.

*27 **Jêsuselo** tagvangat aularmat, tautungituk mallikpuk tâpsominga, nipperkortovlutik okartuk: Igvit, Davidib Erninga nâpkigitiguk!

28 Iglomullo ittermat, tautungituk tikkipâk. Jêsusiblo okautivak: Okperpitîk, taimaitomik piniarvigijungnaraptîk? Tagva okautivât: Ahaila Nâlegak.

29 Ijikikullo aktorpak, okautivlugiglo: Okperaptik taimaileritik!

30 Tautulerpuglo. Jêsusiblo unipkârkongilak tamattominga, okarlunelo: Udsertuleritik, tamanna inungnut kaujijaukonnago.

31 Tâpkuale unipkâriartorpuk nunamut tâpsomunga illûnânut.
*32 **Tâpkua** anningmanik, ahâk inungmik Sâtanaselingmik окarungnangitomik tâpsomunga âtsivut.
33 Sâtanaselo annititaungmat, окarungnangitoк окalerpoк. Inuillo tattaminialerput окarlutiglo: Taimaitomik tækkolaungimarikpogut Israêlitine.
34 Farisêerille окarput: Sâtanasit annitipait Sâtanasit attaningætigut.
35 Jêsuselo arvertarpoк iglugasaksoatigut iglugasaktigullo illûnaitigut, ajoкertuivlune illinniarvingine, окautsillo tussarnertut nâlegauvingmik окautigivlugit, inungnelo atsuiliungitut, кanimajullo sunatuinait âкikpait.
*36 **Inugasæksuillo** tækkogamigit naiperкotigivait; perlilermatta siamangavlutiglo saukatitut mianerijeкangitutitut.
37 Tagva illinniartine окautivait: Kattersivik angijôvoк, sennajuksalle ikkidlarput.
38 Tamanna pivlugo kattitæksat inuat tuksiarvigisiuk, sennajuksanik tilliklerкovlugo kattersivingminut.

KAPITEL X.

Apostelit tillijaulerningænnik tattamnartullijartorкovlugit.

ILLINNIARTINELO 12 it ingminut кaiкovait, pitsartuneкartilaitalo anernernut maккojungnartunut, annititserкovlugit tamakkoninga; кanimajuniglo sunatuinarnik atsuiliungituniglo sunatuinarnik pijungnaertitserкovlugit.
2 Apostelit 12 it attingit tamadja: Sivorleк Simon, Pêtrusemik taijaк; nukkâlo Andrêase; Jakôbuse, Zebedêusib erninga, nukkâlo Johannese.
3 Filippuse, Bartolomêuselo; Tômase, Mattêuselo Zoelneriojoк; Jakôbuselo Alfêusib erninga, Lebbêuselo, Taddêusemik attipsâlik;
4 Simon Kanamioк, Jûdaselo Issariot, Jêsusib pititigijomârtanga.
5 Tâpkoa 12 it Jêsusib tillivait, perкolaitalo окautîvait: Nellojut apкosininginut ainiarase, Samâriamiullo iglugasæksoanginut itterniarase!
6 Aititsele saukanut tammarsimajunut, Israêlib iglunganit pijunut.
7 Ajoкertuijartorlusele окaritse: Nâlegauvik кilangmêtoк кannitomut tikkisimavoк.
8 Kanimajut âкidlarsigik, kalladlartut kallagungnaertisigik,

tokungajut ômartisigik, sâtanasit annitisigik! Akkekangitomik pigapsiuk, akkekangitomik tunnisiuk!

9 Goldemiglônêt Silberemiglônêt kanujamiglônêt tapserumiutekartuksaungilase.

10 Takkoakautekarniaraselo ingergaluse, annorâlijarniarasetauk maggûngnik, ittigagutipsâlijarniaraselo, ajaupialijarniaraselo. Sennajok nerkiksanganik tunitjiviojariakarpok.

11 Iglogasæksoarnut iglugasangnullônêt itterupse, kiglisiniaritse, tagvane ittervigijaujariakartokarmangât, tâpsomanêtsainaritselo aularkârase.

12 Iglomulle itterupse, iglub tamattoma inungit salutisigik.

13 Tamattomalo iglub inungit taimailioræksaukpatta, ullapirsautise tâpkonunga piniarpok. Taimailioræksaungippattale, ullapirsautipse utterviginiarpâse.

14 Illangitalo illalioromangippasse, okausiselo tussaromanagit: annititse tagvangat iglomit iglugasæksoarnillônêt; ittikkapselo sanningit katterarsigik.

15 Ahamarik okautivapse: Sodomamiut Gomorramiullo nunâgik pitlartaunikinersaujomârpuk uvluksame erkartuivingme, iglugasæksoarnit ukkonangat.

*16 **Ahâk,** saukatitut tillivapse amarkut akkorngænnut; tamanna pivlugo sillatutsiaritse kuglugiangojârtutitut, nellangainaselo taubititut.

17 Inungnigle illimasugitse; kiglisiniarvingmingnut âtsomârmasse, issakavluselo illinniarvingmingne.

18 Attanernullo attanersoarnullo âtsomârpâse pivlunga, taipkoa nellojullo nellojungnaerutiksangænnut.

19 Atsomârpassele, sivôraniarase, kanok sumiglônêt okausiksakarniarmangâpse; stundeme tâpsomane tunitjivioniarapse kigusiksapsingnik.

20 Illipsingnit okanginapse, Atâtapsele Anerningata okartipâse.

21 Kattangutible kattangutine tokkomut pititsomârpâ, atâtablo ernine, kittorngallo angajokâtik illeratsautijomârpait, tokkokovlugillo.

22 Illûnatiglo ômigijomârpâse, attera pivlugo. Sokkosijuitorle naggatiksamut piulijaujomârpok.

23 Iglugâsæksuille illangine unangmikpasse, assinginut kemâtitse. Ahamarik, okautivapse: Israêlitit iglugasæksoangit ingergajarêrviginiangilase, Inûb Erninga tikkerkârtinnago.

24 Illinniartok illinniartitsijiminit anginersaungilak, kivgarlônêt nâlekaminit anginersaunginivok.

25 Illinniartok illinniartitsijimitun-ikune, kivgarlo nâlekamitun-ikune, nâmaksivok. Iglub inua Beelzebumik taigamitsuk; anginersamik iglomiokattingit taimak tainajangilagît?

26 Tamanna pivlugo erksiginiarasigik. Sagvangitokangilak

sakkertitauniangitomik, angigutjutekangilarlo kaujijauniangitomik.
27 Târtome uvamnit tussartasse okautigisigik kaumajome. Issibjutaujut tussartase, okautigisigik iglut kângine.
28 Erksiginiarasigiglo timinik tokkotsijut, tarninigle tokkotsijungnangitut. Anginersamigle taimna erksigisiuk, timiniglo tarniniglo asserortitsijungnartok ânianartovingme.
29 Kutsertak magguk kênaujârsungmik attautsemik akkekarpangilâk? Ukkoa illangallônêt nunamut kattangniangilak, Atâtapse perkungippago.
30 Niakupse nujangille kittitaumavut.
31 Tamanna pivlugo erksiniarase; kutsertavaksoarnit ajunginersaugapse.
32 Tamanna pivlugo, uvamnik okausilik inungnut, okautigijomavara Atâtamnut kilangmêtomut.
33 Uvamniglo missiutilik inungnut, missiutigijomavaratauk Atâtamnut kilangmêtomut.
34 Ullapirsaijartorasuginiarasinga nunamut. Ullapirsaijartungilanga, saviksoarmigle pititsivunga.
35 Tikkinama, ernek akkerartortidlugo atâtaminut, panniglo anânaminut, ukkuarlo sakkiminut.
36 Inûblo iglomiokattine ômigijigijomârpait.
37 Atâtaminik anânaminiglônêt uvamnit naglingnersak, illakarniangilak uvamnik. Ernerminiglo panningminiglo uvamnit naglingnersak, illakarniangilak uvamnik.
38 Senningajoliksaminiglo (kappiasutiksaminiglônêt) tigusijomangitok uvamniglo malligomangitok illakarniangilak uvamnik.
39 Inôserminik ivlersijub assiojijomârpâ, inôserminiglo assiojijub uvanga pivlunga nagvâromârpâ.
*40 **Illipsingnik** illaliortub, illaliorivânga; uvamniglo illaliortub, tilliklertok uvamnik illaliorivâ.
41 Nellautaijomik illaliortok, nellautaijôngmat, nellautaijotut akkilertaujomârpok. Idluartomiglo illaliortok, idluartôngmat, idluartotut akkilertaujomârpok.
42 Ukkoarârsuillo illangænnik imertitsijok immermik niglinartomik, ermgusiârsub immanganik, illiniartiongmat, ahamarik, okautivapse, akkêngaivioniangilak.

KAPITEL XI.

Johannesib illinniartingita tillijauningænnik Kristusemut. Kristusib kigligiudjininganik Johannese pivlugo. Iglugasait Galilêamêtut suarutigivait. Atâta nertorpâ. Ingminut kaikojivok.

JÊSUSIBLO perkojane tamakkoa illinniartiminut 12 inut nâ-

gamigit, tagvangat aularpoк, ajoкertuivlunelo oкâlajartorpoк iglugasæksoangine.

2 Johannesele Kristusib piniarninginik tussarame parngnanaersimavingmêdlune, illinniartiminit maggungnik tilliklerpoк,

3 Aperijauкovlugo: Tâmnauvêt tikkituksaк, assingniglônêt nerriugijaksaкarpitâ?

4 Jêsusib kiovak, oкautivlugiglo: Johannese ama oкautijartortikko tækkojaptingnik tussartaptingniglo:

5 Tautungitut tautulerput, tussiaktullo pissulerput, kalladlartut kallagungnaerput, tussângitut tussalerput, toккungajut ômarput, aklujullo oкautjauvut oкautsinik tussarnertunik.

6 Piloridlarporlo sinnaungajuteкalungitoк uvamnik.

*7 **Uttermanik**, Jêsuse oкalerpoк inungnut Johannesemik: Inuкangitomut suna tækkojartorpisiûk? Iviksoaк annorib aulatanga sunatuinarmût?

8 Sunalônêt tækkojârtorpisiûk? Inuk annorâtsiariktoк tækkojomavisiûk? Ahâk, annorâtsiariktut, attanersuit iglunginêtsôngovut.

9 Sunalônêt tækkojartorpisiûk? Nellautaijoк tækkojomavisiûk? Illa, oкautivapse, nellautaijomit anginersaujoк.

10 Tâmnaungmat aglait oкautigijangat: Ahâk, Engeliga sivunnernut tillivara, apкutiksarnik sivunnerne âкiksoijuksaк.

11 Ahâk, oкautivapse: Arnanit erniangojoкangilaк Johannesemit baptiterijomit anginersaujomik; mingnerle Gûdib nâlegauviane anginersauvoк tâpsomangat.

12 Johannesible baptiterijub uvlungita kingorngatigut, sulle tagvunga, nâlegauvik кilangmêtoк aкsorôtjauvoк; tâpsomingalo aksorôtjijut, amualerpât ingmingnut.

13 Perкojat nellautaijullo illûnatik nellautsilaungmatta Johannese tikkidlugo.

14 Tamannalo okperijomagupsiuk: tagva Eliase tikkituksaк.

15 Tussâjungnik siutelik tussarle.

*16 **Inuille** ukkua kimut adsiutitaksarivakkâ? Sorrutsit adsigivait, iglut akkorngænne iksivajut nipliutjeкattartullo pingoarкattimingnut,

17 Oкarlutiglo: Nipjausijarvigilauкtapse, oкigêseromangitoselo; kiksanartomiglo oкautilauкpapse, кeajomangitoselo.

18 Johannese tikkitoк, nerrinanelo immingilaк; tagva oкarput: Sâtanaseкarpoк.

19 Inûb Erninga tikkisimavoк, nerrilarmelo immilarmelo; tagva oкarput: Ahâk, inuk una nerritojoкsoaк, Wainemiglo immertojoкsoaк, Zoelnerillo ajortullijullo illanârijingat! Gûdible illisimaninga idluarijaujariaкarpoк кittorngaminut.

*20 **Tagva** iglugasæksuit inungit suadlalerpait, tattamnartulliviginerpârilauкtane, âкilaungimattalo.

21 Kappianamêk, Korazin! Kappianamêk Betsaida! Tiru-

semelo Sidonemelo taimaitunik tattamnartunik pijokalaukpat, sorlo illipsingne; itsak pôksaijatuinarnik annorâkardlutik argjamédlutiglo kakkialerajalaukput.

22 Okautivapsele: Tiruselo Sidonelo pitlartaunikinersaujomârput illipsingnit uvluksame erkartuivingme.

23 Igvillo Kapernaum, kangattarsimajotit kilak tikkidlugo, kappianartovingmut kannunga ajæktortaujomarpotit. Sodomame taimak angitigijunik tattamnartokalaukpat, sorlo illipsingne, sulle uvlome asserortautailinajalaukput.

24 Okautivapsele: Sodomamiut nunangat pitlartaunikinersaujomârpok illingnit uvluksame erkartuivingme.

*25 **Taipsomane** Jêsuse okalerpok: Atâtak, kilaublo nunablo nâlegangak, nakkorivagit, illisimajunut sillatujunullo tamanna angigutjutigigangne, nutakkatitun-itunullo nellojungnaertijutigigangne.

26 Illa, Atâtak, taimak sângne idluarkolaurangne.

27 Tamaita Atâtab tunilaukpait uvamnut. Ernermiglo illitarsijokangilak, Atâtab kissime illitarivâ; Atâtamiglo illitarsijokanginivok, Ernerub kissime, Ernerublo nellojungnaertitsomajangita illitarivât.

*28 **Kaititse** uvamnut tamapse, ajulertose kappiasuktoselo, nakoksititsomavapse.

29 Nangmautara illipsingnut pisiuk, illinniarvigivlungalo; kenuênama piojorijuilarmalo ômatimne; tagva merngoerserviksarsiniarpose tarnipsingnut.

30 Nangmautara idluarmat, nangmagaralo okipok.

KAPITEL XII.

Jêsusib sernârninganik illinniartiminik. Aggait tokkungajut âkîkpait Sabbateme. Kigusingit ajokertûsingillo.

TAIPSOMANE Jêsusib perortut kakkôjaksat apkotigivait Sabbateme; illinniartingillo kâleramik, sullugainernik nussuksivut nerrivlutiglo.

2 Farisêerit tamanna tækkogamitsuk, okautivât: Ahâk illinniartitit Sabbateme pijaksaungitomik piniarput.

3 Okautivaille: Attuarsilaungilasê Davidib illiorninganik, kâlerame, illangillô?

4 Gûdib iglunganut itterame, kakkôjallo tækkojaksat nerrivait; nerrivlugit perkojaungigalloarame, illangillônêt, ajokertuijut kissimik?

5 Perkojanelônêt attuarsilaungilasê, ajokertuijut Sabbateogalloartillugo kattimaviksoarme Sabbatemik sujukserkôrningænnik, passidlartaunatiglô?

6 Окаupapsele; tamânêtокarpoк kattimaviksoarmit anginersaujomik.
7 Tamannale кaujimagupsiuk sunaumangât: nâpkiningneк кuvigivara, tunnergutit pinnagit, passijæksaungitut passidlarajalaungilasse.
8 Inûb Erninga Sabbatemuttauk Nâlegauvoк.
9 Tagvangallo sivumuarame, illinniarvingænnut itterpoк.
*10 **Âhâglo,** inuкarpoк tagvane aggalingmik iglunginik tokkungajunik. Appersorpâllo окarlutik: Sabbateotillugo inûlikleriaк idluarкâ? Passitiksarsiorlutik tâpsomunga.
11 Окautivaille: Nelipse, saugatuamik piggub, ittersamut kattakpat Sabbateme, tigunago кagvertinasuangipaûk?
12 Kanoк angitigijomik tagva inuk saukamit ivlernarnersaungilâк? Tamanna pivlugo ajungitulliaк Sabbateme idluingilaк.
13 Tagva inuk tâmna окautivâ: Aggaktit issakit. Issakpaillo; âкiktaulerpullo iglungititut illivlutik.
*14 **Tagva** Farisêerit annivut окarкattigêlerdlutik illioriaкarnermingnik inuaromavlugo.
15 Jêsusible tamanna tukkisigamiuk, tagvangat aularpoк. Inugasæksuillo mallingmatsuk, illûnaita âкikpait,
16 Innerterpaillo, окautaujomanane inungnut.
17 Nellautsilerкovlugit nellautaijub Jesaiasib окausingit, окarmat:
18 Ahâk, tagva kivgara, annerilauкtara nagligijaralo, tâmna tarnima кuviagijanga: Anernimnik illijivigijomavara, nellojullo окâlaviginiarpait idluarnermik.
19 Aivajomananelo кaggudlarniangilaк, nippingalo tussartauniangilaк iglut akkorngænne.
20 Iviksoaк suvlolik naviksimajoк serкomimaringniangilâ, mannerlo aumalik кamminianginivâ, idluarneк ajuкangitilerкârnago.
21 Attingalo nellojut nerriuginiarpât.
*22 **Tagva** Sâtanaselingmik tautungitomik окarungnangitomiglo tâpsomunga âtsivut; pijungnaertilugolo, tautungitoк окarungnangitorlo окalertipâ tautulertilugolo.
23 Inuillo illûnatik tattaminiarput, окarlutiglo: Tâmna Davidib Erneringilâ?
24 Farisêerille, tamanna tussaramitsuk, окarput: Sâtanasit annitipait, Beelzebub, Sâtanasit attaningata, pitsartuninganut kissianut.
25 Jêsusible issumangit кaujimagamigit, окautivait: Attaniovît nelît ingmingnut illagêgungnaertut nunguniarput; iglugasaillo iglullônêt nelît ingmingnut illagêgungnaertut, sôngojungnaerput.

26 Sâtanasib Sâtanaseokattine annitikuniuk, ingminut akkerartorpok; kanorle attaniovinga sokkosinginajarkâ?
27 Uvangale tagva Sâtanasit annitikupkit Beelzebubekut, kinakut kittorngapse annitipattigîk? Tamanna pivlugo taipkoa erkartortigijomârpasse.
28 Sâtanasille Gûdib Anerningagut annitikupkit, Gûdib nâlegauviata tagva tikkisimavâse.
29 Kanorlônêt sangijorsûb iglunganut inuk itterajarkâ, perkutinginiglo aksârdlugo; sangijoksoak kellaksorkâruniuk kissiane, kingorngagut tâva iglungata perkutitangit aksârnigarilugît?
30 Uvamnik illakaromangitub akkerartorpânga, kattersoekattigingitaralo siamartitsivok.
*31 **Tamanna** pivlugo okaupapse: Inuit ajorningit mittautekarningillo tamaita issumagijaujungnaeromârput; Anernermigle inuit mittautekarningit issumagijaujungnaerniatsangilat.
32 Inûblo Erninganik okautekaluktok issumagijaujungnaerniarpok. Annernermigle ajunginermik okautekalûtilik issumagijaujungnaerniangilak, nunamelônêt tamattomane, sillamelônêt pijomârtome.
33 Napârtomik ajungitomik illijigupse, ajungitunik paungakarniarpok; napârtomigle piungitomik illijigupse, piungitunik paungakarniarpok. Paunganginit napârtok illitarijauvok.
34 Illipse kuglugiangojârtut ivajangit, kanok ajungitunik okarungnarkisê, piungitôgapse? Omatib tættæjutinginik kannek okasôngovok.
35 Inuk ajungitok ajungitunik sakkertitsivok ômattime tættætjutinginit ajungitunit; inuglo piungitok piungitunik sakkertitsivok ômattime tættætjutinginit piungitunit.
36 Okaupapsele, uvluksak erkartuivik nelliutikpat, inuit kiojuksaujomârmatta okautsitik piungitut illûnaita pivlugit.
37 Okautsitit malliklugit idluarnerartaujomârpotit, okautsitillo malliklugit erkartortaujomârpotit.
*38 **Tagva** aglangnik illisimajut Farisêerillo illangit kiovut okarlutiglo: Ajokertuijok, nellunaikutamik tækkojomadlarpogut illingnit.
39 Kiovaille okautivlugillo: Ukkuarâluit assiniartut nellunaikutamik tækkojomavut; tunnitjivioniangilalle nellautaijub Jônasib nellunaikutangata assianik.
40 Sorlo Jônase uvlune pingasune unnuanelo pingasune arviub nânganelaungmat; taimaktauk Inûb Erninga uvlune pingasune unnuanelo pingasune nunab illuanêtsomârpok.
41 Ninivemiut uvluksame erkartuivingme kinguvângokattigêt ukkua illagivlugit sakkeromârput, erkartorlugillo; Jônasib okâlaningit malliklugit kakkialeramik; ahâglo, tamânêtokarpok Jônasemit anginersaujomik.
42 Uvluksame erkartuivingme kinguvângokattigêt ukkua

illagivlugit attaniub nullianga ângat pijoк saккeromârpoк eгkartorlugillo; nunamit ungasiktomêtomit pigame, Salomonib sillatuninga tussariartorlugo; ahâglo, tamânêtoкarpoк Salomonemit anginersaujomik.

43 Anernek idluitoк inungmit annigame, ingergavoк sunaкangitokut, merngoerserviksarsiorlune, nagvâranelo.

44 Oкarpoк tagva: Iglumnut кemmalauкtamnut utteromavunga. Tikkinamiuglo pêjaiviomajoк sannersimajorlo pinnarnarsimajorlo tikkipâ.

45 Tagva ailerpoк, anernermik assiminik 7 nik, ingminit ajornersaujunik illaksarsivlune; itteramiglo tagvanêtualerput; kingorngagut inuk tâmna ajulualerpoк sivorlermit. Taimaktauk kinguvângoкattigêt kassêtoкsuit ukkua itsomarivut.

*46 Sulle taimak inungnut oкâlatillugo, ahâk anânangalo кattangutingillo angutit sillatânêput, oкarкattigijomavlugo.

47 Tagva illangata oкautivâ: Ahâk, anânat кattangutitillo angutit sillatânêput, oкarкattigijomavlutillo.

48 Tamattomingale oкautjine kiovâ: Kina anânagâ? kikkullo кattangutikkâ?

49 Agganelo issaklugit illinniartiminut, oкarpoк: Ahâk tagga anânagâ кattangutikkalo.

50 Atâtama кilangmêtub pijomanganik malliktoк, tâmna nukkarivara, najagivaralo, anânagivaralo.

KAPITEL XIII.

Adsiujunik sunatuinarnik Gûdib nâlegauvia pivlugo.

UVLORME tâpsomane Jêsuse iglomit annigame, tessersûb kiglinganut ingitsartorpoк.

2 Inugasæksuillo nellipsarmatsuk, umiaкortômut ikkivoк ingilarmelo, inugasæksuit illûnatik tessersûb kiglinganêtillugit.

3 Sunatuinarniglo oкarvigivait adsiujutigut, oкarlunelo: Ahâk, karngasuijoк karngasuijartorpoк.

4 Karngasuitillugolo, illangit apкosinermut kattakput, tingmitjallo pukkumalukpait.

5 Illangillo кairtomut ivjokitomut kattakput; perortersârpullo, ivjokinamik.

6 Seккinerle nuingmat, kunnulersârput, amâкanginamiglo pannilerput.

7 Illangit kattakput orpît kakkilautiggit akkorngænnut; orpîllo kakkilautiggit, peroramik, toккopait.

8 Illangillo kattakput nunamut ivjoriktomut, perorsiaksaкalerpullo sullugainermingne: illangit 100 nik, illangit 60 nik, illangit 30 nik.

9 Tussâjungnik siutelik tussarle.
*10 **Illinniartingitale** tikkipât okarlutiglo: Sôg adsiujutigut okarvigivigît?
11 Kiovait okautivlugillo: Illipse Gûdib nâlegauvingata nellonarninganik kaujititauvose; taipkoale tamattominga tunitjiviongilat.
12 Pekartok tunitjivioniarpok pekaluarkovlugo; pekangitorle aksârtauniarpok pinganik.
13 Tamanna pivlugo adsiujutigut okarvigivakka. Ijinut uitajunut tautungimatta, siutinullo angmajunut tussangimata; tukkisingimatsuk.
14 Taipkonungalo Jesaiasib nellautainingit nellautsimalerput, imaitut: Siutipsingnut tussaromârpasse, tukkisinagolo; ijipsingnullo tækkojomârpasse illitarinagolo.
15 Inuit ukkua ômattingit mangaidlarmata, siutimingnullo tussânerludlarput sikkungilarmiglo; ijimingnut tækkokonnagit, siutimingnullo tussarkonnagit sâgiarkonnagillo ikajortauvlutik uvamnut.
16 Piloridlarpulle ijise, tautukkamik, siutiselo, tussâgamik.
17 Ahamarik, okaupapse: Nellautaijut idluartullo unnuktut tækkojase tækkojomadlalaukpât, tækkolaungnagolo; tussâjaselo tussaromadlalaukpât, tussalaungnagolo.
*18 **Mânna** adsiujok tussarsiuk karngasuijomik:
19 Tussartokarpat okautsinik nâlegauvingmik, tukkisinagillo, tâva Sâtanasib okautsit pêjariartorpait ômattânut karngautigimajut; tâmnauvok, apkosiniub sennianut karngautigimajok.
20 Karngautigimajok kairtomut ivjokitomut, tâmnauvok, okautsinik tussartok, kuviasuklunelo tamakkoninga illaliorsârtok.
21 Amâkanginamele illumine, nakkimarnivok; kappianartokalerangat unangmiklertokalerangallônêt okausek pivlugo sinaungasarailerpok.
22 Orpîlle kakkilautiggit akkorngænnut karngautigimajok, tâmnauvok, okautsinik tussartok, sillaksûblo mattoma pinginik siaklernerub, akluitsomanerublo uivêrinarningata okautsit ippitipait, sullugainertâranelo perorsiaksatalingnik.
23 Ivjoriktomulle karngautigimajok, tâmnauvok, okautsinik tussartok tukkisivlunelo, sullugainertârlunelo perorsiaksatalingnik; illangat 100 ilingnik, illangalle 60 ilingnik, illangat 30 ilingnik.
*24 **Adsiujub** tâpsoma assianik okarvigivait okarlunelo: Gûdib nâlegauvia inuktun-ipok, perorsiaksamaringnik karngasuijotut perorsêvingminut.
25 Inuille siniktillugit, akkerartorte perornerluktuksanik karngasuijartorpok perorsiaksamarît akkorngænnut, aulalarmelo.
26 Perorsiaksamarît perormatta singailekalilarmiglo; perornerluktokulluittauk nuilerput.

27 Kivgat tagva angajoкâmingnut tikkiput, oкarlutiglo: Nâlegaк, karngasuilaungilatît perorsiaksamaringnik perorsêvingnût? nakit perornerluktuksaкarnerкâ?
28 Kiovait: Akkerartortib âsit tamanna pivâ. Kivgangita oкautivât: Uvaptingnulle tamakkoa nutsugiartorкovigît?
29 Kiovait: Aukak, perorsiaksamarît nutsuкassiutiniarasigik, perornerluktokulluit nutsulerupsigik.
30 Tammarmik perorкattigêkilit, kattersivik nelliuterкârtinnago: kattersivigle nelliutilerpat, kibluijut oкautigomavakka: Perornerluktokulluit katterкârsigik, кeppidlugillo ikkoalaklugit; perornitsiariktulle kattersorsigik кemmatullivimnut.
*31 **Adsiujomik** assianik oкarvigivait, oкarlunelo: Gûdib nâlegauvia Senfib karngasûtiksatangatut-ipoк; inuk tâpsominga tigusivoк illivlugolo perorsêvingminut.
32 Unârsuk mingnerovoк perorsiaksanit tamainit; perorangamele anginerovoк assiminit perorsianit makpatâvangnit, napârtôlerlunelo, tingmitjallo кilaub attânêtut innекariartorput akkerungita attænne.
*33 **Adsiujomik** assianik oкarvigivait: Gûdib nâlegauvia кaккôjat sêrnarsautingatitut-ipoк; arnaк tâpsominga tigusivoк akkudlugolo senaugarmut, ôktut pingasuertorlugo, sêrnartipâlo illûnât.
34 Tamakkoninga tamainik Jêsus oкarpoк inungnut adsiujutigut, adsiujulle attornagit oкarvigingilait.
35 Nellautaijub oкausingit nellautsilerкovlugit, oкarmat: Adsiujunik oкaromavunga, sillab pigiarninganit nellonalauкtut unipkautigivlugit.
36 Tagva Jêsusib inuit aularкovait, angergarlunelo. Illiniartingitalo tikkipât, oкarlutiglo: Adsiujomik mattominga nellojungnaertittigut, perornerluktokulluit perorsêvingmêtut pivlugit.
37 Kiovait oкautivlugillo: Perornitsiariktuksanik karngasoijoк tagva Inûb Erninga.
38 Perorsêvik tagva sillaкsoaк. Perornitsiariktut tagva Nâlegauvingme кittorngaujut. Perornerluktut tagva ajortub кittorngangit.
39 Akkerartorte ukkuninga karngasoijoк tagva Sâtanase. Kattersivik tagva sillaкsûb mattoma naggatiksanga. Kibluijut tagva Engelit.
40 Sorlo inuit nutsujôngungmagit perornerluktut, ikkomamullo ikkoalaklugit, taimaitsomârivoк sillab mattoma naggatiksangane.
41 Inûb Erningata Engeline tillijomârpait; taipkoalo sinnaungajut tamaita idluitullijullo kattitsomârpait.
42 Kiæksaumullo ikkomalingmut egitsomârpait; tagvane кeavaksoadlarneкaromârpoк aglerulârneкaromârlunelo.

43 Idluartulle sekkinertut kaumatigijomârput Atâtamik nâlegauviane. Tussâjungnik siutelik tussarle.

*44 **Ama** Gûdib nâlegauvia perkutemariktut ivlernartotut, perorsêvingme ijersimajotun - ipok. Inûb tâmna nagvâleramiuk ijerpâ; kuviasungnermullo perkutine tamaita niorvgutigivait, perorsêviglo tâmna pissiarivlugo.

45 **Ama** Gudib nâlegauvia niuverniartotut, ajungitunik sappangarsiortotun - ipok.

46 Sappangarlo pivianartok nagvâramiuk, perkutine tamaita niorvgutigivait, tâmna pissiarivlugo.

*47 **Ama** Gûdib nâlegauvia nullutjatitut, immânut ningititaumajutitun - ipok, sunatuinarnik nulluartitsivaktutitut.

48 Tættætarangatale, sikjamut kakkitipait, ikterdlutiglo ajungitunik kattilerpait kattaujamut, piungitulle egipait.

49 Taimaitsomârivok sillarsûb naggatiksangane. Engelit avititsartoromârpait idluitut idluartunit,

50 Egidlugillo kiæksaumut ikkomalingmut; tagvane keavaksoadlarnekaromarpok aglerulârnekaromârlunelo.

51 Jêsusiblo apperivait: Tamakkoa tamaita tussâvisigîk? Kiovât: Ahaila, Nâlegak.

52 Tagva okautivait: Tamanna pivlugo aglangnik illisimajut neliat, nâlegauvingmik kilangmêtomik illisimajok, angajokâtut, perkutekarvingminit nutâniglo nutaungituniglo sakkertitsijotun-ipok.

*53 **Jêsusiblo** adsiujut tamakkoa nâgamigit, tagvangat aularpok.

54 Inugorvingminut pivlune, illinniarvingine ajokertorpait; tattaminialerpullo okarlutiglo: Oma sillatunine tattamnartullininelo nakit pivagît?

55 Igloliortib erneringilâ? Anânanga Marîamik attekangilâk? Kattangutingillo Jâko, Jôseselo, Simonelo, Jûdaselo;

56 Najangillo, illûnatik uvaptingnêngilât? Nakime tamadja illûnât pivaûk?

57 Sinnaungajutigivâllo. Jêsusible okautivait: Nellautaijok nunakattingita iglomiokattingitalo kammaginginersarivât assinginit tamainit.

58 Tagvanelo unuktunik tattamnartullingilak okpingininga pivlugo.

KAPITEL XIV.

Johannesib baptiterijub niakoertauninganik. 5000 it nerrititauningœnnik. Imiub kângagut Jêsusib pissungninganik.

TAIPSOMANE Herôdese, nunab illainangane attanek tussaumalerpok Jêsusemik.

2 Kivganelo окautivait: Tagva Johannese baptiterijoк! токkungajunit makkisimagame, taimaitunik tattamnartullivoк.
*3 **Herôdesib** Johannese tigulaungmago, кellaksorlugolo, ittertilugolo parngnanaersimavingmut, Herôdiase, nukkame Filippusib nullianga pivlugo.
4 Johannesib окautilaungmago: Idluangilaк nulliarigangne.
5 Токkotsomagalloarpâlo, inuille erкsigivait, nellautaijônasugingmatsuk.
6 Herôdese inûlervingminik uvloкsiormat, Herôdiasib panninga окigêserpoк tâpkoa sângænne. Tamanna Herôdesib кuviagivâ.
7 Tamanna pivlugo окautimariklugo окarpoк, tunnitjivigijomavlugo pijomajanganik.
8 Anânaminulle ajoкertortaulauкârdlune окarpoк: Kaitsilerit uvamnut Johannesib baptiterijub niaкoanik, pôgutamut illimajomik.
9 Attanerlo kiksalerpoк; окarmaringninele pivlugo nerreкattinelo pivlugit, tâpsominga tunnitjivioкovâ.
10 Johanneselo parngnanaersimavingmêtoк niaкoêrtaujartorкovâ.
11 Niaкoalo pôgutamut illimajoк кaitaulerpoк, tunnijaularmelo niviarsiamut; tâpsomalo âpâ anânaminut.
12 Tagva illinniartingit tikkiput, timingalo tiguvât, illuveriartorlugo; tamannalo окautigijartorpât Jêsusemut.
*13 **Jêsusib** tamanna tussaramiuk, aularpoк tagvangat umiarкortôкut inuкangitomut, inutôjomavlune. Inuille tamanna tussaramitsuk, кutterordlutik mallikpât iglugassæksoarnit.
14 Jêsuselo niugame, inugasæksuillo tækkogamigit, illapsugidlarpait, кannimajiangillo âкikpait.
*15 **Uvluklilermalle,** illinniartingita tikkipât, окautivlugolo: Tamâne sunataкangimat, uvluklilermallo; inuit makkoa aularlit, niuvervingnut nerкiksarsiniariartorкovlugit nangminек.
16 Jêsusible окautivait: Aijariaкangilat; illipse nerкiksanginik tunnitjivigisigik.
17 Kiovât: Каkkôjaкarpogut tellimainarnik, mingeriângniglo maggûngnik.
18 Окautivaillo: Kaisigik uvamnut.
19 Iviksukkanullo inuit ikterкovait, каkkôjallo taipkoa tellimat mingeriâglo magguk tiguvait, кilangmullo ârlorpoк кujalivlune, каkkôjallo avgorpait, illinniartiminullo tunnivlugit; illinniartingitalo inungnut tunnivait.
20 Illûnatiglo nerrivut, kâgungnaerlutiglo, amiakullo kattersorpait, amârgaujat 12 it tættælugit.
21 Nerrilauкtulle angutainait 5000 iovut, arnallo sorutsillo kittinnagit.
*22 **Jêsusible** illinniartine erinesâlerdlugit umiarкortômut

ikkiorkakolerpait, sivorlerijomagamigit akkianut, inuit aularterkârnagit.
23 Inuillo aulartinamigit, inutôvlune kakkamut majorarpok, tuksiariartorlune. Unnulermallo, tagvane kissimeovok.
24 Umiarkortûllo tessersûb kerkanêlerêrput, malliksoarnullo nangialerdlutik, annore aggormatsuk.
25 Pigârvingitale sittamangænne Jêsusib tikkilerpait immab kângagut pissuklune.
26 Immablo kângagut pissuktok illinniartingita tækkogamitsuk, kakkilâdlarput okarlutiglo: Ijoro-una! erksinermullo niplialerput.
27 Tuavidlunele Jêsusib okarvigivait niplerlunelo: Maksualeritse, uvangauvunga, erksinase.
28 Pêtrusible kiovâ okarlunelo: Nâlegak, igvioguvit, kaikolunga illingnut immab kângagut.
29 Okarporlo: Kailerit! Pêtruselo umiarkortômit niovok, immâgullo pissuklune, Jêsuse tikkitsomavlugo.
30 Akkunaksoarle tækkogamiuk, koaksârpok kivililarmelo niplialerpok, okarlunelo: Nâlegak ikajunga!
31 Jêsusible tuavidlune aggane issakpait, tigulâlo okautivâ: Okpernikitotit, sôg innertuivêt?
32 Umiarkortômullo ikkingmanik, kassûmivok tâva.
33 Umiarkortômêtulle pâmaktervigijartorpât, okarlutiglo: Ahamarik, Gûdib ernerivâtit.
*34 **Ikâramiglo,** Genêzaretemiut nunangænnut pivut.
35 Nunablo tâpsoma inungita illitarigamitsuk; nunamut illûnânut tilliklerput; kannimajullo sunatuinait âpait tâpsomunga.
36 Tuksiarvigivlugolo, annorângata sinnâ aktortaukovlugo taipkonunga. Illûnatiglo, tâpsominga aktuijut, pijungnailerput.

KAPITEL XV.

Inuit Gûdiblo perkojanginik. Arnamik Kanaaneniomik. 4000 it nerrititauningænnik.

TAGVA aglangnik illisimajut Farisêerillo Jerusalemiut tikkipât, okarlutiglo:
2 Sôg illinniartivît angajokâpta illusingit mallilungilagît? Aggatik ubvangilait, kakkôjaktorniarangamik.
3 Kiovaille okautivlugillo: Sôg illipse Gûdib perkojangit nâlengipisigik, illusekulluse pivlugît?
4 Gûde perkojijok: Atâtangnik anânangniglo nâlektuksauvotit; atâtaminulle anânaminullo okarnerluktok, tokkotæksauvok.

5 Ajoкertuivosele: Atâtaminut anânaminullônêt oкartoк: „Nâmanersauvoк illingnut, tunnigupko tunnerguservingmut,“ tâmna ajungitullivoк.
6 Tamattomunga atâtaminik anânaminiglônêt nâlektailitipasse; taimaglo Gûdib perкojangit attortaujungnaertipasse, illusekulluit pivlugit.
7. Takkormôrtose, Jesaiase illipsingnik nellautailauralloarpoк, oкarlunelo:
8 Inuit ukkua кannermingnut tikkipânga кangasinâmingnullo nertorpânga, ômatingitale ungasikpânga.
9 Sullinatigle kivgartorpânga, inuit ajoкertûsetuinangit ajoкertuitigigamigit.
*10 **Iaugasæksuillo** кaiкovait, oкautivlugillo: Nâlagitse tukkisilugolo.
11 Kannikut ittertub inuk sujuktingilâ; кannikulle annijub inuk sujuktipâ.
12 Tagva illinniartingita tikkipât oкaudlugolo: Kaujimaviûk, oкausек tamanna Farisêerit tussaramitsuk, sinnaungajutigingmatsûk?
13 Kiovaille oкarlunelo: Perortut illûnatik, Atâtama кilangmiub illilaungitangit, nutsuktaujomârput.
14 Allarsigik! tautungitôvut, tautungitullo tâpkoa tessiortigivait; tautungitub tautungiкattine tessioruniuk, tammarmik tâva ittersamut katakpuk.
15 Tagva Pêtrusib kiovâ oкautivlugolo: Adsiujub mattoma tukkinganik nellojungnaertittigut.
16 Jêsusiblo oкautivait: Illipsetauk sulle sillatuneкangilasê?
17 Sulle tamanna nellovisiûk, inûb кanningagut ittertut illûnatik, natjângnut pingmatta, illuserivaktamiktullo annititaulermingmatta?
18 Kanikulle annijut, ômamit pivut, tamakkoalo inuk sujuktipât.
19 Omamit erкarsautikulluit pingmatta, inuarnerlo, nulliarêngnermik asserorsainerlo, assiniarnerlo, tiglingnerlo, sæglutекarnerlo, mittautекarnerlo.
20 Tamakkoa inuk sujuktipât. Aggangnulle ubvarsimangitunut inuk nerrigallorpat, mattoma sujuktingilâ.
*21 **Jêsuse** tâva tagvangat aularpoк, Tirusiblo Sidoniblo erкângnut pivoк.
22 Ahâglo, arnaк Kanaanemioк, tagvangat pijoк, oкarpoк nipliutidlarlugolo: Nâlegaк, Dâvidib erninga, nâpkiginga! Sâtanasib panniga âniatidlarpâ.
23 Kiungimarikpâle oкautsemut atautsemullônêt. Tagva illinniartingita tikkipât, кenuvigivlugo oкarlutik: Ikajorunguna, nipliojormattigut.

24 Kiovaille окarlunelo: Tillijaumatuinartunga saukanut tammarsimajunut, Israêlib iglunganit pijunut.
25 Taipsomale pâmaktervigijartorpâ окarlunelo: Nâlegaк, ikajunga!
26 Kiovâle окarlunelo: Idluangilaк, кittorngaujut кaккôjanginik aкsârlugit, кingminullo egidlugit.
27 Arnaк окarpoк: Ahaila Nâlegaк, taimaikalloarpoк; кingmiârsuille nerrivut karnganerlukunik inuata nerrimârvinganit kattaktunik.
28 Tagva Jêsusib kiovâ окautivlugolo: Arnaк, okpernît angijôvoк! pijomajarnik pilârpotit.
*29 **Jêsuselo** tagvangat aularlune, Galilêab tessersoanganut tikkipoк, majorarlunelo кaккamut, tagvungalo ingipoк.
30 Inugasæksuillo nellipsarpât, tussiaktunik, tautungituniglo, окarungnangituniglo, illakungortuniglo, assinginiglo unnuktunik illaggit, illivaillo Jêsusib ittigangita sângænnut; tâpsomalo âкikpait.
31 Inuillo tamanna pivlugo tattaminiarput, tækkogamik, окarungnangitut окalermatta, illakungortullo pijungnaermatta, tussiaktullo pissulermatta, tautungitullo tautulermatta; Israêliblo Gûdinga nakkoridlarpât.
*32 **Jêsusible** illinniartine кaiкovait, окautivlugillo: Inuit ukkua illapsugidlarpakka, nerкiksaкaratik uvlunik pingasunik uvamnêngmatta; nerritinagillo aularкojomangilakka uvamnit, perlerкonnagit apkome.
33 Tagva illinniartingita окautivât: Nakit taimak unuktigijunik кaккôjaкsiniarpita tamâne inuкangitome, inugasæksuit ukkua kâgungnærutiksanginîk?
34 Jêsusible apperivait: Kapsinik кaккôjaкarкisê? Kiovât: 7 nik, mingeritjaniglo ikkitunik.
35 Inugasæksuillo ikterкovait nunamut.
36 Кaккôjallo ukkua 7 it, mingeritjallo tiguvait, кujalivlunelo avgorpait, illinniartiminullo tunnivlugit; illinniartingitalo tunnivait inungnut.
37 Illûnatiglo nerrivut, kâgungnaerlutiglo, amiakullo kattersorpait, amârgaujat 7 it tættædlugit.
38 Nerrilauktullo 4000 iovut angutainait, arnat sorutsillo kittinagit.
39 Inuillo aulartinamigit umiarкortômut ikkivoк, Magdalab erкânut pivlune.

KAPITEL XVI.

Jônasib nellunaikutanganik. Pêtrusib kiqligiutjininganik, angervioninganiglo. Kristusib âniajomârninganik. Kappiasutiksanik mallingnerme Jêsusemik.

TAGVA Farisêerit Saduzêerillo tikkipât; tâpkoa ôktorpât, tækkotitserkojomavlugo nellunaikutamik kilangmit.
2 Kiovaille okautivlugit: Unnugangat okarpakpose: Kaukpat sillakilârpok, kilak aupallulermat.
3 Kaujarangalle okarpakpose: Akkunaliomidlarniarpok, kilak aupallulilarmelo nuvujalermat. Illipse takkormôrtose, kilaub kanoelijarianga kaujimavasse, sôgle nelliutub tamattoma nellunaikutangit kaujimanginivisigik?
4 Ukkua uivêtut assiniartut nellunaikutamik tækkojomavut; nellunaikutamigle assianik tunnitjivioniangilat, nellautaijub Jônasib nellunaikutanganik kissianik. Tâva kemakpait aularlunelo.
5 Illinniartingillo akkianut ikâramik, kakkôjanik neksangilat, puigulauramik.
*6 **Jêsusible** okautivait: Nâlagitse, udjertorluselo Farisêerit Saduzêerillo kakkôjangita sêrnarsautingænik.
7 Tagva issumertorpât ingmingnullo okarlutik: Taimak pivâtigut, kakkôjamik neksalaunginapta.
8 Jêsusib tamanna tukkisigamiuk, okautivait: Okpernikitose, sôg siaklerutigivisiûk kakkôjamik neksanginisê?
9 Sulle tukkisingilasê? Erkaumangilase kakkôjanik tellimanik ipkoninga, 5000 inût? Amârgaujat kapsit tættælaukpissigik torkorlugillô?
10 Kakkôjaniktauk ipkoninga 7 nik? Amârgaujat kapsit tættælaukpisigik torkorlugillô?
11 Sôgle tukkisingilasê, kakkôjamik okautinginapse, okarama: Udjertoritse Farisêerit Saduzêerillo kakkôjangita sêrnarsautingænnik?
12 Tagva tukkisilerput, okangimat, udjertoriakarmatta kakkôjat sêrnarsautingænnik, Farisêerille Saduzêerillo ajokertûtinginik.
*13 **Jêsuselo** Zesarêab, Filippusib iglugasæksoangita erkânut pivok, illinniartinelo apperivait, okarlunelo: Inuit kanok okarkât, Inûb Erninga kinaunasugivatsûk?
14 Okarput: Illangita Johanneseonasugivâtit baptiterijok; assingita Eliaseonasugivâtit; illangita Jeremiaseonasugivâtit, nellautaijullônêt illangat.
15 Apperivait: Illipsele kinaunasugivisingâ?
16 Tagva Simonib Pêtrusib kiovâ okarlunelo: Kristuseovotit, Gûdib ômajub erninga.

17 Jêsusiblo kiovâ okautivlugolo: Pilorikpotit, Simon, Jônasib erninga; uvingub aublônêt mattominga nellojungnaertingilâtit, Atâtamale kilangmêtub.
18 Okaupagillotauk: Pêtruseovotit kairtomullo mattomunga illagêktokottikka tungatitsomavakka, târtoksûblo pitsartuningata sâlaginiangilait.
19 Tunnitjivigijomavagittauk nâlegauviub kilangmêtub pêrutânik. Nuname kellaksorniartatit illûnatik, kellaksorsimajomârivut kilangme; kellarutjârniartatillo nuname illûnatik, kellarutjârsimajomârivut kilangme.
20 Tagva illinniartine innerterpait, okarkonnagit kimullônêt Kristuseonerminik.
*21 **Mattoma** kingorngagut Jêsusib illinniartine okautivait Jerusalemut aijariakarnerminik, angajokânullo, ajokertuijoksoarnullo, aglangnik illisimajunullo âniatitaujariakarnerminik angijomik, tokkotaujariakarnerminiglo, makkitjariakarnerminiglo uvluk pingaguangne.
22 Pêtrusiblo ingminut pitipâ innerterlugolo okautivâ: Nâlegak, annajagilerit, taimailiorvioniarnak!
23 Keviardlunelo Pêtruse okautivâ: Tunnumnut pît, Sâtanase! sinnaungasaramga; Gûdib pingit issumaginginangne, inuit pingit kissêta.
*24 **Tagva** Jêsusib illinniartine okautivait: Uvamnik malligomajokarpat, issumaminik piniarane, senningajoliksaminik (kappiasutiksaminiglônêt) nangmagle, malliklungalo!
25 Inôserminik ivlersijomajub assiojijomârmago; inôserminiglo assiojijub pivlunga, nagvâromârpâ.
26 Inûb suksarivaûk, sillaksoak illûnât piksarsiarigalloaruniuk, tarninga asserorpat? Ubvalo, sumîk inuk tunijijungnarkâ tarnime sattûtiksanganîk?
27 Inûb Erninga tikkitsomârmat Atâtame ânanauningane Engelekottine illagivlugit; tagvalo illûnaita akkiniarvigijomârpait piniarningit malliklugit.
28 Ahamarik okautivapse: Nangertut ovane illangita tokko ôngniangilât, Inûb Erninga nâlegaunermine aggertok tækkokârnago.

KAPITEL XVII.

Kristusib ânanausijauninganik. Issumaersimajomik pijungnaertitsininganik. Aniaminik okautekarninganik. Zinsemik tunnijininganik.

UVLULLO pingasujortut kingorngatigut Jêsusib Pêtruse,

Jakôbuselo, nukkâlo Johannese ingminut pitipait, majorarkattikumavlugit kakkâmut kingiktomut.

2 Ananausijauvorlo sângænne, kênangalo sekkinertut kaumatigilerpok, annorângillo kakkorsidlarput kaumanertut.

3 Ahâglo, Môsesiblo Eliasiblo sakkervigivait, okâlavlutik tâpsomunga.

4 Pêtrusele Jêsusemut okarpok: Tamâne-itsainarominarpok; pijomaguvit, tamâne pingasunik iglolioromavogut, illingnut attautsemik, Mosesemullo attautsemik, Eliasemullo attautsemik.

5 Sulle taimak okartillugo, ahâk nuvujab kaumajub ullikpait. Ahâglo, nippe nuvujamit okarpok: Tagga ernera nagliktara, kuviagijara, tâmna nâleksiuk!

6 Tamanna illinniartingita tussaramitsuk, pâmakterput koaksârlutiglo.

7 Jêsusible tikkipait, aktorlugillo okautivait: Makkititse, erksinaselo!

8 Uitaleramigle, inuksingilat, Jêsuse kissiat tækkovât.

9 Kakkamillo attersâramik, Jêsusib innerterpait okarlunelo: Tækkojase taimna okautiginiarasiuk inungnut, Inûb Erninga tokkungajunit makkerkârtinnago.

10 Illinniartingitale apperivât okarlutiglo: Sôg aglangnik illisimajut okarkât Eliasemik sivorliovlune tikkitsomârtomîk?

11 Jêsusib kiovait okautivlugillo: Illa, Eliase sivorliojuksauvok, tamaitalo idluarsitilugit.

12 Okaupapsele: Eliase tikkitsarêrpok; illitaringilâllo, issumamingnulle piniarvigilaukpât. Taimak Inûb Erninga âniatitaujomârivok tâpkonunga.

13 Tâva illinniartingita tukkisivât, Johannesemik baptiterijomik okautingmagit.

*14 **Tikkingmattale** innugasæksoarnut, inuk Jêsusemut tikkipok, ittigganginullo pâmakterpok,

15 Okarlunelo: Nâlegak, ernera nâpkigiuk, illisimailingajok âniadlarlune; ikkomamut imermullo ochokattarame.

16 Illinniartingnullo âlaukpara, âkigungnangilâlle.

17 Jêsusible kiovâ okarlunelo: Tata ukkua okpingitut mumiksimajut kinguvângokattigêt, kanok sivitutigijomik najoriakarpapsê? Kanok sivitutigijomik kenuêvigijariakarpapsê? Kaisiuk uvamnut.

18 Jêsusiblo Sâtanase innerterpâ, anivorlo tâva tâpsomangat, nukkapiarlo Stundeme tâpsomane pijungnaerpok.

19 Tagva illinniartingita kissimiovlutik tikkipât okarlutiglo: Sog uvagut annititsungnangilavût?

20 Jêsusible kiovait okautivlugillo: Okpinginise pivlugo. Ahamarik okautivapse: Senfib karngasûtiksatangatut okperne-

karupse, kakkamut ômunga okatuinariakarpose: Tagvangat nûtit taikunga, nûniarpok tâva, ajugakarniaraselo.
21 Taimaitulle (Sâtanasit) anniniangilat, kissiane tuksiarnermullo nerritailinermullo.
*22 **Galilêamele** piniarvekartillugit, Jêsusib okautivait: Inûb Erninga pititaujomârpok inuit agganginut.
23 Tâpkoalo tokkotsomârpât, uvluglo pingajuângne makkitsomârpok. Kiksadlalerpullo.
*24 **Kapernaumulle** pingmatta, kênaujanik Zinsinik kattersijut Pêtruse tikkipât okarlutiglo: Ajokertortipse kênaujak Zinse tunnivangilâ?
25 Okarpok: Aukak. Iglomullo ittermat, Jêsusib ingiarpâ okarlunelo: Kanok issumavêt, Simon? Kikkunît attanît nunamêtut Zollit Zinsillônêt pivakpattigîk? Kittorngamingnit tækkorngartanillônêt?
26 Tagva Pêtrusib okautivâ: Tækkorngartanit. Jêsusib okautivâ: Kittorngat tâva tunnijijariakangilat.
27 Ningaijaukonnagille uvaptingnut, tessersûb sinnânut ainiarit, kargjuksarniglo ningitsilutit; sivorlerlo mingeriak kakitat tiguguk. Kaningalo aitartikungne, Stateremik nagvâlârpotit; tâmna tiguguk, tunnijivlutillo pivlunga pivlutillo.

KAPITEL XVIII.

Kristusib ajokertuininganik. Adsiujomik kivgamik kênaujanik 10,000 nik akkiliksakartomik.

TAIPSOMANE illinniartut Jêsusemut pivut, okarlutiglo: Kina anginerovâ nâlegauvingme kilangmêtomê?
2 Jêsuselo nutakkamik kaikojivok ingminut, akkorngænnullo pitipâ.
3 Okarlunelo: Ahamarik, okautivapse: Utteromangikupse, nutakkatitun-ingikupse nâlegauvingmut kilangmêtomut pijomângilase.
4 Ingminik tagva nutakkatut ôtunak miklilertok, anginerovok nâlegauvingme kilangmêtome.
5 Nutakkamik taimaitomik illaliortub attimne illaliorivânga.
6 Uvamnulle okpertut ukkuarârsuit illangænnik sinnaungatitsijomut idluarnersauvok, serkallitsiviub ujaraktanganik kongasingagut nivingaiviogune, ippititauvlunelo immarbingmut ittinersamut.
*7 **Kappianamêk** sillaksoarmiut, sinnaungatitsinerit pivlugit! Sinnaungatitsijokatsainartuksaugalloarpok; kappianamêgle inuk taimna sinnaungatitsijok.
8 Aggakpîlle ittikkavîllo sinnaungatikpattit, nakkakit egi-

dlugillo. Illingnut ajunginersauvoк, tussiaklutit, illakungorlutillônêt inôtsemut itteruvit, igluktut aggaкarnernit, ittiggaкarnernillônêt igluktut, ikkomamullo кammitsuitomut egitaunernit.

9 Ijivîttauk sinnaungatikpattit, pêruk egidlugolo. Illingnut ajunginersauvoк, igluinarmik ijeкarlutit inôtsemut itteruvit, maggûngnik ijeкarnernit, ikkomamullo кamitsuitomut egitaunernit.

10 Kammatsialeritse, makkoarârsuit illangat nachoginasiuk! Oкaupapsele: Engelingita кilangmêtut Atâtama кilangmiub kênanga tækkotsainarpât.

11 Inûb Erningata piulijartormagit tammarsimajut.

12 Kanoк issumavisê? Inuk 100 nik saugaкuttекarune, tâpkoalo illangat tammarpat, 99 it кemmagajangilait кaккanut, tammartoк кenneriartorlugô?

13 Nenniguniuglo, ahamarik, oкautivapse, tâmna кuviasutigiluarpâ assinginit 99 nit, tammarsimangitunit.

14 Taimaktauk Atâtapse кilangmiub assioкojomanginivâ ukkuarârsuit illangat.

*15 **Kattangutiville** idluitullivigikpattit, tagva nellipsaruk innerterlugolo kissipteolutik. Nâlekunitit кattangutit âкigêrpoк tâva.

16 Tussangippattille, attautsemik maggûngniglônêt illaкalerit, oкausise okpernarкovlugit, maggôvlutik pingasôvluselônêt oкalerupse.

17 Tussangippasse, tamanna illagêktunut oкautigiuk. Illagêktullo nâlengippagit, nellojotut Zoelneretullônêt-illinganasugileruk.

18 Ahamarik oкautivapse: Nuname кellaкsorniartase кellaкsorsimajomârivut кilangme; кellerutjârniartaselo nuname, кellarutjârsimajomârivut кilangme.

19 Âma oкautivapse: Magguk nuname illagêkunik, sumiglônêt tuksiaromavlutik, pijomajatik pilârpâk Atâtamnit кilangmêtomit.

20 Maggugle pingasullônêt kattimajarangata attimne, akkorngænnêtsomavunga.

*21 **Tagva** Pêtrusib apperijartorpâ, oкarlunelo: Nâlegaк, кattangutiga idluitullijoк uvamnut, кapsertorlunga issumaкarvigijungnaeraksarivigô? 7 ertorlunga nâmakkâ?

22 Jêsusib oкautivâ: 7 ertotuinarnernik oкautingilagit, 70 ille 7 ertorlugit.

*23 **Tamanna** pivlugo Gûdib nâlegauvia attanertun-ipoк, kiglisiniaromajotut kivgaminik.

24 Kiglisinialermagillo, illangat saккerpoк, akkiliksalik attanerminut kênaujanik 10,000 inik.

25 Akkiksaкangimalle, attaningata tâmna, nulliangalo кittorngangillo, perкutingillo tamaita pissiniutauкovait, akkilertaujomavlune.

26 Tagva kivgab tâpsoma pâmakterdlune tuksiarvigivâ, okarlunelo: Attanek, kenuêvigilaunga! tamaita akkileromavakka illingnut.
27 Tagva attaniub kivgak tâmna nâpkigilerpâ, aularkolugolo akkilêkojungnaerivâ akkiliksanik.
28 Tagva kivgak tâmna annilerpok, naipitsivlunelo kivgaukattime illangænnik, akkiliksakarvigijiminik kênaujanik 100 inik; tiguvâ tagva, torkojaksivlugolo okautivâ: Akkiliksatit uvamnut akkilikit!
29 Tagva kivgaukattingata pâmakterdlune tuksiarvigivâ okarlunelo: Kenuêvigilaunga, tamaita akkileromavakka illingnut.
30 Pijomangilarle, parngnanaersimavingmulle ittertitsartorpâ, akkiliksangit tamaita akkilertaukârtinnagit.
31 Kivgaukattingitale tamanna tækkogamitsuk, kiksadlalerput, tamaitalo tækkojatik okautigijartorpait attanermingnut.
32 Tagva attaningata kaikovâ, okautivlugolo: Kivgakullôjotit, akkiliksatit uvamnut tamaita issumagijungnaerpakka, tuksiarvigigamga.
33 Kivgaukattille nâpkigijaksaringiniviûk, sorlo nâpkigilaurapkît?
34 Attaningalo kanningaumajalerpok, pitilugolo âniatitsijunut, akkiliksangit tamaita akkilertaukârtinnagit.
35 Taimaktauk Atâtama kilangmiub pijomârivâse, ômatipsingne kattangutipse tammarningit issumagijungnaerniangikupsigik.

KAPITEL XIX.

Nulliarêngnermik avitsinermik. Sorusiârsuit saimartauningœnnik. Akluinerub agviarungnarninganik.

JÊSUSIB okautsit ukkua nâgamigit, Galilêamit aularpok, Judêab erkânut pivlune, Jordanib akkianut.
2 Inugiartoksuillo mallikpât, âkikpaillo tagvane.
*3 Tagva Farisêerit tikkipât, oktorlugolo okautivât: Angutib nulliane, piutsit nellît pivlugit, avidlugo idluarkâ?
4 Kiovaille okautivlugillo: Attuarsilaungilasê? Inungnik pingortitsijub kiglinganit pingortipak angut attausênak, arnarlo attausênak (illagêkovlugik).
5 Okarlunelo: Tamanna pivlugo angutib atâtane anânanelo kemmangniarpak, nulliane ungagivlugo, tâpkoalo magguk uvinioniarpuk attautsemik.
6 Tamanna pivlugo maggôjungnaerlutik, uviniovuk attautsemik. Gûdib kattititâgik inub avititæksaringilak.

7 Tagva окautivât: Suna pivlugo Môsesib tunnijerковâtigût aglangnik avitsitiksanik, arnaк aviniardlugo?
8 Окautivait: Môsesib agvialaungilâse, nulliase, avidlugit, ômatise mangaidlarmatta; kiglinganille taimailaungilaк.
9 Окaupapsele: Nulliaminik avitsijub (angunialaungipat) assianiglo nullianiklune, nulliarêngneк asserorpâ. Avitamiglo nullianiktub nulliarêngneк asserorivâ.

*10 **Tagva** illinniartingita окautivât: Angut nulliaminut taimailikpat, nulliarêgiaк idluangilaк.
11 Окautivaille: Окausек tamanna illûnatiungitoк tukkisivât, taipkoale tunitjiviojut kissimik.
12 Aipaitoкarporle illanginik, anânamik timinganit taimaidlutik erniangomajunik; aipaitoкarivorlo illanginik, inungnut aipaitôкojaujunik; aipaitoкarivorlo illanginik, pijarællutik aipaitsomajunik, Gûdib nâlegauvia pivlugo. Tukkisijungnartub tukkisiliuk una!

*13 **Taipsomane** nutaкkanik âtsivut tâpsomunga, agganginut pattingmijauкovlugit, tuksiutjauкovlugillo; illinniartingitale suadlalerpait.
14 Jêsusele окarpoк: Nutaкkat uvamnut pilit, innerterasigiglo, tâpkoa, Gûdib nâlegauvinga pigingmatsuk.
15 Aggangminullo pattingmivait tagvangallo aularpoк.

*16 **Ahâglo**, inuit illangata tikkipâ окarlunelo: Ajungitotit ajoкertuijoк, sumîk ajungitomik piniartuksauvîk inôtsemik nungusuitomik pilerкovlungâ?
17 Окautivâle: Sôg ajunginerarpingâ? Ajungitoкangilaк, Gûde kissime ajungilaк. Inôtsemulle itteromaguvit, perкojat mallingniakit!
18 Tâpsoma окautivâ: sunât? Jêsusible окautivâ: Inuartuksaungilatit. Nulliarêngnermik asseroijuksaungilatit. Tigliktuksaungilatit. Inuкattitit sæglotigilugit окartuksaungilatit.
19 Atâtangnik anânangniglo nâlektuksauvotit. Inuкattingniglo illiktut nagliktuksauvotit.
20 Tagva inôsuktub окautivâ: Tamakkoa tamaita mallilauкpakka sorusionimnit; suna sulle pingipigô?
21 Jêsusib окautivâ: Idluartôjomaguvit, perкutitit tamaita niorvgotigijartokit, aklujunullo pilliutigivlugit, tagva perкutekarniarpotit кilangme; кailerillo mallinga!
22 Inôsuktub окausек tamanna tussaramiuk, kiksarlune кemmakpâ; akluiname.

*23 **Jêsusible** illinniartine окautivait: Ahamarik окaupapse, akluitoк nâlegauvingmut кilangmêtomut pilune sappernakasakpoк.
24 Ama окautivapse: Ajornanginersauvoк (nergutsoaк) kamêle merкutib ijingagut pilune, akluitub itterniarninganit Gûdib nâlegauvianut.

25 Illinniartingita tamanna tussaramitsuk, angijomik kakkilârutigivât, ᴏᴋarlutiglo: Kiname tagva piulijaujungnarniarkâ?
26 Jêsusible tækkusarlugit ᴏᴋautivait: Inungnut ajornarpoᴋ, Gûdemulle tamaita ajornangilat.
*27 Tagva Pêtrusib kiovâ ᴏᴋautivlugolo: Ahâk, tamaita ᴋemmalauᴋpavut, mallilarpillo; sumîk akkiksaᴋalârpitâ?
28 Jêsusible ᴏᴋautivait: Ahamarik ᴏᴋaupapse, mânna mallikkapsinga, illûnatik nutaujomârpatta, Inûblo Erninga iksivajomârpat iksivautamine ânanaunersoalingme, illipsetauᴋ iksivajomârivose iksivautane 12 ine, erᴋartorlugillo Israêlib kinguvângit ᴋittorngarêt 12 it.
29 Inub iglune ᴋemmakuniuk, ᴋattangutinelônêt, atâtanelônêt, anânanelônêt, nullianelônêt, ᴋittorngnelônêt, perorsêvinelônêt, attera pivlugo; 100 ertorlugit pijomârivait, kingormgujivlunelo inôtsemik nungusuitomik.
30 Unuktulle sivorlît kingorliojomârput, kingorlîllo sivorliojomârput.

KAPITEL XX.

Adsiujomik stundine sunatuinarne sennaᴋojaujunik perorsêvingme Wainiliksatalingme. Nellautainermik Kristusib ânianginik. Zebedêusib ernikita anânangata ᴋennuninganik. Tautungituk magguk âᴋiktaunigik.

GÛDIB nâlegauvingata adsigivâ iglub inua, uvlarortoᴋ sennajuksarsioriarlune perorsêvingminut Wainiliksatalingmut.
2 Sennajuksallo angerᴋattigijarêramigit, kênaujamik attautsemik akkileromavlugit, uvloᴋ nâvlugo sennaᴋovlugit, tillivait perorsêvingminut Wainiliksatalingmut.
3 Stundik pingajuangne annigame, assingit tækkovait niuvervingmêtut suliaksaᴋangitut,
4 Oᴋautivlugillo: Illipsetauᴋ aileritse perorsêvingmut Wainiliksatalingmut; nâmaktomik akkileromavapse.
5 Aivut tâva. Ama annigivoᴋ stundit 6 ingæne 9 ingænnelo, taimailiormivlune.
6 Stundille 11 ingæne ama annigivoᴋ, assingittauᴋ suliaksaᴋangitut tikkinivait, ᴏᴋautivlugillo: Sôg uvloᴋ nâvlugo suliaksaᴋarase tagvanêkisê?
7 Oᴋautivât: Tillijeᴋanginapta. Oᴋautivait: Illipsetauᴋ aileritse perorsêvingmut Wainiliksatalingmut; nâmaktomiglo akkilerniarpapse.
8 Unnulermalle, perorsêviub Wainiliksataliub inuata pimmaklertoᴋotine ᴏᴋautivâ: Sennajut ᴋaiᴋolugillo akkilikit, pigialerillo kingorlermit sivorleᴋ tikkidlugo.

9 Tagva stundit 11 ingæne sennaкojaujut saккerput, illûnatiglo adsigênik kênaujanik attautsinik pivut.
10 Sivorlît tikkinamik, unnunnersanik piniarasugivut; tâpkoataиk illûnatik adsigênik kênaujanik attautsinik pigivut.
11 Attautsemiglo pigamik, perorsêviub inua oкarnerlôtilerpât.
12 Oкarlutiglo; Kingorlît makkoa, stundeme attausênarme sennalauкtut, uvaptingnut adsiutipattit, uvlub oкumainarninganik kiangoninganiglo tukkisilauralloarapta.
13 Kiovaille, illangallo oкautivlugo: Illanâra, akkilênerlugvigingilagit. Angerкattigêlaungilagûk kênaujamik attautsemîk?
14 Kênaujat piuk, aularlutillo! Kingorlerle tâmna illiktut akkileromavara.
15 Perкutimniglônet issumamnik pininartuksaungilangâ? kattalungavêt pitsiarnera pivlugô?
16 Taimak kingorlît sivorliojomârput, sivorlîllo kingorliojomârput. Kaiкojaujut unnudlarmatta, annerimajulle ikkidlarput.
17 **Jerusalemullo** majorarpoк; ingergavlutiglo illinniartine 12 it ingmigolivlugit ingminut pitipait, oкautivlugillo:
18 Ahâk, Jerusalemut majorarpogut, Inûblo Erninga pititaulârpoк ajoкertuijoкsoarnut, aglangniglo illisimajunut, taipkoalo toккotaksautilârpât.
19 Nellojunullo pitilârpât; taipkoalo mittautigilârpât, issaкavlugolo kikkiaktulârpât; uvluglo pingajuangne makkilârivoк.
*20 **Taipsomane** Zebedêusib кittorngangita anânangata ernîngne illagivlugik tikkipâ, pâmaktervigivlugolo sumik tuksiarvigivâ.
21 (Jêsusiblo) oкautivâ: Sumîk pijomavêt? Oкautivâ: Ernîkka ukkua iksivaкokik nâlegauvingne, aipâ tallerpikpît tungâne, aipangalo saumikpît tungâne.
22 Jêsusible kiovâ oкarlunelo: Tuksiararijase nellovasse. Ermgusiârsub (immanga) immigaksara immerungnarpittikô baptitauniksaralo baptitauniksarijungnaralloarpittikô? Kiovâk: Ahaila, ajungikalloarpavuk.
23 Oкautivaglo: Ermgusiârsub (immanga) immigaksara immerniaralloarpattik, baptitauniksamnullo baptitaujuksaugalloarpotik, tallerpingmale tungâne, saumingmalônêt tungâne iksivajomârneк, uvamnut perкojaksaungilaк (illîptingnut), Atâtamale iksivaкojangit, taipkoa iksivajomârput.
24 Illinniartut 10 it tamanna tussaramitsuk, annûjutigilerpakit nukkarêk ukkua.
25 Jêsusible кaiкovait ingminut, oкautivlugillo: Kaujimavose, nunab attaningit attaniotingmatta, attannivîllo pitsartuneкarmatta.

26 Illipsele taimaituksaungitose, anginerojomajorle akkunapsingne, kivgaulerle illipsingnut.
27 Angajokaujomajorlo kivgaulerle illipsingnut:
28 Sorlo Inûb Erninga tikkingimat, kivgartortaujomavlune, kivgartoriartorlunele, inôserminiglo tunnijivlune unuktut piulijaujutiksangænnik.
29 Jerichomillo aularmatta, inugiartoksuit mallikpât.
*30 **Ahâglo**, tautungituk magguk apkosinerme iksivavuk; Jêsuselo kângiutiniartok tussaramikko, niplialerpuk okarlutiglo: Nâlegak, Davidib Erninga, nâpkigitiguk!
31 Inuille innerterpakit, nippangerkovlugik. Niplialualerpugle, okarlutiglo. Nâlegak, Davidib Erninga, nâpkigitiguk!
32 Jêsusele nokkalerpok, kaikovlugiglo apperivak: Sumîk uvamnit pijomavitîk?
33 Kiovâk: Nâlegak, ijivuk uititaukovlugik.
34 Jêsusiblo nâpkigilerpak, ijîkikullo aktorpak; tagvainarlo ijîgik tautugungnalerpuk; mallikpâglo.

KAPITEL XXI.

Kristuse aivok Jerusalemut. Tempelemîk ivjornaititsivok. Napârtok Faigeliksak ôminarnerartauvok. Adsiujok perorsêvilerijunîk Wainiliksatalingmîk.

JERUSALEMULLE kaglileramik, Betfagemut tikkilutik, kakkamut orksoktalingmut, Jêsuse maggungnik illinniartiminit tilliklerpok,
2 Okaudlugiglo: Aileritik iglugasængnut nelliptingnêtunut, siuterkortojorlo pittuksimajok nennilârpattik nocharlo senniane; pittûdjârlugiglo, uvamnut kaitikik.
3 Okarvioniaruptiglo sumik, kiogitik: Nâlekab attoromangmagik; tâva neksartaukolârpak illiptingnut.
4 Tamakkoale illûnatik taimailingavut, nellautserkovlugit okautigijaumajut nellautaijokut, okarmat:
5 Zionib pannia okautissiuk: Ahâk, attanît kaivok illingnut sinaungaidlune, siuterkortojome iksivavlune, siuterkortojublo nangmakpaktub nochangata kânganêdlune.
6 Illinniartuk ailerpuk, pinniarlutiglo perkojaunermiktut Jêsusemut.
7 Siuterkortojorlo nocharlo kaipakik, annorâtiglo kemerdloanut illivlugit, kânganullo (Jêsuse) ingitipât.
8 Inugassæksuillo annorâtik issivilerpait apkotânut, assingitalo napârtut kessertutingit kippivlugit, apkotânut katterarpait.
9 Inugassæksuille, sivorlîllo malliktingillo, kaggudlarlutik

окarput: Hosianna, Davidib Erninga! nertortaule, Nâlekab attingane tikkitoк! Hosianna кotsingnerme!

10 Jerusalemullo ittermat, iglugasæksuit inungit illûnatik nippalijâdlarput, окarlutiglo: Kina unâ?

11 Inuille окarput: Jêsuse una, nellautaijoк Nâzaretemit Galilêamêtomit.

*12 **Jêsuselo** Gûdib iglunganut kattimaviksoarmut (Tempelemut) itterpoк, pisiniartullo niuverniartullo kattimavingmêtut annitilerpait, kênaujaniglo tauкsêjut sângit, tingmitjaniglo taubinik niorvgotiggit iksivautangit ochotidlarpait.

13 Окautivlugillo: Aglaksimavoк, igluga taijæksauvoк tuksiarvingmik; illipsele inuarviotilauкpasse.

14 Kattimavingme tautungitullo tussiaktullo tikkipât, pijungnaertipaillo.

15 Ajoкertuijoкsuille aglangniglo illisimajut tattamnartitangit tækkogamigit, sorutsillo kattimavingme кaggudlartut tussaramigit, окartut: Hosianna, Davidib Erninga! ningaumajarutigivait tagva,

16 Окautivlugolo: Tussarpigille, ukkua окautigijangit? Jêsusib окautivait? Ahaila. Attuarsilaungilasê: Sorusiârsuit amâmaktullo кanningitigut nertordlerneк illingnik âкikpat?

*17 **Tavâ** кemmakpait, iglugasæksoarnillo annivoк ailunelo Betâniamut, tagvanêlerdlunelo.

18 Uvluble aipangane uvlâkut, ama iglugasæk soarnut aigame, kâlerpoк;

19 Napârtomiglo Faigeliksamik apкosiniub senniane tækkogame, nellipsarpâ; merкutuinalik tækkogamiuk, окautivâ: Mattoma kingorngane illingne perortoкarniarungnaermarigle paunganik. Napârtorlo Faigiliksaк pannersârpoк tagvainaк.

20 Illinniartingitalo tamanna tækkogamitsuk, tattaminiarlutiglo окarput: Napârtoк una Faigiliksaк кanoк illingavâ pannersâdlartovinêк?

21 Jêsusible kiovlunelo окautivait: Ahamarik, окautivapse, okperneкarupse, кollaraselo, napârtoк Faigiliksaк kissiat taimailiutuinarajangilasse; кaккamulle ômunga окarupse: Kangattarit, immarbingmullo kattagit, tâva taimailiorniarpoк.

22 Kennuarijaselo tamaita tuksiarnipsingne, okperupse, pilârpasse tâva.

*23 **Kattimavingmullo** ittermat, ajoкertuitillugo, ajoкertuijoкsuit inuillo angajoкângita tikkipât окautivlugolo: Kimut perкojauvêt taimailiorlutît? Kialônêt pitsartunermik mattominga tunitjivigivâtît?

24 Jêsusible kiovlune окautivait: Apperijomavapsetauк окautsemut attautsemut; mattominga окautigupsinga, окautijomagivapse, kimit pitsartuneкarnimnik taimailiorlunga.

25 Johannesib baptijutinga nakit pivâ? Kilangmillônêt,

inungnillônêt? Tagva issumertuivut ingmingne окarlutiglo: Kilangmit pijoк окautigiguptigo, окautiniarpâtigut: Sôg okperilaungipisiûk?

26 Inungnille pijoк окautigiguptigo, inuit ersigijariaкarpavut; inuit illûnatik Johannese nellautaijônasugingmatsuk.

27 Jêsuselo kiovât, окarlutik: Nakit pingmangât nellovavut. Tagva окautivait: Taimaimat окautijomangilapsetauк kimit pitsartunekarnimnik taimailiorlunga.

*28 **Kanorle** issumavisê? Angutekalauкpoк maggûngnik ernelingmik, sivorlermullo tikkipoк, окautivlugo: Ernîk, uvlome sennajartulaurit perorsêvimnut Waineliksaкtalingmut.

29 Tâpsomale kiovlune окautivâ: Aijomangilanga. Kingorngagullo кaкkialerame, ailerpoк.

30 Aipânullo tikkinivoк, taimaktauк окautivlugo. Tâpsomale kiovlune окautivâ: Ahaila, Nâlegaк! ainanelo.

31 Tâpkoa magguk nelliakita atâtame perкojanga mallilauкpaûk? Kiovât: Sivorliub. Jêsusib окautivait: Ahamarik окautivapse: Zoelnerit anguniarpaktullo Gûdib nâlegauvinganut itterкârnersauniarput illipsingnit.

32 Johannesib tikkilauкpâse ajoкertorluselo apкotiksamik idluartomik, illipselo okperingilasse; Zoelnerille anguniarpaktullo okperivât. Tamanna tækkolauralloarapsiuk, кaкkialingilase, кingorngagut tâmna okperingmilugo.

*33 **Adsiujomik** assianik tussaritse: Angajoкâкalauкpoк perorsêviliortomik, Waineliksanik illijivlune, avatâlo avaluliudlarlugo; paungallo iptêjartauviksangænik sennalaurivoк, nuvugusekсoaliorivorlo; perorsêvilerijunullo pimajauкogamiuk, nuname assianut aularpoк.

34 Paungalle innilerviat nelliutilermat, kivgane tillivait perorsêvilerijunut, paunganginik pilerкovlugit.

35 Tagva perorsêvilerijut kivgangit tigudlarlugit, illangat issaкavât, illangat toккopât, illangat ujarкanut millorpât.

36 Ama kivgat assingit tilligivait, ununnersat sivorlinginit; tâpkoatauк taimailiorivait.

37 Kingorliotilerdlugo ernine tilligivâ taipkonunga окarlunelo: Ernera illeraginiarpât.

38 Perorsêvilerijulle erninga tækkogamitsuk, ingmingnut окalerput: Tagga kingormgujijuksaк; attê, toккoniarlavut, kingormgutijæksangillo uvagut pigilerlugit.

39 Tiguvât tâva, perorsêvingmillo pingujarlugo toккopât.

40 Perorsêviuble inuata, tikkikune, perorsêvilerijut ukkoa кanoк piniarpagit?

41 Kiovât: Ajortullijoкsuit ukkua toккoniarpait, perorsêvinelo perorsêvilerijut assinginut, paunganik кaitsiniartunut, innerviat nelliutikpat, pimajauкojomârpâ.

42 Jêsusib окautivait: Attuarsilaungilasê aglangne: Ujarak,

igloliortut nachogijangat, tâmna iglub terreкoa ujaraulernerpôк? Tagva Nâlekab piniarninga, tattamnadlarporlo ijiptingnut.

43 Tamanna pivlugo oкautivapse: Gûdib nâlegauvia aкsârnigaujomârpoк illipsingnit, tunnijauvlunelo nellojunut paunganginik кaitsijunut.

44 Ujarкamullo ômunga kattaktoк, serкominiarpoк; kattagvigijanele ujarкab serкalliniarpâ.

45 Ajoкertuijoкsuillo Farisêerillo tâpsoma adsiutitsiningit tussaramigit, mallugivât, oкautigingmagit.

46 Tigunasuaralloarpâllo; inuille erкsigivait, nellautaijônasugingmatsuk.

KAPITEL XXII.

Attanersûb erningata nullianilerninganik. Apertsûtinik Zinsiksaк pivlugo. Makkitsomârnermik. Perкojamik angnerpâmik. Jêsusib kinausinganik.

JÊSUSIB ama oкarvigilerpait adsiutigut, oкarlunelo:

2 Gûdib nâlegauvia attanersoatun-ipoк, ernerminik nullianerкojijotut;

3 Kivganelo tillivait, nulliarêngnialertungnut nerrimârкattaujuksat кaiкojauкovlugit; кaijomalungilallo.

4 Ama kivgat assingit tilligivait, oкarlunelo: Nerrijartortuksat oкautsartorsigik: Ahâk, nerrimâræksavut pijarêrpakka, tuktuvaкotikkalo кoinijut toккopakka, illûnatiglo pijarêrput; кaileritse, nulliarêngnialertuk nerreкattigilaulavut.

5 Nachogivâlle tamanna, aularlutiglo, illangat perorsêvingminut, illangat sullivingminut.

6 Illangitale kivgangit tiguvait, mittautigivlugillo toккopait.

7 Attanersûb tamanna tussaramiuk, ningaumajadlalerpoк, sorsuktuksaкutsoanelo aiкovait, inuartut taipкoa nungutsartortauкovait, iglugasæksoangillo ikkidlugit.

8 Tagva kivgane oкautivait: Nerrimâræksat pijarêrsimagalloarput, кaiкojaulauktulle pijuksaulaungilat.

9 Tamanna pivlugo apкosiniâlungnut aileritse, illûnaitalo naipiniartase nulliarêngnialertungnut nerreкattaujartorкolersigik.

10 Kivgallo taipкoa apкosiniâlungnut aivut, naipitatiglo illûnaita kattitipait, ajortullo ajungitullo. Nulliarêngnialertuglo iglungak nerrimârкattauniartunut nimniolerpoк.

*11 **Attanersûblo** кaiкojaujut tækkojartoramigit, inuk tækkovâ tagvane annorârsimangitoк nerrimârкattaujuksatut.

12 Oкautivâlo: Illanâк, кanoк ovunga itternerкêt, annorârsimangitotit nerrimârкattaujuksatût? Tâmnale niplingilaк.

13 Tagva attanersûb kivgane окautivait: Aggangillo ittiggangillo кellaksorsigik, egidlugolo târtoksoarmut ungardlerpâmut, tagvane, кeavaksoadlarnekaromârpok aglerulârnekaromârlunelo;
14 Kaikojaumajut unnudlarmatta, annerimajulle ikkiput.
*15 Tagva Farisêerit кaggimiojartolerput, окausinginut кanok pijauvekarmangât.
16 Illinniartitigle tâpsomunga tillivait, Herôdesiblo kigvangit illautilugit, окarlutiglo: Ajokertuijok, okpernartôjotit кaujimavaptigit, Gûdemullo apkotiksamik ajokertuitsiartotit, inuillo sivôragingilattit, tâpkoa kinauningit kamaginginangne.
17 Tamanna pivlugo окautitigut, кanok issumavêt? Idluarkâ, attaniviksoak Zinsinik tunnitjivigivlugo, idluangilarlônêt?
18 Jêsusible pingitsertorningit tukkisileramigit, окautivait: Takkormôrtose, sôg ôktorpisingâ?
19 Tækkolago kênaujak Zinsiksak. Kênaujarlo tâpsomunga sakkerpât.
20 Appersorpaillo: Kia adsinga, kialo aglangit кollânê?
21 Kiovât: Attaniviksûb. Tagva окautivait: Taimaimat attaniviksoarmut tunnisiuk attaniviksûb pinga, Gûdemullo Gûdib pinga.
22 Tamanna tussaramitsuk, tattaminiarput, кemmaklugolo aularput.
*23 Uvlerme taipsomane Saduzêerit tikkipât, makkiviksakangitomik окartut; apperivâllo,
24 Окarlutik: Ajokertuijok, Môsese окarpok. Tokkojokarpat кittorngakangitomik, nukkangata (angajugilauktame) nullianga nulliarijaksarivâ, angajune kinguvâksarsivlugo.
25 Uvaptingnele nukkarêkalaukpok 7 nik. Angajuklek nullianerkâlauktok, tokkovok; кittorngnanelo, nulliane nukkaminut кemakpâ.
26 Taimaktauk tuglia, pingajuaglo, 7 ingat tikkidlugo.
27 Illûnatik kingorngatigut arnak tokkogivok.
28 Makkivingmele, taipkoa 7 it neliata nulliarijomârpaûk? Illûnatik nulliarilaungmatsuk.
29 Jêsusible kiovait окautivlugillo: Tammarpose, aglait nellogapsigik, Gûdib ajugakangininingalônêt.
30 Tokkungajunit makkitsomârtut nullianingniangilallônêt, uiningniangilallônêt; Gûdible Engelingititun - itsomârput кilangme.
31 Tokkungajunik makkitsomârtunik attuarsilaungilasê, Gûdib окautilaungmase, окarame:
32 Abrahab Gûdigivânga, Isaablo Gûdigivânga, Jâkoblo Gûdigivânga? Tokkungajulle Gûde Gûdigingilât, inôjulle (kissimik).
33 Inuille tamanna tussaramitsuk, ajokertûtinga tattaminiarivât.

*34 **Farisêerille** tussaramik, Saduzêerit oкausiksaerutingmagit, attautsemut kattilerput.
35 Illangatalo, aglangnik illisimajub ôktorpa, oкarlunelo:
36 Ajoкertuijoк, perкojanit tamainit neliat anginerovâ?
37 Jêsusible kiovâ: Gûdingnik Nâlegarnik nagliktuksauvotit ômattingnut tamânut, tarningnullo tamânut, issumangnullo tamainut.
38 Tamanna pijariaкarnerojoк angnerlo perкojaк.
39 Aipangale tâpsotunaк-ipoк: Inuкattingnik illiktut nagliktuksauvotit.
40 Perкojângnut ukkungnunga maggûngnut perкojat illûnatik illagêkput, nellautaijullo aglangit.
*41 **Farisêerille** kattimangmatta, Jêsusib apperivait,
42 Oкarlunelo: Kanoк issumavisê Kristuse pivlugô? kia ernerivaûk? Kiovât: Dâvidib.
43 Oкautivait: Sôg Dâvidib anernermigut Nâlekaminik taivaûk? oкarame:
44 Nâlegaк Nâlekamnut oкalauкpoк: Tallerpingma tungânut ingitit, ômigijingnik illijerкârtinnanga ittikkavît ikkovrangænnut.
45 Nâlekaminigle Dâvidib taingmago, кanoк ernerivaûk?
46 Illûnatiglo kiovlugo sappilerpât, illûnatiglo uvlub tâpsoma kingorngagut apperivlugo sapperivât.

KAPITEL XXIII.

Farisêerit takkormôrningita saккertitauninginik. Jerusalemiut sillugvioningænnik.

TAGVA Jêsusib inuillo illinniartinelo oкarvigivait,
2 Oкarlunelo: Môsesib iksivautangane aglangnik illisimajut Farisêerillo iksivavut.
3 Taipkoa attorкojangit illiρsingnut, tamaita nâleklugillo mallingniarsigik; piniarningille mallingniarasigik; oкaralloartut pinniaratiglo.
4 Erкsugæksanigle oкumaitunik erкsuktaujungnangitunik кellaksivut, inuillo tuinginut illivlugit; nangminerle aktoromangilait aggangmut attautsemullônêt.
5 Sulliaksatigle tamaita pivait, inungnut tautuktaujomavlutik. Erкaijutiksaкotitik silliksivait, annorâmiglo sinningit angijorortilugit.
6 Nerrimârvingme illinniarvingnelo issukliolutik iksivajomavut.
7 Niuvervingmelo salutitaujomavut, inungnut taijaujomavlutik Rabbimik (ajoкertuijomik).

8 Illipsele taijaujomajuksaungilase Rabbimik: attautsemik ajoĸertorteĸarapse Kristusemik; illipsele illûnase ĸattangutigêkpose.
9 Kinamiglo atâtamik taisijuksaungilase nuname: attauseĸ atâtagigapsiuk, ĸilangmêtoĸ.
10 Ajoĸertuijuniglo taijaujomajuksaungilase: attauseĸ-ajoĸertortigigapsiuk Kristuse.
11 Illase anginerojoĸ kivgaksauvoĸ illipsingnut.
12 Ingminik angijorortitoĸ, miklilertitauniarmat; ingminiglo miklilertitoĸ, angijorortitauniarpoĸ.
*13 **Kappianamêk** illipse, aglangnik illisimajut Farisêerillo, takkormôrtose! Nâlegauvik ĸilangmêtoĸ parngnanaerapsiuk, inuit itterĸonnagit! Illipse ittertuksaunase, itteromajulle itterĸongilasse.
14 Kappianamêk illipse, aglangnik illisimajut Farisêerillo, takkormôrtose! Uigarnerit pingit nungunapsigik, takkijunik tuksiarutinik tuksiarutsomavlugit oĸartose! Taimak pivlugo pitlartaunersaujomârpose.
15 Kappianamêk illipse aglangnik illisimajut Farisêerillo, takkormôrtose. Nunakullo immakullo ingergagapse, illaksarsiorluse Judioĸattiksapsingnik! illagigupsiuglo, târtomut ĸittorngautipasse, magguertorlugo illipsingnit.
16 Kappianamêk illipse, tautungitose tessiornikteojose, oĸarapse: Gûdib iglunga taiĸassiutivlugo angertoĸârpat, tamanna erĸanangilaĸ; Gûdible iglungata Goldinga taivlugo angertoĸ, tâmna pitlaraksauvoĸ,
17 Sillaitose tautungitoselo! neliaĸ anginersauvâ? Golde, Gûdib iglungalônêt, ivlernartitsijoĸ Goldemik?
18 Altâre taivlugo angertoĸarpat, tamanna erĸanangilaĸ; tunergulle ĸânganêtoĸ tailugo angertoĸ tâmna pillaraksauvoĸ.
19 Sillaitose tautungitoselo! neliaĸ anginersauvâ? Tunnergut, altârelônêt, ivlernartitsijoĸ tunnergummik?
20 Tamanna pivlugo, altâre tailugo angertoĸ, tâmna tailugo angerpoĸ, illûnaitalo ĸânganêtut illaliudlugit.
21 Gûdiblo iglunga tailugo angertoĸ, tâmna tailugo angerpoĸ, taĸamanêtorlo-illaliudlugo.
22 Kilaglo tailugo angertoĸ, Gûdib iksivautanga tailugo angerpoĸ, iksivajorlo ĸângane illaliudlugo.
23 Kappianamêk illipse, aglangnik illisimajut Farisêerillo, takkormôrtose! Minziblo, Tilliblo, Kimeliblo tellimaujunginik tunnijigapse; perĸojanêtullo pijariarĸortonerpângit tunnupasse, imaitut: idluarnerlo, nâpkiningnerlo, okpernerlo! Makkoa piniaraksarivasse, ipkoalo ipperarnagit.
24 Tautungitose tessiorniktiojose! millugiarârsuit kammagivasse, Kamêlinigle êsivose.
25 Kappianamêk illipse, aglangnik illisimajut Farisêerillo

takkormôrtose! Ermgusiârsuillo pôgutallo sillatingitigut кeblariksarapsigik, illungille tættæput arкtainermik nerritunermiglo.
26 Farisêere tautungitotit, ermgusiârsûblo pôgutablo illûgik sallumarsarкâkik sillatîgiglo кeblaridlarкovlugik.
27 Kappianamêk illipse, aglangnik illisimajut Farisêerillo, takkormôrtose! Illuvertitut mingoarsimajutitun-inapse; sillatingit ânanaujârput, illungille tættæput toккungajut sauninginik mamaitoâlungniglo.
28 Taimainivosetauк! кallinipsigut idluartôjârpose inuit tækkoænne; illupsigulle takkormôrnermiglo idluiluktomiglo tættæpose.
29 Kappianamêk illipse, aglangnik illisimajut Farisêerillo takkormôrtose! Nellautaijut illuvingit sennagapsigik, idluartullo illuvingit ânanausigapsigik.
30 Oкarluselo: Atâtagilauкtavut inôкattigilauruptigik, taipkoa illagijomanajalaungilavut nellautaijut aunginik кovisilauкtut.
31 Taimak nangmineк kigligiutjivose, nellautaijunik toккotsijut кittorngaringmasse.
32 Attê, illipsetauк sivorlipse ôktûtigilauкtangat tættæniarsiuk.
33 Kuglugiangojârtose, кuglugiarâlôjârtose, кanoк illivluse erкartortaumaneк kappianartolik кemmajomavisiûk?
*34 **Taimaimat**, ahâk, tillivakka illipsingnut nellautaijullo, sillatujullo, aglangniglo illisimajut; taipkoalo illangit toккotsomârpasse, кejungmut senningajolingmut kikkiaktorlugit, illangillo illinniarvipsingne issaкadlaromârpasse, unangmivlugillo iglugasæksoarnit iglugasaksoarnut.
35 Tikkitauкovluse idluartut aunginut illûnainut, nunamut кovijaujunut, idluartub Abelib aunganit, Zachariasib, Barachîasib erningata aunga tikkidlugo, toккolauкtapse kattimaviub altâriblo akkorngangne.
36 Ahamarik, oкaupapse, tamakkoa tamaita pivlugit kinguvângauкattigêt ukkua akkiniartaujomârput.
37 Jerusalem, Jerusalem, nellautaijunik toккotsijotit, illingnullo tillijaniк ujarкanut millorniktotit! кittorngatit kattititsomaкattalauralloarpakka, sorlo arnaungub piarкane kattitingmagit esarкominut; pijomalaungitosele.
38 Ahâk, igluse (kattimavise) inuêrutjaujomârpoк.
39 Oкaupapsele, mattoma kingorngagut tækkojungnaerpapsinga, oкarкârtinnase: Nakkoridlartaule Nâlekab attingane ţikkitoк.

KAPITEL XXIV.

Kattimaviksûb serkomitaujomârningata sivorngagut okautauninganik. Nâlekab tikkitsomârninganik.

JÊSUSELO kattimaviksoarmit anningmat, illinniartingita tikkipât, kattimaviksûb sennamatsiarninganik kemmergotiniardlugo.

2 Jêsusible okautivait: Tamakkoa tamaita tækkogalloarpisigik? Ahamarik, okaupapse: Ujarkat ukkua serkomitaujomârput, kallerêktokarungnaerlutik.

*3 Kakkamelo orksoktalingme iksivalermat, illinniartingita kissimiovlutik tikkipât okarlutik: Okautitigut: kakugo pijuksat tamakkoa pijomârkât? Sunalo nellunaikutaksaujomârkâ tikkiviksarnut, sillarsûblo naggatiksanganût?

4 Jêsusible kiovlune okautivait: Kammatitse uivêrijaukonnase.

5 Unuktut tikkitsomârmatta attera atterivlugo, okarlutik: Kristuseovunga; unuktullo tammartiniarpait.

6 Tussaromârposele unatartunik, unatartullo unipkautauninginik; kammatitse erksiniaraselo. Taimaitokartuksaungmat sivorngagut; sillaksûble naggatiksanga nelliutingilak sulle.

7 Inukattigêt inukattigênut assimingnut sorsugomârmatta, attaniovingmiullo, attaniovingmiunut assimingnut; kângnartoksoarmiglo kanimalualungnartomiglo pijokaromârpok, nunallo sunatuinarne sajukpilugomârput.

8 Taimædja kappianartub pigiarninga.

9 Taimaipat, kappianartomut pititsomârpâse, tokkodluselo. Inukattigêllo illûnatik ômigidlaromârpâse, attera pivlugo.

10 Inuillo unuktut sinnaungajutekaromârput, illatiglo kiggortigivlugit, ingmingnullo ômisûtijomârput.

11 Nellautainerluktullo unuktut sakkeromârput, unuktut tammartiniardlugit.

12 Idluitullinerlo pivalliangmat, unuktut naglingningit niglileromârput.

13 Issuanulle sokkosijuitok, (okperlune) piulijaujomârpok.

14 Okautsillo tussarnertut nâlegauvingmik okautaujomârput sillaksoarme illûnâne, inukattigêt illûnatik nellojungnaerutiksangænnut; tâva sillaksûb naggatiksanga nelliutijomârpok.

15 Nungutsiviub makkojungnarninga tækkoniarupsiuk, okautigijaumajok nellautaijomut Daniêlemut, ivjornaitovingmut pingmat (tamakkoninga attuarsijub kamagilerligit):

16 Taimaipat, Jûdit nunangænnêtut kakkanut kemmâlerlit.

17 Iglublo kânganêtok akkarniarane, sumik iglominit aikleromavlune.

18 Perorsêvingmêtorlo utterniarane, annorâne pijartorlugit.

19 Kappianamêgle singaijut amâmaktitsijullo, tamanna nelliutikpat.
20 Tuksialeritsele, кemmâviksase okkiome sabbatemelônêt pilerкonnago.
21 Uvlunele taipkonane kappiasugviksaкaromârpoк nelleкangitomik, sillaкsûb pigiarninganit tamanna tikkidlugo taimaitoкalaungilaк, kingorngnanelo taimaitoкarnianginivoк.
22 Uvlullo taipkoa ikkiglijauniangipatta, inuk attauserlônêt piulijaunajangilaк; annerimajulle pivlugit uvlut taipkoa ikkiglijaujomârput.
23 Tagva oкautjaugupse: Ahâk Kristuse ovanêpoк ikkanelônêt, tamanna okperiniarasiuk.
24 Kristuseonerartunik sæglojunik nellautainerluktunîglo saккertoкaromârmat, nellunaikutaksoarnik tattamnadlartuniglo piniarlutik, tammartitaulerкovlugit tammarnartomut annerimajuttauk, ajornangipatta.
25 Ahâk, makkoninga oкautilauкpapse sivorngagut.
26 Tamanna pivlugo, oкautikpasse: Ahâk, inuкajuitomêpoк, ainiarase; Ahâk, iglomêpoк, okperiniarasigik.
27 Sorlo кaumalak anningmat (seккerngub) nuivianit, кaumaingmallo nippivianut, taimaitsomârpoкtauк Inûb Erningata tikkiviksanga.
28 Nane кigdloкartome nektoraggit kattivut.
*29 **Uvlulle** taipkoa kappianartut kingorngatigut seккinerlo taккerlo кaumajungnaeromârpuk, uvloritjallo kattagomârput кilangmit, кilaublo pitsartuningit aulataujomârput.
30 Inûblo Erningata nellunaikutanga tâva tækkuksaujomârpoк кilangme. Kinguvângoкattigello nunamêtut illûnatik кeadlaromârput, Inûblo Erninga tækkojomarpât кilaub nuvujangitigut aккartoк, pitsartudlarlune ânanaudlartoк.
31 Engelinelo tillijomârpait tiptulautilijartut nipperкortojunik; annerijangillo kattitilugit annorenit sittamanit, кilaub issuanit issuanut.
32 Adsiujomik illinniaritse napârtoк Faigiliksaк pivlugo. Akkerungit iptекalerangata siggilerangatalo, кaujimavose aujajaraklilermat.
33 Taimaktauк illipse, makkoa tamaita tækkogupsigik, кaujimaleritse, кaglilermat.
34 Ahamarik oкaupapse: Kinguvângoкattigêt ukkua nunguniangilat, makkoa illûnatik nâmakserкârtinnagit.
35 Kilaglo nunalo nungujomârpuk, oкausikkale nungujomângilat.
*36 **Uvlermigle** stundemiglônêt taipsominga кaujimajoкangilaк; Engelillônêt кilangmêtut кaujimanginivât, Atâtama кissime кaujimavâ.

37 Sorlo Nôa inôtillugo ilaungmat, taimaktauк itsomârivoк Inub Erningata tikkiviksanga.
38 Sorlo uvlune taipkonane, ullitornivaksûb sivorngagut ilaungmat: nerrivut, immilarmiglo, nullianikpullo, uinikpullo, uvloк tâmna tikkidlugo, Nôab ittervia umiaкsoarmut.
39 Kammagingilâllo, ullitornivaksoaк tikkerкârtinnago tamaita nungudlugit: taimaitsomârpoкtauк Inûb Erningata tikkiviksanga.
40 Tamanna nelliutikpat, magguk perorsêvingmêtsomârpuk; aipanga illaliortaujomârpoк, aipangalo кemmaktaujomârpoк.
41 Arnâk magguk kaivititseкattigêgomârpuk; aipanga illaliortaujomârpoк, aipangalo кemmaktaujomârpoк.
*42 **Taimak** pivlugo pigâritse; Nâlegapse tikkiviksangata stundinga nellogapsiuk.
43 Tamannale nellojungnaeræksarivasse: Iglub inuata кaujimaguniuk tigliktub tigligiartorvia, pigârajarpoк, iglominut ittertoкarкonnago.
44 Tamanna pivlugo illipsetauк oppalungaersimatsainaritse; Inûb Erninga tikkitsomârmat Stundeme nerriugvigingitapsingne.
45 Nelialle nertornartôvlune sillatovlunelo kivgauvâ, kivgaкotinginut angajoкautitaumajoк attanerminut, nerкiksanginik tunnijerкovlugo tâpkonunga, nelliutijarangat?
46 Kivgaк tâmna piloridlarpoк, taimailiortoк, attaningata tikkippago.
47 Ahamarik, oкaupapse: Pimajingortiniarpâ perкutiminik tamainik.
48 Kivgakullugle, tâpsoma assia, oкarpat: Attannerijara sulle tikkiniangilaк;
49 Kivgauкattinelo annaugialerpagit nerrivlunelo immilarmelo tallatut illagivlugit,
50 Tâva kivgab taipsoma attannerijanga tikkiniarpoк uvlorme nerriugvigingitangane, stundemelo nerriugvigingitangane.
51 Asserortiniarpâ tagva, akkiviginialâllo takkormôrtut illagivlugit. Tagvane кeavaksoadlarneкaromârpoк aglerulârneкaromârlunelo.

KAPITEL XXV.

Adsiujûngnik uigasungnik tellimaujortunik, Talentiniglo pimaklerutauкojaujunik. Erкartuiviksoarmik kingorlerpâmik.

TAMANNA nelliutikpat, Gûdib nâlegauvia uigasuktitut tellimaujortutitut itsomârpoк, кollermingnik tigusijutitut, annijutitullo, uiksaк pagrearlugo.
2 Tâpkoale tellimat sillaitut, tellimallo sillatujut.

3 Sillaitut кollitik neksarpait, orкsuksamingnigle neksaratik.
4 Sillatojulle illulerкutimingne orкsumiglo, кollermingniglo neksarput.
5 Uiksarle mulludlarmat, illûnatik uerngalerput sinnisilutiglo.
6 Unnuarle кetterarmat, nippersoaкalerpoк: Ahâk, uiksaк кaivoк; annititse, pachreariartorlugo!
7 Tagva uigasuit taipкoa illûnatik makкiput, кollitik âкiklugit.
8 Silaitulle oкarput sillatojunut: Orкsupsingnit tunitjivigitigut; кollivut кammilermatta.
9 Tagva sillatujut кiovlutik oкautivait; Aukagle; amigarкonnago uvaptingnullo illipsingnullo. Niuvertunulle pisiniariartoritse nangminiksapsingnik.
10 Pisiniariartortillugillo, uiksaк tiккipoк: opallungaersimajullo itterкattigivât nerrimârкattiginiardlugo; upкuarlo parngnanaertauvoк tâva.
11 Kingorngatigut uigasuit aipangit tiккinivut, oкarlutiglo: Nâlegaк, Nâlegaк upкuêrutitigut.
12 Tâpsomale кiovait oкarlunelo: Ahamarik, oкaupapse, illitaringilapse.
13 Tamanna pivlugo pigâritse; uvlorlônêt stundelônêt nellogapsigik, Inûb Erningata tiккitsomârvinga.
*14 (**Imaitsomârpoк:**) Sorlo angutitut, nuname assianut aularomajotut, кivgaminik кaiкojijotut perкutiminiglo pimaklerкojijotut tâpкonunga.
15 Illangallo tunnitjivigivâ talentinik (кênaujanik) tellimanik, aipâ maggungnik, pingajuak attautsemik, attunit pijungnartanganik, tunitjivigivait; aularsârporlo.
16 Tagva tellimanik talentinik pijub, niorvgotigijartoramigit, assinginik talentinik tellimanik illavait.
17 Taimaкtauк talentingnik maggungnik pijub, assigingniкtauк maggungnik illagivak.
18 Attautsemigle pijub nuna ittersallijartorpâ, attanerijame кênaujanga ijerdlugo.
19 Mullulauкârdlune akкunit кivgat uккua attaningat tiккipoк, кiglisiniarlugillo.
20 Tagva saккerpoк, talentinik tellimanik pijoк, assinginik talentinik tellimanik neksarlune, oкarlunelo; Âttaneк, talentinik tellimanit tunnitjivigilauramga; ahâk, tagga assinginik talentinik tellimanik illavaккa.
21 Tagva attaningata oкautivâ; Nâmagivagit, issumagiкtotit nertornartotillo кivgaк, iккitunik nertornardlutit attulauravit; pimajingortitsomavagit unuкtunik: Nâlekavît кuvianarninganut itterit!
22 Saккerivoкtauк talentingnik maggungnik pijoк, oкarlunelo:

Attanek, talentingnik maggungnik tunnitjivigilauramga; ahâk tagga, assigingnik maggungnik illavakka.
23 Attaningata okautivâ; Nâmagivagit, issumagiktotit nertornartotillo kivgak, ikkitunik nertornardlutit attulauravit; pimajingortitsomavagit unuktunik: Nâlekavît kuvianarninganut itterit!
24 Sakkerivoktauk talentemik attautsemik pijok, okarlunelo: Attanek, illitarigapkit, sivôranartotit angutausertotit; sabvijartotit karngasulaungitarnik, kattersijotillo illilaungitarnik.
25 Sivôragamalo, talentit nunamut ijeriartulauktara; ahâk tagga, pît piuk!
26 Attaningatale kiovâ, okautivlugolo: Ajortotit erkeasuktotillo kivgak! illitarigamga, sabvijartunga karngasulaungitamnik, kattersijungalo illilaungitamnik;
27 Tamanna pivlugo kênaujakotimnik tunijijuksaulaukpotit kênaujanik tauksêjunut, tikkikumalo, perkutiga tigunajalauktara illakartillugo.
28 Tamanna pivlugo talentemik aksârsiuk, tunilugolo talentinik tellimaujortunik pilingmut.
29 Pekartok tunnitjivioniarmat, pekaluarkovlugo; pekangitorle aksârtauniarpok pinganik.
30 Kivgarlo piungitok egisiuk târtoksoarmut ungardlerpâmut: tagvane keavaksoadlarnekaromârpok aglerulârnekaromârlunelo.
*31 **Inûble** Erninga ânanaunermine tikkikune, Engelit ajungitut tamaita illagilugit, iksivajomârpok iksivautamine ânanaunersoalingme.
32 Inukattigêllo illûnamatsiatik kattititaujomârput sânganut. Avitsomârpaillo, sorlo mianersijub saugakottine arnat avingmagit angutinit.
33 Okpertullo tallerpingme tungânut pititsomârpait, okpingitulle saumingme tungânut.
34 Tagva Nâlekab tallerpingme tungânêtut okautijomârpait: Kaititse, Atâtama nagliktangit, nâlegauvik kingormgutilersiuk, illipsingnut pijarêrsimajok sillaksûb pigiarninganit.
35 Kâktillunga nerritilaurapsinga. Immeruktillunga immertilaurapsinga. Tujormitillunga itterkolaurapsinga.
36 Annoraersimatillunga annorârtilaurapsinga. Kannimatillunga tækkojartulaurapsinga. Parngnanaersimavingmêtillunga pullâlaurapsinga.
37 Tagva idluartut kioniarpât okarlutiglo; Nâlegak, kanga kâktillutit tækkolaukpitigît, nerritilaukpitigîllo? imeruktillutillônêt, imertilaukpitigîllo?
38 Kangalo tujormitillutit tækkolaukpitigît, itterkolaukpitigîllo? annoraersimatillutillônêt, annorârtilaukpitigîllo?
39 Kangalo tækkolaukpitigît kanimatillutit, parngnanaersimavingmêtillutillônêt, pullâlaukpitigîllo?

40 Nâlekablo kioniarpait окautivlugillo: Ahamarik окaupapse: Ukkua кattangutima mikkinerojut illangat sumik pitinapsiuk, tamattominga uvanga pilauкpapsinga.
41 Saumingmêtunullo окarniarivoк; Idluitoâlôjose, uvamnit aularitse, ikkomamut кamitsuitomut pijarêrsimajomut Sâtanasemut Engelinginullo.
42 Kâktillunga nerritilaunginapsinga. Immeruktillunga immertilaunginapsinga.
43 Tujormitillunga itterкolaunginapsinga. Annoraersimatillunga annorârtilaunginapsinga. Кannimatillungalo parngnanaersimavingmêtillunga pullâlaunginapsinga.
44 Taipkoataux kioniarivât окarlutiglo: Nâlegaк, кanga tækkolauкpitigît, kâktillutit, immeruktillutillônêt, tujormitillutillônêt, annoraersimatillutillônêt, кannimatillutillônêt, parngnanaersimavingmêtillutillônêt, kivgartulaungipitigîllo?
45 Tagva kioniarivait окarlunelo: Ahamarik окaupapse: Ukkua mikkinerojut illangat sumik pitinginapsiuk, tamattominga uvanga pilaunginivapsinga.
46 Tâva taipkua ânianartoкsoarmut nungusuitomut pijomârput; idluartulle inônermut nâksaungitomut.

KAPITEL XXVI.

Jêsusib mingoartauninganik Betâniame. Illijininganik Komunionimik. Tuksiarninganik Getsêmaneme Pijauninganik. Toккotæksaunerartauninganik. Missiarutigijauninganik Pêtrusemut.

JÊSUSIBLO окautsine tamakkoa nâgamigit, illinniartine окautivait.
2. Nellungilase, uvluk magguk nâkpannik aularviksiorviolârmat; Inûblo Erninga pititaulârmat, kikkiaktortauкovlugo кejungmut senningajolingmut.
3 Taipsomane ajoкertuijoкsuit, aglangniglo illisimajut, inuillo angajoкângit kattilerput, ajoкertuijoкsûb Kaifasemik attigub igloкsoanganut.
4 Kaggimiovlutiglo, кanoк Jêsuse pingitsertorlutik tigulugo toккodlugolo.
5 Окarpulle: Aularviksiorvingme pinnago, inuit pikkablâdlarкonnagit.
*6 **Jêsusele** Betaniamêtillugo, Simonib kallaкadlolauкtub iglungane;
7 Arnaк tâpsomunga tikkipoк, publaujatsialijarlune piviaнartovaksoarmik immalingmik, niaкoanullo kovivâ, nerrimârvingme iksivatillugo.

8 Illinniartingita tamanna tækkogamitsuk, idluaringilât okarlutiglo: Tâmna sôg kovijauvâ?
9 Mingoarut tâmna pissiangonajalaurune, akkekarajarpok unuktunik, aklujunut tunnijaksanik.
10 Jêsusib tamanna tussaramiuk, okautivait: Arnak una sôg kiksartipisiûk? Ajungitomik pivânga.
11 Aklujunik illakatsainarpose; uvangale najortigitsainangilapsinga.
12 Mingoarut tâmna timimnut kovigamiuk, piniarutigivâ illuvertauniksara pivlugo.
13 Ahamarik akaupapse: Nane okautsit tussarnertut ukkua okautigijaukpatta sillaksoarme illûnâne, okartokarniarivok tâpsoma piniarninganik uvamnut, erkaumajaujutiksanganik.
*14 **Tagva** 12 it illangat, Judasemik Issariotemik attilik, aivok ajokertuijoksoarnut,
15 Okarlunelo: Sumîk tunnitjivigijomavisingâ? Illipsingnut pititsomavara. Kênaujaniglo 30 nik tunnitjivigijomavlugo okarput.
16 Tamattomangat pitjutiksarsiorpok pititsomavlugo.
*17 **Sêrnarsautekangitunigle** kakkôjaktorviub uvlungita sivorlingænne illinniartut Jêsuse tikkipât, okautilâllo: Nane âkiksoijartorkovitigût (saugârsungmik) aularviksiorutiksamik nerriniartarnîk?
18 Okautivait: Iglugasæksoarnut aileritse, angut tagvanêtok okautisiuk: Ajokertuijub okautjaukovâtit: Piviksara nelliutingmat, aularviksioromavunga illingne illinniartikka illagivlugit.
19 Illinniartingillo piniarput perkojaunermiktut Jêsusemut, saugârsuglo aularviksiorutiksak âkiksorpât.
20 Unnulermallo 12 it illagivlugit nerrimârvingmut ingipok.
21 Nerrivlutiglo okarpok: Ahamarik, okaupapse, illapse pitilârpânga.
22 Angijomiglo kiksalerput apperivâllo nellekârdlutik: Nâlegak, uvangauniarpîk?
23 Kiovait, okarlunelo: Aggangminut pôgutamut missukskattima pitilârpânga.
24 Inûb Erninga ainiaralloarpok, sorlo tâpsominga aglaksimajokarmat; inugle tâmna kappianamêk, Inûb Erninganik pititsiniartok! Inungmut tâpsomunga idluarnersaunajarpok, erniangongikune.
25 Tagva Judasib, pititiginiartangata, apperivâ okarlunelo: Rabbi, uvangauniarpîk? Okautivâ: Okartotit!
*26 **Nerrivlutigle,** Jêsusib kakkôjak tiguvâ, kujalivlunelo avgorpâ, illinniartiminullo tunnivâ, okarlunelo: Tigulugo nerrisiuk, tagva timiga.
27 Ermgusiârsuk tigugivâ, kujalivlunelo tunnivâ tâpkununga okarlunelo: Illûnase tagvangat immeritse;

28 Tagva auga, Testamentitâb (aunga), kovijauniartoк unuktut pivlugit, ajornerit issumagijaujungnaerutiksanginut.
29 Oкaupapse: Mattoma kingorngagut immerniarungnaerpunga ôminga napârtub Waineliksab iptinganik, uvloк tâmna nelliuterкârtinnago, nutâmik immileromârupko illagivluse Atâtama nâlegauviane.
*30 **Tukslarutsillo** nertordlerutiksat nâgamigit, annivut кaккamut orкsoкtalingmut.
31 Tagva Jêsusib oкautivait: Unnuame tamattomane tamapse sinnaungajutigilârpapsinga. Aglaksimangmat: Mianersijoк unatadlarniarpara, saukallo siamartidlarniarput.
32 Makkikumale (toккungajunit), sivunapsingne Galilêamut aijomavunga.
33 Pêtrusible kiovâ, oкautivlugolo: Illûnamatsiatik sinaungajutigigalloarpattit, uvanga sinaungajuteкarniatsangilanga.
34 Jêsûsib oкautivâ: Ahamarik, oкaupagit; Unnuarme tamattomane, angutaunек niplerкârtinnago missiarutigilârparma pingasuertorlutit.
35 Pêtrusib oкautivâ: Toккoкattigijæksarigupkillônêt, missiarutigijomangilagit. Taimaktauк illinniartut illûnatik oкarivut.
*36 **Tagva** Jêsuse illinniartine illagivlugit igloкsoarmut avaluliorsimajomut tikkipoк, Getsêmanemik attilingmut, illinniartinelo oкautivait; Tamaunga ingititse, taikunga tuksiariartortillunga.
37 Pêtruselo Zebedêusiblo ernîgik illagivait, kiksalerlunelo kappiaktoadlalerpoк.
38 Tagva Jêsusib oкautivait: Tarniga kiksarpoк toккo tikkidlugo; tagvanêtitse pigârкattigilunga.
39 Kannitomullo aivoк, pâmakterlunelo tuksiarpoк, oкarlunelo: Atâtak, ajornangipat, ermgusiârsuk una pêrle uvamnit; pijomajaraungitorle, pijomajat pile.
40 Illinniartullo sinniktut tikkipait, Pêtruselo oкautivâ: Stundemik attautsemik pigârкattigijungnangilapsingâ?
41 Pigârluselo tuksiaritse, ôktortaulungnermut perкonnase. Anernек pijomagalloarpoк, uvinigle sangêpoк.
42 Aipanganik ama tuksiariartorpoк, oкarlunelo: Atâtak, ajornarpat, ermgusiârsuk pêrlugo uvamnit, immingikupko, tagva pijomajat pile.
43 Amalo sinniktut tikkinivait, ijingillo uerngarnermut oкumaiput.
44 Tagvungalo кemmakpait, pingajuangniglo ama tuksiariartorpoк, oкautsit taipkoatsainait attorlugit.
45 Tagva illinniartine tikkipait oкautivlugillo: Mânna sinnikluselo merngoerseromavisê? Ahâk, stunde nelliusimavoк, Inûb Erningata pititaulervinga ajortullijut agganginut.
46 Makkititse, aularta; ahâk, tamânêpoк uvamnik pititsijoк.

*47 **Sullele** taimak oкartillugo, ahâk, Jûdase 12 it illangat tikkilerpoк, inugiartoкsuit illagællugit, saviksoalijarlutik ajaupialijarlarmiglo, ajoкertuijoкsoarnit inuillo angajoкânginit pijut.
48 Pititsiniartublo nellunaikutaksamik (illitarsijutiksangænnik) oкautilauкpait, oкarlunelo: Kunnilârtara, taimnauvoк; tigusiuk!
49 Tagvainarlo Jêsuse aivigivâ, oкarlunelo: Rabbi, salutitaulerit! kunniklâlo.
50 Jêsusible oкautivâ; Illanâra, sôg tamaungarкêt? Tagva tikkipât, Jêsuselo aktorpât aggangmingnut, tigulugolo.
51 Ahâglo, illagijangita illangata aggane issakpait, saviksoane amuvlugo, ajoкertuijoкsûblo kivganga ullimavlugo, siutâ nakkappâ.
52 Tagva Jêsusib oкautivâ: Saviksuit kênailitanganut pôleruk; saviksoarmik attortoк, saviksoarmut nungutæksaungmat.
53 Issumavîllônêt, Atâtaga tuksiarvigijungnanginapko, uvamnut tilliklerкovlugo Engelinik Legioninit 12 nit unnunnersanîk?
54 Aglaille кanoк nellautsinajarкât? taimaituksauvoк
55 Stundeme tâpsomane Jêsusib inugiartoкsuit oкautivait: Sorlo inuartomut annivose, saviksoalijarluse ajaupialijarluselo, tigujomavlunga. Uvlut tamaita iksivaкattigilauralloarpapse, ajoкertuivlungalo кattimaviksoarme, tigulaungilapsingalo.
56 Tamakkoale illûnatik taimailivut, nellautaijut aglangit nellautserкovlugit. Tâva illinniartingita illûnatik кemakpât, кemâvlutiglo.
*57 **Jêsusemigle** tigusijut ajoкertuijorsoarmut Kaifasemut âpât, aglangnik illissimajut angajoкâllo tagvane kattimangmatta.
58 Pêtrusible allivasiklune mallikpâ ajoкertuijorsûb iglunganut; itterlunelo, kivgat senniænnut ingipoк, tækkunâromavlune кanoк illiortauniarmangât.
59 Ajoкertuijoкsuille angajoкâllo кaggimiojullo illûnatik sæglutiksarsiorput Jêsuse pivlugo, toккotsomavlugo.
60 Nagvângilalle. Unuktullo passiklertut saккeralloarmatta, sullinginivut. Kingorliovlutik magguk sæglovlutik passiklertuk saккerpuk.
61 Oкarlutiglo: Una oкalauкpoк: Gûdib iglunga asserortitsungnartara, uvlunelo pingasune ama sennavlugo.
62 Tagva ajoкertuijoкsûb nikkovidlunelo oкautivâ: Kiungilatît tamakkonunga, ukkua passiklerninginût?
63 Jêsusele niplingilaк. Ajoкertuijoksûblo kiovlugolo oкautivâ: Gûdib ômajub kênangata sângane apperivagit, oкautitigut, Kristuseomangârpit, Gûdib Erninga.
64 Jêsusib oкautivâ: Nellâgut oкarpotit. Oкautivapsele, mânnamit Inûb Erninga tækkojomârpasse iksivajoк pitsartunerub tallerpiata tungâne, кilaublo nuvujangitigut aккartoк.

65 Tagva ajoкertuijorsûb annorâne allikpait, oкarlunelo: Gûde oкarnerlûtigivâ; kigligiutjuteкariaкarungnaerpogut! Ahâk, mânna Gûdemik oкarnerlujininga tussarpasse.

66 Kanoк issumavisê? Kiovut oкarlutiglo: Toккotæksauvoк.

67 Tagva kênanga кetserarpât, tiglukluglo. Illangitale kênangagut tiglukpât,

68 Oкarlutiglo: Nellautalertigut, Kristuse, tigluktit kinauvâ?

*69 **Pêtrusele** avalut illuænne iksivavoк. Kivgallo arnat illangata tikkipâ oкarlunelo: Igvittauк Jêsuse Galilêamioк illagilauкpat.

70 Missiarporle illûnatik tussartillugit, oкarlunelo: Oкautsitit nellovakka.

71 Upkuakulle anningmat, assiata (arnab) tækkogivâ, tagvanêtullo oкautivait: Tâpsoma Jêsuse Nazarêmioк illagilaurivâ.

72 Missiarivorlo ama, Gûde taivlugo oкauserluklune: Inuk tâmna illitaringilara.

73 Killamiojungnaermallo tikkiput, tagvane nangertut, Pêtrusemullo oкarput: Ahamarik, igvittauк tâpkua illagivâtit; oкautsivît nellunailingmattit.

74 Tagva ingminik oкarnerlulerdlune Gûdelo taivlugo oкarpoк: Inuk tâmna illitaringilara; tagvainarlo angutaunек niplerpoк.

75 Tagva Pêtrusib Jêsusib oкausingit erкarpait, oкautilaungmago: Angutaunek niplerкârtinnago, missiarutigilârparma pingasuertorlutit. Annivoк tagva кeavlunelo kiksadlarlune.

KAPITEL XXVII.

Kristusib pititauninganik Pilatusemut. Jûdasib ingminik inuarninganik. Jêsusib kiglisiniartauninganik Pilatusemut Herôdesemullo. Toккotæksaunerartauninganik. Kikkiaktortauninganik illuvertauninganiglo.

KAULERMALLE ajoкertuijoкsuit inuillo angajoкângit кaggimiolerput Jêsuse pivlugo toккotsomavlugo.

2 Kellaкsorlugolo aularutivât, attannerusermullo Pontiuse Pilatusemut unnertujutigivât.

*3 **Jûdasib** pititingata tamanna tækkogamiuk, toккomut perкungmatsuk: кaккialerpoк, kênaujallo ipkoa 30 it uttertipait ajoкertuijoкsoarnut angajoкânullo.

4 Oкarlunelo: Ajortullilauкpunga, auk passijæksaungitoк pitinapko.

5 Oкarput: Tamanna pingilavut, igvit pivat. Kênaujallo ipkoa Gûdib iglunganut egipait, aularporlo кimitsartorlune.

6 Ajoкertuijoкsuille kênaujat tiguvait, oкarlutiglo: Idluangilaк, ukkua illivlugit Gûdib iklervinganut, aungmik akkeкalaungmatta.
7 Kaggimiolerpulle, machaliortublo perorsêvinganik pisivut kênaujanut tâpkonunga, tujormitjat illuverviksangænnik.
8 Tamanna pivlugo perorsêvik tâmna taijauvoк perorsêvingmik auktalingmik, uvlome tikkidlugo.
9 Tagva nellautaijub Jeremîasib oкausingit nellautsivut, oкarmat: Kênaujat 30 it tigulauкpait, pissiangojub akkinga, Israêlib кittorngnginit pissiarilauкtangata;
10 Akkiliutigivlugillo machaliortub perorsêvinganut, sorlo Nâlekab oкarкongmanga.
*11 **Jêsusele** attanerusiub sângane nangerpoк. Attanerusiublo apperivâ oкautivlugolo: Jûdit attanerivâtît? Jêsusible kiovâ: Oкartotit.
12 Ajoкertuijoкsuillo angajoкâllo passidlarmatsuk, kiungilaк sumiglônêt.
13 Tagva Pilatusib oкautivâ: Tussangilatît, angijomik passidlarmattît?
14 Kiungilâle oкautsemut attautsemullônêt, attaneruserlotauк tattaminiadlarpoк.
15 Aularviksiorangatale, attaneruseк illuseкarpoк, parngnanaersimavingmêtut illangat, inuit pijomajangat, aularкolugo.
16 Taipsomanele assinginit uivêluartomik paraгnanaersimavingmêtoкarpoк, Barrabasemik attilingmik.
17 Kattimangmattalo, Pilatusib oкautivait: Kina uvamnut aulartitauкovisiûк? Barrabaselônêt Jêsuselônêt, Kristusemik taijaк?
18 Nellunginamigit, idluigosungnermut tagvunga pitilaungmatsuk.
*19 **Kiglislularvlublo** iksivautangane iksivalertillugo, nulliangata oкautjaujartoгкovâ: Idluartoк una allaruk; unnuaк sinnektômavlunga tâmna pivlugo angijomik ikpigilauкpunga.
20 Ajoкertuijoкsuille angajoкâllo tilliorpait, Barrabasemik кennungârкovlugit, Jêsusele toккotauкovlugo.
21 Tagva attanerusiub kiovlunelo oкautivait: Ukkua magguk neliangnik aulartitserкovisingâ? Oкarput: Barrabasemik.
22 Pilatusib oкautivait: Kanoк Jêsuse pijæksarivigô, Kristusemik taijaк? Illûnatik oкarput: Kikkiaktortaule senningajolingmut.
23 Attanneruserle oкarpoк: Sumîgle idluitullilauкâ? Niplialualerpulle oкarlutiglo: Kikkiaktortaule!
*24 **Pilatusele** tækkogame sulinginerminik, uivêlivalliatuinarmattale, immermik tigusivoк, agganelo ubvarpait inuit tækkoænne, oкarlunelo: Passijæksaungilanga idluartub tâpsoma aunganut; illipse pijase.

25 Tagva inugasæksuit illûnatik kiovât okarlutiglo: Aunga uvaptingnut pilerle kittorngaptingnullo.

*26 **Barrabase** tagva aulartipâ tâpkonunga; Jêsusele aklunânut issakajaukovâ, unnertujutigilâllo, kikkiaktortaukovlugo.

27 Tagva attanerusiub sorsuktuksangita Jêsuse âpât iglomut kiglisiniarvingmut, sorsuktuksallo illûnaita tagvunga attautsemut kaikovait.

28 Annoraertipâllo, ulliksoarmiglo aupaluktamik kappitipât.

*29 **Niakôtiksamiglo** nubvutsiariktunik kakkilautilingmik pergaivut, niakoanullo illivlugo, suvlulingmiglo ajaupiserpât aggangitigut tallerpingitigut, sêrkortorvigivlugolo mittautigivât okarlutiglo: Salutitaulerit, Jûdit attaningat!

30 Ketserarpâllo, ajaupiarlo suvlulik tiguvât, tâpsomungalo niakoa annaulerpât.

31 Mittautigijarêramitsuglo, ulliksoak tâpsomangat pêrpât, annorânginik nangmininginik attitidlugo, aularutivâllo, kikkiaktorniardlugo.

32 Annileramiglo, inuk naipipât Zirênemiok, Simonemik attilik; tâmna aksorôtivât, kikkiaktortauviksanganik erksuktidlugo.

33 Tagvungalo, Golgatamik (imaipok: niakovinertalingmik) attilingmut, tikkinamik,

*34 **Kassilinartomik**, sungarmik akkusimajomik, immertinasuarpât; tamannalo ôkamiuk, immeromangilâ.

35 Kikkiaktorêramitsugle, annorângit avikpait, immerautigivlugillo; aglait nellautsilerkovlugit, okautaumajut nellautaijomut: Annorâkka ingmingnut avikpait, ulliksoaralo immerautigivât.

36 Tagvanelo iksivalerdlutik udsertorpât.

37 Niakungatalo kollânut tokkungata pitjutânik aglaksimajomik nippititsivut, imaitunik: Tâmna Jêsuseovok, Jûdit attaningat.

38 Illagivlugolo inuartuk kikkiaktorpakit, aipanga tallerpiata tungânut, aipâle saumiata tungânut.

*39 **Tagvûnale** arvertartut mittautigivât illekettamârlutiglo.

40 Okarlutiglo: Gûdib iglunganik asseroijotit, ama sennavlugo uvlune pingasune, illingnik piulidlarit! Gûdib ernerikpattit, senningajolingmit akkarit!

41 Taimaktauk ajokertuijoksuit, aglangniglo illisimajut, angajokâllo mittautigivât, okarlutiglo:

42 Assiminik ikkajulaukpok, ingminigle ikkajorungnangilak. Israêlitit attanerikpatsuk, senningajolingmit mânna akkarle, tagva okperijomavavut.

43 Gûde tættigingmago, tâpsoma piuliliuk mânna, kuviagiguniuk. Okalaungmat: Gûdib Ernerivânga.

44 Inuartuktauк kikkiaktortaumaкattikita taîmak mittautigivâk.
*45 **Stundillo** 6 inganit nuname illûnâne târtoкsôlerpoк, Stundit 9 ingat tikkidlugo.
46 Stundillo 9 ingænne Jêsuse nipperкortovlune oкarpoк: Eli, Eli lama asabtani! imaipoк: Gûdiga, Gûdiga, sôg кemakpingâ?
47 Illangitale, tagvane nangertut, tamanna tussaramitsuk, oкarput: Elîase кaiкôvâ.
48 Erinesuklunelo taipkoa illangat aкpangerpoк, nipperкummiglo tigusivoк; кassilinartomullo missuklugo, ajaupiamut kappomitarpâ, immertilâllo.
49 Assingille oкarput: Ovatsiaro, tækkunârta, Elîasib piulijartormangâgo!
*50 **Jêsusele** ama nipperкortovlune pivoк, anernangerdlunelo.
51 Ahâglo, tagva kattimaviksûb upkorsoanga allikpoк maggolivlune, pikkangat ununga tikkidlune.
52 Nunalo sajukpilâdlarpoк, кairtullo кopludlarput, illuvîllo angmarterput, unuktullo sinniktut (toккungajut) timingit makkiput.
53 Illuvernillo annivut (Jêsusib) makkiningata kingorngagut, iglugasæksoarnullo ivjornaitunut pivut, saккerlutiglo unuktunut.
54 Sorsuktuksalle angajoкângata illangitalo, Jêsusemik udjertortut, nuna sajukpilâdlartoк tækkogamitsuk, tattamnartullo assingit, kakkilângadlalerput, oкarlutiglo: Ahamarik, Gûdib tâmna Ernerivâ!
55 Tagvanelo arnaкarivoк unuktunik, Jêsusemik malliksimajunik Galilêamit, kivgartulauкtunik tâpsominga, allivasiktomit tækkunârtunik.
56 Tâpkoa illangat tagva Marîa Magdalena, Marîalo, Jâkob Josesiblo anânangak, Zebedeûsiblo ernîkita anânangak.
*57 **Unnulermalle** angut akluitoк tikkipoк Arimatîamit, Jôsefemik attilik; tâmnataoк Jêsusib illinniartigivâ.
58 Tâpsoma Pilatusemut aivlune, Jêsusib timinganik tuksiarvigivâ. Tagva Pilatusib tunijauкova tâpsomunga.
59 Jôsefiblo Jêsusib timinga tiguvâ, uvineruksaijamik sutjôngitomik imuserdlugo.
60 Illuverкottiminullo nutamut illivâ, кairtomut sennajaukolauкtaminut; ujaraksoarmiglo aksakârtitsilune illuviub pânganut, aularpoк.
61 Marîale Magdalêna, Marîalo tâpsoma assia tagvanetuk, illuveк sângavlugo iksiavuk.
*62 **Uvluble** opallungaijarviub tugliane ajoкertuijoкsuit Farisêerillo illûnatik Pilatusemut tikkiput,
63 Oкarlutiglo: Attaneк, erкaivogut, uivêtoк imna oкalaungmat sulle inôvlune: Uvluk pingajuangne makkilârpunga.

64 Tamanna pivlugo illuvinga udjertortauĸoleruk, uvluk pingajuak tikkidlugo, illinniartiminut tigliktauĸonnago, oĸarĸonagillo inungnut toĸĸungajunit makkisimajomik; uivêriklerneĸ kingorlerpâĸ ajornersauĸonnago sivorlermit.

65 Pilatusib oĸautivait: Udjertortuksaĸarpose tagva; ainiaritse, issumapsingnik udjertortauĸolersiuk.

66 Ailerput, illuverlo udjertortauĸovât udjertortunut, ujaraksoarlo nellunaiĸuserdlugo.

KAPITEL XXVIII.

Kristusib makkininganik. Oĸâlaninginiglo kingorlerpânik.

WOCHIBLO uvlungita sivorlerpângæne uvlarârsukut Marîa Magdalêna, Marîalo tâpsoma assia, illuvermut pivuk tækkojartorlugo.

2 Ahâglo, nuna sajukpilâdlarpoĸ. Nâlekab Engelingata ĸilangmit aĸĸarlune ujaraksoaĸ illuviub pânganit aksakârtitsartormago, ingidlunelo kânganut.

3 Tâpsoma tautua ĸaumalaktun-ipoĸ, annorângalo aputitut ĸaĸĸortigivoĸ.

4 Udsertortulle erĸsinermut ĸoaĸsâdlalerput, toĸĸungajutitun-illivlutik.

5 Engelele arnângnut oĸarpoĸ: Erĸsiniaratik, nellungilaptik, Jêsuse Nazarêmioĸ ĸenneraptikko.

6 Tamânêngilaĸ, makkisimavoĸ, sorlo oĸalaurame. Kaileritik, Nâlekab innigilauĸtanga tækkojartortikko.

7 Illinniartingillo toĸĸungajunit makkisimajomik tuavilutik oĸautijartortikik. Ahâglo sivôrlerilârpasse, Galilêamut, tâvane tækkolârpasse, Ahâk, oĸauterĸauvaptik.

8 Illuvermillo annisâlerpuk, erĸsivlutiĸ ĸuviasuvaksoadlarlutiglo; aĸpangerpuglo, tamattominga illinniartingit oĸautijartorlugit.

*9 **Illiniartiuginullo** tamattominga oĸariartortillugik, ahâk, Jêsusib pârpak, oĸaudlugiglo: Salutitauleritik! Tâpkoalo tikkipâk, ittigangillo aktorpait, pâmakterlutiglo sânganut.

10 Tagva Jêsusib oĸautivak: Erĸsiniaratik; mattominga ĸattangutikka oĸautijartortikik, Galilêamut aiĸolugit; tâvane tækkolârpânga.

*11 **Ainiartillugiglo**, ahâk, udsertortut illangit iglugasæksoarnut tikkiput illusiolauktullo tamaita oĸautigivait ajoĸertuijoĸsoarnut.

12 Tâpkoalo angajoĸât illagivlugit ĸaggimiolerput, tunnijivlutiglo sorsuktuksanut kênaujavaksoarnik,

13 Okarlutiglo: Okaritse: Illinniartingita tigligiartorpât unnuame, sinniktilluta.
14 Attannerusiublo tussaumalerpago, nâmaksititsomavavut, pitlartaukonnase tâpsomunga.
15 Tâpkoalo kênaujat tiguvait, piniarlutiglo ajokertortaunermiktut. Tamannalo Jûdit unipkauserivakpât uvlome tikkidlugo.
*16 **Illinnlartalle** 11 it Galilêamut aivut kakkamut, aikojauvingmingnut Jêsusemut.
17 Tækkogamitsuglo, sânganut pâmakterput; illangille kollarput.
18 Jêsusible tikkipait okautivlugit okarlunelo: Tunnitjiviovunga pitsartunernik tamainik kilangmelo nunamelo.
*19 **Tamanna** pivlugo aileritse, inukattigêksuillo tamaita ajokertorsigik, baptilugillo Atâtab, Ernerublo, Anernerublo ajunginerub attinganut;
20 Ajokertorsigiglo mallerkovlugit tamainik perkojamnik illipsingnut, Ahâglo, uvlut tamaita najutsainarniarpapse, sillaksûb naggatânut.

EVANGELISTIB MARKUSIB AGLANGIT.

KAPITEL I.

Jôhannesib okâlaninganik baptitsininganiglo. Jêsusib baptitauninga Jôhannesemut. Jêsusib ôktorluktauninganik. Okâlaninganik. Illiniartiksaminik kaikojininganik. Pijungnaertitsininganik kannimajunik Sâtanasekartuniglo. Akêninganik Pêtrusib sakkinganik. Galilêamuarninganik.

TAMÆDJA okautsit tussarnertut pigiarningat Jêsuse Kristusemik, Gûdib Erninganik.
2 Sorlo nellautaijut aglangine aglaksimangmat: Ahâk, Engeliga tillivara sivunnernut, apkotiksarnik âkiksoije sivunangne.

3 Ajoкertuijub nippinga inuкangitome imâk pivoк: Nâlekab apкotiksanga âкiksorsiuk, apкosiningit naggotissigik.
4 Inuкajuitome Jôhannese baptitsivoк ajoкertuivlunelo baptijummik кaккialerкojijomik, ajortunit pêjautiksamik.
5 Jûdêamiullo illûnatik, Jerusalemiullo nellipsarpât, illûnatik baptitaujomavlutik, tâpsomunga, Jordaneme kôngme, sagvarlugillo ajornitik.
6 Johannesele annorâlik nergutsûb kamêlib merкunginik, tapserutеkalarmelo amivinermik; piglertaujârtullo igupsaujârtullo orкsungit nerкigivait.
7 Ajoкertuivlunelo oкarpoк: Kingunipkut tikkituksaк pitsartunersauvoк uvamnit, nellopкotivungalo, tapsoma sângane okkolunga, ittiggagutîgik singêjarlugik.
8 Immermut baptipapse; tâpsomale baptitsomârpâse anernermut ajunginermut.
*9 **Nelliutome** taipsomane Jêsuse Galilêamit Nazaretemit pivoк, baptitaujomavlune Jôhannesemut Jordaneme.
10 Tuavidlunelo кaккingmat, кilak angmartoк tækkovâ, annernerlo ajunginеk (tingmiatut) taubetut aккartoк, Jêsusemullo pijoк.
11 Tagvalo nippe кilangmit pijoк oкarpoк: Ernerivagit nagliktagit, кuviagijagit.
*12 **Errinesàrdiugelo** Gûdib Annerningata inuкangitomut aitipâ.
13 Tagvalo inuкangitomêpoк uvlunik 40 nik, Sâtanasemullo ôktortaulerpoк, nergjutillo illagivait, Engelillo kivgartorpât.
*14 **Jôhannesele** parngnanaersimavingmut pititaulaungmat, Jêsuse Galilêamut pivoк; ajoкertuilerlunelo oкautsinik tussarnertunik Gûdib nâlegauvinganik.
15 Oкarlunelo: Nelliutoк nelliusimavoк, Gûdiblo nâlegauvia кannitomut tikkisimavoк; кaккialeritse (ablapsâmik issumaкaritse), oкautsillo tussarnertut okperisigik.
16 Galilêable tessersoangata sikjangane pissukkame, Simon tækkovâ, nukkâlo Andrêase, nulluamingnik ningititsijuk immânut, mingeriarniartiogamik.
17 Jêsusib oкautivak: Malliktinga, inungnik aulasartiotitsomavaptik.
18 Tuavilutiglo nulluatik кemmaklugit mallikpâk.
19 Tagvangallo sivumualerame, Jakôbuse tækkovâ, Zebedêusib erninga, nukkâlo Jôhannese, umiaкortômetuk, nulluamingnik kigdlaijaijuk; tuavilo кaiкovak.
20 Atâtatiglo Zebedêuse umiaкortômut кemakpâk kivgat illagivlugit, (Jêsuselo) mallikkivâk.
*21 **Kapernaumullo** pivut; errinesulerdlunelo sabbatine illinniarvingmut itterpoк, ajoкertuivlunelo.

22 Ajokertûtingillo tattaminiarivait; kiblingnadlartomik okâlangmat, aglangnik illisimajutituungitorlo.
23 Illinniarvingmêtokarporlo inungmik; anernermik makkojungnartomik illumiktomik; tâmna nipliadlarlune okarpok:
24 Adjai! suliniarpita illingnut, Jêsuse Nazaremiôk? asseroriartorpaptigut; kinaujotit kaujimagapkit, Gûdib ivsornaitokotigingmattit.
25 Jêsusible innerterpâ okarlune: Okajuêrit, inungmit ômangat annît!
26 Anernerublo makkojungnartub aulajârtidlarpâ, nipliadlarlunelo, annivorlo tâpsomangat.
27 Illunamatsiatik tattaminialerput appersortigêlerlutiglo, okarlutiglo; Suna unâ? suna una ajokertûsertâk? Anernerit makkojungnartut pitsartudlarlune perkovait, nâlekpâllo.
28 Tagvainak piniarningit tussaumajaulerput Galilêab erkâne illûnâne.
*29 **Erriuesulerdlutiglo** illinniarvingmit anivut, Simonib Andrêasiblo iglungangnut pivlutik, Jakôbuse Jôhanneselo illagællugik.
30 Simoniblo sakkia (arnak) nellavok ôlingnartomut kannimavlune; tâpsominga okautisârpât.
31 Tikkipâlo, aggangitigullo tiguvâ makkitilâllo; tagvainarlo ôlingnartub kemmakpâ, kivgartorpaillo.
32 Unnulermallo, sekkinek nippimalermat, kanimajut sunatuinait sâtanasiggillo pitipait tâpsomunga.
33 Iglugasæksoarmiullo illûnatik upkuab sillatânut kattilerput.
34 Kannimajullo unnuktut pijungnaertipait, sunatuinarnik kannimasiggit; Sâtanasillo unuktut annitipait, Sâtanasillo okarkongilait, illitarigamitsuk.
35 Kaulermallo, sulle târtillugo, makkipok annivlunelo. Jêsuselo inukangitomut aularpok tuksiarlunelo tagvane.
36 Pêtrusiblo najortingitalo katsungaidlutik mallikpât.
37 Nennigamitsuglo okautivât: Illûnatik kennerpâtit.
38 Okautivaillo: Iglugasængnut kanninerpânut ailerta, tagvanetauk ajokertuijomavlunga; taimak pivlugo tikkisimagama.
39 Galilêamelo illûnâne illinniarvingine ajokertuivok, Sâtanasillo annitipait.
*40 **Kallaktullo** illangata tikkipâ, sêrkortorvigivlugolo tuksiarvigivâ okautivlugolo: Pijomaguvit, kallagungnaertitsungnaralloarparma.
41 Jêsusiblo nâpkoarivâ, agganelo issakpait, aktorlâlo, okarlune: Pijomavunga, kallagungnaerit.
42 Taimaglo okarmat, tagvainak kallagungnaersârpok tâva.
43 Jêsusiblo innerterpâ aulartisârlâllo,
44 Okautivlugolo: Udsertulerit, assingnut sunamik okarni-

arnak; ajoкertuijomulle ainiarit, tækkotilutillo taipsomunga, tunergutiksarlo Môsesib tunnerкojanga tunnivlugo, kallagungnaernernik nellojungnaerкovlugit.

45 Tâmnale annigame pigialerpoк oкautigiluarlugo, taimailijauninelo кaujijautipâ; taimaimat, (Jêsuse) kingorngagut sappilerpoк iglogasæksoarnut itternermik tækkuksauvlune; sillatânnêporle inuкangitune, tagvungalo tikkipât illûnainit.

KAPITEL II.

Tumângajub âкiktauninganik. Mattêusib кaiкojauninganik. Illinniartit nerкiksarsiorningit Sabbateme.

UVLULLO ikkitut kingorngatigut Kapernaumut aigivoк: iglomêtorlo tussaramitsuk,

2 Inugasæksuit kattisâlerput, inniksaerutjivlutik, pângane aglât; ajoкertorpaillo.

3 Illangitalo tikkipât, âtsivlutik tumângajomik, sittamanut akkigartaujomik.

4 Tikkitsungnanginamitsuglo inungnut, iglo кângagut killerpât; angmaramitsuglo, aumit tumângajub nellavia ningitipât.

5 Jêsusible okperingat tækkogamiuk, tumângajoк oкautivâ: Ernera, ajornitit issumagijaujungnaerput.

6 Aglangnigle illisimajut illangit tagvane iksivajut issumalerput ômatimingne:

7 Una кanoetunik oкauseкarкâ akkerartortunik Gûdemût? Kia, Gûdib assiata, ajornerit issumagijungnaerungnarкagît?

8 Jêsusiblo anernermine issumangit tagvainaк кaujileramigit, apperivait: Sôg ômatipsingne taimak issumavisê?

9 Nelliak oкinersauvâ oкarlune tumângajomut: Ajornitit issumagijaujungnaerput; ubvalo: Makkitit, aumititit pikit, arvertarlutillo?

10 Nellojungnaerкovlusele, Inûb Erninga pitsartuneкarmat nuname ajortoêrutjinermik, tumângajomut oкarpoк:

11 Oкaupagit, makkitit, aumititit pikit, angerarlutillo.

12 Tautuktillugillo makkisârpoк, aumitinelo neksarlugit annivoк; illûnatiglo tattamminiarput, Gûdelo nakkoridlarpât, oкarlutiglo; Taimaitomik mattoma sivorngagut tækkolaungimarikpogut.

*13 Ama annigivoк aivlunelo tessersûb sinnânut, inuillo illûnatik tikkipât, ajoкertorpaillo.

14 Jêsusiblo кângiutilerame, Lêvi tækkovâ, Alfêusib erninga, tunniorкaivingme iksivajoк, oкautivlugolo: Mallinga! Nikkovidlunelo mallikpâ.

15 Iglunganelo nerrimârvingme iksivatillugo, Zoelnerillo idluitullijullo unuktut Jêsuse illinniartingillo ikterkattigivait nerrimârvingmut. Tâpsominga malliktut unnungmatta.

16 Aglangnik illisimajut Farisêerillo tækkogamitsuk, Zoelnerit idluitullijullo nerrekattigingmagit, illinniartinginut okarput: Sôg Zoelnerit idluitullijullo nerrekattigivlugolo immerkattigivagît?

17 Jêsusib tamanna tussaramiuk, okautivait: Atsuilît inûlijekariakangilat, kannimajut kissimik. Ajortuggit kaikojartorpakka, ablatsâmik issumakarkovlugit, idluartut pinnagit.

*18 **Jôhannesiblo** Farisêerillo illiniartingit nerritailivakput akkulaitomik. Illangitalo tikkipât, okarlutik: Sôg Jôhannesiblo Farisêerillo illinniartingit nerritailivakkât akkulaitomik, illinniartitille nerritailivangilât.

19 Jêsusiblo kiovait: Nullianiktomut tikkitut kanok nerritailinajarkât, uiksak illagigamitsuk? uiksak taipkonunga illautillugo, nerritailijungnangilat.

20 Nelliutsomârporle uiksamik aksârtauvingat, tagva nerritailivangniarput.

21 Annorâtokak illârpangilât nutâmik illâksamik; nutâb alliktorniarmago nutaungitok, alliktornerlo pivallianiarpok.

22 Wainelo nutâk immerkautinut nutaungitunut immertûtinginivât; Wainib nutâb alliktorniarmagit imerkautit, Wainelo kovituinarpok, immerkautillo asserorlugit. Wainele nutâk immerkautinut nutânut immertûtijaksauvok.

*23 **Taipsomane** perortut kakkôjaksat apkotigingmagit sabbateme, illiniartingita ingergavlutik sullugainingit nutsulerpait.

24 Farisêerillo okautivât: Ahâk, illinniartitit sabbateme pijæksaungitomik pivut.

25 Okautivaillo: Attuarsilaungilassê, Dâvidib illiorninganik, ajorsalerame kâleramelo, najortingillo?

26 Gûdib iglunganut itterame, Abjatar ajokertuinerotillugo; kakkôjat tækkojaksat nerrivait, ajokertuijut assinginut kimullônêt nerrijaukojaungitut, tunnivlugillo illangit najortiminut.

27 Okautivaillo: Inuk pivlugo sabbate pingortisimavok, sabbatele pivlugo inuk pingortitaungilak, Inûb Erninga sabbatemuttauk Nâlegauvok.

KAPITEL III.

Aggangnik tokkungajunik Jêsusib âkêninganik Sabbateme. Apostelit 12 it annerijaulerningœnnik. Jêsusib Sâtanasekarnerartauninganik aglangnik illisimajunut. Anânanganik kattangutinginiglo.

ILLINNIARVINGMULLO ama itterivok. Ahâglo, inukarpok tagvane aggalingmik iglunginik tokkungajunik.

2 Udjertorpâllo, sabbateme âкingniarmangâgo, passitiksaкaromavlutik tâpsomunga.
3 Inungmullo toккungajunik aggalingmut oкarpoк: Tamaunga pît!
4 Apperivaillo: Sabbateme ajungitullijuksauvitâ, ajortullijuksauvitalônêt? inuk piulivlugolônêt asserorlugolônêt? Tâpkoale niplingilat.
5 Ningarlunelo illumajine tækkunârpait, kiksautigivlugillo, ômatingit mangaidlarmatta, inuglo tâmna oкautivâ: Aggaktit issakit! Issakpaillo; âкiktaulerpullo iglungitituт illivlutik.
6 Farisêerillo annivut, oкarкattigêlerlutiglo Herôdesib kivgangit illagællugit illioriaкarnermingnik inuaromavlugo.
*7 **Jêsuscle** illinniartine illagællugit tessersûb sinnânut aivoк: inugiartorsuillo mallikpât Galilêamit Jûdêamillo.
8 Jerusalemillo, Idumêamillo, Jordaniblo akkianit, Tirusiblo Sidoniblo erкângnêtut, inugiartorsuit, tattamnartitanginik tussartut, tikkipât.
9 Illinniartinelo oкautivait, umiarâmik peкalerкovlugit, inungnut nimniutitaujomanane.
10 Unuktut âкingmagit; taimaimat kappiasuktitaujut illânatik arliartipât, aktoromavlugo.
11 Anernerillo maккojungnartut tækkojarangamitsuk pâmagvigivât, niplerlutiglo oкarput; Gûdib Ernerivâtit.
12 Angijomigle innerterpait, nellonaertaujomanane.
*13 **Каkkamullo** majorarpoк, каiкojivlunelo pijomajaminik; каiкojangitalo tikkipât.
14 12 illo annerivait, najortigênaromavlugit oкâlajartortitsomavlugillo,
15 Pitsartutitsomavlugillo каnnimanartunik pêjaiкovlugit, Sâtanasiniglo annititserкovlugit.
16 Simonelo Pêtrusemik atserarpâ.
17 Jakôbuselo, Zebedêusib erninga, nukkâlo Jôhannese, tâpkoa magguk atserarpak Boanergesingnik, imaipoк: kallub кittorngagingnik.
18 Andrêaselo, Filippuselo, Bartolomêuselo, Mattêuselo, Tômaselo, Jakôbuselo Alfêusib erninga, Taddêuselo, Simonelo Kanamioк.
19 Jûdaselo Issariot, Jêsusib pititigojomârtanga.
*20 **Iglomullo** angergarput; inugasæksuillo kattilermingmata iniksaerutivlutik, nerrinermik ajulerput aglât.
21 Najortingitalo tamanna tussaramitsuk, annivigivât innerteromavlugo; oкaramik: Issumaerutinerpoк.
22 Aglangnigle illisimajut Jerusalemit attârsimajut oкarput: Beelzebubeкarpoк, Sâtanasillo angajoкângatigut Sâtanasit annitipait.

23 Attantsemullo кaiкovait, adsiujutigut oкautivlugit: Kanoк Sâtanasib Sâtanaseoкattine annititsungnarpaûk?
24 Attanioviub inungit ingmingnut illagêgungnaerunik, nunguniarput.
25 Iglublo inungit ingmingnut illagêgungnaerunik, nunguniarput.
26 Sâtanasetauк ingminut akkerartorune, ingminut illagêgungnaerune, sullijungnangilaк, nungulerporle.
27 Sangijoкsûb iglunganut ittertoкarungnangilaк, perкutinginik aкsârlugo; kissiane sangijorsoaк кellaкsorкâruniuk, kingorngagut iglungata perкutitangit aкsârnigarivlugit.
28 Ahamarik oкaupapse: Inuit idluitullininginit tamainit issumagijaujungnaeromârput, Gûdemut mittautiksaкarninginillo aglât.
29 Anernermigle ajunginermik oкarnerlûtilik issumagijaujungnaerniangilaк issoкangitomut, pititæksauvorle erкartuivingmut nâksaungitomut.
30 Maккojungnartomik anerneкartoк oкautigingmatsuk.
*31 Anânaagalo кattangutingillo angutit tikkiput, sillatâne nangerdlutik, tilliklerpullo кaiкovlugo.
32 Inuille iksivajut illumangmatsuk, oкautivât: Ahâk, anânavît кattangutivîllo sillatânêtut apperкotigivâtit.
33 Kiovaillo oкarlunelo: Kina anânaga, kikkullo кattangutikkâ?
34 Avatimine iksivajut illinniartine tækkunârpait oкarlunelo: Ahâk, tagva anânaga кattangutikkalo.
35 Gûdible perкojanganik malliktoк nukkarivara, najagivaralo, anânagivaralo.

KAPITEL IV.

Adsiujunik sunatuinarnik. Tessersûb ikkubliartitauninganik.

TESSERSÛBLO кiglingane ama ajoкertuilerpoк; inugasæksuillo кattilermatta tâpsomunga, umiaкortômut tessersoarmêtomut ikkijariaкalerpoк ingidlunelo; inugasaksuillo illûnatik tessersûb кiglinganêput.
2 Aкkunillo ajoкertorpait adsiujutigut, ajoкertuivlunelo oкautivait:
3 Nâlagitse, ahâk karngasoijoк karngasoijartorpoк.
4 Karngasoitillugolo illangit apкosinermut кattaкput; tagva tingmitjat кilaub attânêtut pukkumalukpait.
5 Illangillo кairtomut ivjokitomut кattaкput; perortersârpullo, ivjokinamik.
6 Seккinerlo nuingmat, кunnulersârput, amâкanginamiglo pannilerput.

7 Illangit kattakput orpît kakkilautiggit akkorngænnut; orpîllo kakkilautiggit peroramik, tokkopait, sullugainekartailitilugillo.

8 Illangillo kattakput nunamut ivjoriktomut, nuilerlutiglo perolarmiglo perorsiaksakalerput sullugainermingne: illangit 30 nik, illangillo 60 nik, illangillo 100 nik.

9 Okautivaillo: Tussâjungnik siutilik tussarle!

*10 **Kissimeolermallo,** najortingita 12 it illagivlugit apperivât adsiujub tamattoma tukkinganik.

11 Kiovait okautivlugillo: Illipse Gûdib nâlegauvingata nellonarninganik kaujititauvose; taipkoale uvaptingnêngitut adsiujunik okautjaulerput;

12 Ijinut uitajunut tautuklutik illitarserkonnagit, siutinullo angmajunut tussâvlutik tukkiserkonnagit, sâgiarkonnagillo, ajorningillo issumagijaujungnaerkonnagit.

13 Okautivaillo: Adsiujut tamakkoa tukkisingikupsigik, kanok assingit tamaita tukkisinajarpisigîk?

14 Karngasoijub okausek karngasoriartorpâ.

15 Apkosiniub sennianut karngautigimajut, tâpkoangovut, (Gûdib) okausinginik tussartut; tussarpagille, Sâtanasib tâva okautsinik pêjariartorpait, ômatinginut karngautigimajut.

16 Taimaktauk kairtomut ivjokitomut karngautigimajut, tâpkoangovut, okautsinik tussartut, kuviasuklutiglo tamakkoninga illaliorsârtut.

17 Amâkanginamigle illumingne, sangusaraidlarput; kappianartokalerangat unangmiklertokalerangallônêt okausek pivlugo, sinnaungasarailerput.

18 Orpîlle kakkilautiggit akkorngænnut karngautigimajut, tâpkoangovut, okautsinik tussartut;

19 Sillaksûblo mattoma pinginik siaklernerub, akluitsomanerublo uivêrinarningata, assingitalo ikligunerit unnuktut, okautsit ippitipait, sullugainertâratiglo perorsiaksatalingnik.

20 Ivjoriktomullo karngautigimajut, tâpkoangovut, okautsinik tussartut illaliortullo, sullugainertârlutiglo perorsiaksatalingnik; illangat 100 ilingnik, illangalle 60 ilingnik, illangallo 30 ilingnik.

*21 **Okautivaillo:** Nenneroak ikkitaunajarkâ, kattaujab sâblônêt attânut illivlugô? aukagle, nenneroarvingmulle illivât.

22 Ijersimajokangilak sakkijâromângitomik angiarijaujokanginivok tussaumajaujomângitomik.

23 Tussâjungnik siutilik tussarle!

24 Okautivaillo: Tussartasse nâleksigik; ôktûtipsingnut ôktortaujomârivose; tappekaromârluselo illipse tamattominga tussartose.

25 Pekartok tunnitjivioniarpok; pekangitorlo aksârtauniarpok pinganik.

*26 **Okarporlo:** Gûdib nâlegauvia imaipok, sorlo inuk karngasûtinik karngasoijotut nunamut;
27 Sinniklunelo unnugangat, makkilarmelo kaulerangat; karngasûtillo nuilerlutik perorput, tâmna nellotillugo kanok.
28 Nunab ingminik iviksukkat perorterkârpait, kingorngagut sullugainingit, kingorngagullo sullugainerit kakkôjaksaujunik perorsiaksatakalerput.
29 Sullugainermarîlle innerangatta, inuata kibloriartorsârpait, kattersivik nelliutingmat.
*30 **Okarporlo:** Sumut Gûdib nâlegauvinga adsiutitæksarivitigô? adsiujullônêt neliatigut nellonarungnaertitæksarivitigô?
31 Senfib karngasûtiksatangatut-ipok; tâmna karngasortaugame nunamut, mingnerovok assiminit karngasûtinit tamainit nuname.
32 Karngasortaugamelo perorpok, anginersauvlunelo perorsianit makpatâvangnit tamainit; akkerokalilarmelo angijunik, tingmitjallo kilaub attânêtut innekarungnarput tachaliningane.
33 Taimaitutigut adsiujutigut unuktutigut okautsinik okarvigivait, tukkisijungnarnikiningat malliklugo.
34 Adsiujôngitutigullo okarvigingilait; illatuarigunigille, illinniartiminut tamakkoa tamaita tukkekartipait.
*35 **Uvlormelo** taipsomane unnuktome okautivait: Akkianut ikârta!
36 Inuillo aulartinamigit, umiakortômut ikkitipât; assingitalo umiat illagigivait.
37 Ullajutjeradlalermallo, maggit umiakortôk ittibjuavlugo pivât tættædlugolo.
38 Umiakortôblo akkoanêpok siniklunelo akkitime, tupârdlugolo okautivât: Ajokertuijok, issumagingilat sutaerniarnivût?
39 Makkidlunelo annore innerterpâ immarlo okautivâ: Nippangerit nippalârungnaerlutillo. Annorekarungnaerpok tâva, ikkublialidlalarmelo.
40 Okautivaillo: Sôg taimak nangiarkisê? suna pivlugo okpernekangilasê?
41 Erksidlarpullo, okarlutiglo ingmingnut: Kina unâ? annoriblo imablo nâlengmakko.

KAPITEL V.

Legiônit Sâtanusit annititauningænnik. Arnamik aukatsainartomik. Jaîrusib panninganik.

TESSERSÛBLO akkianut pivut, Gadarênerit nunangænnut.
2 Umiakortômillo niungmat, inûb illangata anernermik

makkojungnartomik illumiktub pagrearsârpâ illuvernit annivlune.

3 Illuverne innekarame. Kellaksoijungnartokangilarlônêt tâpsominga, kellaumgujanullônêt.

4 Unuktunik kellaksortaulaurallоarangame parngnanaersûtinut kellaumgujanullo, tapsoma kellaumgujat kiktorâvait, parngnanaersûtillo ulluktordlugit asserortipait, nujuititaujungnangilarlônêt.

5 Uvlunelo unnuanelo kakkanêtsainarpok illuvernêtsainalarmelo, kaggudlarlunelo ujarkanut ingminik tiglûjarpok.

6 Jêsusele tækkogamiuk kanningitomit, akpangerdlune pagrearpâ, pâmaktervigivlugolo nipliadlarlunelo okarpok:

7 Suniarpagît, Jêsuse, Gûdib kotsingnerub Erninga? tuksiarvigilutit Gûdib sângane okaupagit: kappiasuktitserkonnak uvamnik.

8 Okautivâle: Annît anerniojotit makkojungnartotit inungmit ômangat.

9 Jêsusiblo appersorpâ; Kinauvêt? Kiovâlo: Legiônemik attekarpunga, unnudlarapta.

10 Tuksiarvigivâlo angijomik, aulartitaujomanatik mattoma erkânit.

11 Mattomalo erkâne kuingêngigasæksoakarpok kakkame nerrijunik.

12 Sâtanasillo illûnatik tuksiarvigivât, okarlutiglo: Kuingêngigasæksoarnut tâpkonunga pullarkotigut!

13 Jêsusîblo tuavilune perkovait. Anernerit makkojungnartut tâva annivut, kuingênginut pullavlutik; kuingêngigasæksuillo pangaliklutik sivinganariktomit ingmingnik ijukkâdlarput tessersoarmut, (tâpkoale 2,000 iokasait) ippivlutiglo immâne.

14 Kuingênginiglo mianersijut kemmâvut, iglugasæksoarmiunullo iglugasangmiunullo tamanna okautigijartorpât. Taipkoalo annivut illuserilauktangat tamanna tækkojartorlugo.

15 Jêsuselo tikkipât, Sâtanaseliolauktorlo annorâtsiartok, sillatôvlunelo iksivajok tækkovât; erksivlutiglo.

16 Tamakkoningalo tautulauktut okautivait Sâtanasiggub kuingêngillo illiortauninginik.

17 Tuksialerpâllo, nunamingnit aularkovlugo.

18 Umiakortômullo ikkingmat, sâtanaseliolauktub tuksiarvigivâ, najoromavlugo okarlune:

19 Jêsusible perkungilâ, okautivlugole: Angergarit iglungnut iliangnullo okautivlugillo pitsiarvionernik Nâlekamut, nâpkigijaunerniglo tâpsomunga.

20 Aularporlo, iglugasæksoarnelo tellimaujortune okâlalerpok pitsiarvionerninik angijomik Jêsusemut. Tamattomingalo tussartut illûnatik tattaminiadlarput.

*21 **Jêsuselo** umiaĸortôĸut ikârdlune uttermingmat, inugasæksuit kattisâlerdlutik tikkipât tessersûb sinnânêtoĸ.
22 Ahâglo illiniarviub angajoĸângita illangat, Jaîrusemik attilik tikkipoĸ, tækkogamiuglo itigganginut pâmakterpoĸt.
23 Angijomiglo, ĸennuvigivlugo oĸarpoĸ: Panniga toĸĸokasakpoĸ; aggangnut aktoriartulauruk inûlijauvlunelo inôĸovlugo.
24 Jêsusiblo tâva aiparilerpâ; inugasæksuillo mallikpât nimniortidlugolo.
25 Arnarlo tagvanênivoĸ; tâmna Jârinik 12 inik auĸatsainartoĸ.
26 Kappiasudlarlunelo perĸutine tamaita nungulauĸpait âniasiortinut: soĸĸoseranele sugaluluatuinartoĸ.
27 Tâmna Jêsusemik tussalerame, inuit akkorngatigut annorânga aktoriartorpâ tunnuanit.
28 Oĸarame: Annorângalônêt aktorungnarupko, pijungnaerajarpunga.
29 Tagvainarlo aunga kôktoĸ kigikpoĸ; timiminelo missigilerpoĸ, pijungnaerame kappiagijaminit.
30 Jêsuselo mânnaĸut ingminik miṣsigivoĸ, pitsartuneĸ ingminit anningmat, inungnullo ĸeviardlune oĸarpoĸ: Kia annorâkka aktorpagît?
31 Illinniartingitalo oĸautivât: Tækkovotit, inuit nimniutidlarmattit, oĸarpotillo: Kia aktorpângâ?
32 Keviarporlo aktortiminut, ĸennerdlugo.
33 Arnarle erĸsilune sajukpoĸ, piniarvionerminik ĸanoĸ ĸaujimagame, pâmaktervigijartorpâlo, kiglilingmiglo oĸautivâ.
34 Jêsusible oĸautivâ: Panniga, okpernivît pijungnaertipâtit; ullapirsauteĸarlutit aularit, kappiagijarnillo âkiktaulerit.
35 Sulle taimak oĸartillugo, illiniarviub angajoĸângata kivgangita illangit tikkiput oĸarlutiglo: Pannît toĸĸovoĸ, sôg ajoĸertuijoĸ sulle pagvisârpiûk?
36 Jêsusible oĸausingit tamakkoa tussarsârpait, illinniarviublo angajoĸânganut oĸarpoĸ: Erĸsiniarnak, okperille!
37 Illauĸojingilarlônêt Pêtrusib, Jakôbusiblo, Johannesiblo, Jakôbusib nukkangata, assinginik.
38 Illinniarviublo angajoĸângata iglunganut itterame, aulajâludlartut tækkovait, ĸeadlartullo, nipliadlartullo.
39 Itterlunelo oĸautivait: Sôg aulajâludlarluse ĸeadlarĸisê? Niviarsiaĸ una toĸĸungilaĸ, sinnikporle. Ijoridlarpâllo.
40 Illûnaitalo annitipait, niviarsiablo atâtanga; anânangalo illagivlugik itterpoĸ niviarsiab nellavianut.
41 Niviarsiarlo aggangitigut tiguvâ oĸautivlugolo: Talita kumi, imaipoĸ: Niviarsiaĸ oĸaupagit makkitit.
42 Tagvainarlo niviarsiaĸ makkisârpoĸ arvertalilarmelo. **Jâreĸarporle 12 nik. Illûnatiglo tattaminiadlarput angijomik.**

43 Innerterpaillo angijomik, ĸaujijoĸalerĸonnago tamattominga, niviarsiarlo nerrititauĸovâ.

KAPITEL VI.

Jêsusib nachogijauninganik Nazareteme. Tilliklerninganik Apostelinik. Jôhannesib baptiterijub niaĸoertauninganik. 5000 it nerrititauningœnnik. Immiub kângagut Jêsusib pissungninganik.

TAGVANGALLO aularpoĸ, inugorvingminut pivlune; illinniartingitalo mallikpât.

2 Sabbatelo nelliutingmat, illinniarvingme ajoĸertuilerpoĸ. Unuktullo tussartut tamattominga, ajoĸertûtingit tattaminiarivait, oĸarlutiglo: Nakit ôma tamakkoa pivagît? ĸanorlo sillatunermik taimaitomik tunitjivionerĸâ? tattamnartuniglo taimaitunik aggangitigut pijunîk?

3 Igloliorteungitôĸ? Marîab Erninga, Jakôbusiblo, Jôsesiblo, Jûdasiblo, Simoniblo ĸattangutigingilât? Najangillo, illûnatik uvaptingnêngilât? Illûnatiglo sinaungajutigivât.

4 Jêsusible oĸautivait: Nellautaijoĸ ĸamagijaunginersauvakpoĸ nunaĸattiminut illaminullo, assinginit tamainit.

5 Tagvane tattamnartullijungnangilaĸ attautsemiglônêt; ĸanimajut illainangit aggangminut aktorpait pijungnaertilugillo.

6 Okpingininginillo tattaminiarivait. Arvertarporlo iglugasæksoarnut avatiminêtunut, ajoĸertuivlunelo.

*7 **12 Illo** ĸaiĸovait, maggoivlivlugillo aularĸolerpait, ajugautipaillo anernernut maĸĸojungnartunut,

8 Perĸolugillo, sumik neksarĸonnagit ingergarlutik, ajaupiatuinarmik kissiane; ikpiârsulijaratiglo, ĸaĸĸôjalijaratiglo, kênaujalijaratiglo tapserutimingne;

9 Ittiggagusersimaĸovlugille, anorângniglo maggûngnik attorĸonnagit.

10 Oĸautivaillo: Iglomut itterupse, tâpsomanêtsainaritse, aularĸârase tâpsomangat.

11 Illangitalo illalioromangippasse, oĸausise tussaromanagillônêt; annititse tagvangat, ittikkapselo sanningit katterarsigik nellojungnaerutiksanginut (erĸartortaujutiksanginullo). Ahamarik oĸautivapse: Sodomablo Gomorrablo inugilauĸtangit pitlartaunikinersaujomârput uvluksame erĸartuivingme iglugasæksoarnit ukkunangat.

12 Ailerpullo ajoĸertuijartorlutiglo ĸaĸĸialeriaĸarnermik.

13 Sâtanasiniglo unuktunik annititsivoĸ, ĸannimajuniglo unuktunik pijungnaertitsivoĸ, mingoarummut mingoarlugit.

*14 **Attaaerlo** Herôdese tamattominga tussaumalerame, (Jê-

susib attinga illitarijaulermat,) окарроk: Jôhannese baptiterijoк токkungajunit makkisimavoк; tamanna pivlugo taimaitomik tattamnartullivoк.

15 Illangille окarput: Elîaseovoк; illangille: nellautaijôvoк, nellautaijullônêt illangatitut.

16 Herôdesele tamattominga tussarame, окarpoк: Jôhanneseovoк niaкoêrtautilauкtara; токkungajunit makkisimavoк.

*17 **Herôdesele** tilliklilauкpoк, Jôhannesemik tigujautitsilune, pititsilunelo parngnanaersimavingmut, Herôdiase, nukkame Filippusib nullianga pivlugo; tâmna nullianikkamiuk.

18 Jôhannesib Herôdese окautilaungmago: Idluangilaк, nukkavît nullianga pigigangne.

19 Herôdiasible Jôhannese токkonasuaromagalloarlugo ajorpâle.

20 Herôdesible Jôhannese illeragivâ, nellunginamiuk idluartôvlune issumagiktoкsôngmat; tamanna pivlugo sapputivâ кaкutikullo nâlekpâ, tussarnerilâllo.

21 Uvloкalermallo pitjutivingmik Herôdesib inûlerviane, tâpsoma attanigasait, sorsuktuksallo angajoкângit, Galilêamêtullo angajoкaunersat nerrimârtimmagit,

22 Tagva Herôdiasib pannia itterpoк, tânselarmelo, Herôdesiblo nerreкattingitalo tamanna кuviagivât. Tagva attaniub Herôdesib niviarsiaк окautivâ: Issumangnik tuksiarviginga, pijomajarnik pillitsomavagit.

23 Oкautimariklugolo окarpoк: Sumik tuksiarvigigumga, illa pillitsomavagit, attaniovingma коppanganiglônêt.

24 Annivlunelo anânane appersoriartorpâ: Sumîk tuksiartuksauvêk? Kiovâ: Jôhannesib baptiterijub niaкoanik.

25 Ittersârivorlo attanermut, кennuvlune окarpoк: Tagvainaк tunnitjiviojomavunga Jôhannesib baptiterijub niaкoanik, pôgutamut illimajomik.

26 Attaneк kiksalerpoк; окautsinele окarmaringnine pivlugo, nerreкattinelo pivlugit, sullinane tuksiarкojomalungilâ.

27 Attaniublo niaкoêrsije tillisârpâ, niaкoalo aijauкovâ. Tâpsoma parngnanaersimavingmut niaкoêriartorpâ,

28 Niaкoalo pôgutamut illimajoк tikkiupâ, tunnilugolo niviarsiamut, niviarsiable anânaminut tunnivâ.

29 Tamannalo illinniartingita tussaramitsuk, tikkilerput timingalo illuvermut illijartorpât.

*30 **Apostelille** Jêsusemut kattilerput, окautivlugolo tamakkoninga tamainik, piniarnermingniglo ajoкertuinermingniglo.

31 Oкautivaillo: Kissipta inuкangitomut ailauкta, merngoêrserluselo. Tikkitut uttertullo unnungmatta; nerrijungnangilallônêt, agviartaugamik.

32 Umiaкortôкullo aularput inuкangitomut.

33 Inuillo tækkovait allivaktut, unuktullo illitarivât, aкpa-

ngerlutiglo кutterorlutik mallikpât illagêklutik iglugasæksoarnit tamainit, ingiarlugolo tikkipât.

34 Jêsuselo niovoк; inugasæksuillo tækkogamigit, illapsugidlarpait; saukatitut mianerijeкangitutitut-ingmatta. Unnuktuniglo oкalugvigilerpait.

35 Uvluklilermallo, illinniartingita tikkipât, oкautivlugolo: Tamâne sunataкangimat, uvluklilermallo;

36 Aularlit, mattoma eгкât iglugasanginut niuvervinginullo, кaккôjarsiniariartorкovlugit; neгкiksaкanginamik.

37 Jêsusible kiovait, oкautivlugillo: Illipse neгкiksanginik tunnitjivigisigik. Oкautivâllo: Кaккôjarsiniariartortuksauvitâ, kênaujat 200 it akkinginut, ukkua neгкiksanginîk?

38 Oкautivaille: Kapsinik кaккôjaкaгкisê? ullernaersijartoritse. Ullernaeramigillo, oкarput: Tellimanik, mingeriângniglo maggûngnik.

39 Ikterкolerpaillo nerrimârtutitut iviksukkanut кunnulingaitunut.

40 Tunulerêktidlutik tâva ikterput ingmigolivlutik 100 illo 100 illo 50 illo 50 illo.

41 Ukkualo кaккôjat tellimat, mingeriâglo magguk tiguvait, кillangmullo ârlorpoк, кujalivlunelo кaккôjat avgorpait, tunnivlugillo illinniartiminut, mannijeгкovlugit tâpkonunga, mingeriaglo magguk avikpak illûnainut.

42 Illûnatik tâva nerrivut, kâgungnaerlutiglo.

43 Amiakungillo kattilerpait, amârgaujat 12 it tættædlugit, mingeriaglo illanginik.

44 Nerrilauktullo angutainait 5000 iovut.

45 Illinniartinnelo errinesâlerdlugit umiaгкortômut ikkioгкaкolerpait, sivorlerijomagamigit Betsaidamut, inuit aularterкârnagit.

46 Inuillo aulartinamigit, кaккamut majorarpoк tuksiariartorlune.

*47 **Unnalermallo** umiaкortût tessersûb кeгкanêput, Jêsuselo kissime nunamêpoк.

48 Tækkovorlo, epunermik sappikasalermatta, annore aggormatsuk. Pigârvingitale sittamangænne unnuame tikkilerpait, immab кângagut pisuklune,

49 Кângerniaгкôrdlugit. Immarlo pissugvigingmago tækkogamitsuk, ijorônasugivât, nipliadlarlutiglo.

50 Illûnatik tækkogamitsuk, kakkilârput. Tuavile oкaгкattigilerpait, oкautivlugit: Manigoleritse, uvangauvunga, eгкsinase!

51 Umiaкortômullo ikkivoк tâpkununga, кassûmivoк tâva kakkilârlutiglo tattamîniadlarput angijomik.

52 Кaккôjat pitjutigællugit sillatusinersaulaungilat, ômatingit mangaidlarmatta.

*53 **Ikâlauramiglo**, Genêzaremiut nunangænnut pivut nunalidlutiglo.
54 Umiakortômillo niungmatta, inuit illitarijarêrpât.
55 Akpangilerlutiglo nunanut mattoma erkânêtunut tamainut; kannimajullo aumittimingne nellajut âlerpait najugânut tussaumajamingnut.
56 Niuvervingnut, iglugasæksoarnullônêt iglugasangnullônêt itterangat, kannimajiatik illivait iglut akkorugænut, tuksiarvigivlugolo, annorângata sinnâ aktortaukovlugo taipkonunga. Tâpsomingalo aktuijut illûnatik pijungnaerput.

KAPITEL VII.

Inuit Gûdiblo perkojanginik. Arnamik Kanaanemiomik. Tussajuitôvlunelo okajuitomik.

FARISÊERILLO, aglangniglo illissimajut illangit, Jerusalemit pijut, tikkipât.
2 Illiniartingitalo illangit tækkogamigit kakkôjartortut, ubvarkârnagit aggatik, idluaringilait.
3 Farisêerit Jûdillo illûnatik nerringimata, aggatik ubvarkârnagit, angajokâmik illûsingit attorlugit.
4 Niuvervingmillo tikkitarangamik, nerringilat ubvarkârnatik. Assingillo unuktut taimaitut illuserivait, ermgutsillo, immertautillo, machaillo, pôgutallo sâllo ubvarpaklugit.
5 Farisêerillo aglangniglo illisimajut appersorpât: Sôg illiniartivît mallingilagît angajokâpta illusingit, sôg ubvarsimangitunik aggakarlutik kakkôjartorkât?
6 Kiovaille okautivlugit: Illipse takkormôrtose, Jesaiasib okautigitsiaralloarpâse, sorlo aglaksimangmat: Inuit ukkua kangasinâmingnut nertorpânga, ômatingitale ungasikpânga.
7 Sulinatigle kivgartorpânga, inuit ajokertûsituinangit ajokertuitigigamigit.
8 Gûdib perkojangit kemakpasse, inuit illusekullungit malliklugit pivasse, kattallo ermgusiârsuillo keblariksivlugit; unuktullo taimaitut attorpasse.
9 Okautivaillo: Gûdib perkojangit attorungnaitsiartipasse, illusekulluse malligomavlugit.
10 Môsese okarmat: Atâtangniglo anânangniglo nâlektuksauvotit; atâtaminulle anânaminullo okarnerluktok tokkotæksauvok.
11 Ajokertuivosele: Atâtaminut anânaminullo okartok: Korban, imaipok: tunnergutautigupko, nâmanersauvok illingnut, tâmna ajungitullivok.

12 Kingorngagut atâtaminut anânaminullo ajungitullitailitipasse.
13 Taimak Gûdib okausingit attortaujungnaertipasse illusekulluse pivlugit, taimailiutsainarposelo unuktunik.
*14 **Inuille** tamaita ingminut kaikovait, okautivlugit: Tamapse nâleksinga ômamigisiuglo.
15 Sunallônêt inûb sillatânit illuanut pijut, sujuktingilât; tâpsomangalle annijut inuk sujuktipât.
16 Tussâjungnik siutilik tussarle.
17 Inuille kemaklugit iglomut pingmat, illiniartingita apersorpât mattominga adsiujomik.
18 Okautivaillo: Illipsetauk sillatunekangilasê? Nellovise, illûnatik sillatânit inungmut pijut sujuktingimatsûk?
19 Omatânut pinginamik natjangnulle pivut, illuserivaktamiktullo annititaulerivut, nerkititut illûnaititut.
20 Okarporlo: Inungmit annijub inuk sujuktipâ.
21 Kamangat, inuit ômatinginit erkarsautikulluit pivut, nulliarêngnermik asserorsainerlo, assiniarnerlo inuarnerlo,
22 Tiglingnerlo, pijomatudlarnerlo, nellangainerlo, pingitsertornerlo, ikligunerlo, piungitomik ijekarnerlo, Gûdemik mittautiksakarnerlo, piojorinerlo, sillainerlo;
23 Tamakkoa illûnatik illuanit pivut, inuglo sujuktipât.
*24 **Nikkovidlunelo** tâva tagvangat aularpok, Tirusiblo Sidoniblo erkângnut pivok; iglomullo itterlune inuit angigutijomagalloarpait, ijersimajungnangilarle.
25 Arnat illangata pannekartub makkojungnartomik anernelingmik tussaumagamiuk, tikkilugolo itigganginut pâmaktervigivâ.
26 (Arnak tâmna tagva Grîchit arnangita illangat, Sirofenizemiok.) Tuksiarvigivâlo, Sâtanase annititaukovlugo panningminit.
27 Jêsusible okautivâ: Kittorngaujut kâgungnaerkârlit; idluangilak kittorngaujut kakkôjanginik aksârlugit, kingminullo egidlugit.
28 Kiovlunele okautivâ: Ahaila Nâlegak, taimaikalloarpok, kingmiârsuille nerriviub attânêtut nerrivut kittorngaujut karnganerlukunginik.
29 Okautivâlo: Okautsitit tamakkoa pivlugit aularit; Sâtanase panningnit annisimavok.
30 Iglominullo pigame, Sâtanase annisimajok kingorarpâ, panninelo aumittimine nellajok naipipâ.
*31 **Tirusiblo** Sidoniblo erkângnit aularmigame, Galilêab tessersoangata sennianut pivok, iglugasæksuit tellimaujortut erkânnut.
32 Atsivullo tussajuitomik okarungnangitomik tâpsomunga, kenuvigivâllo, aggangminut aktuerkovlugo tâpsominga.

33 Inuillo akkorngænnit ingminut pitipâ, agganelo siutigiŋgnut illivait, кesselarmelo, oкangalo aktorpâ.
34 Kilangmullo ârlorpoк, anersaumilarmelo oкautivâ: Hefata, imaipoк, angmalerit!
35 Siutîgiglo tagvainaк angmarpuk, oкangatalo кellarutinga pêrpoк, oкatsialilarmelo.
36 Innerterpaillo, tamanna oкautauкonnago inungnut. Tagva innerteralloarmagit angijomik, anginersamigle aкpautigivât.
37 Tattaminiarlutiglo oкarput: Tamaita idluartipait: tussangitut tussartilugit, oкarungnangitullo oкartipait.

KAPITEL VIII.

4000 it tattamnartomik nerrititauningænnik. Farisêerit nellunaiкutamik tautugomaningænnik. Farisêerit sêrnarsautingænnik. Tautungitub aкiktauninganik. Kigligiutjinermik Kristusemik.

UVLUNE tamakkonane inuit nerкiksaкangitut unnuktut tagvanêngmatta, Jêsusib illinniartine ingminut кaiкovait, oкautivlugit:
2 Inuit ukkua illapsugidlarpakka nerкiksaкaratik uvlunik pingasunik uvamnêngmatta;
3 Nerritinnagit aulartikupkit, perlidlarajarmata angergarlutik apкome. Illangit кanningitomit pingmatta.
4 Illinniartingita kiovât: Nakit кaккôjaкsiniarpita tamâne inuкangitome, ukkua kâgungnaerutiksanginîk?
5 Appersorpaillo: Kapsinik кaккôjaкarкisê? Kiovât: 7 nik.
6 Inugasæksuillo ikterкovait nunamut. Kaккôjallo ukkua 7 it tiguvait, кujalivlunelo avgorpait, illiniartiminut tunnivlugit, inungnut ukkoninga mannijerкovlugit; inungnullo tâva mannivait.
7 Mingeritjaniktauк ikkitunik peкarivut; tâpkoa pivlugit кujaligivoк, manijauкogivlugillo.
8 Nerrivut tâva, kâgungnaerlutiglo, amiakullo kattilerpait, amârgaujat 7 it tættædlugit.
9 Nerrilauктullo 4000 iovut; aularкolerpaillo tâva.
*10 **Tuavidluneie** illinniartine illagællugit umiarкortômut ikkivoк, Dalmanutablo erкânut pivlune.
11 Farisêerillo annilutik appersûteкattigigiarlugolo ôktorlugolo, tækkotitserкojomavâllo nellunaikutamik кilangmit.
12 Anernermigullo annersaumivlune oкarpoк: Kinguvângoкattigêt ukkua sôg nellunaikutamik takkojomavât? Ahamarik oкautivapse: Kinguvângoкattigêt ukkua nellunaikutamik tunitjivioniatsangilat.

13 Tâva кemakpait, umiaкortômullo ama ikkivoк, ikârdlunelo uttimut.

*14 **Каккôjamiglo** neksarlutik puigulauкput, umiaкortômelo attausênarmik каккôjaкarput.

15 Perкovaillo oкarlune: Nâlagitse, udsertorluselo Farisêerit sêrnarsautingænnik, Herôdesiblo sêrnarsautinganik.

16 Issumertorpâllo, ingmingnut oкarlutik: Taimak pivâtigut, каккôjamik neksalaunginapta.

17 Jêsusiblo tamanna tukkisigamiuk, oкautivait: Sôg каккôjaкanginise siaklerutigivisiûk? sulle tukkisingilase sillatusinaselô? sullelo mangaitunik ômateкarкisê?

18 Ijeкarluse tækkolungilasê, siuteкarluse tussangilasê, erкainaselônêt ipsomingâ?

19 Каккôjat tellimat avgorapkit inugasæksoarnut 5000 inut, amârgaujat кapsit amiakovinernik tættælauкpisigîk torкorlugillo? Kiovât: 12 it.

20 Каккôgallo 7 it avgorapkit inugasæksoarnut 4000 inut, amârgaujat кapsit amiakovinernik tættælauкpisigîk torкorlugillo? Kiovât: 7 it.

21 Tagva oкautivait: Sôg tukkisingilasê?

*22 **Betsaidamullo** pivoк. Atsivullo tautungitomik tâpsomunga, aktortauкovlugolo tuksiarvigivât.

23 Tautungitorlo aggangitigut tiguvâ, tessiorlugolo iglugasait sillatânnut, ijîgiglo кetserarlugik, aggangminullo aktorlugo apperivâ: Sumîk takkovêt?

24 Uidlunelo oкarpoк: Inuit pissuktut tækkovakka sorlo napârtut.

25 Ijîgiglo ama aktorivak aggangminut, amalo tækkoкomilugo; âкiktaulerporlo tâva, tamaita tautugungnalerdlugit.

26 Angerarкovâlo oкarlune: Iglugasangnut itterniarnak, iglugasangmiuniglônêt taimak oкautjiniarnak.

*27 **Jêsuselo** aularpoк illinniartingillo, iglugasangnut Zesarêab Filippusib iglugasæksoangita erкanêtunut. Ingergarlutiglo illinniartine apperivait oкarlune: Inuit kinaunasugivângâ?

28 Kiovât: Illangita Johaneonasugivâtit baptiterijoк; illangitale Eliaseonasugivâtit; ama illangita nellautaijullônêt illangat.

29 Oкautivaillo: Illipsele kinaunasugivisingâ? Pêtrusib kiovâ oкarlune: Kristuseovotit.

30 Innerterpaillo unipkângojomanane inungnut.

31 Ajoкertulerpaillo: Inûb Erninga âniatitaujariaкarpoк angijomik, ajæktortaujariaкarlunelo angajoкânut ajoкertuijoкsoarnullo, aglangniglo illisimajunut, toккotaulunelo, uvluglo pingajuangne makkitsomârivoк.

32 Angigunnagillo tamattominga oкarpoк. Pêtrusiblo ingminut pitipâ, innerterlugo taimailerкonnago.

33 Keviardlunele illinniartine takkunârpait, Pêtruselo innerterpâ okarlune: Tunnumnut pît, Sâtanase; Gûdib pingit issumaginginangne, inuit pingit kissêta.
34 Inuillo illinniartinnelo kaikovait ingminut, okautivlugit: Uvamnik malligomajok issumaminik pinniarane, senningajoliksaminik (kappiasutiksaminiglônêt) nangmagle malliklungalo.
35 Inôserminik ivlersijub assiojijomârpâ; inôserminigle assiojijub pivlunga okautsillo tussarnertut pivlugit assiojiniangilâ.
36 Inûb suksarivaûk, sillaksoak illûnât piksarsiarigalloaruniuk, tarninga asserorpat?
37 Ubvalo sumîk inuk tunnijijungnarkâ tarnime sattûtiksanganîk?
38 Uvamnigle okautsimniglo kangusuktok kinguvângokattigêne tâpkonane assiniartune ajortullijunelo, tâmna Inûb Erningatatauk kangugijomârpâ, tikkikune atâtame ânanauningane, Engelit hailigit illagællugit.

KAPITEL IX.

Kristusib ânanausijauninganik. Illisimailingajub âkiktauninganik. Aniaminik makkinerminiglo Jêsusib nellautaininganik. Okâlaninganik piojorijuinermik sinnaungajutiksaujuniglo.

OKAUTIVAILLO: Ahamarik, okautivapse, nangertut ovane illangita tokko ôngniangilât, Gûdib nâlegauvinganik pitsartovlune tikkitomik tækkokâratik.
*2 Uvlut pingasujortut kingorngatigut Jêsusib Pêtruselo, Jakôbuselo, Jôhanneselo ingminut pitipait, ingmigolivlugillo kakkamut kingiktomut majorarkattautipait, ânanausivlunelo sângænne.
3 Annorângillo kaumaridlarlutik kakkorsidlarput apputitut (kakkorsaijut nunamêtut taimak kakkortigijomik piniarlutik sapperput).
4 Eliaselo Môseselo sakkerpuk tâpkonunga, Jêsuselo okarkattigivâk.
5 Petruselo Jesusemut okarpok: Rabbi (ajokertuijok), tamâne - itsainarominarpok; pingasunik igloliolerta, illingnut attautsemik, Môsesemullo attautsemik Eliasemullo attautsemik.
6 Okautsinele kaujimangilait, koaksâramik.
7 Nuvujarlo kaivok ulliklugillo. Nippelo nuvujamit tussartaujok, okarlune: Tagva Ernera nagliktara, tâmna nâlegaksarivasse.
8 Tagvainarlo, avatimingnut tækkosaramik, inuksingilat, Jêsuse kissiat tækkovât.
9 Kakkamille attersâramik, Jêsusib innerterpait, tækkoja-

mingnik okautjerkonnagit kimullônêt, Inûb Erninga tokkungajunit makkerkârtinnago.

10 Okausek tamanna illumigivât ingmingnullo appersûtivlutik: Kanok tagva tokkungajunit makkinêk?

11 Appersulerpâllo okarlutik: Sôg aglangnik illissimajut okarkât: Elîase tikkerkârtuksauvok?

12 Kiovaillo okautivlugit: Ahaila, Elîase tikkerkârtuksaugalloarpok, tamaitalo idluarsitilugit; taimaktauk Inûb Erninga angijomik kappiasuktitaujariakarpok nachogijauvlunelo, sorlo aglaksimangmat.

13 Okaupapsele: Elîase tikkitsarêrpok, issumamingnullo piniarvigilaukpât, sorlo taimna pivlugo aglaksimangmat.

*14 **Illinniartinelo** tikkinamigit, inugasæksuit tækkovait, aglangniglo illisimajut illumavait appersorniktut taipkoninga.

15 Tagvainarlo inuit illûnatik tækkogamitsuk, kakkilâdlarput, aivigivlugolo salutipât.

16 Aglangniglo illisimajut apperivait: Kanok tâpkoninga appersornikisê?

17 Inugasæksuit illangata kiovlune okautivâ: Ajokertuijok, ernera tamaunga âpara illingnut, anernekartok okajuitomik.

18 Tâpsoma tigulerangamiuk aulajârtidlarpâ, kappoalidlalerporlo, nêrkolâlarmelo tijilerpok. Illinniartitit okarkattigilaukpakka annititaukovlugo, ajorpâlle.

19 Kiovâle okarlune: Tata! ukkua okpingitut kinguvângokattigêt, kanok sivitutigijomik najoriakarpapsê? kanorlo sivitutigijomik kenuevigijariakarpapsê? Kaisiuk uvamnut.

20 Apâllo tâpsomunga. Tagvainarlo anernerub okajuitub tækkogamiuk, aulajârtidlarpâ, nunamullo ochovok aksakâlarmelo kappoalidlalilarmelo.

21 Jêsusiblo atâtanga apperivâ: Kanga taimailerkâ? Okarpok: Nutaraunerminit.

22 Unnuktuniglo ochotipâ ikkomamullo immermullo tokkonasuarlugo. Sappingikuville, nâpkigilertigut ikajorlutalo.

23 Jêsusible okautivâ; Okperungnaruvit; okpertomut ajornartokangilak sumik.

24 Tagvainak sorrutsib atâtanga niplialerpok kugviordlune okarlunelo: Okperpunga, nagliktok Nâlegak, okpinginimnit piulinga.

25 Jêsusele tækkogame, inuit kaijalermatta, anernek ivjornartok innerterpâ, okautivlugo: Okajuitok tussângitorlo anernek perkovagit, annît ômangat, kingornganelo itterungnaerlutit ômunga.

26 Niplialerpok tâva, aulajârtidlarmilâllo annivok. Inuglo tâmna tokkojotun-ipok, unnuktullo tokkojok okautigivât.

27 Jêsusible aggangitigut tiguvâ, makkitilâllo: makkiporlo tâva.

28 Iglomullo pingmat, illinniartingita ingmikôrlutik appersorpât: Sôg uvagut annititsungnangilavût?
29 Kiovorlo: (Anernerit) taimaitut annititaujungnangilat, kissiane tuksiarnermut nerritailinermullo.
*30 **Tagvangallo** aularamik, Galilêa apкotigivât, tamattomingale inuit кaujimaкojomangilait.
31 Illinniartine ajoкertorlugit oкautivait: Inûb Erninga pititaujomârpoк inuit agganginut, toккotsomârpâllo; toккotaukpalle, uvluk pingajuangne makkitsomârivoк.
32 Oкautsille ukkua tukkisingilait, appersorlugolo illeragivât.
*33 **Kapernaumullo** pigivoк. Iglomêdlunelo apperivait: Sumik apкome oкarкattigêlauкisê?
34 Niplingilalle. Ingergarlutik ingmingnut oкalauramik, nellitik anginerongmangât?
35 Ingidlunelo 12 it кaiкovait, oкautivlugit: Illase sivorliojomajoк kingorliojomârpoк, illûnatiglo kivgarijomârpât.
36 Nutaккamik tâva tigusivoк, akkorngænnullo pitipâ erкilugolo, oкautivaillo:
37 Taimaitomik nutaккamik illaliortub attimne illaliorivânga, uvamniglo illaliortub, kissima illaliungilânga, uvamnigle tilliklertoк illaliorivâ.
*38 **Jôhannesible** oкautivâ oкarlune: Ajoкertuijoк, angutemik tækkolauкpogut atterne Sâtanasinik annititsijomik malligatalo; mallingimattigullo, tamanna pivlugo innertilauкpavut.
39 Jêsusele oкarpoк: Innerteræksaringilase. Tattamnartitsijoкangilaк attimne, oкarnerlûtigisarailungalo pijomik.
40 Uvaptingnik akkerartungitub illagivâtigut.
41 Illipsingnigle immertitsijoк immermik, ermgusiârsub immanganik, attimne, Kristusib pigingmasse, ahamarik, oкautivapse, akkêngaivioniangilaк.
42 Uvamnullo okpertut ukkuarârsuit illangænnik sinnaungatitsijomut idluarnersauvoк, serкallitsiviub ujaraktanganik кungasingagut nivingaiviogune, egitauvlunelo immarbingmut.
43 Aggakpîlle sinnaungatikpattit, nakkakit. Illingnut ajunginersauvoк, illakungorlutit inôtsemut itteruvit, maggûngnik aggaкarnernit, âniatitsivingmullo ikkomamut кammitsuitomut egitaunernit;
44 Taingane кuglugiangat toккoniangilaк, ikkomangallo кamminiangilaк.
45 Ittikkavîllo sinaungatikpattit, nakkakit. Illingnut ajunginersauvoк, tussiaklutit inôtsemut itteruvit, iglugêngnik ittiggaкarnernit, âniatitsivingmullo ikkomamut кammitsuitomut egitaunernit.
46 Taingane кuglugiangat toккoniangilaк, ikkomangallo кamminiangilaк.

47 Ijivîllo sinnaungatikpattit, pêruk egidlugolo. Illingnut ajunginersauvoк, igluinarmik ijeкarlutit Gûdib nâlegauvinganut itteruvit, maggûngnik ijeкarnernit, âniatitsiviublo ikkomanganut egitaunernit.

48 Taingane кuglugiangat toкkoniangilaк, ikkomangallo кamminianginivoк.

49 Illûnatik ikkomamut tarrêrtitaujariaкarput, tunnergutiksallo illûnatik sioraujamut tarrêrtitauvut.

50 Sioraujaк ajungidlarpoк; sioraujarle tarriornitsungnaerpat, sumût tarriornitinajarpisiûk? Illipsingne sioraujaкaleritse, ullapirsauteкarкattigêkluselo illipsingnut.

KAPITEL X.

Nulliarêngniub avitauninganik. Sorutsit saimartauninginik. Akluinerub agviarungnarninganik. Jêsusib nellautaininganik âniaminik Illinniartit nertortaujomaninginik. Bartimêusib âкiktauninganik.

TAGVANGAT ama aularivoк, Jûdêab erкânut pivlune, Jordanib akkianut. Inuillo ama inugiartorsôvlutik tikkipât, illuserivaktamitullo ajoкertorivait.

*2 **Farisêerillo** tikkipât appersorlugo: angutib nulliane avidlugo idluarmangât? tamattomungalo ôktorpât.

3 Kiovlunele oкautivait: Môsesib кanoк perкovâsê?

4 Oкautivât: Môsesib agvialaungilâtigut, aglangnik avitsitiksanik aglakluta, avilugolo (arnaк).

5 Jêsusib кiovait oкautivlugillo: Omatipse mangaininginit pivlugit perкojamik taimaitomik aglalauкpoк illipsingnut.

6 Pingortitalle pigiarningænnit Gûdib angut attauseк arnarlo attauseк pingortipak.

7 Tamanna pivlugo angutib atâtane anânanelo кemmangniarpak, nulliane ungagivlugo.

8 Tâpkoalo magguk uvinioniarpuk attautsemik. Tamanna pivlugo maggôjungnaerlutik, uviniovuk attautsemik.

9 Gûdib kattititâgik inub avitiтæksaringilak.

10 Iglome illinniartingita amalo mattominga apperingmatsuk,

11 Oкautivait: Nulliaminik avitsijub, assianiglo nullianiklune, nulliarêngneк asserorpâ tâpsomunga.

12 Nulliablo uine кemakkuniuk assianiglo uiniklune, nulliarêngneк asserorivâ.

*13 **Nutaкkaniglo** âtsivut tâpsomunga, pattingmijauкovlugit. Illinniartingitale nutaкkanik âtsijut suadlarpait.

14 Jêsusible tamanna tækkogamiuk, idluaringilâ, oкautivlu-

gillo: Nutaккat uvamnut pilit, innerterasigiglo; tâpkoa Gûdib nâlegauvinga pigingmatsuk.

15 Ahamarik окaupapse: Nutaккatut Gûdib nâlegauvinganik pingitoк, itterniangilaк.

16 Erкilugillo aggangminut pattingmivait, saimartilugillo.

*17 **Annilaangmallo** apкosinermut, inuit illangata ingiarsijub sêrкortorvigællugo apperivâ: Ajungitotit ajoкertuijoк, sumik piniartuksauvîk, inôtsemik nâksaungitomik kingormgujerкovlunga?

18 Jêsusible kiovâ: Sôg ajunginerarpingâ? Ajungitoкangilaк, Gûde kissime ajungilaк.

19 Perкojat кaujimagalloarpattit: Nulliarêngnermik asseroijuksaungilatit. Inuartuksaungilatit. Tigliktuksaungilatit. Kigliluktomik окautigijaкartuksaungilatit. Akkilênerluktuksaungilatit. Atâtallo anânallo nâlekik.

20 Kiovâle окautivlugolo: Ajoкertuijoк, tamaita tamakkoa mallilauкpakka sorrusionimnit.

21 Jêsusiblo tækkusarpâ, nagligilugolo окautivâ: Attauseк sulle pigingilat. Perкutitit tamaita niorvgotigijartokit, aklujunullo pilliutigilugit, tagva perкuteкatsiarniarpotit кilangme; кailerillo malliklunga, окumaitiksarniglo illingnut pît.

22 Tamannale окauseк tussaramiuk annûlerpoк kiksalarmelo кemmakpâ; perкuteкarame unnuktunik.

23 Jêsusible кeviarlune illinniartine окautivait: Akluitut nâlegauvingmut кilangmêtomut pilutik sappernakasakpoк.

24 Illinniartingitale окausingit tamakkoa kakkilârutigivait. Jêsusible ama kiovait окautivlugillo: Nagliktakka кittorngakka, Gûdib nâlegauvinganut itteriaк ajornarpoк perкutimingnik tætteкartunut.

25 Ajornanginersauvoк, (nergjutsoaк) kamêle merкutib ijingagut pilune, akluitub itterniarninganit Gûdib nâlegauvianut.

26 Kakkilârnersaugivut ama, окarlutiglo ingmingnut: Kiname tagva piulijaujungnarniarкâ?

27 Jêsusible tækkusarlugit окautivait: Inungnut ajornarpoк, Gûdemulle ajornangilaк; Gûdemut tamaita ajornangilat.

*28 **Tagva** Pêtrusib окautivâ: Ahâk tamaita кemmalauкpavut mallilarpillo.

29 Jêsuse kiovoк окarlunelo: Ahamarik окaupapse: Inûb iglune кemmakkuniuk, кattangutinelônêt, atâtanelônêt, anânanelônêt, nullianelônêt, кittorngaпelônêt, perorsêvinelônêt, uvanga pivlunga, окautsillo tussarnertut pivlugit;

30 Mattomanêdlune 100 ertortunik piniarivoк iglunik, кattangutiniglo, anânaniglo, кittornganiglo, perorsêvingniglo, mâne ômigijaunermine, sillaкsoarmelo pijomârtome inôgumik nungusuitomik.

31 Unuktulle sivorlît kingorliojomârput, unuktullo kingorlît sivorliojomârput.

*32 **Apkomêpulle,** Jerusalemut majorariardlutik; Jêsuselo sivorlerivât, kakkilâdlarpulle, erksivlutiglo mallikpât. Jêsusiblo ama tâpkua 12 it ingminut pitipait, okautivlugillo pijauniarnerminik.

33 Ahâk, takpaunga Jerusalemut aivogut, Inûblo Erninga pititaulârpok ajokertuijoksoarnut aglangniglo illissimajunut; taipkoa tokkotæksautilârpât, nellojunullo unertujutigilârpât.

34 Taipkoalo mittautigilârpât, issakavlugolo ketserarlugolo tokkolârpât, uvluglo pingajuangne makkilârivok.

*35 **Jakôbusiblo** Jôhannesiblo, Zebedêusib ernikita tikkipâk, okarlutik: Ajokertuijok, illingnut piniarviojomavoguk kennuarijaptingnik.

36 Apperivak: Sumîk uvamnut piniarviojomavitik?

37 Kiovâk: Perkogitiguk, attausek tallerpikpît tungâne, aipangalo saumikpît tungâne iksivakolunuk nâlegauvingne.

38 Jêsusible okautivak: Tuksiararijatik nellovattik. Ermgusiârsub immanga immigaksarâ immerungnarpittikô, baptitauniksaralo baptitauniksarijungnaralloarpittikô?

39 Kiovâk: Ahaila ajungikalloarpoguk. Jêsusible okautivak. Ermgusiârsub immanga immigaksara immerniaralloarpattik baptitauniksamnullo baptitaujuksaugalloarpotik;

40 Tallerpingmale tungâne, saumingmalônêt tungâne iksivajomârnek uvamnut perkojæksaungilak illiptingnut; iksivakojaujulle kissimik iksivajomârput.

41 Illinniartut 10 it tamanna tussaramitsuk, annûjutigilerpakit Jakôbuse Jôhanneselo.

42 Jêsusible kaikovait okautivlugillo: Kaujimavose, nunab attaningit attaniotingmatta, attanersuillo pitsartunekarmatta.

43 Illipsele taimailerniarase; angnerojomajorle kivgaksauvok illipsingnut.

44 Illaselo attaniotijomajok kivgaksauvok illûnapsingnut.

45 Inûb Erningatauk tikkingilak, kivgartortaujomavlune, kivgartoriartorporle, tunnivlunelo inôtsiminik unnuktut akkiliksaerutiksangænnik.

*46 **Jerichomullo** pivut. Jêrichomillo aularmat, nangminek illinniartingillo inugiartoksuillo, tautungitok apkotâne iksivavok, kennuvlunelo, Bartimêusemik attilik, Timêusib erninga.

47 Jêsuseojok Nazaremiok tussaramiuk, niplialerpok okarlunelo: Jêsuse, Dâvidib erninga nâpkiginga!

48 Unnuktullo innerterpât nippangerkovlugo. Niplilualerporle: Dâvidib erninga, nâpkiginga!

49 Jêsusiblo nokkardlune kaikojaukovâ. Tâva tautungitok kaikovât okautivlugolo: Nikkovidlutit mannigolerit, kaikungmattit.

50 Annorânelo egipâ, nikkovilarmelo Jêsusemut pivoк.
51 Jêsusiblo apperivâ: Sumîk uvamnit pijomavêt? Tautungitub kiovâ: Rabbi (ajoкertuijoк), tautuleromavlunga.
52 Jêsusib oкautivâ: Aularit, okpernivît ikajorpâtit. Tagvainarlo tautulerpoк, mallikpâlo apkome.

KAPITEL XI.

Kristusîb siuterкortojub кânganêdlune Jerusalemut aininganik. Napârtub Faigeliksab ôminarnerartauninganik. Tempelîb sujungaititauninganik. Jêsusib kigusinganik nakit pitsartuneкarnine pitjutigœllugo.

JERUSALEMULLO кaglileramik, Betfagemut Betâniamullo кaккab orкsoкtaliub sennianut, Jêsuse maggungnik illinniartiminit tilliklerpoк,
2 Oкaudlugiglo: Aileritik iglugasangnut nelliptingnêtunut; ittituaruptik, nochaк pittuksimajoк nennilârpattik; кânganut sulle inungmik ingitoкalaungitoк. Pittûdjârlugolo tamaunga кaitikko.
3 Imâglo apperijauguptik: Sog taimailivitikko? imâk kiogitik: Nâlekab attoromangmago. Tâva tamaunga perкolârpâ.
4 Aularpuk, nocharlo nennivâk pittuksimajoк itterviub senniane, sillatâne, apкosiniub maggôliviane. Pittûdjârpâglo.
5 Tagvanêtullo illangita oкautivakit: Sôg nochaк pittudjârpittkkô?
6 Oкautivaillo Jêsusemut perкojaunermingnik; innertingilakillo tâva.
7 Nocharlo tâmna âpâk Jêsusemut, annorâtiglo кemmerdloanut illivlugit. Kânganut tâva ingipoк.
8 Unuktulle annorâtik issivilerpait apкotiginiartanganut. Illangillo кessertutinik napârtunit kippitsivlutik apкotiginiartanganut katteraivut.
9 Sivorlîllo malliktingillo кaggudlarlutik oкarput: Hosianna! Nâlekab attingane tikkitoк nertortaule!
10 Atâtapta Dâvidib nâlegauvia, Nâlekab attingane tikkitoк, nertortaule! Hosianna кotsingnerme!
11 Nâlegarlo Jerusalemut itterpoк kattimaviksoarmullo; tamaitalo кemergolerpait; unnulermallo aularpoк Betâniamut 12 it illagivlugit.
*12 Uvlub aipangane, Betaniamit aularamik, kâlerpoк.
13 Napârtomiglo Faigeliksamik merкolingmik tækkogame allivasiktomit, nellipsarpâ, paungaкangimangât. Tikkinamiugle, merкutuinarnik tækkovoк, paungaкalervinga sulle nelliutingimat.

14 Jêsusiblo окautivâ: Mattoma kingorngane illingnit paungartortoкarniarungnaerle issoкangitomut. Illinniartingitalo tamanna tussarpât.

*15 **Jerusalemullo** pigamik, kattimaviksoarmut itterpoк, pissiniartullo, niuverniartullo kattimaviksoarmêtut annitilerpait; kênaujaniglo tauкsêjut sângit, tingmitjaniglo taubinik niorvgutiggit iksivautangit ochotidlarpait.

16 Kattimmavikullo perкutinik akkigartoкarкojingilaк.

17 Ajoкertuivlunelo окautivait: Aglaksimangilâк: Igluga taijæksauvoк tuksiarvingmik inungnut illûnainût? illipsele inuarviotilauкpasse.

18 Aglangniglo illisimajut ajoкertuijoкsuillo tamanna tussaumaleramitsuk; issumajâlerput toккotsomavlugo. Erкsigilâlle, inuit illûnatik ajoкertûtingit tattaminiaringmattigik.

19 Unungmallo iglugasæksoarnit aularpoк.

*20 **Kaungmallo** napârtoк imna Faigeliksaк sennerкoleramitsuk, pannertoк tækkovât, amânganut aglât.

21 Pêtrusiblo erкaumagamiuk Jêsusib окausinga, окautivâ: Rabbi (ajoкertuijoк), ahâk, napârtoк Faigeliksaк окautilulauкtat, pannersârnerpoк.

22 Jêsusib kiovlune окautivâit: Gûdemut okpernekaritse.

23 Ahamarik окautivapse, каккamut ômunga окartoкarpat: Kangattarit, immânullo kattagit! ômattiminelo кollarane okperlunele окautsime nellautsiniarninganik, tagva окautsine malliklugit tunnitjivioniarpoк.

24 Taimak pivlugo окautivapse: Tamainik tuksiarnipsingne кennuarijapsingnik, okpituinaritse, tunitjivioniarapse tamakkoninga, pilârpasse tagva.

25 Nangerluselo tuksiarupse, assipsingnut patsitiksase issumagijungnaersigik, Atâtase кillangmêtoк issumagijungnaernerкovlugo tammarnipsingniktauк.

26 Assipsele tammarningit issumagijungnaingikupsigik, Atâtapsetauк кillangmêtub issumagijungnaernianginivait tammarnise.

*27 **Jerusalemullo** ama utterivut. Kattimavingmullo tikkingmat, ajoкertuijorsuit, aglangniglo illisimajut, inuillo angajoкângita tikkipât;

28 Appersulâllo: Kimut perкojauvêt taimailiorliorlutît? Kialônêt pitsartunermik tunnitjivigivâtît, taimailiorкovlutit?

29 Jêsusible kiovlune окautivait: Apperijomavapsetauк окautsemut attautsemut; kiogissinga, tagva окautijomavapsetauк kimit pitsartunekarnimnik taimailiorlunga.

30 Jôhannesib baptijutinga кilangmit pivâ, inungnillônêt? kiogissinga.

31 Issumertuivullo ingmingne окarlutiglo: Kilangmit pijoк окautigiguptigo, окautinajarpâtigut: Sôg okperilaungipisiûk?

32 Inungnille pijoк oкautigiguptigo, inuit erкsigivavut. Inuit illûnatik Johannese nellautaijônasugingmatsuk.
33 Jêsuselo kiovât oкarlutik: Nakit pingmangât nellovavut. Jêsusiblo kiovlune oкautivait: Tamanna pivlugo oкautingilapsetauк kimit pitsartuneкarnimnik taimailiorlunga.

KAPITEL XII.

Adsiujomik perorsêvilerijunik Wainiliksatalingmik. Zinsiksamik. Makkitsomârnermik. Perкojamik anginerpaujomik. Kristusib kinausinganik. Udsertorкojaunermik Farisêerinit. Uigarniub tunnergutiksârsuanik.

ADSIUJUNIGLO oкarvigilerpait: Angutекalauкpoк perorsêviliortomik, Wainiliksanik illijivlune, avatâlo avaluliudlarlugo; paungallo iptêjartauviksangænnik sennalaurivoк, nuvugaseкsoaliorivorlo; perorsêvilerijunullo pimmajauкogamiuk, nuname assianut aularpoк.
2 Paungallo innilerviat nelliutingmat, kivgame illangat tillivâ perorsêvilerijunut, perorsêviub paunganginik pijartorкolugo.
3 Tâpkoale tiguvât, annaudlarlugolo neksartinnagolo aulartipât.
4 Ama kivgamik assianik tilliklerpoк taipkonunga; tâmna ujarкanut millorpât, niaкoa killidlarlugo, mittautigivlugolo aulartipât.
5 Ama kivgamik assianik tilliklerpoк; tâmnale toккopât: assingillo unnuktut, illangit issaкavait, illangillo toккodlugit.
6 Sulle ernetuaкarpoк nagligijaminik; tâmna kingorliotilerdlugo tilligiva taipkonunga, oкarlune: Ernera illeraginiarpât.
7 Perorsêvilerijulle ingmingnut oкarput: Tagva kingormujijuksaк; attê, toккoniarlavut, kingormgutijæksangillo uvagut pigilerdlugit.
8 Tigulugolo toккopât, egidlugolo perorsêviub sillatânut.
9 Perorsêviub inua, кanoк tagva pijomârкâ? tikkitsomârpoк, perorsêvilerijut ukkua toккodlugit, perorsêviglo assinginut pimajauкojomârpâ.
10 Aglait ukkua attualaungilasê: Ujarak, igloliortut egitangat, tâmna iglub terreкoa ujaraulernerpôк?
11 Tagva Nâlekab piniarninga, tattamnadlarporlo ijiptingnut.
12 Tigunasuaralloarpâllo, (inuille erкsigivait,) mallugigamitsuk, adsiujomut mattomunga oкautigingmagit; кemaklugolo tâva aularput.
*13 **Tillivaille** tâpsomunga Farisêerit Herôdesiblo kivgangita illangit, oкausinginut apportinasuarlugo.

14 Tâpkoa tikkinamitsuk, apperivât: Ajoкertuijoк, okpernartôjotit кaujimavaptigit, inuillo sivôragingilattit, tâpkoa кinauningit кammaginingnaнgne; Gûdemullo apкotiksamik ajoкertuitsiarpotit. Attaniviksoaк Zinsinik tunitjivigilugo idluarкâ, idluangilarlônêt? tunnijijuksauvitâ, tunnijijuksaungipitalônêt?

15 Takkormôrningille tukkisivait oкautivaillo: Sôg ôktorpisingâ? кênaujaк кaisiuk, tækkolago.

16 Кênaujarlo кaipât. Apersorpaillo: Kia adsinga, кialo aglangit кollânê? Kiovât: Attaniviksûb.

17 Jêsusib tâva oкautivait: Attaniviksoarmut tunnisiuk attaniviksûb pinga, Gûdemullo Gûdib pinga. Tattaminiarivâllo tagva.

*18 **Saduzêerille** tikkipât, makkiviksaкangitomik oкartut; apperivâllo oкarlutik:

19 Ajoкertuijoк, Môsesib aglagvigivâtigut: Angutib angajua toккokpat, nulliane кittorngaкangitoк кemmakpago, nukkangata tagva (angajugilauкtame) nullianga nulliarijæksarivâ, angajune кinguvâksarsilugo.

20 Tagva nukkarêкalauкpoк 7 nik. Angajukleк nullianilauкpoк; кittorngin anelo toккovoк.

21 Tugliata nulliarilermigamiuk, tâmnataoк toккogivoк кittorngingminane. Taimaktauк pingajuata pigivâ.

22 Tâpkoa 7 it illûnatik nulliarivât (кingorlerêklutik), кittorngineкaratik. Illûnatik кingorngatigut arnaкtauк toккogivoк.

23 Makkivingmele, makkikunik, taipkoa 7 it neliata nulliarijomârpaûк? illûnatik nulliarilaungmatsuk.

24 Jêsusiblo кiovlune oкautivait: Imaingilâк? Tammarpose, aglait nellogapsigik, Gûdib ajugaкanginingalônêt.

25 Toккungajunit makkitsomârunik, nullianingniangilat, uiningniangilallo, Engelititulle кilangmêtutitut itsomârput.

26 Toккungajunik makkitsomârtunik Môsesib aglanginik attuarsilaungilasê? napârtut senniane Gûdib oкautilaungmago: Abrahab Gûdigivânga, Isaab Gûdigivânga, Jâкoblo Gûdigivânga.

27 Toккungajulle Gûde Gûdigingilât, inôjulle Gûdigivât. Taimak pivlugo tammarpose angijomik.

*28 **Aglangnigle** illisimajut illangata tikkipâ, ingmingnut appersûtilaungmatta, tussaramigit: idluartomiglo (Jêsusib) кiongmagit, tussaramiuk, appersorpâ: Perкojanit tamainit neliat anginerovâ?

29 Jêsusib кiova: Perкojanit tamainit anginerojoк imaipoк: Ahâк, Israêle, Nâlegaк Gûdivut Gûdetôvoк.

30 Gûdingnik Nâlegarnik nagliktuksauvotit ômatingnut tamânut, tarningnullo tamânut, issumangnullo tamainut, pitsartunernullo tamainut. Tâmna pijariaкarnerojoк perкojanit tamainit.

31 Aipangalo tâpsotunak-ipok: Inukattingnik illiktut nagliktuksauvotit. Assianik tâpkonangat anginersamik perkojakangilak.
32 Aglangniglo illisimajub okautiva: Ajokertuijok, ahamarik, miksekârtomik okarpotit, Gûde attausiongmat, tâpsomalo assianik Gûdekangilak.
33 Tâmna nagligilugo ômamut tamânut, issumanullo tamainut, tarnimullo tamânut, pitsartunernullo tamainut, inukattine ingmitut nagligilugo, tagva ajunginersauvok tunergutiksanit ôtaksanit tamainit.
34 Sillatujomiglo kiolaungmat, Jêsusib tussaramiuk, okautiva: Gûdib nâlegauvinganut kannilerpotit. Kingorngagullo apperilugo sapperpât.
*35 **Jêsuselo** kattimaviksoarme ajokertuivlune, kiovlugillo okarpok: Sôg aglangnik illisimajut Kristuse okautigivatsûk, Dâvidib erneringmago?
36 Dâvide nangminek okarmat Anernikut ajungikut: Nâlegak Nâlekamnut okarpok: Tallerpingma tungânut ingitit, ômigijingnik illijerkârtinnanga ittikkavît ikkovrangænnut.
37 Nâlekaminik Dâvidib taigamiuk; kanok ernerivaûk? Inugasæksuillo tussarneridlarpât.
*38 **Ajokertorpaillo** okautivlugit: Aglangnik illisimajunik udjertoritse! annorânik angijortanik attoromavut, niuvervingmelo salutitaujomavut.
39 Illinniarvingmelo nerrimârvingmelo issukliovlutik iksivajomavut.
40 Uigarnerit pingit nungupait, takkijuniglo tuksiarutinik tuksiarutsomavlugit okarput. Tamanna pivlugo taipkoa pitlartaunersaujomârput.
*41 **Jêsuselo** ingipok Gûdib iklervingata nellânut, inuit tækkunârlugit, kênaujanik illijijut Gûdib iklervinganut. Unnuktullo akluitut unuktunik illijivut.
42 Uigarnerlo aklujok tikkipoktauk, kênaujârsungnik maggungnik illijingmijok; tâpkoa helleretut-ipuk.
43 Illinniartinelo kaikovlugit okautivait: Ahamarik okaupapse, uigarnek una aklujok Gûdib iklervinganut unnunnersanik illijivok, illijijunit tamainit.
44 Tamakkoa illûnatik pimingnik attorniangitamingnik illijivut; unale aklujok perkutituaminik illijivok, inôgutiksaminik tamainik.

KAPITEL XIII.

Jêsusib nellautaininganik Jerusalemib asserortauninga erkartuiviglo kingorlerpâk pivlugik.

JÊSUSELO kattimaviksoarmit anningmat, illinniartingita illangata okautivâ: Ajokertuijok, tækkulaurit, igloksoak una, ujarkallo makkoa kanok senamajût?

2 Jêsusiblo kiovlune okautivâ: Tamakkoa tamaita sennamajoksuit tækkogalloarpigît? ujarkat ukkua illûnatik serkomitaujomârput, kallerêktokarungnaerlutiglo.

3 Kakkamelo orksoktalingme iksivangmat kattimaviub akkiane, Pêtrusib, Jakôbusiblo, Johannesiblo, Andrêasiblo kissimeovlutik appersorpât:

4 Okautitigut, kakujo pijuksat tamakkoa tamaita pijomârkât? Sunalo nellunaikutaksaujomârkâ, tamakkoa tamaita nellautsilerpatta?

5 Jêsusib kiovait okarlune: Kammatitse, uivêrijaukonnase.

6 Unnuktut tikkitsomârmatta attera atterivlugo okarlutik: Kristuseovunga, unnuktullo tammartiniarpait.

7 Unnatartunigle, unnatartullo unipkautauninginik tussaromârupse, erksiniarase, taimailiortokartuksaungmat. Naggatiksarle nelliutingilak sulle.

8 Inukattigêt inukattigênut assimingnut sorsugomârput, attaniovingmiullo attaniovingmiunut assimingnut. Nunat sunatuinarne sajukpilugomârput, kângnartorsoarmiglo erksinartomiglo pijokaromârpok. Tamadja kappianartub pigiarninga.

*9 **Illipsele** nangminipsingnik udjertoritse. Erkartuivingmut illinniarvingmingnullo pititsomârpâse; issakajaujariakarpose, attaniojunullo attanivaksoarnullo âtaujariakarpose, uvanga pivlunga, nellojungnaerutiksangænnut.

10 Sivorngagullo okautsit tussarnertut okautaujuksauvut inukattigênut tamainut.

11 Aularutikpassele unertojutigiluselo, sivôraniarase, sumik okausiksakarniarmangâpse, issumakarsimaniaraselo sivorngagut, stundeme mattomane tunnergusiase okauserisigik. Illipse okanginapse. Anernerle ajunginek.

12 Kattangutible kattangutine tokkomut pititsomârpâ, atâtablo ernine kittorngallo angajokâtik akkerartoromârpait tokkokovlugillo.

13 Illûnatiglo ômigijomârpâse attera pivlugo. Issuanulle sokkosijuitok piulijaujomârpok.

*14 **Nungutsiviuble** makkojungnarninga tækkogupsiuk, okautigijaumajok nellautaijomut Daniêlemut, innigijæksaringitaminêtok, (tamattominga attuarsijub kamagilerligit!) taimaipat, Jûdêamêtok kemmâlerle kakkanut.

15 Iglublo kânganêtok akkarniarane iglomut, itterniaranelo, sumik iglominit aikleromavlune.
16 Perorsêvingmêtorlo utterniarane, annorâne pijartorlugit.
17 Kappianamêgle singaijut amâmaktitsijullo, tamanna nelliutikpat.
18 Tuksiaritsele, kemmâviksase okkiome pilerkonnago.
19 Uvlune taipkonane kappianartokaromârmat nellekangitomik; sillab pigiarninganit, taimangat Gûdib inuit pingortilaungmagit, tamanna tikkidlugo taimaitokalaungilak, kingornganelo taimak angitigijomik kappianartokarnianginivok.
20 Nâlekablo uvlut taipkoa ikkigliniangippagit, inuk attauserlônêt piulijaunajangilak, anerimajulle tâpsoma annerilauktangit pivlugit uvlut taipkoa ikkiglijaujomârput.
21 Uvlut taipkoa nelliutikpatta, okautjaugupse: Ahâk Kristuse tagvanêpok ikkanelônêt, tamanna okperiniarasiuk.
22 Kristuseovlutik okartut, nellautainerluktut sæglojut sakkeromârput, nellunaikutaksoarniglo tattamnartunik pilutik, annerimajut aglât tammartinasuarlugit, ajornangipatta.
23 Illipsele kamatsiaritse. Ahâk, makkoninga tamainik okautivapse nelliuterkârtinnagit.
*24 Uvlut taipkoa kappianartut kingorngatigut, sekkinek takkerlo kaumajungnaeromârpuk.
25 Uvloritjallo kattagomârput kilangmit, kilaublo pitsartuningit aulataujomârput.
26 Inûblo Erninga tâva tækkojomârpât kilaub nuvujangitigut akkartok, pitsartudlarlune ânanaudlartok.
27 Engelinelo tillijomârpait, kattitilugillo annerijane annorenit sittamanit, nunab issuanit kilaub issuanut.
28 Napârtomit Faigeliksamit adsiujomik illinniaritse. Akkerungit iptekalerangata, siggilerangatalo, kaujimavose aujajaraklilermat.
29 Taimaktauk illipse, makkoa tamaita tækkogupsigik, kaujimaleritse, kaglilermat.
30 Ahamarik okaupapse: Kinguvângukattigêt ukkua nunguniangilat, makkoa illûnatik nâmakserkârtinnagit.
31 Kilaglo nunalo nungujomârpuk, okausikkale nungujomangilat.
32 Uvlormigle stundemiglônêt taipsominga kaujimajokangilak; Engelillônêt kilangmêtut, Ernerublônêt kaujimanginivât, Atâtable kissime kaujimavâ.
33 Kammatitse, pigâritse tuksiarluselo; kakugo nelliutinajarmangât nellogapsiuk.
34 Sorlo angutitut iglominik kemaijotut nunab assianut aulardlune, kivganelo angajokângortidlugit, illûnaita tunnitjivigingmagit suliaksanginik, itterviublo adjertortinga perkungmago, pigârkovlugo.

35 Taimak pivlugo pigâritse, iglub inuata tikkilervia nellogapsiuk, unnukullônêt, unnuak ketterarpallônêt, angutaunek niplerpallônêt, uvlâkullônêt.
36 Tuavitomut tikkitaukonnase, sinniktilluse opingartaukonnaselo.
37 Illipsingnulle okauserijamnik tamainut okarpunga: Pigâritse!

KAPITEL XIV.

Ajokertuijoksuit Jêsusib tokkotauninganik kajusilerput. Mingoartauninganik Betâniame. Jûdasib angerninganik pititsomavlugo. Jêsusib nerrininganik saugârsungmik aularviksiorutiksamik, illijininganiglo Kommunionemik. Tuksiarninganik Getsêmaneme. Pititauninganik pijauninganiglo. Pêtrusib missiutjininganik.

UVLUK magguk kingorngangne aularviksiorvik, sêrnarsautekangituniglo kakkôjartorvik nelliutilerpok. Ajokertuijoksuillo aglangniglo illisimajut pingitsertorlutik tigunasuarpât tokkotsomavlugo.
2 Okarpulle: Aularviksiorvingme pinnago, inuit pikkablâdlarkonnagit.
*3 **Betâniamêngmallo** Simonib kallakadlalauktub iglungane, nerrimârvingme iksivatillugo, tagva arnak tikkipok, publaujatsialijardlune tippitsiariksaumik pivianartoksoarmik immalingmik, publaujarlo serkomipâ, immangalo niakoanut kovivâ.
4 Tagvanêtulle illangit annûlerput okarlutik: Mingoarut tâmna sôg kovijauvâ?
5 Immek tâmna pissiangonajalaurune, akkekarajarpok unnunnersamik kênaujanit 300 init, aklujunut tunnijæksanik. Okarnerlûtigivâllo.
6 Jêsusele okarpok: Arnak una ullapinasiuk; sôg kiksartipisiûk? ajungitomik pivânga.
7 Aklujunik illakatsainarpose; ajungitullivigijomagupsigiglo pituinariakarpose; uvangale najortigitsainarniangilapsinga.
8 Ajugaringitaminik pivok; sivorngagut timiga mingoarpâ illijartortauviksara pivlugo.
9 Ahamarik, okautivapse: Nane okautsit tussarnertut ukkua okautigijaukpatta sillaksoarme illûnâne, okartokarniarivok tâpsoma piniarninganik uvamnut, erkaumajaujutiksanganik.
*10 **Jûdasele** Issariot, 12 it illangat, ajokertuijoksoarnut aivok, tâpkonunga pititsomavlugo.
11 Tamanna tussaramitsuk, kuviasulerput, kênaujaniglo tunnitjivigijomavlugo okarput. Taipkonungalo pitinasualerpâ.

12 **Sêrnarsautekangitunigle** kakkôjartorviub uvlungita sivorlingænne, saugârsub aularviksiorutiksab tokkotaujuksauviane, illinniartingita apperivât: Nane âkiksoijartorkovitigût saugârsungmik aularviksiorutiksamik nerriniartarnîk?

13 Maggungniglo illinniartiminit tilliklerpok okautivlugiglo: Iglugasæksoarnut aileritik, inungmiglo pârsilârpotik, immertartomik, tamna malliktikko.

14 Ittervigilârtangatalo iglub inuanut okaritik: Ajokertuijub okautjaukovâtit: Iglo nauk, nerriviksara saugârsungmik aularviksiorutiksamik illinniartikka illagællugît?

15 Iglomiglo angijomik tulleraratsiaktalingmik idluarsarsimajomik unertûtilârpâtik; tagvane piksaptingnik âkiksoigitik.

16 Illinniartuglo aivuk, pilutiglo iglugasæksoarnut, sorlolo okautilaungmagik, naipipâk, saugârsuglo aularviksiorutiksak âkiksorpâk.

17 Unnulermallo 12 it illagilugit tikkipok.

18 Nerrimârvingme iksivagamik nerrilutiglo, Jêsuse okarpok: Illapse illangata nerrekattima pitilârpânga.

19 Kiksalerdlutiglo apperivât nellekârdlutik: Uvangauniarpêk? assialo: Uvangauniarpêk?

20 Kiovaille okarlune: 12 it illangata missukseкattima.

21 Inûb Erninga ainiaralloarpok, sorlo tapsominga aglaksimangmat; inugle tâmna kappianamêk, Inûb Erninganik pititsijok. Inungmut tâpsomunga idluarnersaunajarpok, erniangongikune.

*22 **Nerrivlutigle** Jêsusib kakkôjak tiguvâ, kujalivlunelo avgorpâ, tâpkonungalo tunnivâ okarlunelo: Tigulugo nerrisiuk, tagva timiga.

23 Ermgusiârsuglo tigugivâ, kujalivlunelo tâpkonunga tâmna tunnivâ; illûnatiglo tâpsomangat immerput.

24 Okautivaillo: Tagva auga, Testamentitâb (aunga) kovijauniartok unuktut pivlugit.

25 Ahamarik okaupapse, mattoma kingorngagut immerniarungnaerpunga napârtub Wainiliksab iptinganik, uvlok taimna nelliuterkârtinago, nutautillugo immileromârupko Gûdib nâlegauvingane.

*26 **Tuksiarutsille** nertordlerutiksat nâgamigit, annivut kakkamut orksoktalingmut.

27 Jêsusiblo okautivait: Unnuarme tamattomane tamapse sinaungajutigilârpapsinga. Aglaksimangmat: Mianersijok unnatadlarniarpara, saukkallo siamartidlarniarput.

28 Makkikumale (tokkungajunit), sivunapsingne Galilêamut aijomavunga.

29 Pêtrusible okautivâ: Illûnamatsiatik sinnaungajutigigalloarpattit, uvanga sinnaungajutekarniatsangilanga.

30 Jêsusiblo okautivâ: Ahamarik, okaupagit: Unnuarme

tamattomane, angutaunek niplerkârtinnago maggoertorlune, missiarutigilârparma pingasuertorlutit.

31 Okarivorle ama: Illa, tokkokattigijæksarigupkillônêt, missiarutigijomangilagit. Taimaktauk illûnatik okarivut.

*32 **Igloksoarmullo** avaluliorsimajomut pivut, Getsêmanemik attilingmut. Illinniartinelo okautivait: Tamaunga ingititse, tuksiariartortillunga.

33 Pêtruselo, Jakôbuselo, Johanneselo illagivait, sajudlalerlunelo kappiaktoadlalerpok,

34 Okautivaillo: Tarniga kiksarpok tokko tikkidlugo; tagvanêtitse pigârluse.

35 Averngoalerdlune nunamut pâmakterpok tuksialarmelo, ajornangipat, nelliutok tamanna kângerkovlugo.

36 Okarlunelo: Abba, Atâtak, ajugakanginavit, ermgusiârsuk una pêruk uvamnit; pijomajaraungitorle, pijomajat pile.

37 Sinniktulle tikkinamigit, Pêtruse okautivâ: Simon, sinnikpît? stundemik attautsemiglônêt pigârkattigijungnangilarmâ?

38 Pigârluselo tuksiaritse, ôktortaulungnermut perkonnase. Anernek pijomagalloarpok, uvinigle sangêpok.

39 Ama tuksiariartorpok, okautsit taipkoatsainait attormilugit.

40 Ama uttermigame, sinniktut tikkinivait; ijingit okumaimatta uerngarnermut, kigusitiglo tâpsomunga nellovait.

41 Pingajuaniglo tikkinamigit, okautivait: Mânna sinnikluselo merngoêrsoromavisê? Nâmaksivok tagva, stunde tikkisimavok. Ahak Inûb Erninga pititauniarpok ajortullijut aggangnut.

42 Makkititse aularta; ahâk, uvamnik pititsiniartok kaglivok.

*43 **Sullelo** taimak okartillugo, Jûdase, 12 it illangat, tikkilerpok inugiartoksuit illagællugit, saviksoalijardlutik ajaupialijarlarmiglo, ajokertuijoksoarnit aglangniglo illisimajunit inuillo angajokânginit pijut.

44 Pititsiniartublo nellunaikutaksamik (illitarsijutiksangænnik) okautilaukpait, okarlunelo: Kunnilârtara, taimnauvok! tigusiuk, aulartailitilugolo.

45 Tikkiname, kannilersârpâ okarlune: Rabbi, Rabbi, kunniklugolo.

46 Aktulerpâlle tâva, tigulâllo.

47 Sennianêtulle illangata saviksoane amuvâ, ajokertuijoksûblo kivganga ullimavlugo siutaerpâ.

48 Jêsusiblo kiovlune okautivait: Sorlo inuartomut annivose, saviksoalijarluse ajaupialijalapselo, tigujomavlunga.

49 Uvlut tamaita najortigilaukpapse kattimavingme ajokertuivlungalo, aktulaungilapsingalo; nellautaijulle aglangit nellautserkovlugit.

50 Illinniartingitalo illûnatik кemmakpât кemmavlutiglo.
51 Inôsuktullo illangata mallikpâ, sâtomik annorâmik uvineruggub; inôsuktullo tâmna tiguvât.
52 Uvinerunele ipperarpâ, annoraerdlunelo кemâvoк taipkonangat.
*53 **Jêsusele** ajoкertuijoкsoarmut pitipât; tagvunga ajoкertuijoкsuit, angajoкâllo, aglangniglo illisimajut illûnatik kattimavut.
54 Petrusible kinguvasiklune mallikpâ ajoкertuijoкsûb igloкsoanganut pilune; tagvanelo kivgat iksivaкattigivait, ikkomamut kitjaкejârlune.
55 Ajoкertuijoкsuille кaggimiojullo illûnatik passitiksarsiorput Jêsuse pivlugo, toккotsomavlugo, nagvângilallo.
56 Unnuktut oкautigiludlarpât sæglovlutik, oкausingille adsigêngilat.
57 Illangillo sæglovlutik passiklertut saккerput, oкarlutik:
58 Tussalauкpavut, oкarmat: Tempele aggangnut sennamajoк asseroromavara, uvlunelo pingasune assianik sennalunga aggangnut sennamangitomik.
59 Sullele oкausingit adsigêngilat.
60 Ajoкertuijoкsoarlo akkorngænnit nikkovipoк Jêsuselo apperivâ oкarlune: Kiungilatît tamakkonunga ukkua passiklerninginût?
61 Nipleranele kiungilaк. Ajoкertuijorsûb ama apperivâ, oкautivlugo: Kristuseovêt, nakorinadlartub erningâ?
62 Jêsusele oкarpoк: Tâmnauvunga. Inûblo Erninga tækkojomârpasse iksivajoк (Gûdib) pitsartujub tallerpiata tungâne, кilaublo nuvujangitigut aккartoк.
63 Tâva ajoкertuijoкsûb annorânc allikpait, oкarlunelo: Kigligiutsijeкariaкarungnaerpogut.
64 Gûdemik oкarnerlûteкarninga tussarpasse; кanoк issumavisê? Tâpkoale illûnatik erкartorpât, toккotæksaujoк oкautigællugo.
65 Tagva illangita кetseralerpât, kênangalo mattuvlugo erкsârpât, oкautivlugo: Nellautalertigut. Kivgallo kênanga tiglukpât.
*66 **Pêtruselo** igloкsûb illuata pârdlerкamêtillugo, ajoкertuijorsûb kivangita arnat illangata ittertub,
67 Pêtruse kitjaкejârtoк tækkogamiuk, tækkunâlerpâ oкarlune: Igvittauк Jêsuse Nazaremioк illagivat.
68 Missiarporle oкarlune: Illitaringilara, oкautsitillo nellogivakka. Pâmullo anningmat, angutauneк niplerpoк.
69 Arnablo ama tækkogamiuk, sennianêtunut oкalerivoк: Tâmna taipkoa illangat.
70 **Missiarivoк ama.** Killamiojungnaermallo, tagvanêtut

Pêtruse ama окautivât: Ahamarik taipkoa illagivâtit; Galilêamiogavit, окautsivît nellunailivâtit.

71 Ingminulle окarnerlulerdlune (Gûde taivlugo) окarpoк: Inuk tâmna окautigijase illitaringilara.

72 Angutaunerlo aipânik niplerpoк. Tagva Pêtrusib erкarpait. Jêsusib окausingit, окautilaungmago: Angutaunek maggoertorlune niplerкârtinnago, missiarutigilârparma pingasuertorlutit. Tâva кeasilerpoк.

KAPITEL XV.

Jêsusib kiglisiniartauninganik Pilatusemut. Toккotœksaunerartauninganik mittautigijauninganiglo. Kikkiaktortauninganik illuvertauninganiglo.

KAULERMALLO errinesuklutik ajoкertuijoкsuit, angajoкâllo, aglangniglo illisimajut, kiglisiniarpaktullo illûnatik кaggimiolerput, Jêsuselo кellaкsorlugo aularutivât, Pilatusemullo unnertujutigivât.

2 Pilatusiblo apperivâ: Jûdinut attaniovêt? Kiovâle окautivlugo: (Nellâgut) окarpotit.

3 Ajoкertuijoкsuillo angijomik passidlarpât.

4 Pilatusib ama apperivlugo окautivâ: Ahâk, angijomik passidlarmattit, kiungilatit?

5 Jêsusele kiojungnaermat, Pilatusetauк tamattominga tattaminiarpoк.

*6 **Aularviksiorangattale** Pilatuse illuseкarpoк, parngnanaersimavingmêtut illangat, inuit pijomajangat, aularкolugo.

7 Parngnanaersimadjaujoкarporle Barrabasemik attilingmik, kippalijoкsuit illagivlugit tigujaujomik, kippalijoкsôvlutiк inung mik toккotsigamik.

8 Inugasæksuillo кaggudlarlutik tuksiarvigivât, illuserminik attorкovlugo.

9 Pilatusible окautivait: Jûdit attaningat uvamnut aularкojauкovisiûк?

10 Nellunginamigit, ajoкertuijoкsuit idluigosungnermut tagvunga pitilaungmatsuk.

11 Ajoкertuijoкsuille inuit kajungertipait, Barrabasemik кennungârкovlugit, aularкojauкovlugo.

12 Pilatusib ama kiovait окautivlugit: Jûdit attaningænnik taijase кanoк uvamnut illiortauкovisiûк?

13 Kaggudlarivut ama окarlutik: Kikkiaktoruk!

14 Pilatusible ama appersorpait: Sumîk idluitomik piniauкâ? Nipliluarivut: Kikkiaktoruk!

15 Pilatusible tâva inuit sattômaкojomavlugit, Barrabase

aularkovâ tâpkonunga, Jêsusele aklunânut issakajaukovâ, unnertutigilâllo kikkiaktortaukovlugo senningajolingmut.

*16 **Sorsuktuksalle** Jêsuse âpât igloksoarmut kiglisiniarvingmut, sorsuktuksallo illûnaita attautsemut kaikovait.

17 Ulliksoarmiglo aupaluktamik kappitipât, niakôtiksamiglo kakkilautilingmik pergaivut, illivlugolo niakoanut;

18 Salutilerdlugolo okarput: Salutitauvotit, Jûdit attaningat!

19 Niakoagullo annaudlarpât ajaupiamut suvlulingmut, ketserarlugo, sêrkortorvigællugolo tuksiarvigivât.

*20 **Mittautigijarêramitsuglo,** ulliksoak aupalluktak pêrpât, annorânginik nangmininginik attitidlugo, aularutivâllo kikkiaktorniardlugo.

21 Inuglo sennerkotok aksorôtivât, Simonemik attilik Zirenemiok, perorsêvingmit pijok, Aleksandriblo Ruffiblo atâtangak; tâpsomunga erksuktautipât kikkiaktortauviksanga.

22 Apâllo kakkamut Golgatamut, imaipok: niakovinertalingmut.

23 Wainemiglo mirralingmik (kassilinartomik) imertinasuarpât; pijomangilâle.

24 Kikkiaktorêramitsuglo, annorângit avikpait, immerautigivlugillo, kia piksariniarmangâgit.

25 Stundîgle pingajuangne kikkiaktorpât.

26 Kollânelo aglaksimavok, kanok passijauninga: Jûdit attaningat.

27 Inuartuglo magguk kikkiaktortaukattigællugo pivakit, aipâ tallerpiata tungânut, aipâlo saumiata tungânut.

28 Okautsit aglaksimajut nellautsivut tagva, imailijut: Ajortullijut akkorngænnut pititauvok.

29 Tagvûnalo arvertartut mittautigivât, illekettamârlutiglo okarput: Kuinangnâlukpotit kattimavingmik asseroijotit, ama senalugo uvlune pingasune.

30 Illingnik piulidlarit, senningajolingmit mânna akkarit.

31 Taimaktauk ajokertuijoksuit mittautigivât ingmingnut okarlutik, aglangnik illisimajut illagællugit: Assine ikkajulaukpait, ingminigle ikajornermik sapperpok.

32 Kristuseogune, Israêlitillo attanerikpatsuk, senningajolingmit mânna akkarle, tautorkovluta okperkovlutalo.

*33 **Stundillo** 6 ingata kingorngagut nuname illûnâne târtoksôlerpok stundit 9 ingat tikkilugo.

34 Stundillo 9 ingænne Jêsuse nipperkortovlune okarpok: Eli, Eli, lama asabtani? imaipok: Gûdiga, Gûdiga, sôg kemakpingâ?

35 Tagvanêtullo illangita tamanna tussaramitsuk, okarput: Ahâk, Eliase kaikovâ.

36 Tagva illangat akpangerpok, nipperkumiglo sêrnartota-

lingmut missuksivoк, ajaupiamullo kappomitârlugo, immertipâ oкarlunelo: Ovatsiaro, tækkunârta, Elîasib aкkartitsartorniarmangâgo?

37 Jêsusele nipperкortovlune anernangêrpoк.

38 Kattimaviksûblo upkoкsoanga allikpoк maggôlivlune, pikkangat ununga tikkidlune.

39 Sorsuktuksalle angajoкângâta nellâne nangertub, tækkogamiuk anernangêrtoк taimaitomut nippersoarmut, oкarpoк: Ahamarik, Gûdib angut tâmna ernerivâ.

40 Tagvanelo arnaкarivoк, allivasiktomit tamakkoninga tækkunârtunik; tâpkoa illangit tagva Marîa Magdalêna, Marîalo, Jakôbusib mikkinersab Jôsesiblo anânangak, Salomelo,

41 Malliktigilauкtangit Galilêamêtillugo kivgartulauкtullo; assingillo unnuktut Jerusalemut majorarкattigilauкtangit.

*42 **Unnulermallo**, uvloк oppalungaijaiviongmat sabbatib tuglia,

43 Josefe Arimatîamioк tikkipoк, kiglisiniarpaktut illangat, ajungitoк issumagiktorlo, Gûdib nâlegauvinganik nerriungmijoк; tâpsoma sivôranane Pilatuse ittervigijartorpâ, Jesusib timinganik tuksiarvigivlugo.

44 Pilatusib toкkojarêrtoк tussaramiuk, tattaminiarpoк, sorsuktuksallo angajoкângat каiкovâ, apperivlugo toкkoкammermangât?

45 Angajoкâmillo tussaumaleramiuk, timinga tunnijauкovâ Jôsefemut.

46 Uvineruksaijarsiniaramelo, aкkartitsartorpâ, immuserdlugolo uvineruksaijamik, illivlugolo illuvermut, каirtomut illulimajomut; ujaraksoarmiglo aksakârtitsivoк illuviub pânganut mattuksamik.

47 Marîa Magdalênable, Marîablo Jôsesib anânangata, tækkunârpâk, namut illijauniarmangât.

KAPITEL XVI.

Kristusib makkininganik. Saккertininganik Marîa Magdalênamut illinniartunullo. Tilliklerninganik Apostelinik Kilaliarninganik.

SABBATELO кângermat Marîa Magdalêna, Marîalo, Jakôbusib anânanga, Salomelo tippitsiariksautisiniarput, mingoariartoromavlugo.

2 Wochiblo uvlungita sivorlerpângænne uvlarârsukut, illuvermut pivut, seккineк nuilermat.

3 Ingmingnullo oкarput: Kia ujaraksoaк illuviub pânganit aksakârtiniarpaûk?

4 Tagvungalo tækkunâramik, ujaraksoaк aksakârtitavineк mallugivât; angijôvaksôngmat.
5 Illuvermullo itteramik, angut innôsuktoк tallerpiata tungâne iksivajoк tækkogamitsuk, angijoкtamik кaккortamik annoralik, kakkilâdlarput.
6 Tâpsomale oкautivait: Kakkilârase, Jêsuse Nazaremioк kikkiaktorsimajoк кennerpasse; makkisimavoк, tamânêngilaк; illijauvigilauкtanganik tækkoleritse.
7 Oкariartoritsele illinniartinginut, Pêtrusemullo, Galilêamut sivorlerilârapsiuk; tagvane tækkojomârpasse, sorlo oкautilaujungmasse.
8 Tuavidlutiglo annivut, illuveк кemaklugo. Sajudlarlutiglo kakkilâdlarput, oкangilallônêt inungnut, erкsidlaramik.
*9 **Jêsusele** uvlâkut makkiname, Wochib uvlungita sivorlerpângænne, saккerкârpoк Maria Magdalênamut, annititsivigilauкtaminut Sâtanasinik 7 nik.
10 Tâmna oкariartorpoк illagilauкtanginut, kiksalarmiglo кeajunut.
11 Tâpkoalo, tussaramik inôngmat, saккilaungmallo tâpsomunga, okperingilât.
*12 **Nattoma** kingorngagut tapkoa illagingnut maggungnut saккerpoк, assianik tautuкalerdlune, ingergatillugik naterame.
13 Tâpkoalotauк illamingnut oкariartorivuk tamattominga; tâpkoatauк okperinginivakit.
*14 **Kingorlermik** 11 it saккervigivait nerritillugit, okpingimattalo suadlarpait, ômatingillo mangaidlarmatta; toкungajunit makkisimajomik tækkolauкtut okperingimagit.
15 Oкautivaillo: Sillarsoarmut illûnânut ainiaritse, oкautsillo tussarnertut oкautigisigik inungnut tamainut.
16 Okpertoк baptitaujorlo piulijaujomârpoк; okpingitorle erкartortaujomârpoк.
17 Tamakkoningale nellunaikutaкaromârput okpertut: Attimne Sâtanasit annititsomârpait, oкanut nutânut oкaromârput,
18 Kuglugiarâlungnik pêjaijomârput; toккonartomiglo immeralloarunik, soккoseromângilat; кannimajut pattingmikpattigik, pijungnaeromârput.
*19 **Nâlekablo** taimak oкautilauramigit, кongmuartitauvoк кilangmut, ingitsartularmelo Gûdib tallerpiata tungânut.
20 Tâpkoale illûnainut oкariartorput; Nâlekablo piniarкattigivait, oкausingillo okpernartipait tattamnartunut malliktunut.

EVANGELISTIB LUKASIB AGLANGIT.

KAPITEL I.

Zachariase Johannesib Baptiterijub inûlerninganik oкautjaulerpoк. Marîalo Jêsusib inûlerninganik oкautjaulerpoк. Marîab Elisabet nellipsarpâ Gûdelo nertorpâ. Johannesib inûlerninganik, Zachariasiblo nertordlerninganik Gûdemik.

UNUKTUT aglagasualaungmatta, oкautsit unipkausingortilugit pijoкalauktut akkunaptingne pivlugit;

2 Sorlo taipkua tunnitjivigilaungmattigut tamakkoninga, pigiarninganit nangminek tækkolauktamingnik, kivgartorteovlutik oкautsinut:

3 Uvangatauк tamanna nâmagidlarpara, tamaita kiglinganit kiglisitigilualaurapkit, illingnut, nagliktara Teôfiluse, aglaluarlugit;

4 Ajoкertûtsib ajoкertortaujutigijavît tungavinganik tussarкovlutit.

*5 **Herodese** nuname Judêame attaniotillugo, ajoкertuijoкalauкpoк ajoкertuijôкattigêt ingmigolingajut Abiakut illangænnik, Zachariasemik attilingmik; taipsoma nullianga Aronib panningita illangat, Elisabetemik attilik.

6 Tamarmigle idluarpuk Gûdib sângane, Nâlekablo perкojangit pijomajangillo tamaita nâletsiarpait.

7 Kittorngaкangilaglo, Elisabet кittorngisuitôngmat, inutoкaulerdlutiglo tamarmik.

8 Taipsomane Zacharîasib ajoкertuijônine attoramiuk Gûdib sângane, (Abiakut) simmêningat nelliutingmat,

9 Ajoкertuijullo illusingat malliklugo, isserluanititsininga nelliutingmat, Nâlekab Tempelinganut itterpoк.

10 Inugasæksuillo illûnatik sillatânêput tuksiarlutik isserluanititsitillugo.

11 Nâlekable Engelingita illangat tækkotipoк tâpsomunga, Altârib isserluanititsiviub tallerpiata tungâne nangertoк.
12 Zacharîasiblo tâmna tækkogamiuk коaкsâlarmelo erкsilerpoк.
13 Engelible oкautivâ: Zacharîase, erкsinak, tuksiarnitit tassartauvut, nulliallo Elisabet ernijomârpoк erniksarnik, taimna Johannesemik atseraræksarivat.
14 Kuviasûtigilugo alliagijomârpat, unuktullo inûlerninga кuviasûtigijomarpât.
15 Nâlekab sângane angidlaromârmat; Wainemik assianiglônêt immiksamik pitsartudlartomik immeromângilaк. Anânangatalo timingata illuanêtillugo sulle Anernermik ajunginermik illumertaulârpoк.
16 Israêliblo кittorngangit unnuktut sâtitsomârpait Gûdemut Nâlegangænnut.
17 Tâmnalo sivorleromârpâ Eliasetut anerneкarlune pitsartuneкarlunelo, angajoкât ômatingit sâtitsomârlugit кittorngamingnut, okpingitullo idluartut illisimaninginut, taimak Nâlekamut inungnik opallungaersimajunik âкêlune.
18 Zachariasiblo Engele oкautivâ: Suna nellunaiкutaksarivigô? itôlerama, nulliaralo ningiungogivoк.
19 Engeliblo kiovlune oкautivâ: Gabriêliovunga Gûdib sângane nangertunga, tillijauvungalo oкautjauкovlutit, tamattomingalo nellojungnaertitauкovlutit.
20 Ahâglo, nippangerniarpotit oкarungnarungnaerlutillo, uvloк taimna tikkilugo pijoкarvioniartoк tamakkoninga; oкausikka okperinginangne, nellautsiniartut nelliutinermingne.
21 Inuillo Zacharîase utaккivât, tattaminiarlutiglo, taimak sivitutigijomik mulludlarmat Tempeleme.
22 Annigamelo, oкautijungnangilait. Mallugosulerpullo tækkotitjumik tækkolaungmat Tempeleme. Nullorarpaillo, oкarungnangerdlunelo.
23 Kivgartorningatalo soraervia nelliutingmat, iglominut angergarpoк.
24 Uvlullo tâpkoa kingorngænne nullianga Elisabet singailerpoк, taккiniglo tellimanik ijerartorlune oкarpoк:
25 Taimak Nâlekab pivânga uvlune ukkunane tækkonâraminga, kangusûtiga inungne uvamnit pêrlugo.
*26 **Taккillo** pingasojoænne Gûdib Engele Gâbriêl tillivâ iglugasangnut Galilêametunut, Nazaretemik attilingnut,
27 Uigasungmut angersimajomut Dâvidib kinguvângita illangænut, Jôsefemik attilingmut; uigasuglo Marîamik atteкartoк.
28 Engeliblo ittervigivâ oкarlune: Salutitaulerit saimartitaujotit! Nâlekab illagivâtit, annerijaunerojotit arnanit tamainit.

29 Mariable tækkogamiuk, окausingit коaкsârutigivait issumalerlunelo: Kanок tagva salutitauvîk?
30 Engeliblo окautivâ: Marîa erкsinak, saimartauniksarsivotit Gûdeme.
31 Ahâk, singailârpotit timingne, ernermiglo ernijomârpotit, tâmna Jêsusemik atseraræksarivat.
32 Tâmna angidlaromârpoк, кotsingnermêtublo erninganik taijaujomârpoк, Gûdiblo Nâlekab tunnitjivigijomârpâ atâtangata Dâvidib iksivautanganik.
33 Jâkoblo iglunganut attaniojomârpoк issoкarniangitomut, attanioningalo naggateкaromângilaк.
34 Tagva Marîab Engele окautivâ; Kanок tamanna pilârкâ? angumik кaujimanginama.
35 Engelib kiovlune окautivâ: Annernerub ajunginerub кollangiarniarpâtit, кotsingnermêtublo pitsartuningata ullingniarpâtit; tamanna pivlugo ivsornaineк erniarijæksat Gûdib Erninganik taijaujomârpoк.
36 Ahâglo, Elisabettauк illat singaigivoк ernermik ningiungolerlune; таkkit pingasojoænne, taimna кittorngisuitoк illûnatik окautigijangat.
37 Gûdeme ajornartoкangimat.
38 Marîale окarpoк: Ahâk Nâlekab kivgarivânga; sorlo окaravit taimailerlanga. Engeliblo кemmakpâ tâva.
39 Uvlunele taipkonane Marîa aulalerpoк, aisârlune кaкkanut iglugasait illanginut Judêamêtunut,
40 Zacharîasib iglunganut, itterdlunelo Elisabet salutipâ.
41 Elisabetiblo tamanna Marîab salutitsininga tussarmago, timingata singainga nerritoralerpoк. Tagvainarlo Elisabet illumertaulerpoк Anernermik ajunginermik.
42 Nipliadlarlunelo окarpoк: Annerijaunerojotit arnanit tamainit, timivîllo singainga annerijaunerogivoк.
43 Nakîllo tamanna pivâ, Nâlekama anânangata tikkingmanga.
44 Ahâk salutitsinivît nippinga tussarapko, singaiga illumnêtoк кuviasungnermut nerritoralerpoк.
45 Pilorikpotit, okperavit; illingnut Nâlekab окausingit nâmaksijomârmatta.
46 Marîalo окarpoк: Tarnima Nâlegaк nakoridlarpâ.
47 Anernermalo Gûde Piulijiga кuviasugvigivâ.
48 Kivgakullungme nikkanarsârninga tækkunârmago. Ahâk, mânnamit inuit illûnatik piloringneraromârpânga.
49 Angijoкsoarmik pingmanga, ajugaкangitub, hailigemiglo attigub.
50 Nâpkiningningalo nâlektiminêtsainarpoк soraijunane.
51 Sôngogame, tallerminut siamartipait ômatimingne piojorijut.

52 Pitsartujoksuit iksivautanginit ochotipait, nikkanartullo angijorortipait.
53 Kâktut tunitjivigiluarpait piksanginik, akluitullo piksakartinagit kikkipait.
54 Nâpkigosungnermik erkaimavok, kivganelo Israêle ikajorpâ,
55 Sorlo angilaurame atâtaptingnut Abrahamut kinguvânginullo issokangitomut.
56 Marîalo takkinik pingasunik tâpsomanêlaukârdlune, angergarivok iglominut.
*57 **Elisabetible** erniviksanga nelliutingmat, ernermik ernivok.
58 Sillalingitalo illangitalo tussaramitsuk, Nâlekab napkigingmago, kuviasukattigivât.
59 Uvlullo sittamaujoænne nutarârsuk tikkipât kippilâllo, atâtangatullo Zacharîasemik attekartipât.
60 Anânangatale kiovait okarlune: Aukagle, Johannesemik attekartuksauvok.
61 Okautivâllo: Illakangilatille taimaitomik attilingmik.
62 Atâtangalo Zacharîase nullorarpât, kanok attekarkojomangmangâgo.
63 Aglagæksamiglo kaikojivok, aglaklunelo okarpok: Johannesemik attekarpok. Illûnatiglo tattaminialerput.
64 Tagvainarlo Zacharîasib kanninga okangalo angmartitauvuk, okalerdlunelo Gûde nakoridlarpâ.
65 Sillalingillo illûnatik erksilerput. Kakkamiullo illûnatik Judêame tamakkoa tamaita tussaumalerpait.
66 Tussartullo tamakkoninga illûnatik ômamigilerpait okarlutik: Kanok illingajomârasugiviûk nutarârsuk unâ? Nâlekable aggangita illagivât.
*67 **Atâtangalo** Zacharîase Anernermik ajunginermik illumertaulerpok, okarlunelo nellautsilertunik:
68 Nakoridlartaule Nâlegak, Israêlib Gûdinga, inukottine nellipsarlugillo piulingmagit.
69 Piulijoksoarmik pitiñgmattigut kivgame Dâvidib iglungane,
70 Itsaksoak taimak okarame nellautaijut idluartut kaningitigut:
71 Piulijomavluta akkerartortiptingnit, ômigijiptalo illûnatik agganginit;
72 Nâpkigosungnermiglo sakkertitsilune angajokâptingnut, angerninelo hailigiojok erkaumavlugo,
73 Okarmaringnine, angernerilauktane Abrahamut atâtaptingnut imaitok: tunitjivigijomâramitigut,
74 Piulijauvluta akkerartortipta agganginit kivgartorkovluta tâpsominga inôtilluta sivôranata,

75 Ivjornainermelo idluarnermelo tâpsoma sângane.
76 Igvillo nutaraĸ, taijaujomârpotit ĸotsingnermêtub nellautaijoĸottinganik; Nâlegaĸ sivorleromârangne, apĸotiksanga âĸiksorlugo,
77 Inuĸotingillo illitarsitilugit piulijiksamik, ajornermingnit issumangnarungnaertomik,
78 Gûdipta ômatingata nâpkiningagut. Tâpsomûna nuijub ĸotsingnermit nellipsarmattigut,
79 Saĸĸertuksauvlune taipkonunga târtomêtunut, toĸĸublo tachalininganêtunut, itikkavullo torârtilugit apĸomut ullapirsartauvionartomut.
80 Nutarârsuglo aglisilerpoĸ, sangidlalarmelo annernerme, inuĸangitomêdlunelo, saĸĸerviksanga Israêlib kinguvânginut nelliutilerĸârtinnago.

KAPITEL II.

Kristusib inûlerninga Betleheme, kippijauningalo, attingalo. Nutarârsûb Jêsusib âtauninga kattimaviksoarmut Jerusalemêtomut. Jêsusib nukapiangovlune takpaungarĸattauninga Jerusalemut, kattimaviksoarmêningalo.

TAIPSOMANE attanersûb Augustusib perĸojivlune inuit illûnaita attaniovingminêtut aglaktauĸovait, (attingit perĸutingillo).
2 Aglaktauneĸ tamanna sivorlerpângovoĸ pivorlo taipsomane Zireniuse attanerusiotillugo Sîriame.
3 Illûnatiglo iglogasæksoarmingnut aivut, aglaktaujomavlutik.
4 Tagva Jôsefetauĸ aularivoĸ Galilêamit, iglugasangnit Nazaretemit, Judêamut, Dâvidib iglugasanginut, Betlehemik attilingnut, Dâvidib iglunganit kinguvânginillo pigame,
5 Aglaktaujomavlune Marîa nulliane aiparællugo, tâmna singaijoĸ.
6 Tagvanêdlutiglo ernivivikssanga nelliutivoĸ.
7 Erniarerĸârtaminiglo ernivoĸ, immuserdlugolo annorâvinernik, nergjutit nerchevianut illivâ, sinniktarvingme inniksaĸanginamik assianik.
*8 **Taipsomalo** erĸâne mianersijoĸarpoĸ naterame, nergjutimingnik avalulingmêtunik mianersijunik, unnuangotillugo.
9 Ahâglo, Nâlekab Engelingata tikkipait, Nâlekablo ĸaumasingata ĸaumartidlarpait; erĸsidlalerpullo.
10 Engeliblo oĸautivait: Erĸsinase, ahâk, ĸuvianartoĸsoarmik oĸautivapse sillaĸsoarmiunut tamainut pilârniartomik.
11 Pivluse mânna piuliklerte Nâlegaĸ Kristuse erniangongmat, Dâvidib iglugasangine.

12 Tamannalo nellunaikutarisiuk, nutarârsuk anorâvinernik immusersimajok, nergjutillo nerchevianut illimajok naipilârpasse.
13 Tagvainarlo Engeleme kilangmiugasæksoakalaukpok; tâpkua Gûde nakoridlarpât okarlutik:
14 Gûde kotsingnermêtok nakoridlartaule, ullapirsautekarle nuname, inungnelo kuvianartokarle!
15 Engelillo taipkonangat kilaliarmatta, mianersijut ingmingnut okalerput: Mânna Betlehemut ailaukta, pijokalertomiglo tâvane tækkojartorluta, Nâlekab okautigijanganik uvaptingnut.
16 Tuavilutiglo tagvunga pivut, Marîalo Jôsefelo tikkipakit, taimaktauk naturârsuk nergjutit nercheviænne illimajok.
17 Tækkojarêramitsuk, okautigijartorpât okautijaunitik nutarârsuk tâmna pivlugo.
18 Tussartullo illûnatik mianersijut okausingit tattaminiarivait.
19 Marîable okautsit tamakkoa tamaita torkorpait, auladlugillo ômatimine.
20 Mianersijullo utterivut, Gûdelo nakorivlugo kujagidlarpât tussartatik tækkojatiglo pivlugit, taimak okautjaulauramik.
*21 **Uvlullo** sittamaujortôlermatta, nutarârsuk kippijaungmat, attekartipât Jêsusemik, Engelib taimak taingmago, sulle anâname timingata illuanêlerkârtinnago.
*22 **Uvlullo** nelliutingmatta, Marîab sujungaivinga Môsesib perkojangit malliklugit, nutarârsuk Jêsuse takpaunga Jerusalemut âpât, Nâlekamut pititsomavlugo;
23 (Sorlo aglaksimangmat Nâlekab perkojangine: Angutiârsuit kittorngingautit anânaminit annerkârtut tunijæksauvut Nâlekamut.)
24 Tunnergutiksatik tunnilugit, sorlo Nâlekab perkojangine aglaksimangmat: Taubingnik piarkangniglônêt.
25 Ahâglo, angutekalaukpok Jerusaleme Simeonemik attilingmik; angullo tamna idluarlunelo Gûdemik nâlekpok, Israêliblo manigortaujutiksanganik nerriukpok, Anernerublo ajunginerub innigivâ.
26 Anernermullo ajunginermut nellojungnaertitaulaukpok tokkonianginerminik Nâlekab Kristusinganik tækkokârane.
27 Tâmna Anernerub ajunginerub kajungersaininganut kattimaviksoarmut pivok. Jêsusiblo angajokâkita nutarârsuk âmakko, piniarutigilugo, sorlo pivangmatta perkojat malliklugit,
28 Simeonib tiguvâ erkisimiardlugo, Gûdelo nakorivâ okarlunelo:
29 Nâlegak mânna kivgat ullapirsautekarlune angerarle, sorlo okalauravit;
30 Ijimnut piuliklertiksaukojat tækkogapko.

31 Tâmna inuit illûnatik kênangita sângænne pijarêrtinangne,
32 Kaumajoк nellojunik кaumarsaijuksaк, inuкottivîllo Israelitit nakorijaksangat.
33 Jôsefiblo atâtaksangata anânangatalo nutarârsûb oкautigijauninga tamanna tattaminiarutigivâk.
34 Simeoniblo saimartipak, anânanganullo Mariamut oкarpoк: Ahâk, una ochojutiksaujomârpoк makkijutiksaujomâlarmelo unuktunut Israêlib kinguvânginut, nellunaikutaksaujomârlunelo akkerartugaksaк;
35 (Tarnikullo (Marîa pivâ) кibliktauкôromârpotit saviksoarmut,) unuktut ômatingita issumangit sagvartauкovlugit.
36 Arnaкtauк nellautaijoк tagvanênivoк Hannamik attilik, Fanuêlib pannia, Aserib kinguvângita illangat, ningiungolertoк, uigasôlauкârdlune ueкalauкtoк Jârinik 7 nik;
37 Mânnale uigarniojoк Jâreкalerdlune 84 nik, kattimavingmit nûlungimariktoк, tuksiarnermullo nerritailinermullo Gûde kivgartorpâ uvlullo unnuallo tamaita.
38 Tâpsomatauк stundeme taipsomane tikkipait, Nâlegarlo nakoridlarpâ, oкautigilâllo piulijiksamik utakkijunut tamainut Jerusalemêtunut.
39 Tamaitalo nâmaksitigamigit Nâlekab perкojangit malliklugit, ama Galilêamut utterivut iglugasangmingnut Nazaretemut.
40 Nutarârsugle aglisikpoк, pitsartudlarlunelo anernerme, sillatuvaksoadlalarmelo, Gûdiblo saimaningata najorivâ.
*41 **Angajoкâgiglo** Jârine tamaine Jerusalemut aivakpuk aularviksiorviolerangat.
42 Jêsuselo Jâreкalermat 12 nik, illagællugo takpaunga Jerusalemut aivuk, aularviksiorviub illusinga malliklugo.
43 Uvlullo taipkoa nângmatta angergarmingmanniglo, nukapiaк Jêsuse Jêrusalemit nûlungilaк, angajoкâkitalo tamanna nellovâk.
44 Illagilaûкtamingnulle illaunasugigamikko, uvloк attauseк ingergaramik, кenneriartorpâk illamingne illitarijamingnelo.
45 Nenninginamikko, ama Jerusalemut utterivuk кenneriardlugo.
46 Uvlullo pingasôlermatta, naipipâk kattimavingme iksivajoк ajoкertuijut akkorngænne, tâpkoalo nâleklugit appersorpait.
47 Nâlektullo illûnatik, sillatuninga kigusingillo tattaminiarivait.
48 Angajoкâkitalo tækkogamikko, коaкsârpuk, anânangatalo oкautivâ: Ernîk, sôg taimailiorpitigûk? Ahâk, atâtavît uvangalo кennilauкpaptigit kiksarlunuk.
49 Jêsusiblo kiovak: Sôg кennerpitingâ? nellovitîk, atâtama pingit piniariaкarapкît?

50 Kanorle okautingmagik, okausinganik tukkisingilak.
51 Illagivlugiglo tâva taununga Nazaretemut aivok nâleluarlugiglo. Anânangatalo okausingit makkoa tamaita ômatimine torkorpait.
52 Jêsuselo sillatulerpalliadlarpok, inumariolerpalliavlunelo, saimaneksivalliavlunelo Gûdeme inungnelo.

KAPITEL III.

Johannese ajokertuilerpok. Jîsusib baptitauninga. Jêsusib sivorlingita malliktigêngninginik (tagva anânangata Marîab sivorlinginik.)

ATTANIVIKSUB Tibêriusib attaniotiningata Jâringita 15 ningænne, Pontiuse Pilatuse attanerusiotillugo Jûdêame, Herôdeselo nunab illainangane attaniongmat Galilêame, nukâlo Filippuse nunab illainangane attaniongmat Iturêame Trachonitisib erkâne, Lisaniaselo nunab illainangane attaniongmat Abileneme,
2 Hannaselo Kaifaselo ajokertuijoksôtillugik; tagva Gûdib perkojininga pivok Johannesemut, Zacharîasib erninganut, inukangitomêtomut.
3 Jordaniblo erkânut illûnanut pivok, ajokertuivlunelo baptijummik kakkialerkojijomik, idluinerit issumagijaujungnaerutiksangænnik.
4 Sorlo nellautaijub Jesaiasib okâlaningita aglangine aglaksimangmat; tâmna okarmat: Ajokertuijub nippinga inukangitome imâk pivok: Nâlekab apkotiksanga âkiksorsiuk, apkosiningillo naggotisigik!
5 Naksat illûnatik kipviartaujomârput, kakkallo kakkârulaillo illûnatik nakkiglijaujomârput; apkosiningillo niungajut naggotitaujomârput, apkosinininingillo mannêtut manniksititaujomârput.
6 Uviniggit (sillaksoarmiut) illûnatik Gûdib piuliklertiksaukojanga tækkojomârpât.
7 Tagva inuit nellipsarmatsuk baptitaujomavlutik, Johannesib okautivait: Kuglugiangojârtose, kia kemmâkovâse ningautsimit pijomârtomît?
8 Attê, kiglilingmik sâgiarluse ablapsâmik issumakaritse! issumaniarase, illupsigut okaromavluse: Abraha atâtagivavut. Okautivapse: ujarkanit makkonangat Gûdib Abraha kittorngititsungnarpâ.
9 Ullimaut napârtub mimmernanganêlerêrpok. Tamanna pivlugo napârtut neliat ajungitunik paungakangitok kippijauniarpok, egitauvlunelo ikkomamut.

10 Inuillo apperivât окarlutik: Kanок piniartuksauvitâ?
11 Kiovait окautivlugit: Maggungnik annorâlik tunnijilerle peкangitomut, nerкiksaliktauк taimailiormile.
12 Zoelnerittauк tikkipât baptitaujomavlutik, apperivlugolo: Ajoкertuijoк, kanок uvagut piniartuksauvitâ?
13 Oкautivait: Ununnersanik pijomaniarase perкojaujunit.
14 Sorsuktuksattauк apperivât окarlutik: Uvagulle kanок piniartuksauvitâ? Oкautivait: Inungnik aкunaidlarniarase idluitullinaselônêt akkilertaunise nâmagisigik.
*15 **Inuille** nerriungmatta, illûnatiglo ômatimingne issumavlutik, Johannese Kristuseogalloarmangât,
16 Johannesib kiovait, illûnaita окautivlugit: Uvanga immermut baptipapse; kingunipkulle tikkituksaк pitsartunersauvoк uvamnit, nellopкotivungalo, tâpsoma ittigagutîgik singêjarlugik. Tâpsoma baptitsomârpase Anernermut ajungitomut ikkomamullo.
17 Poagit tâpsoma agganginêpoк; кemmatullivingmelo nettinga sanneromârpâ, кaккôjaksatsiallo кemmatullivingminut kattitsomârpait, piungitulle ôtsomârpait ikkomamut кammisuitomut.
18 Assinginiglo unnuktunik inuit кaiblarpait окâlavigilaitalo.
19 Herôdesele attanît sittamat illangat, suangadlaraugame (Johannesemut) nukkangata Filippusib nullianga, Herôdiase, pivlugo, ajortullinîngillo tamaita pivlugit,
20 Tamakkoa (ajortullinine) tamaita illavlugit, Johannese parngnanaersimavingmut pitipâ.
*21 **Taipsomane** inuit illûnatik baptitaungmatta, Jêsusetauк baptitaungmat tuksialarmelo, кilak angmalerpoк;
22 Anernerlo ajunginек tingmiatut taubetut aккarpoк, Jêsusemullo pivlune, nippelo кillangmit pivoк окartoк: Ernerivagit nagliktagit, кuviagijagit.
*23 **Jêsuselo** Jarime 30 inganêlerpoк, ernionasugijauvlunelo Jôsefemut; tâmna Elib ernerilauкtanga (ningaugilauкtanga);
24 Tâmna Matatib ernerilauкtanga; tâmna Lêvib ernerilauкtanga; tâmna Melchib ernerilauкtanga; tâmna Jannab ernerilauкtanga, tâmna Jôsefib ernerilauкtanga;
25 Tâmna Matatiasib ernerilauкtanga; tâmna Amosib ernerilauкtanga; tâmna Nahumib ernerilauкtanga; tâmna Eslib ernerilauкtanga; tâmna Nangib ernerilauкtanga;
26 Tâmna Maatib ernerilauкtanga; tâmna Matatiasib ernerilauкtanga; tâmna Semêib ernerilauкtanga; tâmna Jôsefib ernerilauкtanga, tâmna Jûdab ernerilauкtanga;
27 Tâmna Johannab ernerilauкtanga; tâmna Rêsiab ernerilauкtanga, tâmna Zorobabelib ernerilauкtanga; tâmna Salatiêlib ernerilauкtanga, tâmna Nêrib ernerilauкtanga;

28 Tâmna Melchib ernerilauktanga, tâmna Addib ernerilauktanga; tâmna Kosamib ernerilauktanga; tâmna Elmadamib ernerilauktanga; tâmna Hêrib ernerilauktanga;
29 Tâmna Joseb ernerilauktanga; tâmna Eliêserib ernerilauktanga; tâmna Joremib ernerilauktanga; tâmna Mattab ernerilauktanga; tâmna Lêvib ernerilauktanga;
30 Tâmna Simeonib ernerilauktanga; tâmna Jûdab ernerilauktanga; tâmna Jôsefib ernerilauktanga; tâmna Jonamib ernerilauktanga; tâmna Eliakimib ernerilauktanga;
31 Tâmna Meleab ernerilauktanga; tâmna Menamib ernerilauktanga; tâmna Mattatanib ernerilauktanga; tâmna Natanib ernerilauktanga; tâmna Davidib ernerilauktanga;
32 Tâmna Jessib ernerilauktanga; tâmna Obedib ernerilauktanga; tâmna Boasib ernerilauktanga; tâmna Salmonib ernerilauktanga; tâmna Nahassonib ernerilauktanga;
33 Tâmna Aminadab ernerilauktanga; tâmna Aramib ernerilauktanga; tâmna Esromib ernerilauktanga; tâmna Farezib ernerilauktanga; tâmna Jûdab ernerilauktanga;
34 Tâmna Jâkob ernerilauktanga; tâmna Isaab ernerilauktanga; tâmna Abrahab ernerilauktanga; tâmna Tarab ernerilauktanga; tâmna Nahorib ernerilauktanga;
35 Tâmna Sarugib ernerilauktanga; tâmna Ragahub ernerilauktanga; tâmna Falegib ernerilauktanga; tâmna Eberib ernerilauktanga; tâmna Salab ernerilauktanga;
36 Tâmna Kainanib ernerilauktanga; tâmna Arfagsadib ernerilauktanga; tâmna Sêmib ernerilauktanga; tâmna Nôab ernerilauktanga; tâmna Lamechib ernerilauktanga.
37 Tâmna Matusalab ernerilauktanga; tâmna Enochib ernerilauktanga; tâmna Jaredib ernerilauktanga; tâmna Malalêlib ernerilauktanga; tâmna Kainanib ernerilauktanga;
38 Tâmna Enosib ernerilauktanga; tâmna Setib ernerilauktanga; tâmna Adamib ernerilauktanga; tâmna Gûdib pinga.

KAPITEL IV.

Kristusib ôktortauninganik Sâtanasemut. Okâlaninganik Nazareteme. Pijungnaertitsininganik Sâtanaselingmik Kapernaume, Pêtrusiblo sakkinganik, assinginiglo. Ingergarninganik Galilêame.

JÊSUSELE Anernermik ajunginermik illumilik, ama Jordanemit utterivok, Anernerublo aitipâ inukangitomut.
2 Uvlullo 40 it nâvlugit Sâtanasemut ôktortauvok. Uvlunelo tâpkonane nerringilak; tâpkoalo kângermatta kâlerpok kingorngagut.

3 Sâtanasible окautivâ: Gûdib Ernerikpattit, ujarak una окautiuk кaккôjangorкovlugo.
4 Jêsusible kiovâ, окarlune: Aglaksimavок: Кaккôjatuinaк inûb inôtigingilâ, Gûdible окausingit tamaita (inôtigivait).
5 Sâtanasiblo aitipâ кaккamut kingiktomut, sillaкsûblo attaniovingit tamaita tâpsomunga sikkungilarnerme attautseme кemmergojautipait.
6 Окautivlugolo: Makkoa attaniovît tamaita ânanauningillo illingnut tunnijomavakka; uvamnut tunnijaungmatta, issumamniglo tunivakka pijomajomut.
7 Mânna tuksiarvigijomagumga, tamaita piksariniarpattit.
8 Jêsusiblo kiovlune окautivâ: Sâtanase, uvamnit aularit, aglaksimangmat: Gûdemik Nâlegarnik tuksiarveкartuksauvotit, kissiallo kivgartorlugo.
9 Jerusalemullo aularutivâ, âlâllo kattimaviksûb nuvugusinganut, окautivlugolo: Gûdib Ernerikpattit, kattagit.
10 Aglaksimangmat: Pivlutit Engeline perкojomârpait, sapputijauкovlutit.
11 Erкisimiartauкovlutillo, ittikkatit aporкonnagit ujarкamut.
12 Jêsusib kiovâ окarlunelo: Окautigijaumavок: Gûdemik Nâlegarnik ôktortuksaungilatit.
13 Sâtanasiblo ôktûtine tamaita nâgamigit, кemmalerpâ.
*14 **Jêsuselo** Anernerub pitsartuninganut ama Galilêamut utterpок, tâpsomalo erкânêtut illûnatik tussaumalerpât.
15 Illinniarvinginelo ajoкertuivок, nakkorijauvlunelo illûnainut.
16 Nazaretemullo pivок, inugujauvingminut; illutsimitullo sabbateongmat illinniarvingmut itterpок, nikkoviporlo attuarsijomavlune.
17 Tagva tunitsiviolerpок nellautaijub Jesaiasib aglanginik. Makperamigillo, окautsit ukkua nellaupait aglaksimajut:
18 Nâlekab Anerningata najorpânga, taimaimat mingoalauкpânga, tillilarmalo окautsinik tussarnertunik окâlaкovlunga aklujunut, inûliklerкovângalo serкomisimajunik ômatilingnik, parngnanaersimavingmêtullo anniviksangænnik кaujitilugit, tautungitullo tautulerкovlugit, kappiasuktullo kappiasugungnaerкovlugit ajorungnaerкovlugillo,
19 Nâlekablo Jâringanik tussarominartomik окâlaкovlunga.
20 Aglaillo pattiktinamigit, kivgamullo tunnigamigit, ingipок. Illinniarvingmêtullo illûnatik tækkunârpât.
21 Окarvigivaillo: Uvlome aglait ukkua nellautsilerput siutipsingnut.
22 Illûnatiglo kigligiutjivut tâpsominga, окausingillo tussarnertut кanninganit annijut tattaminiarivait, окarlutiglo: Jôsefib tâmna erneringilâ?

23 Окautivaillo: Окausiovaktomik окautiniaralloarpapsinga imaitomik: „Inûliklerte, illingnik piulidlarit.“ Angijunik Kapernaume tattamnartitarnik tussaumalaurapta, taimailiorit ovanetaнк inugoijauvingne.

24 Окarporle: Ahamarik, окautivapse: Nellautaijoк ivlerijaungilaк inugoijauvingmine.

25 Nellâgulle окautivapse: Israêlitine unuktunik uigarneкalauкpoк Elîase inôtillugo, кilak parngnanaersimatillugo jârinik pingasunik, taккiniglo pingasojortunik, kâкavaksoadlalaungmat nuname illûnâne.

26 Tâpkonangallo attausênarmut uigarnermut Sareptamiomut Sidonib nunanganêtomut Elîase tillijauvoк.

27 Unuktuniglo kallaкartoкalauкpoк Israêlitine taipsomane Elîase nellautaijoк inôtillugo, Naêmanible Sîriamiub assianik kallagungnaertitaujoкalauŋgilaк.

28 Illinniarvingmêtullo illûnatik tamanna tussaramitsuk, кaningaumajalerput.

29 Nikkovidlutiglo iglugasæksoarnit pingujarpât, кaккablo iglugasæksoaкarvingmik poktuninganut aularutivât, tagvangat ijukkartitsomavlugo.

30 Akkorngatigulle aularpoк.

*31 **Kapernaumullo**, iglogasæksoarnut Galilêamêtunut pivoк; sabbateolerangallo ajoкertorpait.

32 Taipkoalo ajoкertûsingit tattaminiarivait, kiblingnadlartomik окarmat.

33 Tagvanelo illinniarvingme inuкarpoк, Sâtanasemik maккojungnartomik illumiktomik; tâmna nipliadlarlune.

34 Окarpoк: Adjai, suliniarpita ilingnut, Jêsuse Nazaremiôк? asseroriartorpaptigut; kinaujotit кaujimagapkit, Gûdib ivjornaitoкottigingmattit.

35 Jêsusiblo innerterpâ окarlune: Окajuêrit, inungmit ômangat annît. Sâtanasiblo tâva ochotipâ akkorngænut, annilarmelo tâpsomangat, aккunarnagolo.

36 Illûnamatsiatiglo erкsilerput, окarкattigêklutiglo, окarpullo: Suna unâ? anernerit maккojungnartut sôngodlarlune pitsartudlarlunelo perкungmagit, nâlekpât annilarmiglo.

37 Nunablo tâpsoma erкânêtut illûnatik piniarningit tussaumalerpait.

*38 **Nikkovidlunelo** illinniarvingmit (anivoк), Simoniblo iglunganut pivoк. Simoniblo sakkia arnaк ôlingnartoкsoarmut кannimavoк, taimnalo pivlugo tuksiarvigivât.

39 Kannilerpâlo, ôlingnartorlo inerterpâ; кanimanartub tâva кemakpâ. Tagvainarlo makkipoк kivgartorlugillo.

*40 **Seккinerlo** nippimalermat, illûnatik кannimajoкotiggit âpait tâpsomunga sunatuinarnik кanimasiggit. Aggangminullo tamaita pattingmivait, **âкiklugillo.**

tingit avamudlarvigilerpait, окautivlugit: Sôg Zoelnerit ajortullijullo nerrekattigivisigîk immerkattigivlugillô?
31 Jêsusiblo kiovait, окautivlugit: Atsuilît inûlijekariakangilat, kannimajut kissimik.
32 Ajortuggit kaikojartorpakka, ablatsâmik issumakarkovlugit, idluartut pinnagit.
*33 **Окautivâlle:** Sôg Johannesib illiniartingit nerritailivakkât tuksialarmiglo akkulaitomik, taimaktauk Farisêerit illinniartingît? illinniartitille nerrivut immilarmiglo.
34 Окautivaille: Nullianiktomut tikkitut nerritailitilugit ajorpasse, uiksak taipkonunga illautillugo.
35 Nelliutsomârporle uiksamik aksârtauvingat, tagva nerritailivangniarput.
36 Adsiujuniglo окautivait: Annorâtokak illârpangilât nutâmik illâksamik, nutâb alliktorniarmago nutaungitok, illârtârlo idluanginivok nutaungitomut.
37 Wainelo nutâk immerkautinut nutaungitunut immertûtinginivât; Wainîb nutâb alliktorniarmagit immerkautit, Wainelo kovituinarpok, immerkautillo asserorlugit.
38 Wainele nutâk immerkautinut nutânut immertûtijaksauvok, tamarmik tâva asserorjuikattigêkput.
39 (Wainemik) nutaungitomik immilaukto killanângilak nutâmik, окarame: Nutaungitok mamarnersauvok.

KAPITEL VI.

Illinniartit nerkiksarsiorningit Sabbateme. Jêsusib âkêninganik agganik tokkungajunik Sabbateme. Apostelit 12 it kaikojauningœnnik. Jêsusib окâlaninganik naterame.

TAIPSOMANE Jêsusib perortut kakkôjaksat apkotigingmagit sabbateme sivorliub tugliane, illinniartingita sullugainingit nutsulerpait, aggangmingnullo aksaliklugit nerrivait.
2 Farisêerille illangata окautivait: Sôg piniarpise Sabbateme pijæksaungitomîk?
3 Jêsusiblo kiovait окautivlugit: Attuarsilaungilasê Dâvidib illiorninganik, kâlerame, illagijangillô?
4 Gûdib iglunganut itterame; kakkôjat tækkojæksat tiguvait, nerrilarmelo, illaminullo tunnijivlune; tamakkoa nerrilugit ajokertuijut kissimik perkojaugalloarmatta.
5 Окautivaillo: Inûb Erninga sabbatemuttauk nâlegauvok.
*6 **Sabbatemele** assiane illinniarvingmut ittermat, ajokertuiniardlune, inukarpok tagvane aggalingmik tallerpinginik tokkungajunik.

7 Aglangnigle illisimajut Farisêerillo nautsertorpât, sabbateme âkingniarmangâgo, passitiksakaromavlutik tâpsomunga.
8 Issumangille kaujimagamigit, inungmut tokkungajunik aggalingmut okarpok: Nikkovidlutit tamaunga pît. Taimnalo nikkovidlune tagvunga pivok.
9 Tagva Jêsusib okautivait: Apperivapse, sabbateme sumik sulijuksauvitâ, ajungitomiglônêt, ajortomiglônêt; inuk piulivlugolônêt asserorlugolônêt?
10 Avatiminêtullo tamaita tækkosarpait, inuglo tâmna okautivâ: Aggaktit issakit. Taimailiorporlo. Tagva aggangit âkiktaulerput iglungititut kanoêtsungnaerlutik.
11 Tâpkoale kevidlutik issumalulerput; okarkattigêlerlutiglo, kanok (Jêsuse) piniaromavlugo.
*12 **Uvlunelo** taipkonane kakkamut majorarame tuksiariartordlune, unnuak nâvâ Gûdemut tuksiarlune.
13 Kaulermallo illinniartine kaikovait, tâpkonangallo 12 it annerivait, tâpkoa tailerdlugittauk Apostelinik:
14 Tamædsa (attingit:) Simon, Pêtrusemik taijanga, nukkâlo Andrêase; Jakôbuselo Johanneselo; Filippuselo Bartolomêuselo;
15 Mattêuselo, Tômaselo, Jakôbuselo, Alfêusib erninga, Simonelo Zelôtesemik taigusilik;
16 Jûdaselo, Jakôbusib nukkâ, Jûdaselo Issariot, pititsijok (Jêsusemik).
17 Taipkoa illagivlugit attersâlerpok, naternamut pivlune. Illinniartigasaillo inugiartoksuillo Judêamit illûnânit, Jerûsalemillo, Tirusiblo, Sidoniblo immab senianêtuk erkângnit,
18 Tagvane kattimajut tussaromavlugo, âkiktaujomavlutiglo tâpsomunga kannimasermingnit, annernernullo makkojungnartunut kappiasuktitaujut, pijungnaertitauvut.
19 Inuillo illûnatik aktorasuarpât; pitsartunek tâpsomangat anningmat, tamaitalo pijungnaertipait.
*20 **Illinniartinelo** ipîngminut tækkunârpait, okarlunelo: Pilloridlarpose aklujose, Gûdib nâlegauvia pigilerapsiuk.
21 Pilloridlarpose ovane kâktose (Gûdib idluarninganik); illumertaujomârapse. Pilloridlarpose ovane kugviortose, ijoromârapse.
22 Pilloridlarpose, inuit ômigikpasse, avidluselo, suangadlarpasselo, attiselo, tainerlukpattigik kassêtônerarluse, Inub Erninga pivlugo.
23 Kuviasugitse kiggertarluselo; akkiksase angidlaromârmat kilangme. Sivorlingitatauk taimailiorivait nellautaijut.
24 Kiglormut, kappianamêk akluitose; mannigortiksakarungnaerapse.
25 Kappianamêk pekaluartose, kâgomârapse. Kappianamêk illipse, ovane ijudlartose; keadlarluse ogguadlaromârapse.

26 Kappianamêk illipse, inuit illûnatik ânanâmik окautigikpasse. Sivorlingitataик taimailiorivait nellautainerluktut.
27 Uvangale окautivapse, nâlektose: Akkerartortise nagligisigik; ômigijise ajungitulliviginiarsigik;
28 Illipsingnut окauserluktut saimartisigik; illipsingnik kiksartitsijut tuksiarutisigik.
29 Ulluakut erкsârtauguvit, igluataик mannileruk, ulliksoarniglo aкsârtauguvit, ullîttaик pigiliuk!
30 Illingnit sumik tuksiartoк, tunitsivigiuk; perкutingniglo aкsârtauguvit, utterкojæksaringilat.
31 Sorlo illipse piniarviojomagapse inungnut, taimaktaик piniarvigisigik.
32 Nagligijise nagligijatuarigupsigik, каnoк кujagijaunajarpisê? Idluituttaик nagligijitik nagligivait.
33 Pitsiartipsingnullo pitsiaкattarupse, каnoк кujagijaunajarpisê? Idluituttaик taimailiutsainarivut.
34 Illipsingnut uttertitsilârniartut attarsiakitatuarigupsigik, каnoк кujagijaunajarкisê? Idluituttaик attartortitsingmatta idluitunut, taimaikuarênik uttertitsiviojomavlutik.
35 Tamanna pivlugo ômigijise naglingniarsigik; pitsiarluselo attarsiakisititse, sumik nerriugutiginago; akkiksase angidlaromârpoк tagva, кotsingnerublo кittorngarijomârpâse. Tâpsoma avagingmagit кujalingitut kassêtullo.
36 Tamanna pivlugo nâpkingnigitse, sôrlo Atâtase nâpkingniktotôngmat.
37 Passiklerniarase, tagva passijauninginivose. Erкartuiniarase, tagva erкartortauninginivose Issumaкarveкarungnaeritse, tagva issumaкarviojungnaerivose.
38 Tunnijititse, tagva tunitjiviojomârivose. Oktûmik tættætomik, nimnitersimajomik, amigangitomik, ullipkitârtomik kinnermiligomârpâse. Oktûtipsingnut ôktortaujomârivose.
39 Adsiujuniglo окautivait: Tautungitub tautungitoк аркotâgut tessiorungnarpaûk? tamarmik ittersamut kattangniangilâk?
40 Illinniartoк ajoкertortiminit anginersaungilaк; ajoкertortimitut-ikune, tâgva nâmaksivoк.
41 Kattangutivît ijingata sukkiutâ sôg tækkoviûk, ikâк ijingnêtoк malluginago?
42 Kanorlo кattangutingnut окarungnarкêt: Ovatsiaro, кattangutiga, sukkiut ijingnit pêromavara; igvillo nangminек ikâк ijingnêtoк mallugingipiûk? Takkormôrtotit, ikâк ijingnit pêrкâruk; kingorngagut кattangutivît sukkiutâ pêrasuaruk!
43 Ajungitomik napârtoкangimat, piungitunik paungaкartomik; piungitomiglo napârtoкanginivoк, ajungitunik paungaкartomik.
44 Napârtut illûnatik nellonangilat paungamingnit. Faigit

pêjarniangilait Dorninit, paungallônêt wainitaggit kattersorniangnivait orpingnit kakkilautilingnit.

45 Inuk ajungitoĸ ajungitunik saĸĸertitsivoĸ ômatime tættætjutinginit ajungitunit; inuglo piungitoĸ piungitunik saĸĸertitsivoĸ ômatime tættætjutinginit piungitunit. Omatib tættætjutinginik ĸannеĸ oĸajôngovoĸ.

46 Sôg Nâlekamik, Nâlekamik taivisingâ, nâlengnagillo oĸausikkâ?

47 Uvamnut pijub oĸausikkalo tussarlugit nâleklugillo, tâpsoma adsigijanganik ĸaujititsomavapse.

48 Adsigivâ inuk igloliortoĸ; tâpsoma nuna ittersaliorlugo illutujomik tungavilerpâ ĸairtomut. Immerle kutjermat, kôgub iglo suppivigivâ, aulatjarungnarnagolo, ĸairtomut tungalermat.

49 Tussartuble mallingitublo adsigivâ inuk igloliortoĸ, nunamut tungaviktârnago; kôgublo akkingmivigidlarmago, iglo tuavidlune ochovoĸ angijomik asserortauvlune.

KAPITEL VII.

Jêsusib âĸêninganik sorsuktuksat angajoĸângita kivganganik. Inôsuktub Nainemiub tupaktitauninganik. Johannesib tilliklerninganik illinniartiminik Jêsusemut. Jêsusib mingoartauninganik arnamut ajortullijomut.

OĸÂLANINELE inuit sângine nâgamigit, Kapernaumut aivoĸ.

2 Sorsuktuksallo angajoĸângita illangata kivganga erdligijanga ĸannimavoĸ toĸĸokasaklune.

3 Tâmnale Jêsusemik tussaumalerame, Jûdit angajoĸângit (Jêsusemik) tuksiariartorĸovait, kivganganik âĸêjartorĸovlugo.

4 Ipkoale Jêsuse tikkinamitsuk, katsungaidlutik tuksiarvigivât, oĸarlutik: Tâmna pijariaĸarpoĸ taimailiorvigivlugo.

5 Inuĸattivut naglingmagit, illinniarvivullo sennalaungmago.

6 Jêsusiblo tagvunga illagivait. Iglungale ĸaglilermatsuk, sorsuktuksat angajoĸângata illanârijame illangit (Jêsusemut) oĸariartorĸovait: Nâlegaĸ, tagvungarasuarnak, nellopĸotivunga illingnik ittertitsinermik iglumnut.

7 Taimâk pivlugolo nellopĸotivunga illingnut ĸainermik; oĸarille oĸautsemik attautsemik, tagva kivgara pijungnaerniarpoĸ.

8 Uvangatauĸ inôvunga attanilik, kivgaĸalarmalo sorsuktuksanik; illangænnullo oĸaruma: Ailerit, aivoĸ tâva; assianullo: Kait, ĸaivoĸ tâva; kivgamnullo: Sennalauruk una, sennavâ tâva.

9 Jêsusible tamanna tussaramiuk, tattaminiarivâ, ĸeviarlu-

nelo inuit malliktine окautivait: Окaupapse, taimak angitigijomik okpernermik nagvâlaungilanga Israêlitine.

10 Tîllilauktangillo iglunganut tikkinamik, kivgak kanimalauktok pijungnaertok naipipât.

*11 **Mattoma** kingorngagut iglugasangnut Nainemik attilingnut aivok; illinniartingitalo unuktut, inugasæksuillo illagivât.

12 Iglugasaille ittervingat tikkilermago ahâk, tokkungajomik annititsivut akkigarlugo; anânangatalo tâmna ernetuarivâ, uigarniolarmelo; inugasæksuillo illagivât iglugasangnit.

13 Nâlekablo tækkogamiuk, illapsugidlarpâ, окautivlugolo: Keanak!

14 Kannilerdlugolo iklervik aktorpâ, akkigartullo nokkarput. Jêsuselo окarpok: Nukapiak, окaupagit, makkitit!

15 Tokkungajorlo makkipok, окalilarmelo. Anânanganullo tunnivâ.

16 Illûnatiglo erksilerput, Gûdelo nakkoridlarpât, окarlutik: Nellautaijoksûb tikkipâtigut, Gûdiblo inukottine nellipsarpait.

17 Окautsillo tamakkoa tâpsominga tussaumajaulerput Jûdêame illûnâne, nunanelo avalingine ilûnaine.

18 **Tamakkoa** tamaita Johannesemut illinniartingita unipkautigivait. Maggungniglo illiniartiminit kaikojivok,

19 Taipkoalo Jêsusemut tillivak, apperijaukovlugo: Tâmnauvêt tikkituksak, assingniglônêt nerriugijæksakarpitâ?

20 Angutîgle taipkoa Jêsuse tikkinamikko, окarpuk: Johannesib baptiterijub tillivâtiguk illingnut, apperijaukovlutit: Tâmnauvêt tikkituksak, assingniglônêt nerriugijæksakarpitâ?

21 Stundemele taipsomane kannimajut âniajullo unnuktut âkikpait, annernerillo idluitut annitipait, tautungitullo unuktut tautuktidlugit.

22 Jêsusiblo kiovak окautivlugik: Johannese ama окautijartortikko tækkojaptingnik tussartaptingniglo: Tautungitut tautulerput, tussiaktut pissulerput, kalladlartullo kallagunaerput, tussângitullo tussalerput, tokkungajut makkiput, aklujullo окautjauvut окautsinik tussarnertunik;

23 Pilloridlarporlo sinaungajutekalungitok uvamnik.

24 **Johannesible** tillijâgik uttermannik, Jêsuse окalerpok inungnut Johannesemik, окarlune: Inukangitomut suna tækkojartorpisiûk? iviksoak annorib aulatanga sunatuinarnût?

25 Sunalônêt tækkojartorpisiûk? Inuk annorâtsiariktok tækkojomavisiûk? Ahâk, annorâtsiariktut ikligijatiglo mallikkugit inôniartut, attanersuit iglunginêtsôngovut.

26 Sunalônêt anniluse tækkojartorpisiûk? nellautaijok tækkojomavisiûk? Illa, окautivapse, nellautaijomit anginersaujok.

27 Tâmnauvok aglait окautigijangat: Ahâk, Engeliga kênavît sivorngagut tillivara, apkotiksarnik sivunerne âkiksoijuksak.

28 Окautivapsele, arnanit erniangomajut akkorngænne nellautaijoкangimat Johannesemit baptiterijomit anginersaujomik; mingnerle Gûdib nâlegauvingane, anginersauvoк tâpsomangat.
29 Inuillo nâlektingita illûnatik Zoelnerillo Gûde nakoridlarpât, baptitauкojomavlutiglo Johannesib baptijutânut.
30 Farisêerille aglangniglo illisimajut Gûdib perкojininga nachogivât ingmingnut, baptitaujomanatiglo tâpsomunga.
*31 **Nâlegarle** окarpoк: Inuit ukkua kimut adsiutitæksarivakkâ? kimiglônêt adseкarкât?
32 Sorutsit adsigivait, iglut akkorngænne iksivajut ingmingnullo nipliuteкattartut окarlutik: Nipjausijarvigilauкtapse, окigêseromangitoselo; kiksarnartomiglo окautilauralloarpapse, кeajomangitoselo.
33 Johannese baptiterijoк tikkitoк, кaккôjartoranelo Wainemiglo immingimat; Sâtanaseкartomik окarpose.
34 Inûb Erninga tikkisimavoк, nerrilarmelo immilarmelo, tagva окarpose: Âhâk, inuk una nerritojoкsoaк, Wainemiglo immertojoкsoaк, Zoelnerit ajortullijullo illanârijingat.
35 Gûdible illisimaninga idluarijaujariaкarpoк кittorngaminut.
36 **Farisêerille** illangata innapâ nerreкattikumavlugo. Farisêeriblo iglunganut itterpoк nerrimârvingmullo ingipoк.
37 Ahâglo, tagvane iglogasæksoarnêtoкarpoк arnamik ajortullijoкsôlauкtomik. Tâpsoma, Jêsusemik Farisêerib iglungane nerrimârvingmut ingitomik tussarame, publaujaк mingoarutemik (tippitsiariktomik) immalik tikkiutivâ,
38 Ittiggangitalo tunnuænnut pivoк, кealarmelo, кugviminullo ittigangit mitsuktilerpait, allartilaitalo nujaminut, ittiggangillo kunikpait, mingoarlugillo tippitsiariktomut.
39 Farisêerible nerrijartorкojingata tamanna tækkogamiuk, illumigut issumalerpoк окarlunelo: Una nellautaijôgune, arnaк una aktortine кaujimanajaralloarpâ, ajortullijoкsôngmat.
40 Jêsusiblo kiovâ окautivlugo: Simon, окausiksaкarpunga illingnut. Taimnale окarpoк: Ajoкertuijoк, окarit.
41 Akkiliksaкarviojoкalauкpoк akkiliksalingnut maggungnut, aipanganut kênaujanik 500 inik, aipanganullo kênaujanik 50 nik.
42 Akkiksaкalungimanigle, akkilêrкojungnaerpak. Atte, окarit, taipkua nelliakita nagliginersariniarpaûк?
43 Simonib kiovâ окarlune: Issumavunga, unnunnersanik akkilêrкojungnaertangat. Jêsusible kiovâ: Idluartomik erкartuivotit.
44 Arnamullo sâdlune, Simonemut окarpoк: Arnaк una tækkoviûк? Iglungnut ittertunga immermik ittikkama ubvautiksangænnik tunnitjivigilaungilarma: ômale ittiggakka кausertipait кugviminut, allartilaitalo nujaminut.

45 Igvit kunnilaungilarma; ômale itterame, soraerane ittiggakka kunnikpait.
46 Igvit niaĸora napârtub orĸsuanik mingoanginivat, ômale ittigakka mingoalauĸpait tippitsiariktomik.
47 Tamanna pivlugo oĸaupagit: Ajortunit unuktunit issumagijaujungnaerĸarpoĸ, angijomik naglilaurame; ikkitunille issumagijaujungnaerneĸartoĸ mikkijomik naglikpoĸ.
48 Arnamullo oĸarpoĸ: Ajornitit issumagijaujungnaerput.
49 Tagva nerreĸattingit illumikut oĸalerput: Kina una, ajortunittauĸ issumangnarungnaertitsijôĸ?
50 Arnamulle oĸarpoĸ: Okpernivît ikajulauĸpâtit; ullapirsauteĸarlutit aularit!

KAPITEL VIII.

Arnanik, Jêsusemik malliktunik. Adsiujomik karngasuijomik. Jêsusib anânangata ĸattangutingitalo kinauninginik. Imab ikubliartitauninganik. Jêsusib âĸêninganik Sâtanaselingmik, arnamiglo aukatsainartomik. Jaîrusib panningata ômartitauninganik.

MATTOMA kingorngagut arvertarpoĸ iglugasæksoatigut iglugasaktigullo, oĸautsit tussarnertut Gûdib nâlegauvinganik oĸautigivlugit, ipkoalo 12 it illagivât.
2 Arnallo illangit illaugivut, pijungnaertitangit anerniâlungnit ĸannimasinillo, tagva Marîa, Magdalênamik taijaĸ, Sâtanasêrutitaujoĸ 7 nik;
3 Johannalo, Kusab, Herôdesib pimaklertingata, nullianga: Susannalo, assingillo unuktut; taipkoa perĸutimingnit tunnijivut tâpsomunga.
*4 **Inugasæksuille** kattilermatta, iglugasæksoarnillo tamainit katsungaitomik nellipsarmatsuk, adsiujutigut oĸautjilerpoĸ:
5 Karngasoijoĸ karngasoijartorpoĸ karngasûtiminik; karngasoitillugolo, illangit apĸosinermut kattakput, tullerajartauvlutiglo, tingmitjallo ĸilaub attânêtut pukkumalukpait.
6 Illangillo ĸairtomut (ivjokitomut) kattakput; nuileramiglo ĸunnulersârput, iptekanginamik.
7 Illangillo kattakput orpît kakkilautiggit akkorngænnut; orpîllo kakkilautiggit peroramik, toĸĸopait.
8 Illangillo kattakput nunamut ivjoriktomut, nuilerlutiglo perorlarmiglo karngasutiksaĸalerput sullugainermingne 100 nik. Taimak oĸarame, niplialerpoĸ: Tussâjungnik siutilik tussarle!
*9 **Illiuniartingitale** apperivât oĸarlutik: Adsiujoĸ una ĸanoĸ tukkilîk?

10 Kiovaille: Illipse Gûdib nâlegauviata nellonarninganik кaujititaugalloarpose; assisele oкautjauvut adsiujutigut, tækkogalloardlutik tækkoкonnagit, tussaralloardlutiglo tussarкonnagit.

11 Tamannale adsiujub tukkinga: Karngasûtiksat tagva Gûdib oкausingit.

12 Apкosiniub sennianêtut, tâpkoangovut, tussartut tamakkoninga; kingorngagut Sâtanasib tâva oкautsit pêjariartorpait ômatinginit, okperкonnagit piulijauкonnagillo.

13 Kairtomêtulle, tâpkoangovut, tamakkoninga tussarunik, кuviasuklutik illaliortut; tâpkoale amâкangilat; annikitomik okperput, kappianartoкalerangalle, kattakput.

14 Orpîlle kakkilautiggit akkorngænnut kattaktut, tâpkoangovut, tamakkoninga tussartut, inôtsible siaklernarningane, akluitsomaninganelo, ikliguninginelo pijut, ippidlarpullo, sullugainertâratiglo кaккojaksatalingnik.

15 Ivjoriktomulle pijut, tâpkoangovut, oкautsinik tussartut, torкorlugillo ômamingne idluartome, sullugainertârlutiglo кaккôjaksatalingnik кenuêdlutik.

16 Ikkitsijoкangilaк nenneroamik, кattaujab iksivautablônêt attânut illivlugo; nenneroable inninganut illivâ, ittertunut tækkojauкovlugo nenneroaк.

17 Sagvangitoкangilaк saккertitauniangitomik, angigutjuteкangilarlo кaujijauniangitomik.

18 Tamanna pivlugo tussartase tussâtsiarsigik. Peкartoк tunitjivioniarpoк; peкangitorle aкsârtauniarpoк piginasugijanganik.

*19 **Anânangale** кattangutingillo tagvunga aivut, tikkitsungnangilâlle inuit pivlugit.

20 Illangitalo oкautivât: Anânavît кattangutivîllo sillatânêtut tækkojomavâtit.

21 Kiovlunele oкautivait: Anânaga кattangutikka tâpkoangovut, Gûdib oкausinginik tussartut malliklugillo.

*22 **Uviulle** illangænne, illiniartine illagællugit umiaкortômut ikkigame, oкautivait: Tessersûb akkianut ikârta! Avalakput tâva.

23 Umiartoleramiglo, (Jêsuse) sinnilerpoк. Ullajutjeradlalerporle tessersoarme, magillo umiarкortôк ittibjuavlugo pivât, nangiadlalarmiglo.

24 Tagva кannilerpât, tuppârdlugolo oкautivât: Ajoкertuijoк, ajoкertuijoк, sutaerpogut! Tagva makkipoк, annorelo immablo mallidlarningit innerterpait; sorærpullo, ikkublialilarmelo.

25 Oкautivaille: Okpernise naûk? Tâpkoale erкsidlarput, tattaminialarmiglo ingmingnut oкarput: Kina unâ? innertermagik, annorib immablo nâlekpâk.

*26 **Umiaкortôкullo** ingergavut Gadarênerit nunangænnut pilutik, Galilêab akkianêtomut.

27 Niungmallo nunamut, angut pârsivoк Jêsusemik, iglugasæksoarnit pijoк, sâtanasinik illumiktoк itsanit; tâmna annorânik attungilaк, iglomelo кikkajuipoк, illuvine kissiane.

28 Jêsusele tækkogamiuk, nipliadlarpoк, pâmaktervigivlugolo nipperкortovlune oкarpoк: Suniarpagît, Jêsuse, Gûdib кotsingnerojub Erninga? Tuksiarpagit, kappiasuktiniarnanga!

29 Anernek maккojungnartoк annerкungmago inungmit tâpsomangat; .akkunertoкsoarmik kappiasuktilaungmago. Kellaksortaulauкporlo кellaumgujanut, parngnanaersûtinullo; кellaksûtille kiktorâvait, Sâtanasiblo aularutivâ inuкangitomut.

30 Jêsusiblo apperivâ, oкarlune: Kinauvêt? Kiovoк: Legiônemik atteкarpunga. Sâtanasit unuktut pullamavigilaungmatsuк.

31 Tuksiarvigivâllo, ittijomut aulartitaujomanatik.

32 Tagvanele kuingêngigasæksoaкarpoк nerrijunik кaккame. Tuksiarvigivâllo, tâpkonunga pullarкojaujomavlutik. Perкovaillo.

33 Sâtanasit tâva annivut inungmit tâpsomangat, kuingênginullo pullavut, kuingêngigasæksuillo pangaliklutik ingmingnik ijukkâdlarput immânut, ippivlutiglo.

34 Mianersijulle tamanna tækkogamitsuk, кemâvut, iglugasæksoarmiunullo iglugasangmiunullo tamanna oкautigijartorpât.

35 Tagva tækkojartoramitsuk tamanna, Jêsuse tikkipât, inuglo sâtanasêrutjaujoк naipipât, annorâlijalertoк sillatovlune iksivajoк Jêsusib ittigangita sângænne; erкsivlutiglo.

36 Tamakkoningalo tækkolauкtut oкautivait Sâtanaseкalauкtub pijungnaertitauninganik.

37 Inugasæksuillo Gadarênerit illûnamatsiatik tamattomalo erкânêtut tuksiarpât, кemaktigijomavlugo, erкsidlaramik. Umiaкortômullo ikkivoк uttermîlunelo.

38 Angutible sâtanasêrutjaujoк tuksiarvigivâ, najoromavlugo. Jêsusible aularкovâ oкarlune:

39 Iglungnut angergarit, pitsiarvionîlle Gûdemut oкautigileruк. Aularporlo, iglugasæksoarmiunullo tamainut oкâlalerpoк pitsiarvionerminik angijomik Jêsusemut.

*40 **Jêsuselo** uttermat, inuit illaliorpât, illûnatik utaккigamitsuk.

41 Ahâglo, illinniarviub angajoкângita illangat, Jaîrusemik attilik tikkipoк, pâmakterlunelo Jêsusib ittiganginut; tuksiarvigivlugolo iglominut itterкovâ.

42 Pannetuaкarame, jârelingmik 12 nik, tâmna toккokasakpoк. Tagvungalo (Jêsuse) aitillugo, inugasæksuit igvikliortipât.

*43 **Arnarlo,** jârinik 12 nik auкatsainarpoк; tâpsoma perкu-

tine tamaita nungulauкpait âniasiortinut, pijungnaertitaujungnangilarlo kimullônêt.
44 Tagva Jêsuse annorângata sinnâgut aktoriartorpâ tunnuanit; tagvainarlo aunga kigikpoк.
45 Jêsuselo oкarpoк: Kia aktorpângâ? Illûnatigle missiarmatta, Pêtruse najortingillo oкarput: Ajoкertuijoк, inuit tættidlalarpillo igvikliortipâtit; oкarpotillo: Kia aktorpângâ?
46 Jêsusele oкarpoк: Aktortauvunga; missigigapko, pitsartuneк uvamnit annisimangmat.
47 Tagva arnab tamanna angigutjutigijungnanginamiuk, sajuklune pâmaktervigijartorpâ, inuillo illûnatik tussartillugit unipkârpoк, suna pivlugo aktulauramiuk pijungnaersârnerminiglo.
48 Jêsusible oкautivâ: Panniga, mannigolerit, okpernivît pijungnaertipâtit; ullapirsauteкarlutit aularit.
*49 Sulle taimak oкartillugo, illinniarviub angajoкângata kivgangita illangat tikkipoк oкautilâllo: Pannît toкovoк; ajoкertuijoк pagvisârniarnago.
50 Jêsusible tamanna tussaramiuk, kiovâ oкautivlugolo: Erкsiniarnak; okpituinarit, кanoetsungnailârpoк tâva.
51 Iglunganulle itterame, assingit itterкongilait, Pêtruse, Jakôbuselo, Johanneselo, niviarsiablo atâtanga kissêta itterкovait.
52 Illûnatigle кeavut, ogguarivlugo. Jêsusele oкarpoк: Keanase; toккungilaк, sinnikporle.
53 Ijoridlarpâllo, toккojomik nellungikalloaramik.
54 Tamaitale annitipait, aggangitigullo tiguvâ, nipliavlunelo oкarpoк: Niviarsiaк makkitit!
55 Anerningatalo uttervigivâ, makkisârporlo. Nerrititauкovâlo.
56 Angajoкâgiglo tattaminiadlarpuk. Innerterpaille, oкâlaкonnagit inungnut tamattominga.

KAPITEL IX.

Apostelimik Kristusib tilliklerninganik. Herôdesib issumanginik Jêsuse pivlugo. 5000 it nerrititauningœnnik. Illinniartut kigligiutjiningœnik Kristuse pivlugo. Jêsusib nellautaininganik âniaminik toккominiglo. Ananausititauninganik кaккame. Aкêninganik Sâtanasilingmik. Illiniartit anginersaujomautingœnnik. Zebedêusib ernîkita illungertorningangnik. Jêsusemik mallingneiub illingajuksauninganik кanoк.

ILLINNIARTINELE 12 it кaiкolerpait, pitsartunermiglo nâle-

gaunermiglo Sâtanasinut tamainut tunnitjivigivait, ĸanimasiniglo âĸêjungnarĸovlugit.

2 Oĸâlajartorĸovaillo Gûdib nâlegauvinganik, âĸêĸovlugillo ĸannimajunik.

3 Oĸautivaillo: Ingergarluse sumik neksartuksaungilase, ajaupiamiglônêt, ikpiârsungmiglônêt, ĸaĸĸôjaniglônêt, kênaujaniglônêt; maggungniktauĸ annorâĸartoĸartuksaungilaĸ.

4 Iglomut itterupse, tagvanêtitse aularĸârase tagvangat.

5 Illangitalo illalioromangippasse, annititse tagvangat iglugasæksoarnit, ittikkapselo sanningit katterarsigik nellojungnaerutiksanginut (erĸartortaujutiksanginullo).

6 Aularput tâva, iglugasaktigut ingergarlutik, oĸautsiniglo tussarnertunik oĸâlavut, ĸannimajullo âĸikpait illûnâne.

*7 **Herôdesele,** nunab illainangane attaniojoĸ, Jêsusib piniarninginik tussaumalerpoĸ, issumamigullo issumajâlerpoĸ, illangita Johannese ĸannimajunit makkisimajoĸ oĸautigingmatsuk.

8 Illangille oĸarput: Eliase tækkotipoĸ; illangille: Nellautaijotoĸavinît illangat makkisimavoĸ.

9 Herôdeselo oĸarpoĸ: Johannese niaĸoêrtautilauĸpara; taimnale kinauvâ, tussaumajara taimaitomîk? Taimak pivlugo tækkojomadlarivâ.

*10 **Apostelille** uttermigamik, tâpsomunga oĸautigivait tattamnartitatik. Ingminullo pitilugit aularpoĸ inuĸangitomut, iglugasait Betsaidamik attigit erĸânut.

11 Inuille tamattominga mallugosukkamik, mallikpât; ĸaiĸovlugillo oĸautivait Gûdib nâlegauvianik, âĸiktaujariaĸartullo âĸikpait. Uvluklilermalle,

12 Tagva 12 it tikkipât oĸautivlugo: Inuit makkoa aularlit, niuvervingnut avaliptingnut iglugasangnullo, sinniktarviksarsiorĸovlugit nerĸiksarsiniarlutiglo; tamâne inuĸajuitomênapta.

13 Oĸautivaille: Illipse nerĸiksamik tunitjivigisigik. Oĸarput: Tellimainarnik ĸaĸĸôjaĸarpogut, mingeriangniglo maggungnik; inugasæksuit ukkua nerĸiksanginik pissiniariartorlungikupta.

14 Inuit 5000 iongmatta. Illinniartiminullo oĸarpoĸ: Ingilit tunulerêktidlutik, ingmikôrdlutik 50 it, amatauĸ 50 it.

15 Taimailiorput tâva, illûnatiglo ikterput.

16 Tagva taipkoa ĸaĸĸôjat tellimat, mingeriâglo tiguvait, ĸilangmullo ârlorpoĸ, ĸujalivlunelo avgorpait illinniartiminut tunivlugit, mannijerĸovlugit inungnut.

17 Illûnatiglo nerrivut, kâgungnaerlutiglo, amiakullo kattersorpait, amârgaujat 7 it tættælugit.

*18 **Kissimeelerdlune** tuksiarame, illinniartingitalo kissimik najormatsuk; apperivait oĸarlune: Inuit kinaunasugivângâ?

19 Kiovât oĸarlutik: Illangita Johanneseonasugivâtit bapti-

terijoк; illangitale Eliaseonasugivâtit; illangitataoк nellautaijut inutoкavinît illangat makkisimanasugivât.
20 Oкautivaille: Illipsele kinaunasugivisingâ? Tagva Pêtrusib kiovâ, oкarlune: Gûdib Kristusegivâtit.
21 Innerterpaille perкojivlunelo, oкautjerкonnagit kimik tamattominga.
22 Oкarporlo: Inûb Erninga âniatitaujariaкarpoк sulle unuktunik, angajoкânullo ajoкertuijoкsoarnullo aglangniglo illisimajunut ajæktortaujariaкarpoк, toккotauvlunelo, uvlullo pingajuangne makkitsomârivoк.
*23 Illûnaitale oкautivait: Uvamnik malligomajoкarpat, issumaminik inôjomaniarane, senningajoliksaminiglo uvlut tamaita nangmagle, malliklungalo.
24 Inôserminik ivlersijomajub, assiojijomârpâ, inôserminigle assiojijub pivlunga, piulijomârpâ.
25 Inûblo suksarivaûk, sillaкsoaк illûnât piksarsiarigalloaruniuk, ingminiglo assiogune, ingminiglônêt asserorune?
26 Uvamnigle oкausimniglo kangusuktoк, tâmna Inûb Erningatataoк kangugijomârpâ, tikkikune ânanaunermine, Atâtamelo Engelillo ajungitut (ânanauningæne).
27 Ahamarik, oкautivapsele: Nangertut ovane illangita toккo ôngniangilat, Gûdib nâlegauvianik tækkoкâratik.
*28 **Tamattoma** oкâlanerme kingorngagut, uvlut sittamaujortolermatta, Pêtruse Johanneselo Jakôbuselo ingminut pitilugit, каkkamut tuksiariartorpoк.
29 Tuksiartillugolo kênangata tautua ablatsaulerpoк, annorângalo каkkorsidlarlune кeblariktoкsôlerpoк.
30 Ahâglo, angutik magguk oкarкattigivâk, tâpkua Môsese Eliaselo.
31 Ananauvaksôvlutik saккertuk, oкâlalutiglo naggasernin-ganik nâmaksitiksanganik Jerusaleme.
32 Pêtrusele illagijâgiglo uerngarnermut sinnilerput. Tuppakkamigle, каumaninga tækkovât, angutôglo tâpkoa magguk sennianêtuk.
33 Tâpkoalo кemangmakko, Pêtruse Jêsusemut oкarpoк: Ajoкertuijoк, tamanêtsainarominarpoк; pingasunik igloliorta, illingnut attautsemik, Môsesemullo attautsemik, Eliasemullo attautsemik. Oкautsinele каujimangilait.
34 Taimaik oкartillugo, nuvujaк каivoк, ulliklugillo; коaкsârpullo, nuvujab ullingmagit.
35 Nippelo nuvujamit pivoк, oкarlune: Tagga Ernera nagliktara, tâmna nâleksiuk.
36 Nippelo tussaramitsuk, Jêsuse kissiat tækkovât. Angigutjilerpullo, oкaratik tækkojamingnik uvlune taipkonane.
*37 **Uvlub** aipangane, каkkamit attersârmatta, inugasaksuit pagrearpait.

38 Ahâglo, angut inuit akkorngænnit niplialerpoк окarlune: Ajoкertuijoк кenuvigivagit, ernera tækkunâlauruk, ernetuarigapko.
39 Ahâk, anernerub (ajortub) tigulerangago, tuavidlune niplialerpoк, aulajârtidlalerangago кappoalidlarpakpoк; aulajârtidlalauramiuglo, kêta кemmalerpakpâ.
40 Illinniartitillo кenuvigilauкpakka, annititauкovlugo, ajorpâlle.
41 Tagva Jêsusib kiovâ окarlune: Tata! ukkua okpingitut mumiksimajullo kinguvângoкattigêt, кanoк sivitutigijomik najoriaкarpapsê, кenuêvigijariaкarluselô? Ernît кailauruk.
42 Tikkilermagolo, Sâtanasib aulajârtidlarlugo aksorotidlarpâ. Jêsusible anernek ivsornartoк innerterpâ; soruserlo pijungnaertinamiuk, atâtanganut tunnivâ.
43 Illûnatiglo Gûdib pitsartudlarninga kakkilârutigivât. Illûnatigle tattaminiarmatta illûnainik piniarninginik, illinniartiminut окarpoк:
44 Окautsit ukkua siutipsingnut tussarsigik, Inûb Erninga pititaujariaкarmat inuit agganginut.
45 Окautsille ukkua nellojungnaingilait, nellovlugillo tukkisingilait, appersorlugolo illeragivât окautsinik tamakkoninga.
*46 **Issumalerpulle** nelitik anginerongmangât.
47 Jêsusible ômattingita issumangit кaujileramigit, nutaккamik tigusivoк, nangertidlugolo senniminut.
48 Окautivlugit: Ominga nutaккamik illaliortub attimne, illaliorivânga; uvamniglo illaliortub, illaliorivâ uvamnik tilliklertoк. Illipsingnele illûnapsingne mingnerojoк angijôjomârpoк.
*49 **Tagva** Johannesib kiovâ окarlunelo: Ajoкertuijoк, angutemik tækkolauкpogut, atterne Sâtanasinik annititsijomik; innerterpavulle, illagælluta mallingimmattit.
50 Jêsusiblo окautivâ: Inerterasiuk; uvaptingnik akkerartungitub illagingmattigut.
*51 **Kongmaartitauviksangale** nelliutilermat, kajusimalerpoк Jerusalemut aijomavlune.
52 Sivorliksanelo tillivait. Tâpkoa Samâriamiut iglugasanginut sinniktarviksarsioriarpât.
53 Taipkoale sinniktarкojomangilât, Jerusalemut ingergalermat.
54 Illinniartikitale Jakôbusib Johannesiblo tamanna tussaramikko, окarpuk: Nâlegaк, pijomaguvit, окaromavoguk sorlo Eliase, ikkomamik кilangmit kattaktoкarкovlugo, nungutauкovlugit.
55 Jêsusible кeviardlugik innerterpak, окarlune: Anernerub кanoetûb кittorngaringmattik, кaujimangilatîk?
56 Inûb Erninga tikkisimangilaк inuit tarningit asseroromavlugit, piulijomavlugille.

*57 **Iglugasaille** assinginut aivut. Ingergavlutik illangata окautivâ: Malligomavagit aiviksarnut.
58 Jêsusiblo окautivâ: Terriænniat sittекarput, tingmitjallo кilaub attânêtut ubloкarivut; Inûble Erninga peкangilarlônêt niaкorme innangaviksanganik.
59 Assianullo окarpoк: Mallinga. Tâpsomale kiovâ: Nâlegaк, aikâlaulanga, atâtaga illuveriartorlugo.
60 Jêsusible окautivâ: Toккungajut toккojiatik illuveriartorlittigik: igville Gûdib nâlegauvinganik окariartorit.
61 Assiataик окarivoк: Nâlegaк malligomavagit; sivorlermigle perкunga, iglomioкattikka soraerutiksamik окautijartorlugit.
62 Jêsusible окautivâ: Aggangminut tigusijoк sennajæksaminik, кeviarlunelo, tâmna idluangilaк Gûdib nâlegauvinganut.

KAPITEL X.

Illinniartit 70 it tillijauningænnik. Adsiujomik Samâriamioк pivlugo. Jêsusib nellipsaininganik Mariamik Martamiglo.

MATTOMA kingorngagut Nâlekab illinniartime (12 it) assingit 70 it annerivait, maggôteкattardlugillo tillivait iglugasangnut illûnainut nellipsaromajaminut sivorlioкolugit,
2 Oкautivlugillo: Kattersivik angidlarpoк, kattersijulle ikkidlarput; kattitæksat inuat tuksiarvigisiuk, kattersijuksanik tilliklerкovlugo kattersivingminut.
3 Aileritse; ahâk saukatitut tillivapse amarкut akkorngænnut.
4 Pôкarniarase, ikpiârsulijarniaraselônêt, ittigagutilijarniaraselônêt; inungniglo sallutitsiniarase ingergavluse.
5 Iglomut itteraigupse, sivorlermik окaritse: Ullapirsauteкarle iglome tamattomane.
6 Tagvanelo ullapirsauteкaromajomik inuкarpat, ullapirsautise tâpsomanêtuarniarpoк; taimaitoкangipalle, ullapirsautipse utterviginiarivâse.
7 Iglomele taipsomanêtsainaritse, piksanginik nerriluselo immeritse. Sennajoк akkilertaujariaкarmat. Nukterniarase iglomit iglub assianut.
8 Iglogasæksoarnullo pigupse, illaliorpasselo, nerrititse tagvane кaitanginik.
9 Tagvanêtullo кannimajut âкingniarsigik, окautisigiglo: Gûdib nâlegauvia кannitapsingnut tikkisimavoк.
10 Iglugasæksoarnullo itterupse, illaliungippasselo, tagva iglut akkorngatigut annititse, окarluselo:
11 Sannît aglât aktuajut uvaptingnut iglugasæksoapsingnit

katterarpavut illipsingnut; nellojungnaertitauleritsele, Gûdib nâlegauvia кannitapsingnut tikkisimalaungmat.

12 Oкaupapse: Sodomamiut uvlut naggatiksangænne pitlartaunikinersaujomârput iglugasæksoarnit taimaitunit.

13 Kappianamêk Korazin! kappianamêk Betsaida! Tiruseme Sidonemelo taimak angitigijunik tattamnartoкalauкpat sorlo illipsingne, itsaк pôksaijanik annorâкardlutik argjamêdlutiglo кaккialerajalauкput.

14 Taimak pivlugo erкartuivingme, ipkoa Tirusemiut Sidonemiullo pitlartaunikinersaujomârput illipsingnit.

15 Igvillo Kapernaum, кangattarsimajotit кilak tikkidlugo, nettekangitomut kanunga ajæktortaujomârpotit.

16 Illipsingnik tussartub, tussarivânga, illipsingniglo nachojub nachogivânga; uvamnigle nachojub nachogivâ tilliklertoк uvamnik.

*17 **Ipkoale** illinniartut 70 it kuviasuklutik tikkinamik, oкarput: Nâlegaк, Sâtanasit aglât nâlekpâtigut atterne.

18 Oкautivaille: Sâtanase tækkolauralloarpara kattaktoк кilangmit, sorlo кaumalak.

19 Ahâk, pitsartunermik tunnitjivigilauкpapse, кuglugiarâluit Skorpiônillo tullerarlugit, akkerartortiblo pitsartuninganut illûnânut nâlegautipapse, sumullônêt aккunartauniangilase.

20 Anernerille (idluiluktut) nâlengmasse, кuviasûtiginasiuк; кuviasugitsele, attise aglaksimangmatta кilangme.

*21 **Stundeme** taipsomane Jêsuse anernermigut кuviasukpoк oкarlunelo: Atâtak, кilaublo nunablo nâlegangak, nakkorivagit, illisimajunut sillatujunullo tamanna angigutjutigigangne, nutaккatitun-itunullo nellojungnaertijutigigangne; illa Atâtak, taimak sângne idluarкolaurangne.

22 Tunnitjiviovunga tamainik Atâtamnut. Ernerublo kinauninganik кaujimajoкangilaк, Atâta kissime кaujimavoк; Atâtablo kinauninganik кaujimajoкanginivoк, Ernek kissime, Ernerublo nellojungnaertitsomajangit nellunginivut.

23 Illinniartinelo sâdlugit, kissênut oкarpoк: Pilloridlarput ijit, tautuktut tautuktapsingnik!

24 Oкautivapse: Nellautaijut unuktut attanîllo tautuktapsingnik tækkojomalaurivut, tækkonagolo, tussartapsingniglo tussaromalaurivut, tussarnagolo.

*25 **Ahâglo,** aglangnik illisimajoк nikkovipoк, ôktorlugo oкarlunelo: Ajoкertuijoк sumîk piniartuksauvêk, inôgumik nungusuitomik kingormgujerкovlunga?

26 Jêsusible oкautivâ: Perкojane кanoк aglaksimavâ? кanorlo attuarsivêt?

27 Kiovâ oкarlunelo: Gûdingnik Nâlegarnik nagliktuksauvotit ômatingnut tamânut, tarningnullo tamânut, issumangnullo

tamainut, pitsartunernullo tamainut; inuкattingniglo illiktut nagliktuksauvotit.

28 Jêsusiblo oкautivâ: Kiolorikpotit, taimailiorit, inôniarpotit tâva.

29 Taimnale idluartôjorilerame, Jêsuse apperivâ: Kina inuкattigivigô?

30 Tagva Jêsusib kiova oкarlunelo: Inuкalauкpoк Jerusalemit taununga Jerichomut attârtomik, inuartunullo opaktortaujomik; taipkoa annoraerpat, annaudlalâllo, aularlutiglo, toккokasaktorlo кemakpât.

31 Ajoкertuijulle illangænnik apкosinerme tamattomane ingergajoкarmat, tâpsomalo tækkogamiuk, кângerpâ.

32 Taimaktauк Lêvitit (ajoкertuijut ikkajortingita) illangata, tagvunga pijub, tækkogamiuk, кângerivâ.

33 Samâriamiulle illangata ingergajub tikkilerpâ; tækkogamiuglo illapjugidlarpâ,

34 Aivigilâllo, killingillo mangipsertorpait, napârtub orкsuanik wainemiglo koverivlugit killingit; nergjuteкotimelo кângagut illivlugo, sinniktarvingmut âpâ, pairilâllo.

35 Kaulermat aularomagame, kênaujâк magguk saккerpak tunnivlugiglo siniktarviub inuanut, oкautivlugolo: Pairiuk, anginersamiglo pinniarviginiarungne, akkileromavagit, uttermiguma.

36 Kanoк issumavêt, pingasut taipkoa neliat inuкattauva taipsomunga inuartunut opaktortaujomût?

37 Oкarpoк: Tâmna, illapsugosungnermik piniarvigijinga. Tagva Jêsusib oкautivâ: Taimailioriartorittauк!

*38 **Tagvangat** ingergavlutik, iglugasangnut itterpoк. Arnaкarpoк tagvane, Martamik attilingmik; tâpsomâ illaliorpâ iglominut.

39 Nukkaкarivorlo Marîamik attilingmik; tâmna Jêsusib ittigangita sângænnut ingipoк, oкâlatillugolo nâlekpâ.

40 Martale ômaridlalerpoк, kivgartoromavlugo. Jêsuselo tikkipâ oкarlune: Nâlegaк, erкagingilat nukkama kissima kivgartortimmangâ? ikajorкolauruk uvamnik.

41 Jêsusible kiovâ oкautivlugolo: Marta, Marta, siaklerneкarpotit suliaksaкalarpillo unuktunik;

42 Attauserle pijarialik. Marîab ajunginersaк annerilauкpâ, tâpsominga aкsârtauniatsangilaк.

KAPITEL XI.

Tuksiartuksaunermik кanoк. *Jêsusib akkiorningaṇik annititsineк Sâtanasinik pivlugo. Farisêerit suartauningennik Jêsusemut, nerrimârtillugit.*

INNIMINELO tikkitamine tuksiarpoк. Soraermallo, illinniartingita illangata oкautivâ: Nâlegaк, tuksiarnermik ajoкertortigut, sorlo Johannesib illinniartine ajoкertormagit.

2 Oкautivaille: Tuksiarupse, imâk oкaritse: Atâtavut кilangme! Attît nertortaule. Nâlegaunit кailaule. Pijomajat piniartaule nuname sorlo кilangme.

3 Uvlome piksaptingnik tunnitjivigitigut.

4 Idluinivut issumagijungnaikit, sorlo uvagut idluitullivigijivut issumagijungnaervigigaptigik. Oktortaulungnermut pitinata. Piulitigulle ajortunit.

*5 **Oкautivaille:** Akkunapsingnêtut neliat, illanârijaкartoк, tâpsomunga unnuab кetterarningane ainajarpat oкautivlugolo: Nagliktara illanârijara, tauкtiliksarsilaunga niaкôjanik pingasunik;

6 Illanârijama apкosinermit tikkingmanga, pitaкangilungalo mannijæksamik tâpsomunga;

7 Kammanêtorlo kionajarpat oкarlunelo: Ullapitaujomangilanga, upkuaк parngnanaersimangmat, kittorngârsukkalo illagivlunga sinnigvingmêngmatta; taimak pivlugo makkitsungnangilanga tunitjivigivlutit:

8 Oкaupapse: Makkitsomangikalloarune tunitjivigilugo illanârigamiuk; tâva makkilârpoк, iktôriktailune tuksiarvigingmago soraerane, pijomajanganiglo ajortanganik tunnitjivigilârpâ.

9 Oкaupapsetauк: Tuksiaritse, tunnitjivioniarpose; tagva кenneritse, nennisiniarpose tagva; avilortaritse, upkuêrutjauniarpose tagva.

10 Kennujoк tigusiniarmat, кennâjoк nagvârniarmat, avilortartorlo upkuêrutjauniarmat.

11 Kia illapse, atâtane erningata кaккôjamik tuksiarvigikpago, ujarкamik tunnitjiviginajarpaûk? Mingeriamiglônêt tuksiarvigikpago, mingeriangongitomik кuglugiamik tunnitjiviginajarpaûk?

12 Manningmiglônêt tuksiarvigikpago, Skorpiônemik tunnitjiviginajarpaûk?

13 Illipse ajoralloartose кittorngase tunnergutinik ajungitunik tunnitjivigijungnarapsigik, piluardlune ila Atâtab кilangmêtub tuksiarvigijine tunitjiviginiarpait Anernermik ajunginermik.

*14 **Sâtanasemiglo** oкarungnangitomik annititsivoк. Sâtana-

selo anningmat, окarungnangitoк окalerpoк. Inuillo tattaminialerput.

15 Tâpkoale illangit окarput: Sâtanasit annitipait Beelzebubekut, Sâtanasit attaningatigut.

16 Assingitale ôktorpât, tækkotitserкojomavlugolo nellunaikutamik кilangmit.

17 Jêsusible issumangit кaujigamigit, окautivait: Attaniovît neliat ingminut illagêgungnaerune, nunguniarpoк, iglolo ingminut akkerartortoк ochoniarpoк.

18 Sâtanasetaûк ingminut akkerartorune, кauoк attanioninga soккosinginajarкâ? Окarapse, sâtanasit annitikapkit Beelzebubekut.

19 Uvangale sâtanasit annitikupkit Beelzebubekut, kinakut кittorngapse anitipattigik? Tamanna pivlugo erкartortigijomârpasse.

20 Sâtanasit Gûdib aggangitigut annitikupkit, Gûdib nâlegauvingata tagva tikkipâse.

21 Sangijoкsûb sakkugub iglune sapputikpago, perкutingit pijauniatsangilat.

22 Sanginersable tikkikuniuk, sâlagiguniuglo, saккunginik tættigijanginik aкsâdlarpâ, aкsârnigavinîllo aitûtigivait.

23 Illagijigingitima akkerartorpânga; kattersoiкattigingitaralo siamartitsivoк.

24 Anernerle maккojungnartoк inungmit annigame, ingergavoк sunaкangitoкut, merngoerserviksarsiorlune, nagvâranelo; окarpoк tagva: Iglumnut кemalauкtamnut utteromavunga.

25 Tikkinamiuglo, sannersimajoк ânanausijorlo naipipâ.

26 Tagva ailerpoк anernernik assiminik 7 nik, ingminit ajornersaujunik illaksarsivlune, itteramiglo, tagvanêtualerput; kingorngagullo inuk taimna ajulualerpoк sivornganit.

*27 **Jêsuselo** taimak окartillugo, arnaк nippeкalerpoк inuit akkorngænne, окautivlugolo: Pilloridlarpoк illingnik singailauкtoк illingniglo amâmaktitsilauкtoк.

28 Kiovâle: Ila, piloridlarput Gûdib окausinginik tussartut torкorlugillo.

*29 **Inuille** kattimalermatta, tagva окalerpoк: Ukkua uivêtôvut; nellunaiкutamik tækkojomavut; tunnitsivioniangilalle nellautaijub Jônasib nellunaiкutangata assianik.

30 Sorlo Jônase nellunaikutaulaungmat Ninivemiunut, taimak Inûb Erninga itsomârivoк'kinguvângoкattigênut ukkonunga.

31 Uvluksame erкartuivingme kinguvângoкattigêt ukkua illagilugit attaniub nullianga ângat pijoк saккeromârpoк, erкartorlugit; nunamit ungasiktomêtomit pigame, Salomonib sillatuninga tussaromavlugo. Ahâglo tamânêtoкarpoк Salomonemit anginersaujomik.

32 Ninivemiut uvluksame erкartuivingme kinguvângoкatti-

gêt ukkua illagivlugit saккeromârput, erкartorlugillo; Jônasib окâlaningata kingorngagut каккialeramik. Ahâglo, tamânêtoкarpoк Jônasemit anginersaujomik.

33 Nenneroamik ikkitsijoкangilaк ijeriartorlugo, кattaujab attânullônêt; nenneroarvingmulle illivâ, ittertunut tækkojauкovlugo nenneroaк.

34 Timib ije кaumanerivâ. Ijît idluarpat, timît illûnane кaumaniarpoк. Ijît nellangaikpat, timît illûnane târniarpoк.

35 Tamanna pivlugo, udsertorit, кaumajoк illungnêtoк târserкonnago.

36 Timît illûnâne кaumakpat, mikkijomiglônêt tâкtoкarane, tagva illûnâne кaumaniarpoк, кaumaksarniarpâtillo, кaumalaktut кaumajotut.

*37 **Taimak** oкartillugo, Farisêerit illangata innapâ nerreкattigijomavlugo кetterarsiumik. Jêsuselo itterpoк ingidlunelo nerrimârvingmut.

38 Ubvarsimanane nerrijomangmat, Farisêerib tækkogamiuk, tattaminiarpoк.

39 Nâlekable oкautivâ: Illipse Farisêerit, ermgusiârsuit pôgutallo sillatingitigut sujungaitikalloarpasse, illusele tættædlarput kassênermik arкtaisungunermiglo.

40 Sillaitose, sillatânik senalauкtub, illua sennalaungilâ?

41 Ahâk, perкutipsingnit tunnijiniaritse (aklujunut), illûnatik sujungaijutiksauniarput tagva illipsingnut.

42 Kappianamêgle illipse Farisêerit, Minziblo, Rautiblo makpatâvaillo sunatuinait tellimaujungit tunnigapsigik, erкartuinerle (idluartoк) naglingnerlo Gûdemik sennerкopasse (issumaginagiglo). Makkoa piniarræksarivasse, ipkoalo ipperarnagit.

43 Kappianamêk illipse Farisêerit, illinniarvingne issukliovluse iksivajomagapse, salutitaujomavluselo inungnut niuvervingme.

44 Kappianamêk illipse, anglangnik illisimajut Farisêerillo, takkormôrtose, illuvertitut saumajutitun-inapse; inuit кângitigut pissukput кaujimanagit.

*45 **Tagva** aglangnik illisimajut illangata kiovâ oкautivlugo: Ajoкertuijoк, oкautsinut tamakkonunga uvaguttauк suangavaptigut.

46 Kiovâle: Kappianamêk illipsetauк, aglangnik illisimajut inuit erкsugæksanik erкsuktaujungnangitunik illijivigigapsigik, illipsele nangminек tamakkoa aktoromangilase, aggangmut attautsemullônêt.

47 Kappianamêk illipse; nellautaijut illuviliorpasse, angajoкâpsele toккolauкpait.

48 Tagva saккertitsivose, angajoкâpse piniarnerilauкtangit idluiginginapsigik; ipkoa nellautaijut toккolauкpait, illipsele illuviliorpasse.

49 Tamanna pivlugo Gûdib sillatuninga окарроk: Nellautaijut Apostelillo tillijomavakka tâpkonunga; taipkoa illangit tokkotsomârpait, illangillo unangmivlugit.
50 Nellautaijut illûnarsoangita aungit kinguvângokattigênut tâpkonunga akkiniartaukovlugit, silaksûb tunganilijauninganit kovijaumajut,
51 Abelib aunganit Zachariasib aunga tikkidlugo tokkotaujub altârib tempeliblo akkorngangne. Illa окаupapse: Kinguvângokattigênut ukkununga akkiniartaujomârput.
52 Kappianamêk illipse, aglangnik illisimajut, illisimanartub pêrutânik pekarapse. Illipse itterniangilasse, itteromajullo agviarpasse.
53 Taimagle окautingmagit, aglangnik illisimajut Farisêerillo piniarpalliadlarpât, apperkosiksanut sunatuinarnut окausiksaerutsomavlugo,
54 Nautsertorpâllo, окausinginit passitiksakaromavlutik tâpsomunga.

KAPITEL XII.

Illiniartine udsertorkorait takkormôrnermik, inungniglo sivôranermik pijomatudlarnermiglo. Nertornarkojaunermik pigârkojaunermiglo. Okpertut nangianartomêningannik unangmijauningannigio. Nelliunerub nellunaikutanginik.

TAGVANÊTILLUGO inugiartoksuit tikkipât, tausendeokattartullo kattimalerput ingmingnut tuttijarkattautivlutik. Tagva Jêsusib illiniartine окautilerpait: Piluartomik Farisêerit какkôjangita sêrnarsautingænnik illimasugitse, tamædja takkormôrniongmat.
2 Sagvangitokangilarle sakkertitauniangitomik, angigutjutekangilarlo kaujijauniangitomik.
3 Tamanna pivlugo târtome окauserilauktase kaumajome tussartaujomârput, iglomelo issibjutigilauktase окautaujomârput iglut kângine.
4 Окaupapsele illanârijakka: Erksiginiarasigik timinik tokkotsijut, kingornganelo sumik piniarungnarungnaertut.
5 Sivôragijæksapsingnigle окautijomavapse: Tâmna erksigisiuk, tokkotsijarêrune, pitsartunekarmijok egitsinermik ânianartovingmut. Illa окaupapse, tâmna erksigisiuk.
6 Kutsertat tellimat kênaujârsungnik maggungnik akkekarpangilât? Gûdible taipkoa illangallônêt puigungilâ.
7 Nujassetauk illûnatik kittisimagivut niakupsingne. Tamanna pivlugo erksiniarase, kutsertavaksoarnit anginersaugapse.

8 Окаupapsele: Uvamnik окausilik inungnut, tâmna Inûb Erningata окautigijomârivâ Gûdib Engelinginut.
9 Inungnulle missiutilik uvamnik, tâmnà missiutaujomârivoк Gûdib Engelingita sângænne.
10 Окautsemiglo Inûb Erninganut akkerartortomik окautilik issumaкarviojungnaeromârpoк; Anernermigle ajunginermik окauserlûtilik issumagijaujungnaerniangilaк.
11 Illinniarvingmingnulle, attanersoarnullo attaniojunullo âkpasse, issumajârutekarniarase кanoк sumiglônêt окausiksaкarniarmangâpse kigusiksaкarmangâpselônêt.
12 Anernerub ajunginerub ajoкertorniarmasse stundeme taipsomane окausekariaкarniksapsingnik.
*13 **Inuille** illangata angutib окautivâ: Ajoкertuijoк, angajuga окautiuk, kingormgutijæksaptingnik avikserкovlunuk.
14 Окautivâle: Inuk, kia aviksititsijuksautilauкpânga kingormgutijæksapsingnîk?
15 Окautivaillo: Akluitsomanermik udjertoritse; inûb perкutivaksuit inôgutigingimagit.
16 Adsiujomiglo pivait окarlunelo: Angutekalauкpoк akluitomik, tâpsoma perorsêvinga perorlorigviovoк.
17 Issumaksarsiorporlo окarlunelo: Kanoк piniarlungâ? perorsiakka kattitaksakka iniksaкangimatta.
18 Окarlunelo: Imailioromavunga; кemmatullivikka serкomitsomavakka, angijorortilugillo, perorsiakkalo tamaita perкutikkalo kattitsomavakka таkamunga.
19 Tarnimnullo окaromavunga: Nagliktara tarniga, piksaкavaksoadlarpotit jârinik unuktunik; кikkalerit, nerrilutillo immerlutillo kuviasugit.
20 Gûdible окautivâ: Sillaitotit, unnuarme tamattomane tarningilârpotit; kialo kattersulauкtatit piksariniarpagît?
21 Taimak illingavut perкutinik kattersoijut, akluinatiglo Gûdeme.
*22 **Illinniartinele** окautivait: Tamanna pivlugo окaupapse: Inôsise pivlugo siaklerniarase, nerкiksapsingniglônêt, timipselônêt annorâksanginik.
23 Inôseк ivlernarnersauvoк nerкiksanit, timelo ivlernarnersauvoк annorânit.
24 Tullukkat nautsertorsigik: karngasoingilat, kattersoinatiglo кemmatullivekaratiglotauк illiorкavekangilallônêt; taimaigalloartillugit Gûdib nerritipait, Illipsele tingmitjanit ajunginersaungijaidlarpose ila!
25 Nelise ingminik uiguksarsijungnarкâ tallertut attautsetut takkitigijomik, siaklerutigigalloaruniûk?
26 Mingneк ajorupsiuk, sôg assia siaklerutigivisiûk?
27 Paunaujaujârtut naternamêtut, кanoк perortut tækkunârsigik; sennangilat, pergaingilallônêt. Окaupapsele, Salomo-

nelônêt ânanaunermine illûnâne annorârsimalaungilaк taipkoa illangatitut.

28 Iviksukkat nunamêtut Gûdib taimak pinnarnarsitinamigit, uvlome perortut, кaupallo kiaksaumut egitæksaujut, piluartomik illipse annorârtitsomavâse, okpernikitose!

29 Tamanna pivlugo erкaginiarasiuk sumik nerкiksaкarniarmangâpse, sumiglônêt immiksaкarniarmangâpse, issumajârniaraselo.

30 Makkoa tamaita sillaкsûb inungita okpingitut nellojullo pinasuagatuarivait: Atâtapsele кilangmêtub кaujimavâse taimaitomik ajorsarapse.

31 Gûdible nâlegauvinga pinasuarкârsiuk, tagva tamakkoa tamaita pilârpasse.

32 Erкsiniarase illagêktuârsuit: Atâtapse idluaringmago tunitsivigivluse nâlegauvingminik.

33 Perкutise niorvgutigisigik tunnergutigivlugillo. Pôksiniaritse pitoкauniangitunik, perкutitoniardluselo кilangme asserojuitunik, tigliguillo sappertanginik, кaurulillo asserorungnangitanginik.

34 Perкuteкarvipsingne ômatise tagvanêniarivut.

35 Makkitipsigut tapserusijaritse nenneroaselo ikkomaкarlit.

36 Inuit adsigisigik nâleкamingnik neriuktut, nulliarêlitainartut nerrimârvingænit кailerpat; tikkipat avilortalerpallo upкuêrutisâlârpât.

37 Kivgat taimaitut pilloridlarput, Nâlekab tikkipagit, pigârtut. Ahamarik oкaupapse: nerrimârvingme iksivaкojomârpait, sailitserlunelo, nangminerlo kivgartoromarpait.

38 Pigârviub aipangane, pigârvîllônêt pingajuænne tikkippagit taimailiortut, kivgat tâpkoa piloridlarput.

39 Tamannale nellojungnaeræksarivasse: Iglub inuata tigliktub tigligiartorvia кaujimaguniuk, pigârajarpoк, iglominut ittertoкarкonnago.

40 Tamanna pivlugo illipsetauк oppalungaersimatitse; Inûb Erninga tikkitsomârmat uvlub stundingane nerriugvigingitapsingne.

*41 **Pêtrusible** oкautivâ: Nâlegaк, adsiujomik mattominga kissipta pivittigût, tâpkoalônêt tamaita pivigit?

42 Nâlegarle oкarpoк: Pimaklertoк sillatovlunelo nertornartoк pijariaкortojoк, Nâlekab pairsijungortitanga kivgaкottiminut, tunnijerкovlugo piksanginik nelliutijarangat.

43 Kivgaк taimna pillorikpoк, taimailiortoк, Nâlegangata tikkippago.

44 Ahamarik oкautivapse: Perкutiminik tamainik pimaklertungortitsomârpâ.

45 Kivgarle taimna ômamigut issumalerpat: Nâlegara кilla-

mik tikkiniangilaĸ; kivgallo angutit arnallo annaudlalerpagit, nangminek nerrilune immilarmelo talladlarlune,

46 Kivgab taipsoma nâleganga tikkitsomârpoĸ uvlorme ipsoma nerriugvigingitangane, stundemelo ĸaujimangitangane, asserorlugolo piniarpâ, okpingitullo illaliudlugit akkivigijomârpâ.

47 Kivgarle nâlekame perĸojanganik ĸaujimajoĸ, pinialauranelo, perĸojangalo mallingnago, unnuktunik annaujaujomârpoĸ.

48 Perĸojanganigle ĸaujimangitoĸ, pinialauralloarame annaujaujutiksamik, ikkitunik annaujaujomârpoĸ, Unuktunik tunitjiviojoĸ, tâmna unuktunik ĸennerviojomârpoĸ; unnuktuniglo perĸojaujoĸ, tâmna unuktunik ĸaitserĸojaujomârpoĸ.

*49 **Ikkomamik** ikkitsijartorpunga nunamut; suna pijomanersarivigo ikkoalajarêrninganît?

50 Sivorngagulle baptijumut baptitaujariaĸarpunga; sivôrâdlarpungale nâmakserĸârtinnago.

51 Ullapirsaumik ĸaitsilunga nunamut tikkinasugivissingâ? Oĸarpunga: Aukak, akkerartortigêngnermigle.

52 Mattoma kingorngagut tellimat iglome attautseme ingmingnut akkerartûtijomârput; pingasut maggungnut, magguglo pingasunut.

53 Atâta akkerartoromârpoĸ ernerminut, ernerlo atâtaminut; anânalo panningminut, panniglo anânaminut; sakke ukkoaminut, ukkuarlo sakkiminut.

*54 **Oĸarporle** inungnut: Nuvujamik tæĸkojarangapse unnangat nikkovitomik, oĸarsaraipose: Sillarnerludlarniarpoĸ; taimailerporlo.

55 Uarngnerluamik tæĸkojarangapse oĸarpose: Kitjidlarniarpoĸ; taimailerporlo.

56 Takkormôrtose, nunalo ĸilaglo ĸanoeniarmangângnik illisimavasse; sôgle nelliutoĸ tamanna illisimangipisiûk?

57 Sôgle nangminipsingnik erĸartungipise idluartomîk?

58 Illingnulle akkerartortoĸ aiparigungne attanermut, ingergarlutik saimarsarniaruk, pititauĸonnak erĸartuijomut; erĸartuijomullo unnertûtauĸonnak pitlarniktomut, pitlarniktomullo egitauĸonnak parngnanaersimavingmut.

59 Oĸaupagit: tagvangat annitituniangilatit, akkiliksarpit kingorlerpârârsungænnik akkilêrĸârtinnak.

KAPITEL XIII.

Sâgiartuksaunermik. Adsiujunik napârtoк Faigiliksaк Gûdiblo nâlegauvia pivlugik. Arnab âкiktauninganik Sabbateme. Itternermik itterviкitokut. Jêsusib kigusinganik Herôdese pivlugo, kiksarninganiglo Jêrusalemiut pivlugit.

TAIPSOMANE najûtijut illangita oкautivât Galilêamiunik, Pilatusib taipkoa aungit akkulaungmagit tunergutinginut (toкkodlugit).

2 Jêsusiblo kiovait oкautivlugillo: Galilêamiut ipkua ajortullinersaunasugivisigîk Galilêamiunit assinginit tamainit, taimak pidlartaungmatta?

3 Aukârpunga; sâgiarniangikupsele, tamapsetauк taimak asseroromârivose.

4 Ipkoalônêt 18 it nuvugoseкsûb Siloamêtub ochovigijangit toкkodlugillo, inungnit assinginit tamainit Jerusalemêtunit ajornersaunasugivisigik?

5 Aukârpunga; sâgiarniangikupsele tamapsetauк taimak asseroromârivose.

*6 **Adsiujomigle** mattominga oкautivait: Napârtoкottekartoкalauкpoк Faigeliksamik, illijaumajomik каkkaminut Waineliksaкtalingmut; paungarsioriaramiuglo, nagvângilaк.

7 Tagva Waineliksatalingmik perorsêvillerijomut oкarpoк: Ahâk, Jârine pingasune Jârit tamaita napârtoк tâmna nellipsaкattardlugo paungarsiorialauкpara, nagvârnangalo; kippiuk; sôg nunamik agviarкâ?

8 Taipsomale kiovâ oкautivlugo: Nâlegaк, taimailingalaule sulle Jâreme tamattomane; ivjo avatânêtoк poagijarкârlugo perorsaijuksalijomavara.

9 Kingorngagut paungaкarniangimangât? peкangipalle, tâva kippiuk.

*10 **Ajoкertuivorlo** illinniarvît illangænne Sabbateme.

11 Ahâglo, arnaк tagvanêpoк, каnnimanartomik anernilik jârit 18 it nâvlugit, okkungainarlune issivijungnangitoк.

12 Jêsusible tækkogamiuk, каiкovâ oкautivlugo: Arnaк, каnnimanernit pijungnaerit!

13 Aggangminullo pattingmivâ; tagvainarlo issivilerpoк Gûdelo nakkoridlarpâ.

14 Tagva illinniarviub angajoкânga ningalerpoк, Jêsuse Sabbateme pijungnaertitsingmat, inuillo oкautivait: Uvlut pingasojortôvut sennaviksaujut; uvlune taipkonane âкiktaujartoritse sabbatemeungitorle.

15 Tagva Nâlekab kiovâ oкarlune: Takkormôrtotit, illipse

tamapse tuktuvaкotise, siuterкortojullo pittûdjârpangilasê nerchevinginit, alluktitsartorlugillo sabbatemê?

16 Tagva tâmna, Abrahab pannigigalloarmago, pittûdjârtaujariaкangilâк pittûtamit tamattomangat, Sâtanasib кellaksulauкtanga jârine 18 inê?

17 Taimak oкautingmagit akkerartortingit illûnatik kangusuktitaulerput; inuit illûnatik tattamnartitangit ânanaudlartut tamaita кuviasûtigivait.

*18 **Jêsusele** oкarpoк: Gûdib nâlegauvingata sunâ adsigivaûk? sumullônêt adsiutitæksarivigô?

19 Senfib karngasûtiksatangatut-ipoк; inuk tâpsominga tigusivoк egidlugolo perorsêvingminut; perolerporlo napârtôlerdlunelo angijoк, tingmitjallo кilaub attânêtut innecalerput akkerungita akkorngænne.

20 Ama oкarivoк: Sumût Gûdib nâlegauvia adsiutitæksarivigô?

21 Каккôjat sêrnarsautingatun-ipoк; arnaк tâpsominga tigusivoк akkudlugolo sennaugarmut, ôktût pingasuertorlugo, sêrnartipâlo illûnât.

*22 **Mattoma** kingorngagut iglugasæksoatigut iglugasaktigullo ingergavoк ajoкertuivlunelo, ingergalarmelo Jerusalemut.

23 Inuille illangata oкautivâ: Nâlegaк, ikkitut piulijauniarasugivigît? Oкautivaille:

24 Illungertoritse, ittervikitokut itterniarкovluse; oкaupapse: unuktut pinasuarniarput itteromavlutik, itterungnarniaratiglo.

25 Taimangat, iglub inuata nikkovidlune upkuaк parngnanaerpago, tagva illipse sillatâne nangernialerivose, avilortarluselo upkuamut, oкarluselo: Nâlegaк, Nâlegaк, upkuêrutitigut! Kiojomârpâsele oкautivluse: Nakit pingmangâpse, illitaringilapse.

26 Tagva oкaleromârpose: Nerreкattigivlutillo immerкattigilauкpaptigit, iglullo akkorngænne ajoкertulauкpaptigut.

27 Kiojomârporlo; Oкaupapse, illitaringilapse, nakit pingmangâpse; tamapse кemmaksinga, ajortullijose!

28 Tagvane кeavaksoadlarneкaromârpoк aglerulârneкarlunelo; Abrahalo, Isaarlo, Jâkolo, nellautaijullo tamaita Gûdib nâlegauvingane tækkojomârapsigik, illipsele sillatânut pingujartaumajose.

29 Inuillo unangat, pângallo, ângallo, avangallo tikkitsomârput, Gûdib nâlegauvingane nerrimârvingme iksivajomârtut.

30 Ahâglo, kingorliojoкarpoк sivorliojomârtunik, sivorliojoкalarmelo kingorliojomârtunik.

*31 **Uvlerme** taipsomane Farisêerit illangita oкautijartorpât: Aularit, tamanna кemmaguk; Herôdesib toккotsomangmattit.

32 Oкautivaillo: Terriænniaк taimna oкautijartorsiuk;

Ahâk, sâtanasit annitipakka, inûlikleriartularmalo uvlome кaupallo, uvluglo pingajuangne naggaserniarpunga.

33 Uvlomelo, кaupallo, ungardlinganelo arvertariaкarpunga; nellautaijoк Jerusalemib assiane toккotaulerpangimat.

34 Jerusalem, Jerusalem, nellautaijunik toккotsijotit, illingnullo tillijanik ujarкanut millorniktotit: кittorngatit kattititsoмaкattalauralloarpakka, sorlo arnaungub piarкane kattitingmagit esarкominut; pijomalaungitosele!

35 Ahâk igluse (kattinavise) inuêrutjaujomârpoк. Oкaupapse: Tækkoniangilapsinga, nelliuterкârtinnago oкarvise: Nakkoridlartaule Nâlekab attingane tikkitoк!

KAPITEL XIV.

Immarojolinb âкiktauninganik. Adsiujomik nerrimârviksoaк unnuksiut pivlugo. Jêsusib oкâlaninganik malliktaunine idluartoк pivlugo.

MATTOMA kingorngagut Farisêerit ângajoкângita illangata iglunganut nerrijartorpoк sabbateme; taipkoalo nautsertorpât.

2 Ahâglo, immarojolingmik angutekarpoк tagvane.

3 Jêsusiblo kiovlune, aglangnik illisimajut Farisêerillo oкautivait oкarlunelo: Sabbateme pijungnaertitsineк idluarкâ?

4 Tâpkoale niplingilat. Aktorpâlo âкiklugolo, aularкovâlo.

5 Kiovlunelo oкautivait: Illapse kia tuktuvaкottine siuterкortojoкottinelônêt, immertarvingmut nakkarpat, sabbateme mânnakut кaккisârasuarniangipaûк?

6 Tamattomungalo kionermik sapperivut.

*7 **Adsiujomigle** nerrimârtut oкautivait, mallugosukkame, issukliovlutik iksivajomangmatta nerrimârvingme, oкautivaillo:

8 Nulliarêlitainartuк nerrimârvingangnut nerrijartorкojauguvit, issukliovlutit inginiarnak, illingnit nertornarnersamik nerrijartorкojaujoкarajarmat.

9 Tâpsomingalo illingniglo nerrimârtitsijub tikkikpattit, oкautikpattillo: Tamna agvaeruк, kangusulerlutit ingitsariaкarniârpotit ungardliovlutit.

10 Nerrijartorкojauguville, ungardliovlutit ingitsartorina; illingnik nerrijartorкojijoк tikkikpat oкautikpattillo: Illanâк, issukliovlutit ingitsartungârit; nerrimârкattivît illûnatik tâva nertorniarpâtit.

11 Ingminik angijorortitoк miklilertitæksauvoк; ingminiglo miklilertitoк angijorortitæksauvoк.

*12 **Nerrijartorкojiminullo** oкarpoк: Nerкiksamik кetterarsiumik unnuksiumiglônêt âкiksoiguvit, tagva illanârijarnik, кattangutingniglônêt, illangniglônêt, sillalingniglônêt akluitunik

nerrijartorkojiniarnak, taipkonunga ama nerrijartorkojaukonnak, akkiniartaulerdlutit.

13 Nerrimârræksamigle âkiksoiguvit, aklujut, tussiaktullo, illakungortullo, tautungitullo nerrijartorkolaukit.

14 Piloridlarpotit tagva; illingnut akkiksakangimatta, akkilertaujomârpotille idluartut makkiviænne.

*15 **Nerrimârtut** illangata tamanna tussaramiuk, okautivâ: Piloridlarpok kakkôjaktortok Gûdib nâlegauvingane.

16 Okautivâle: Angutekalaukpok nerrimârræksarsoarmik unuksiumik âkiksoijomik, unnuktuniglo nerrijartorkojivok.

17 Nerriviat nelliutingmat, kivgane okariartorkovâ nerrijartortuksanut: Kaititse, illûnâne âkiksimangmat.

18 Illûnatiglo kingordlerêklutik passijaksaujungnaertilerdlutik okarput. Sivorliub okautivâ: Perorsêviksilaurama, tækkojartoriakarpara; tuksiarpagit, passijaukoniarnanga!

19 Aipangatale okautivâ: Tuktuvait tellimaiksat kemmuktuksat pissiarigapkit, mânna tækkojartorpakka; tuksiarpagit, passijaukoniarnanga!

20 Pingajuatalo okautivâ: Nullianikkama, tamanna pivlugo tikkitsungnangilanga.

21 Kivgablo tâpsoma angajokâne okautijartorpâ taipkoninga. Angajokâk ningarpok tagva, kivganelo okautivâ: Katsungailutit ailerit iglugasæksuit akkorngænnut, apkosinernullo; aklujullo, tussiaktullo, illakungortullo, tautungitullo tagvunga ittertikit.

22 Kivgarlo okarpok: Angajokâk, sorlo okaravit, taimaipok, sullele inniksakarpok.

23 Angajokâblo kivgane okautivâ: Nunab apkosininginut, avalunullo ailerit, itterkolugit, igluga tættækovlugo.

24 Okaupapsele, angutit nerrijartorkojaugalloat unuksiutiga, nerrimârræksakotikka ôngniangilait.

*25 **Inugiartoksuille** ingergakattigivât. Keviarpaillo okautivlugit:

26 Uvamnut tikkitub, atâtane, anânanelo, nullianelo, kittornganelo, kattangutinelo, nangminerlo inôtsine ômigingippagit, tâmna illinniartigijungnangilara.

27 Senningajoliksaminiglo (kappiasûtiksaminiglônêt) nangmangitok, mallingnangalo, tâmna illinniartigijungnangilara.

28 Kia akkunapsingne nuvugusersoarmik sennajomajub akkitûjarianga issumaksarsiorutigerkârniangipaûk, innerniarungnarmangârmiuk?

29 Tungaviksanganik senajarêrdlune, kalliksanganik ajorsalerpat illûnatik tamattominga tautuktut mittautekarnialerkonnagit tâpsominga,

30 Okarlutik: Inuk tâmna sennagialauralloarpok innerlugolo ajorpâ.

31 Attanillônêt nelliata, sorsugiartoromajub attanermut assiminut, sivorngagut sorsuktuksame 10,000 it unnurningit issumaksarsiorutiginiangilagît, sivôraginiangimangâgit sorsuktuksat nellipsaræksat 20,000 ît?

32 Sivôragigunigille, imna sulle ungasiktomêtillugo, окautjaujartorкoniarpâ kivgaminut, sorsugungnaerкovlugit.

33 Taimaktauк illase pijaminik tamainik kammajungnaeromangitoк, tâmna illiniartigijungnangilara.

34 Sioraujaк ajungidlarpoк; sioraujarle tarriornitsungnaerpat, sumût tarriornititaunajarivâ?

35 Nunamullônêt perorsaijomullônêt suksaujungnaerpoк; egitæksatuinauvorle. Tussâjungnik siutilik tussarle!

KAPITEL XV.

Adsiujunik pingasunik: Saukamik tammarsimajomik, kênaujamiglo tammaijaumajomik, ernermiglo assiosimajomik.

ZOELNERILLE ajortullijullo tikkipât, tussaromavlugo.

2 Farisêerille aglangniglo illisimajut avamudlarput окarlutik: Oma ajortuggit illaliorpait nerreкattigilugillo.

*3 **Adsiujomigle** mattominga окautivait, окarlunelo:

4 Kia illapse saukkanik piggub 100 inik, taipkoa illangat tammaiguniuk, 99 it кemangniangilagît inuкangitomut, tamartorlo кenneriartorniangilaûk nennerкârnagô?

5 Nenniguniuglo tuimikpâ кuviasuklune.

6 Tikkileramelo, illane sillalinelo кaiкovait, окautivlugit: Кuviasuкattigisinga, saugara tammalautoк nennigapko.

7 Окaupapse: Taimaktauк кilangme кuviasutaugivoк ajortullijoк attauseк кaккialertoк, 99 nit idluartunit кaккialeriaкangitunit.

*8 **Arnablônêt** kia tellimaujortunik kênaujaggub, tâpkoa illangat assiojiguniuk, nenneroamik ikkitsiniangilâк iglo sannerdlugo, katsungaitomiglo кennerajangilaûk nennerкârnagô?

9 Nenniguniuglo, illanârijane sillalinelo arnat кaiкovait, окautivlugit: Кuviasuкattigissinga, kênaujara assiojilauкtara nennigapko.

10 Окaupapse: Taimaktauк, ajortullijoк кaккialerangat, Gûdib Engelingita кuviasûtigivât.

*11 **Окarporlo**: Anguteкalauкpoк maggungnik ernilingmik.

12 Nukkardliublo atâtane окautivâ: Atâtak, perкutingnit pijæksakka pilakka. Perкutine tâva avikpait tâpkungnunga.

13 Uvlullo ikkitut nângmatta, nukkardliub perкutine tamaita kattilerpait, nunamullo ungasiktomut aularpoк; tagvanelo perкutine nungupait ajortullinermut.

14 Perкutine tamaita nungulaungmagit kângnartoкsoaк pigialerpoк nuname taipsomane illûnâne, tâmnalo ajoкsalerpoк.
15 Nunablo taipsoma inungita illangænnut tikkipoк; tâpsoma kivgarilerdlugo aulartipâ perorsêvingminut, kuingêngit mianerilugit.
16 Aккeartoromagalloarporlo kuingêngit nerкiksanginik, tunitjivionanelo tâpkoninga.
17 Tagva issumamigut erкailerpoк oкarlunelo: Unuktunik atâtaga ikajorteкarpoк nerкiksamik ajoкsangitunik, uvangale kângmut perlilerpunga.
18 Parngnaileromavunga, atâtamnullo aijomavlunga atâtamnut oкautivlugolo: Atâtak, ajortullilauкpunga Gûdemut кillangmêtomut illingnullo,
19 Kingorngane ernernik taijaunermik nellopкotivunga; ikajortivît illangatitut illingatilaunga.
20 Aulalerporlo atâtaminullo tikkilune Sullele ungasiktomêtillugo, atâtangata tækkovâ, nâpkuarivlugolo, aкpangerdlunelo кongasingagut erкipâ kuniklâlo.
21 Erningatale oкautivâ: Atâtak, ajortullilauкpunga Gûdemut кilangmêtomut illingnullo; mattoma kingorngane ernernik taijaunermik nellopкotivunga.
22 Atâtangale kivgaminut oкarpoк: Annoraк pinnarnarnerpâк кaisiuk, attitisiuglo, aggangillo кetterdlermingmik pittatsersigik, attitilugolo ittigâlungnik.
23 Nocharmiglo кoinijomik кaitsigitse toккotsiluselo, nerrilutalo кuviasukta!
24 Ernera tâmna toккolauralloardlune ama ômarmingmat; assiosimalauralloarpoк, nagvârtauvorlo. Kuviasulerpullo tâva.
25 Erningale angajuklек perorsêvingmêpoк; iglolo кaglileramiuk, kattimajut imgertoкattigêt tussarpait.
26 Kivgallo illangat кaiкovâ, apperivlugolo sunaumangât.
27 Tâpsoma oкautivâ: Nukkat tikkipoк, atâtallo nocharmik кoinijomik toккotauкojivoк, ernine кanoengitoк ama pigamiuk.
28 Angajua tâva annûlerpoк itteromananelo. Tagva atâtanga annivoк innalâllo.
29 Atâtanele кiovâ oкautivlugo: Jârinik unuktunik kivgartulauкpagit, perкojatillo illûnaita nâlelauкpakka; saukamiglo angutsoarmik кaitsilaungimarikpotit uvamnut, кuviasoкovlunga illanârijakka illagivlugit.
30 Ernîlle tâmna tikkingmat, perкutiminik nungutsijoк arnarniarnermut, nocharmik кoinijomik toккotauкojivotit tâmna pivlugo.
31 Atâtangatale oкautivâ: Ernîk, najutsainarparma, perкutikkalo tamaita pigivattit;

32 Serrilutillo кuviasuktuksaugalloarpotit; nukkat una tokkungalauktok ama ômarmingmat; assiosimalauktorlo nagvârtaumingmat.

KAPITEL XVI.

Adsiujomik pimaklertomik idluangitomik. Jêsusib okâlaningianik Farisêerinut. Angumik akluitomik Lazarusemiglo aklujomik.

ILLINNIARTINELETAUK okautivait: Akluitomik angutekalaukpok pimajekartomik perkutiminik; tâmna unnersiornerlûtigivât tâpsomunga perkutinginik nungutsijok.

2 Angajokângatalo kaikovâ okautivlugo: Tussartara illingnik kanok illingavâ? pimmajatit kattiniakit nellonaililugillo; mattoma kingorngane pimmaklerungnaertuksaugavit perkutimnik.

3 Pimaklertok illumigut okalerpok: Kanok piniartuksauvêk? angajokâma pimaklerkojungnaermanga; poagrejaromangilanga, kenunermiglo kangusukpunga.

4 Suliaksamnik nellungikalloarpunga, illaliortaukovlunga iglunginut, pimmaklerkojaujungnaeruma.

5 Tagva angajokâminut akkiliksakartut tamaita kingorlerêktilugit kaikovait, sivorlerlo apperivâ: Kapsinîk akkiliksakarkêt angajokâmnût?

6 Okarpok: Orksoktalingnik kattaujanik 100 inik. Okautivâlo: Akkiliksakautitit tigukit, ingidlutillo aglaksârit 50 nik.

7 Ama aipanganut okarpok: Kapsinik akkiliksakarkêt? Okarpok: Sennaugaksamik ôktut 100 ertorlugo. Okautivâlo: Akkiliksakautitit tigukit aglaklutillo: 80 ertorlugo.

8 Angajokâblo pimaklertok tâmna idluitok nertorpâ, sillatujotut piniarmat. Mattoma sillaksûb kittôrngangit illutsimingnik sillatunersaungmatta kaumajub kittornganginit.

9 Okaupapselo: Illanâksarsiniaritse nunab pinginut idluangitunut, ajoksarupse illaliortaukovluse iglunginut nâksaungitunut.

10 Mikkijomik nellâgôrtok, nellâgôrivok angijomik, mikkijomiglo piniarnerluktok, angijomiktauk piniarnerlukkivok.

11 Nunab pinginik idluangitunik nellâgôngikupse, kia pimmaklerkojomavâse pijarialingmîk?

12 Pigingitapsingniglo nellâgôngikupse, kia tunnitjivigijomârpâse nangminiksapsingnîk?

*13 Angajokângnut maggungnut kivgartortokarungnangilak; aipâ ômigilârpâlônêt, aipâ nagligilugo; ubvalo aipâ ungagilâr-

pâ, aipanga nachogilugo. Gûdelo nunab pingillo attautsikut kivgartorungnangilasse.

14 Tamakkoa tamaita Farisêerit pijomatudlartut tussaramigit, mittautigivât.

15 Okautivaillo: Ajungitsomatôgalloarpose inungnut, Gûdible ômattise illitarivait; inungnut nertortaujomajut Gûdib makkojugivait.

16 Perkojat nellautaijullo nellautsivut Johannese tikkidlugo: mattomalo kingorngane Gûdib nâlegauvia okautaulerpok okautsinut tussarnertunut, illûnatiglo kerdlâkaratik itterniarput.

17 Kilak nunalo nungunersauniarpuk, tittaub attautsib perkojanetub pêrninganit.

18 Nulliaminik avitsijub, assianiglo nullianiklune, nulliarêngnek asserorpâ; avitamiglo nullianiktub nulliarêngnek asserorivâ.

*19 **Akluitomigle** angutekalaukpok, annorârpaktomik aupaloriktunik sâtuniglo pivianartovaksoarnik; uvlullo tamaita inûnatsoridlarlune kuviasukpok.

20 Aklujokarivorlo tagvane, Lazarusemik attelingmik; tâmna ittervingata kiglingane nellavok, illûnâne ajuadlartok.

21 Nerrititaujomavorlo karnganerlukunik akluitub nerrimârvianit kattaktunik; kingmille alluktoriartorpait ajuangit.

22 Aklujorlo tokkungmat, Engelit âpât Abrahab sânganut. Akluitorle tokkogivok, illuvertauvorlo.

23 Anianartoksoarme kappianartovingmêdlune uitalerpok, Abrahalo tækkovâ kaningitomit, Lazaruselo sarliartanga.

24 Kaigarsulerpok okarlune: Atâtak Abraha, nâpkiginga, Lazaruselo tilliuk, tikkime nuvua immermut missukârlugo, okara nigliterliuk; mattomunga ikkomaksoarmut âniadlarama.

25 Abrahable okautivâ: Ernîk, erkaumagit, inôtillutit ajungijutitit pilaurangne: Lazarusele kappiaktoadlalauktok mânna manigortauvok, igville âniatitauvotit.

26 Tamannalo tappidlugo akkunaptingne ittersaksoakarpok; tamângat illipsingnut ikâromajut sapperput, taimaktauk uvaptingnut ikâromajut illipsingnit sapperivut.

27 Tagva okarpok: Tamanna pivlugo tuksiarvigivagit, atâtak, tâpsominga tilliklerkovlutit atâtama iglunganut.

28 Sulle kattangutekarama tellimanik; kigligiutserkovlugo tâpkonunga, ânianartovingmut tamattomunga perkonnagittauk.

29 Abrahab okautivâ: Môsesib nellautaijullo aglanginik pekaramik; ipkoa nâlækligit!

30 Okautivâle: Aukak, atâtak Abraha, tokkungajulle illangata tikkippagit, kakkialerajarput.

31 Okautivâ: Môsese nellautaijullo nâlengikunigit, okperajanginivuttauk, tokkungajunit makkitokarpat.

KAPITEL XVII.

Jêsuse ajoкertuivoк, âкêvlunelo kallaktunik tellimaujortunik. Gûdib nâlegauvianik tikkiniartomik oкâlavoк.

ILLINNIARTINELE oкautivait: Sinnaungatitsineкanginer ajornarpoк; kappianamêgle taimna sinnaungatitsijoк!
2 Tâpsomunga idluarnersauvoк, serкallitsiviub ujaraktanganik кungasingagut nivingaiviogune, egitauvlunelo immarbingmut, ukkuarârsuit illangata sinnaungatitauninganit.
*3 **Udserterlitse.** Kattangutivît idluitullivigikpattit, innerteruk; idluijungnaerpallo, idluiningit issumagijungnaikit.
4 Uvlormelo atautseme 7 ertorlune idluitullivigikpattit, uvloênarlo 7 ertorlune tikkippattit, кaккialerpungârdlune; issumagijungnaeraksarivat.
5 Apostelillo Nâleкamut oкarput: Okpernivut nakkoкsititsuk.
6 Nâlekable oкautivait: Senfib karngasûtiksatangatut okperneкarupse, napârtomullo Maulberinik paungaliksamut ômunga oкarluse: Tagvangat pêrit, immarbingmullo nukterit, tâva nâlengniarpase.
7 Kia illapse kivgaggub perorsêvingme sennajomik, nergjutiniglônêt mianersijomik, perorsêvingmit tikkilerangat, oкautiniarpaûk: Tuavidlutit nerrimârvingmut ingitsartorit?
8 Imâk oкautiniangipaûk: Unnuksiumik nerкiksaliniaringa, sailitserlutillo kivgartoringa nerritillunga immertillungalo, kingunipkut nerrijuksauvotit immerlutillo?
9 Kivgaк tâmna кujaginiarpaûk, perкojaunerminik pilaungmat? Taimak issumangilanga.
10 Taimaktauк illipse, perкojaunise tamaita pinialaurupsigik oкaritse: Kivgakullôvogut; piniaræksavut kissêta pigaptigik.
*11 **Jerusalemullo** ingergagame, Samâria Galilêalo apкotigivak.
12 Iglugasangnullo pingmat, angutit tellimaujortut kallaktut pârpât; tâpkoa allivasiktome nangerput.
13 Nipperкortovlutiglo oкarput: Jêsuse, nagliktoк ajoкertuijoк, nâpkigitigut!
14 Tækkogamigillo, oкautivait: Ajoкertuijunut tækkotitsartoritse! Taingungalo aivlutik kallaкarungnailerput.
15 Tâpkoale illangat kallagungnaernerminik tækkogame, utterivoк, Gûdelo nakoridlarpâ nipperкortovlune;
16 Ittiganginullo pâmakterpoк, кujagilâllo. Tâmnalo Samâriamiovoк.

17 Jêsusible kiovâ окarlune: Kallaкarungnailertut 10 ungilât? Nauk taipkoa 9 ît?
18 Assianik uttertoкangilâк Gûde nakorilugo tækkorngartamit ômangât?
19 Окautivâlo: Makkilutillo aularit, okpernivît ikajulauкpâtit.
*20 **Farisêerille** apperingmatsuk: Каkugo Gûdib nâlegauvinga pijomârкâ? kiovait окarlune: Gûdib nâlegauvinga tækkuksaulune piniangilaк.
21 Окartoкarniangilarlônêt: Ahâk, mânêpoк ikkanelônêt, Ahâk, Gûdib nâlegauvinga illupsingnêpoк.
22 Illinniartiminulle окarpoк: Nelliutsomârpoк Inûb Erningata uvlungita illangænnik tækkojomaniksase, tækkonagolo.
23 Окautijomârpâselo: Ahâk tamânêpoк, ikkanelônêt Taikunga ainiarase mallingniaraselo.
24 Sorlo каumalak pikkangat кilangmit каumaidlarmat, каumatilugit tamaita кilaub attanêtut, taimaktauк Inûb Erninga itsomarivoк uvluksamine.
25 Taimnale nelliuterкârtinnago, âniatitaujariaкarpoк, ajæktortaujariaкarlunelo kinguvângoкattigênut tamakkonunga.
26 Sorlo Nôab nelliunerilauкtangane pijoкalaungmat, taimaktauк Inûb Erningata uvluksangane itsomârivoк.
27 Ipkoa nerrivut immilarmiglo, nullianikput uinilarmiglo, uvloк taimna tikkidlugo Nôab ittervia umiaкsoarmut; ullitornivaksûb tâva tikkipait, nungudlugillo tamaita.
28 Taimaktauк, sorlo Lotib nelliunerilauкtangane pijoкalaungmat. Nerrivlutiglo immerput, pisiniarlutiglo, niuvelarmiglo, perorsêviliorput, igluliolarmiglo;
29 Uvlormele taipsomane, Lote aularmat Sodomamit, sillalulerpoк кilangmit ikkomamik orкsoromiglo, tamaitalo nungupait.
30 Taimaktauк itsomârivoк Inûb Erningata uvluksangane, saккerviksangane.
31 Uvlorme taipsomane iglub кânganêtoк aккarniarane, perкutine iglomêtut aijomavlugit. Taimaktauк perorsêvingmêtoк utterniarane tunnuminêtunut.
32 Lotib nullianga erкarisiuk.
33 Inôserminik ivlersinasuartub assiojijomârpâ; inôserminiglo assiojijomârtub, inôtiniarpâ.
34 Окaupapse: Unnuarme taipsomane angutîk maggûk sinnigvingme attautseme innangaкattigêgomârpuk; aipanga illaliortaujomârpoк, aipâle кemmaktaujomârpoк.
35 Arnâk maggûk kaivititseкattigêgomârpuk; aipanga illaliortaujomârpoк, aipâle кemmaktaujomârpoк.
36 Angutîk maggûk perorsêvingmêtsomârpuk; aipanga illaliortaujomârpoк, aipâle кemmaktaujomârpoк.

37 Apperivâlle окautivlugo: Nâlegaк, nanê? Окautivaille: Nane кigdloкartome nektoraggit kattivakput.

KAPITEL XVIII.

Adsiujomik erкartuijomik idluangitomik, Farisêeremiglo Zoelneremiglo. Sorrusertut issumaкarnermik. Aluinerub agviarninganik assetârtauninganiglo. Nellautainermik Jêsusib ânianginik. Tautungitub âкiktauninganik Jerichome.

ADSIUJOMIGLE окautivait, soraijuitomik tuksiariaкarnivut pitjutigilugo.

2 Окarlunelo: Erкartuijoкalauкpoк iglugasæksoarne; tâpsoma Gûde erкsigingilâ, sivôrananelo inungnik.

3 Iglugasæksoarnelo tagvane uigarneкarpoк; tâpsoma окautijartorpâ: Piulinga akkerartortimnit.

4 Akkuneкale tussâjomangilâ. Kingornganele illumigut issumalerpoк: Gûde erкsigingikalloarapko inuillo sivôraginagit,

5 Uigarneruble tâpsoma pagvisâlermanga, piulijomavara, sugaluksaromanginama kêta.

6 Tagva Nâlegaк окarpoк: Ahâk idluangitub erкartuijub окausinga tussarsiuk.

7 Gûdible annerijane piulinajangilagît, uvlut unnuallo nâvlugit nipliavigingmatsuk, unêt akkunêralloarune?

8 Окaupapse: Piulisâromârpait. Inûble Erninga tikkitsomârpat, nuname okpernermik nagvâromârasugiviûk?

9 Illangille ajungitônasugijut, assimingniglo nachojut mattominga adsiujomik окautivait:

10 Angutîk magguk takpaunga kattimaviksoarmut tuksiariartorpuk, aipâ Farisêereojoк, aipanglo Zoelnereojoк.

11 Farisêere nangerdlunelo illumigut tuksiarpoк imâk: Gûde кujagivagit, assiptut inuktut-inginama, arкtaijotut, idluitullijotullo, arnarniartotullo, Zoelneretullônêt ôtunaк.

12 Wocheme maggoertorlunga nerritailivakpunga, perкutimalo illûnatik tellimaujoænnik tunijivunga.

13 Zoelnerelo кanninane nangerpoк, кillangmullônêt ârloromangitoк; sagvingminulle pattiksimajoк окarlune: Gûde, nâpкigilaunga idluitoкsôjunga.

14 Окaupapse: tâmna aipaminit ajornerminit issumagijaujungnaernersauvlune attersârpoк iglominut. Ingminik angijorortitoк miklilertitaujomârpoк, ingminiglo miklilertitoк angijorortitaujomârpoк.

*15 **Nutaкkanlktauк** âtsivut tâpsomunga, pattingmijauкovlugit. Illinniartingitale âtsijut tækkogamigit suadlalerpait.

16 Jêsusible каікovait, окautivlugit: Nutaккat uvamnut pilit innerterasigiglo; tâpkoa Gûdib nâlegauvia pigingmatsuk.

17 Ahamarik окaupapse: Nutaккatut Gûdib nâlegauvinganik pingitoк, itterniangilaк.

*18 **Angajokâllo** illangata apperivâ: Ajungitotit ajoкertuijoк, sumik piniartuksauvêk, inôtsemik nâksaungitomik kingormgujijomavlunga?

19 Jêsusible окautivâ: Sôg ajunginerarpingâ? Ajungitoкangilaк Gûdetôjub assianik.

20 Perкojat кaujimagalloarpattit: Nulliarêngnermik asseroijuksaungilatit. Inuartuksaungilatit. Tigliktuksaungilatit. Inuкattitit sæglotigivlugit окartuksaungilatit. Atâtangnik anânangniglo nâlektuksauvotit.

21 Tâmnale окarpoк: Tamakkoa tamaita mallilauкpakka sorrusionimnit.

22 Jêsusible tamanna tussaramiuk, окautivâ: Attauseк sulle pingilat. Perкutitit tamaita niorvgutiginiakit, aklujunullo pilliutigilugit, tagva perкuteкatsiarniarpotit кillangme; кailerillo malliklunga.

23 Tamannale tussaramiuk, kiksalerpoк; akluitoкsôgame.

24 Jêsusible kiksartitaumajoк tæкkogamiuk окarpoк: Aluitut nâlegauvingmut кilangmêtomut pilutik sappernakasakpoк.

25 Ajornanginersauvoк Kamêle merкutib ijingagut pilune, akluitub itterniarninganit Gûdib nâlegauvinganut.

26 Tamattomingale tussartut окarput: Kinale tagva piulijaujungnarniarкâ?

27 Окarporle: Inungnut ajornartoк Gûdemut ajornangilaк.

*28 **Tagva** Pêtrusib окautivâ: Ahak, tamaita кemalauкpavut mallilarpillo.

29 Окautivâlê: Ahamarik окaupapse: Kemmaijoкangilaк iglomik, angajoкângniglônêt, кattangutiniglônêt, nulliamiglônêt, кittornganiglônêt Gûdib nâlegauvinga pivlugo,

30 Tunnitjiviolungitomik unnuktunik mattomanêdlune, sillamelo pijomârtome inôtsemik nungusuitomik.

*31 **12 ille** ingminut pitipait окautivlugillo: Ahâk takpaunga Jerusalemut aivogut, nellautaijullo aglangit illûnatik nellautsilârput Inûb Erninga pivlugo.

32 Tâmna pititaulârpoк nellojunut: mittautigilârpât, allêкutigilugolo, кetserarlugolo;

33 Issaкalârpâllo, toккodlugolo; uvluglo pingajuangne makkitsomârivoк.

34 Tamakkoale tamaita tukкisingilait, окausingillo nellonadlalauкput tâpkonunga, кaujimanatiglo окauserilauкtanginik.

*35 **Jèrichomulle** кaglilerame, tautungitoк apкotâne iksivavoк кenuvlunelo.

36 Inugiartoksuit sennerkotut tussaramigit appersorpait mattominga.
37 Jêsusemigle Nazaremiomik kângiutijomik okautingmatsuk,
38 Niplialerpok okarlune: Jêsuse Davidib erninga nâpkiginga!
39 Sivorlertulle innerterpât nippangerkovlugo. Tâmnale niplialualerpok: Dâvidib erninga napkiginga!
40 Jêsusible nokkalerdlune tessiortaukovâ ingminut. Alermatsugle, apperivâ,
41 Okarlunelo; Sumîk uvamnut piniarviojomavêt? Kiovâ: Nâlegak, tautuleromavlunga.
42 Jêsusiblo okautivâ: Tautulerit, okpernivît ikajorpâtit.
43 Tagvainarlo tautulerpok, malliklugolo, Gûdelo nakoridlarpâ. Inuillo illûnatik tamattominga tautuktut Gûde nertorpât.

KAPITEL XIX.

Zoelneremik Zachêusemik. Adsiujomik kênaujamik pimaklerutaujunik. Jêsusib itterninganik Jerusalemut. Nellautaininginik. Tempelib sujungaititauninganik.

ITTERIARTULARMELO, Jericholo apkotigivâ.
2 Ahâglo, angutekalaukpok tagvane Zachêusemik attilingmik; tâmna angajokaujok Zoelnerinut akluitôvlunelo.
3 Jêsuselo tækkojomadlarpâ, kinaungmangât, inungmullo sapperpok, mikkigame.
4 Sivorliovlunelo akpangerpok, napârtomullo Maulbêreliksamut majoarpok, tækkojomavlugo, tamanna apkotiksaringmago.
5 Jêsuselo tagvunga pigame, kongmut ârlorlune tækkovâ okautilâllo: Zachêuse, akkarsârit; iglungnut uvlome itteriakarama.
6 Tâva akkarsârpok, kuviasuklunelo illaliorpâ.
7 Illûnatiglo tamanna tækkogamitsuk, avamudlarput, angumut ajortullijomut ittermat.
8 Zachêusible Nâlegak tikkipâ okautilâllo: Nâlegak, ahâk, perkutikka maggoilivlugit, aipangit tunivakka aklujunut, uivêrijaujokarpallo uvamnut, sittamaertorpakka uttertilugit.
9 Jêsusible okautivâ: Uvlome iglo tâmna piulijiksarsivok, Abrahab erneringmagotauk.
10 Inûb Erninga tikkisimangmat, tammarsimajut kenneriartorlugit piulijartorlugillo.
*11 **Nâlengmatsuglo,** amalo adsiujomik okautivait, Jerusalemut

каglilerame, Gûdiblo nâlegauvia tuavidlune sakkerniarasugingmatsuk.

12 Окarporlo: Attanek nunamut ungasiktomêtomut aularpok, attaniovingmik pijartorlune, kingorngagullo utteromangmilune.

13 Kivganele tellimaujortut каikovait, tunitjivigilaitalo kênaujanik tellimaujortunik, окautivaillo: Niorvgotigissigik tikkerkârtinnanga.

14 Innuкattingitale ômigigamitsuk, окautjaujartorкovât: tâmna attanioterкongilavut uvaptingnut.

15 Uttermigamelo, attaniovik pilauramiuk, kivgane ipkoa каikovait, kênaujanik tunnitsivigijane, tussaromavlune attunit niorvgutigilauktangita pijanginik.

16 Sivorlek tagva sakkerpok окarlunelo: Attanek, kênaujarnut kênaujarsilaukpunga tellimaujortunik.

17 Окautivâlo: Kivgartorloriktotit, ikkitunik nertornardlutit attulauravit; iglugasaktalingnut tellimaujortunut attaniotitsomavagit.

18 Aipangataук sakkerivok окarlune: Attanek, kênaujarnut kênaujarsilaukpunga tellimanik.

19 Tâmnataук окautivâ: Igvittauk attaniojuksauvotit iglugasaktalingnut tellimanut.

20 Pingajuaglo sakkerame, окarpok: Attanek, ahâk tagga kênaujaкottit, torкorsimajok kakkigumut.

21 Erкsigiluarapkit, angutauseravit; illilaungitatit tiguvattit, kattitidlalaitalo karngasulaungitatit.

22 Окautivâ: Kivgâlôjotit, окausernit erкartorpagit. Angutausertunga каujimalauramga illilaungitakka tigugapkit, karngasulaungitakkalo kattitikapkit:

23 Sôg kênaujaкuttiga kênaujanik tauksêjunut pingipiûk? tikkikumalo, каikonajalauktara illaкartillugo.

24 Tâvâ najortine окautivait: Omangat kênaujak aksârnigarisiuk tunnilugolo tellimaujortunik kênaujalingmut.

25 Окautivâllo: Attanek, tâmna tellimaujortunik kênaujakalerêrpok.

26 Окaupapsele: Pekartok sumik tunitjivioniarmat; pekangitorle aksârtauniarpok pinganik.

27 Ipkoale uvamnut akkerartortut, uvamnullo attaniotiviojomangitut каisigik tokkosigiglo sakkamne.

*28 **Taimak** окarame, aularpok, takpaunga Jerusalemut ailerlune.

29 Betfagemullo Betâniamullo каglilerame, каkkamut orкsoktalingmut tikkilune, maggungnik illinniartiminit tilliklerpok,

30 Окarlunelo: Aileritik iglugasangnut nelliptingnêtunut; itteruptiglo, nochak pittuksimajok nennilârpattik; kânganut sulle inungmik ingitokalaungitok. Pittûdjârlugo каitikko.

31 Apperijauguptiglo, sôg pittûdjârmangâptikko, imâk kiogitik: Nâlekab attoromangmago.
32 Tillijaujuglo aivuk, sorlo окautingmagik naipipâk.
33 Nocharmigle pittûdjârsitillugik, inungita окautivakit: Sôg nochaк pittûdjârpittikô?
34 Kiovaille окautivlugit: Nâlekab attoromangmago.
35 Apâk tâva Jêsusemut, annorâtiglo nochaub кemmerdloanut illivlugit, Jêsuselo кânganut ingitipât.
36 Ingergatillugolo annorâtik issivilerpait apкomut.
37 Kaglilermallo, кaккamit orкsoкtalingmit attersâlermat, illinniartingita illûnatik кuviasuvaksoadlarlutik nipperкortovlutiglo Gûde nakoridlarpât, tattamnadlartut tamaita tækkojatik pivlugit.
38 Oкarlutiglo: Nertortaule tikkitoк, attanersoaк Nâlekab attingane! Ullapirsauteкarle кilangme, nakudlartoкarle кotsingnerme!
39 Farisêerillo illangita illaungmijut окautivât: Ajoкertuijoк, illinniartitit innertikit!
40 Kiovlune окautivait: Окaupapse, ukkua nippangerpatta, tâva ujarкat niplerniarput.
*41 **Iglugasæksoarmullo** кaglilerame, tækkunârpait кugviorutigilaitalo.
42 Окarporlo: Tamanna кaujimagupsiuk, tagva issumaksarsiniarajarpose nelliunipsingne tamattomane ullapirsartauniksapsingnik. Mânnale ijipsingnut ijersimavoк.
43 Nelliutuksamut tikkitaujomârapse, akkerartortipse illujomârpâse avatipsigut, кittorngaselo illaliudlugit, illuluse annerкonnase; nanêkupselo illûnâne kappiasuktitsomârpâse,
44 Nungutsomârpâselo, (igluselo) ujarкangnik maggungniglônêt кallerêktoкarungnaeromârput, piulijiksapse nelliuninga kamagilaunginapsiuk.
*45 **Kattimaviksoarmullo** itterpoк, pisiniartullo niuverniartullo кammanêtut annitilerpait.
46 Окautivaillo: Aglaksimavoк: Igluga tuksiarviovoк; illipsele inuarviotilauкpasse.
47 Uvlullo tamaita kattimaviksoarme ajoкertuivoк. Ajoкertuijoкsuille, aglangniglo illisimajut, inuillo angajoкângit pinasuarput toккotsomavlugo.
48 Nagvârnagolo кanoк illijarianga, inuit illûnatik ungagidlalâllo tussaromadlarmatsuk.

KAPITEL XX.

Jêsusib kigusinga piniarnine pivlugo. Adsiujomik perorsêvilerijinik Wainiliksatalingmik. Zinsiksamik. Tokkungajut makkitsomârningœnnik. Appersûmik kia Kristuse erneringmangâgo. Ulloreasokojinermik Farisêerinik.

UVLULLO taipkoa illangænne, inuit kattimaviksoarme ajokertormagit, okautsit tussarnertut okâlatigivlugit, ajokertuijoksuit aglangniglo illisimajut tikkipât inuit angajokângit illagællugit.
2 Okautivâllo okarlutik: Okautittigut, kimût perkojauvêt taimailiorlutît? kialônêt pitsartunermik mattominga tunitsivigivâtît?
3 Jêsusible kiovlune okautivait: Apperijomavapsetauk okautsemik attautsemik, kiogisinga:
4 Johannesib baptijutinga kilangmit inungnillônêt pivâ?
5 Issumertuivulle ingmingne okarlutiglo: Kilangmit pijok okautigiguptigo, okautinajarpâtigut: Sôg okperilaungipisiûk?
6 Inungnille pijok okautigiguptigo, tâva inugiartoksuit millorajarpâtigut ujarkanut, Johannese illûnatik nellautaijônasugingmatsuk.
7 Kiovullo: Nakit pingmangât nellovavut.
8 Jêsusiblo okautivait: Tamanna pivlugo okautingilapsetauk kimit pitsartunekarnimnik taimailiorlunga.
*9 **Inuille** adsiujomik mattominga okautilerpait: Inuk perorsêviliorpok, Waineliksanik illijivlune, perorsêvilerijunullo pimajaukovâ, nunablo assianut aularpok mulludlarlunelo.
10 Paungallo innilerviat nelliutingmat, kivgame illangat tillivâ perorsêvilerijunut, perorsêviub paunganginik pijartorkovlugo. Perorsêvillerijulle (kivgak tâmna) annaudlarpât mittautigivlugolo, neksartinagolo aulartipât.
11 Ama kivgab aipanga tilligivâ; tâmnatauk annaudlarpât mittautigivlugolo, neksartinagolo aulartinivât.
12 Ama kivgâk pingajuak tilligivâ; tâmnatauk ikkilerpât, (perorsêvingmillo) pingujarpât.
13 Perorsêviub inua tavâ okarpok: Kanok piniartuksauvêk? Ernera nagligidlartara tillijomavara; tâmna tækkogunitsuk, illeraginiarpallukpât.
14 Perorsêvillerijulle erninga tækkogamitsuk, issumaksarsiolerput okarlutiglo: Tagga kingormgujijuksak, kaititse, tokkolaulavut, kingormgutijæksangit uvagut pigilerdlugit.
15 Perorsêvingmillo pingujarlugo tokkopât. Perorsêviub inuata perorsêvilerijut ukkua kanok piniarkagît?
16 Tikkitsomârpok, ukkualo perorsêvilerijut tokkodlugit,

perorsêvinelo assinginut pimajauĸolugo. Tamanna tussaramitsuk oĸarput: Taimailiortoĸarniarane!

17 Tækkosarpaille oĸarlunelo: Sunauvât aglaksimajut: Ujarak, igloliortut egitangat; tâmna iglub terreĸoa ujaraulernerpoĸ.

18 Ujarĸamut ômunga kattaktoĸ serĸominiarpoĸ; kattagvigijanele (ujarĸab) serĸalliniarpâ.

19 Ajoĸertuijoĸsuillo aglangniglo illisimajut pinasuarput tigujomagalloarlugo stundeme tamattomane; inuille erĸsigivait; mallugigamitsuk adsiujomut mattomunga oĸautigingmagit.

*20 **Udjertorpâllo,** udjertortullo tâpsomunga tillivait, ajungitôjârlutik, oĸausinginit oĸausiksarsioromavlutik, pititsomavlugo attanerusermut tâpsomalo pitsartuninganut.

21 Apperivâllo oĸarlutik: Ajoĸertuijoĸ ĸaujimavogut, nellâgôrlutit oĸauseĸaravit ajoĸertuilarpillo, inuillo sivôraginginangne, Gûdemulle arĸotiksamik ajoĸertuitsiaravit.

22 Attaniviksoaĸ Zinsinik tunnitjivigilugo idluarĸâ, idluangilarlônêt?

23 Pingitsertorningille mallugigamigit, oĸautivait: Sôg ôktorpisingâ?

24 Kênaujaĸ tækkolago! kia adsinga, kialo aglangit ĸollâne? Kiovât oĸarlutik: Attaniviksûb.

25 Oĸautivaille: Tagva attaniviksoarmut tunnisiuk attaniviksûb pinga, Gûdemullo Gûdib pinga.

26 Inuillo sângænne tâpsoma oĸausingit idluigijungnangilait, kigusingalo tattaminiarivlugo nippaugerpût.

*27 **Tagva** Saduzêerit illangita tikkipât, makkiviksaĸarasugiklingitut, apperivâllo,

28 Oĸarlutik: Ajoĸertuijoĸ, Môsesib aglagvigivâtigut: Angutib angajua nulliaĸartoĸ toĸĸokpat, ĸittorngaĸarane toĸĸokpat, nukkangata tâva nulliarijaksarivâ, angajune kinguvâksarsivlugo.

29 Nukkarêĸalauĸpoĸ 7 nik. Angajukleĸ nullianilauĸtoĸ ĸittorngingnane toĸĸovoĸ.

30 Tugliata nulliarilermigamiuk, tâmnataua toĸĸogivoĸ ĸittorngingminane.

31 Pingajuatalo pigigivâ. Taimaktauĸ 7 it illûnatik ĸittorngineĸaratik toĸĸovut.

32 Illûnatik kingorngatigut arnaĸtauĸ toĸĸogivoĸ.

33 Makkivingmele neliata nulliarijomârpaûk? Illûnatik tâpkoa 7 it nulliarilaungmatsuk.

34 Jêsusiblo kiovlune oĸautivait: Tamattoma sillab ĸittorngangit nullianijôngovut uinijôngovullo.

35 Sillable aipânut pijuksaujut, toĸĸungajunillo makkitsomârtut nullianingniangilat uiningniangilallo.

36 Kingorngane toĸĸojungnanginamik, Engelititut-ileramik, Gûdiblo ĸittorngarivait, makkiviub ĸittorngaringmagit.

37 Tokkungajulle makkitsomârmatta, Môsese tukkisititsigivok, napârtunêname, Nâlegak taigamiuk Abrahab Gûdinganik, Isaablo Gûdinganik, Jâkoblo Gûdinganik.
38 Tokkungajulle Gûde Gûdigingilât, inôjulle Gûdigivât; tâpsomunga illûnatik inôvut.
39 Tagva aglangnik illisimajut illangita kiovlutik okautivât: Ajokertuijok, okarlorikpotit.
40 Kingornganelo apperilugo sapperpât.
*41 **Okautivaille:** Sôg Kristuse Dâvidib ernerijanga okautigivatsûk?
42 Dâvide imgerutimine nangminek okarmat: Nâlegak Nâlekamnut okarpok: Tallerpingma tungânut ingitit,
43 Omigijingnik illijerkârtinnanga ittikkavît ikkovrangænnut.
44 Nâlekaminik Dâvidib taigamiuk, kanok ernerivaûk?
*45 **Inuille** illûnatik nâlektillugit, illinniartine okautivait:
46 Aglangnik illisimajunik illimmasugitse! annorânik angijoktanik attoromadlarput, niuvervingmelo salutitaujomadlarput; illinniarvingmelo nerrimârvingmelo issukliolutik iksivajomadlarput.
47 Uigarnerit pingit nungutipait, takkijuniglo tuksiarutinik tuksiarutsomavlugit okarput. Taimak pivlugo pitlartaunersaujomârput.

KAPITEL XXI.

Uigarniub tunnergutiksârsuanik. Kattimaviksûb serkomitaujomârninganik.

TÆKKONÂRAMELE, akluitut tautukpait tunnergutimingnik illijijut Gûdib iklervinganut.
2 Uigarnermik aklujomik tækkogivok, kênaujârsungnik maggungnik illijingmijomik.
3 Okarporlo: Ahamarik okaupapse: Uigarnek una aklujok unnunnersanik illijivok tâpkonangat tamainit.
4 Tâpkoa illûnatik pimingnik attorniangitamingnik illijivut, Gûdemut tunnergutiksautidlugit; unale aklujok perkutituaminik illijivok.
*5 **Kattimaviksoarmiglo** illangit okarmatta, ujarkanut manniktunut ivlernartunullo ânanausijaungmat, okarpok:
6 Nelliutijomârpok tamakkoa tamaita tækkojapse kallerĉktokarungnaerviksangât ujarangnik maggungniglônêt serkomitaujomângitungnik.
7 Appersorpâlle okarlutik: Ajokertuijok, kakugo pijuksat

tamakkoa pijomârkât? sunauniarkâlo taimaitsomârviub nellunaikutaksangâ?

8 Okarporle: Kammatitse, uivêrijaukonnase. Unnuktut tikkitsomârmatta attera atterivlugo, okarlutiglo: Kristuseovunga, nelliusimajomiglo (okarmilutik). Taipkoa mallingniarasigik.

9 Unatadlartunigle akkerartoksoarniglo tussarupse, erksiniarase: taimailiortokariakarmat; naggatiksarle nelliutingilak sulle.

10 Tagva okautivait; Inukattigêt inukattigênut assimingnut sorsugomârput, attaniovingmiullo attaniovingmiunut assimingnut.

11 Nunallo sunatuinarne angijomik sajukpilugomârput, kângnartoksoakalarmelo nusilingnartokaromârpok; erksinartuniglo nellunaikutaksoarnik sakkertokaromârpok kilangmit.

12 Tamakkoale tamaita perkârtinnagit, tiguluse unangmijomârpâse, illinniarvingmingnullo parngnanaersimavingmingnullo pititsomârpase, attaniojunullo angajokâksoarnullo âtsomârpâse, attera pivlugo.

13 Taimailiorviojomârposele kigligiutjutiksamut (nellojungnaerutiksamut).

14 Omamiutekaritse, siaklerniarase sivorngagut, sumik kigusiksakarniarmangâpse.

15 Uvanga kannermik illisimanermiglo tunitjivigijomavapse, ômigijise illûnaita kionermik akkerartornermiglo illipsingnut sappilertillugit.

16 Angajokâpse aglât, kattangutipselo, illapselo illanârijipselo pititsomârpâse, illapselo illangit tokkotsomârpait.

17 Inuillo illûnatik ômigidlaromârpase attera pivlugo.

18 Nujarlo attauserlônêt niakupsingnit asserortauniatsangilak.

19 Sokkoserlugase tarnise piulisigik.

20 Jerusalemible avatâ sorsuktuksarsoarnik illumajok tækkogupsiuk, tagva kaujimaniarpose asserortauniarvia nelliutilermat.

21 Taimaipat, Jûdêamêtok kemmâlerle kakkanut, tagvanêtorlo kerkane aulalerle, assinêtorlo perorsêvingme itterniarane.

22 Tamakkoa kiglungniub uvloringmagit, aglaksimajut tamaita nellautserkovlugit.

23 Kappianamêgle singaijut amâmaktitsijullo, tamanna nelliutikpat; angijomik kappianartokaromârmat nuname, inukattigêllo ukkua ningarijaudlaromârput.

24 Saviksoarnut ipiktunut tokkotauniarput, nunalingnullo illûnainut âtauniarput; Jerusalemelo asserortauniarpok nellojunut, nellojut nelliuningat nâmakserkârtinnago.

*25 **Sekkinerlo**, takkerlo, uvloritjallo nellunaikutakaromârput; inuillo nunamêtut erksinermut sivôradlaromârput; imarbiksoarlo malliksuavaksuillo iktulijâromârput.

26 Inuillo erksinermut utakkinermullo nukkingerutijomârput, nunamut pijomârtuksat pivlugit; kilaub pitsartuningit aulataujomârmatta.
27 Taimaipallo Inub Erninga tâva tækkoniarpât nuvujatigut kaijok, pitsartudlarlune ânanaudlartok.
28 Tamakkoale pilerpatta, ârloritse tækkosarluselo, piulijauviksase kaglilermat.
29 Adsiujomiglo okautivait: Napârtok Faigeliksak, napârtullo tamaita tækkonârsigik.
30 Siggilerangata, tukkisitigivasse kaujimalerluselo aujajaraklilermat.
31 Taimaktauk illipse, makkoa tamaita pigiartut tækkogupsigik, Gûdib nâlegauvinga kaglilermat, kaujimaniarpasse.
32 Ahamarik okaupapse: Kinguvângokattigêt ukkua nunguniatsangilat, makkoa illûnatik nâmakserkârtinnagit.
33 Killaglo nunalo nungujomârpuk, okausikkale nungujomângilat.
34 **Illipsele** udjertoritse, ômatise okumailerkonnagit nerritunermut immertunermullo, nunab pinginik pinasuarnermullônêt, uvlormut taipsomunga opingartaukonnase.
35 Taipsoma nunamêtut tamaita tikkitsomârmagit nigaktut.
36 Taimak pivlugo pigâtsainaritse tuksiarluselo, kemmâjuksaukovluse tamakkoninga pijomârtunik illûnainik, Inublo Erningata sângane nangerungnarkovluse.
37 Uvlôjarangallo, ajokertuivok kattimaviksoarme; unnugangalle aularpok kakkamut orksoktalingmut, tagvanêlerdlunelo.
38 Uvlâkullo inuit illûnatik tikkipât, kattimavingme nâlegiarlugo.

KAPITEL XXII.

Ajokertuijoksuit kajusiningænnik Jêsuse tokkotsomavlugo. Komunionib illijauninganik. Illiniartit anginersautitsomaninginik. Jêsusib okâlaninginik kingorlerpânik. Tuksiarninganik Getsêmaneme; pititauninganik Jûdasemut, pijauninganiglo. Missiarutauninganik Pêtrusemut. Tokkotæksaunerartauninganik.

SÊRNARSAUTEKANGITUNIGLE kakkôjartorviksak kaglilerpok, aularviksiorvingmik taijaujok.
2 Ajokertuijoksuillo aglangniglo illisimajut pinasuarput kanok illivlutik tokkodlugo; inuille erksigivait.
3 Sâtanasele Jûdasemut Issariotemik attelingmut, 12 it illangænnut, pullamajarêrpok.

4 Ajoкertuijoкsoarnullo angajoкânullo aivoк oкarкattikumavlugit, кanoк illivlune pititsomavlugo tâpkonunga.
5 Kuviasulerput tagva kênaujaniglo tunitsivigijomavlugo angerpât.
6 Angerporlo tagva, pitjutiksarsiorlunelo pititsomavlugo pikablâdlarnекarane.
*7 **Sêrnarsauteкangitunigle** кaккôjartorviub uvlunga nelliutingmat, saugârsub aularviksiorutiksab toккotaujuksauvia,
8 Pêtruselo Johanneselo tillivak, oкautivlugik: Aкiksuijartoritik saugârsungmik aularviksiorutiksamik nerкiksaptingnik.
9 Appersorpâgle: Nane âкiksortauкoviûk uvaptingnût?
10 Oкautivak: Ahâk, iglugasæksoarnut itteruptik, inuk illiptingnik pârsiniarpoк immertartoк; tâmna mallikitikko iglomut taipsoma ittervigijanganut.
11 Iglublo inuanut oкaritik: Ajoкertuijub oкautjauкovâtit: Iglo nanêkâ, saugârsungmik aularviksiorutiksamik nerriviksara, illinniartikka illagilugît?
12 Iglomiglo angijomik tulleraratsiaкtalingmik unnertûtilârpâtik; tagvane âкiksortikko.
13 Aivuk tagva, sorlolo oкautingmagik naipipâk, saugârsuglo aularviksiorutiksaк âкiksorpâk.
14 Nelliutingmallo ingipoк Apostelit 12 it illagilugit.
15 Oкautivaillo: Killanâdlalauкpunga, saugârsuk una aularviksiorutiksaк nerrijomavlugo illagiluse âniaкârnanga.
16 Oкaupapsele, kingorngagut mattominga nerriniarungnaerpunga, Gûdib nâlegauvingane nâmakserкârtinnago.
17 Ermgusiârsuglo tiguvâ, кujalivlunelo oкarpoк: Tâmna tigusiuk aviklugolo illipsingnut.
18 Oкaupapse, immerniangilanga napârtub Waineliksab iptinganik, Gûdib nâlegauvia tikkerкârtinago.
*19 **Kaккôjarlo** tiguvâ, кujalivlunelo avgorpâ tâpkonungalo tunivâ oкarlunelo: Tagva timiga tunnijauniartoк pivluse; taimailioritse erкaumajauniksamnut.
20 Taimaktauк ermgusiârsuk tigugiva, nerrijarêramik, oкarlunelo: Tagva Testamentitâк aumne, tâmna кovijauniarpoк pivluse.
*21 **Ahâgle,** uvamnik pititsiniartub aggangit illagivlunga nerrimârvimnêput.
22 Inûble Erninga aileralloarpoк, sorlo issumasimmautaungmat. Inugle tâmna kappianamêk tâpsominga pititsijoк.
23 Ingmingnullo appersôtilerput, kinaungmangât akkunermingne taimailiorniartoк.
*24 **Akkerartâtilerputtauк** ingmingnut, kina akkunermingne anginerongmangât.
25 Oкautivaille: Attanersuit nunamêtut attaniotivut, pitsartuneкadlartullo taijauvut attanernik saimaijunik.

26 Illipsele taimailerniarase: illasele angnek nukkardlitunituksauvok, angajokaunerojorlo kivgatut-idlune.
27 Kina attanionersauvâ? nerrimârvingme iksivajok, kivgartortorlônêt? Taimnaungitok, nerrimârvingme iksivajôk? Uvangale akkunapsingne kivgatun-ipunga.
28 Illipsele najutsainalaukpapsinga kappiasugnimne.
29 Nâlegauviglo tunnijomavara illipsingnut, sorlo Atâtama kailaungmago uvamnut.
30 Nerriluselo immertuksauvose nerrimârvimne nâlegauvimnêtome, iksivaluselo iksivautane, Israêlib kinguvângit kittorngarêt 12 it erkartorlugit.
*31 **Nâlegarle** okarpok: Simon, Simon, ahâk Sâtanasib pijomagalloarpâse sannêjaromavluse sorlo kakkôjaksatitut.
32 Uvangale pivlutit tuksialaukpunga, okpernît soraerkonnago. Kingorngagullo ama sâgiaruvit, kattangutitit nakoksitiniakit.
33 Okautivâle: Nâlegak, opallungaersimavunga aiparilutit, parngnanaersimavingmut tokkomullo aikattigijomavlutit.
34 Kiovâle: Pêtruse, okaupagit, angutaunek uvlome niplerniangilak, missiarkârtinnak pingasuertorlutit, illitarsigavit uvamnik.
*35 **Okautivaille:** Tillijakattalaurapse pôkarase, ikpiârsokaraselo, ittigagutekaraselo, taipsomane ajoksalaukisê? Kiovat: Aukak.
36 Tagva okautivait: Mânnale pôkartub neksarliuk, taimaktauk ikpiârsuk. Taimaitokangituble annorâne pisiniutigiliuk, saviksoarsiniarlunelo pile.
37 Okaupapsele: Nellautsijariakarivut aglaksimajut uvamnik: Ajortullijut akkorngænnut pititaujok. Aglait uvamnik aglaksimajut nâmaksiniarput.
38 Kiovâlle: Nâlegak, ahâk, tagva saviksoâk magguk. Okautivaille: Nâmakpok.
*39 **Illutsimitulle** annivlunelo aularpok kakkamut orksoktalingmut. Illinniartingitalo mallikpât tagvunga.
40 Tagvungalo pigame, okautivait: Tuksiaritse, ôktortaulungnermut perkonnase.
41 Kemakpait tâva millûtib tupvingatun kannitigijomut, sêrkortorlunelo tuksiarpok.
42 Okarlunelo: Atâtak, pijomanguvit ermgusiârsuk una pêruk uvamnit; pijomajaraungitorle, pijomajat pile!
43 Engelille illangata killangmit sakkervigivâ nakkoksilugolo.
44 Tokkomullo aulaumajartitaugame tuksialualerpok. Kiægungningille kuttitut auktun-itut nunamut kattalerput.
45 Tuksiarnermille makkiname, illinniartine kiksarnermut sinniktut naipipait;

46 Окautivlugillo: Sôg sinnikpisê? makkititse tuksiarluselo, ôktortaulungnermut perkonnase.

*47 **Sulle** taimak окartillugo, ahâk, innugiartoкsuit кaglilerput; 12illo illangat, Jûdasemik attilik sivorlerivât; tâpsoma Jêsuse кannilerpâ kunigomavlugo.

48 Jêsusible окautivâ: Jûdase, Inub Erninga kunniklugo nellonailiviûk?

49 Najortingitale, кanoк, illiortoкalermat tækkogamik, окautivât: Nâlegaк saviksoarmik attortuksauvitâ?

50 Illangatalo, ajoкertuijoкsûb kivganga ullimavlugo, siutâ tallerpia nakkappâ.

51 Jêsusible kiovait окarlune: Issumamingnik pilit. Siutâlo aktorlugo mammitipâ.

52 Jêsusible ajoкertuijoкsuit, angajoкaujullo kattimavingme, angajoкaunerojullo tigujartortine окautivait: Sorlo inuartomut tikkipose, saviksoalijarluse ajaupialijalapselo.

53 Uvlut tamaita najortigilauкpapse kattimavingme, aktulaungilapsingalo aggangmut attautsemullônêt; tamadjale stundise, târtublo pitsartuninga.

*54 **Tigulerpâlle**, aularutivlugolo ajoкertuijoкsûb igloкsoanganut pitipât. Pêtrusible allivasiklune mallikpâ.

55 Ikkomamigle ikkitsivut avalut illuata кerкane, tagvanelo iksivalerput, Pêtruselo akkorngænnut ingipoк.

56 Kivgallo arnat illangata ikkomab senniane iksivajoк tækkogamiuk, tækkunâlerpâ окarlune: Tâpsomatauк illagilauкpâ.

57 Missiarporle окarlune: Arnaк, illitaringilara.

58 Killamiârsuglo kingorngagut, assiata kivgab tækkogivâ окarlune: Igvittauк taipkoa illagivattit. Pêtrusible kiovâ: Inuk, taimnaungilanga.

59 Ama кillamiojungnaermat, stundib attautsib kingorngagut, taipsoma assia окarivoк: Ahamarik, tâpsoma illagilaurivâ: Galilêamiôgame.

60 Pêtrusele окarpoк: Inuk окautsitit nellovakka. Sulle taimak окartillugo angutaunek niplerpoк.

61 Nâlekable кeviarlune Pêtruse tækkusarpâ. Pêtrusiblo Nâlekab окausinga erкarpâ, окautilaungmago: Angutaunek niplerкârtinnago missiarutigilârparma pingasuertorlutit.

62 Pêtruse tagva annivoк кeavlunelo kiksadlarlune.

*63 **Angutille** Jêsusemik tigusijut mittautigivât annaudlalâllo.

64 Mattuvlugolo, kênangagut erкsârdlugo apperivât окarlutiglo: Nellautalertigut, кia erкsârpâtît?

65 Assinginuttauк unuktunut окausilungnut окautigivât.

*66 **Kaulermalle**, inuit angajoкângit, ajoкertuijoкsuillo aglangniglo illissimajut кaggimiolerput, кiglisiniarviksoarmingnullo âpât.

67 Окarlutiglo: Kristuseoguvit окautitigut. Окautivaille: Окautigupse, okperiniangilapsinga;
68 Apperigupsele, kioniangilapsinga, aularкoniangilapsingalônêt.
69 Tamanna pivlugo mattoma kingorngane Inûb Erninga iksivajomârpoк Gûdib ajugaкangitub tallerpiata tungâne.
70 Tagva illûnamatsiatik окarput: Gûdib Ernerivâtît? Окautivait: (Nellâgut) окarpose, taimnauvunga.
71 Tâpkoalo окarput: Kigligiutjuteкariaкarungnaerpogut, nangminек кanninganit tussaraptigo.

KAPITEL XXIII.

Jêsusib Pilatusemut kiglisinniartauninganik. Herôdesemut âtauninganik. Barrabasemik. Jêsusib toккotæksaunerartauninganik, mittautigijauninganik, kikkiaktortauninganiglo, illuvertâuninganiglo.

ILLÛNATIGLO kattimajut nikkovilutik Pilatusemut âpât;
2 Passidlalerpâllo окarlutik: Kaujimavavut, inuit nâlegungnaertimmagit; attaniviksoarmullo Zinsit tunnijauкungilait, Kristuseovlunelo attanersoaк окartoк.
3 Pilatusible apperivâ: Jûdit attanerivâtît? Kiovâ окarlune: (Nellâgut) окarpotit.
4 Pilatuse ajoкertuijoкsoarnut inungnullo окarpoк: Inuk una pitlaræksaunasugingilara.
5 Tâpkoale katsungailutik окarput: Inuit aulatidlalauкpait ajoкertûtiminut, Jûdêame illûnane, Galilêamit pilerame, tamaunga pivlune.
6 Pilatusele Galilêamik tussarame, apperivoк, Galilêamiôngmangât?
7 Herôdesib attaniovinganit pijoк tussaramiuk, Herôdesemut âtauкovâ, uvlune taipkonane taimnatauк Jerusalemêngmat.
*8 **Herôdesible** Jêsuse tækkogamiuk, кuviasudlalerpoк, akkunit tækkojomadlalauramiuk, unuktunik tussaumagamiuk; tattamnartomik tâpsomangat tækkonajarasugællune.
9 Sunatuinarniglo appersorpâ. Kiungilâle sumiglônêt.
10 Ajoкertuijoкsuille aglangniglo illisimajut tagvanêtut passivât angijomik.
11 Herôdesible sorsuktuksaкotingitalo nachogivlugo mittautigivât, annorâmiglo кaккortamik attitipât, amalo Pilatusemut uttertipât.
12 Uvlorme tâpsomane Pilatuse Herôdeselo illanarêlerpuk; sivorngane ingmingnut ômisûtilauramik.

*13 **Pilatusible** ajokertuijoksuit angajokâllo inugasæksuillo attautsemut kaikovait.
14 Okautivlugillo: Inuk una uvamnut kaipasse, inungnik nâlegungnaertitsijomik okautigijase. Ahâglo, sâpsingne kiglisinialauktara, passitiksapsingniglo inungmut ômunga nagvâlaungilanga.
15 Herôdesetauk pinginivok; tâpsomunga tillilaurapse; ahâglo passitiksarsijokangilak tâpsomane tokkotsitiksangonermik.
16 Tamanna pivlugo sugiârlugo aularkojomavara.
17 Illutsimitut parngnanaersimavingmêtomik taipkonunga aularkojijuksaungmat, aularviksiorvik nelliutingmat.
18 Tagva illunamatsiatik nipperkortovlutik okarput: Pêruk una, Barrabasemik tunnitjivigitigut.
19 Tamna parngnanaersimavingmut ittertitaumajok, kippalijoksuit illagællugit, iglugasæksoarne inungmik tokkotsigamik.
20 Pilatusib ama nipperkortovlune okautivait, Jêsuse aularkojomagamiuk.
21 Taipkoale kaggudlarlutik okarput: Kikkiaktoruk, kikkiaktoruk!
22 Pingajuangniglo appersorpait: Kanoetomik ajortullilaukâ? tokkotaujutiksamik nagvârvigingilara; tamanna piv lugo issakadlarlugo aularkojomavara.
23 Nippersoarmulle perkotsainarpât kikkiaktortaukovlugo. Tâpkoalo ajokertuijoksuillo nippersoangit sugalulerpalliadlarput.
24 Pilatusib tâva perkovâ, taimak pijomangmatta.
25 Pijomajangillo malliklugit aularkovâ parngnanaersimavingmut ittertitaumajok, kippalijoksuit illagilugit inungmik tokkotsijok; Jêsusele unnertujutigivâ tâpkoa issumanginut.
*26 **Aularutigamitsuglo**, inuk tiguvât, Simonemik attilik Zirênemiok, perorsêvingmit pijok; tâpsomunga kikkiaktortauviksak erksuktaukovât, Jêsuse malliklugo.
27 Inugasæksuillo, arnagasaillo mallikpât, uggurivlugolo keagivât.
28 Jêsusible keviarpait okautivlugit: Jerusalemiut panningit, keanasinga, illipsingnigle kittorngapsingniglo keatitse.
29 Ahâgle, nelliutsomârpok okausekarviojuksak: Pillorid-larput kittorngisuitut, timillo ernilaungitut, iviangingillo amâmagviolaungitut.
30 Kakkâlungnut okaromâlerput tagva: Sittôrvigidlartigut! kakkârulangnullo: Ulliktigut!
31 Napârtok ômak taimailiormatsuk, kanok pannarmik pijokaromârkâ?
32 Assîgik magguk, ajortullijuk, âtaukattaugivuk tokkotaukovlugik.

33 Tagvungalo кaкkamut Golgatamik, imaipoк niaкovinertalingmik taijaujomut tikkinamik, tagvane kikkiaktorpât, inuartuglo; aipâ tallerpiata tungânut, aipâle saumiata tungânut.

*34 **Jêsusele** oкarpoк: Atâtak issumagijungnaervigikit; sulijatik nellongmagit.

35 Inugasæksuillo tagvanêtut tækkonârpat. Angajoкâllo inuit illagivlugit mittautigivât, oкarlutik: Assine ikajulauкpait, ingminik piulile, Kristuseogune, Gûdib annerijanga.

36 Sorsuktuksattauк mittautigivât, кannilerlugolo sêrnartomik âtsivigivât.

37 Oкarlutiglo: Jûdit attanerikpattit, illingnik nangminек piulidlarit.

38 Aglaittauk nippitipait кollânut, Grîchillo, Latainerillo, Ebrêerillo oкausinginik, imaitut: Jûdit attaningat.

*39 **Ajortullijugle** aipangata nivingaкattingata mittautigivâ oкarlunelo: Kristuseoguvit, illingnik nangminек piulidlarit, uvaguglo.

40 Aipangata suadlarlugo oкautivâ: Igvittauк Gûde erкsigingilat, tâpsotunaк (toкkomut) pitlartaugalloarlutît?

41 Uvaguglo pitlartaujariaкaramnuk, ajortullilauramnuk; tâmnale idluitullilaungilaк.

42 Jêsusemullo oкarpoк: Nâlegaк erкaringa, nâlegauvingnut tikkikuvit.

43 Jêsusiblo kiovâ: Ahamarik oкaupagit, uvlome aiparilârpagit Paradîseme.

44 Stundelo 6 olermat, nuname illûnâne târtoкsôlerpoк, stundit 9 ingat tikkidlugo.

45 Seкkinerlo кaumajungnaerpoк, kattimaviksûblo upkoкsoanga allikpoк кettermigut.

*46 **Jêsusele** nipperкortovlune oкarpoк: Atâtak, anernera aggangnut perкovara. Taimak oкarame, anernangêrpoк.

47 Angajoкâble illiortoкalauкtut tækkogamigit, Gûde nakoridlarpâ, oкarlunelo: Ahamarik, angut tâmna idluartôlauкtoк!

48 Inuillo illûnamatsiatik tagvanêtut, tamakkoninga tækkonârtut, кanorlo illiortoкalaungmat, tækkogamik, sagvitik pattaktordlugit utterput.

49 Illûnatigle illangit, arnallo tâpsominga malliksimajut Galilêamit, allivasiktome nangerput, tamakkoninga tamainik tækkunârlutik.

*50 **Ahâgle** angut, Jôsefemik attilik, kiglisiniarpaktut illangat, ajungitoк issumagiktorlo!

51 Tâpsoma issumaкattigilaungilait (Jêsuse toкkoкovlugo); tâmna Arimatîamit, Jûdit iglugasæksoangita illanginit pijoк, Gûdib nâlegauvinganik nerriungmijoк.

52 Tâpsoma Pilâtusemut ailune, Jêsusib timinga кenuarivâ.

53 Aккartipâ tâva, uvineruksaijamiglo immuserdlugo, illu-

vermullo illivâ ĸairtomut illulimajomut, inungmik illijiviolaungitomut sulle.
54 Uvloĸ tâmna opallungaijaiviovoĸ, sabbateolilarmelo.
55 Arnattauĸ illagællugo Galilêamit pijut, mallikput, illuveĸ ĸemmergojartordlugo, ĸanorlo timinga illijaulermangât.
56 Uttilerput tâva, mingoarutiksamiglo tippitsiariksaumiglo opallungaijaijartorput; sabbateotillugolo ĸikkarput, perĸojat malliklugit.

KAPITEL XXIV.

Kristusib makkininganik. Saĸĸertininganik Emauseliartungnut, Jerusalemelo. Killaliarninganik.

WOCHIB uvlungita sivorlerpângane illuvermut pivut, mingoarutiksallo âĸiksulauĸtatik neksarpait, assitiglo illagivait.
2 Ujaraksoarle aksakârtitavineĸ illuvermit naipipât.
3 Itterpullo, Nâlekablo Jêsusib timinga nenningilât.
4 Taimâk pivlugo siaklilermatta, ahâk angutik magguk sennianut pivuk, ĸeblertangnik ânnorâlik.
5 Erksilerput tagva, kênangillo kattalungavut. Tâpkoa oĸautivait: Sôg ômartoĸ ĸennerpisiûk toĸĸungajunê?
6 Tamânêngilaĸ, makkisimavoĸ, Erĸarsiuk, oĸautilaungmasse sulle Galilêamêdlune,
7 Oĸarlunelo: Inûb Erninga inuit ajortullijut agganginut pititaujariaĸarpoĸ kikkiaktortaulune, uvluglo pingajuangne makkitsomârpoĸ.
8 Oĸausingillo tâva erĸarpait.
9 Illuvermillo aularput, tamakkoninga tamainik 11 it assingillo oĸautijartorlugit.
10 Marîale Magdalêna, Johannalo, Marîalo Jakôbusib assingillo, tagva arnat tamattominga oĸartut Apostelinut.
11 Tâpĸoale oĸausingit unipkausetuinaunasugivait okperinagillo.
12 Pêtrusele nikkovidlune illuvermut aĸpangerpoĸ, illuanullo itsuarame, uvineruksaijat kissêta tækkovait, aulardlunelo; tattaminiarporlo, ĸanoĸ illiortoĸalaungmat.
*13 **Ahâglo**, illâgik magguk uvlorme tamattomane iglugasangnut aivut, Emausemik attilingnut, Jerusalemit stundinik pingasunik (pissuklune) ĸanningitigijunut.
14 Oĸarĸattigêkpuglo pijoĸalauĸtut tamakkoa tamaita pitjutigællugit.
15 Taimak oĸartillugik, ingmingnut apperiĸattautivlutik, Jêsusib anguvak ingergaĸattigivlugiglo.
16 Ijîgigle tautungititauvuk, illitarserĸonnagik tâpsominga.

17 Окautivagle: Kanок окâlavitîk illiptingnut ingergavlutik kiksalaptiglô?
18 Tagva aipangata kiova, Kleofasemik attiggub, окaudlugolo: Tujormitjanit illûnainit Jerusalemêtunit uvlune tamakkonane pijoкalauкtunik кaujimangitotôvêt?
19 Apperivaglo: Sumîk? Kiovâk: Jêsuse Nazaremioк pivlugo, nellautaijôlauкtoк pitsartudlarlune, piniarnernut окautsinullo, Gûdemelo inungnelo tamaine.
20 Tâmna ajoкertuijoкsoapta angajoкâptalo unnertujutiginerpât toккotauкovlugo, kikkiaktortauкovlugolo (senningajolingmut).
21 Uvagulle Israêlitit piulijauniarasugivavut tâpsomunga. Uvlomelo uvlut pingatserput, taimangat taimailiormatsuk.
22 Arnat illapta illangita illuvermut uvlârulauкtut кoaкsârtilauкpâtiguttauк,
23 Timinga nenninginamitsugôк, окariartorpullo Engelingnik tækkolauramigôк, ômartomik окartûngnik.
24 Illaptalo illuveк nellipsarpât, taimaglo naipipât, sorlo arnanut окautaungmat, (Jêsusele) nagvângilât.
25 Окautivaglo: Illisimaitotik, ômatîptikut erкeasuktotik, tamakkoninga tamainik okperlutik, nellautaijut окauserilauкtanginik.
26 Kristuse taimak âniatitæksaulaungilâк ânaunerminullo itterlunê?
27 Môseselo nellautaijullo tamaita окautigilerpait tâpkungnunga, aglangniglo tamainik aglaksimajunik tâpsominga tukkisititsiarlugik nellojungnaertipak.
28 Iglugasaille aivigijatik кaglileramigit, кângiutiniarкôlaulerpoк.
29 Noккarsarpâglo окarlutik: Uvaptingnêlaurit, uvluklilermat unnulermallo. Itterкattigivaglo tâpkunangnênialerdlune.
30 Iksivaкattigileramigik nerrivlutik, кaккôjaк tiguvâ, кujalivlunelo avgorpâ tapkungnungalo tunivâ.
31 Ijîgik tâva uititaulerpuk illitarivâglo. Sâmingnelo nippaivâk.
32 Ingmingnullo tâpkoa окalerpuk: Omativuk illuptingne ônarsilaungilâk, окautingmattiguk apкome, aglangnik nellojungnaertingmattigûk?
33 Stundemelo tamattomane nikkovipuk, uttermilutiglo Jerusalemut, 11 illo kattimajut naipipait, najortingillo.
34 Tapkoa окarput: Nâlegaк illa makkisimavoк, Simonemullo saккilauкtoк.
35 Tâpkoalo (magguk) unipkârvigivait apкome illuserilauкtamingnik, кannorlo illitarsijutigigamikko, кaккôjaк avgormago.
*36 **Tamattomingale** окauseкartillugit, Jêsusib nangminек akkorngænut pivlune окautivait: Ullapirsauteкaritse!

37 Koaksângalerpulle erksililarmiglo, anernênak tækkonasugællugo.
38 Okautivaillo: Sôg koaksângavisê? sôglo taimaitunik issumakarkisê ômattipsingnê?
39 Aggakka itigakkalo tækkulersigik, uvangauvunga nangminek; aktorlungalo tækkunârsinga: Anernek uvinekangilak saunekaranelo, sorlo uvanga tækkogapsinga pekartunga.
40 Taimaglo okarame, aggane ittikkanelo kemmergojaukolerpait tâpkonunga.
41 Kuviasungnermulle sulle okpingimatta, tattaminiarmattalo, okautivait: Ovane nerkiksakarkisê?
42 Mingeriablo jarrasimajub illanganik, igupsaujârtullo orksuænnik manijivut tâpsomunga.
43 Tiguvaillo, nerrilarmelo tækkoænne.
44 Okautivaillo: Tamædja okausikka, okauserilauktakka illipsingnut, sulle najulaurapse; pivlunga aglaksimajut illûnamatsiatik nellautsijuksaungmatta, Môsesib nellautaijullo aglangine, Dâvidiblo imgerutingine.
45 Tagva nellojungnaertipait, aglangnik tukkisilerkovlugit.
46 Okautivaillo: Taimak aglaksimavok, taimaglo Kristuse âniatitæksaulaukpok, makkituksauvlunelo, tokkungajunit uvluk pingajuangne.
47 Okâlakojilunelo attermine kakkialernermik issumagijaujungnaernermiglo ajornernit inukattigênut tamainut, Jerusalemiut pigiarkârlugit.
48 Illipsele tamakkoninga tamainik kigligiutsijôvose.
49 Ahâglo, atâtama okautigilauktanga illipsingnut tillijomavara. Illipsele iglugasæksoarne Jerusalemêtuksauvose, pângat pitsartunermik tunnitsiviokârase.
*50 **Tagvangalle** Betâniamut aitipait, agganelo kollangiutitidlugit saimartipait.
51 Taimaglo saimartikamigit kemakpait, killangmullo kongmuarpok.
52 Tâpkoale tuksiarvigivât, Jerusalemullo kuviasuvaksoadlarlutik utterivut;
53 Kattimavingmêtsainarlutiglo Gûde nakkoridlarpât kujagidlarlâllo.

EVANGELISTIB JOHANNESIB AGLANGIT.

KAPITEL I.

Kristusib nellâgut Gûdeoninganik uviningorninganiglo. Johannesib baptiterijub окautekarninganik Jêsusemik. Jêsusib annerosungninganik illinniartime sivorlinginik.

PIGIARNERME окausek ipok, окauserlo Gûdemêpok, окauserlo Gûdiovok.
2 Tâmna pigiarnerme Gûdemêpok.
3 Tamaitarsuit tâpsomunga pingortitauvut, tâpsomalo assiagut pingortisimangilat pingortisimajut.
4 Inôsek tâpsoma illuanêpok; inuillo inôsek kaumanerivait.
5 Kaumajorlo kaumaivok târtomut, târtomiullo tukkisingilât.
*6 **Inungmik** tillijaumajokarpok Gûdemut, Johannesemik attilingmik.
7 Tâmna tikkilaukpok kigligiutsijôvlune, kigligiutserkovlugo kaumajomik, illûnaita tâpsomunga okpertitaulerkovlugit·
8 Nangminek tâmna kaumajôlaungilak, kigligiutsijuksauvlunele kaumajomik.
9 Tamadja miksekârtok kaumajok, inungnik illunainik kaumaksaijok, nunamut tikkitunik.
10 Sillaksoarmêlauktok, sillaksoarlo tâpsomunga pingortitauvok; sillaksoarmiullo illitaringilât.
11 Inukotiminut tikkipok, inukotingitalo illaliungilât.
12 Tâpsominga illaliortut illûnaita, tâpkoa pitsartunermik tunitjivigivait, kittorngaulerkovlugit Gûdemut, okpertut tâpsoma attinganut.
13 Tâpkoa aungmit pingitut, uviniub pijomajanganillônêt, angutib pijomajanganillônêt, Gûdemille erniangomajut.
14 Окauserlo uviniolerpok, inôkattigællutalo, (ânanauningalo

tækkolaukpavut, ernetuab Atâtamit pijub ânanauningatut) saimanelijartok, miksekârnelijartorlo.

*15 **Johannese** tâpsominga kigligiutjivok, kaggudlarlunelo okarpok: Tâmnauvok okautigilauktara imâk: Kingunipkut kainiarpok sivunimnêlauktok, pilerkârtinnanga ilaurame.

16 Tâpsomalo pitakaloringninganit tigusilaukpogut saimanermik saimanermut.

17 Perkojalle Môsesekut tunnijauvut, saimanek miksekârnerlo Jêsuse Kristusekut pivuk.

18 Gûdemik tækkomajokangilak. Ernetuab, Atâtab sarliartangata, tamattominga nellojungnaertilaukpâtigut.

*19 **Tamædja** Johannesib kigligiutjininga, Jûdit tilliklermatta Jerusalemit ajokertuijunik Lêvitiniglo, apperijaukovlugo: Kinauvêt?

20 Kigligiutjivorlo sæglunanelo, kigligiutjivorlo: Kristuseungilanga.

21 Apperivâleo: Kinauvime? Eliaseôvet? Okarpok: Taimnaungilanga. Nellautaijôvet? Kiovailo: Aukak.

22 Tagva okautivât: Kinauvime? kiojungarkovluta uvaptingnut tilliklertunnut. Igvit kannok pivlutit okausekarket?

23 Okarpok: Ajokertuijub nippinga uvanga inukangitome: Nâlekab apkotiksanga âkiksorsiuk; sorlo nellautaijok Jesaiase okarmat.

24 Tillijaujullo Farisêerinit pijut.

25 Tâpkoa apperivât okautivlugolo: Sôg baptisivêt, Kristuseunginavit, Eliaseonaglônêt, nellautaijônaglônêt?

26 Johannesib kiovait okarlunelo: Imermut baptisivunga, akkunapsingnêlerporle illitaringitasse.

27 Tâmnauvok kingunipkut kainiartok, sivunimnêlauktok, nellopkotivigijara ittigagutîgik singêjarlugik.

28 Tamattominga pijokalaukpok Betabarame Jordanib akkiane, Johannesib baptisivingane.

*29 **Uvlub** aipangane Johannesib Jêsuse nellipsariartortine tækkovâ okarlunelo: Ahâk tagga Gûdib saugârsunga sillaksoarmiut ajorninginik nangmaktok!

30 Tâmnauvok okautigilauktara: Kingunipkut angut kainiarpok, sivunimnêlauktok; pilerkârtinnanga ilaurame.

31 Illitarilaungilaralo; Israêlekunulle illitarijaulerkovlugo, tamanna pivlugo baptisijartorpunga.

32 Johanneselo kigligiutjivok okarlunelo: Tækkolaukpunga, Anernek akkarmat killangmit, Taubetut, tâpsomanêlerdlunelo.

33 Illitarilaungitaralo; baptisijartorkojimale immermut, tâpsoma okautivânga: Tækkoleruvit Anernerub akkarvigijanganik kânganêvigijanganiglo, tâmnauvok Anernermut ajunginermut baptisijok.

34 Tækkolauкparalo; kigligiutsilungalo tâmna, Gûdib erneringmago.

*35 **Uvlub** aipangane Johannese tagvanênivoк illinniartime illâgik magguk illagællugik.

36 Jêsuselo arvertartoк tækkogamiuk, oкarpoк: Ahâk, tagga Gûdib saugârsunga!

37 Illinniartikitalo oкartoк tussarpâk, Jêsuselo mallikpâk.

38 Jêsusele кeviarpoк, malliktingnelo tækkovak, oкautivlugiglo: Suna кennerpitikkô? Tâpkoale oкautivâk: Rabbi (imaipoк: ajoкertuijoк), kikkunêkêt?

39 Tâpsoma oкautivak: Kailutik tækkojartortikkolo! Kaivuk tækkolugolo, uvlormelo tamattomane tâpsomane uvlilerpuk; stundele 10 iolerpoк.

40 Magguk tâpkua, Johannesemit tussartuk Jêsusemiglo malliktut, aipanga Andrêaseovoк, Simonib Pêtrusib nukkanga.

41 Tâpsoma angajune Simon naiperкârpâ, oкautivlugolo: Messîase naipipavut (imaipoк: Kristuse, ubvalo: mingoarsimajoк.

42 Jêsusemullo pitipâ: Jêsusib tækkogamiuk, oкautivâ: Simoneovotit, Jônasib erninga; Kêfasemik atteкartuksauvotit (imaipoк: Pêtrusemik, ubvalo: кairtomik).

*43 **Uvlub** aipangane Jêsusib ama Galilêamut aijomavlune Filippuse naipipâ oкautivlugolo: Mallinga!

44 Filippusele Betsaidamiôjoк, Andrêasiblo Pêtrusiblo iglugasæksoarmioкattingak.

45 Filippusib Natânaêl naipipâ oкautivlugolo: Tâmna naipilauкpavut, Môsesib perкojane nellautaijullo aglagutigilauкtangat, Jêsuse, Jôsefib erninga, Nazaremioк.

46 Natânaêliblo oкautivâ: Nazaretemit sumik ajungitomik pijoкarungnarкâ? Filippusib oкautivâ: Kailutit tækkojartoruglo!

47 Jêsusib Natânaêl tikkitine tækkovâ, oкautigivlugolo: Ahâk, tagga Israêlite idluartoк, nellangaineкangitoк!

48 Natânaêlib oкautivâ: Nakît illitarivingâ? Jêsusib kiovâ oкautivlugolo: Filippusemut кaiкojauкârtinnak, napârtub Faigeliksab attânêtillutit, tækkolauкpagit.

49 Natânaêlib kiovâ oкautivlugolo: Rabbi, Gûdib ernerivâtit,

50 Jêsusib kiovâ oкautivlugolo: Okperpotit oкautilaurapkit, napârtub Faigeliksab attânêtillutit tækkolaurapkit; tamattomangat pijariarкortunersanik tækkojomârpotit.

51 Oкautivlugolo: Ahamarik, ahamarik oкautivapse: Mattoma kingorngagut кilak angmajoк tækkoniarpasse, Gûdiblo Engelingit кangattartut aккartullo Inûb Erninganut.

KAPITEL II.

Jêsusib tattamnartullininganik sivorlerpâmik. Kaname Galilêametome. Aularviksiorvingmik Jerusaleme. Tempelib sujungaititauninganik. Jûdit nellunaikutamik tækkojamaningænnik.

UVLUK pingajuangne nulliarêlitainartokarpok Kaname Galilêamêtome; Jêsusiblo anânanga tagvanêpok.
2 Jêsusele illinniartingillo kaikojaugivut nulliarêlitainartungnut.
3 Wainelo amigarmat, anânangata Jêsuse okautivâ: Wainekarungnaerput.
4 Jêsusib okautivâ: Arnak, sulliarpîk illingnût? stundiga tikkisimangilak sulle.
5 Anânangata kivgat okautivait: Okausingit illipsingnut pinniarutigisigik.
6 Tagvanele illijaumajokarpok immekarvingnik ujarkanik pingasujortunik, Jûdit sujungaersautingita illusingititut; tâpkoa maggungnik pingasuniglônêt ôktutekasôngovut.
7 Jêsusib okautivait: Immekarvît ukkua immertulersigik. Tâpkoalo immertorpait ullipkidlugit.
8 Okautivaillo: Kallutitse mânna, âtsiluselo nerkiksalliortomut. Atsilerpullo.
9 Nerkiksalliortuble Waine immetuinaulauktok ôgamiuk, (kaujimananelo, nakit pingmangât, kivgalle immermik kallulauktut kaujimavât,) nerkiksalliortub uiksak kaikovâ,
10 Okautivlugolo: Illûnatik Waine mammarnek sivorlermik kaipât; kaikojaujullo immerugungnaerpatta, mammanginersak kaipât; igvit Waine mammarnek kingorliotipat.
11 Tamadja Jêsusib tattamnartitangita sivorlerpângat, piniartok Kaname Galilêametome, ajugakanginine sakkertiniaramiuk. Illinniartingitalo okperivât.
*12 **Mattoma** kingorngagut Kapernaumut attârpok, nangminek, anânanelo, kattangutinelo, illinniartinelo illagivlugit; tagvanelo akkunêngilat.
13 Jûdillo aularviksiorvingat kaglilerpok; Jêsuselo Jerusalemut majorarpok.
14 Kattimaviksoarmelo tuktuvangnik, saukaniglo, taubiniglo niorvgutiggit naipipait, kênaujaniglo taukseîjut.
15 Aklunâniglo ipperautsiorpok, illûnaitalo annitipait kattimaviksoarmit, saukallo tuktuvaillo illaliudlugit, kênaujaniglo taukseîjut kênaujakottingit serkitivait, sângillo ochotidlugit.
16 Taubiniglo niorvgutiggit okautivait: Tamakkoa annitisigik, atâtamalo iglunga niuverviotiniarasiuk.

17 Illinniartingitalo erkaumavât aglaksimangmat: Illungertornerub iglut pivlugo nungutipânga.

*18 **Tagva** Jûdit kiovât okautivlugolo: Sumik tattamnartitsivigijomavitigût taimailiorungnarnernût?

19 Jêsusib kiovlunelo okautivait: Kattimavik una assororsiuk; uvluglo pingajuangne napârtitsomagivara.

20 Tagva Jûdit okarput: Kattimavik una jârine 40 ine sennajaumavok, igvillo uvlune pingasune napârtitsomajât?

21 Timiminigle okarpok tailugo kattimavingmik.

22 Tokkungajunille makkisimangmat, illinniartingita erkaumavât, tamanna okautilaungmago; aglaillo, Jêsusiblo okauserilauktangit okperivait.

*23 **Aularvikslorvekarningane** Jerusalemêtillugo, unuktut okpilerput attinganut, tattamnartitangit tækkogamigit.

24 Jêsusible ingminik sungertorlungilait, illûnaita illitarigamigit.

25 Inungmiglo nellojungnaertitaujariakangilak kimullônêt; kaujimatsiarame inûb illumigijanginik.

KAPITEL III.

Jêsusib Nikodêmusiblo okarkattigêngnigingnik. Johannesib baptiterijub kigligiutsininganik ânanaunerpâmik kingorlerpâmiglo Jêsusemik.

ANGUTEKALAUKPORLE Farisêerit akkorngænne, Nikodêmusemik attilingmik, Jûdine angajokaujomik.

2 Tâpsoma unuangotillugo Jêsuse tikkipâ, okautivlugolo: Ajokertuijok, kaujimavogut, ajokertuijôvlutit Gûdemit pigavit; illiktut tattamnartitsijokarungnangimat, Gûdib aiparikpago kissiane.

3 Jêsusib kiovâ okautivlugolo: Ahamarik, ahamarik okaupagit: Nutâmik erniangongitub Gûdib nâlegauvinga tækkojungnangilâ.

4 Nikodêmusib okautivâ: Inuk kanok erniangojungnarkâ inukoarlunê? ama anâname timinganut itterungnarivâ erniangolunelô?

5 Jêsusib kiovâ: Ahamarik, ahamarik okaupagit: Erniangongitok immermut Anernermullo, Gûdib nâlegauvinganut pijungnangilak.

6 Uviningmit erniangojok uviniovok; Anernermille erniangojok anerniovok.

7 Tattaminiarutiginago, okautilaurapkit: Nutâmik erniangojuksauvose.

8 Annore issumaminik nane annordlerpok, sulluksungni-

ngalo tussaralloarpat; kaujimangilatille, nakit pingmangât, namullo aingmangât. Taimainivok neliat Anernermit erniangomajok.

9 Nikodêmusib kiovâ okautivlugolo: Kanok tamanna illinganiarkâ?

10 Jêsusib kiovâ okautivlugolo: Israêlitine ajokertuijôvêt, tamanalo kaujimanagô?

11 Ahamarik, ahamarik okaupagit: Kaujimajaptingnik okarpogut, tækkolaukaptingniglo kigligiutjivogut; kigligiutjiniptingniglo okpingilase.

12 Nunab pinginik okautijarangapse, okpinginapse: kanok okperajarkisê, kilaub pinginik okautinajarupse?

13 Kilangmullo kongmuartokangilak, kilangmit akkartok kissime, tagva Inûb Erninga kilangmêtok.

*14 **Sorlolo** Môsesib kuglugiangojârtok nappautilaungmago inukangitome, taimaktauk Inûb Erninga nappautjaujariakarpok;

15 Illûnatik okpertut tâpsomunga assiokonnagit, nungusuitomigle inôgutekarkovlugit.

*16 **Imâk** Gûdib sillaksoarmiut nagligivait, Ernetuane tunnilugo, illûnatik okpertut tâpsomunga assiokonnagit, nungusuitomigle inôgutekarkovlugit.

17 Gûdib Ernine tillilaungimago sillaksoarmut, sillaksoarmiunik erkartuerkovlugo; sillaksoarmiulle piulijaukovlugit tâpsomunga.

*18 **Tâpsomunga** okpertok erkartortauniangilak; okpingitorle erkartortaujarêrpok; Gûdib Ernetuangata attinganut okpinginame.

19 Tamædja erkartortaujutiksauvok, kaumajok sillaksoarmut tikkisimangmât, inuille târsoak ungaginersarivât kaumajomit. Piniarningit idluimatta.

20 Ajortullijub kaumajok ômigivâ, kaumajomullo aijomanane, piniarnerlungnine pidlartaukonnagit.

21 Miksekârnermigle piniartok, kaumajomut aivok, piniarnine sagvartaukovlugit; Gûdeme piniaramigit.

*22 **Mattoma** kingorngagut Jêsuse illinniartine illagællugit nunamut Jûdêamut pivok, tagvanelo piniarvekarpok tâpkoa illagællugit, baptisilunelo.

23 Johanneselotauk baptisivok sulle Enoneme, Salimib kannitangane, tamanna imiliksôngmat; tagvungalo tikkiput baptitaujomavlutik.

24 Johannese sulle parngnanaersimavingmut pititaungimat.

*25 **Tagva** Johannesib illinniartingit Jûdillo ingmingnut appersôtilerput sujungainermik (baptitaunermik).

26 Johanneselo tikkipât okautivlugolo: Ajokertuijok, angut

Jordanib akkianut tikkitigilauĸtat, kigligiudjutigijat, ahâk, tâmna baptisivoĸ, illûnatiglo tikkipât.
27 Johannese kiovoĸ oĸarlunelo: Inuk tigusijungnangilaĸ sumik, ĸillangmit tunnitjiviongikunc.
28 Illipse nangminеĸ kigligiudsijigivapse, oĸalaurama Kristuseunginimnik, tillijaugamale tâpsoma sivorngagut.
29 Nulliaksalik uiksauvoĸ, uiksable illanârijingata nangerdlunelo naipertorpâ, ĸuviasudlarporlo uiksab nippinganik. Tamanna ĸuviasungnera nâmaksilerpoĸ mânna.
30 Tâmna aglisijariaĸarpoĸ, uvangale miklileriaĸarpunga.
31 Takpângat tikkitoĸ tamainit anginerovoĸ. Nunamit pijoĸ nunamit pivoĸ, nunablo pinginik oĸarpoĸ. Kilangmit tikkitoĸ tamainit anginerovoĸ.
32 Kigligiudsivorlo tækkolauĸtaminik tussalauĸtaminiglo; illaliortoĸalungilarlo kigligiutsininganik.
33 Tâpsomingale illaliortub, tâpsoma maĸĸiterpâ Gûdib miksеĸârtôninga.
34 Gûdib tillijangata Gûdib oĸausingit oĸautigingmagit; Gûdib Anernеĸ tunningmago ôktûmut ôktornago (amigangitomigle).
35 Atâtab Ernine erdligivâ, tamaitalo tunnilauĸpait tâpsoma agganginut.
36 Erninganut okpertoĸ nungusuitomik inôseĸarpoĸ. Erninganut okpingitub inôseĸ tækkoniangilâ, Gûdible ningausingata ĸollangiangînarpâ.

KAPITEL IV.

Arnamik Samâriamiomik. Attaniub kivgangata erningata âĸilĸtauninganik Kapernaume Galilêamêtome.

NÂLEGARLE tukkisilerame, Farisêerit tussaumalermatta, Jêsuse ununnersanik illinniarteotitsingmat, baptisingmallo Johannesemit,
2 (Jêsuse nangminеĸ baptisingigalloarmat, illinniartimigulle,)
3 Tagva nuna Jûdêa ĸemakpâ, Galilêamullo ingergarmilune.
4 Nunale Samâria apĸotigijariaĸarpâ.
5 Tagva Samâriab iglugasæksoangita illanginut tikkipoĸ, Sicharemik attilingnut, iglugasait, Jâkob tunilauĸtangita ernerminut Jôsefemut ĸannitanginêtunut.
6 Jâkoble immeĸtarvinga tagvanêpoĸ. Jêsusele ingerganerminut merngortorame, tagva immeĸtarvingmut ingipoĸ; stundelo pingasujortôlerpoĸ.
7 Tagva arnaĸ Samâriamioĸ tikkilerpoĸ, immermik ĸallujartorlune. Jêsusib oĸautivâ: Immertilaunga.

8 (Illinniartingille iglugasæksoarnut aimavut nerкiksarsiniaromavlutik.)
9 Arnab Samâriamiub tagva oкautivâ: Sôg кenuvêt uvamnut immertitaunermik, Jûdiogavit, uvangale Samariamiut arnangita illangât? (Samâriamiullo Jûdillo ingmingnut illagêngimatta).
10 Jêsusib kiovâ oкautivlugolo: Gûdib tunnergutâ illitarilerungne, kinaungmangâllo illingnut oкartoк: Immertilaunga; tuksiarviginajarpat, tâpsomalo tunnitjiviginajarpâtit immermik inôgutilingmik.
11 Arnab oкautivâ: Nâlegaк, кallutiksaкangilatillônêt; immeкtarviglo ittingmat. Nakît inôgutilingmik immeкaralloarкêt?
12 Anginersauvêt atâtaptingnit Jâkomit, tunijijomit immeкtarvingmik ôminga uvaptingnut? Nangminerle ômangat immilauкpoк, кittorngangillo nergjutingillo.
13 Jêsusib kiovâ oкautivlugolo: Ummermik ôminga immertoк immerulerniarivoк.
14 Imermigle tunnergusiarijaminiк uvamnut immerniartoк immerungniarungnaerpoк issoкangitomut; imerle tunniniartara tâpsomunga illuane puilavioniarpuк immermik, inôtsemut nungusuitomut puilajomik.
15 Arnab oкautivâ: Nâlegaк, immermik tamattominga tunitjiviginga, immerugungnaerкovlunga, ovungartuksaujungnaerкovlunga кallujartorlunga.
16 Jêsusib oкautivâ: Ailerit, uit кaiкolugo, кailutillo ovunga.
17 Arnab kiovâ oкautivlugolo: Ueкangilanga. Jêsusib oкautivâ: Nellagut oкarpotit: Ueкangilanga.
18 Tellimanik ueкalauкpotit, mânnalo najortigijat uigingilat. Nellâgut oкarpotit.
19 Arnab oкautivâ: Nâlegaк tukkisivunga nellautaijôgavit.
20 Sivorlivut кaккame tamâne tuksialauкput (Gudemut; illipsele oкarpose: Jerusaleme kissiane tuksiarveкartuksaugapta.
21 Jêsusib oкautivâ: Arnaк okperinga, nelliutsomârpoк кaккame tamânelônêt, Jerusalemelônêt Atâtamut tuksiarveкarungnaervise.
22 Tuksiarvigijase nellovasse; uvagulle tuksiarvigijavut nellungilavut; piulijiksaк Jûdinit pingmat.
23 Nelliutsomârporle, nelliutijarêrporlo tuksiartut nellâgôrtut Atâtamik tuksiarveкarvingat anernerme miksекârnermelo; Atâtalo taimaitunik tuksiartiminik pijomavoк.
24 Gûde anerniovoк, tuksiartingitalo anernerme miksекârnermelo tuksiarvigijæksarivât.
25 Arnab oкautivâ: Kaujimavunga, Messîase tikkitsomâr-

mat, Kristusemik attilik; tâpsoma tikkikune, tamainik оkautiniarpâtigut.

26 Jêsusib оkautivâ: Tâmnauvunga, оkarkattigijat.

*27 **Taimak** оkartillugo, illinniartingit tikkiput, tattaminiarutigivâllo, arnak оkarkattigingmago. Оkangigalloarpulle: Sumik appersornikkêt? ubvalo: Sôg оkarkattigiviûk?

28 Tagva arnab imektautine kemakpâ tagvunga, ailunelo iglugasæksoarnut, inuillo оkautivait:

29 Kaititse, inuk tækkojartorsiuk, оkautjiga tamainik pinialauktamnik, Kristuseungimangât?

30 Tagva iglugasæksoarnit annilutiglo tikkilerpât.

*31 **Tikkerkârtinnagit**, illinniartingita innapât оkarlutiglo: Rabbi, nerrilerit!

32 Tâpsomale оkautivait: Nerkiksakarpunga kaujimangitapsingnik.

33 Tagva illinniartit ingmingnut оkarput: Kaitsijokalaunerkâ nerkiksanganîk?

34 Jêsusib оkautivait: Tamadja nerkîksara, tillijima pijomajanga piniarutigilugo, piniarningalo pijarêrlugo.

35 Nangminek оkalerpangilasê: Takkit sittamat nâkpatta, kattersivekalârpok? Ahâk, оkautivapse: Uititse, perorsêviglo tækkolersiuk; perortut kakkorsijarêrput kattitæksauvlutik.

36 Kibluijorlo akkilertauniksarsivok, kattersilunelo perortunik inôtsemut nungusuitomut, kuviasokattigêngniarlutiglo karngasuijok kibluijorlo.

37 Tamâne оkautsit nellautsingmatta: Tâmna karngasuivok, assia kibluivok.

38 Uvanga tillilaukpapse kibluerkovluse sennalaungitapsingnik; assise sennalaukput, illipselo sullianginut tikkipose.

*39 **Samâriamiulle** iglugasæksoarnit taipkonangat pijut unnuktut okperivât, arnab оkausingit pivlugit, kigligiutjijub: Tâpsoma оkautilaukpânga tamainik pinialaungnimnik.

40 Samâriamiulle tikkinamitsuk, kenuvigivât uvliviojomavlutik; uvlungniglo maggungnik tagvane uvlivok.

41 Ununnersallo okpilerput оkausingit pivlugit.

42 Arnamullo оkarput: Okperapta оkautsitit pitjutigijungnaerpavut, nangminek tussarapta tukkisilutalo, tâmna illa Kristuseongmat, sillaksoarmiut piulijingat.

*43 **Uvluk** magguk nângmannik, tagvangat aularpok, Galilêamullo ingergalerdlune;

44 Nangminerle Jêsuse kigligiutjivok, nellautaijok nunamine nakkorijaungimat.

45 Galilêamulle tikkingmat, Galilêamiut illaliorpât, tækkolauktut tamainik piniarninginik Jerusaleme aularviksiorviotillugo. Aularviksiorvingmut tikkilaungmigamik.

*46 **Jêsuselo** ama Kanamut Galilêamêtomut tikkinivok, immermik Wainiotitsivigilauktaminut.

47 Attaniuble kivgangita illangata erninga kanimavlune nellavok Kapernaume. Tâmna tussaumagame, Jêsuse Jûdêamit Galilêamut tikkingmat, tuksiarvigijartorpâ attersârkovlugo, ernine âkiktaukovlugo, tokkoniarkôrdlune kannimangmat.

48 Jêsusiblo okautivâ: Nellunaikutanik tattamnartuniglo tækkungikupse, okperomangilase.

49 Attaniub kivgangata okautivâ: Nâlegak, attersâlaurit kittorngara tokkokârtinnago.

50 Jêsusib okautivâ: Ailerit, ernît inôvok. Angullo tâmna okautsemik okarvionerminik Jêsusemut okperpok ailerlunelo.

51 Attersârtillugolo, kivgangita pârpât, nellojungnaertilugolo okautivât: Kittorngat inôvok.

52 Tagva kiglisiniarpait stundemik nakornersaulervigilauktanganik. Okautivâllo: Ikpeksak, stundit 7 oningæne ôlingnartub kemakpâ.

53 Tagva atâtanga tukkisivok, stunde tâmnaungmat, okautjauvine Jêsusemut: Ernît inôvok. Okpilerporlo iglomiokattine illûnaita illagilugit.

54 Tamadja Jêsusib tattamnartitangata aipanga, Jûdêamit Galilêamut tikkiname.

KAPITEL V.

Jêsusib Sabbateme Jârinik 38 inik kanimalauktok âkikpâ. Jûdit tamanna pivlugo unangmilugo pijut okarkattigivait suangavlugillo.

MATTOMA kingorngagut Jûdit uvloksiorvekarmatta, Jêsuse majorarivok Jerusalemut.

2 Jerusaleme saukat itterkattarvingata kiglingane tessekarpok, Ebrêeritut taijamik Betesdamik, tellimaniglo iglotalingmik.

3 Tamakkonane kannimajut unnuktut nellavut, tautungitut, tussiaktullo, uvinêrutisimajullo. (Tâpkoa utakkivut immiub aulatitauniarninganik.

4 Engele akkarpangmat tessermut, nelliuninga nelliutijarangat, immanganik aulatitsijartorlune. Neliat tagva sivorliovlune immiub aulatitauningata kingorngane missiktok tagvunga, tâmna pijungnailerpok, sumiglônêt kanimasermik pilik).

5 Inukarporle tagvane Jârinik 38 inik kannimavlune nellalauktomik.

6 Jêsusible tâmna nellajok tækkogamiuk, tussaramelo, tai-

mak sivitutigijomik nellalaungmat, окautivâ: Pijungnaileromavêt.

7 Kannimajub окautivâ: Nâlegaк, inuкangilanga, imeк aulajarangat, missiktitsijiksamnik tessermut; tikkikumalo assima ingiarpânga.

8 Jêsusib окautivâ: Makkitit, aumittitillo tigulugit aularit.

9 Tagvainarlo inuk tâmna pijungnailerpoк, aumittinelo tigulugit aularpoк. Uvlorle tamanna Sabbateovoк.

*10 **Tagva** Jûdit pijungnailauкtoк окautivât: Uvlome Sabbateovoк; idluangilaк aumittitit nangmakkangne.

11 Tâpsoma kiovait: Pijungnaertitima окautivânga: Aumittitit tigukit aularlutillo.

12 Tagva apperivât: Inuk imna kinauvâ, окautjît: Aumittitit tigukit aularlutillo?

13 Pijungnailertuble кaujimangilâ, kinaungmangât; Jêsuse кemmailaungmat, inuliksôngmat tagvane.

14 Kingorngagut Jêsusib kattimaviksoarme naipipâ, окautivlugolo: Udjertulerit; pijungnaerpotit; ajortullijungnaerit, sôngonersamik sugiartauкonak.

15 Inuk tâmna aivoк, Jûdillo окautijartorlugit, Jêsuseongmat pijungnaertitine.

16 Tamanna pivlugo Jûdit Jêsuse unangmivât toккotsomavlugo, taimailiulaungmat Sabbateotillugo.

17 Jêsusible kiovait: Atâtaga mânamut tikkidlune piniarpoк, uvangalo piniarivunga.

18 Tamanna pivlugo Jûdit pigannerterluarlutik toккotsomavât, Sabbate issumagingimago kissianeungitoк, окarmingmalle: Gûde atâtagigamiuk, ingminiglo Gûdemut adsiotilune.

*19 **Tagva** Jêsusib kiovait окautivlugillo: Ahamarik, ahamarik окaupapse: Ernek ingminik piniarungngnangilaк sumik, tækkojaminik Atâtamit kissênik; tâpsoma piniarutigijanga Ernerubtauк taimaluatsiaк piniarutigivâ.

20 Atâtab Ernine erdligivâ piniarninelo tamaita tækkojautipait tâpsomunga, sullelo piniarnerit pijariaкortunersat tækkotitjutiginiarpait tâpsomunga, tattaminiarutigijæksapsingnik.

21 Sorlo Atâtab toккungajut tuppaktingmagit, ômartilugillo, taimak Erningatauк ômartitsivoк pijomajaminik.

22 Atâta erкartuingimat kimiglônêt, Erninele erкartuijungortilauкpâ tamainik.

23 Ernek illûnainut nâlektauкovlugo, sorlo Atâta nâlengmatsuk. Ernermik nâlengitoк Atâtamiktauк nâlenginivoк tillijanganik.

24 Ahamarik, ahamarik окaupapse: Окausimnik tussartoк, окperilugolo tillijiga, tâmna inôsekarpoк nungusuitomik, erкartuivingmullo piniangilaк, toккomille inôtsemut nuktersimavoк.

25 Ahamarik, ahamarik окaupapse: Stunde nelliutsomâr-

poк, nelliutijarêrporlo, toккungajut Gûdib Erningata nippinganik tussarvingat; tamattomingalo tussartut inôniarput.
26 Sorlo Atâta inôseкarmat ingmine, taimaktauк Ernine tunitjivigivâ inôseкarкovlugo ingmine.
27 Pitsartunermiglo tunitjivigivâ, erкartuerкovlugotauк, Inûb Erneringmago.
28 Tattaminiarutiginasiuk tamanna. Stunde nelliutsomârmat illûnatik illuvernêtut tussaromârviksangat tâpsoma nippinganik;
29 Annivlutiglo makkitsomârput ajungitullilauкtut inônermut pijuksauvlutik, ajortullilauкtulle erкartuivingmut pijuksauvlutik.
30 Uvamnik sumik piniarungnangilanga. Tussartaptut erкartuivunga, erкartuineralo idluarpoк; pijomajara piniarutiginginapko, Atâtable tillijima pijomajanga.
31 Uvanga nangminimnik kigligiudsiguma, kigligiudsinera miksseкârtôngilaк.
32 Assigale kigligiudsivoк uvamnik; кaujimavungalo, kigligiudsineк miksseкârtôngmat, kigligiudsininga uvamnik.
33 Illipse tilliklilauкpose Johannesemut, tâmnalo miksseкârnermik kigligiudsilauкpoк.
34 Uvangale inungnut kigligiutjaujariaкangilanga; taimaitomigle oкautivapse, piulijaulerкovluse.
35 Taimna nenneroangolauкpoк ikkomalik кaumaijorlo; illipsele annikitomik кuviasûteкaromalauкpose кaumaninganik.
36 Uvangale pijariarкortunersamik kigligiutjuteкarpunga Johannesib kigligiutjininganit; piniarnerille, Atâtab кailauкtangit uvamnut, nâjerкovlunga tamakkoninga, piniarnerit tamakkoa piniarutigijakka, kigligiutjivut uvamnik, Atâtab tillingmanga.
37 Atâtalo tillijiga, tâmna kigligiutjivoк uvamnik. Tâpsoma nippinga tussalaungimarikpasse, tautualônêt tækkolaungilasse.
38 Oкausingalo illumigingilasse; okperinginapsiuk tâpsoma tillilauкtanga.
*39 **Aglangne** кenneritse; inôtsemik nungusuitomik pitaкarasugigapse tâpkonane; tâpkoangovullo kigligiutsijut uvamnik.
40 Uvamnullo кaijomangilase inôseкaromavluse.
41 Inungnut nertortaunasuangilanga.
42 Illitarivapsele, Gûdib naglingninganik illumiuteкanginapse.
43 Atâtama attingane tikkipunga illaliungilapsingalo. Assiga tikkipat attermine nangminermine, tâmna illaliorniarpasse.
44 Каnoк okperungnarкisê, nertortaujomautigupse illipsingnût? nertornarnerlo Gûdemit kissianit pijoк кennernagô?
45 Issumaniarase, uvanga Atâtab sângane passijomârapse.

Passiklertokarpok illipsingnik, Môsesemik ipsominga tættigijapsingnik.

46 Môsese okperigupsiuk, okperinajarivapsinga; uvamnik aglalaungmat.

47 Tâpsomale aglangit okperingikupsigik, kanok okausikka okperinajarpisigîk?

KAPITEL VI.

Kristusib nerrititsininganik 5000 inik. Arvertarninganik immiub kângagut. Okâlaninganik nerrinermik timinganik, immernermiglo aunganik.

MATTOMA kingorngagut Jêsusib Galilêab tessersoanga, tagva Tibêriasib tessersoanga ikârvigivâ.

2 Inugasæksuillo mallikpât, tattamnartitangit tækkolauktatik pivlugit, pinialauktangit kannimajunut.

3 Jêsusele kakkamut majorarpok, tagvungalo ingitsartorlune illinniartine illagællugit.

4 Aularviksiorvigle Jûdit uvloksiorvingat kaglilerpok.

*5 **Tagva** Jêsuse tækkosarpok tækkolunelo inugasæksoarnik tikkitiminik, Filippusemullo okarpok: Nakit kakkôjaksarsiniarpitâ makkoa nerkiksanginîk.

6 Taimagle okarpok ôktoromavlugo; kaujimagalloarame piniaromajaminik.

7 Filippusib kiovâ: Kakkôjat kênaujârsungnut 200 inut pissiangovaktut inuit tâpkoa amigarivait, mikkijomiglônêt attunit pigalloarunik.

8 Illinniartingita illangata, Andrêasib, Simonib Pêtrusib nukkangata, okautivâ:

9 Nukkappiakarpok ovane kakkôjanik tellimanik mingeriangniglo maggungnik pilingmik; kissianele unnuktoksoarnut tâpkoa suglunarput.

10 Jêsusible okautivait: Inugasæksuit ikterkosigik. Iviksukakarporle tagvane unuktunik. Tagva ikterput 5000 iokasait.

11 Jêsusible kakkôjât tiguvait, kujalivlunelo illinniartiminut tunivait, illinniartulle iksivajunut; taimaktauk mingeriangnit nâmagijaminik.

12 Kâgungnailermattale, illinniartine okautivait: Amiakut kattersorsigik, assiojokarkonnago.

13 Tagva kattersoilutik amârgaujat 12 it tættæpait amiakunik, kakkôjanit tellimanit, nerrilauktut kikkilauktanginik.

*14 **Inuit** Jêsusib tattamnartitanga tamanna tækkogamitsuk, okarput: Tâmna ila nellautaijôvok tikkituksak sillaksoarmut.

15 Jêsusele mallugosulerame, kainajarmatta tigujomavlu-

golo, attaniotitsomavlugo, ama кemâlerpoк кaккamut inutôvlune.

16 Unnulermalle illinniartut attârput tessersûb kiglinganut.

17 Umiaкortômullo ikkivlutik ikârniarlutiglo Kapernaumut. Tâкsijarêrporlo, Jêsusiblo tikkisimangilait.

18 Tessersoarlo mallilerpoк aккunaкsoarmut.

19 Epulauкârdlutik issaktanik 25,000 inik 30,000 iniglônêt ungasiktigijomut, Jêsuse immab кângagut pissuktoк umiaкortûblo кannitanganut tikkitoк tækkovât erкsilerlutiglo.

20 Tâpsomale oкautivait: Uvangauvunga, erкsinase!

21 Tagva umiaкortômut ikkerкolerpât; tagvainarlo umiaкortûb nuna aivigijomajatik tikkisimalerpâ.

*22 Uvlub aipangane inuit tessersûb miksânêtut tækkovut umiaкangimat assianik, illinniartingita ikkimavigijangænnik кissianik, Jêsusiblo illinniartine ikkeкattigilaungimagit umiaкortômut, illinniartingit кissimik aulalaungmatta.

23 Umiaкortûble assingit Tibêriasemit tagvunga pivut кaккôjamik nerrimârvingænnut Nâlekab кujalininganut.

24 Inuillo tækkogamik, Jêsuse tagvanêngimat, illinniartingillônêt. umiaкortûnut ikkilerivut, Kapernaumullo tikkilerlutik Jêsuselo кennerlugo

25 Tessersûblo akkiane nagvâramitsuk, oкautivât: Rabbi, кanga tamaungarpêt?

26 Jêsusib кiovait oкautivlugillo: Ahamarik, ahamarik oкaupapse tattamnartitakka tækkolauкtase, pivlugit кennilungilapsinga; кaккôjamigle nerrilaurapse кâgungnaerluselo.

27 Nerкiksamik nungusârtomik pinasuarase, inôtsemulle nungusuitomut itsainartomik, Inûb Erningata tunniniartanganik illipsingnut; tâmna Gûdib Atâtab naккitjusilaungmago.

28 Tagva oкautivât: Sumik piniartuksauvitâ, Gûdib piniarкojanginik piniarungnarlutâ?

29 Jêsusib кiovait oкautivlugillo: Tamadja Gûdib piniarкojanga, okperluse tâpsomunga tillijanganut.

30 Tagva oкautivât: Sumîк tattamnartitsiniarкêt, tækkovluta okperilutillo pijungnarкovluta? sumîк piniarкêt?

31 Sivorlivut Mannanik nerrilauкput inuкangitome, sorlo aglaksimangmat: Tâpsoma кaккôjamik tunnitjivigivait, nerкiksanginik.

32 Tagva Jêsusib oкautivait: Ahamarik, ahamarik oкaupapse: Môsesib кaккôjamik кilangmit tunnitjivigilaungilâse, Atâtamale кaккôjamik idluartomik tunnitjivigivâse кilangmit.

33 Tamædja Gûdib кaккôjanga, кilangmit pijoк, tunijijoк silaksoarmiunut inôtsemik.

34 Tagva oкautivât: Nâlegaк, кaккôjamik, taimaitomik tunitjivigitsainartigut.

35 Jêsusible oкautivait: Uvanga кaккôjauvunga inôgutilik.

Uvamnut кaijoк kângniarungnaerpoк; uvamnullo okpertoк immerosungniarungnaerpoк.

36 Oкautijarêrpapsele, tækkolaurapsinga; okperingilapsingalo.

37 Illûnatik Atâtama кaitangita uvamnut tikkipânga; uvamnullo pijoк annitinagolo ajæktorniangilara.

38 Kilangmit tikkinama, pijomajaraungitoк piniaromavlugo, tâpsomale tillijima.

39 Tamadjale Atâtama tillijima pijomajanga, assiojoкarкonnago tamainit, tunnilauкtanginit uvamnut, ômartitserкovlungale tâpkoninga uvlut naggatiksangænne.

40 Tamadjale tâpsoma tillijima pijomajanga, Erninganik tækkojoк okperivlugolo nungusuitomik inôgutekarкovlugo; uvangalo ômartitsomârpara uvlut naggatiksangænne.

41 Tagva Jûdit annûtigivât, oкarmat: Uvanga кaккojauvugna кilangmit tikkitunga;

42 Oкarlutiglo: Jêsuseungilâк una, Jôsefib erningâ? atâtangalo anânangalo illitaringilavût? кanorle oкarкâ: Kilangmit tikkitunga?

43 Jêsusib kiovait oкautivlugillo: Annûtjiкattigêngniarase!

44 Uvamnut tikkitoкarungnangilaк, Atâtab tillijima amuangippago; uvangalo ômartitsomârpara uvlut naggatiksangænne.

45 Nellautaijut aglangine aglaksimavoк: Illûnatik ajoкertortaumajôjomârput Gûdemut. Atâtamillo tamattominga tussartoк illinniarlugolo, tâmna кaijungnarpoк uvamnut.

46 Atâtamik tækkomajoкangilaк; Gûdemit pijub kissime Atâta tækkolauкpâ.

47 Ahamarik, ahamarik, oкaupapse: Uvamnut okpertoк, nungusuitomik inôseкarpoк.

48 Uvanga кaккôjauvunga inôgutilik.

49 Sivorlise Mannanik nerrilauкput inuкajuitome toккovlutiglo.

50 Tamadja кaккôjaк, кilangmit tikkitoк, tamattomangat nerrijoк, toккokonnago.

51 Uvanga кaккôjauvunga ômanartoк, кilangmit tikkitoк. Kaккôjamit tamattomangat nerriniartoк, inôniarpoк issoкangitomut. Kaккôjarlo tunniniartara, uvinigivara, tunniniartara, sillaкsoarmiut inôкovlugit.

52 Tagva Jûdit akkerartortigêlerput oкarlutiglo: Kanoк ôma uviningminik nerrititsungnarpâtigût?

53 Jêsusib oкautivait: Ahamarik, ahamarik oкaupapse: Inûb Erningata uvinga nerriniangikupsiuk, aungalo immernago, inôseкarungnangilase illupsingne.

54 Uvinimnik nerrijoк, aumniglo immertoк, nungusuitomik inôgutekarpoк, uvangalo ômartitsomârpara uvlut naggatiksangænne.

55 Uviniga illa nerkiksaungmat, augalo illa immiksauvlune.
56 Uvinimnik nerrijok, aumniglo immertok uvamnêtsainarpok, uvangalo tâpsomanêpunga.
57 Sorlo Atâtab ômajub tillingmanga, uvangalo inôgama Atâta pivlugo: taimaktauk uvamnik nerrijok inôniarivok pivlunga.
58 Tamadja kakkôjak, kilangmit tikkitok; imângungitok, sivorlise Mannanik nerrilaungmattatut, tokkovlutiglo. Kakkôjamik tamattominga nerrijok inôniaromârpok issokangitomut.
59 Tamattominga okâlavok illinniarvingme, ajokertuigame Kapernaume.
*60 **Illinniartingitale** unuktut, tamanna tussaramitsuk, okarput: Okautsit tamakkoa sôngudlarput; kia tussarungnarkagît?
61 Jêsusele illumigut mallugosulerame, illiniartingita tamanna annûjutigingmatsuk, okautivait: Tamanna sinnaungajutigivisiûk?
62 Kanôk, Inûb Erninga tækkojomârupsiuk kongmuartok takpikkunga itsainarvingminut sivorngane?
63 Anernek tagva ômartitsijok! uvinik piungilak. Okautsit okauserijakka annerniovut inôgutaularmiglo.
64 Akkunapsingnêtokarporle illanginik okpingitunik. Jêsuse pigiarninganit kaujimatsiaralloarmat, nelît okpingimatta, neliatalo pititsomârmago.
65 Okarporlo: Tamanna pivlugo okautilaukpapse: Uvamnut tikkitokarungnangilak, Atâtamut tamattominga tunitjiviogune kissiane.
66 Taimangat illinniartingita unuktut tunnupât ingergakattigijungnaerlugolo.
*67 **Tagva** Jêsusib 12 it okautivait: Illipsetauk aularomagivisê?
68 Tagva Simonib Pêtrusib kiovâ: Nâlegak, namût aijuksauvitâ? Igvit okausekarpotit nungusuitomik inôgutilingnik.
69 Uvagullo okpilaukpogut illitarsilerlutalo, Kristuseogavit, Gûdib ômajub Erninga.
70 Jêsusib kiovâ: Uvanga 12 iojose annerilaungilapsê? illaselo attausek Sâtanaseovok.
71 Jûdasele Issariot, Simonib (erninga) okautigivâ; tâpsoma kingorngagut pitipâ; tâmnalo 12 it illangat.

KAPITEL VII.

Kristusib okâlaninginik kattimaviksoarme, uvloksiorvingme, akkerkunik millukatalingnik iglokarvingme.

MATTOMA kingorngagut Jêsusib Galilêa ingergavigivâ; Jûdêa ingergavigijomanginamiuk, Jûdit tokkonasuarmatsuk.
2 Jûdille uvloksiorvingat, akkerkunik millukatalingnik iglokarvingat kannilerpok.
3 Tagva kattangutingita okautivât: Parngnailerit aularlutillo Jûdêamullo ailerit, illinniartitittauk tækkokovlugit piniarnernik piniarnerijarnik.
4 Angigutjilune piniartokangimat sumik, tauktaujomagune. Taimailioruvit, sakkijâlerit sillaksoarmiunut.
5 Kattangutingitalônêt okperingimatsuk.
6 Tagva Jêsusib okautivait: Piviksara nelliutisimangilak sulle; piviksasele nelliutitsainarpok.
7 Sillaksoarmiut ômigijungnangilâse, uvangale ômigivânga, tâpkoninga kigligiutsigama, piniarningit idluingmatta.
8 Illipse uvloksiorvingmut tamattomunga majoraleritse. Uvanga majoraromangilanga sulle uvloksiorvingmut tamattomunga, piviksara nelliutisimangimat sulle.
9 Tamattomingale okautijarêramigit, Galilêamêtuarpok sulle.
10 Kattangutingille majoralermatta, tagva uvloksiorvingmut tamattomunga majoralerivok, sakkijârane angijutjivlunele.
11 Tagva uvloksiorviotillugo Jûdit kennerpât okarlutiglo: Imna nanêkâ?
12 Tâpsomingalo okarnijokadlarpok inuit akkorngænne. Illangit okarput: Ajungitôvok. Assingille okarput: Aukak, inuille uivêrivait.
13 Sagvartomigle okartokangilak tâpsominga, Jûdit erksigigamigit.
*14 **Uvloksiorviotillugole** Jêsuse majorarpok kattimaviksoarmut, ajokertuilunelo.
15 Jûdillo tattamminiarutigivât, okarlutiglo: Kanok ôma aglait kaujimavagît, illinnialaungigalloaramigit.
16 Jêsusib kiovait okautivlugillo: Ajokertûtiga uvamnit pingilak, tâpsomangalle tillijimnit.
17 Tâpsoma pijomajanganik piniaromajokarpat, tukkisiniarpok, ajokertûsek tamanna Gûdemit pingmangât, ubvalo uvamnik okâlamangârma.
18 Ingminik okâlajok nertortauniksaminik kennerpok; tâpsomale tillijime nertornarninganik pinasuartok, tâmna miksekârtôvok, idluinekangilarlônêt tâpsomane.

19 Môsesib perkojanik tunitjivigilaungilâsê? Akkunapsingnelo malliktokangilak perkojanik! sôg tokkonasuarpisingâ?
20 Inuit koivut okarlutiglo: Sâtanasekarpotit; kia tokkonasuarpâtit?
21 Jêsuse kiovok okarlunelo: Tattamnartitamik attausênarmik pinialaukpunga, illûnapselo tattamminiarutigivasse.
22 Môsesib kippinermik perkolaukpâse (Môsesemit pingigalloartok, atâtagijaptingnille); inuglo kippivasse Sabbateme.
23 Inugle kippijaukpat Sabbateme, Môsesib perkojangit asserortaulerkonnagit: sôg ningarivisingâ, inuk illûnât âkilaurapko Sabbatemê?
24 Kallinetuinak malliklugo erkartuiniarase, erkartuinermigle idluartomik erkartuileritse.
25 Tagva Jerusalemiut illangit okarput: Tâmnaungilâk tokkonasuartangât?
26 Ahâglo agviartaunane okâlavok, innertingilâllônêt. Angajokâvut tukkisimarilerkât mânna, tâmna kollarnangitomik Kristuseongmât?
27 Kaujimavogulle, tâmna nakit pingmangât; Kristusele tikkipat, kaujimajokarniangilak, nakit pingmangât.
28 Tagva Jêsuse kattimaviksoarme nipperkortovlune ajokertuilerpok okarlunelo: Ahaila illitarivapsinga, kaujimavoselo nakit pingmangârma; uvamniglo tikkisimangilanga, miksekartotôvorle tillijiga illitaringitase.
29 Uvangale illitarivara; tâpsomangat pigama, uvamniglo tilliklilaukpok.
30 Tagva tigunasuarpât; aktuijokangilarle tâpsominga stundinga tikkisimangimat sulle.
31 Inuille unuktut okperivât, okarlutiglo: Kristuse tikkikune, ôma piniarnerijanginit tattamnartullinersauniarkâ?
32 Farisêerillo tussaumalerput, inuit taimak okautigingmatsuk. Tagva Farisêerit ajokertuijoksuillo kivganik tilliklerput, tigujaukovlugo.
33 Tagva Jêsusib okautivait: Sulle annikitomik najorniarpapse, kingorngagullo tâpsomunga ainiarpunga tillijimnut.
34 Kenneromârpapsinga nenninangalo; najugaralo tikkitsungnangilase.
35 Tagva Jûdit ingmingnut okarput: Namut aijomavâ una, nennijæksaringinaptigô? Grîchinut, sunatuinarnut siamangajunut aijomavâ, Grîchit ajokertoriartorlugît?
36 Okausingit kanok tukkekarkât? okarame: Kenneromârpapsinga nenninangalo; najugaralo tikkitsungnangilase!
*37 Uvloksiorviuble tamattoma uvlungita kingorlerpângænne, kuvianarnerpângænne, Jêsuse nikkovipok, nipliarlunelo okarpok: Imeruktokarpat, kailerle uvamnut, immerlunelo!

38 Uvamnut okpertub timinganit, sorlo aglaksimangmat, kôggut inôgumik immagit kôleromârput.
39 Taimagle okarpok Anernek pitjutigilugo, okperijingita tunnergusiæksangat; Anernek ajunginek tikkisimangimat sulle, Jêsuse ânanausijaungimat sulle.
40 Inuille unuktut, okautsinik tamakkoninga tussartut; okarput: Tâmna nellautaijôvok idluartok.
41 Assingille okarput: Kristuseovok. Illangit okarput: Kristuse Galilêamit tikkituksauvâ?
42 Aglait imaingilât: Dâvidib kinguvânginit, iglugasangnit Betlehemit, Davidib najugarilauktanganit, Kristuse tikkituksaungmât?
43 Taimak inuit akkerartortigêlerput tâmna pivlugo.
44 Illangitale tigujomagalloarpât; aktuijokangilarle tâpsominga.
45 Kivgat ajokertuijoksoarnut Farisêerinullo tikkiput. Tapkoalo okautivait: Sôg kaingipisiûk?
46 Kivgat kiovut: Okâlajokalaungimarikpok sulle inungmik, inuktut ipsotunak.
47 Tagva Farisêerit kiovait: Illipsetauk uivêrijauvisê?
48 Angajokât Farisêerillônêt illangata okperivaûk?
49 Inuille, perkojanik kaujimangitut, ômінarneraræksauvut.
50 Tagva Nikodêmusib, unnuangotillugo (Jêsusib) nellipsartigilauktangata, tapkoalo illangata okautivait:
51 Perkojat pigijavut malliklugit inungmik erkartuijuksauvitâ, kiglisiniartaukârtinnago tukkisijaukârtinnagolo piniarninginîk?
52 Tâpkoa kiovât okautivlugolo: Galilêamiôgivêt? kiglisiniarit tækkolutillo, Galilêamit nellautaijomik pijokangilak.
53 Taimak illûnatik angergaleıput.

KAPITEL VIII.

Jêsusib idluarsaininganik arnak ajortullilauktok pivlugo. Inuit akkerartortigêngningænnik Kristusib ajokertûtingit illinniartingitalo illusingit pivlugit.

JÊSUSELE kakkamut orksoktalingmut aivok.
2 Kaulermallo kattimaviksoarmut kailerivok, inuillo illûnatik tikkipât, ingidlunelo ajokertorpait.
3 Aglangniglo illisimajut Farisêerillo arnamik âtsivut tâpsomunga, tigujamingnik anguniartillugo, akkorngænnullo pitipât.
4 Okautivlugolo: Ajokertuijok, arnak una anguniartillugo appakataujok!

5 Môsesible perkojane perkolaukpâtigut, taimaitut millorlugit ujarkanut; Igvit kanok okarkêt?
6 Taimagle okarput ôktoromavlugo, passitiksakaromavlutik tâpsomunga. Jêsusele okkolerpok, tikkerminullo aglaklune nunamut.
7 Apersorannermâtsugle, makkilerpok, okautivlugillo: Akkunapsingne ajornekangitub millorkârliuk ujarkamut.
8 Ama okkovlune aglakkivok nunamut.
9 Tamanna tussaramitsuk, kingorlerêklutik annilerput innukoarnernit inôsuktut tikkilugit, issumamingnut passijauvlutik. Jêsuselo kissimeotilugo kemmaktauvok, arnarlo kerkane nangertok.
10 Jêsusele makkilerpok; inuksinginamelo arnab assianik, okautivâ: Arnak, ipkoa passijitit nanêkât? erkartortaumangilatît?
11 Tâpsomale okautivâ: Ahaila Nâlegak. Jêsusible okautivâ. Tagva uvangatauk erkartoromangilagit; aularit, kingorngane ajortullijungnaerit.
*12 **Tagva** Jêsusib okarvigigivait okarlunelo: Sillaksoarmiut kaumanerivânga; uvamnik malliktok târtome arvertarniangilak, kaumajorle inôgutaujok piginiarpâ.
13 Tagva Farisêerit okautivât: Illingnik kigligiutjivotit, kigligiutjinît miksekârtôngilak.
14 Jêsusib kiovait okautivlugillo: Uvamnik kigligiutjiguma, kigligiutjinera miksekârtônajarpok; kaujimagama, nakit pingmangârma, namullo ainiarmangârma. Illipsele kaujimangilase, nakit pingmangârma, namullo ainiarmangârma.
15 Illipse uvinik malliklugo erkartuivose; uvanga erkartuingilanga kimiglônêt.
16 Erkartuigumale, erkartuinera idluartôvok; kissimaunginama, uvangale Atâtagalo tillijiga.
17 Perkojipsingne aglaksimavok, inuk magguk kigligiutjiningak miksekârtôngmat.
18 Uvangauvunga kigligiksautijunga uvamnik, Atâtagalo tillijiga kigligiutsigivok uvamnik.
19 Tagva okautivât: Atâtat nanêkâ? Jêsusib kiovait: Uvamniglônêt, Atâtamiglônêt illitarsingilase; uvanga illitarigupsinga, Atâtagatauk illitarinajarivasse.
20 Okautsit tamakkoa Jêsusib okauserivait Gûdib iklervingata sennianêdlune, ajokertuigame kattimaviksoarme; tigusijokangilarlo tâpsominga; stundinga tikkisimangimat sulle.
*21 **Tagva** Jêsusib ama okautivait: Aularniarpunga kenneromârpapsingalo, tokkoluselo ajornipsingne; aiviginiartara tikkitsungnangilase.
22 Tagva Jûdit okarput: Ingminik tokkotsomavâ? okarame: aiviginiartara tikkitsungnangilase.

23 Окautivaillo: Illipse mângat pivose, uvanga takpângat pivunga; illipse sillaкsoarmit tamattomangat pivose, uvanga sillaкsoarmit tamattomangat pingilanga.
24 Taimak токкojomârnipsingnik ajornipsingne окautilauк-papse; токкojomârapse ajornipsingne, okpingikupse uvangau-gama.
25 Tagva окautivât: Kinauvêt? Jêsusiblo окautivait: Si-vorlermik tâmna окarкattigijise.
26 Unnuktunik окausiksaкarpunga illipsingnut erкartuitik-saкalarmalo; tillijigale miksекârtôvoк; tussalauкtakkalo tâp-somangat окauserivakka sillaкsoarmiunut.
27 Tukkisingilâlle, Atâtamik окarvigingmagit.
28 Tagva Jêsusib окautivait: Inûb Erninga nappautigup-siuk, illitarsijomârpose uvangaunimnik, uvamniglo pinginimnik; sorlole Atâtab ajoкertulaungmanga, taimak окâlavunga.
29 Tillijimalo illagivânga, Atâtab кissimauкungilânga; pi-niatsainarama кuviagijanganik.
*30 **Taimak** окâlatillugo unuktut okperilerpât.
31 Tagva Jêsusib Jûdit okperijine окautivait: Окausikka mallitsainalerupsigik, idluartunik illinniartigivapse.
32 Miksекârnerlo illitariniarpasse, miksекârnerublo kivgau-jungnaertiniarpâse.
33 Tagva kiovât: Abrahab kinguvârivâtigut kivgaungitsai-narlutalo kimullônêt; кanoк окarкêt: kivgaujungnaerniarpose.
34 Jêsusib kiovait окautivlugillo: Ahamarik, ahamarik окaupapse: Ajortullijoк kivgauvoк ajornernut.
35 Kivgarle iglomêtsainarniangilaк, ernerle tagvanêtsainar-niarpoк.
36 Ernerub tagva kivgaujungnaertikpasse, nellâgut kivgau-jungnaerpose.
37 Nellungilanga, Abrahab kinguvâringmase; токкonasuar-papsingale; окausikka itterviksarsingimatta akkunapsingne.
38 Окâlavunga tækkolauкtamnik atâtamne; taimailiorivose tækkojapsingnik atâtapsingne.
39 Tagva kiovât окautivlugolo; Abraha atâtagivavut. Jê-susib kiovait: Abrahab кittorngarikpasse, Abrahab pinialauк-tangit piniarajarivasse.
40 Mânnale токкonasuarpapsinga, inuk taimaitoк, miksе-кârnermik окautjijoк illipsingnut, tussalauкtamnik Gûdemit: Abraha taimailiulaungilaк.
41 Atâtapse piniarningit piniarnerivasse. Tagva окautivât: Tammangainâgaungilagut; attautsemik atâtaкarpogut, Gûdemik.
42 Jêsusib окautivait: Gûde atâtagigupsiuk, nagliginajar-papsinga; annilaurama, Gûdemillo pilunga; uvamnik кailaung-inama, tâpsoma tillivânga.

43 Sôg okausikka illitaringipisigîk? okausikka tussarungnanginapsigik.
44 Atâtapsingnit Sâtanasemit pivose, atâtapselo ikliguningit malligomavasse. Tâmna inuartôvok pigiarninganit, miksekârnermêtsainalaungitorlo; miksekârnek tâpsomanêngimat. Sæglonermik okâlagune, nangminerijaminik ovâlavok; sæglotojoksôgame, sæglonerublo atâtagivâ.
45 Uvangale miksekârnermik okâlagama okperingilapsinga.
46 Nelipse akkunapsingne ojornermik passijungnarpângâ? Miksekârnermigle okâlaguma illipsingnut, sôg okperingilapsingâ?
47 Gûdemit pijub Gûdib okausingit tussarpait; tamanna pivlugo tussangilase, Gûdemit pinginapse.
48 Tagva Jûdit kiovât okautivlugolo: Nellâgut okangilagût, Samâriamiogavit, Sâtanasekalarpillô?
49 Jêsusib kiovait: Sâtanasekangilanga, atâtagale nertorpara, illipselo nachogivapsinga.
50 Nertortauniksara kenningilara, kennertokarporle tamattominga erkartuilunelo.
51 Ahamarik, ahamarik okaupapse: Okausimnik malliktub, tokko tækkoniangilâ issokangitomut.
52 Tagva Jûdit okautivât: Mânna nellojungnaerpogut Sâtanasekaravit. Abraha tokkolaukpok, nellautaijullo; okarpotillo: Okausimnik malliktub tokko ôngniangilâ issokangitomut!
53 Anginersauvêt atâtaptingnit Abrahamit tokkolauktomît? nellautaijullo tokkolaurivut. Illingnik sunautipît?
54 Jêsusib kiovait: Uvamnik nertortiguma, nertornera piungilak. Atâtagale, tâmnauvok nertordlertok uvamnik, okautigijase Gûdigivlugo.
55 Illitaringilasselo. Uvangale illitarivara. Okarajarumalônêt: Illitaringilara; sæglokitsinajarpunga illipsitut. Illitarivarale okausingillo mallikpakka.
56 Abraha atâtase kuviasulerpok, uvluksamnik tækkojuksaugame; tækkogamiuglo kuviasulerpok.
57 Tagva Jûdit okautivât: Jârekarnak sulle 50 inik, Abrahalo tækkolaukpiûk?
58 Jêsusib okautivait: Ahamarik, ahamarik okaupapse: Abraha ilerkârtinnago uvanga ipunga.
59 Tagva ujarkanik tigusivut milloromavlugo. Jêsusele ijerpok annilunelo kattimavingmit, akkorngattigut.

KAPITEL IX.

Kiglinganit tautungitomik Kristusib tautuktitsininganik.

JÊSUSELO sennerкotsivoк tækkovlunelo erniangonerminit tautungitomik.

2 Illinniartingitalo apperivât oкarlutiglo: Ajoкertuijoк, kina ajortullilauкâ, tâmna, angajoкâgiglônêt, tautugane erniangongmat?

3 Jêsusib kiovait: Tâmnalônêt, angajoкâgiglônêt ajortullilaungilat; Gûdible piniarningit saккertitaulerкovlugit tâpsomane?

4 Tillijima pinniarningit piniaræksarivakka uvlôtillugo; unnuangojomârpoк kialônêt piniarvigijungnangitanga.

5 Sillaкsoarmêtillunga кaumaniovunga sillaкsoarmiunut.

6 Taimak oкarêrame, nunamut oriarpoк nuvaglo ivjomut akkudlugo, tamattominga tautungitub ijîgik mingoarpak,

7 Oкautilugolo: Siloab (imaipoк: tillijab) tessinganut ailerit ermiklutillo. Tagva ailerpoк ermiklunelo, tautuklunelo кaivoк.

*8 **Sillalingit**, tautuktullo tâpsominga sivorngane, кennujôngmat, oкarput: Tamnaungilâк iksivalauкtoк кennuvlunelô?

9 Illangit oкarput: Tâmnauvoк. Illangille: Adsigivâ. Nangminerle oкarpoк: Tâmnauvunga.

10 Tagva oкautivât: Kanoк tautuktitaulerpêt?

11 Kiovoк oкarlunelo: Inûb, Jêsusemik attiggub, ivjoк sennavâ, mingoarlugiglo ijîkka, oкarlunelo: Siloab tessinganut ailerit, ermiklutillo. Ailerpunga ermiklungalo, tautulerlungalo.

12 Tagva oкautivât: Taimna nanêkâ? Oкarpoк: Nellovunga.

*13 **Tagva** Farisêerinut aularutivât tautulaungitoк.

14 Sabbateovorle, Jêsusib ivjoк sennangmago ijîgiglo uitingmagik.

15 Tagva Farisêerittauк ama apperivât, кanoк tautuktitaulermangât? Tâpsomale oкautivait: Ivjomik illijivoк ijîmnut, ermilerpungalo, mânnalo tautukpunga.

16 Tagva Farisêerit illangit oкarput: Inuк taimna Gûdemit pingilaк, Sabbate issumaginginamiuк. Assingille oкarput: Kanoк inuк ajortolik taimak tattamnartitsijungnarкâ? Akkerartortigêlerpullo.

17 Tautulaungitoк ama oкautivât: Sumik oкarкêt tâpsominga, ijîkik uitilaungmagîk? Tâmnale oкarpoк: Nellautaijôvoк.

18 Jûdille okperingilât tautulaungininga, tautulerningalo, кaiкojerкâratik tâpsoma tautulertub angajoкâgingnik.

19 Apersorlugiglo okautivakit: Ernerivitikô una, okautigijatik tautugane erniangolauktomîk? Kanok illingavâ, mânna tautulermât?
20 Angajokâkita kiovait okautivlugillo: Kaujimavavuk, tâmna ernerigaptigo, tautuganelo erniangolaungmat;
21 Kanorle mânna tautuktitaungmangât, nellovoguk. Inumariogalloak, apperisiuk; ingminik okarkosiuk.
22 Taimak angajokâgik okarpuk, Jûdit erksigigamikik. Jûdit kajusikattigêjarêrmatta, tâpsominga Kristuseojomik kigligiutsijokarpat, tâmna kattimavingmit avitaukovlugo.
23 Tamanna pitjutigilugo angajokâgik okarpuk: Inumariogalloak, apperisiuk.
24 Tagva aipanganik inuk tautulaungitok kaikolerpât okautivlugolo: Gûde nertoruk. Kaujimavogut, inuk tâmna ajortôngmat.
25 Tâmna kiovok okarlunelo: Ajortôngmangât nellovara; attautsemik nellungigalloarpunga, tautulaunginama, mânnalo tautulerama.
26 Tagva ama okautivât: Sumîk piniarpâtît? kanok ijîkik uitipagîk?
27 Tâpsoma kiovait: Okautigijarêrpara illipsingnut, tussangipisiûk? ama tussaromavisiûk? tâpsomunga illinniarteojomagivissê?
28 Fagva okarnerlôtilerpât okarlutiglo: Igvit taipsoma illinniartigivâtit; uvagulle Môsesib illinniartigivâtigut.
29 Kaujimavogut, Gûdib Môsese okarkattigingmago; taimnale kaujimangilavut, nakit pingmangât.
30 Inub kiovait okautivlugillo: Tamanna tattamnadlarpok, kaujimanginapse, nakit pingmangât; ijîkkalo uitilaukpak.
31 Kaujimavogulle, Gûdib idluitullijut tussangimagit; Gûdemigle opigosuktokarpat, pijomajanganiglo piniartok, tâmna tussarpâ.
32 Sillaksûb pigiarninganit tussaumajokangilak tautugane erniangomajub ijîgingnik uititsijokartomik.
33 Tâmna Gûdemit pingikune, piniarungnarajangilak sumik.
34 Tâpkua kiovât okautivlugolo: Ajornerne erniangomamarigalloarlutit ajokertorpitigût? Pingujarpâllo.
*35 **Jêsuse** tussaumalerpok pingujalaungmatsuk. Naipinamiuglo okautivâ: Gûdib erninganut okperkêt?
36 Tâpsoma kiovâ okautivlugolo: Nâlegak neliat tâmnauvâ? okperkovlunga tâpsomunga.
37 Jêsusib kiovâ: Tækkolaukpat; okarkattigijallo, tâmnauvok.
38 Tâpsomale okautivâ: Nâlegak okperpunga! tuksiarvigivâlo.

39 Jêsuselo окarpoк: Erкartuijartorlunga sillaкsoarmut tamattomunga pivunga, tautungitut tautulerкovlugit, tautuktullo tautugungnaerкovlugit.
40 Farisêerillo illangita najortingita tamana tussarpât, окautivlugolo: Tautunginivitâ?
41 Jêsusib окautivait: Tautungikupse, ajorneкarajangilase; mânnale окarapse: Tautukpogut; ajortoêrungnangilase.

KAPITEL X.

Kristusemik mianersijomik ajungitomik, saugaкottinginiglo. Jêsuselo Messîaseongmangât?

AHAMARIK, ahamarik окaupapse: Ittertarvikut ittingitoк saukkat iglungænnut, assiagulle ittertoк, tâmna tigliktôvlunelo inuartôvoк.
2 Ittertarvikulle ittertoк saukat mianerijigivât.
3 Tâmna ittertarviub udjertortingata upkuêrutivâ, saukkallo nippinga tussarpât, saugaкottinelo кaiкovait, attingit taivlugit, annitilaitalo.
4 Saugaкottinelo annititsarêrpagit, saukat sivorlerivât malliklugolo; nippinga illitarigamitsuk.
5 Tækkorngartarle mallingilât, кemâvâlle, tækkorngartat nippingit illitaringinamigit.
6 Окautsinik tamakkoninga Jêsusib окarvigivait: tukkisingilâlle, sunaungmangât окarvionitik tâpsomunga.
7 Tagva Jêsusib ama окautivait: Ahamarik, ahamarik окaupapse: Uvanga saukat ittertarvigivânga.
8 Illûnatik sivunamne tikkilauкtut tigliktôvlutiglo inuartôlauкput; saukallo nâlælaungilait.
9 Ittertarviovunga: uvapkut ittertoкarpat, tâmna piulijauniarpoк, itterlunelo annilunelo nerкiksarsiniarpoк.
10 Tigliktoк кailerpangilaк, kissiane tiglingnigomavlune, toккotsijomavlunelo, asseroijomavlunelo.
11 Uvanga tikkipunga, inôtsemik piksaniglo nâmaktunik peкarкovlugit.
12 Uvanga mianersijôvunga ajungitoк. Mianersijoк ajungitoк inôtsiminik tunnivoк saukat pivlugit. Attartugable, mianersijiungitub, nangmineкangitub saukanik, amaroк кailertoк tækkogamiuk, saukat кemakpait кemâvlunelo; amarкublo saukat angulugit siamartipait.
13 Attartugarle кemmâvoк; attartugaugame, saukallo kammagingilait.
14 Uvanga mianersijôvunga ajungitoк, pikkalo illitarivakka, illitarijauvlungalo pimnut,

15 Sorlo Atâtab illitaringmanga, uvangalo Atâta illitarigapko. Inôseralo tunnivara saukat pivlugit.
16 Sulle assinginik saugaкuttекarpunga iglomit tamattomangat pingitunik. Tâpkoalo tamaunga pititsariaкarpakka, nippigalo tussaromârpât, attautsimêlutiglo kattimgajomârput, attautsemiglo mianerijeкarlutik.
17 Tamanna pivlugo Atâtama nagligivânga, inôsera tunnigapko, ama tiguserкovlunga tamattominga.
18 Arкtaijoкangilaк tamattominga uvamnit, issumamnigle ipperarpara, Pitsartuneкarpunga ipperarlugo, pitsartuneкarivungalo ama tigulugo. Perкojamik taimaitomik tunitjiviovunga Atâtamnut.
*19 **Tagva** Jûdit akkerartortigêlerput oкautsit tamakkoa pivlugit.
20 Unuktut tâpkunanêtut oкarput: Sâtanaseкarpoк illisimaidlarlunelo, sôg nâlækpisiûk?
21 Assingit oкarput: Tamakkoa (Sâtanasemik) illumiktub oкauseringilait; Sâtanasiblo tautungitut ijingit uitijungnarpagît?
*22 **Kattimaviksûble** attortautainarninganik uvloкsiorvioкoк Jerusaleme, okkiongovorlo.
23 Jêsuselo arvertorpoк kattimaviksoarme, Salomonib iglorusingane.
24 Tagva Jûdit illuvât oкautivlugolo: Kanoк sivitutigijomik tarnivut noккangatipigît? Kristuseoguvit, nellâgut oкautitigut.
25 Jêsusib oкautivait: Oкautigijarêrpara illipsingnut, okperingilaselo. Piniarnerit piniarnerijakka Atâtama attingane, kigligiutsivut uvamnik.
26 Okpingilasele; saugaкottiginginapse, sorlo oкautilaurapse.
27 Saugaкottima nippiga tussarpât illitarivakkalo; mallikpângalo.
28 Inôtsemiglo nungusuitomik tunitsivigivakka, asserorniatsangilallo, arкtaijoкarniangilarlônêt tâpkoninga aggamnit.
29 Atâta, tunijijoк tâpkoninga uvamnut, anginerovoк tamainit; arкtaijoкarungnangilarlo tâpkoninga Atâtama agganginit.
30 Uvangalo Atâtalo attausiovoguk.
31 Tagva Jûdit ama ujarкanik tigusivut milloromavlugo.
32 Jêsusib kiovait: Piniarnernik ajungitunik unuktunik Atâtamnit pijunik sakkertitsilauкpunga illipsingnut. Piniarnerit tamakkoa neliat pivlugo milloromavisinga ujarкanût?
33 Jûdit kiovât oкautivlugolo: Piniarnerit ajungitut pivlugit milloromangilaptigit ujarкanut; Gûdemigle mittauteкarnît pivlugo, inutuinaugavillo, illingniglo Gûdiotinavit.

34 Jêsusib kiovait: Aglaksimangilâк perкojipsingne: Oкautilauкpapse Gûdiogapsê?
35 Taipkoa Gûdinik taikpagit, Gûdib oкausinginik oкarviojut (aglaillo akkerartortaujungnangilat);
36 Sôg Atâtab ivjornaititanganut tillijanganullo sillaкsoarmiunut oкarкisê: Gûde mittautigivat; oкarnera pivlugo: Gûdib ernerivânga?
37 Atâtama piniarningit piniarneringikupkit, okperiniarasinga.
38 Piniarnerigupkille, piniarnerit okperisigik, uvanga okperijomangikupsinga, illitarsilerкovluse okpilerluselo, Atâta uvamnêngmat uvangalo tâpsomanênama.
39 Amalo tigunasuarpât; agganginille кemmâvoк.
40 Aulalermilunelo Jordanib akkianut Johannesib baptisivigilauкtanganut, tagvanêlerdlunelo.
41 Unuktullo tikkipât oкarlutiglo: Johannese tattamnartitsilaungilaк, illûnatigle Johannesib oкauserilauкtangit tâpsominga miksekârput.
42 Tagvanelo unuktut okperivât.

KAPITEL XI.

Lazarusib toккungajub ômartitauninganik. Farisêerit toккotsijomaningœnnik Jêsusemik.

KANNIMAJOKARPORLE nellajomik, Lazarusemik attelingmik, Betâniamiomik, Marîab angajuatalo iglugasangine.
2 Marîale tâmnauvoк, Nâlekamik mingoarsilauкtoк mingoarummut, ittiganginiglo allarterijoк nujarminut; tâpsoma anninga Lazaruse кannimalune nellavoк.
3 Tagva najâgik tilliklerpuk oкautjauкovlugo: Nâlegaк, ahâk, nagligijat кannimalune nellavoк.
4 Jêsuse tamattominga tussarame, oкarpoк: Kannimaseк toккomut illingalungilaк, Gûdible nertornarninganut, Gûdib Erninga tamattomunga nertortauкovlugo.
5 Jêsusible Marta nagligivâ, nukkangalo, Lazaruselo.
6 Tussaramele кannimangmat, sulle uvlungnik maggungnik uvlivoк tagvane, najortamine.
7 Kingorngagut illinniartiminut oкarpoк: Jûdêamut ama ingergalermita.
8 Illinniartingita oкautivât: Ajoкertuijoк, taipsomane Jûdit milloromalauкpâtit ujarкanut, amalo tagvunga ingergaromagivêt?
9 Jêsuse kiovoк: Uvloк 12 inik stundeкangilâк? Uvlôtil-

lugo arvertartoĸ apporniangilaĸ; sillaĸsûb tamattoma ĸaumaninga tautukamiuk.
10 Unnuangotillugole arvertartoĸ apporniarpoĸ, ĸaumaneĸanginame.
11 Taimak oĸarpoĸ, kingorngagullo oĸautivait: Lazaruse illanârijivut sinnikpoĸ; ainiarpungale tuppaktitsomavlugo.
12 Tagva illinniartingit oĸarput: Nâlegaĸ sinnikkune, nakkornersauniarpoĸ.
13 Jêsusible toĸĸoninga oĸautigivâ, issumaĸarpulle timib sinningninganik oĸarasugilugo.
14 Tagva Jêsusib oĸautitsiarpait: Lazaruse toĸĸovoĸ;
15 Kuviasukpungalo, tainganêlaunginama, okpilerĸovluse. Ingergalertale tâpsomunga.
16 Tagva Tômase, maggoliavinermik taijaĸ, illinniartunut oĸarpoĸ: Ingergaĸattigêkta toĸĸoĸattigijomavlugo.
*17 Tagva Jêsuse tikkilerpoĸ, naipipâlo, uvlunik sittamanik illuvermêlerêrtovineĸ.
18 Betâniale Jerusalemut isaktatitut 15,000 itut ĸannitigijoĸ.
19 Jûdillo unnuktut Martamut Marîamullo tikkilauĸput, mannigoromavlugik anningak pivlugo.
20 Martale tussaumagame, Jêsuse ĸaglilermat, pagreartorpâ; Marîale iglome iksivalune noĸĸangavoĸ.
21 Tagva Martab Jêsuse oĸautivâ: Nâlegaĸ, ovanêlauruvit, anniga toĸĸonajalaungilaĸ.
22 Sullele ĸaujimavunga, sumik Gûdemit tuksiaruvit, Gûdib tamattominga tunnitsiviginiarpâtit.
23 Jêsusib oĸautivâ: Annît makkiniarpoĸ.
24 Martab oĸautivâ: Nellungikalloarpunga, makkitsomârmat makkivingme uvlut naggatiksangænne.
25 Jêsusib oĸautivâ: Uvanga makkitjutauvlungalo inôgutauvunga. Uvamnut okpertoĸ inôjomârpoĸ, toĸĸogalloarune.
26 Inôvlunelo okpertoĸ uvamnut toĸĸoniangimarikpoĸ. Tamanna okperiviûk?
27 Tâpsoma oĸautivâ: Nâlegaĸ, ahaila, okperpunga Kristuseogavit, Gûdib Erninga, sillaĸsoarmut tikkisimajotit.
28 Taimaglo oĸarêrame, ailerpoĸ nukkane Maria angigutjilune ĸaiĸovlugo, oĸautivlugolo: Ajoĸertuijoĸ tikkisimavoĸ, ĸaiĸovâtillo.
29 Tâmna tamattominga tussarame, nikkovisâdlarpoĸ, aivigilugolo.
30 Jêsuse iglugasangnut tikkisimangimat sulle, tagvanêporle sulle pagreartortauvingmine Martamut.
31 Jûdit najortingita iglome manigortingitalo Marîa tækkogamitsuk, nikkovisârlunelo anningmat, mallikpât oĸarlutiglo: Illuvermut ailerpoĸ, ĸeajomavlune tagvane.

32 Marîalo tikkiname Jêsusib najugânut, tækkogamiuglo, ittiganginut pâmakpoĸ, oĸautilugolo: Nâlegaĸ, ovanêlauruvit, anniga toĸĸonajalaungilaĸ.
33 Jêsusib ĸeajoĸ tækkogamiuk, Jûdillo ĸeajut tikkeĸattingit, anernermigut illapsugosulerpoĸ ingminiglo kiksartilune,
34 Oĸarlunelo: Namut illivisiûk? Tâpkua oĸautivât: Nâlegaĸ, ĸailutillo tækkojartorit.
35 Jêsusiblo ijîgik ĸugviolerpuk.
36 Tagva Jûdit oĸarput: Ahâk, nagligidlalauĸpâ!
37 Illangille akkornganêtut oĸarput: Tautungitut ijinginik uititsijub tâmnataueĸ toĸĸotailititsungnalaungipaûk?
38 Jêsuselo ama illapsugosudlalerivoĸ ingmine, illuvermullo tikkilerdlune. Ittersalliorsimajôvorle mattumajoĸ ujarĸamik.
39 Jêsuse oĸarpoĸ: Ujarak pêrsiuk. Martab oĸautivâ, toĸĸungajub najangata: Nâlegaĸ tippelulerêrpoĸ; uvlunik sittamanik tagvanêname.
40 Jêsusib oĸautivâ: Oĸautilaungilagît, okperuvit, Gûdib ajugaĸanginina tækkonajarangue?
41 Tagva ujarak pêrpât toĸĸungajub illuvinganit. Jêsusele ĸongmut ârlorpoĸ, oĸarlunelo: Atâtaĸ ĸujagivagit tussalauramga.
42 Nellungilangale tussatsainaramga; inuille ovane nangertut pivlugit taimak oĸarpunga, okpilerĸovlugit tillilauramga.
43 Taimak oĸarêrame, nipperĸortovlune ĸaigarsukpoĸ: Lazaruse annît!
44 Toĸĸungajorlo annilerpoĸ, immusersimajoĸ uvineruksaijanik niukikullo tallikikullo, kênangalo mattusimajoĸ kitjijârnerub allarterutânut. Jêsusib oĸautivait: Tamakkoninga pêrsivigisiuk, pissulerlelo!
45 Jûdillo unnuktut, Marîamut tikkilauĸtut, tækkojullo Jêsusib piniarninganik okpervigivât.
46 Tâpkoale illangit Farisêerinut ailerput, oĸautilugillo Jêsusib piniarnerilauĸtanganik.
*47 **Tagva** ajoĸertuijoĸsuit Farisêerillo ĸaggimiojunik kattimatitsivut, oĸarlutiglo: Sumik piniartuksauvitâ? inuk taimna tattamnartitsivoĸ unuktunik.
48 Taimailingatileruptigo, tagva illûnatik okperviginiarpât. Tagva Rômiut ĸainiarput, aĸsârniarlutalo nunaĸottiptingnik inuĸottiptingniglo.
49 Tâpkoale illangata, Kaifasib, jâreme tamattomane ajoĸertuinerojub, oĸautivait: Kaujimangilase sumik,
50 Issumaksarsiunginivose sumik; nakkornersauvoĸ uvaptingnut, inuk attauseĸ toĸĸokpat inuĸattigêt pîvlugit, inuit illûnatik asserortuksauninginit.
51 Tamattominga oĸâlalungilaĸ ingminik; jâremele tamat-

tomane ajokertuinerogame, nellautsijuksanik okarpok. Jêsuse tokkojuksaungmat inukattigêt pivlugit;

52 Inukattigêllo kissêtaungitok; Gûdible kittorngangiuik siamangajunik kattersoerkovlugo.

53 Uvlormit taipsomangat issumaksarsiorkattigêkput, kanok illivlutik tokkoniarlugo.

*54 **Jêsusele** sakkijârlune arvertarungnailerpok Jûdit akkorngænne, inukajuituble erkânut aularpok, iglugasæksoarnut Efremik attilingnut; tagvane piniarvekarlune illinniartine illagællugit.

55 Jûdille aularviksiorvingat kaglilerpok, unuktullo Jerusalemut majoralerput tamattoma erkânit, aularviksiorviokârtinnago, sujungaitijomavlutik.

56 Tagvane nangerdlutiglo Jêsuse apperkutigivât okarkattigêklutiglo kattimaviksoarme: Kanok issumavisê, uvloksiorvingmut tamattomunga kaingimat.

57 Ajokertuijoksuillo Farisêerillo perkojakartitsilaukput: kaujimajokarpat nanêninganik, kaujititserkovlugo; tigujomagamitsuk.

KAPITEL XII.

Kristusib mingoartauninganik Betâniame. Jerusalemut itterninganik. Nippemik kilangmit. Jêsusib okâlaninginik kingorlerpânik inugiartoksoarnut.

UVLUT pingasujortut aularviksiorviub sivorngagut Jêsuse Betâniamut tikkipok, Lazarusib tokkolauktub Jêsusib ômartitangata tokkungajunit najugânut.

2 Tagvane nerkiksaliorutivât unnungme, Martalo kivgartorpok; Lazarusible tâpkoa illagivait iksivakattingit nerrimârvingme.

3 Tagva Marîab mingoarut illakangitok pivianartok tiguvâ, Jêsusiblo ittigangit mingoarpait, allarterlugillo ittigangit nujarminut; iglole tættælerpok mingoarutib tippitsiaringninganik.

4 Tagva illinniartingita illangat, Jûdase Issariot, Simonib erninga, kingorngagut pititigilârtanga, okarpok:

5 Sôg mingoarut tamanna pissiangolaungikâ kênaujanut 300 inut, aklujut pijaksanginût?

6 Taimagle okangilak aklujut issumagijomavlugit; tiglikt ôgamele, ikpiârsulijaramelo, neksalarmelo tunnergutinik.

7 Tagva Jêsuse okarpok: Ullapinasiuk una, tamanna torkolaukpâ uvlormut illuvertauniksamnut.

8 Aklujunik illakatsainarapse; uvangale najortigitsainangilapsinga.

9 Tagva Jûdit unuktut tussaumalerput, tagvanêngmat; Jêsuselo kissiat ĸaijutigingilât, Lazaruseletauĸ tækkojomavlugo, ômartilauĸtanga toĸĸungajunit.
10 Ajoĸertuijorsuille pinasuarput Lazarusetauĸ toĸĸotsomavlugo.
11 Tâmna pivlugo Jûdit unuktut ailermatta okpilerlutiglo Jêsusemut.
*12 **Uvlub** aipangane inuit unuktut, uvloĸsiorvingmut tikkisimajut, tussaramik, Jêsuse ĸainiarmat Jerusalemut,
13 Palmit ĸessertutinginik tigusivut, annilerpullo pagreartorlugit, ĸaggudlarlutiglo: Hosianna, nertortaule Nâlekab attingane tikkitoĸ, attaniojoĸ Israêleme.
14 Jêsusele siuterĸortojomik pitítaulerpoĸ, tâpsomungalo nangmaktauvlune ingergavoĸ, sorlo iglaksimangmat:
15 Sivôraniarnak, Zionib pannia; ahâk attanît ĸaivoĸ, nangmaktauvlune siuterĸortojub nochanganut.
16 Illinniartingitale tamanna tukkisilaungilât sivorngane; Jêsusele ânanausijaungmat, tagva erĸarpât, taimaitomik aglaksimajoĸarmat tâpsominga, taimaglo piniarvigilauramitsuk.
17 Inuille illagijangita, Lazaruse annerĸolaungmago illuvermit, ômartilugolo toĸĸungajunit, piniarninga nertorpât.
18 Tamanna pivlugo inuit pagreartorpât tussaramik, taimak tattamnartitsilaungmat.
19 Farisêerille ingmingnut oĸarput: Tækkovose, sulitsanginapse; ahâk inuit illûnatik mallikpât.
*20 **Grichekalanĸporletauĸ** majoralauĸtut akkorngænne, tuksiaromavlutik uvloĸsiorvingme.
21 Tâpkoa Filippuse, Betsaidamit Galilêamêtomit pijoĸ, tikkilugo ĸennuvigivât oĸarlutiglo: Nâlegaĸ, Jêsuse tækkojomadlaralloarpavut.
22 Filippusib tagva Andrêase oĸautijartorpâ tamattominga; Filippusiblo Andrêasiblo ama oĸautigivâk Jêsusemut.
23 Jêsusible kiovak oĸautivlugiglo: Inûb Erningata ânanausijauvia nelliutisimavoĸ.
24 Ahamarik, ahamarik oĸaupapse: Perorsiaksaĸ Waizen ivjomut kattangikune toĸĸonanelo, kissimêtôlerpoĸ; toĸĸogunele singailiktaĸalerpoĸ unnuktunik.
25 Inôserminik ivlersijub assiojijomârpâ: inôserminiglo sillaĸsoarme tamattomane ivlersingitub inôtsemut nungusuitomut pigênarniarpâ.
26 Kivgartoromajub uvamnik, malliklinga; najukamnelo kivgara tagvanêtsomarivoĸ. Atâtamalo uvamnik kivgartorniartoĸ nertoromârpâ.
27 Mânna tarniga kiksarpoĸ. Sumiglo oĸarlangâ? (imâk:) Atâtak stundemit tamattomangat piulingâ? tamannale pivlugo stundemut tamattomunga tikkipunga.

28 Atâtak, attît ânanausîleruk! Tagva nippe кilangmit pivoк: Ananausilauкpara, amalo ânanausijomagivara.
29 Tagva inuit nangerdlutik nâlektut oкarput: Kallilerpoк. Assingit oкarput: Engelib oкarкattigivâ.
30 Jêsusib kiovait oкautivlugillo: Nippe tâmna pivlunga pilaungitoк, pivlusele.
31 Mânna sillaкsoarmiut erкârtortaunermut tikkitaulerput, mânna sillaкsûb tamattoma attaninga annititauniarpoк.
32 Uvangalo кangattartitauniaruma nunamit, illûnaita amuaromavakka uvamnut.
33 Taimagle oкarpoк tukkisititsilune toккoniarnerme illusinganik.
34 Tagva inuit kiovât: Perкojanit tussarpogut Kristuse issoкangitomut-itsainarmat. Kanorlo oкarкêt: Inûb Erninga кangattartitaujariaкarpoк. Inûb Erninga tâmna kinauvâ?
35 Tagva Jêsusib oкautivait: Kaumajub sulle annikitomik najorniarpâse. Arvertaritse, кaumajomik najorteкartilluse, târtomut tikkitaulerкonnase. Tâкtome arvertartoк кaujimangilaк namut ainerminik.
36 Kaumajoк okpervigisiuk, najorteкartilluse tâpsominga, кittorngaulerкovluse кaumajomut.
*37 **Taimak** Jêsuse oкâlavoк, aularlunelo ijeriartorlunelo tâpkonangat. Taimaglo tattamnartitsigalloarmat tækkoænne, okpervigingilâllônêt.
38 Nellautaijub Jêsaiasib oкausingit nellautsilerкovlugit, oкarmat: Nâlegaк, kia oкâlanivut okperivagît? kimullo Nâlekab tallinga saккertitauvâ?
39 Tamanna pivlugo okperungnalaungilat; Jesaiase ama oкarmat:
40 Tâpsoma takpêtipait ijingit, mangaitilugillo ômatingit; ijimingnut tækkoкonnagit, ômatimingnullo tukkiserкonnagit; sâgiarкonnagillo ikajortaujungnarlutik uvamnut.
41 Taimak Jesaiase oкalauкpoк, ânanauninga tækkogamiuk oкâlatigigamiuglo.
42 Angajoкâlle unuktut okpervigigalloarpât; Farisêerille pivlugit kigliutjingilat tamattominga, avitaujomanatik kattimavingmit.
43 Nertortauneк inungnut ivlerinersarigamitsuk nertortaunermingnit Gûdemut.
*44 **Jêsusele** кaggudlarpoк oкarlunelo: Uvamnut okpertoк uvamnuinaк okpingilaк, tâpsomungale tilliklertomut uvamnik.
45 Uvamniglo tautuktub tâmna tautukpâ tilliklertoк uvamnik.
46 Kaumajôvlunga sillaкsoarmut tamattomunga tikkipunga, uvamnut okpertoк târtome-erкonnago.

47 Окausimniglo tussartoк okperanelo, erкartorniangilara; tikkisimanginama, sillaкsoarmiut erкartoriartorlugit, sillaкsoarmiulle piulijauкovlugit uvamnut.
48 Uvamnik nachojoк illalioranelo окautsimnik, tâmna peкalerêrpoк erкartortiminik; окautsit окauserilauкtama, tamakkoa erкartoromarpât uvlut naggatiksangænne.
49 Uvamnik окalaunginama; Atâtable tillijima perкojamik tunitjivigilauкpânga piniarækсamnik окauserijæksamniglo.
50 Kaujimavungalo perкojanga inôgutaungmat nungusuitoк. Taimaimat окauserijakka taimak окauserivakka, sorlo Atâtab окautilaungmanga.

KAPITEL XIII.

Jêsusib illinniartime ittiganginik ubvarninganik. Naglingnermik perкojininganik. Jûdasib pititsinasuarninganik. Pêtrusib missialârninganik.

AULARVIKSIORVIUBLE sivorngane, Jêsuse tukkisigame, aularviksane sillaкsoarmit tamattomangat Atâtamut nelliutisimangmat, sorlo pine sillaкsoarmêtut nagligilauramigit, taimak naggatiksaminut tikkidlune nagligivait.
2 Unuksiumiglo nerrijarêramik, (Sâtanasib Jûdase Issariot Simonib erninga ômamiuteкartilerêrmago pititsijomanermik tâpsominga,)
3 Jêsuselo кaujimagame, tunitjiviogame tamainik aggangminut Atâtamut, Gûdemillo pilaurame, Gûdemullo ainiarame;
4 Nerrimârnermit nikkovipoк, anorânnelo pêrpait, sailitamiglo tigusivoк attilugolo.
5 Kingorngagut immermik kovisivoк ubvarvingmut, illinniartullo ittigangit ubvalerpait, allarterlugillo sailitamut attortaminut.
6 Tagva Simon Pêtruse tikkilerpâ; tâpsomalo окautivâ: Nâlegaк, igvit ittigakka ubvaræksarivigît?
7 Jêsusib kiovâ окautivlugolo: Sumik piniarama, кaujimangilatit mânna; kingorngagulle tukkisilârpat.
8 Tagva Pêtrusib окautivâ: Ittigakka ubvaræksaritsangilattit. Jêsusib kiovâ: Ubvarniangikupkit, illangiuteкattiginiangilarma.
9 Simonib Pêtrusib окautivâ: Nâlegaк ittigakka kissêtaungitoк, aggakkalole, niaкoralo!
10 Jêsusib окautivâ: Ubvarsimajoк ittikkat assiænnik ubvariaкangilaк, epкêjarsimavorle illûnâne. Epкêjarsimavoselo, illunaseungitorle.

11 Pititigilârtane ĸaujimatsiaramiuk; tamanna pivlugo oĸarpoĸ: Epĸêjarsimavose illûnaseungitorle.

*12 **Ittigangille** ubvarêramigit, anorâminik tigusivoĸ ingilermilunelo, amalo oĸautivait: Pinialaungnimnik illipsingnut ĸaujimavisê?

13 Ajoĸertuijomik Nâlekamiglo taivapsinga, nellâgullo oĸarpose; tâmnaugama.

14 Tamanna pivlugo uvanga, Nâlekapse ajoĸertortipselo ittikkase ubvalaurapkit, taimak illipsetauĸ ittikapsingnik ubvartigêktuksaugivose.

15 Igsaræksamik tunnitsivigilauĸpapse, piniarĸovluse, sorlo piniarvigilaurapse.

16 Ahamarik, ahamarik oĸaupapse: Kivgaĸ anginersaungilaĸ angajoĸâminit, Apostelelônêt anginersaunginivoĸ tillijiminit.

17 Tamanna ĸaujimagupsiuk, pilloridlarpose, piniarutigigupsiuk.

*18 **Illûnapsingnik** oĸalungilanga. Nellungilakka annerimalauĸtakka. Aglaille nellautsilerĸovlugit: Kaĸĸôjaĸtorĸattima ittikaminut tullerarpânga.

19 Mânna oĸautigivara illipsingnut piniarutauĸârtinnago; piniarutaujarêrpat, okpilerĸovluse uvangaunimnik.

20 Ahamarik, ahamarik oĸaupapse: Illaliortoĸ tilliniartamnik, uvamnik illaliorpoĸ; uvamnigle illaliortub tillijiga illaliorpâ.

21 Jêsuse taimak oĸarêrame, kiksalerpoĸ anernermigut, kigligiutjilunelo oĸarpoĸ: Ahamarik, ahamarik oĸaupapse: Illapse illangata pitilârpânga.

22 Tagva illinniartut ingmingnut tækkonautivut kuksasulerlutiglo, nelitik oĸautigingmangâgo.

23 Nerrimârvingmele iksivajoĸarpoĸ illiniartingita illangænnik, Jêsusib sagvianut êgangajomik, Jêsusib nagliktanganik.

24 Tâmna Simonib Pêtrusib ijingmikpâ, kiglisiniarĸovlugo, oĸautigijanga kinaungmangât,

25 Tâpsoma êgalerdlunelo Jêsusib sagvianut oĸautivâ: Nâlegaĸ, kinauvâ?

26 Jêsuse kiovoĸ: Tâmnauvoĸ tamuamik missuksiutijara, tunnitjivigilugolo. Tamualo missukpa tunilâllo Jûdasemut Issariotemut, Simonib erninganut.

27 Tamualo êngmago, Sâtanasib pullavâ. Tagva Jêsusib oĸautivâ: Piniartat piniarsâruk!

28 Nerrimârĸattingitale nelianiglônêt ĸaujimajoĸangilaĸ, suna pivlugo taimak oĸautingmangâgo.

29 Illangit issumavut, Jûdase pôksalijarmat, Jêsusib oĸautingmago imâk: Pisiniarit ajortaptingnik uvloĸsiorvingmut! ubvalo, tnnnijerĸovlugo aklujunut sumik.

30 Tagvale tamua êjarêramiuk, annisâdlarpoĸ. Unnuangovorlo.
*31 **Annijarêrmallo**, Jêsuse oĸarpoĸ: Mâna Inub Erninga ânanausijauvoĸ, Gûdelo ânanausijaugivoĸ tâpsomane.
32 Gûde ânanausijaugune tâpsomane, Gûdibtauĸ ânanausiniarivâ ingmine, ânanausisârpâlo.
33 Kittorngârsukka, sulle annikitomik najorniarpapse. Kenneromârpapsinga; sorlolo Jûdinut oĸalaurama: Aiviginiartamnut tikkitsungnangilase.
34 Mânnalo oĸautivapse: Perĸojaĸtâmik tunitjivigivapse, nagliktigêrĸovluse, sorlo nagligilaurapse, nagliktigêlerĸovluse.
35 Tamattomunga illûnatik illitarsiniarput, illinniartigigapse, nagliktigêkupse.
*36 **Simonib** Pêtrusib oĸautivâ: Nâlegaĸ, namut ainiarĸêt? Jêsusib kiovâ. Aiviginiartamnut tamattomane, malligungnangilarma; kingorngagulle malligomârparma.
37 Pêtrusib kiovâ: Nâlegaĸ, sôg tamattomane malligungnangilagît? inôsera tunnijomavara pivlutit!
38 Jêsusib kiovâ: Inôtsît pivlunga tunninajarpiûk? Ahamarik, ahamarik oĸaupagit; Angutaunek niplerniangilaĸ, pingasuertorlunga missiarutauĸârtinnanga illingnut.

KAPITEL XIV.

Jêsusib oĸâlaninqinik illinniartiminut ainiarnine Atâtamut, tuksiarnerlo; Anernerlo manigoijoĸ pivlugit.

ILLINNIARTIMINULLO oĸarpoĸ: Omatise koaĸsânganiaratik! Gûde okpervigisiuk, uvangalo okpervigisinga!
2 Atâtama iglungane igluksaĸarpoĸ unuktunik. Taimainajangipat, oĸautiginajalauĸpara illipsingnut. (Mânnale) ainiarpunga inniksalioriartorluse.
3 Ainiarumalônêt inniksalioriartorluse, utteromagivunga, ailuselo uvamnut, tagvanêrĸovluse najugamne.
4 Aiviksaralo kaujimavasse, aprĸullo kaujimagivasse.
5 Tômasib oĸautivâ: Nâlegaĸ kaujimangilagut aiviksarnik, kanorlo aprĸut kaujimajungnarpitigô?
6 Jêsusib oĸautivâ: Aprĸutauvunga miksekârniovlungalo inôgutauvlungalo; Atâtamut pijoĸangilaĸ, uvapkut kissiane.
7 Illitarigupsinga, Atâtaga illitarinajarivasse. Mânnamillo illitarivasse tæĸĸolauĸpasselo.
8 Filippusib oĸautivâ; Nâlegaĸ, Atâta tækkotitsuk uvaptingnut, nâmaksiniarpogut tagva.
9 Jêsusib oĸautivâ: Taimak sivitutigijomik najorpapse, illi-

taringilarmalô? Filippuse, uvamnik tautuktub Atâta tautukkivâ. Sôgle окаrкêt: Atâta tækkotitsuk uvaptingnut?
10 Okpingilatît, Atâtamnênama, Atâtalo uvamnêngmât? Окautsit окauserijakka illipsingnut uvamnik окauseringilakka, Atâtable uvamne innекartub, tâpsoma piniarnerit piniarnerivait.
11 Okperisinga, Atâtamnênama, Atâtalo uvamnêngmat; sapperupsele, piniarnerit pivlugit okperisinga.
12 Ahamarik, ahamarik окaupapse: Uvamnut okpertub piniarnerit piniarnerijakka piniarutiginiarivait, anginersaniglo tâpkonangat piniarutекarniarpoк. Atâtamut aigama.
13 Sumiglo tuksiarniarupse attimne, piniaromavunga, Atâta nertortauкovlugo ernermigut.
14 Sumik tuksiarniarupse attimne, piniaromavunga.
*15 **Nagligigupsinga**, perкojakka mallingniarsigik.
16 Atâtalo tuksiarvigijomavara, manigoijomik assimnik tunitjivioкovluse, illipsingnêtsainarкovlugo issoкangitomut.
17 Miksекârnerub Anerninga, sillaкsoarmiut pijungnangitangat; tækkunginamitsuk illitaringinamitsuglo. Illipsele illitarivasse, illagitsainarmase, illipsingnêniarmallo.
18 Illiarsôкojomangilapse, tikkitsomagivapse.
19 Killamiovoк sulle, tagva sillaкsoarmiut tækkoniarungnaerpânga, illipsele tækkoniarivapsinga; inôgama illipselo inôjuksaugivose.
20 Uvlorme taipsomane tuкkisiniarpose, Atâtamnênama, illipselo illumnênapse, uvangalo illupsingnênama.
21 Perкojamnik pilik, malliklugillo, tâmnauvoк nagliktoк uvamnik. Uvamnigle nagliktoк nagligijauniarpoк Atâtamnut, uvangalo nagliginiarpara nellojungnaertilugolo uvamnik.
22 Jûdasib окautivâ (Issarioteungitub): Nâlegaк, illingnik nellonarungnaertitsomanît uvaptingnut, sillaкsoarmiunuungitorlo, sunauvâ?
23 Jêsusib kiovâ окautivlugolo: Uvamnik nagliktub окausikka mallingniarpait; Atâtamalo nagliginiarpâ, tikkiniarpavuglo innigijartorlugo.
24 Uvamnigle naglingitub окausikka mallingilait. Окautsillo tussartase pigingilakka, Atâtable tillijima.
25 Tamattominga окarvigilauкpapse, illipsingnêlaurama.
26 Manigoijuble, Anernerub ajunginerub, Atâtama tillijomârtangata attimne, tâpsoma ajoкertorniarpâse tamainik, erкaituselo tamainik окauserilauкtamnik illipsingnut.
27 Ullapirsaumik кemmaivigivapse, ullapirsautimnik tunitjivigivapse. Tunitjivigingilapse sillaкsoarmiut tunijiningititut. Omatise коaкsârniaratik erкsiniaratiglo!
28 Tussalauкpose, окautilaurapse: Ainiarpunga tikkiluselo ama. Nagligigupsinga, кuviasugajarpose, окautilaurapse: Atâtamut ainiarpunga; Atâta anginersaungmat uvamnit.

29 Mânnalo окautigilaukpara illipsingnut, tamanna pilerkârtinnago, okpilerkovluse, tamanna pilerpat.
30 Mattoma kingorngane unnuktunik окausekarniarungnaerpunga illipsingnut; sillaksûb tamattoma attaninga tikkilermat pekaranelo uvamne.
31 Sillaksoarmiulle tukkisilerkovlugit, Atâta nagligigapko, taimaglo piniarama, sorlo Atâtab perkolaungmanga: nikkovititse ovangallo aularta!

KAPITEL XV.

Kristusemik napârtôjomik Waineliksamik. Naglingnermik nagliktiktigêngnermiglo. Okpertut ômigijauningœnnik sillaksoarmiunut.

UVANGA napârtôvunga Waineliksak idluartok, Atâtagalo Waineliksatalingmik perorsêvilerijôvok.
2 Akkerkut uvamnêtut illûnaita paungakarpangitut pêjarniarpait; illûnaitalo paungakarpaktut piungininginik pêjaivigiarpait, paungakarnersaukovlugit.
3 Illipse mânna sujungaipose окautsit pivlugit, окauserilauktakka illipsingnut.
4 Illumnêtsainaritse, uvangalo illupsingnêdlunga. Sorlo akkerok paungakarungnangimat ingminik, napârtomêtsainangikune Waineliksame; taimainivosetauk, illumnêtsainangikupse.
5 Uvanga napârtôvunga Waineliksak, illipse akkerôvose. Uvamnêtsainartok, uvangalo tâpsomanêdlunga, paungakarniarpok unuktunik, piginanga piniarungnanginapse sumik.
6 Illumnêtsainangitok egitauniarpok akkerkotut, pannersârlunelo, kattitauniarpullo egitaulutiglo ikkomamut, ikkoalajuksauvlutik.
7 Illumnêtsainarupse, окausikkalo illupsingnêtsainarpatta, pijomajapsingnik tuksiarniarpose, tunitsiviolâlapselo.
8 Tamakkutigûna Atâtaga nertortauniarpok, paungakarnialerupse unuktunik, illinniarteolerluselo uvamnut.
9 Sorlo Atâtama nagligingmanga, taimaktauk uvanga nagligivapse. Naglingnimnêtsainaritse.
10 Perkojakka mallikupsigik, naglingnimnêtsainarpose, sorlo uvanga Atâtama perkojangit mallikapkit, naglingninganêtsainarlungalo.
*11 **Taimak** окarvigivapse, kuvianarnera illupsingnêtsainarkovlugo, kuviasungniselo nâmaksivalliakovlugo.
12 Tamædja perkojara, nagliktigêrkovluse, sorlo nagligigapse.

13 Nagligosungnersaujokangilak imaitomit, inôserminik tunnijomit illanârijane pivlugit.
14 Illipse illannârivapse, piniarutjigupse perkojamnik.
15 Mattoma kingorngane okangilanga kivgaugapse; kivgak kaujimangimat angajokâme piniarninginik. Illipsele illanârijiinnik tailaukpapse; tamainik Atâtamnit tussalauktamnik, nellojungnaertilaurapse.
16 Annerilaungilapsinga, annerilaukpapsele, issumagivluselo, paungakariartorkovluse, paungakarniselo sokkoserkonnago; Atâta tuksiarvigigupsiuk attimne, tamattominga tunnijerkovlugo illipsingnut.
17 Mattominga perkovapse, nagliktigêrkovluse.
18 Sillaksoarmiut ômigikpasse, kaujimaleritse, ômigerkârmanga illipsingnit.
19 Sillaksoarmiut illagigupsigik, sillaksoarmiut pitik nagliginajarpait; sillaksoarmiulle illaginginapsigik, annerimalaurapsele sillaksoarmiunit: tamanna pivlugo sillaksoarmiut ômigivâse.
20 Okausera erkarisiuk okauserilauktara illipsingnut: Kivgak anginersaungilak angajokâminit. Unangmilauruninga, unangminiarivâse; okausikka mallilaurunigit, okausise mallingniarivait.
21 Tamakkoningale tamainik piniarvigijomârpâse attera pivlugo; illitaringinamitsuk tillijiga.
22 Tikkilaungikuma, tamattominga okautijartorlugit, ajornekarajangilat; mânnale passijaujungnaerutiksarsijungnangilat ajornitik pivlugit.
23 Uvamnik ômisuktub Atâtaga ômigigivâ.
24 Piniarnerit piniarnerilaungikupkit, assima piniarnerilaungitangit, ajornekarajangilat; mânnale tækkolauralloaramigit, tamamnuk ômigivâtiguk, uvangalo Atâtagalo.
25 Okautsille nellautsilerkovlugit aglaksimajut perkojingine: Pitjutekaratik ômigivânga.
26 Mannigoijorle tikkitsomârpat, tillijomârtara illipsingnut Atâtamit, miksekârnerub anerninga, Atâtamit annijok: tâmna kigligiutsiniarpok uvamnik.
27 Illipselo kigligiutsiniarivose; pigiarnermit najulaurapsinga.

KAPITEL XVI.

Anernerub ajunginerub piniarninganik. Tækkôtilârnermik killamik. Tuksiarnermik Jêsusib attingane.

TAMATTOMINGA okautilaukpapse sinnaungajutekalerkonnase.

2 Illagêngnermingnit avitsomârpâse. Nelliutijomârporle tokkotsijut illipsingnik issumakarvingat, tamattomunga Gûde kivgartorasugilugo.
3 Taimailiorvigijomârpâse, Atâtagalônêt uvangalônêt illitaringinamittiguk.
4 Tamattominga okautilaukpapse, nelliutikpat erkailerkovluse okautigilauktamnik illipsingnut. Tamattominga pigiarnermit okautilaungilapse najulaurapse.
5 Mânnale tillijimnut ainiarpunga; appersortokangilarlo akkunapsingne: Namungarniarkêt?
6 Taimagle okautilaurapse, ômatise kiksarnermik illumertaulerput.
7 Miksekârtomigle okautivapse: Idluarpok illipsingnut, ainiarama. Ainiangikuma, mannigorniktub tikkiniangimase. Ainiarumale, tillijomavara illipsingnut.
8 Tikkikunelo, sillaksoarmiut tukkisitiniarpait ajornermik, idluarnermiglo, erkartuinermiglo.
9 Ajornek pivlugo, okperlungimatta uvamnut;
10 Idluarnerle pivlugo, Atâtamut ainiarama, tækkoniarungnaerapsingalo.
11 Erkartuinek pivlugo, sillaksûb mattoma attaninga erkartortaungmat.
12 Sulle unuktunik okausiksakarpunga illipsingnut, mânnale tussarlugit sapperpasse.
13 Ipsomale, miksekârnerub anerningata, tikkikune, miksekârnernut tamainut tessiorniarpâse. Ingminik okâlanianginame; tussartaminigle okautjiniarpok, pijomârtomiglo okautiniarpâse.
14 Tâpsoma ânanausiniarpânga, pimnit tigusiniarame okautigilugolo illipsingnut.
15 Tamaita Atâtab pigijangit pigivakka. Tamanna pivlugo okautivapse: Pimnit tigusiniarpok okautigilugolo illipsingnut.
16 Killamik tækkoniarungnaerpapsinga; amalo killamik tækkoniarivapsinga; Atâtamut ainiarama.
17 Tagva illinniartingita illangit okarkattigêkput: Sunauvât okausingit, okautingmattigut: Killamik tækkoniarungnaerpapsinga amalo killamik tækkoniarivapsinga, Atâtamullo ainiarama?
18 Tagva okarput: Sunauvâ okarninga: Killamîk? okausingit nellovavut.
19 Tagva Jêsuse mallugosulerpok, apperijomangmatsuk, okautivaillo: Tamattominga appersortigêkpose, okalaurama: Killamik tækkoniarungnaerpapsinga, amalo killamik tækkoniarivapsinga.
20 Ahamarik, ahamarik ôkaupapse: Kealuselo ogguarniar-

pose sillaksoarmiulle kuviasudlarniarput. Illipsele kiksadlarniarpose; kiksarnisele ablatsângorniarivok kuviasungnermut.

21 Arnak ernisukkune, kiksarnekarpok, stundinga tikkisimangmat; nutarârsugle erniarijarêruniuk, kappiasungnerilauktane issumagijungnaerpâ, kuviasungnek pivlugo, inuk sillaksoarmut erniangongmat.

22 Illipselo kiksarnekarivose mânna; tækkojomagivapsele, ômatiselo kuviasudlarniarput, kuviasungnipsingniglo aksârniktokartuksaungilak illipsingnit.

23 Uvlormelo taipsomane apperiniangilapsinga sumik. Ahamarik, ahamarik okaupapse: Atâta tuksiarvigigupsiuk sumik attimne, tunnitjiviginiarpâse tamattominga.

24 Mânna tikkilugo tuksialaungilase sumik attimne. Tuksiaritse, tigusiniarpose tagva, kuviasungnise nâmakserkovlugo.

25 Taimak okautilaukpapse adsiujutigut; nelliutijomârporle adsiujutigut okâlajungnaerviginiartara illipsingnut, tukkisinartomigle okautiniarpapse Atâtamnik.

26 Uvlorme taipsomane tuksiarniarpose attimne. Okautingilapselo, Atâta tuksiarvigijomavlugo pivluse;

27 Nangminek Atâtab nagligingmasse, nagligigapsinga, okperluselo, Gûdemit pilaurama.

28 Atâtamit annilaukpunga, pilungalo sillaksoarmut; amalo sillaksoak kemangniarpara, Atâtamullo ailunga.

29 Illinniartingita okautivât: Ahâk mânna tukkisinartomik okâlavotit, adsiujomiglo okausekarnak.

30 Mânna kaujimavogut, tamaita nellunginangne, apperijaujariakarungnaerlutit. Tamanna pivlugo okperpogut, Gûdemit annilauravit.

31 Jêsusib kiovait: Mânna okperpose.

32 Ahâk stunde nelliutiniarpok, nelliutijarêrporlo siamarviksase, attunit ingmikoartiluse, kissimautilungalo; kissimaungilangale, Atâtab najormanga.

33 Tamattominga okautilaukpapse, ullapirsautekarkovluse uvamne. Sillaksoarme kappiasungnekarpose; mannigoritsele, sillaksoak sâlagivara.

KAPITEL XVII.

Kristusib ajokertuinerojipta tuksiarninganik, nangminek pivlune, illinniartinelo, illagêktitanelo pivlugit.

TAIMAK Jêsuse okaraine, kilangmut ârlorpok okarlunelo: Atâtak, stunde tikkisimavok ânanausivît Ernernik, Ernernut ânanausijaukovlutittauk.

2 Sorlo pitsartunermik tunitjivigigangne uviningnut tamainut, inôtsemik-nungusuitomik tunnijerkovlugo illûnainut, tunijarnut tâpsomunga.

3 Tamadjauvorle inôgut nungusuitok: illitarsilune illingnik, kissivît nellâgut Gudiogavit, tillilauktarniglo Jêsuse Kristusemik.

4 Ananausilaukpagît nuname, piniarnerlo nâmaksilaukpara piniarutaukolauktat uvamnut.

5 Mânnalo ânanausilaunga, Atâtak, illingne, ânanaunermut illingnêdlunga pigilauktamnut sillaksoakarkârtinnago.

6 Atternik nellojungnaertilaukpakka inuit tunnilauktattit uvamnut sillaksoarmiunit. Pigilaukpattit, uvamnullo tunnilaukpattit, okautsitillo mallilaukpait.

7 Mânnale kaujimavut, tamaita tunnilauktatit uvamnut illingnit pingmatta.

8 Okautsille tunnilauktatit uvamnut, tunnilaukpakka tâpkonunga; illaliulaukpaillo, nellâgullo illitarsilutik, illingnit annilaurama, okpilerlutiglo, tillilauramga.

9 Tuksiutivakka, sillaksoarmiullo tuksiutinnagit, tâpkoale tunilauktatit uvamnut; pigigangne.

10 Tamaitalo pigijakka pigivattit, pigijattillo pigivakka, tâpkonanelo ânanausijauvunga.

11 Sillaksoarmêtsungnaerpungalo, tâpkoale sillaksoarmêput, uvangalo illingnut kaivunga. Hailigeojok Atâtak, atternêtsainartikit tunijatit uvamnut, attausiokovlugit sorlo uvaguk.

12 Najulaurapkit sillaksoarme, atternêtitsainarpakka. Tunijatit uvamnut saputilaukpakka; assiojokangilarlo tâpkonangat, kittorngak assiojok kissime, aglait nellautsilerkovlugit.

13 Mânnale kaivunga illingnut, taimaglo okarpunga sillaksoarmêdlunga, kuvianarnimnik illumiutekarkovlugit nâmaktomik.

14 Okautsitit tunnilaukpakka tâpkonunga, sillaksoarmiullo ômigivait; illagingimattigik, sorlo uvanga sillaksoarmiut illaginginapkittauk.

15 Tuksiangilanga nûtserkovlutit tâpkoninga sillaksoarmit, sapputserkovlutille tâpkoninga idluitunit.

16 Sillaksoarmiut illagingilait, sorlo uvanga sillaksoarmiut illaginginapkittauk.

17 Ivjornaitikit miksekârnerne; okautsitit miksekârtôvut.

18 Sorlo sillaksoarmut tillilauramga, taimaktauk tilligivakka sillaksoarmut.

19 Tâpkoa pivlugit ivjornailivunga, tâpkoatauk ivjornailerkovlugit miksekârnerme.

20 Tâpkoa kissêta tuksiutingilakka, tâpkoatauk okausinginut okperomârtut uvamnut.

21 Illûnaita attausiolerkovlugit, sorlo igvit Atâtak illumnê-

navit uvangalo illungnênama, tâpkoatauk illuptingne attausiolerkovlugit, sillaksoarmiut okpilerkovlugit, tillilauramga.
22 Ananaunerlo tunnilaukpara tâpkonunga, tunnilauktat uvamnut, attausiolerkovlugit, sorlo uvaguk attausiogamnuk,
23 Tâpkonanêdlunga, igvillo uvamnêdlutit; attausemarioler-kovlugit, sillaksoarmiullo illitarsilerkovlugit, tillilauramga, nagligigangnelo, sorlo nagligigamga.
24 Atâtak pijomavunga, najugamne tâpkoatauk uvamnêkovlugit, tunilauktatit uvamnut, ananaunimnik tunilauktarnik uvamnut tækkokovlugit; nagligilauramga sillaksoak tunganilijaukârtinnago.
25 Idluartok Atâtak, sillaksoarmiut illitaringilâtit; uvangale illitarivagit, tâpkoalo illitarsivut, tillilauramga.
26 Nellojungnaertilaukpakkalo atternik, nellojungnaertitsomavakkalo; nagligutsit, nægligutigijat uvamnik, illunginêkovlugo, uvangalo illunginêdlunga.

KAPITEL XVIII.

Kristusib tigujauninganik perorsêvingme. Kiglisiniartauninganik ajokertuijoksoarmut. Pêtrusib missiarninganik. Jêsusib kiglisinniartauninganik Pilatusemut.

JÊSUSE taimak okarêrame, illinniartine illagællugit anivlunelo aularpok kôb Kidronib, akkianut; tagva perorsêvekarpok, tagvunga Jêsuse illinniartingillo itterput.
2 Jûdasible pititiginiartangata tamanna nellunginivâ; Jêsuse illinniartingillo tagvane kattimakattarmatta.
3 Jûdasib sorsuktuksat, ajokertuijorsuillo Farisêerillo kivgangit illasearileramigit, tagvunga kaivok, nennerutsoalijarlutik, nenneroalijalarmiglo, sakkolijalarmiglo.
4 Jêsusible tamaita piniarviolârnine kaujimagamigit, annilerpok okautivaillo: Kina kennerpisiûk?
5 Kiovât: Jêsuse Nazaremiok. Jêsusib okautivait: Uvangauvunga. Jûdasible pititiginiartangata illagivait.
6 Jêsusible okautingmagit: Uvangauvunga; kingorpiosârdlutik nunamut niverput.
7 Tagva ama aperivait: Kina kennerpisiûk? Okarpulle: Jêsuse Nazaremiok.
8 Jêsusib kiovait: Okautilaukpapse uvangaugama. Kennerupsingale, ukkua aularlit.
9 Okautsit nellautsilerkovlugit okauserilauktangit: Uvamnut tunnilauktavit nellianik assiojokangilanga.
10 Tagva Simonib Pêtrusib saviksoalijarame, tâmna amuvâ,

ajoкertuijorsûblo kivganga ullimavlugo, siutâ tallerpia nakkappâ. Kivgarlo tâmna Malchusemik attekarpok.

11 Tagva Jêsusib Pêtruse okautivâ: Saviksuit kênailitanganut pôleruk! Ermgusiârsûb, Atâtama tunnijangata uvamnut, immanga immeræksaringilarâ?

*12 **Sorsuktuksalle,** angajokâksoangatalo, Jûdillo kivgangita Jêsuse tiguvât кellaksulâllo.

13 Sivorlermiglo Hannasemut aularuterкârpât, Kaifasib, jâreme tamattomane ajoкertuinerojub sakkinganut.

14 Kaifasele tâmnauvok Jûdinut okalauktok, nakkornersaungmat, inuk attausek tokkotaukpat inuit pivlugit.

*15 **Simonible** Pêtrusib Jêsuse mallikpâ, illinniartublo, tâpsoma assiata. Illinniartok tâmna ajoкertuijoкsûb illitarijanga, Jêsuselo illagilugo itterpok ajoкertuijorsûb igloкsoanganut.

16 Pêtruselo upkuab sillatâne nangerpok. Tagva illinniartok (Pêtrusib) assia, ajoкertuijorsûb illitarijanga annilerpok, arnarlo upkuamik udjertortok okarкattigivâ, Pêtruselo ittertipâ.

17 Tagva arnab, upkuab udjertortingata, Pêtruse okautivâ: Inûb tâpsoma illinniartingit illagingilattît? Okarpok: Illagingilakka.

18 Kivgallo nangerdlutik ikkomamik ikkitsilauкput, itjilildarmat, kitjaкejârlutiglo. Pêtrusible nangerкattigivait, kitjaкejârlunelo.

*19 **Ajoкertuijorsûble** Jêsuse appersorpâ illinniartingit pivlugit, ajoкertûsingillo pivlugit.

20 Jêsusib kiovâ: Agviartaunanga tussarnartomik okâlalauкpunga sillaкsoarmiunut. Illinniarvingnelo kattimaviksoarmelo ajoкertuilauкpunga, Jûdit illûnatik kattimavingænne, okâlalaungnangalo sumik sagvangitome.

21 Sôg tamattominga appersorpingâ? Ipkoa appersukit tussalauktut okâlautigilauкtamnik tâpkonunga; ahâk, taipkoa кaujimavut okauserilauкtamnik.

22 Taimagle okartillugo, kivgat tagvane nangertut illangata Jêsuse erкsârpâ okarlunelo: Ajoкertuijorsoaк taimak kiojæksariviûk?

23 Jêsusib kiovâ: Idluitomik okaruma, nellunailiuk ajormat; idluartomigle okaruma, sôg erкsârpingâ?

24 Hannasiblo кellaksorsimatillugo tillikliutigivâ ajoкertuijoкsoarmut Kaifasemut.

*25 **Simon** Pêtrusele nangerpok kitjaкejârlunelo. Tagva okautivât: Illinniartingit illagingilattît? Missiarporle okarlunelo: Illagingilakka.

26 Ajoкertuijorsûb kivgangita illangata, illaliub tâpsominga, Pêtrusib ullimalauкtanganik siutingagut, okautiva: Perorsêvingme illagigangne tækkolaungilagît?

27 Tagva Pêtruse ama missiarivoк; tagvainarlo angutaunek niplerpoк.

*28 **Tagva** Jêsuse aularutivât Kaifasemit iglub kiglisiniarviub sânganut. Uvlângovorlo. Kiglisiniarvingmullo ittingilat, ivjornaromanatik, saugârsugle aularviksiorutiksaк nerrijomavlugo.

29 Tagva Pilatusib annivigivait, oкautivlugillo: Sumîk inungmut ômunga passitiksaкarкisê?

30 Kiovât oкautivlugolo: Una idluitullijeongipat, unnertujutiginajangilavut illingnut.

31 Tagva Pilatusib oкautivait: Tagva illipse tigusiuk, erкartorlugolo perкojat pigijase malliklugit. Tagva Jûdit oкautivât: Toккotsijuksaungilagut kimik.

32 (Jêsusib oкausingit nellautsilerкovlugit, oкauserilauктangit, tukkisititsigame toккoniksame illusinganik.)

33 Tagva Pilatuse ama itterivoк kiglisiniarvingmut, Jêsuselo кaiкovâ oкautivlugolo: Jûdit attanerivâtît.

34 Jêsusib kiovâ: Illingnik tamattominga oкarкêt? assivîllônêt tamattominga oкautilauкâtît uvamnîk?

35 Pilatusib kiovâ: Jûdiovêk? Inuкattivît ajoкertuijorsuillo unertûtigilauкpâtit uvamnut. Sumîk pinialauкêt?

36 Jêsuse kiovoк: Nâlegauviga sillaкsoarmit tamattomangat pingilaк. Nâlegauviga sillaкsoarmit tamattomangat pikpat, kivgama sorsugutiginajarpât, Jûdinut unnertûtigijauконnanga; mânnale nâlegauviga tamattomangat pingilaк.

37 Tagva Pilatusib oкautivâ: Taimaimat attaniogalloarкêt? Jêsusib kiovâ: Nellâgut oкarpotit, attaniovunga. Tamanna pivlugo erniangovunga sillaкsoarmullo tikkilunga, kigligiutjerкovlunga miкsекârnermik. Miкsекârnermit pijub nippiga tussarpâ.

38 Pilatusib oкautivâ: Miкsекârnек sunauvâ? Taimaglo oкarêrame, Jûdit annivigivait, oкautivlugillo: Passitiksarsingilanga tâpsomane.

39 Illusекarposele imaitomik, aularviksiorviolerangat, parngnanaersimatjat illangænnik aularкojivaklunga; mânna Jûdit attaningænnik aularкojerкovisingâ?

40 Tagva ama illûnamatsiatik nipperкortovlutik oкarput: Tâpsomingaungitoк, Barrabasemigle Barrabasele inuartôvoк.

KAPITEL XIX.

Kristusib issaкajauninganik, niaкôsertauninganiglo, kikkiaktortauninganiglo, toккoninganiglo, illijartortauninganiglo.

TAGVA Pilatusib Jêsuse tiguvâ, issaкâjauкolâllo.

2 Sorsuktuksallo orpingnik kakkilautilingnik pergaivut, illivlugolo niaĸoanut, ulliksoarmiglo aupaluktamik kappitipât,
3 Oĸarlutiglo: Salutitaulerit, Jûdit attaningat! erĸsârpâllo.
4 Tagva Pilatusib annivigigivait, oĸautivlugillo: Ahâk annitipara illipsingnut, tukkisilerĸovluse, passitiksarsinginama tâpsomane.
5 Tagva Jêsuse annilerpoĸ, niaĸôtelijarlune orpingnik kakkilautilingnik, annorâlijalarmelo aupaluktamik. Tâpsomalo oĸautivait: Tækkotitse, inuk una!
6 Ajoĸertuijorsuillo kivgallo tækkogamitsuk, ĸaggudlalerput oĸarlutiglo: Kikkiaktoruk, kikkiaktoruk senningajolingmut. Pilatusib oĸautivait: Illipse tigusiuk kikkiaktorlugolo, passitiksarsinginama tâpsomane.
7 Jûdit kiovait: Perĸojaĸarpogut, perĸojarlo-tâmna malliklugo toĸĸotæksauvoĸ; ingminik erniotingmat Gûdemut.
*8 **Pilatusib** oĸausеĸ tamanna tussaramiuk, sivôranersaulerpoĸ.
9 Amalo kiglisiniarvingmut itterivoĸ, Jêsusemullo oĸarlune: Nakit pivêt? Jêsusible kiungilâ.
10 Tagva Pilatusib oĸautivâ: Kiojomangilarmâ? Kaujimangilatît, pitsartuneĸarama, kikkiaktorlutit senningajolingmut, pitsartuneĸaramalo aularĸolutît?
11 Jêsusib kiovâ: Pitsartuneĸarajangilatit uvamnut pângat tunnitjiviongikuvit tamattominga; tamanna pivlugo uvannik pititsijoĸ illingnut, ajortoĸarnersauvoĸ.
12 Mattomangat Pilatuse pinasuarpoĸ aularĸojomavlugo. Jûdille ĸaggudlarput oĸarlutiglo: Una aularĸogungne, attaniviksûb illanâriniatsangilâtit! Ingminik attaniotitoĸ attaniviksoarmut akkerartormat.
13 Pilatusib oĸausеĸ tamanna tussaramiuk, Jêsuse annitipâ, ingidlunelo kiglisiniarviub iksivautanganut, tagvunga (igloĸsûb sânganut), Ebrêeritut Gabbatemik, imaipoĸ: ujarĸanik netsitelingmik taijamut.
14 (Uvlorle opalungaijaiviksauvoĸ aularviksiorvingmut, stundelo pingasojortôlerpoĸ.) Jûdinullo oĸarpoĸ: Ahâk tagga attanise!
15 Kaggudlarpulle: Pêruk, pêrung-una! kikkiaktoruk senningajolingmut! Pilatusib oĸautivait: Attanise kikkiaksoræksarivigô senningajolingmût? Ajoĸertuijorsuit kiovut: Attaneĸangilagut attaniviksûb assianik.
*16 **Tagva** unnertûtigilerpâ kikkiaktortauĸovlugo senningajolingmut. Jêsusele tiguvât aularutilâllo.
17 Kikkiaktortauviksanelo erĸsukpâ aularlunelo tagvunga niaĸovinertalingmik, Ebrêeritut Golgatamik taijamut.
18 Tagvane kikkiaktorpât senningajolingmut, assigiglo magguk avatânut, Jêsusele akkuliudlugo.

19 Pilatusele aglangnik кollimiutæksanginik aglakpoк, nippitilugillo senningajolingmut; tâpkoa imaitunik aglaggit: Jêsuse Nazaremioк, Jûdit Attaningat.
20 Kollimiutat tâpkoa Jûdit unnuktut attuarpait, Jêsusib senningajolingmut kikkiaktortauvinga iglugasæksoarnut кanningmat. Aglaksimavullo Ebrêeritut, Grîchitullo Lataineritullo.
21 Tagva Jûdit ajoкertuijorsoangit Pilatusemut oкarput: Aglangnak: Jûdit attaningænnik; imâgle: oкalaungmat: Jûdit attanerivânga.
22 Pilâtusib kiovait: Aglalauкtakka aglarêrpakka.
*23 **Sorsuktuksalle** Jêsuse kikkiaktorêramitsuk, annorângit tiguvait, (aviklugillo sittamaulivait, sorsuktuksat illûnatik attunit ivajânginik,) taimaktauк ullinga. Ulligle killoкarane senamalauкpoк pikkangat unnunga tikkidlune.
24 Tagva oкarкattigêlerput: Avingniaratigo una! immerautiginiarlavulle, kia piniarmangâgo; nellautsilerкovlugit aglait imailijut: Annorâkka avilauкpait ingmingnut, ulligalo immerautigilauкpât. Taimailiorput sorsuktuksat.
*25 **Jêsusible** senningajolingata senniane nangerput anânanga, anânangatalo кattangutâ Marîa, Kleofasib nullianga, Marîa Magdalênalo.
26 Jêsusible anânane tækkogamiuk, illinniartorlo nagliktane nangerкattinga, anânane oкautivâ: Arnaк, ahâk, tagga ernît!
27 Kingorngagut illinniartoк oкautivâ: Ahâk, tagga anânat! Stundemillo tamattomangat illinniartub ingminut pitipâ.
*28 **Kingorngagut**, Jêsuse кaujimagame, tamaita nâmaksijarêrmatta, aglait nellautsilerкovlugit, oкarpoк: Kêlerpunga!
29 Imeкtauteкarpoк tagvane sêrnartomik immalingmik. Tâpkoale nipperкumik missuksivut, ajaupiamullo кappomitârlugo, кaninganullo mannivât.
30 Jêsusib sêrnartoк pigamiuk, oкarpoк: Nâmaksivoк! niaкonelo naerpâ, anernangêrdlunelo.
*31 **Uvlerle** taimna oppallungaijaiviongmat, Jûdit timit seningajolingmêrкonnagit Sabbateotillugo, (Sabbate tâmna angidlarmat,) Pilatuse tuksiarvigivât, tâpkoa niungit navgortauкovlugit, aккartitaulerкovlugillo.
32 Tagva sorsuktuksat tikkilerput, sivorliublo niûgik navgorpakit, aipangatalo kikkiaktortauкattingata.
33 Jêsusele tikkinamitsuk, tækkogamiglo, toккojarêrmat, niûgik navgongilakit,
34 Sorsuktuksalle illangata senneranga angmarpâ кallugiaкsoarmut, tagvainarlo auk immerlo annilerpuk.
35 Tammattomingalo tautuktub kigligiutjutigilauкpâ, kigligiutjiningalo miksекârtôvoк, tâmnalo кaujimavoк, miksекârnermik oкarame, okpilerкovluse.

36 Tamannale piniarutaulauкpoк, aglait nellautsilerкovlugit: Tâpsoma niûgik navgoræksaringilasse.
37 Amalo aglait assingit imailivut: Tækkojomârput kappilauкtamingnik.
*38 **Kingorugagulle** Jôsefib Arimatîamiub, illinniarteojub Jêsusemut (angigutjilunele, Jûdit erкsigigamigit), Pilatuse tuksiarvigivâ, perкojaujomavlune Jêsusib timinga aккartilugo. Pilatusiblo perкongmago, кailerpoк, aккartilâllo Jêsusib timinga.
39 Nikodêmuselo кailerivoк sivorngagut unnuangotillugo Jêsusemut tikkilauкtoк, кaitsilunelo Mirrinik, Aloêniglo akkutsimajunik, oкumailutatitut 100 itut oкumaitigijunik.
40 Tagva Jêsusib timinga tiguvâк, immuserdlugolo uvineruksaijanik, mingoarutit illaliudlugit, Jûdit illuversivangningatitut.
41 Tagvanele kikkiaktortauvingane perorsêveкarpoк, perorsêvingmelo illuveкarpoк nutâmik, illijiviolaungitomik sulle kimik.
42 Tagvunga Jêsuse illijartorpâк, Jûdit opallungaijaivingat pivlugo, illuveк кanningmat.

KAPITEL XX.

Kristusib makkininganik saккerninganiglo Marîa Magdalênamut, illinniartunullo, Tômasemullo.

WOCHIB uvlungita sivorlerpângænne Marîa Magdalêna tikkilerpoк illuvermut tâкtillugo sulle, tækkolunelo, ujaraksoaк aksakâtitaunermat illuvermit.
2 Tagva aкpangerdlune Simon Pêtruse tikkipâ, illinniartublo aipanga Jêsusib nagliktanga, oкautivlugiglo: Nâlegaк aкsârnigarinerpât illuvermit, nellovavullo, namut illingmangâtsuk.
3 Tagva Pêtruse assingalo illinniartoк annilerpuk, illuvermullo ailutik.
4 Tamarmiglo aкpangerкattigêkpuk, assiatalo illinniartub ingiarpâ, sukkalinersauvlune Pêtrusemit, sivorliovlunelo illuvermut tikkipoк.
5 Illuanut itsuarlune uvineruksaijat illimajut tækkovait, itteranele.
6 Tagva Simonib Pêtrusib mallikpâ, illuvermullo itterlune, uvineruksaijallo illimajut tækkovait,
7 Kidjijârnerublo allarutâ, Jêsusib niaкoanut tapsiolauкtoк, uvineruksaijanut illimangitoк, ingmigulle immujoк, apsimavlune.

8 Tagva illinniartoк (Pêtrusib) assia, tikkerкâlauкtoк illuvermut, itterivoк, tækkolunelo okperpoк.

9 Aglait кaujimanginamigit sulle, toккungajunit makkitsariaкarmat.

10 Tagva illinniartuk aularкattigêlerivuk.

*11 **Mariale** illuviub sângane nangerpoк, кeavlunelo sillatâne. Keagamelo, illuvermut itsuarpoк.

12 Engelîglo magguk, кaккortangnik annorâlîk, iksivajuk tækkovak, attauseк niaкungata inningane, aipangale ittigangita iningænne, Jêsusib timingata illijauvigilauкtangane.

13 Tâpkoalo oкautivâк: Arnaк, sôg кeavît? Oкautivâк: Nâlegara aкsârnigarinerpât, nellovungalo, namut illingmangâtsuk.

14 Taimaglo oкarame, кeviarpoк, Jêsuselo nangertoк tækkovâ, nellovlunelo Jêsuseongmat.

15 Jêsusib oкautivâ: Arnaк, sôg кeavêt? Kina кennerpiûk? Perorsêvilerijeonasugigamiuk, oкautivâ: Nâlegaк, nûlaurungne, oкautilaunga, namut illingmangângne? tagva aijomavara.

16 Jêsusib oкautivâ: Marîa! Tagva кeviarlunelo oкautivâ: Rabbûni; imaipoк: Ajoкertuijoк.

17 Jêsusib oкautivâ: Aktorniarnanga, takpaungarsimanginama sulle Atâtamnut. Ailerillo кattangutimnut oкautilugillo: Takpaungarniarpunga Atâtamnut Atâtapsingnullo, Gûdimnut Gûdipsingnullo.

18 Marîa Magdalêna tikkilerpoк, illinniartullo oкautivait: Nâlegaк tækkolauкpara, taimaglo oкautilauкpânga.

*19 **Wechib** uvlungita sivorlerpângata unnulerningane illinniartut kattimatillugit, upkuallo parngnanaersimatillugit, Jûdit erкsigigamigit, Jêsuse tikkipoк, akkorngænnelo nangerpoк, oкautilugillo: Ullapirsautекaritse!

20 Taimaglo oкarame, agganelo senneranelo кemmergojautipait tâpkonunga. Tagva illinniartut кuviasulerput, Nâlegaк tækkogamitsuk.

21 Tagva Jêsusib ama oкautivait: Ullapirsautекaritse! Sorlo Atâtab tillilaungmanga, taimak tillivapse.

22 Taimaglo oкarame, supporpait, oкautivlugillo: Arnerneк ajunginек pigilersiuk!

23 Issumagijungnaertase ajorninginit, issumagijaujungnaerneкarput; issumagijungnaerniangitaselo ajorninginit issumagijaujungnaerneкangilat.

*24 **Tômasible**, 12 it illangata, maggoliavinermik taijab illagingilait, Jêsuse tikkitillugo.

25 Tagva illinniartut assingita oкautivât: Nâlegaк tækkolauкpavut. Tâpsomale oкautivait: Aggangine kikkiaktornerit

tækkungikupkit, tikkeralo illingikupko seneranganut, okperijomangilara.

26 Uvlullo sittamaujortut nângmatta, illinniartut ama kammanêlerivut, Tômasiblo illagivait. Jêsuse tikkipok, upkuat parngnanaersimatillugit, akkorngænnelo nangerpok okarlunelo: Ullapirsautekaritse!

27 Kingorngagut Tômase okautivâ: Tikkît kaitsuk, aggakkalo tækkolikit; aggaktillo issakkit ovunga, illilugillo sennerkamnut; okpinginaglo, okperille!

28 Tômasib kiovâ okautivlugolo: Nâlegara Gûdigalo!

29 Jêsusib okautivâ: Tækkogamga, Tômase, okperpotit. Pilloridlarput tækkolugatik okpertut!

*30 **Tattamnartuttaak** assingit unnuktut Jêsusib pinniarnerivait illinniartime tækkoænne, aglaksimangitut aglangne tamakkonane.

31 Tamakkoale aglaksimavut, okpilerkovluse, Jêsuse Kristuseongmat, Gûdib Erninga; okpernermullo inôsekarkovluse tâpsoma attingane.

KAPITEL XXI.

Jêsusib sakkerninganik illiniartiminut Tibêriasib tessersoangata senniane. Jêsusib, Pêtrusiblo, Johannesiblo okarkattigêngningat.

MATTOMA kingorngagut Jêsuse sakkerivok illinniartiminut Tibêriasib tessersoangata senniane. Imailiorlunele sakkerpok.

2 Illagêklutik tagvanêput Simon Pêtruse, Tômaselo maggoliavinermik taijak, Natanaêlelo, Kanamit Galilêamêtomit pijok, Zebedêusiblo ernîgik, assîgiglo magguk, illinniartingita illâgik.

3 Simonib Petrusib okautivait: Nulluarniariartoromavunga. Tâpkoa okautivât: Tagva illagijomavaptigit. Annilutiglo, umiakortômut ikkisâdlalerput, unnuamelo tamattomane nulluartitsilungilat.

4 Uvlângolertillugole, Jêsuse sikjame nangerpok, illinniartullo kaujimangilat Jêsuseongmat.

5 Jêsusib okautivait: Kittorngat, nerkiksakangilasê? Tâpkoa kiovât: Ahaila.

6 Tâpsomale okautivait: Nullutjat ningitisigik umiakortûb tallerpianut, nagvârniarpose tagva. Tagva ningitipait, amuarungnarungnaerlugillo mingeritjat unnurninginut.

7 Tagva illinniartub, Jêsusib nagliktangata, Pêtruse okautivâ: Nâlegauvok. Simonib Pêtrusib tussaramiuk, Nâlegaung-

mat, uvinerkune attilerpâ (annorailaurame), immânullo missikpok.

8 Illiniartut assingit umiakut kailerput (nuna ungasinginamitsuk ablornernik 200 inik) nullutjallo mingeriaktaggit amuvait.

9 Nunamulle niuleramik, aumanik illimmajunik tækkovut, kângænnelo mingeritjanik kakkôjamiglo.

10 Jêsusib okautivait: Kaitsileritse mingeritjanit mânna nulluartitapsingnit.

11 Simon Pêtruse ipperârpok, nullutjallo amuvait nunamut tættætut mingeritjanik angijunik 153 nik. Taimaglo unnuktigigalloarmatta, nullutjat alliktaungilat.

12 Jêsusib okautivait: Kaititse nerrimârluselo. Illinniartingitale neliatalônêt apperijariakangilâ: Kinauvêt? kaujimagamitsuk, Nâlegaungmat.

13 Tagva Jêsusib kakkôjak tigujartorpâ, tunnilâllo tâpkonunga, taimaktauk mingeritjat.

14 Tamadja pingajuat Jêsusib sakkerlaungningita illiniartiminut, tokkungajunit makkiningata kingorngane.

*15 **Nerrijarêramigle,** Jêsusib Simon Pêtruse okautivâ: Simon, Jônasib erninga, ukkunangat nagliginersarivingâ? Tâpsoma okautivâ: Ahaila Nâlegak, nellungilarma nagligigapkit. Okautivâ: Saugârsukka nerritiniakit.

16 Aipânik okautivâ: Simon, Jônasib erninga, naligivingâ? Tâpsoma okautivâ: Ahaila Nâlegak nellungilarma nagligigapkit. Okautivâ: Saugakka nerritiniakit.

17 Pingajuangnik okautivâ: Simon, Jônasib erninga, nagligivingâ? Pêtrusib kiksalerpok, pingajuangnik okautingmago: Nagligivingâ? Okautivâlo: Nâlegak, tamainik kaujimavotit, nellungilarma nagligigapkit. Jêsusib okautivâ: Saugakka nerritiniakit.

18 Ahamarik, ahamarik okaupagit: Innôsungnersautillutit, nangminernik tapserusilaukpotit, arvertarlutillo pijomajarnut; itôleruville, aggaktit issagomârpattit, assivîllo tapseruseromârpâtit, tessiorlutillo pijomangitarnut.

19 Taimagle okarpok nellunaijailune, tokkub illusingita neliænnut Gûde nertoromârmangâgo. Taimaglo okarêrame, okautivâ: Mallinga!

20 Pêtrusele kevialerpok, illinniartorlo Jêsusib nagliktanga malliktok tækkovâ, sagvinganullo êgangalauktok unnuktome nerrivlutik, okalauktorlo: Nâlegak, illingnik pititsiniartok kinauvâ?

21 Pêtrusib tâmna tækkogamiuk, Jêsuse okautivâ: Nâlegak, unale kanok illingajuksauvâ?

22 Jêsusib okautivâ: Pijomaguma tagvanêkovlugo tikkitsiarilunga, erkanangilak illingnut! Igvit mallinga!

23 Tagva ĸattangutigêt ingmingnut oĸalerput: Illinniartoĸ una toĸĸoniangilaĸ. Jêsusible oĸautilaungilâ: Toĸĸoniangilaĸ; imâgle: Pijomaguma tagvanêĸovlugo tikkitsiarilunga, erĸanangilaĸ illingnut.

*24 **Illinniartoĸ** tâmnauvoĸ tamakkoninga kigligiutjijoĸ, tamakkoalo aglalauĸpait. Kaujimavogullo kigligiutjiningit mikseĸârtôngmatta.

25 Assingillo unnuktut Jêsusib piniarnerilauĸtangit illûnatik kingorlerêklutik aglaktaunajarpatta, sillaĸsoarmiut aglangnik aglagutiksaujunik tukkisinajarasugingilakka.

APOSTELIT PINIARNINGIT, LUKASIB AGLAKTANGIT.

KAPITEL I.

Kristusib ĸilaliarninganik. Matîasib Apostelingortitauninganik.

OĸAUTIGIJAKKA sivorlît pijarêralloarpakka, Teôfiluse, tamakkoninga tamainik Jêsusib piniartanginik, tamangnik, piniarlunelo ajoĸertuivlunelo.

2 Uvloĸ taimna ĸongmuartitauvinga tikkidlugo, Apostelit Anernikut ajunginikut annerijane piniaræksanginik oĸautijarêramigit.

3 Aniatitaunerme kingorngane taipkonunga saĸĸerĸattarpoĸ ômardlune, okpernartut unnuktut piniarlugit, tækkotidlunelo taipkonunga uvlut 40 it nâvlugit, oĸarĸattigilugillo Gûdib nâlegauvinganik.

*4 **Kattersoramigillo**, perĸovait, Jerusalemit aularĸonnagit, Atâtable oĸautigilauĸtanganik utaĸĸerĸovlugit, tussalauĸtapsingnik uvamnit, oĸarpoĸ.

5 Johannese baptisilauĸpoĸ immênarmut, illipsele baptitaujomârpose Anernermut ajunginermut, uvlut tamakkoa sivikitomik kingorngatigut.

6 Kattimajulle apperivât oĸarlutiglo: Nâlegaĸ, nelliutome tamattomane Israêlib nâlegauvinga âĸigomaviûk?

7 Oĸautivaille: Nelliunermik stundemiglônêt ĸaujijuksaangilase Atâtab ajugaĸanginerminut illingatitanganik.

8 Pitsartunermigle pilârpose, Anernerub ajunginerub tikkilârpasse; kigligiutsijigilârpapselo Jerusalemiunut Jûdêamiunullo illûnainut, Samâriamiunullo, sillaksûblo issua tikkidlugo.

*9 **Taimaglo** oĸarêrame, ĸongmuartitauvoĸ tækkuksauvlune, nuvujablo nippaĸtipâ ijinginit.

10 Killangmullo ĸongmuartoĸ tækkunâramitsuk, ahâk, angutik magguk ĸaĸĸortangnik annorâlik nangerĸattigivakit;

11 Oĸartuktauĸ: Illipse angutit Galiléamiojose, sôg nangerdluse ĸilangmut ârlorĸisê? Jêsuse tâmna, illipsingnit ĸongmuartitaujoĸ ĸilangmut, tikkitsomârivoĸ, sorlo tækkolaurapsiuk ĸongmuartillugo ĸilangmut.

*12 **Jerusalemut** tava utterput ĸaĸĸamit orĸsoĸtalingmik taimajomit; tâmna Jerusalemit ĸannitoĸ, sivikitomik, sorlo Sabbateme pissuktoĸarpangmat.

13 Itteramiglo, iglut ĸollerpângænnut majorarput tagvanêlerdlutik Pêtruselo, Jakôbuselo, Johanneselo, Andrêaselo Filippuselo, Tômaselo, Bartolomêuselo, Mattêuselo, Jakôbuselo Alfêusib erninga, Simonelo Zelôtes, Jûdaselo Jakôbusib nukkâ.

14 Tâpkoa illûnatik, adsigêktomik issumaĸarlutik, illagêtsainarput, ĸennuvlutiglo tuksiarput, arnat illagilugit, Marîalo Jêsusib anânanga, Jêsusiblo ĸattangutingit.

*15 **Uvlunelo** taipkonane Pêtruse illinniartut akkorngænnit nikkovipoĸ, (tagvanele kattimajut 120 olauĸput) oĸarlunelo:

16 Illipse angutit ĸattangutigêt, aglait nellautsijariaĸalauĸput Anernerub ajunginerub oĸautigijangit sivorngagut, Dâvidib ĸanningagut, Jûdase pivlugo, Jêsusemik tigusilauĸtut sivorlerijangat.

17 Tâmna uvaptingnut illautitaumalauĸpoĸ, kivgaliarimaĸattigilauĸpavullo.

18 Taipsoma idluitullinerilauĸtame akkinganut perorsêvik pissiangotilauĸpâ, ingminiglo ĸimippoĸ, kattakkamelo ĸârpoĸ, erchavingillo illûnatik annivut.

19 Tamannalo tussaumajauvoĸ Jerusalemiunut illûnainut; tamanna pivlugo perorsêvik taimna taigivât oĸautsimiktut Hakeldamamik, imaipoĸ: Perorsêvingmik auktalingmik.

20 Aglaksimangmat aglangne imgerutine: Iglunga inuêrutjaulerle, inuĸaranelo ĸammane igloĸartomik; ajoĸertuivingalo assianut pititaule.

21 Taimak pivlugo angutit illangat najortigitsainalauktavut Nâlegak Jêsuse annitillugo ittertillugolo uvaptingne,
22 Johannesib baptisilerninganit uvlok kongmuartitauvinga uvaptingnit tikkidlugo kigligiutsijeokattigijæksarivavut makkininganik.
23 Magguglo ingmigut pitipakit, Jôsefe Barsabasemik taijak, Justusemik attipsâlik, Mattîaselo.
24 Tuksiarlutiglo okarput: Nâlegak, inuit illûnamatsiatik ômatinginik kaujimajotit, nellonaeruk, ukkungnangat maggungnit neliak aneringmangangne,
25 Attausek pititaulerkovlugo kivgaunermik Apostelionermiglo, Jûdasib kemmaktanganik, iniminut aingmat.
26 Immerautigilermattikik, Mattîase sâpâ nellaudlugo; Apostelinut 11 inut tâva illautitaulerpok.

KAPITEL II.

Anernerub ajunginerub kovijauninganik Apostelinut Pentekosteme. Pêtrusib okâlaninganik.

PENTEKOSTIBLO uvlunga nelliutingmat, illûnatik, adsigêktomik issumakarlutik kattimalaukput.
2 Tagvainarlo sulluksuksoakarpok kilangmit pijomik, sorlo akkunarsoarmit pilune, iglolo illûnât tâpkoa najortangat tættætauvok mattomunga.
3 Tâpkonungalo sakkertokarpok ikkomârsutitut ingmikoartitut okartitut koblorsimajutitut-itunik, illûnaitalo attunit tupvigilerpait.
4 Illûnatiglo illumertaulerput Anernermik ajunginermik, okâladlalerpullo okautsinut tussarngartanut, sorlo Anernerub okâlajungnartingmagit.
5 Jûdekalaukporlo Jerusaleme igloKartunik, angutinik Gûdemik nâlektunik, inukattigênit sunatuinarnit kilaub attânêtunit.
6 Sulluksuksoak tamana tussaramitsuk, unuktorsuit kattilerput koaksângadlarlutik, illûnatik okauserivaktatik tâpkonunga attortaujut tussaramigit.
7 Illûnamatsiatigle kakkilâdlarput, tattaminiarlutik, okarkattigêklutiglo: Ahâk, ukkua okâlajut illûnatik Galilêamiungilât?
8 Kanok illingavâ, illûnata ingmikôrluta okauserivaktavut inûlerniptingnit tussaraptigît?
9 Parterillo, Mêderillo, Elamiterillo, uvagullo nunakartogut Mesopotamiame, Jûdêamelo Kappadôtsiamelo, Pontusemelo, Asiamelo,

10 Frîgiamelo, Pamfîliamelo, Egiptenemelo, Lîbiablo erkânetune, Zirênib senniane, Rômiullo tækkorngartat,
11 Jûdillo, Jûdiokattaujullo, Krêtamiullo, Arâbiaminllo, illûnata tussarpavut okartut Gûdib tattamnartullininginik, okausivut attorlugit.
12 Illûnatik tâva kakkilâdlarput, uimamadlalarmiglo, okarkattigêkpullo: Kanok tamanna illinganiarkâ?
13 Illangille mittaklutik okalulerput: Mamarnermik Wainemik imersimavut.
*14 **Tagva** Pêtruse nikovipok 11 it ilhagilugit, nipperkortovlunelo okautivait: Illipse Jûdiojose angutit naglingnartose, illûnaselo Jerusaleme igloKartose, tamanna nellonarungnaertitaule illipsingnut, okausikkalo itterlit siutipsingnut.
15 Tallangilat tâpkoa tallanganasugijase, uvlub stundinga 3 otuinarmat.
16 Tamadjauvok, nellautaijokut Joêlikut okautigijaumajok sivorngagut:
17 Uvlut kingordlingine imaitsomârpok, Gûde okarpok: Anernera kovijomavara inungnut illûnainut; erniselo panniselo nellautsitiksanik okaromârput, inôsuktoselo angutit tækkotitjutinik tautugomârput, ituselo sinnektômajomârput.
18 Uvlune taipkonane kivgamnut angutinut arnanullo Anernera kovijomavara, nellautsitiksaniglo okaromârput.
19 Tattamnartullijomavungalo pikkane kilangme, nellunaikutakartitsilungalo attâne nuname, aungmik ikkomamiglo isserlûblo pujuanik;
20 Sekkinek ablatsaujomârpok tâksoarmut, takkerlo auktun-itsomârpok, Nâlekab uvlorsoanga nelliuterkârtinnago.
21 Imaitsomârpok: Nâlekab attinga tailugo tuksiartok piulijaujomârpok.
22 Illipse angutit Israêlitiojose, okautsit ukkua tussâsigik: Jêsuse Nazaremiok, angut Gûdemit pijok, sakkijâlaukpok akkunapsingne piniarnerminut, tattamnartullinerminullo, nellunaikutanullo, Gûdib tamakkoa tâpsomûna piniarnerilaungmagit akkunapsingne, illipsetâuk nangminek kaujimagapsetut.
23 Tâmna (Gûdib issumasimanerminut pijomajaminullo tunnilaungmago) tigulaukpasse idluitullijut aggangitigut, kikkiaktorlugolo senningajolingmut tokkodlugolo.
24 Tâmna Gûdib makkitilaukpâ tokkub ânianarninganit pêrlugo, ajornavingmat tokkungatsainarlune.
25 Dâvidib okautigingmago: Nâlegak sâmnêtitsainarpara, tallerpimnêngmat aulatauKonnanga.
26 Tamanna pivlugo ômatiga kuviasukpok; okaralo serridlarpok, uvinigatauk nerriuklune merngoêrseromârmat.
27 Tarniga anernerit inningænnetsainarkojomânginangne, ajunginerillo (Kristuse) asserorkojomânginivat.

28 Apкosinermik inôgumut unnertulauкparma; kênavît sângane кuviasungnermik illumertitsomârparma.
29 Illipse angutit кattangutigêt, agviartaunanga atâtagijavut Patriarche Dâvide oкautigilago illipsingnut: Taimna toкkovlunelo illuvertaulauкpoк, illuvingalo uvaptingnêpoк sulle uvlome.
30 Nellautaijôgame, nellunginamelo, Gûdib soкkosijuitomik angervigilaungmago: uviningmit kinguvâksanga (Kristuse) makkitsomavlugo, iksivautaкsoanganullo iksivaкojomavlugo;
31 Sivorngagut tamanna tækkolauramiuk, Kristusib makkininga oкautigivâ, tarninga anernerit inningænnetsainalaungimat, uviningatalo asserornek tækkolaungimago.
32 Jêsuse tâmna Gûdib tuppaktilauкpâ; illûnata tamattominga kigligiutsijeovogut.
33 Mânna Gûdib tallerpiagut кongmuartitaugame, Atâtablo angersimaninga Anernermik ajunginermik pilauramiuk, tâpsominga tagva кovisilauкpoк tækkojapsingnik tussartapsingniglo.
34 Dâvidele кilangmut кongmualaungilaк. Oкarporle imâk: Nâlegak Nâlekamnut oкarpoк: Tallerpingma tungânut ingitit,
35 Omigijingnik illijerкârtinnanga ittikkavît ikkovrangænnut.
36 Tagva mânna Israêlib kinguvângit tamapse кaujimatsialeritse, Gûdib Jêsuse tâmna, kikkiaktulauкtase senningajolingmut, Nâlegangortilâllo Kristusingortilaungmago.
*37 **Tamannale** tussaramitsuk, кibliktaulerput ômattimikut Pêtrusemullo assinginullo Apostelinut oкarlutik: Illipse angutit кattangutigêktose, sumîk piniartuksauvitâ?
38 Pêtrusib oкautivait: Kaккialeritse, baptitaulerluselo illûnase Jêsusib Kristusib attinganut, ajornerit issumagijaujungnaerutiksanginut; Anernerub ajunginerub tunnergutânik pilârpose tagva.
39 Illipsingnulle кittorngapsingnullo oкautsit ukkua illingavut, ungasiktomêtunullo tamainut, Nâlekab Gûdipta каiкojomârtanginut tamaunga.
40 Oкautsinulle unuktunut ukkua assinginut kigligiutjivigivait, кaiblarlugillo oкarpoк: Piulijauniaritse kinguvângoкattigênit ukkunangat tappatojunit.
*41 **Oкausinginik** кuviasuklutik nâlektut, baptitaulerput; uvlormelo taipsomane 3000 it illautitaulerput.
42 Apostelille ajoкertûtinginik nâletsainalerput, illagêklutiglo, кaккôjaniglo avgoilutik, tuksiarкattigêklutiglo.
43 Inuittauк illûnatik kuksasungnermut tikkitaulauкput; Apostelitigullo tattamnartunik nellunaikutaкsoarniglo unuktunik pijoкalerpoк.
44 Okpertungortitaujulle illûnatik illagêksimalauкput, perкutitiglo pigællugit kattutivait.

45 Perкutitik pitiglo niorvgotigivait, aitortûtigilaitalo illûnainut, attunit ajorsarningit issumagilugit.

46 Uvlullo tamaita illagêklutik kattimaviksoarmêput, кaкkôjallo avgorpait iglune tamaine.

47 Nerrivullo, Gûdelo nertorpât кuviasuklutik issumalingasuituniglo ômateкarlutik, inungnullo illûnainut ivlerijauvut. Nâlegarle pilloriktitaulertunik uvlut tamaita illautitsivoк okpertunut.

KAPITEL III.

Angutib sibvêtub âкiktauninganik Pêtrusemut Johannesemullo. Pêtrusib oкâlaninganik кaккialerкojîjomik.

PÊTRUSELE Johanneselo majoraгkattigêkpuk kattimaviksoarmut, stundit 9 ôningænne, tuksiarviovaktoк nelliutitillugo.

2 Anguteкalauкporlo sibvêtomik nutaraunerminit; tâmna akkigarlugo uvlut tamaita illivât kattimaviksûb ittertarviata pinnarnartomik taijaujub kiglinganut, kattimaviksoarmut itteriartortunik кennuveкarкovlugo tunnergumik.

3 Tâpsoma Pêtruselo Johanneselo kattimaviksoarmut itteromajuk tækkogamigik, кenuvigivak tunnergumik.

4 Pêtrusible Johannesiblo tækkunarpâk oкarlutiglo: Tækkusartigut!

5 Tækkusarpak tagva, sumik tunnitjivioniarasugællune.

6 Pêtrusele oкarpoк: Silberemik Goldemiglônêt peкangilanga, pigijamnigle tunnitjivigivagit: Jêsusib Kristusib Nazaremiub attingane nikovilutillo pissugit!

7 Tallerpiagullo tiguvlugo nikkovitipâ. Tagvainaк niûgik kannâgiglo nukkeкalerput.

8 Kiggilauкpoк, nangerungnalarmelo pissugungnarlunelo, kattimaviksoarmullo illagællugik itterpoк, arvertarlunelo кiggertalarmelo Gûde nakoridlarpâ.

9 Inuillo illûnatik pissuktoк Gûdemiglo nertordlertoк tækkovât.

10 Illitarivâttauк, taimnaungmat kattimaviksûb ittertarviata pinnarnartub kiglingane iksivalauкtoк, tunnergumik кennuvlune; taimailiorviongmat коaкsângalarmiglo tattaminiadlarput.

11 Pissujuitôlauкtub, mânnale pijungnaertub, Pêtruselo Johanneselo najugaringmagik, inuit illûnatik aкpangerdlutik nellipsarpait Salomonib iglorosinganik taijamut, tattaminialarmiglo.

*12 **Pêtrusib** tækkogamigit, inuit oкautivait: Illipse angutit Israêlitiojose, sôg tamattominga tattaminiarкisê? Sôglo uvaptingnik tækkunârкise, uvaguk pissuktitsinasugællunuk ôminga, pitsartuniptingnut piniarniptingnullo nangminerijaptingnut;

13 Abrahab Isaablo Jâkoblo Gûdingata, atâtagijapta Gûdingata, кittorngane Jêsuse ânanausitilauкpâ, unertujutigilauкtase missiarutigilauкtaselo Pilatusemut, taipsoma aularкojomagalloarmago.

14 Illipsele ajungitotuaк idluartotuarlo missiarutigilauкpasse, tuksiarluselo inuartoк pijomavlugo;

15 Inôtsible Nâleganga toккolauкpasse; tâmna Gûdib tuppaktilauкpâ toккungajunit, uvagut tamattominga kigligiutsijiovogut.

16 Okpernermullo tâpsoma attinganut, tâpsoma attingata nakkoкsitilauкpâ una tækkojase illitarijaselo; okperamelo tunitjiviovoк кanoengitsiarnermik mattominga, ijipse sângænne.

17 Tagva кattangutikka, кaujimavunga, nellomut taimailiulaurapse, taimaktauк angajoкâse.

18 Gâdible nellautaijut illûnatik кanningitigut sivorngagut oкautigilauкtane, tagva Kristusib âniatitaujuksauninga, nellautsimatipâ.

19 Tagva mânna кaккialeritse sâgiarluselo, ajornise pêjartauкovlugit.

20 Uvlut nakkoкsijauviksat nelliutilerкovlugit Nâlekab kênanganit, tâmna tillijomârpago, sivorngagut oкautigijaujoк illipsingnut, Jêsuse Kristuse.

21 Tâmna itteriaкalauкpoк кilangmut, nelliunek tikkidlugo, tamaita nâmaksititauvingat, Gûdib oкautigilauкtangita nellautaijut illûnatik кanningitigut sillaкsûb pigiarninganit.

22 Môsese oкalaungmat atâtagijaptingnut: Nâlekab Gûdipse tunnitjivigijomârpâse nellautaijomik кattangutipsingnit uvaptun-itomik; tâpsoma oкausingit illipsingnut tussagôræksarivasse tamaita.

23 Imaitsomârporlo, neliat tâpsominga nellautaijomik tussagôngitoк pêrtaujomarpoк inuкattigênit.

24 Nellautaijullo illûnatik Samuêlemit kingornganelo oкâlalauкtut illûnatik, uvlut tamakkoa sivorngagût oкautigilauкpait.

25 Nellautaijut angersimanerublo кittorngarivâse, Gûdib pilauкtangata atâtagijapsingnut, Abrahamut oкalaurame: Kinguvâksarnut inuкattigêksuit illûnamatsiatik saimartitaujomârput.

26 Sivorlermik illipse pivluse Gûdib кittorngane Jêsuse tuppaktilauкpâ, tillilauкpâlo illipsingnut, saimartitauкovluse, illûnase attunit sâgiarкovluse idluitullinipsingnit.

KAPITEL IV.

Pêtrusiblo Johannesiblo parngnanaersimavingmut pititauniginingnik. Okpertut tuksiarningat unangmijaunerme. Illagêt illinganingœnnik.

INUNGNULLE okâlatillugik, ajokertuijut, kattimaviksûblo angajokângata, Saduzêerillo opingarpakit.
2 Tâpkoa idluigosukput, inuit ajokertormattikik, okâlangmanniglo tokkungajut makkitsomârninginik Jêsuseme.
3 Tiguvlugiglo parngnanaersimavingmut ittertipakit, kaulersêvlutik, taipsomane unnungmat.
4 Okautsinigle tussartut unuktut okpilerput, kittilugit angutit 5000 dikasaulerput.
5 Kaulermalle aulatsijut, angajokâllo, aglangniglo illisimajut kaggimiolerput Jerusaleme,
6 Hannaselo ajokertuinerojok, Kaifaselo, Johanneselo, Aleksanderelo, illûnatiglo ajokertuinerojub illangit.
7 Sâmingnullo pitipakit (Pêtruselo Johanneselo) appersorlugiglo: Kia taimak perkovâtîk? kialo attingane taimailiorkitîk?
*8 **Tagva** Pêtrusib Anernermik ajunginermik illumiktorsôvlune okautivait: Illipse aulatsijôjose inungnik, angajokaujoselo Israêlitinut.
9 Kiglisiniartaugumnuk uvlome ajungitullinek inungmut kanimalauktomut, âkiktaujutigijanga pivlugo,
10 Tagva illûnase Isrâelitillo illûnatik kaujimalersiuk, Jêsusib Kristusib Nazaremiub, senningajolingmut kikkiaktulauktapse, Gûdible tokkungajunit tupaktilauktangata attingane una mâne nangermat sâpsingne âkiktauvlune.
11 Ujarak taimnauvok, illipse igluliortose egilauktase, iglub terrekoa ujaraulernertok.
12 Assianiglo piulijiksakangilak, attekangilarlo assianik kilaub attâne, inungnut tunijaujomik, tâpsomunga piloriktitaukovluta.
*13 **Pêtrusiblo** Johannesiblo sivôrajuinigik tækkovakit, tattaminiarpullo, kaujimatsiaramik, tâpkoa aglangnik illisimatsiangimanik, illinnialaungimanniglo, nâmaktomiglo illitarivakittauk, Jêsuse illagilaungmakko.
14 Inugle âkiktaujok sennigingnêdlune tækkogamitsuk, tamanna akkerartorungnangilât.
15 Annerkovakillo kiglisiniarvingmit, issumaksarsiorkattigêkârdlutiglo okarput:
16 Sumik inûk tâpkoa piniarvigijæksarivitigîk? Jerusale-

miut illûnatik tattamnartullinek tâpkungnûna pijok kaujimavât, uvagullo missiarungnangilagut mattominga.

17 Kaujijauvalliakonnagole inungnut, angijomik inerterlavut, mattoma kingorngane inungmut attautsemullônêt okarkonnagik tâpsoma attinganik.

18 Kaikovakillo, inerterlugiglo, okarkonnagik ajokertuerkonnagiglônêt Jêsusib attinganik.

19 Pêtrusible Johannesiblo kiovait okautivlugillo: Nangminek kiglisiniaritse, Gûdib sângane idluarmangât, illipse uvaptingnut nâlektaunersaugupse Gûdemit?

20 Tækkojavut tussartavullo okautiginagit sapperpoguk.

21 Innerterpakille aularkolugiglo; nagvângilallo âniatitsitiksamik tâpkungnunga, inuit pivlugit; Gûde illûnatik nakkoridlarmatsuk inuk âkiktaumajok pivlugo.

22 Inûb tâpsoma tattamnartullinermut âkiktaujub jâringit unnunnersaungmatta 40 init.

*23 **Aularkojangamiglo** ailerpuk illamingnut, okautivaillo okautjaunermingnik ajokertuijoksoarnut angajokânullo.

24 Tamanna tussaramitsuk, illagêklutik niplerput Gûdemut okarlutiglo: Nâlegak igvit Gûdiojotit kilangmiglo, nunamiglo, immarbingmiglo pinginiglo tamainik pingortitsijotit;

25 Igvit kivgavît Dâvidib kanningagut okalauktotit; Sôg nellojut ningarosukkât, inuillo sôg ajornartomik issumasiniarkât?

26 Nunab attanivingit kattilerput, attanersuillo kaggimiolerput akkerartoromavlutik Nâlekamut Kristusinganullo.

27 Ahamarik ila, kattimavut kittorngat hailigeojok Jêsuse mingoalauktat pivlugo, Herôdese, Pontiuse Pilatuselo; nellojut Israêliblo inungit illagivlugit.

28 Piniarlutik pijuksaulârtunik, mattoma sivorngagut aggangnut illisimanernullo kajusimajutigilauktarnik.

29 Mânnalo Nâlegak, sillungninginik tækkusarit, kivgatillo sivôranatik okâlatikit okausernik.

30 Aggaktillo issakit, âkiktaunermik, nellunaikutaksoarniglo tattamnartuniglo pijokarkovlugo, kittorngavît hailigeojub attingane.

31 Tuksiarmattalo, iglo kattimavigijangat aulavok, illûnatiglo Anernermik ajunginermik illumertauvut, Gûdiblo okausinginik okâlavut sivôranatik.

*32 **Okpertulle** unnuktoksôjut (sorlo) attautsemik ômattekalarmiglo, attautsemik tarnekarput; perkutimingniglo okartokangilat piminik tailugit, tamaitale adsigêktomik avikpait ingmingnut.

33 Apostelillo kiblingnadlartomik Nâlekab Jêsusib makkininga kigligiutjutigivât, illûnatiglo saimarsautekalaukput angijoksoarmik.

34 Ajoksartokalaungilaktauk tâpkoa akkorngænne; perorsêvingniglo igluniglo pekartut, makkoa niorvgotigivait, niorvgotigijamiglo akkingit kaipait,
35 Illivlugillo Apostelit ittiganginut; ajoksartullo illûnaita tunitjiviovut ajortanginik tamakkonangat.
*36 **Jêsesele,** Apostelit taijangat Barnabasemik (imaipok: manigornerub erninganik) Lêviteojok, Zipruseme inûlertok,
37 Perorsêvekarpok, tâpsoma niorvgotigivâ, (akkingillo) kênaujat kaipait illivlugillo Apostelit ittiganginut.

KAPITEL V.

Ananîasib Safîrablo tuavitomik tokkonigingnik. Apostelit parngnanaersimavingmit tattamnartomik annititauningænnik. Gamaliêlib tilliorininganik.

ANGUTIBLE Ananîasemik attiggub, nulliane Safîra illagilugo, perkutine niorvgotigivait,
2 Akkingitalo kênaujat illangit angiarivait, nulliane kaujimatillugo, illainangille kaipait illivlugillo Apostelit ittiganginut.
3 Pêtrusele okarpok: Ananîase, sôg Sâtanasib ômattit illumertipaûk, Anernek ajunginek sæglokidlarangne, perorsêviub akkingita illangit angiarilugît?
4 Perorsêvigigangne, perkutigilaungipiûk? pissiarijaungmallo, akkingatauk illingnut perkutiksaulaungilâk? sôg ômatingne taimak issumalaukêt? inungnik sæglokitsingilatit Gûdemigle.
5 Ananîasible okautsit tamakkoa tussaramigit, ochovok anernekarungnaerlunelo. Tamattomingalo okartut angijomik erksivut.
6 Inôsuktulle angutit nikovidlutik assianut illivât, annilâllo illuverlugolo.
7 Killamiojungnaermallo, stundit pingasut kingorngatigut, nullianga itterpok, nellovlune kanoetokalernermangât.
8 Pêtrusible okautivâ: Okautilaunga, perorsêvik taimak akkitutigijomik niorvgutiginerpitikkô? Kiovâ: Ahaila, taimak akkekalaukpok.
9 Pêtrusible okautivâ: Sôg adsigêktomik issumakarpitîk Nâlekab Anerninga ôktoromavlugô? Ahâk uingnik illuversijut ittigangit upkuab sillatânêput, igvittauk anniniarivâtit.
10 Tagvainarlo ittiganginut ochovok anernekarungnaerlunelo. Tagva inôsuktut angutit itterput, tokkungajorlo naipipât, annidlugolo illuverpât uingata sennianut.
11 Illagêktullo illûnatik angijomik erksilerput, tussartullo tamattominga illûnatik.

*12 **Apostelille** aggangitigut unuktunik nellunaikutanik tattamnartuniglo pijoкalauкpoк inungne, illûnatiglo adsigêktomik issumaкarкattigêklutik Salomonib iglorusinganêput.
13 Assingitale najorlugit sivôragivait, inuille opigivait.
14 Nâlekamulle okpilertut unnuksivalliavut, angutillo arnallo unnuktorsuit.
15 Kannimajut aglât iglut akkorngænnut annipait, aumittinullo akkigautinullo illivait, Pêtrusib sennerкokpagit, tachanganut illangit tâкtauкovlugit.
16 Inugiartorsuittauк iglugasæksoarnit erкânêtunit Jerusalemut pivut, кannimajullo, anernernullo maккojungnartunut kappiasuktitaujut tikkiupait, illûnatiglo âкiktauvut.
*17 **Ajoкertuinerojorle** nikovipoк, illagijangillo illûnatik Saduzêeriojut ningarosulerlutiglo.
18 Apostelillo tiguvait, parngnanaersimavingmullo pitilugit.
19 Nâlekable Engelingata parngnanaersimaviub upkuanga angmarpâ unnuame, annitilugillo oкarpoк:
20 Aileritse, saккerluselo kattimaviksoarme, oкautsiniglo ômanartunik ukkuninga tamainik oкâlatitse inungnut.
21 Tamanna tussaramitsuk uvlârorlutik kattimaviksoarmut ajoкertuijartorput. Ajoкertuinerojuble illagijangitalo кailutik kattimaкolerpait kiglisiniarpaktut Israêliblo кittorngangita angajoкângit tamaita, parngnanaersimavingmullo tilliklerput aijauкovlugit tâpkoa.
22 Kivgalle tagvunga pigamik, parngnanaersimavingmêlauкtut kingorarpait; angergarivut tâva unipkâriartorlutik,
23 Oкarpullo: Parngnanaersimavik naipigalloarpavut pallangaersimatsiartoк, udjertortullo sillatânêtut; upkuêraptigole inuksingilagut.
24 Ajoкertuinerojuble, kattimaviksoarmelo aulatsijub, ajoкertuijorsuillo oкautsit tamakkoa tussaramigit, коaкsângalerput, кanoк tamanna illinganiarmangât?
25 Tagva unipkâriartortoкarpoк tâpkonunga imâk: Ahâk, angutit parngnanaersimavingmut pitilauкtase kattimaviksoarmêput, nangerlutiglo inuit ajoкertorpait.
26 Tagva aulatsijub kivgane illagilugit pijartorpait, aksorornagille, inuit sivôragigamigit, ujarкanut millortauniarasugællutik.
27 Tikkiutigamigillo, kiglisiniartunut pitipait. Ajoкertuinerojublo appersorpait,
28 Oкarlunelo: Innertilaungilapse illungertorluta, ajoкertuerкonnase tâpsoma attinganê? Ahâglo, illipse Jerusalemiut illumertipasse ajoкertûtipsingnut tamattomunga, inûblo tâpsoma aunga uvaptingnut pititsomavasse.
*29 **Pêtrusible** kiovait Apostelillo oкarput: Gûde nâlengnarnersauvoк inungnit.

30 Atâtagijapta Gûdingata Jêsuse makkitilauĸpâ, tokkolauĸtase nivingalauĸtaselo ĸejungmut.
31 Tâmna Gûdib tallerpingmigut Nâlegangortilauĸpâ piuliklertungortilâllo, Israêlitit ĸaĸĸialerneĸartitauĸovlugit issumangnarungnaitoĸartitauĸovlugillo ajortunit.
32 Uvagullo, Anernerlo ajunginek, Gûdib tunnilauĸtanga nâlektiminut kigligiudsijiovogut oĸautsit tamakkoa pivlugit.
*33 **Tamanna** tussaramitsuk, ômateroĸtauvut, tokkotsomavlugillo issumalerput.
34 Tagvale Farisêerit illangat nikkovipok kiglisiniartut akkorngænne, Gamaliêlemik attilik, aglangnik illisimajok, inuit illûnatik opigijangat; tâpsoma Apostelit annikitomik annititauĸovait.
35 Oĸautivaillo: Illipse angutit Israêlitiojose udjertoritse nangminipsingnik inuit ukkua pivlugit, ĸanok piniaromangmangâpsigik.
36 Uvlut tamakkoa sivorngatigut Feudase saĸĸerpok, ingminiglo pimariut dlune, angutigasæksuillo 400 it taimna ungagivât; taimna tokkotauvok malliktullo taipsominga illûnatik siamardlutik nungutauvut.
37 Taipsoma kingorngagut Jûdase Galilêamiok saĸĸerivok, uvlut (inungnik) aglaktauvît nelliutingmatta; taipsoma inuit unnuktorsuit uivêrivlugit illagivait; taimnatauĸ nungutaugivok, illûnatiglo malliktut taipsominga siamartauvut.
38 Mânnalo oĸautivapse: Inuit ukkua allarsigik, aularlit! Oĸautsit piniarnerillo ukkua inungnit pituinarunik, nungujomârput;
39 Gûdemille pikpatta, asserorlugit ajorpasse; Gûdemut akkerartoromajutitut naipitauĸonnase.
40 Nâlekpât tagva, Apostelillo ĸaiĸovait issaĸalaitalo, innerterlugillo Jêsusib attingane oĸarĸonagit, aularĸovaillo.
41 Kuviasuklutigle tâva kiglisiniartut kênanginit aularput, nikagijaunginamik mittautigijauvlutik Jêsusib attinga pivlugo.
42 Soraeratiglo ajoĸertuivut uvlut tamaita kattimaviksoarme iglullo nelîne, oĸautigilugillo oĸautsit tussarnertut Jêsuse Kristusemik.

KAPITEL VI.

Tunnergutinik aulatsijut anerijauningœnnik. Stefanusib passijauninganik.

UVLUNELE taipkonane illinniartut unnugannermatta, Grîchit avamudlarput Ebrêerinut uigarnitik pivlugit, issumagingimagit ajortanginik uvlut tamaita.
2 Tagva 12 it illinniartigasæksuit katterĸolerpait oĸautivlu-

gillo: Idluangilaĸ, Gûdib oĸausingit kamagingikuptigik, kivgartorlutalo nerrimârtunik.

3 Taimaimat, erdlingnartose ĸattangutigêt, angutinik 7 nik ĸennilauritse akkunapsingne, idluartoĸutaujunik Anernermiglo ajunginermik sillatunermiglo illumertaujunik, kivgartorĸojæksaptingnik tamattomunga.

4 Uvagulle soraerata tuksiarlutalo oĸâlajomavogut oĸautsinik tussarnertunik.

5 Kattimajullo oĸautsit tamakkoa idluarivait; Stefanuselo annerivât, angut okpernermik Anernermiglo ajunginermik illumertaujoĸ, Filippuselo, Proĸôruselo, Nikanorlo, Timonelo, Parmênaselo, Nikolauselo Jûdioĸattaujoĸ Antiochiamit.

6 Tâpkoa Apostelit sângænnut pitipait, tuksiarlutiglo aggangmingnullo pattingmivlugit.

7 Gûdiblo oĸausingit aglivalliavut, illinniartullo unnuktorsôlerput Jerusaleme; ajoĸertuijuttauĸ unuktut okpilerlutik nâlækput.

*8 **Stefanuselo** okpernermik pitsartunermiglo angijomik illumertauvlune tattamnartullivoĸ nellunaikutaĸsoarniglo pivoĸ inungne.

9 Tagva illangit saĸĸerput illinniarvingmit, taijamit Libertinerit, Zirênemiullo, Aleksandriamiullo, Ziliziamillo Asiamillo pijut, illinniarvingænnik, Stefanuselo appersorĸattigivât.

10 Sillatuningalo anernerlo oĸâlajutigijanga akkerartorungnangilakit.

11 Tagva angutit illangit ajoĸertorlugit oĸarĸovait imâk: Tussalauĸpavut oĸauserluktoĸ Môsesemullo Gûdemullo.

12 Inuillo pikkablâtipait, angajoĸâllo, aglangniglo illisimajut; tikkidlugo tessigoarpât, kiglisiniartunullo âpât.

13 Sæglotujoĸsoarniglo saĸĸertitsivut oĸâlajunik: Inuk nna soraingilaĸ oĸauserlungnik oĸarlune iglugasæksoarnut ivjornaitunut makkonunga, perĸojanullo.

14 Tussalauraptigo oĸartoĸ: Jêsusib Nazaremiub asseroromârpait iglugasæksuit makkoa, illutsillo ablatsautilugit, Môsesib perĸojangit uvaptingnut.

15 Tækkunârpâllo kiglisiniarvingme iksivajut illûnatik, kênangalo tækkovât, sorlo Engelib kênangatut.

KAPITEL VII.

Stefanusib toĸĸotauninganik ujarĸanut millortauvlune.

TAGVA ajoĸertuinerojoĸ oĸarpoĸ: Tamanna taimaikâ?

2 Oĸarporle Stefanuse: Kattangutigêktose angutit angajoĸaujoselo, nâlagitse! Gûde ânanaujotuaĸ tækkotipoĸ ingminik

atâtaptingnut Abrahamut, sulle Mesopotamiamêtillugo, Haraneme nunaĸalauĸârtinnago.

3 Oĸautilâllo: Aularit nunagijarnit illangnillo, ailerillo nunamut unertôtigijomârtamnut illingnut.

4 Tagva Kaldêamiut nunangænnit aularpoĸ, Haranemelo nunaĸalerdlune. Atâtangalo toĸĸolaungmat, tagvangat aulartinivâ nunamut tâgsomunga, nunagijapsingnut mânna.

5 Tagvanelo nunamik nangminerijæksanganik tunitjivigingilâ, tumitut silliktigijomiglônêt, angervigivâlo tunijomârlugo, kinguvâksanginullo kingorngane, sulle ĸittorngaĸarĸârtinnago.

6 Gûdele oĸalauĸpoĸ imâk: Kinguvâksatit tækkorngartaujomârput nuname perĸutigingitamingne, taikanelo kippalôtitaujomârput kappiasuktitaujomârlutiglo jârit 400 it nâvlugit;

7 Inuille tâpkua kippalugijomârtingit erĸartoromavakka, Gûde oĸalauĸpoĸ; kingorngagullo aularomârput, tamânelo kivgartoromârpânga.

8 Kippinermiglo angerĸattigêngnerub nellunaiĸutanganik attorĸovâ. Isaarlo ernetârigamiuk, uvlut sittamaujungænne kippivâ. Isaablo ernetâriva Jâko, Jâkoblo ernetârivait Patriarchit 12 it.

9 Patriarchillo Jôsefe idluigivât, Egiptenemullo niorvgotigilugo; Gûdible illagivâ,

10 Piulivlugolo kappiasungninginit tamainit, saimartilâllo sillatutipâ Faraub Egiptenemiut attaningata sângane; tâpsoma angajoĸângortipâ Egiptenemiunut, iglominêtunullo illûnainut.

11 Kângnartoĸsoaĸalerporle Egipteneme illûnâne, Kanaanemelo, kappiasuvaksoadlarpullo, atâtagijavullo nerĸiksamik nagvâlaungilat.

12 Jâkole tussarame, ĸaĸĸôjaksanik pissiaksaĸarmat Egipteneme, atâtagijavut tillivait sivorlerpâmik.

13 Aipânigle pigamik, Jôsefe illitarijaulerpoĸ angajungminut, Jôsefiblo illagasangit ĸaujijaulerivut Faraomut.

14 Jôsefible tilliklerlune atâtane Jâko aijauĸovâ, illannelo illûnaita 75 iojut.

15 Jâkolo Egiptenemut attersârpoĸ, tagvanelo toĸĸovoĸ, tâmna atâtagijavullo,

16 Sichememullo âtaulauĸput illijauvlutiglo illuvermut, Abrahab pissiarilauĸtanganut kênaujanut, Hemorib, Sichemib atâtangata, ĸittorngangini t.

17 Gûdible Abrahamut angersimaningata nellautsivia ĸaglilermat, inuit aglisikput unnuksivalliavlutiglo Egipteneme.

18 Assianiglo attaniviktârput, Jôsefemik ĸaujimangitomik.

19 Tâmna uivêtôvlune illaptingnut, atâtagijavut kappiasuktipait, nutaranginiglo egitautitsivoĸ, inôĸojomanagit.

20 Taipsomane Môsese inûlerpoĸ, nutarârsôvlunelo pinnar-

nartoк Gûdib sângane, takkiniglo pingasumik atâtangata iglungane amâmaktitaulaukpoк.

21 Illijaulermalle (kôngmut), Faraub panningata illaliulaukpâ inugoilerdlugolo erniksarijomagamiuk.

22 Môseselo ajoкertortaulerpoк Egiptenemiut illisimaninginik tamainik, pitsartudlalilarmelo oкautsinik piniarnerniglo.

23 Jârekaleramele 40 inik, issumaкalerpoк кattangutine tækkojomavlugit, Israêlib кittorngangit.

24 Tâpkoa illangat tækkogamiuk, aкkunartaungmat, sapputivâ akkiniarlugo kappiasuktitaujoк, Egiptenemiorle annauva toкkodlugole.

25 Kattangutinele tukkisiniarasugivait, Gûdib piulijomangmagit tâpsoma aggangitigut; tukkisilaungilâlle.

26 Kaungmallo tikkidlugit, magguk aivalertuk tækkogamigik, soraerкolerpak oкarlunelo: Nagliktâkka angutik, кattangutigêkpotik; sôg illiptingnut idluitomik pivitik?

27 Aiparminulle idluitomik pijub ajækpâ oкarlunelo: Kia attaniotilaukpâtît erкartuijuksautilarpillo uvaptingnîk?

28 Toкkotsomavingataukк, sorlo ikpeksaк Egiptenemioк toкkolaurangnê?

29 Oкautsille tamakkoa pitjutigællugit Môsese кemâvoк tækkorngartaulerlunelo Midianib nunangane; tagvane ernetâlerpoк maggungnik.

30 Jârillo 40 it nângmatta, Nâlekab Engelinga tækkotipoк tâpsomunga inuкajuitome, кaккame Sinaime, ikkomame napârtunêtome.

31 Môsesible tamanna tækkogamiuk, tækkotitaк tamanna tattaminiarivâ. Ullernaeriartormagole, Nâlekab nippingata pivâ:

32 Atâtagijavît Gûdigivânga, Abrahab Gûdigivânga, Isaablo Gûdigivânga, Jâkoblo Gûdigivânga. Môsesele sajulerpoк, tækkosarnerlo sapperpâ.

33 Nâlekable oкautivâ: Ittigagutikik ittigangnit pêkik, nuna tullerartat ivjornaingmat.

34 Inuкottima Egiptenemêtut kappiasungningit tækkogapkit, annersauminingillo tussalaurapkit, aккarpunga piulijartoromavlugit. Mânnalo кailerit, Egiptenemut tillijomagapkit.

35 Môsese taimna, nâlegomangitangat, oкaramik: Kia attaniotilaukpâtît erкartuijuksautilarpillo uvaptingnîk? tâmna Gûdib tillivâ, attanioкovlugo piuliklerteoкovlugolo Engelib aggangitigut, tâpsomunga tækkotitub napârtune.

36 Tâpsoma aulartipait, piniarlunelo tattamnartunik nellunaikutaniglo Egipteneme, immarbingmelo aupalluktame, inuкajuitomelo jârit 40 it nâvlugit.

37 Tâmnauvoк Môsese, Israêlib кittorngangnut oкalauк-

ток: Nâlekab Gûdipse nellautaijomik tunnitjivigijomârpâse кattangutipsingnit, uvaptun-itomik; tâmna tussagôræksarivasse.

38 Tâmnauvoк illagêktunêlauкtoк inuкajuitome, Engele кaккame Sinaime oкautjine illagivlugo, atâtagijavullo illagivlugit; tâmna oкautsinik ômanartunik pititaujoк, tunitjivioкovluta.

39 Tâmna atâtagijapse nâlegomangilât, ajæktorlugole pivât, ômatimikullo mumikput Egiptenemut,

40 Oкarlutiglo Aronemut: Gûdiksaptingnik sennajoкarle, sivorliksaptingnik, Môsese imna Egiptenemit aularutsijigilauкtavut кanoelingangmangât nellogaptigo.

41 Uvlunelo taipkonane nochangoaliorput tunnergutiksaniglo кaitsivut Gûdeungitomut, aggangmiglo sennajangit кuviasûtigivait.

42 Gûdible allarpait, tunnilaitalo kivgartorкovlugit кilaub uvlorianginik, aglaksimangmat nellautaijut aglangine imak: Illipse Israêlib kinguvângit, tunergutiksanik, nergjutiniglo toккotæksanik Jârine 40 ine inuкajuitome tunnitjivigilauкpisingâ?

43 Môlochiblo tuppinga pivasse, Gûdipselo Remfanib uvloriangit, arngoase sennalauкtase tuksiarvigijomavlugit; tamanna pivlugo nûtitsomavapse Babilonib ungatânut.

44 Tuppeк perкojaкtalik atâtagijaptingnêlauкpoк inuкajuitome; taimak (Gûdib) perкungmagit, Môsese adsilioræksaк tækkolauкtane adsilivlugo perкogamiuk.

45 Atâtagijaptalo, (tuppermik) tamattominga pititaujut, Jôsua illagællugo neksarpât nunamut (Kanaanemut), nellojut pigijangænnut, Gûdib pingujadlartangita atâtagijapta kênanginit, Dâvidib nelliuninga tikkidlugo.

46 Tâmna Gûdemut saimarviolauкpoк, кennuvigivâlo igloliorкojaujomavlune Jâkob Gûdinganut.

47 Salomonible igloкsoanga sennavâ.

48 Kotsingnerpângojuble inigingilait kattimaviksuit aggangnut sennamajut, sorlo nellautaijoк oкarmat:

49 Kilak iksivautarivara, nunalo ittikkama ikkovrarivât; sunamik uvamnut iglolioromavisê? Nâlegaк oкarpoк; nanelônêt merngoerserviksamnîk?

50 Makkoa tamaita aggama sennalaungilagît?

*51 **Tappatejoкsêjose** kippimangitoselo ômatipsigut siutipsigullo, akkerartutsainarpasse Anerneк ajunginек. Atâtagijapsitut illipsetauк taimailiorivose.

52 Nellautaijut nelît atâtagijapsingnut unangmijaulaungilât, toккotaulaungilallô? sivorngagut oкâlalauкtut idluartub tâpsoma tikkitsomârninganik! mânna tâpsominga pititsijungolaurivose inuartungolapselo.

53 Perкojat pivasse Engelit pititsiningitigut nâlengnagillo.

*54 **Tamauna** tussaramitsuk, ômatteroktauvut, nêrkolârtsivlutiglo tâpsomunga.
55 Stefanusele Anernermik ajunginermik angijomik illumertaugame, kilangmut ârlorpok, tækkolugolo Gûdib ânanauninga, Jêsuselo Gûdib tallerpiane nangertok. Okarporlo: Ahâk, kilak angmajok tækkovara, Inûblo Erninga nangertok Gûdib tallerpiane.
56 Nipliadlalerpulle siutitik mattuvlugit, attautsikullo sorsugvigijartorpât, pingujarlugo iglugasæksoarnit, millulâllo ujarkanut.
57 Passiklertullo annorâtik illivait inôsuktub ittigangita sângænnut, Saulusemik attiggub.
58 Stefanuselo ujarkanut millorpât, tuksiartok okarlunelo: Nâlegak Jêsuse, anernera piuk!
59 Sêrkortolerporle nipliadlarlunelo: Nâlegak ajortullinigænnit tamattomangat issumagijungnaervigikit! Tamattomingalo okarêrame sinnisilerpok.

KAPITEL VIII.

Saulusib unangmiklerninganik illinniartunik. Samâriamiut sâgiarninginik. Simonib angakoninganik. Pimaklertib sâgiarninganik.

SAULUSIBLE Stefanusib tokkotauninga idluarivâ. Taipsomane illagêktut Jerusalemêtut angijomik unangmijaulerput; tâpkoalo illûnatik siamarterput nunangnut Jûdêamut Samâriamullo, Apostelit kissimik pinnatik.
2 Angutille okpertut Stefanuse illijartorpât, angijomiglo keavât.
3 Saulusible illagêktut nungupait, iglut illûnaita ittersârpaklugit, angutillo arnallo sakkertipait, pitilaitalo parngnanaersimavingmut.
*4 **Siamartersimajulle** arvertarput, okautsillo tussarnertut okariartôtigivlugit.
5 Filippusele attersârpok iglugasæksoarnut Samâriamêtunut pivlune, Kristusemiglo okâlavigivait.
6 Inuille nâlætsiarkattigêkput Filippusib okausinginik, tautularmiglo nellunaikutaksoarnik piniarnerijanginik.
7 Anernerit makkojungnartut anningmatta unnuktunit illumiktunit nippekadlarlutik, tumângajullo tussiaktullo unnuktut âkiktauvut.
8 Iglugasæksoarnelo tâpkonane kuviasuvaksoadlarput.
*9 **Angutekarporle** iglugasæksoarne tâpkonane Simonemik

attilingmik, sivorngane tôrngilauʀtomik. Tâpsoma Samâriamiut uivêridlalauʀpait, angakomariksônerminik oʀarlune.

10 Illûnatiglo, mikkijullo angijullo, tâmna kamagivât oʀarlutiglo: Tâmna Gûdib pitsartunersoangatun-ipoʀ.

11 Tamanna pivlugole kamagivât, akkunersoarmik uivêrilaungmagit angakôtsiminut.

12 Filippusible oʀâlaninginik Gûdib nâlegauvinganik Jêsusiblo Kristutib attinganik okpileramik, baptitaulerput angutillo arnello.

13 Tagva Simonetauʀ okperivoʀ baptitauvlunelo, Filippuselo najugarilerpâ. Nellunaikutaʀsuillo tattamnartullo pijut tækkogamigit, tattaminiarpoʀ.

14 Apostelille Jerusalemêtut tussaramik Samâriamiunik Gûdib oʀausinginik illaliulertunik, Pêtruselo Johanneselo taipkonunga tillivakit.

15 Tâpkoa attâramik, tuksiarutivait, Anernermik ajunginermik tunnitsivioʀovlugit.

16 (Tâpsoma sulle tâpkoa illangallônêt tikkivigilaungimago, Nâlekab Jêsusib Kristusib attinganut kissiane baptitaulaungmatta.)

17 Aggangmingnullo pattingmingmattikik, Anerneʀ ajunginеʀ pigilerpât.

18 Simonible tækkogamigit Anernermik ajunginermik tunnitsiviojut, Apostelik aggangmingnut pattingmikpattikik; kênaujanik tunitjivigijomavak,

19 Oʀarlunelo: Uvangatauʀ taimaitomik pitsartunermik tunnitsivigitinga, neliat aggamnut pattingmijaujoʀ Anernermik aj unginermik tunitsivioʀovlugo.

20 Pêtrusible oʀautivâ: Kênaujaʀottitit illagivlugit eʀʀartortait, issumagavit, Gûdib tunnergutâ pissiarilugo kênaujanut.

21 Oʀausеʀ una piginagolo illangiutiviginiangilallônêt, ômatit idluangimat Gûdib sângane.

22 Tamanna pivlugo ʀaʀʀialerit tamattominga idluilungnernik, Gûdemullo tuksiarit ômativît issumalungningit issumagijaujungnaerniangimangâta.

23 Tukkisigapkit, sungarmik ʀassilinartomik tættænavit, ʀellaksorsimavlutillo idluiluktomut.

24 Tagva Simon kiovoʀ oʀarlunelo: Illiptik Nâlekamut tuksiaritik pivlunga, oʀautigijaptik neliallônêt uvamnut peʀʀonnago.

25 Tâpkoale, Nâlekab oʀausingit kigligiutigilaitalo oʀautigilauramikik, Jerusalemut utterivuk, oʀâlavlutiglo oʀautsinik tussarnertunik Samâriamiut iglugasangine unnuktune.

*26 **Nâlekable** Engelinga Filippusemut oʀarpoʀ: Nikkovilerit ailerlutillo seʀʀinerdlinut, apʀosineʀ Jerusalemit Gâzamut illingajoʀ attorlugo inuʀangitokut.

27 Nikovidlunelo ailerpoк, ahâglo, Etiôpiamioк (ingergajoк) pimaklerte angut angajoкâкsoaк Etiôpiamiut attanersoangænne arname, Kandazesemik attilingme, taipsoma perкutinginik illûnainik udsertortoк; tâmna Jerusalemut tikkilauкpoк tuksiariartorlune.

28 Angergarasuarporlo nunaminut кemukserlune, nellautaijublo Jesaiasib aglangit attuarpait.

29 Anerneruble Filippuse oкautivâ: Ailerit, кemuksit ukkua najorlugit.

30 Filippusible aкpangerdlune tikkinamiuk, tussâvâ nellautaijub Jesaiasib aglanginik attuarsijoк, apperivâlo: Attuartatit tukkisigalloarpigît?

31 Oкautivâle: Ajoкertortaunanga кanoк pijungnarкêk? Filippuselo innalerpâ ikkimaкattikumavlugo.

32 Aglaillo attuartangit imaiput: Tessiortauvoк saugaкtut toккotauvingminut, saugâraкtullo niplingitotut sallijiminut, taimaktauк tâpsoma кannine aitalaungilâlônêt;

33 Miklilertisimanermine âniatitaunersoane annigorpait. Kiale inôningata sivituninga oкautigijungnarpaûk? inôninga nunamit pêrtaulaungmat.

34 Tagva pimaklertib Filippuse kiovâ oкarlunelo: Kenuvi-'givagit, oкautilaunga, nellautaijub kina oкautigivaûk? nangminerminiglônêt assiminiglônêt oкarкâ?

35 Filippusible кannine angmalerpâ, oкautsit tamakkoa pitjutigerкârdlugit, oкâlavigivâlo oкautsinik tussarnertunik Jêsuse pivlugo.

36 Ingergaramiglo, immeкartomut tikkipuk; pimaklertelo oкarpoк: Ahâk, immeк tagga, suna agviarкâ baptitauкonnanga?

37 Filippusele oкarpoк: Omamut illuitomut okperuvit pijuksauvotit. Tâmna kiovoк oкarlunelo: Okperpunga, Gûdib Jêsuse Kristuse erneringmago.

38 Kemuksillo noккartipait, immermullo tamarmik pivlutik Filippuselo pimaklertelo; Filippusiblo baptipâ.

39 Каkkingmaniglo immermit, Nâlekab Anerningata Filippuse aularutivâ; pimaklertiblo tækkojungnaerpâ; кuviasuklunele angergarpoк.

40 Filippusele Asdodeme naipitauvoк, tagvanelo arvertarpoк iglugasæksoarnut illûnainut, oкautsillo tussarnertut oкautigilugit, Zesarêa tikkilugo.

KAPITEL IX.

Saulusib sâgiartitauninganik. Tabêab ômartitauninganik Pêtrusemut.

SAULUSELE sulle кinnagiarpoк sillungnermut toккotsinermullo Nâlekab illinniartinginnik, ajoкertuinerojomullo aivoк,
2 Kenuvigivâlo aglangnik pijuksanik Damaskusemut illiniarvingnullo tagvanêtunut, illanginik okpertunik naipitsinajarune, taipkoa angutit arnallônêt кellaksorкârdlugit tikkiutsomagamigit Jerusalemut.
3 Apкomêtillugolo, Damaskusib кannitanganêdlune, tagvainaк кaumajub кilangmit pijub кaumaksarpâ.
4 Nunamullo ochovoк, nippemiglo tussarpoк oкautijomik ômunga: Saul, Saul, sôg unangmivingâ?
5 Oкautivâle; Nâlegaк, kinauvêt? Nâlegaк oкarpoк: Jêsuseovunga unangmijat: kapput tukkarlugo ajorsaleromârpotit (akkerartorlunga).
6 Sajulerlunelo коaкsângadlalarmelo oкarpoк: Nâlegaк, sumik piniarкovingâ? Nâlekab oкautivâ: Makkilerit ailutillo iglugasæksoarnut, tagvane oкautjaulârpotit piniaræksarnik.
7 Angutille ingergaкattingit коaкsângavlutik nangerput, nippe tussaramitsuk inuksinatiglo.
8 Saulusele makkipoк nunamit, uitaleramelo tautungilaк sumik, aggangitigulle tiguvât, tessiorpâllo Damaskusemut.
9 Uvlunelo pingasune tautugane nerrinanelo immingilaк.
*10 **Damaskusemele** illinniartoкalauкpoк Ananîasemik attilingmik; tâpsomunga Nâlegaк oкarpoк tækkotitjutikut: Ananîase! Oкarporlo: Ovanêpunga Nâlegaк.
11 Nâlekab oкautivâ: Nikovilerit, ailutillo iglut akkorngatigut, apкosineк naggojomik taimajoк attuaruk, Jûdablo iglungane Saulusemik attilik apperкotigiuk Tarsusemioк; ahâk tuksiarpoк.
12 Tækkotitjutikut tækkolauкpoк angumik, Ananîasemik attilingmik, itteriartortiminik, aggangminullo pattingmijiminik tautulermerкovlugo.
13 Ananîasible kiovâ: Nâlegaк, angut taimna unnuktunit tussaumavara okpertoкottingnik kappiasuktitseкattalauкtoк angijomik Jerusaleme.
14 Ajoкertuijoкsuillo perкovait ovane кellaksorlugit tamaita atternut tuksiartut.
15 Nâlekable oкautivâ: Ainiarit, tâmna uvamnut annerimajoк, attortuksauvlune attera oкautigilugo nellojunut, attanersoarnullo, Israêlîblo кittorngnginut.

16 Kaujititsomavara, канок angijomik kappiasuktitaujomârmat attera pivlugo.

17 Ananîasele aivок itterlunelo iglomut; aggangminullo pattingmivâ окarlunelo: Naglingnartок кattangut Sauluse, Nâlekab Jêsusib, (tækkotitub illingnut apкome tamaungartillutit,) tillivânga tautuktitauкovlutit illumertauкovlutillo Anernermik ajunginermik.

18 Tagvainarlo kavitsitun-itunik kattaktoкarpок ijigingnit, tautulerivorlo;

19 Makkilunelo baptitaulerpок, nerrilarmelo nakkoкsijauvок. Saulusible uvlut illanginik illiniartut Damaskusemêtut najulerpait.

20 Mânnakullo tâva Kristuse окautigivâ illinniarvingne Gûdib Ernerijanganik окarlune.

21 Tamattomingale tussartut illûnatik tattaminiarput окarpullo: Asserorterilauкtoungitôк una illûnainik Jerusaleme tuksiartunik Jêsusib attinganut, tamaungalauкtorlo кellaksorsimatillugit pititsomavlugit ajoкertuijoкsoarnût?

22 Saulusele sôngosivalliavок, Jûdillo Damaskusemiut nippangertipait, Jêsuselo Kristuseojок окautigitsiarlugo.

*23 **Uvlullo** unuktut kingorngatigut Jûdit кaggimiolerput токкotsomavlugo.

24 Saulusele окautjaulerpок, unangmijomangmatsuk. Ittertarvingnele udjertorput uvlôtillugo unnuamelo, токкotsomavlugo.

25 Tagva illinniartut unnuame tiguvât amârgaujakut ningitipât avaloкsuit sillatânnut.

*26 **Saulusele** Jerusalemut tikkiname, illinniartut illaginasualerpait; illûnatigle erкsigivât, okperatiglo illinniarteoninganik.

27 Barnabasible ingminut pitipâ, âlâllo Apostelinullo, unipkautivlugillo, канок Paulusib Nâlegaк tækkolaungmago, tâpsomalo окautilaungmago, кannorlo sivôranane окâlalaungmat Jêsusib attinganik Damaskuseme.

28 Najugarilerpaillo; Jerusalemiullo annivigiкattarlugillo ittervigiкattarpait, sivôrananelo окâlavок Nâlekab Jêsusib attinganik.

29 Окâlavlunelo appersorкattigivait Grîchit; tâpkoale токконasualerpât.

30 Kattangutigêlle tamattominga tussaramik, Zesarêamut кannilârpât, tagvangallo Tarsusemut aiкovât.

*31 **Illagêktut** mânna unangmijaujungnaerput Jûdêame illûnâne, Galilêamelo Samâriamelo, sôngosivalliavlutiglo, Nâlegarlo nâleklugo inôvut, Anernerublo ajunginerub mannigoininganik illumertaulauкput.

*32 **Pêtrusele** illûnaitigut ingergarame, okpertunut Liddamêtunuttauк pigivoк.
33 Tagvane angummik naipitsivoк Enêasemik attilingmik; tâmna jârinik sittamaujortunik nellainalauкpoк, tumângalaurame.
34 Pêtrusiblo oкautivâ: Enêase, Jêsusib Kristusib pijungnaertipâtit; makkitit, aumittitillo nangminек âкikit! Tagvainarlo makkipoк.
35 Liddamêtullo Saronemêtullo illûnatik tækkovât sâgiarlutiglo Nâlekamut.
*36 **Joppemele** illinniartoкalauкpoк arnamik Tabêamik attilingmik, Grichit taijangænnik Doгкasemik; tâmna ajungitulleкattalauкpoк pitsiarlunelo aklujunut.
37 Taipsomanele кannimalerpoк toккolarmelo. Tagva tâmna ubvarpât illivâllo iglut кollerpângænnut.
38 Liddale Joppib кannitanganêngmat, illiniartut tussaramik Pêtrusemik tagvanêtomik, angutingnik maggungnik tilliklerput tâpsomunga, кenuvigivâllo, кunnunane tikkerкovlugo taipkonunga.
39 Pêtrusele nikovilerpoк illagivaglo. Tikkisimangmallo, tessiorpât iglut кollerpangænnut, uigarnerillo illûnatik illumavât, кugviorlutiglo, ulliksuillo annorâllo saккertipait tâpsomunga, Doгкasib sennajaviningit, najortigingmatsuk.
40 Pêtrusiblo tamaita annitinamigit, sêrкortorlune tuksiarpoк, timelo tâva sâdlugo oкarpoк: Tabêa, makkitit! Uipoк tagva; Pêtruselo tækkogamiuk, makkilune ingipoк.
41 Tâpsomale aggane issaklugit nikovitipâ; okpertullo uigarnerillo itterкovait, ômartorlo tækkojautipâ.
42 Tamannalo tussaumajaulerpoк Joppeme illûnâne; unnuktullo okpilerput Nâlekamut.
43 Uvluniglo unuktunik Joppeme uvlivoк Simoneme кettumaкsaijome.

KAPITEL X.

Kornêliusib sâgiarninganik.

ANGUTEKALAUKPORLE Zesarêame Kornêliusemik attilingmik, sorsuktuksat ingmigolingajut Itâliamiunik taimajut zenturiungænnik, (imaipoк: angajoкâmik sorsuktuksanut 100 inut).
2 Issumagidlarlune opigosulauкpoк Gûdemik iglomioкattine illagilugit, aitûsianiglo tunnijeкattarpoк inungnut, tuksiatsainartorlo Gûdemut.
3 Tâmna tækkotineкarpoк uvlub stundingita 9 oningænne;

tagva Gûdib Engelinga ittertoк ômunga tækkovâ, tâpsoma oкautivâ: Kornêliuse!

4 Tækkosarpâle koaкsâlarmelo oкarpoк: Nâlegaк, sunâ? Tâpsomale oкautivâ: Tuksiarnitit pikkungardlutik Gûdib tussarpait, aitûtitillo issumagivait.

5 Mânnalo angutinik tilliklerit Joppemut, Simonelo Pêtrusemik attipsâlik кaiкojauкolugo;

6 Simonemik attilik кettumaкsaijoк, najorpâ, immab кiglingane iglulik; taipsoma oкautiniarpâtit piniaræksarnik.

7 Engelelo Kornêliusemut oкartoк aularmat, кivgaminit magguк, sorsuktuksallo najortigivaktame illangat, Gûdemik nâlektoк, кaiкovait,

8 Unipкautivlugillo tamakkoninga tamainik, Joppemullo tillivait.

*9 **Uvlub** aipangane, tâpкoa apкomêtillugit, iglugasæksuillo кaglilermattigik, Pêtruse iglut кollerpângænnut majorarpoк tuksiaromavlune, uvlub stundingita 6 oningænne.

10 Kâleramelo, sumik nerrijomavoк; nerкiksaliormatsugle, ingminik ikpigijungnaerpoк.

11 Kilaglo angmajoк tækkovâ, illitjiviglo aккarvigijine, sorlo tingerautaкsoatut, terreкongitigut кellaksorsimajoк, nunamullo ningititaujoк;

12 Illuanêtoкalauкpoк sunatuinarnik nunab nergjutinginik, nujuartuniglo pâmgortuniglo, tingmitjaniglo кilaub attânêtunik.

13 Nippelo tâpsomunga imailivoк: Pêtruse, makkitit, toккotsilutit nerrigit.

14 Pêtrusele oкarpoк: Aukagle, Nâlegaк; nerrilaunginama sulle nachonartomik maккojungnartomiglônêt.

15 Nippiblo aipânik pivâ: Gûdib ivsornarungnaertitangit nachonartitæksaringilattit.

16 Taimaglo pingasuertorpoк; illitjiviglo ama кilangmut amuartaugivoк.

*17 **Pêtrusele** illumine siaklilermat, tækkotitjut tækkolauкtane кanoк tukkeкarmangât, ahâk, angutit, Kornêliusib tillijangita, Simonib iglunga apperкotigivât, upкuablo sillatâne nangerdlutik.

18 Nipliavut apperivlutiglo: Simone, Pêtrusemik attipsâlik, tagvanêngmangât?

19 Pêtrusible tækkotitaunine issumagilermago, Anernerub oкautivâ: Ahâk, angutit pingasut кennerpâtit.

20 Makкitille attersârlutit illagigikit, кollarnaglo; uvanga tâpкoa tilligapкit.

21 Tagva Pêtrusib angutit Kornêliusemit pijut attersârvigivait, oкarlunelo: Ahâk, кennertase uvangauvunga; suna pivlugo tamanêкisê?

22 Окarpullo, Kornêliuse Zenturiôjoк, angut issumagiktoк Gûdemik nâlektoк, Jûdit illûnatik idluarnerartangat, Gûdemut каujititauvoк Engelikut ivsornaitokut, illingnik каiкojerкovlugo iglominut, окautsinik tussartuksauvlune illingnit.

23 Itterкolerpait tagva, sinniktartilaitalo. Kaungmalle Pêtrusib aularкattigivait, Joppemiullo кattangutigêt illangita illagivât.

*24 **Uvlublo** aipangane Zesarêamut pivut, Kornêliusiblo utaк-кivait; illannelo illanârijanelo каiкovait.

25 Pêtruselo itteriartormat, Kornêliusib pagrearpâ, pâmaklunelo ittiganginut, tuksiarvigivâlo.

26 Pêtrusible makkitipâ окarlunelo: Makkitit, inutuinauvungatauк.

27 Окarкattigilauramiuglo, itterpoк, unuktullo kattimajut naipipait.

28 Окarvigivaillo: Nellungilase, idluangimat Jûdit illangata tækkorngartat illagikpagit, pullâriartorpagillônêt: Gûdible каujitilauкpânga, inuit neliallônêt taijæksaungimat nachonartomik maккojungnartomiglônêt.

29 Tamanna pivlugo кunnunanga tikkipunga, каiкojaugama. Tagva mânna apperivapse, suna pitjutigællugo tamaunga каiкolaungmangâpsinga?

30 Korneliuselo окalerpoк: Uvlut sittamat nâvlugit stunde tamanna tikkilugo nerrilaungitunga, stundillo 9 oningænne tuksialauкpunga iglumne. Ahâglo, tagva sâmne saккertoкalauкpoк angutemik кeblertamik annorâlingmik.

31 Окarporlo: Kornêliuse, tuksiarnitit tussartauvut, aitûtitillo issumagijauvut Gûdib sângane.

32 Tagva mânna Joppemut tilliklerit, Simonelo Pêtrusemik attipsâlik каiкojauкoleruk, tujormiojoк Simonib кettumaкsaijub iglungane, imab kiglingane; taipsoma tikkikune окautilârpâtit.

33 Tagva erinnesulerdlunga tilliklerpunga illingnut, nâmaktomiglo pivotit, tikkinavit. Mânna Gûdib sângane tamapta kattimavogut, tussaromavlugit Gûdib окautigijauкojangit tamaita illingnut.

*34 **Pêtrusible** кannine angmalerpâ окarlunelo: Mânna kiglilingmik tukkisivunga, Gûdib inuit nellîllônêt nachogingimagit;

35 Inuille sunatuinait, tâpsominga sivôrajut idluartullijullo illaliorpait.

36 Окautsit taipkoa Gûdib tillikliutigilauкtangit Israêlib кittorngganginut каujimavasse, окautjauкongmagit ullapirsaumik Jêsuse Kristusekut, ilûnatik Nâlegangatigut.

37 (Kaujimavoselo) tamakkonunga Jûdêamêtut illûnatik tikkitaulaungmatta, sivorlerpâmiglo Galilêamêtut, baptijutib Johannesib окautigijangata kingorngane,

38 Jêsuse Nazaremioк pivlugo, Gûdib mingoalaungmago

Anernermik ajunginermik pitsartunermiglo; tâmna arvertalaungmat ajungitulliartorlune, inûlilaitalo illûnaita Sâtanasemut sâlaulauktut, Gûdib najormago.

39 Uvagullo kigligiutsijiovogut tâpsoma piniarnerilauktanginik Jûdit nunangænne Jerusalemelo; tâmna tokkolaukpât, nivingatipâllo kejungmut.

40 Gûdib tâmna tuppaktilaukpâ uvluk pingajuangne, sakkertilâllo,

41 Inungnut illûnainuungitok, uvaptingnulle kigligiutsijuksanut, Gûdemut sivorngagut annerimajunut, nerrekattigivlugolo immerkattigilaukpavut, tokungajunit makkisimaningata kingorngane.

42 Okâlakolaukpâtigullo inungnut, kigligiutserkovlutalo, Gûdib tâmna erkartuijuksangortingmago inôjuniglo tokkungajuniglo.

43 Tâmna nellautaijut illûnatik kigligiutigivât, okpertut tâpsomunga illûnatik tâpsoma attinganut issumangnarungnaitomik ajorninginit pilârmatta.

*44 **Pêtruse** okautsinik makkoninga okâlatillugo sulle, Anernek ajunginek illûnainut okautsinik nâlektunut pivok.

45 Okpertullo kippimajut, Pêtruse illagællugo tikkilauktut, tattaminiarput, Anernerub ajunginerub tunnergutâ nellojunuttauk kovijaungmat.

46 Tussaramigit tækkorngartat okausinginut okâlajut, Gûdelo nakkoridlarlugo. Tagva Pêtruse kiovok:

47 Immermik innerteriutekarungnartokarkâ, baptitaukonnagit ukkua, Anernermik ajunginermik illangiutititaujut uvaptitût?

48 Nâlekablo attinganut baptitaukovait. Kenuvigivât tagva uvliojomavlutik uvlut illanginik.

KAPITEL XI.

Pêtrusib akkiniaxninganik passijaunine itteriarnine Kornêliusemut pivlugo. Illagêt Antiochiame kattersortauninginik.

APOSTELILLE kattangutigêllo Jûdêamêtut tussaumalerput, nellojuttauk Gûdib okausingit illaliulermagit.

2 Pêtruselo takpaunga Jerusalemut pingmat, kippimajut (Jûdit okpertut) akkerartulerpât,

3 Okarlutiglo: Angutinut kippimangitunut itterpotit, nerrekattigivlugillo.

4 Pêtrusible tamakkoninga unipkautilerpait nellekârdlugit:

5 Iglugasæksoarne Joppeme-itunga, tuksiartillunga, uvamnik ikpigijungnaerpunga, tækkovlungalo tækkotitjummik, illitjivingmik akkartomik tingerautaksoatun-itomik, sittamanik terrekolingmik, kilangmit ningititamik, uvamnut pivlune.

6 Illuanut tækkosarpunga, tukkisivlungalo tækkovunga nunab nergjutinginik, nujuartuniglo, pâmgortuniglo, кilaublo tingmianginik.

7 Nippemiglo tussarpunga uvamnut oкartomik: Pêtruse, makkitit toккotsilutit nerrît!

8 Oкarpungale: Aukagle, Nâlegaк; nerrilaunginama sulle nachonartunik maккojungnartuniglônêt.

9 Nippible aipânik кilangmit kiovânga: Gûdib ivsornarungnaertitangit igvit nachonartitæksaringilattit.

10 Taimagle pingasuertorpoк; кilangmullo illûnatik ama amuartaugivut.

11 Ahâglo, tagvainaк angutit pingasut iglub najortama sillatânelauкput, Zesarêamit tillijaulauкtut uvamnut.

12 Anerneruble oкautivânga, кollarnanga illagijæksarigapkit. Kattangutille pingasujortut illagivânga, angutiblo taipsoma iglunganut itterpogut.

13 Taipsomalo unipkautivâtigut tækkolauкtaminik Engelemik, iglomine nangertomik, oкautjiminik: Angutinik tilliklerit Joppemik, Simonelo Pêtrusemik attipsâlik кaiкojauкolugo;

14 Tâpsoma oкautiniarpâtit oкautsinik, illingnut iglomioкattingnullo illûnainut pilloriutiksaujunik.

15 Oкâlalertillungale Anernerub ajunginerub aккarvigivait, sorlo uvaptingnut perкârame.

16 Tagva Nâlekab oкausingit erкarpakka, oкarmat: Johannese baptisilauкpoк imermut, illipsele baptitaujomârpose Anernermut ajunginermut.

17 Gûdible ipkoa uvaptitut tunnergutinik tunitjivigingmagit, okpermatta Nâlekamut Jêsuse Kristusemut, uvanga kinauvêk, Gûde innerterungnarapko?

18 Tamanna tussaramitsuk nippangerput, Gûdelo nertorpât, oкarlutiglo: Tagva Gûdib nellojuttauк tunnitjivigilauкpait issumatârnermik inôtsemut.

*19 **Siamartersimajulle** kappiaktoanermingnut Stefanuse pivlugo arvertarput Fenîziamut, Ziprusemullo, Antiochiamullo, oкautsiniglo assianut oкangilat, Jûdinut kissênut.

20 Akkorngænnele anguteкalauкpoк illanginik Ziprusemit Zirênemillo pijunik. Tâpkoa Antiochiamut pigamik, Grîchittauк oкarvigivait, oкautsiniglo tussarnertunik Nâlegaк Jêsuse pivlugo oкâlavlutik.

21 Nâlekablo aggangita illagivait, unnuktorsuillo okpilerput sâgiarlutiglo Nâlekamut.

22 Illagêktut Jerusalemêtut tamanna tussaumaleramitsuk, Barnabase tillivât Antiochiamut.

23 Tâmna tagvunga, pigame, Gûdiblo saimanersoanga missigileramiuk, кuviasulerpoк, кaiblarlugillo tamaita pivait, ômamut illûnânut nippingatsainarкovlugit Nâlekamut.

24 Angut tâmna issumagiktoksôngmat, Anernermiglo ajunginermik, okpernermiglo angijomik illumertaujok. Inuillo unuktoksuit Nâlekamut pititaulerput.
25 Barnabasele aularpok Tarsusemut ailune, Sauluse kenneriartorivlugo.
26 Naipinamiuglo, Antiochiamut pitipâ. Jâremiglo illuitomik nâjivuk illagêktune tagvane, inuillo unuktoksuit ajokertorlugit; tamanna pivlugo illinniartut Antiochiame taijaukâlerput Kristusemiunik.
*27 **Uvlune** taipkonane nellautaijut Jerusalemit attersârput Antiochiamut.
28 Tâpkoa illangat, Agabusemik attilik, nikovipok, nunane illûnaine kângnartoksoakaromârtomik Anernikut nellautaivlune; tamannalo nellautsivok attanivik Klaudiuse attaniotillugo.
29 Illinniartulle illûnatik kajusivut, pimingnit tujoromavlugit ajungitamingnik kattangutigêt Jûdêamêtut.
30 Taimailiorpullo, angajokaunerojunullo tillikliutivlugit, Barnabasib Saulusiblo aggangitigut.

KAPITEL XII.

Herôdesib kappiasuktitsininganik okpertunik. Jakôbusib tokkotauninganik. Pêtrusib parngnanaersortauninganik. Herôdesib tokkunganik.

NELLIUTOME taipsomane attaniub Herôdesib illagêktut illangit tiguvait kappiasuktilerdlugit.
2 Jakôbusele, Johannesib angajua, tokkopâ saviksoarmut.
3 Tukkisigamelo, tamanna Jûdinut idluarijaungmat, soraingilak, Pêtruselotauk tigugivâ. Sêrnarsautekangitunik kakkôjaktorviub uvlungit nelliusimavut.
4 Tigugamiuk, parngnanaersimavingmut pitipâ, udjertortaukovlugolo sorsuktuksanut simertautijuksanut, sittamat sittamaertordlugit; issumagivâlo inungnut sakkertitsomavlugo aularviksiorviub uvlungit nâkpatta.
5 Pêtruselo parngnanaersimavingme udjertortaulauktôgalloak; illagêktulle soraeratik tuksiarutivât Gûdemut.
6 Herôdesiblo sakkertitsomangmago, unnuame taipsomane Pêtruse sinnikpok sorsuktuksâk magguk akkorngængne, kellaksorsimavlune kellaumgujanut maggoinut; udjertortuglo magguk upkuab sillatâne udjertorpâk parngnanaersimavik.
7 Ahâglo, Nâlekab Engelinga tagvunga pivok, kaumajublo parngnanaersimavik kaumaksarpâ; Pêtruselo sennerâgut pattikpâ tuppaktilâllo okarlunelo: Makkisârit! Kellaumgujallo pêrput aggangini.

8 Engeliblo окautivâ: Tapseruserdlutit ittigagusilerlutillo. Taimailivoк tagva. Окautivâlo: Ulliksuit attilugo mallinga.
9 Annivlunelo mallikpâ nellovlune Engelib nellâgut taimak illiorvigingmago, tækkotitjumigle tækkonasugællune.
10 Udjertortorle sivorleк aipangalo кângerdlugik, upkuaкsoaк kikkiangojoк tikkipâk, iglugasæksoarnut sangmijoк; tâmna ingminik upkuêrpoк (aniviliorlugik), annigamiglo iglut akkorngatigut aivuk; tagvainarlo Engelib кemakpâ.
11 Pêtruselo ingminik tukkisilerame, окarpoк: Mânna mikselingmik tukkisivunga, Nâlekab Engeline tillingmago piulivlunga Herôdesib agganginit, inuillo Jûdit nerriungninginit tamainit.
12 Taimaglo issumasilerame, Marîab, Johannesib Marкusemik attipsâggub iglunganut pivoк; tagvane unuktut kattimavut tuksiarlutiglo.
13 Pêtrusible sillatânit upkuaк avilortarmago, arnab kivgaк Rôdamik attiggub nautsertoriartorpâ.
14 Pêtrusiblo nippinga illitarigamiuk, кuviasungnermut upkuêngilâ, aкpangerdlunele itterpoк, окariartorlune Pêtrusemik upkuab sillatânêtomik.
15 Taipkoale окautivât: Issumaerutivotit. Tâpsomale soккoserane taimainerarpâ. Окarput: Tagva Engelinga.
16 Pêtrusele ama avilortarpoк; upkuêrutigamitsugle, tækkovât, tattaminiarpullo.
17 Aggangminulle nullorarpait nippangerкovlugit, unipkâlerporlo, кanoк Nâlekab piulingmago parngnanaersimavingmit, окarlunelo: Tamanna окautigisiuk Jakôbusemut кattangutigênullo. Anivorlo tamattoma assianut aularlune.
18 Kaungmalle, sorsuktuksat mikkingitomik kappiasûtigivât, Pêtruse кanoк illinermangât.
19 Herôdesible кaiкogamiuk nenninagolo, udjertortut kiglisiniarкârdlugit âtauкovait (toккotauкovlugit). Jûdêamillo attersâlerpoк Zesarêamut tagvanêlerdlunelo.
*20 **Issumaкarame** Tirusemiut Sidonemiullo unatadlaromavlugit. Tâpkoale illagêklutik tikkipât, Blastuselo attaniub pimmajinga illanârsitinamitsuk, кennuvigivât unatartaujomanatik; nunaкottimingne nerкiksarsiortuksaugamik attaniub nunaкottinganit.
21 Uvlormele issumasimavingmine Herôdesib annorâne attannersônerminik saккertitsijut attivait, iksivautaкsoarmullo ingidlune окâlavigilerpait.
22 Inuille nipliavigivât: Tamadja Gûdib nippinga, inubleungitoк.
23 Tagvainaк Nâlekab Engelingata annauvâ, Gûde nertungimago; коppergunullo (inôvlune) nerrijaulerpoк, anernangêrlunelo.

*24 **Gûdible** okausingit aglivalliavlutiglo siamarterput.
25 Barnabaselo Sauluselo utterpuk. Jerusalemit, tunnergutinik pititsijarêrkârdlutik, Johanneselo illagivâk, Markusemik attipsâlik.

KAPITEL XIII.

Paulusib ajokertuijartorlune ingerganersoangita sivorlingat, Barnabase aiparilugo, Antiochiamit, Sîriamêtomit Asiarârsungmut. (Kap. 13. 14 lo.) Ziprusemeq Antiochiamelo Pisîdiamêtome okâlavuk.

ANTIOCHIAMELE illagêktune nellautaijokalaukpok ajokertuijokalarmelo; tâpkoa tagva Barnabase, Simonelo, Nigeremik taijak, Luziuselo Zirênemiok, Manahenelo, Herôdesib attaniub inugoijaumakattinga, Sauluselo.
2 Tâpkoa Nâlekamik kivgartortillugit nerritailivlutik, Anernek ajunginek okarpok: Barnabaselo Sauluselo ingmigolingatilersigik, piniarnermut tamattomunga annerilaurapkik.
3 Tagva nerritaililutik tuksiarput, aggangminullo pattingmivlugik tillivakit.
*4 **Tâpkoa** Anernermut ajunginermut tillijaungmanik, Seleuziamut pivuk; tagvangallo umiaktorpuk Ziprusemut.
5 Salamisemullo pigamik, Gûdib okausinginik okâlavuk Jûdit illinniarvingænne. Johanneseletauk illagivâk, kivgarivlugo.
6 Kikkertarlo ingergavigilauramitsuk Pafose tikkilugo, angakok naipipât, nellangaidlune nellautaijok, Jûdiojok, Barjehumik attilik.
7 Tâmna nunab attannertanganêpok, Sergiuseme Pauluseme, anguteme sillatujome. Tâpsoma Barnabaselo Sauluselo kaikovak, Gûdib okausinginik tussaromavlune.
8 Elimasible angakub (taimak attek tâmna tukkekarmat) akkerartorpak, nunab attanertanga okperkojomanago.
9 Saulusible, Paulusemiktauk taijab, Anernermik ajunginermik angijomik illumertaujub tækkosarpâ,
10 Okarlunelo: Kittorngaujotit Sâtanasemut, sæglotunermiglo, uivêriklernermiglo illumiutekadlartotit, idluarnerniglo tamainik ômisuktotit, soraingilatit Nâlekab apkosiningit idluartut attortauningit agviarlugit;
11 Mânnalo ahâk, Nâlekab aggangita kollangiarpâtit, tautugungnaertuksauvotit, sekkinerlo akkunit tautungniangilat. Tagvainarlo pujorsoamêlilarmelo (sorlo) târmiolerpok; maungatuinarlo kennerialerpok tessiortiksaminik.
12 Nunab attanertanga tamattominga tækkogame, okpilerpok, Nâlekablo ajokertutâ tattaminiarivâ.

13 Paulusele najortingillo Pafosemit umiaĸtoramik, Pergamut pivut Pamfiliamêtomut. Johannesible ĸemmakpak, Jerusalemullo angergarivlune.

*14 **Tâpkoale** Pergamit aularivuk, Antiochiamullo Pisidiamêtomut pivlutik; tagvanelo illinniarvingmut itterpuk Sabbatib uvlungane, ingilutiglo.

15 Perĸojat nellautaijullo attuarêramigit illinniarvingme angajoĸaujut oĸautjaujartorĸovait: Kattangutigêt, sumik oĸaromagupse inungnut, ĸaiblaromavlugit, tâva oĸaritse.

16 Tagva Pauluse nikovipoĸ, aggangminullo nullorarpait oĸarlunelo: Illipse angutit Israêlitiojose, Gûdemiglo sivôrajose, nâlægitse!

17 Inuit ukkua Israêlitit Gûdingata atâtagijavut annerilauĸpait, inuillo tâpkoa ivlernartilauĸpait, tækkorngartaulaungmatta nuname Egipteneme; taikangallo annitilauĸpait tallermut pitsartujoĸsoarmut.

18 Jârillo 40 it nâvlugit illuserivalauĸtangit kamagingitsertorpait inuĸajuitomêtillugit.

19 Innuĸattigêllo 7 it nungupait Kanaanib nunangane, nunangallo avikpâ immeraut attortauĸolugo.

20 Kingorngane jârit 450 it nâvlugit idluarsaijunik tunnitjivigivait, nellautaijoĸ Samuêle tikkidlugo.

21 Tamattomalo kingorngagut attanermik tuksiarput. Gûdiblo Saulemik tunnitjivigivait, Kisib erninganik, angut Benjaminib kinguvânginit, Jârit 40 it nâvlugit.

22 Tâmnalo attanioĸojungnaeramiuk, Dâvide attaningortipâ tâpkonunga, tâpsominga kigligiutjivoĸ imâk: Dâvide nagvârpara, Jessib erninga, angut ômattima idluarijanga, tâpsoma perĸojakka tamaita malligomârpait.

23 Tâpsoma kinguvânginit Gûde, angernine malliklugo, Israêlib piulijiksanganik Jêsusemik saĸĸijârtitsilauĸpoĸ.

24 Tâmna ajoĸertuerĸârtinago, Johannese oĸâlavoĸ baptijumik Israêlitit illûnatik ĸaĸĸialerĸovlugit.

25 Johannesible, inôĸojaujutigijane nâmaksitileramiuk, oĸarpoĸ: Taimnaunasugijapsinga taimnaungilanga: ahâgle kingunipkut ĸainiarpoĸ, nellopĸotivigijara ittiggagutîgik singêjarlugik.

26 Illipse angutit ĸattangutigêt, Abrahab kinguvângita ĸittorngangit, Gûdemiglo sivôrajut illipsingne, oĸautsit piulijaujutiksamik tamattominga tillikliutjauvut illipsingnut.

27 Jerusalemêtut angajoĸângitalo illitaringinamigit Jêsuse nellautaijullônêt oĸausingit, attortauvaktut Sabbatine tamaine, toĸĸotæksangortipât, nâmaksitilugit taipkoa oĸausingit.

28 Nagvârlungigalloardlutik toĸĸotsitiksangonermik, Pilatuse tuksiarvigivât toĸĸotserĸovlugo tâpsominga.

29 Tamaitalo tâmna pivlugo aglaksimajut nâmaksitinamigit, кejungmit aккartipât illivlugolo illuvermut.
30 Gûdible tuppaktilauкpâ toккungajunit.
31 Uvlunelo unuktune tækkojauvoк Galilêamit Jerusalemut majorarкattigilauкtaminut; tâpkoa kigligiutsijoкottigivait inungnut.
32 Uvaguttauк angersimanек atâtagijaptingnut pijoк oкautigivavut illipsingnut.
33 Uvaptingnut, taipkoa кittornganginut, Gûdib (angersimanек tamanna) nellautsimatilauкpâ, Jêsuse tuppaktinamiuk; taimaktauк aglaksimavoк imgerutime 2 me: Êrnerivagit, uvlome ernetârivagit.
34 Toккungajunillo tuppaktinamiuk. asserornartomut (illuverme) perкojungnaerdlugo kingorngane, tamattominga imâk oкarpoк: Dâvidib angervioninginik soккosijuitunik tunitjivigijomavapse.
35 Taimak pivlugo oкarivoкtauк imgerume tâpsoma assiane: Ajunginerit (ivjornaitoкottit) asserornermik (illuverme) tækkokojomângilat.
36 Dâvidele, inôvlune Gûdib pijomajanganik kivgartulaurame, toккolauкpoк, atâtagijanginullo illijaulauкpoк, asserornermiglo tukkisilauкpoк.
37 Gûdible tuppaktilauкtangata asserornек tukkisilaungilâ.
38 Mânnale angutit кattangutigêt, кaujilersiuk, tâpsomûna ajornernit issumangnarungnaitomik oкautjaulerapse, tamainillo Môsesib perкojanginut idluartitaujungnanginipsingnit.
39 Tâpsomungale okpertoк idluartitauvoк.
40 Mânna udjertoritse, nellautaijut oкausingit illipsingnut nellautsilerкonnagit imaitut:
41 Okoкse, nachojoкsôjose, tattaminiarluselo nungutitse; inôtilluse piniarnermik pigama, oкautjaugalloarupse tamattominga okpitsangilasse.
42 Jûdille anningmatta illinniarvingmit, nellojut кennuvut, Sabbatik akkorngangne oкautsinik makkoninga oкautjaujomavlutik.
43 Illinniarvingmêtut kattimajarêrmatta, Jûdit unuktut Jûdioкattaujullo Gûdemik nâlektut Pauluselo Barnabaselo mallikpakit; tâpkoale oкautivlugillo кaiblarpait, Gûdib saimarsautânut nippingatsainarкovlugit.
*44 **Sabbatible** tuglîane iglugasæksuit inungit illûnakasatik kattimajartorput.
45 Jûdille inuit tækkogamigit, ningarosudlalerput, Paulusiblo oкausingit akkerartorlugit, akkerartorput mittauteкadlarlutiglo.
46 Paulusele Barnabaselo sivôranatik oкâlavuk: Gûdib oкausingit oкautigerкârdlugit illipsingnut pijariaкalauкpoк;

mânnale ajæktorapsigik nangminipsingniglo pijuksaungitinapse inôtsemik nâksaungitomik, nellojunut tâva sâlerpogut.
47 Nâlekab perĸungmattigut imâk: Nellojunut ĸaumartiksangortilauĸpagit, piulijiksauĸovlutit sillaĸsûb issuanut.
48 Nellojulle tamanna tussaramitsuk, ĸuviasulerput, Nâlekablo oĸausingit nakorivait; okpilerlutiglo illûnatik inôtsemut nâksaungitomut pijuksat.
49 Nâlekablo oĸausingit siamarterput tamattoma erĸânut illûnânut.
50 Jûdille ningarosuktidlalerpait arnat nâlektut nertornartullo, angutillo angajoĸaujut iglugasæksoarne, Pauluse Barnabaselo unangmijauĸovlugik, pingujarpakillo erĸâmingnit.
51 Tâpkoale itikkamik sanningit katterarpait tâpkonunga, Ikôniamullo aularlutik.
52 Illinniartulle ĸuviasulerput illumertaulilarmiglo Anernermik ajunginermik.

KAPITEL XIV.

Paulusib Barnabasiblo Ikôniamêniginingnik, Listramelo Derbemelo. Utterniginingnik Antiochiamut Sîriamêtomut.

IKÔNIAMELO itterĸattigêkpuk Jûdit illinniarvingænnut; oĸâlangmaniglo, unuktoĸsuit Jûdit Grîchillotauĸ okpilerput.
2 Jûdille okpingitut aulatidlarpait ningarosuktilaitalo nellojut tarningit ĸattangutigênut.
3 Tagvanêlerpuk akkunit, sivôranatiglo oĸâlavuk Nâlekamik; tâpsoma oĸautsit saimanerminik okpernartipait, nellunaikutaniglo tattamnartuniglo pivoĸ tâpkoa aggangitigut.
4 Unuktovaksuille iglugasæksoarmiut maggoilivut, illangita Jûdit illagivait, illangita Apostelit.
5 Perajaludlalermattale nellojullo Jûdillo angajoĸâtik illagællugit, mittautikumavlugillo milloromavlugit ujarĸanut,
6 Tamattominga tukkisigamik, ĸemmavuk iglugasæksoarnut Likaôniamêtunut, tagva Listramut Derbemullo, nunablo tâpsoma erĸânut;
7 Tagvanelo oĸautsit tussarnertut oĸâlatigivait.
*8 **Listramelo** angute**ĸ**alauĸpoĸ iksivainartomik, ittigalukkame inûlerminit, pissujuitôtsainartomik.
9 Pauluse oĸâlangmat, tâpsoma tussarpâ; (Paulusible) tækkosaramiuk, missigilerlunelo, tâmna okperalloarmat âĸiktanniarnerminik,
10 Nipperĸortovlune oĸarpoĸ: Nikkovidlutit nangerit. Kiggertarpoĸ tagva, arvertalarmelo.
11 Inuille Paulusib pijanga tækkogamitsuk, niplialerput,

okarlutik Likaôniamiut okausingit attorlugit: Gûdit inuktitun-ilivlutik akkarvigivâtigut.

12 Barnabaselo atserarpât Jupiteremik, Pauluselo Merkuriusemik, okâlajioluarmat.

13 Jupiterible iglugasæksuit sillatânêtub ajokertuijungata tuktuvait tâpkoalo niakôtiksangit âpait ittertarvianut, tunnergutigijomavlugit, inuit illagællugit.

14 Aposteligle Barnabasib Paulusiblo tamanna tussaramikko, annorâtik allikpait, akpangerlutiglo inuit akkorngænnut, nipliadlalerpuk,

15 Okarlutiglo: Angutaujose, sôg taimailiorpisê? Inutuinauvoguk tokkojomârtoguk illipsitut, okautsiniglo tussarnertunik okâlavoguk illipsingnut, sâgiarkovluse ômangat Gûdeungitomit Gûdemut ômajomut, kilangmiglo nunamiglo, immarbingmiglo illuanêtuniglo tamainik pingortitsijomut;

16 Tâpsoma nelliutune annigortune nellojut tamaita issumamingnik inônialauktut kammagingitsertorpait.

17 Taimaigalloarmat, ingminik nellonartilaungilak, unuktunik ajungitullivigigamitigut: sillalokojivlune kilangmit, perorsiallo perorkovlugit, tunitjivigivlutalo nerkiksaptingnik, kuviasungnermiglo ômatiptingne.

18 Taimaglo okaramik, inuit innerterlugit serlak ajulingilait, tunnergutinik tunnijerkonnagit.

*19 **Jûdille** Antiochiamit Ikôniamillo tagvunga pivut, inuillo kajungersarpait, Pauluse millortaukovlugo ujarkanut, unialâllo iglugasæksoarnit, tokkonasugællugo.

20 Illinniartulle illumangmatsuk, nikovipok ailunelo iglugasæksoarnut. Kaungmallo tagvangat aularpok Barnabase aiparællugo Derbemut.

21 Iglugasæksuillo tâpkoa okautsinik tussarnertunik okâlavigivait, unuktullo ajokertulauramikik, ama utterivuk Listramut, Ikôniamullo, Antiochiamullo (Pisîdiamêtomut),

22 Illinniartut tarningit nakkoksitipait, kaiblalaitalo okpernermik soraerkonnagit, kappianartullo unuktut attorlugit Gûdib nâlegauvinganut pijuksaugupta.

23 Illagêktullo illûnaita ajokertuijunik pitipait, tuksiarlutiglo nerritailivlutiglo, Nâlekamut okperijangænnut sapputijaukovait.

24 Pisîdialo apkotigællugo Pamfîliamut pivuk.

25 Okautsiniglo okâlavuk Pergame, Attâliamullo attersârpuk.

26 Tagvangallo umiaktorpuk Antiochiamut (Sîriamêtomut) perkojauvigilauktamingnut piniarnermik mânna nâmaksijamingnik Gûdib saimarsaininganut.

27 Tagvungale pigamik, illagêktut kattersorkolerpait, unip-

kârlutiglo Gûdib piniarnersoanganik tâpkungnûna, кanorlo nellojunut okpernerub upkuanga angmartilaungmago.
28 Illinniartulle najugarivlugit tagvanêlerpuk akkunit.

KAPITEL XV.

Apostelit oкarкattigêngninginik Jerusaleme kippineк pivlugo. — Paulusib ajoкertuijartorlune ingerganersoanganata aipanga, Silase aiparivlugo, Antiochiamit (Siriamêtomit) Asiarârsungmut Europamullo. (Kap. 15, 36 — 18, 22.) Paulusib Barnabasiblo avininganginik.

ILLANGILLO Jûdêamit attersârput кattangutigêllo ajoкertorpait: Kippijaulingikupse, Môsesib illusinga attorlugo, piulijauniangilase.
2 Pikkablâdlartoкalermat, Paulusiblo Barnabasiblo mikkijôngitomik akkerartormattikik, nâmagivât, Pauluselo Barnabaselo, assingillo illangit Jerusalemut majorarкovlugit Apostelinut angajoкânullo, tamanna appersût pivlugo.
3 Illagêktunullo кannilârtauvlutik apкome, Fenizialo Samârialo apкotigivakit, tagvanelo unipkârput nellojut sâgiarninginik, кattangutigêllo illûnaita angijomik кuviasuktipait.
4 Jerusalemullo tikkingmatta, illagêktut, Apostelillo angajoкâllo tækkorngiorpait, unipkârpullo, кanoк angijomik Gûde pinnialaungmat tâpkungnûna.
5 Tagva Farisêerit illangit okpertut nikovilutik oкarput: (Inuit taipkoa) kippijaujariaкarput, oкautjaujariaкalarmiglo Môsesib perкojanginik mallerкovlugit.
*6 **Apostelille** angajoкâllo kattimalerput oкautsit ukkua nautsertorlugit.
7 Akkunille akkerartulaungmatta, Pêtruse nikovipoк oкautilugillo: Illipse angutit кattangutigêt, кaujimavose nutaujungnailertomik Gûde akkunaptingne annerosulaurame, nellojut tussarкovlugit кannimnit oкautsinik tussarnertunik, okperкovlugit.
8 Gûdiblo, ômatinik кaujimajub, nellunaililauкpait, Anernermik ajunginermik tunitsivigilauramigit uvaptitut.
9 Adsigêngitomiglo uvaptingnut tâpkonungalo pititsilaungilaк, ômatingillo sujungaitilauкpait okpernermut.
10 Sôg mânna Gûde oktorpisiûk, illinniartut ajornartoкsoarmik illitjivigijomavlugit, atâtagijaptalo uvagullo sappidlalauкtaptingnik.
11 Okperpogulle, piulijauniarapta Nâlekab Jêsusib Kristusib saimarsautânut, taipkotitunaк.
12 Tagva inugiartoкsuit illûnatik nippangerput, Barnaba-

selo Pauluselo nâlegiarlugik, unipkârtuk ĸanoĸ angijunik nellunaikutaĸsoarnik tattamnartuniglo Gûde pinialaungmat tâpkungnûna nellojut akkorngænne.

*13 **Oĸarêrmanik** tâpkoa, Jakôbuse kiolerpoĸ oĸarlunelo: Illipse angutit ĸattangutigêt, nâleksinga:

14 Simon unipkâlauĸpoĸ, ĸanoĸ Gûdib nellojut issumagilaungmagit, nellipsatainarlugit, tâpkonangat inungnik illaliulaungmat atterminut.

15 Tamattomingalo nellautaijut oĸausingit nellautsivut, imâk aglaksimangmat:

16 Tamattoma kingorngagut utteromagivunga, Dâvidib iglunga immiksimajoĸ sennaniardlugo, asserorningillo idluarsaromavakka nappârtilugillo.

17 Inuit amiakut Nâlekamik appeĸkutekarĸovlugit, nellojut illûnatik attimnik taisiviojut; Nâlegaĸ oĸarpoĸ, tamakkoninga tamainik piniartoĸ.

18 Gûdib piniarnine tamaita ĸaujimavait sillaĸsûb pigiarninganit.

19 Taimaimat issumavunga nellojut Gûdemut sâgiartut kappiasuktitæksaringinaptigik;

20 Aglagvigilugille Gûdeungitut sallumainarninginik perĸonnagit, arnaniarĸonnagillo anguniarĸonnagillônêt; ippimajomiglo aungmiglo nerrerĸonnagit.

21 Itsaĸsoarnit Môsesib oĸausinginik oĸautjijoĸarmat iglugasæksoarne tamaine, Sabbatinelo tamaine attuarpait illinniarvingne.

*22 **Apostelillo** angajoĸâllo illagêktullo illûnatik idluarilerpât, angutik magguk illamingnit ĸennerlugik tillilâniglo Antiochiamut, Pauluselo Barnabaselo illagællugik, ukkua: Jûdase Barsabasemik attipsâlik, Silaselo; tâpkoa angutik ajoĸertuijôvuk ĸattangutigêt akkorngænne.

23 Aglangniglo (aglaktamingnik) neksarĸovait, imailijunik: Uvagut Apostelioiogut, angajoĸâllo, ĸattangutigêllo salutipavut ĸattangutigêt nellojunit pijut, Antiochiamêtut, Sîriamêtullo, Zilîziamêtullo.

24 Tussalaurapta, uvaptingnit pijut illangita ajoĸertûsermingnut tammartitsartormasse, tarniselo asserortilugit oĸarlutiglo: Kippijaujuksauvose, perĸojallo malliklugit; uvaptingnut taimak perĸojaungigalloaramik;

25 Taimaimat kattimavluta issumaĸattigêkpogut, angutingnik annerosukluta, tillivlugiglo illipsingnut, nagliktavut Barnabase Pauluselo illagællugik.

26 Angutik tâpkoa (Barnabase Pauluselo) inôsitik ivlerilaungilâk Nâlegapta Jêsusib Kristusib attinga pivlugo.

27 Tagva Jûdaselo Silaselo tillivavut, tâpkoa oĸautsinuttauĸ tamattominga oĸalârpuk.

28 Anernerub ajunginerub uvagullo tamanna idluarigaptigo, assinginik malligæksanik illipsingnut illijinata, makkoninga pijariaкartunik kissênik:
29 Tunnergutinik Gûdeungitunut, aungmiglo, ippimajomiglo êsijuksaungilase, arnaniaraselo anguniaraselônêt; tamakkoninga pingikupse, idluartomik pivose. Inôtsiarpagitse!
*30 **Tâpkoa** tillijaumagamik, Antiochiamut pivut, inugiartorsuillo kattitipait, tunnitsivigilaitalo aglangnik tamakkoninga.
31 Tamakkoa attuaramigit, mannigortaunek кuviasûtigilerpât.
32 Jûdasiblo Silasiblo nellautaijôjuktauк, кattangutigêt кaiblarpait oкautsinut unuktunut, nakkoкsitilaitalo.
33 Tagvanelo mullukasalaungmanik, okpertoкattigênut ullapirsauteкarlutik angergarкojaulerpuk Apostelinut.
34 Silasible idluarivâ tagvanêtsomavlune.
35 Paulusele Barnabaselo Antiochiame piniarpuk, assitiglo unuktut illagilugit ajoкertuivut oкâlavlutiglo Nâlekab oкausinginik.
36 **Uvlulle illangit nângmatta, Pauluse Barnabasemut oкarpoк: Ailaungmiluk, кattangutivut tækkojartorlugit iglugasæksoarne illûnaine, Nâlekab oкausinginik oкâlavigilauкtaptingne, кanoк illingangmangâta.
37 Barnabasele issumaкarpoк, illakumavlugo Johannese Marкusemik attipsâlik.
38 Paulusible idluarivâ, taimaitoк illakumanago, tâpkoninga кemmailauкtoк Pamfîliame, ingergaкattiginagiglo piniarviksamut.
39 Angijomik akkerartortigêgamik, avipuk; Barnabasib Marкuse aiparilerpâ, umiaкtorlutiglo Ziprusemut.
40 Paulusible Silase aiparællugo aularpuk, Gûdib saimarsautânut perкojauvlutik кattangutigênut.
41 Ingergalerporle Sîrialo Zilîzialo apкotigællugik, okpertoкattigêllo nakkoкsitipait.

KAPITEL XVI.

Paulusib piniarninginik iglugasæksoarne Asiarârsungmêtune, Filippimelo.

DERBEMUT Listramullo pivoк; ahaglo tagvane illinniartoкalauкpoк, Timôteusemik attilingmik; anânanga Jûdiovoк okpertorlo, atâtangale Grîchiojoк.
2 Kattangutigêt Listraminut Ikôniamiullo tâmna piloriktoкotigivât.
3 Paulusib tâmna aiparijomagamiuk, pivâ kippivlugolo, Jû-

dit tagvanêtut pivlugit, illûnatik кaujimangmatta, atâtanga Grîchiongmat.

4 Iglugasæksoatigut ingergagamik, Apostelillo angajoкâllo Jerusalemêtut perкojanginik unnertûtivlugit mallerкovait.

5 Tagva illagêktut okpernermut nakkoкsititauvut, unuksivalliavlutiglo uvlut tamaita.

*6 **Frigiale** nunalo Galâtsia apкotigigamikik, Anernermut ajunginermut innertertauvut, oкautsinik oкâlaкonnagit Asiame.

7 Mîsiamulle pigamik, Bitîniakut ingergarasuarput; Anerneruble ama inerterpait.

8 Mîsiale sennerкogamitsuk, Trôasemut attersârput.

9 Unnuamelo tamattomane tækkotitjumik saккertoкarpoк Paulusemut: taimna angutaulauкpoк Mazedôniamioк; tâpsoma nangerdlune tuksiarvigivâ oкarlunelo: Ikâlaurit Mazedôniamut, ikkajortigullo!

10 Tækkotitjumik tâpsominga tækkungmat, Mazedôniamut tagva erinesulerdluta ainasuarpogut, кollarnangimat, Nâlekab taikunga кaiкungmattigut, oкautsinik tussarnertunik oкâlavigilugit.

11 Trôasemit aularluta umiaкtorpogut, Samotrâzialo torârlugo tikkipavut, uvlublo aipangane Neapolisemut.

12 Tagvangallo Filippimut pivogut. Iglugasæksuit tâpkoa angnerpângovut Mazedôniame, Rômiunik inuggit. Uvagulle iglugasaksoarne tâpkonane uvlut illanginik piniarveкarpogut.

13 Sabbate nelliutingmat, iglugasaksuit sillatânut pivogut kôngmut, tuksiarviovaktomut, ingidlutalo, arnallo tagvane kattimajut oкâlavigilerpavut.

*14 **Arnarle** Gûdemik opigosuktoк, Lîdiamik attilik, niuverte aupaluktanik (annorânik), Tiatîramiut iglugasæksoanginit pijoк, nâletsiârpoк; tâpsoma ômattâ Nâlekab angmarpâ, Paulusib oкausingit kamagitsiarlugit.

15 Baptitauleramele iglomioкattingillo, tâpsoma кaiblarpâtigut, oкarlunelo: Okperasugigupsinga Nâlekamut, itteritse iglumnut, tagvanêtsainarluse, katsungaitomiglo itterкovâtigut.

*16 **Tuksiarvingmulle** aitilluta, arnaк kivgaк uvaptingnik pârsivoк, anernilik pijomârtuksanik oкasûmik; angajoкânelo perкutinik akluitipait, sivorngagut oкarame pijomârtunik.

17 Tâpsoma Pauluselo uvagullo illûnânut mallikpâtigut, кaggudlarlunelo oкarpoк: Gûdib кotsingnerpângojub inuit ukkua kivgarivait; tâpkoa oкautivâse apкomik piloringnermut.

18 Taimailiorpoк tâmna uvlunik unuktunik Paulusible tamanna kiksautigivâ, кeviardlunelo anernек oкautivâ: Jêsusib Kristusib attingane annerкovagit ômangat. Tagvainarlo annivoк.

*19 **Nâlegangille** tukkisileramik, nerriungnitik akkilertaunermik annigormat, Pauluselo Silaselo tiguvakit uniarlugiglo niuvervingmut angajoкât sângænnut,

20 Aulatsijunullo pitipakit, окarlutiglo: Inûk tâpkoa Jûdiojuk iglugasæksoarmioкattivut tammartipait.
21 Ajoкertuivuglo illusiksanik illalioræksaringitaptingnik, Rômiogapta.
22 Inuillo illûnatik pikkablâtitauvut pitjutigællugik; aulatsijullo annoraijartauкovakit issaкajauкolâniglo.
23 Angijomiglo issaкadlalauramikik, parngnanaersimavingmut pitipakit, parngnanaersimaviublo angajoкânganut udsertortautsiarкovakit.
24 Taimak perкojaugame, tâpsoma parngnanaersimavît кammanênerpângænnut pitipak, niungillo parngnanaersordlugit кejuksoarmut.
*25 **Unnuarle** кetteralermat Pauluselo Silaselo tuksiarpuk, Gûdelo nakkoridlarpâk. Parngnanaersimavingmêкattingitalo tussarpakit.
26 Tagvainarlo nuna sajukpiludlarpoк, parngnanaersimaviub tungavinga aulataudlarlune; tagvainarlo upkuangit illûnaita upkuêrtauvut, кellarutillo illunaita кellarutjârput.
27 Parngnanaersimaviuble angajoкânga sinningminit tuppakkame, parngnanaersimaviublo upkuangit upkuêrsimajut tækkogamigit, saviksoane amuvâ, ingminiglo kappidlaromavlune, кellaksorsimajut кemânasugigamigit.
28 Paulusele nipliadlalerpoк oкarlunelo: Illingnik pidlarniarnak, ilûnata ovanêgapta.
29 Nenneroamigle кaitauкojivoк, ittersârlunelo, sajulerdlunelo Paulusib Silasiblo ittiganginut pâmakpoк.
30 Annitilugiglo oкautivak: Nâlegâkka, sumik piniartuksauvêk, piulijauкovlunga?
31 Oкarpuk: Nâlekamut Jêsuse Kristusemut okperit, tagva piulijauniarpotit iglomioкattitillo.
32 Nâlekablo oкausinginik oкautivâk, iglomioкattingillo illûnaita.
33 Ingminullo pitipak, unuab stundingane tâpsomane, killingillo ubvarpait; baptitaulilarmelo tagvainaк, illanne illûnaita illagilugit.
34 Iglominullo ittertipak, nerritilugiglo, кuviasulerporlo iglomioкattine illagivlugit, Gûdemut okpilerame.
35 Kaulermallo aulatsijut iglugasæksuit kivgangit tillivait, oкarlutiglo: Inûk tâpkoa aularlik.
36 Parngnanaersimaviublo angajoкângata oкautsit makkoa oкautigivait Paulusemut: Aulatsijut tilliklilauкput tamaunga, кellarutjârtauкovlutik. Mânna annileritik, aularlutiglo ullapirsauteкarlutik.
37 Paulusible oкautivait: Issaкadlalauкpâtiguk inuit tækkoane, kiglisiniaranuglo, Rômiôgalloartoguk, parngnanaersima-

vingmullo pitilunuk, mânnalo sagvangitome aularkovâtigûk? Aukagle, nangminek annititsartorlittiguk!

38 Okautsit makkoa iglugasaksuit kivgangita okautigivait aulatsijunut; tussaramiglo Rômiôjungnik sivôralerput,

39 Kaivullo mannigôtomik okautivlugik annitipakit, tuksialâniglo, iglugasæksoarnit aularkovlugik.

40 Tagva parngnanaersimavingmit annivuk, pullâriartorlutiglo Lîdiab iglunganut; kattangutigêllo tækkolauramikit manigulaitalo, aularpuk.

KAPITEL XVII.

Paulusib okâlaninganik Tessôlanikame, Bêreame Atênemelo.

AMFIPOLIS apkotigigamikko Apolônialo, Tessalônikamut pivuk; tagvane Jûdit illinniarvekalaukput.

2 Paulusib ittervigivait illutsimitut, okâlavigivlugillo Sabattine pingasune aglait attuarlugit.

3 Tukkekartipaillo tâpkonunga, unertuivlune, Kristusemik âniatitaujariakalauktomik, tokkungajunillo makkitsariakalauktomik; Jêsuselo tâmna (okarpok) okautigijara, Kristuseongmat.

4 Illangillo okpilerput, Pauluse Silaselo illagilerdlugik; Grîchittauk Gûdemik nâlektut unnudlalaukput, arnattauk angajokaunersat ikkitôlungitut.

*5 **Jûdille** okpingitut ningarosulerput, angutillo illangit illuluktorsuit kassêtut ingmingnut kattitipait, illeratsâdlarkovlugit pikkablâtilaitalo iglugasæksoarmiut, Jasonib iglungata sillatânut pivut, pinasuarpullo tâpkoa âtsomavlugik inuit akkorngænnut.

6 Nenninginamikigle, Jason okpertullo illangit aularupait iglugasæksuit angajokânginut, nipliadlarlutiglo: Inûk ipkua sillaksûb inunginik tamainik asserorterijuk tamaungarivuk.

7 Tâpkoa Jasonib ingminut ittertilaukpak; tâpkoalo illûnatik attaniviksûb perkojangit mallingilait, okarlutik, taipsoma assiagôk attaniviongmat, Jêsusegôk.

8 Uimajârtidlarpaille inuit, iglugasæksuillo angajokângit, tamattominga tussartut.

9 Jasoniblo illagijangitalo akkiorningit tussaramigit, aularkovait.

*10 **Unuuamele** kattangutigêt Pauluse Silaselo erinesârdlugik aulartipakit Berêamut. Tagvunga pigamik, Jûdit illinniarvingænnut itterpuk.

11 Tâpkoa ajunginerojut Tessalônikamiunit; okautsillo illaliorpait kunnutuidlutik, uvlullo tamaita attuarpait kennerdlutik taimaingmangâta (Paulusib okausingititut).

12 Tâpkonangat unnuktut tagva okpilerput, ikkitôngituttauк Grîchit angajoкaunersat angutillo arnallo.

13 Jûdille Tussalônikamiut tussaumaleramik, Gûdib oкausingit Berêametauк oкâlatigijaungmatta Paulusemut, кaivut, tagvanelotauк inuit pikkablâtilugit.

14 Kattangutigêlle tagva tuavidlutik Pauluse aulartipât, immânut ailerкovlugo, Silasele Timôteuselo tagvanêlerpuk.

15 Paulusible кannilârtingita âpât Atênemut. Oкarкongmagillo Silasemut Timôteusemullo, tuavilutik tikkerкovlugik tâpsomunga, uttilerivut.

*16 **Atênemele** Paulusib utaккileramigik, illungertudlalerpoк anernermigut, iglugasæksoarmiut tautukamigit Gûdeungitunik angijomik nâlektut.

17 Illinniarvingmelo Jûdit Gûdemiglo nâlektut oкâlavigigalloarpait, niuvervingmelo uvlut tamaita tagvunga pijut.

18 Epikurêerillo illangit Stoikerillo Filosôfit (illisimanersiortit) akkerartorpât; illangillo oкarput: Kanneкadlartoк una кanoк oкauseкarкâ? Illangille oкarivut: Sorlo Gûdinik tækkorngartanik oкâlajomajoк; oкautsinik tussarnertunik Jêsusemik makkitoкaromârtomiglo oкautilaungmagit.

19 Tiguvâllo, kiglisiniarvingmullo âpât oкarlutiglo: Tukkisititaujungnaralloarpitâ ajoкertûtsemik nutâmik ajoкertûserijarnîk?

20 Siutiptingnut tussarngartanik pigavit; tagva tussaromadlarpogut tamattominga, кanoк tukkeкarmangât.

21 Atênemiulle illûnatik, tækkorngartattauк tagvanêtut, nutânik kissênik oкauseкaromavlutik tussaromavlutiglo kajungilâlauкput.

*22 **Paulusele** kiglisinniarviub кerкane nangerpoк oкarlunelo: Illipse angutit Atênemiojose, tukkisilerpapse illûnaine okperluluadlarapse Gûdeungitunik.

23 Tamâne arvertarama, tuksiarvise nautsertulauкpakka, Altârelo naipipara aglalik imâk: Gûdemut nellonartomut. Tuksiarvigijase tâmna, nellojase oкautigivara mânna illipsingnut.

24 Gûde sillaкsoarmik pingortitsijoк pinginiglo tamainik, Nâlegaugame кilangmullo nunamullo, kattimaviksoarne aggangnut sennamajune inneкangilaк;

25 Inuit agganginuttauк кivgartortaujariaкangilaк, sumik ajoкsartotut; nangminек tamaita inôtingmagit anerneкalertilaitalo, piksanginiglo tamainik tunnitjivigingmagit.

26 Inugasæksuillo kinguvângoкattigêt tamaita pingortilauкpait aungmit attautsemit, nunaкsoaк illûnât inuкalertilugo, sivorngagullo issumasimatigivait nelliuningita sivitujariangit, кanorlo кanningitigijomut nunaкariangit;

27 Nâlekamik кenneriarкovlugit, missigilermangârmitsuk nagvârmangârmitsuglo; ungasingigalloarmattigut tamapta:
28 Tâpsomane inôgapta aulavlutalo ipogut; taimaktauк oкarivut Poêtit illangit illipsingnêtut: Tâpsoma illagivâtigut.
29 Tagva illaкarapta Gûdemik, issumajuksaungilagut Gûdioniub adsigingmago inungoaк Goldeojoк, Silbereojorlônêt, ujaraujorlônêt, inub issumaminut sennajanga.
30 Nelliutune inuit nellojôtillugit Gûdib kamagingitsertulauкpait; mânnale inuit illûnaita nunalingne tamaine кaккialerкovait;
31 Uvlormik taisimalaurame, sillaкsoarmiunik idluarsaivlune erкartuijomârvingminik angutikut piniarкojamigut, illûnaita okpertitsomavlugit, toккungajunit tuppaktinamiuk.
*32 **Toккungajunit** makkinermik tussaramik, illangit mittauteкarput, illangille oкarput: Tamattominga ama tussaromavaptigit.
33 Paulusib tâva кemmakpait.
34 Angutille illangita najugârivât, okpilerlutiglo; taipkoa illangat Dionîsiuse, kiglisiniarpaktut illangat, arnarlo Damarisemik attilik; assingitalo illagivait.

KAPITEL XVIII.

Paulusib Korintemêninganik. Efêsuse apкotigilugo ingerganinganik Jerusalemut, utterninganiglo Antiochiamut Siriamêtomut. —
Paulusib ajoкertuijartorlune ingerganersoangita pingajuænnik, Antiochiamit Asiarârsungmut Europamullo. (Kap. 18, 23 — Kap. 21.) Apollusib Efêsusemêninganik

KINGORNGAGUT Pauluse Atênemit aularpoк Korintemullo pivlune.
2 Jûdemiglo tagvane naipitsivoк, Akvilamik attilingmik; tâmna Pontuseme inûlertoк Italiamit tikkeкammertoк nulliane Priszilla aiparællugo, attaniviksûb Klaudiusib Jûdit illûnaita aularкolaungmagit Rômemit.
3 Tâpkungnunga itterpoк; adsigêngniglo sennagamik, najorpak sennavlunelo; itsaliorteovulle.
4 Sabbatinelo tamaine illinniarvingme ajoкertuivoк, Jûdillo Grîchillo кaiblarlugillo tukkisitipait.
5 Silasele Timôteuselo Mazedôniamit pingmanik, Pauluse Anernermut kajungersartauvoк, Jûdinut kigligiutjerкovlugo Jêsusemik Kristuseojomik.
6 Akkerartormattale mittauteкalarmiglo, annorâne aulatidlarlugit oкautivait: Ause niaкupsingnut pile, uvanga passi-

jæksaungilanga; mânnamit passijæksaunanga nellojunut ainiarpunga.

*7 **Tagvangallo** aularpoĸ, angutib Justusemik attiggub iglunganut itterlune, Gûdemik opigosuktub, tâpsoma iglunga illinniarviub tungânêtoĸ.

8 Krispusele, illinniarviub angajoĸânga, iglomioĸattingillo illûnatik okperput Nâlekamut; Korintemiullo unuktut nâlektut okpilerivut baptitaulerlutiglo.

9 Nâlekable Pauluse oĸautivâ tækkotitjutikut unnuame: Sivôranak, oĸarille nippangernaglo;

10 Illagigapkit, inungmut attautsemullônêt idluitullivioniatsangilatit; iglugasæksoarne tamakkonane unuktunik inuĸottekârama.

11 Tagvanêporle jâremik attautsemik taĸĸiniglo pingasojortunik, ajoĸertorlugillo Gûdib oĸausinginik.

*12 **Gallionele** attanerusiongmat Achajame, Jûdit illagêklutik perajaludlarput Paulusemut, aularupâllo kiglisiniarviub iksivautangata sânganut,

13 Oĸarlutiglo: Oma inuit kajungertipait, Gûdemik kivgartoĸovlugit perĸojat nâlengnagit.

14 Pauluse oĸaromalermat, Gallion oĸarpoĸ Jûdinut: Jûdiojose! idluitomik pikpat, ajortullinermiglônêt, tussarajarpapse nâmaktomik;

15 Appersûtiongmalle ajoĸertûtsemik, atterniglo, perĸojipsingniglo, issumapsingnik piniaritse, taimaitomik erĸartuijomanginama.

16 Aulartipaillo kiglisiniarviub iksivautanganit.

17 Tagva Grîchit illûnatik Sostenese, illinniarviub angajoĸânga tiguvât, annaudlalâllo kiglisiniarviub iksivautangata sângane; Gallioniblo kammagingilait.

*18 **Paulusele** akkunit sulle tagvanêlauĸpoĸ; kingorngagut ĸattaugutigêt soraerutiksamik oĸautivait, Sîriamullo umiaĸtoromavlune Priszillalo Akvilalo illagællugik; nujanelo (Paulusib) kipjarpait Kenĸrêame, oĸautsine malliklugit, taimak oĸarsimagame.

19 Efêsusemullo pivoĸ, tagvungalo ĸemmakpak; nangminerle illinniarvingmut itterpoĸ Jûdillo oĸâlavigivait.

20 Innangmatsuk najortaujomavlutik akkunêrnersamik, ĸippilukporle.

21 Soraerutiksamiglo oĸautivait oĸarlunelo: Aularviksiorvingme tikkiniartome Jerusalemêtsariaĸarpunga; tikkitsomârivapse, Gûdib perĸokpanga. Efêsusemillo aularpoĸ.

22 Zesarêamullo pivlune, (Jerusalemullo) timuarpoĸ, illagêktullo salutinamigit, Antiochiamut attersârpoĸ.

23 Tagvanelo uvlerĸârdlune attausiungitunik, aularpoĸ nuna

Galâtsia arvertarvigilugo, Frîgialo kingorlerêktidlugik, okpertullo illûnaita nakkoksitipait.

*24 Jûdele Efêsusemut tikkipok, Apollusemik attilik, Aleksandriame inûlertok angut okaloriktok, aglangniglo illisimatsiartok.

25 Tâmna Nâlekab ajokertûtânik illanganik ajokertortaulaukpok, anernekarlunelo illungertortomik okâlavok, ajokertuiloriklune Nâlegak okautigilugo, Johannesible baptijutâ kaujimajatuarivlugo.

26 Tâmna sivôranane okâlalerpok illinniarvingme. Akvilable Priszillablo tussaramikko, ingmingnut pitipâk ajokertorluarlugolo Gûdib ajokertûtânik.

27 Achajamulle aijomangmat, kattangutigêt aglaklutik okpertut perkovait illaliortaukovlugo; tagvungalo pigame, okpilertut (Gûdib) saimarsautânut angijomik ikkajorpait.

28 Jûdit pitsartunermut okausiksaerutigamigit, illûnatik tussâtilugit aglangnik kaujitipait Jêsusemik Kristuseojomik.

KAPITEL XIX.

Paulusib piniarninginik Efêsuseme. Demêtriusib piniarnerlunginik.

APOLLUSE Korintemêtillugo, Paulusib nunat timerdlît arvertarvigivait, Efêsusemullo pivlune, naipitsivorlo illinniartut illanginik.

2 Tâpkununga okarpok: Okpililaurapse, Anernek ajunginek pivisiûk? Tâpkoa okautivât: Tussalaungilagullônêt, Anernernermik ajunginermik pitakarmat.

3 Okautivaillo: Kanok tagva baptitauvisê? Okautivât; Johannesib baptijutânut.

4 Paulusele okarpok: Johannese baptisilaukpok baptijumut kakkialerkojijutiksamut, inuit okaudlugit, okperkovlugit kingorliksanganut, tagva Jêsusemut Kristuseojomut.

5 Tamanna tussaramitsuk, baptitaulerput Nâlekab Jêsusib attinganut.

6 Paulusiblo pattingmingmagit aggangminut, Anernerub ajunginerub tikkivigivait; okâlalerpullo tækkorngartat okausinginut, okâlalilarmiglo pijomârtuksanik.

7 Angutillo tâpkoa 12 olaukput.

8 Illinniarvingmullo itterpok, okâlavlunelo sivôranane takkinik pingasunik, kajungersarlugillo ajokertorpait Gûdib nâlegauvinganik.

9 Illangille mangaidlarmatta okpingimattalo, ajokertûtsemiglo tamattominga okausiluklutik inugiartorsoarnut, Paulusib

кemakpait, illinniartullo avitipait tâpkonangat, uvlullo tamaita окâlavoк angutib Tirannusemik attiggub ajoкertuivingane.

10 Taimaglo pijoкarpoк Jârik magguk nâvlugik, illûnatiglo Asiamêtut Nâlekab Jêsusib oкausinginik tussarput, Jûdillo Grîchillo.

11 Gûdelo tattamnartullidlarpoк mikkingitunik Paulusib aggangitigut.

12 Imâk aglât pivut: Kidjijârnermik allarutiksat, kakkigutillo timinganut aktortitat кannimajunut illivait, pijungnaerpullo, anernerillo ajortut annivut tâpkonangat.

*13 **Jûdille** illangit arvertarajuktut angakut (erкsinatik) Nâlekab Jêsusib attinga tailugo anerniâluktalingnut oкarput: Jêsuse, Paulusib oкautigijanga pivlugo, annerкovapse.

14 Tâpkoale 7 olauкput, Jûdiojub Skêvab ajoкertuijoкsûb erningit, taimailiortut.

15 Anernerle ajortoк kiovoк oкarlunelo: Jêsuse illitarivara, Pauluselo nellunginivara; illipsele kinauvisê?

16 Inûblo anernermik ajortomik illumiggub oppadlarpait sâlagilugillo, angijomik ochotilugit; кemmâjariaкarpullo iglomit taipsomangat annoraijartauvlutik killiadlaraulutiglo.

17 Tamanna tussaumajaulerpoк illûnainut Efêsusemêtunut, Jûdinullo Grîchinullo; illûnatiglo erкsinermik illumertitaulerput. Nâlekablo Jêsusib attinga angijomik nakkorijaulerpoк.

18 Okpertuttauк unuktut unnipkâriartorput kigligiksarlutik piniarnerilauкtamingnik.

19 Unnuktullo angakôlauкtut aglaкottitik tikkiupait, egidlugillo ikkomamut, inuit illûnatik tækkoænne; akkingillo kittinamigit, nagvârput akkeкariaкalaungmatta 50,000 inik kênaujanik.

20 Taimak angitigijomik Nâlekab oкausingit aglivalliavut sâlaкalerlutiglo.

*21 **Tamanna** nâmaksingmat, Pauluse annernermigut issumasivoк ingergajomavlune Mazedôniakut Achajakullo, Jerusalemullo aijomavlune, oкarporlo: Taikanêlauкârdlunga Rômemiktauк tækkojariaкarpunga.

22 Mazedôniamut tâva ajoкertueкattingne magguk Timôteuselo Erastuselo tillivak; nangminerle Asiame noккarpoк uvlut illanginik.

*23 **Taipsomanele** perajaludlartoкalerpoк mikkingitomik ajoкertûseк tamanna pitjutigællugo:

24 (Efêsusemiut) illangat, Silberemik sennaje, Demêtriusemik attilik, Dianamut tuksiarvingoaliorpoк Silberinik, sennaкattinelo ikkingitunik perкutiksarsitipait.

25 Tâpsoma taipkoa assingillo taimaitomik sennajut kattersorpait oкarlunelo: Angutaujose nellungilase, niorvgotivut tamanna akluitigigaptigo;

26 Tækkovluselo tussarluselo, Efêsusemetuinaungitoк, Asia-

mele illûnânekasak Paulusib ôma inuit unnuktut kajungersainerminut allaitingmagit, окarlunelo: Gûdeungilagôк aggangnut sennamajut.

27 Niorvgutivulle tamanna soraituinarajangilaк nachogijauvlune, Gûdiojoкsûble Dianab Tempelinga piungitônasugijaunajarivoк, nâlegaviksôningalotauк nungutaunajarivoк, Asiamiut illûnatik sillaкsoarmiullo tuksiarvigijangat.

28 Tamanna tussaramitsuk, ningarosuvaksoadlalerput, nipliadlarlutiglo окarput: Efêsusemiut Dianangat angijoкsôvoк.

29 Iglugasæksoarmiullo illûnatik perajaludlalerput; tækkunârvingmullo aulajâdlaкattigêklutik tessigoarlugik Gajuselo Aristarchuselo Mazedôniamioк, Paulusib ingergaкattîgik.

30 Paulusible inuit aivigijomangmagit, illinniartut innerterpât.

31 Asiame angajoкaujuttauк illangita, Paulusib illanârijingita, tilliklervigivât innertilâllo, tækkunârvingmut aiкonnago.

32 Nipliajoкsuit illangit imâk, assingit imâk adsigêngitomik, illûnamatsiatik uimajâdlarput, unnunnersallo nellovlutik, suna pivlugo tagvunga kattersormangârmik.

33 Inuillo illangita Aleksandere tessigoarpât, Jûdit ajæktudlarmatsuk. Aleksanderible aggangminut nullorarpait, inuit sângænne akkioromavlune.

34 Jûdiojorle tukkisileramitsuk, attautsikut niplivaksoadlarput illûnatik stundik magguk nâlugik: Efêsusemiut Dianangat angijoкsôvoк.

35 Angajoкâкsûble inuit nippangertinamigit, окarpoк: Illipse angutit Efêsusemiojose! inuit neliata tamana каujimangipatûk, iglugasæksoarmiut Efêsusemiut Gûdiojoкsoaк Diana opigingmatsuk, adsingoangalo кilangmit kattaktoк?

36 Tamanna akkerartortaujungnangimat, nippangertuksaugalloarpose uimajâraselo.

37 Inuit ukкua tamaunga pitilauкpasse, kattimavingnit tiglingningitut, Gûdipsingniglônêt mittauteкangitut.

38 Demêtriusele sennaкattingillo окausiksaкarunik, kinalônêt pivlugo, kiglisiniarviksaкarmat erкartuijoкalarmelo, passitiksamingnik окarlit ingmingnut.

39 Assianigle apperкuteкarupse, kattimatillugit kiglisiniartunut окautigisiuk.

40 Passijaunajarniptingnik perajaludlarneк uvlomenitaк pivlugo sivôrajuksaugapta, sumik patsitiksaкarata perajaludlalaurapta. Taimaglo окarêrame, aularкovait kattimajut.

KAPITEL XX.

Paulusib piniarninginik Mazedôniame Asiamelo. Okausinginik kingorlerpânik illagêt Efêsusemiut angajokânginut.

PERAJALUDLARUNGNAERMATTA, Paulusib illinniartut kaikolerpait, soraerutiksamik okautivlugit, tagvangallo aularpok, Mazedôniamut aijomavlune.

2 Nunallo taipkoa arvertarvigigamigit, kaiblarkâlauramigillo okautsinut unnuktunut, Grîchit nunangænnut pivok, tagvanêlerdlunelo takkinik pingasunik.

3 Jûdille unnangmingmatsuk, Striamut umiaktoromatillugo, issumaksarsiorkârdlune kajusilerpok utterniarnerminik Mazedôniakut.

4 Asia tikkilugole illaulaukput tâpsomunga Sopater Berêamiok; Tessalônikamiugle Aristarchuse Sekunduselo; Gajuselo Derbemiok, Timôteuselo; Asiamiugle Tichikuse Trofimuselo.

5 Tâpkoa sivorlerivavut, uttakkivâtigullo Trôaseme.

6 Uvagulle umiaktorpogut Filippimit sêrnarsautekangitunik kakkôjartorviub uvlungita kingorngatigut, uvlullo tellimangænne tikkipavut Trôaseme, tagvanelo piniarvekarpogut uvlunik 7 nik.

*7 **Wechible** uvlungita sivorlerpângænne illinniartut kattimalermatta kakkôjak avgorlugo, Paulusib okâlavigivait, akkagotsomagame; soraerane okâlavok unnuab ketterarninga tikkidlugo.

8 Iglullo kollerpângænne, kattimavigilauktangænne, nenneroakalaukpok unnuktunik.

9 Inôsuktorlo Eutichusemik attilik, igalâb sângane iksivajok, akpaivlune sinnilertok, Pauluse akkunit, okâlatillugo, sinningnermut ochogame, ijukkarpok iglut kollerêngita pingajuænnit, tokkungatillugolo kiviktauvok.

10 Paulusele attersârpok, kollangerdlugolo, erkilâllo okarlune: Uimajârase; tarninga illuanêngmat.

11 Ama majorarlune kakkôjak avgorpâ nerrilarmelo, okâlavigivaillo ama akkunit uvlub kaulerninga tikkidlugo. Taimaikârdlune aularpok.

12 Inôsuktorlo ômardlune kaipât, mikkijôngitomiglo manigortaulerdlutik.

*13 **Uvagulle** umiaksoakut sivorliovogut Assusemut aularlula, tagvangat Pauluse ikkimakattikumavlugo; taimak perkojilaungmat, nunakut pissugomagame nangminek.

14 Assuseme tikkinamitigut ikkivigivâtigut, Mitilênemullo pivogut.

15 Tagvangallo umiaktorpogut, kaungmallo Kiosib akkia-

nut pivogut; кaungmingmallo Samosemut tikkipogut, Trogilliumelo noккarpogut, uvlublo aipangane Milêtusemut pivogut.

16 Pauluse issumasimagame Efêsuse кângeromavlugo, Asiame akkunit itsomanane; tuavidlune Pentekostib uvlungane Jerusalemêtsomagame, ajornangipat.

*17 **Milêtusemit** tilliklerpoк Efêsusemut кaiкovlugit illagêktut angajoкângit.

18 Tikkinamitsuglo oкautivait: Kaujimavapsinga, кanoк illiormangârma nelliutome illûnâne, najulaurapse, uvlormit taimangat, Asiamut tikkitainarama;

19 Nâlegarlo kivgartulauкpara angijomik nellopкotijunga, кugviolarmalo unuktunik, kappiasuktitaularmalo Jûdinut, unangmiklertunut uvamnik;

20 (Kaujimavapsingalo) angigutilaunginapse idluartomik sumiglônêt oкâlatigijæksamnik ajoкertûtigijæksamniglo illipsingnut kattimmatilluse iglupsingnelo.

21 Jûdillo Grîchillo oкautilauкpakka, sâgiarкovlugit Gûdemut, okperкovlugillo Nâlegaptingnut Jêsuse Kristusemut.

22 Mânnalo ahâk, anernerme кellaksorsimajunga Jerusalemut aivunga, nellolarmalo, sumut taikane tikkitaulârmangârma;

23 Tamattominga kissianik Anernek ajunginek iglugasæksoarne tamaine kigligiutsingmat oкarlune: Kellarutillo kappianarnerillo uttaкkingmanga taikane.

24 Tamakkoale tamaita sivôragingilakka, inôseralo nangminek ivleringilara, кuviasuklunga nunamênera nâniaromavlugo, kivgartorneralo Nâlekamut Jêsusemut perкojaumanera, oкautigivlugo Gûdib saimarsautâ oкautsinut tussarnertunut.

25 Mânnalo ahak, nellungilanga, kênara tækkoniarungnaerapsiuk, illûnase arvertarvigilauкtakka oкâlavigijakkalo Gûdib nâlegauvianik.

26 Tamanna pivlugo uvlome kigligiksarvigivapse, passitiksaкanginama illûnapse ause pitjutigællugo,

27 Angigutilaunginapse, oкâlavlungale Gûdib perкojanginik tamainik.

28 Tagva mânna udsertoritse illipsingnik illagêktuniglo illûnainik, Anernerub ajunginerub ajoкertuijungortilaungmasse tâpkoninga, Gûdib illagêktitangit pairilugit aungminut pissiarilauкtangit.

29 Tamanna nellunginapko, amarкut kêsuktorsuit kingunamne akkunapsingnut pijomârmatta, illagêllo kênginiangilait.

30 Illipsingnittauк angutit saккeromârput, ajoкertusiâlungnik oкartut, illinniartut kajumiksarniardlugit nangminermingnut.

31 Tamanna pivlugo pigâritse erкailuselo, soraernanga illûnase кaibladlalaurapse jârine pingasune uvlôtillugolo unnuamelo, кugviorlunga.

32 Mânnalo кattangutikka, Gûdemut sapputijauкovapse, oкautsemullo saimarsautânik, pitsartuneкartomut aglisiktitsungnarluse, tunnitjivigivluselo kingormgutijæksapsingnik, ivsornaititaujomârtut illagivlugit.

33 Silberemik Goldemiglônêt pigijapsingnik annorâpsingniglônêt кennulaungilanga.

34 Kaujimavapsingale, aggamnut tâpkonunga pinialaurama attoriaкalauкtamnik illamalo piksanginik.

35 Nangminek кaujitilauкpapse tamainik, taimak sennajuksaugapta, sangêtut ikkajorlugit, Nâlekablo Jêsusib oкausingit erкarlugit, oкarmat: Tunnijinek piloringnarnersauvoк pilitaunermit.

*36 **Taimaglo** oкarêrame sêrкortulerpoк tuksiarкattigællugillo tamaita.

37 Illûnatik tâva кeavaksoadlalerput, Pauluselo кongasingagut erкilerpât kunnilâllo.

38 Tamanna oкausek kiksautigiluarpât, kêname tækkojaujungnaerninganik oкarmat; umiaкsoarmullo кannilârpât.

KAPITEL XXI.

Paulusib ingerganinganik Milêtusemit Jerusalemut, pititauninganiglo parngnanaersimavingmut.

TAIPKOA кemaklugit umiaкtorapta, oккomikpogut Kôse tikkilugo, uvlublo aipangane Rôdusemut pivogut, tagvangallo Pataramut.

2 Tagvanelo umiaкsoarmik naipitsigapta Fenîziamut ikâromajomik, tagvunga ikkivogut aularlutalo.

3 Zipruse allakkaraptigo, saumikliutivlugo Sîriamut umiaкtorpogut, Tîrusemullo pivluta; umiaкsoaк tagvane ussingijartuksaungmat.

4 Tagvanelo illinniartut naipinaptigik, uvlilauкpogut tagva uvlunik 7 nik; tâpkoa Pauluse oкautivât, Anernerub ajunginerub кaujitilaungmagit, Jerusalemut majorarкonnago.

5 Uvlullo tâpkoa nângmatta, aularpogut ingergavluta illûnatiglo кannilârpâtigut, nulliatiglo кittorngatiglo illagællugit iglugasæksuit sillatânut; sêrкortorpogullo immab kiglingane tuksiarlutalo.

6 Soraerutiksamiglo oкarêrapta, umiaкsoarmut ikkivogut, tâpkoale angergarivut iglomingnut.

7 Uvagulle umiaкtornivut nâniardlugo Tîrusemit Ptolemaisemut pivogut, кattangutigêllo salutipavut, uvlormiglo attautsemik uvlivogut tâpkonane.

*8 **Uvlub** aipangane aularpogut, Paulusemêtogut, Zesarêa-

mullo pivogut, Filippusiblo Evangelistib (imaipoк: oкautsinik tussarnertunik oкâlajib), 7 it ipkua illangata iglunganut itterpogut, tâpsomanêlerdlutalo.

9 Tâmna pannekarpoк sittamanik, uigasungnik, nellautsitiksanik tâpkoa oкarput.

10 Tagvanelo uvlilaurapta unuktunik, nellautaijoк attersârpoк Jûdêamit, Agabusemik attilik.

11 Tikkinamitigullo Paulusib tapserutâ tiguvâ, agganelo ittiganelo кellaksorlugit oкarpoк: Anernek ajunginek tamattominga oкarpoк: Jûdit mattoma tapserutib innua taimak кellaкsoromârpât Jerusalеme pitiniarlugolo nellojut agganginut.

12 Tamannale tussaraptigo, innertilerpavut, tagvanêtullo, majorarкonnago.

13 Paulusele kiovoк: Kanoк illiorкisê, кugviudlarapse, ômatiga sêklugô? pijarêrsimagama кellaksortauniarlunga kissianeungitoк, tokkotaulungale Jerusamele Nâlekab Jêsusib attinga pivlugo.

14 Innertertaujomangimalle, soraerpogut oкarlutalo: Nâlekab pijomanga pile!

*15 Uvlut tâpkoa kingorngatigut oppalungaijarêrapta, Jerusalemut majorarpogut.

16 Illinniartuttauк illangita illagivâtigut Zesarêamit, âpâtigullo Mnasonemik attilingmut, Ziprusemiôjomut; illinniartoк tâmna itôlauкpoк; sinniktarкojauvogullo tâpsomane.

17 Jerusalemut pigapta, кattangutigêt illaliorpâtigut кuviasuklutik.

18 Uvluble aipangane Jakôbusemut pullâriartorpogut Pauluse illagællugo; angajoкâllo illûnatik tagvunga pigivut.

19 Salutijarêlauramigillo, tâpsoma unipkautigilerpait malliktigêktidlugit, кanoк Gûde pinialaungmat nellojune tâpsoma kivgartorninganut.

20 Tamattominga tussaramik, Nâlegaк nakkorivât, oкautivâllo: Kattangut, tautukpotit Jûdinik tausendioкattartunik okpilertunik, illûnatiglo illungertorlutik perкojat malliktauкovait.

21 Tussaumavâtille, Jûdit illûnaita nellojut akkorngænnêtut ajoкertorangne, Môsesib perкojangit nâleкonnagit, oкalauravillo кittorngangit kippijauкonagit, illutsillo taipkoa attornagit.

22 Kanoк tagva mânna illingajariaкarкâ? kattimajariaкarput ila ipkoa unnugiartoкsuit; tikkisimanernik tussarniaramik.

23 Tamanna pivlugo oкausivut illingnut mallilaukit.

24 Angutekarpoк sittamanik ovane, tâpkoa malligæksaкarput angernerilauкtamingnik. Tâpkoa illingnut pikit, illagilugillo sujungaititaulerit, akkilerlutillo niaкungita nujangit sallijauкovlugit, illûnatiglo tukkisilerкovlugit sæglojutaunernik, igvilletauк nangminek perкojat mallikangne.

25 Okpertut nellojunit pijut aglagvigilauraptigik, kajusimavogullo attoriakanginingink tamakkoninga; tunnergutinigle Gudeungitunut kissênik, aungmiglo ippimajomiglo nerrerkonnagit, arnaniarkonnagillo anguniarkonnagil lônêt.

26 Tagva Paulusib angutit tâpkoa ingminut pivait, kaungmallo sujungailijaukattigivait; kattimaviksoarmullo itterkattarpok, uvlut sujungaivît nâniardlugit tækkojaujomavlune; tunnergutiksatik ingmigolingatilugit tunnijaulerkârtinnagit.

*27 **Uvlulle** 7 it nâkasalermatta, Jûdit Asiamit pijut tækkovât kattimaviksoarme, inuillo illûnatik perajaluktidlalerpait (Pauluse) tiguvlugo, nipliadlarlutiglo:

28 Illipse angutit Israêlitiojose ikkajortigut! tagva inuk illûnâne ajokertuijok kiglilukto mik inukattiptingnik perkojaniglo kattimaviksoarmiglo ôminga; Grîchittauk ittertinivait kattimaviksoarmut, iglolo tâmna ivsornaitok ivsornartilaukpâ.

29 Trôfimuse Efêsusemiok sivorngagut tækkolauramitsuk illagijanga iglugasæksoarne; taimna Paulusemut aipaunasugivât kattimaviksoarmut.

30 Iglugasæksoarmiullo illûnatik aulajâdlaraulerput, inuillo tagvunga akpangerdlutik kattilerput; Paulusele tiguvât tessigoalâllo kattimaviksoarmit; tagvainarlo upkuangit pallangaertaulerput.

*31 **Tokkoniaromangmatsugle**, sorsuktuksat angajokâviksoangata tussaumalerpait, Jerusalemiut illûnatik pikkablâlermatta.

32 Tagvainarlo sorsuktuksat, angajokâllo hundertinut illagællugit akpangervigivait. Angajokâviksoarmigle sorsuktuksaniglo tækkogamik, Pauluse annaulidlarungnaerpât.

33 Angajokaviksûb tikkinamiuk, tiguvâ kellaumgujanullo magguinut kellaksortaukolerpâ, appersularmelo, kinaungmangât, sumiglo pilaungmangât?

34 Inuille akkorngænne nipliadartokalerpok illanginik imâk, assinginik imak; nâmaktomigle tukkisijungnanginamigit nippersoarnut, sorsuktuksat iglokarvingænnut âtaukovâ.

35 Majorarvingmullo pingmat, sorsuktuksat akkigariakalerpât, inuit sorsugomangmatsuk.

36 Inugasæksuit mallikamitsuk; nipliadlarlutiglo: Pêrtaule!

37 Pauluse sorsuktuksat iglokarvingænnut âtaugame, angajokâviksoarmut okarpok: Okarkojomangilarma illingnût? Tâpsomale okautivâ: Grîchit okausingit attorungnarpigît?

38 Egiptenemiôngilatît imna, uvlut tamakkoa sivorngatigut pikkablâtitsilauktok inuartut 4000 it inukajuitomut aulartilugît?

39 Paulusele okarpok: Jûdiovunga Tarsusemiok, Zilîziame iglugasæksuit kaujijaumariktut inukattigivânga; kennuvigivagit okarlanga inungnut.

40 Perkungmago, Pauluse nangerdlune majorarvingme,

inuit aggangminut nullorarpait. Nippangermattalo, окautivait Ebrêeritut окarlunelo:

KAPITEL XXII.

Paulusib akkiorninganik.

ILLIPSE angutit кattangutigêt, angajoкâllo, akkiornikka illipsingnut tussâsigik.

2 Ebrêeritut окarvigingmagit, tussaramitsuk, nippangiluarput. Окarporlo:

3 Jûdiovunga, Tarsuseme inûlertunga Zilîziamêtome, tamânele, iglugasæksoarne tamakkonane, inugoijaulauкpunga Gamaliêlib ittigangita sângænne, ajoкertortautsiarlunga sivorlipta perкojanginik, Gûdemiglo kivgartorasugællunga, sorlo illipse illûnase uvlome;

4 Okpertullo taimak unangmilauкpakka, toккomut pititsomavlugit. Kellaksulauкpakka, pitilaitalo parngnanaersimavingmut, angutillo arnallo.

5 Sorlo ajoкertuinerojubtauк angajoкâllo illûnatik kigligiutingmanga; tâpkonangat aglangnik pilauкpunga, Damaskusemullo aivlunga tâvanêtut, кellaksorкârdlugit âtsomagapkit Jerusalemut pidlartauкovlugit.

6 Ingergatillungale, Damaskuse кaglilerlugo, uvlub кetterarningane, кaumajoкsûb кilangmit tagvainaк кaumaksarpânga,

7 Nunamullo ochovunga, nippemiglo tussarpunga, окartomik uvamnut: Saul, Saul, sôg unangmivingâ?

8 Kioviarale: Nâlegaк kinauvêt? Окautivângalo: Jêsuseovunga Nazaremioк, unangmijat.

9 Ingergaкattimale кaumajoк tækkogalloarpât erкsivlutiglo; uvamnulle окartub окausingit tussangilait.

10 Окarpungale: Nâlegaк sumik piniartuksauvîk? Nâlekab окautivânga: Makkilerit, ainiarlutillo Damaskusemut; tagvane окautjaulârpotit tamainik piniaræksarnik.

11 Kaumajuble tâpsoma кaumajoкsôninganut tautugungnanginama, ingergaкattima agganginut tessiortaulerpunga Damaskusemullo pivlunga.

12 Tagvanele angutekalauкpoк Gûdemik opigosuktomik perкojaniglo nâletsiarlune, Ananîasemik attilik, Jûdit illûnatik tagvanêtut piloriktoкotigijangat.

13 Tâpsoma pullârpânga nangerdlunelo sennimne, окautilungalo: Saul, кattangutiga, tautulerit. Tagvainarlo tækkovara.

14 Окarporle: Atâtagijapta Gûdingata annerivâtit pijomajanganik кaujititauкovlutit idluartotuamiglo tækkoкovlutit, nippemiglo tussarкovlutit, кanninganit.

15 Kigligiutsijokottiginiarmattit inungnut illûnainut tækkojarniglo tussartarniglo.
16 Mânnalo sôg tuavingikêt? nikkovilerit baptitaulerlutillo, ajornernillo ubvartaulerit, Nâlekablo attinga tuksiarvigilerak.
17 Jerusalemullo utterama, tuksiartillungalo kattimaviksoarme, uvamnik ikpigijungnailaukpunga, (Jêsuselo) tækkolaukpara.
18 Tagva okautivânga: Tuavitit, aularsârlutillo Jerusalemit, kigligiutsinitit uvamnik okperiniangimagit.
19 Okarpungalo: Nâlegak, nangminek kaujimavânga, parngnanaersimavingmut pitilaurapkit unatadlalaitalo okpertut illingnut, illinniarvingne tamaine;
20 Kigligiutsijokottivîllo Stefanusib aunga kovijaungmat, nangilaukpungatauk senniane, tokkotauningalo idluaringmilugo, tokkotsijullo annorângit udsertulaukpakka.
21 Okautivângalo: Ailerit, tillijomagapkit ungasiktomut nellojunut.
*22 **Okauserle** tamanna tikkidlugo nâlekpât, nipliadlalerpullo okarlutiglo: Inuk taimaitok pêrtaule nunamit; idlualungilak inôninga ôma.
23 Niplialermattale annorâtiglo pêdlarlugit, sannîllo kongmut egingmagit,
24 Angajokâviksûb âtaukolerpâ sorsuktuksat igloKarvingænnut, issakajaukolugolo kiglisiniartaukovâ, tukkisijomagame, suna pivlugo taimak nipliujormangâtsuk.
25 Kellaksormatsugle aklunânut, Paulusib zenturio sennimi-nêtok okautivâ: Illipsingne idluaralloarkâ, inuk Rômiok kiglisiniartaukârtinnago issakadlarlugô?
26 Zenturiub tamanna tussaramiuk, angajokâviksoarmut okariartorpok okarlunelo: Udjertulerit piniartarnik, inuk una Rômiôngmat.
27 Tagva angajokâviksûb tikkipâ, okautivlugolo: Okautinga, Rômiôvêt? Okarporle: Ahaila.
28 Angajokâviksoarlo kiovok: Kênaujavaksoarnik akkilêrkolunga illagilerpânga (Rômiut). Paulusele okarpok: Uvangale inûlernimnit Rômiovunga.
29 Tuavilutik tâva kiglisiniartuksangita allarlugo kemmakpât. Angajokâviksoarlo tussarame Rômiôngmat, sivôrâlerpok, kellaksortaukolauramiuk.
30 Uvlub aipangane tussaromamarilerame, sôg passijaungmangât Jûdinut, kellarutjârtaukovâ, ajokertuijoksuillo kiglisiniartuksallo illûnaita kaikolerpait, Pauluselo sakkertipâ, pitilugolo tâpkoa akkorngænnut.

KAPITEL XXIII.

Paulusib kiglisiniartauninganik Jûdit aulatsijoкotinginut. Tillikliutigijauninganiglo Zesarêamut.

PAULUSIBLE kiglisiniartut tækkonârpait oкarlunelo: Illipse angutit кattangutigêt, idluartomik issumaкarlunga Gûdib sângane arvertalauкpunga, uvloк tamanna tikkidlugo.

2 Ajoкertuinerojuble Ananîasib кanneroкtauкovâ sennianêtunut.

3 Tagva Paulusib oкautivâ: Gûdib annaulidlaromârpâtit, кarmaujotit mingoarsimajoк: perкojat malliklugit iksivavlutit erкartorpingâ? perкojallo nâlengnagit кanneroкtauкovingâ?

4 Nangertulle senniane oкarput: Gûdib ajoкertuinerojunga suadlarpiûk?

5 Pauluselo oкarpoк: Nagliktakka кattangutigêt, кaujimalaungilara ajoкertuinerongmangât. Aglaksimangmat: Inuкottivit angajoкauneroningænnut oкauserluktuksaungilatit.

6 Paulusible кaujimagamigit, illangit Sadduzêeriongmatta, illangillo Farisêeriongmatta, niplialerpoк kiglisiniartut akkorngænne. Illipse angutit кattangutigêt, Farisêeriovunga, Farisêeriblo ernerivânga; erкartortauvunga nerriukkama toккungajut makkitsomârninginik.

7 Taimagle oкarmat, Farisêerillo Sadduzêerillo akkerartulerput, inugiartoкsuillo maggoilivut.

8 Sadduzêerit makkiviksaкangitomik, Engeleкangitomiglo Annerneкangitomiglo oкarmatta; Farisêerille tamangnik kigligiutjivut.

9 Nipliajoкsôlerput tagva; aglangniglo illisimajut Farisêerekunit nikovidlutik akkerartulerpait, oкarlutiglo: Inungme tâpsomane idluitomik nagvângilagut, anernerille Engelillônêt illangata oкarviginerpago, akkerartorungnangilagut Gûdemut.

10 Angijomik pikablâdlalermatta, angajoкâviksoaк sivorâlerpoк, Pauluse alliktortauniarasugællugo tâpkonunga, sorsuktuksallo attersârкovait, aкsârnigauкolâllo tâpkonangat, pitilugolo sorsuktuksat igloкarvingænnut.

*11 **Uvluble** aipangane unnuame Nâlegaк Paulusib senniane nangerpoк, oкarlunelo: Pauluse manigorit; sorlo Jerusaleme kigligiutsilauravit uvamnik, taimaktauк kigligiutsijariaкarivotit Rômeme.

12 Kaulermalle Jûdit illangit kattilerput, angerкattigêlerlutiglo nerrijomanginermik imeromanginermiglo Paulusemik toккotsilauкâratik.

13 Taipkoale taimaitomik angerкattigêktut unnunnersauлauкput 40 init.

14 Tâpkoa ajoкertuijoкsoarnut angajoкânullo oкariartor-

put: Sokkoserungnangitomik angerkâttigêlaukpogut êsijomanata sumiglônêt Paulusemik tokkotserkârtinnata.

15 Mânna tagga kiglisiniartut illagællugit angajokâviksoarmut okaritse, kaupat taimna âtautitserkovlugo (Paulusemik) illipsingnut, sorlo piluartomik kiglisiniaromavlugo, uvagulle opalungaersimavogut tokkotsomavlugo tikkerkârtinnago illipsingnut.

16 Paulusible ujorungata kajusimanek tamanna tussaramiuk, parngnailerpok, ailunelo sorsuktuksat igloKarvingænnut okautigivâlo Paulusemut.

17 Paulusible zenturiut illangat kaikovâ okautilâllo: Inôsuktok una pititsuk angajokâviksoarmut, okausiksakarmat tâpsomunga.

18 Tâpsoma tagva neksarpâ pitilâllo angajokâviksoarmut okarlunelo: Paulusib kellaksorsimajub kaikovânga, kenuvigivlungalo, inôsuktok una illingnut pitilugo, okausiksakarmat illingnut.

19 Angajokâviksûb tagva aggangitigut tiguvâ, iglerterupâlo, apperivâlo: Sumik okautsomavingâ?

20 Okarporle: Jûdit kajusimavut tuksiarvigijomavlutit, kaupat Paulusemik âtaukojerkovlutit kiglisiniartut sângænnut, sorlo piluartomik kiglisiniaromavlugo.

21 Igville nâlengniarnagit, taipkoa akkorngænne angutekarmat unnunnersanik 40 init, tâpsominga pinasuartunik, taipkoa angerkattigêlaukput nerrijomanginermik immeromanginermiglo, Paulusemik tokkotsilaukâratik, mânnalo opalungaersimavut, utakkivlutiglo angerniarnernik.

22 Tagva angajokâviksûb inôsuktok aularkolerpâ, perkolâllo, inungmut attautsemullônêt okarkonnago, tamattominga nellojungnaertinamiuk.

*23 **Zenturiungniglo** maggungnik kaikojivok, okautivlugiglo: Sorsuktuksanik 200 inik opalungaijaititik, stundeme 3 me unnuame, Zesarêamut aijuksanik, horsetalingniglo 70 nik, pittiksilingniglo 200 inik;

24 Nergjutsoarmigtauk Paulusib attoræksanganik âdlugolo sapputijaulerlune Fêliksemut attanerusermut.

25 Aglakkivok taipsomunga imâk:

26 Klaudiusib Lîsiasib kuviasukovâ attanerusek nakkornerpângojok Fêliksel

27 Angut una Jûdit tigulaukpât, taipkonungalo tokkotaukasalaukpok, uvangale sorsuktuksat illagivlugit aksâriartorpakka tâpsominga, Rômiôjok tukkisilerapko.

28 Patsitiksanginnik tussaromagama, kiglisiniarvingænnut âlaukpara.

29 Sunaubva tukkisivunga, perkojanginik appersûtit pivlu-

git passijaungmat; patsitiksaкangilarle ômunga toккotaujutiksamik кellaksortautiksamiglônêt.
30 Tussaumaleramalo, Jûdit illangita angigutjivlutik pinasuarmatsuk toккotsomavlugo, katsungailunga illingnut tillikliutivara, passiklertuttauк oкarкolauкpakka sângne, sumik patsitiksaкarmangâta tâpsomunga. Inôtsiarpagit!
*31 **Sorsuktuksat** tagva, sorlo perкojaugamik, Pauluse tiguvât, aularutivâllo Antipatrisemut unnuame.
32 Kaungmalle aiкolerpait horsetaggit sorsuktuksat, (nangminerle) utterput sorsuktuksat igloкarvingænnut.
33 Taipkoale Zesarêamut pigamik, aglait tunivait attanerusermut, Pauluselotauк saккertipât tâpsomunga.
34 Attanerusiub aglait attuaramigit, appersorpoк, nunat neliænnit pingmangât? Tussaramelo, Zilîziamit pingmat, oкarpoк:
35 Kiglisiniaromavagit, passiklertut illingnik tamaunga pingmikpatta. Ittertitauкovâlo Herôdesib igloкsoanganut kiglisiniarviojomut.

KAPITEL XXIV.

Paulusib kiglisiniartauninganik Fêliksemut. Oкâlaninganik sângane. Uttertitauninganik parngnanaersimavingmut.

UVLUT tellimat kingorngatigut ajoкertuinerojoк Ananîase, angajoкât oкaloriktorlo Tertullusemik attilik illagilugit attersârpoк; tâpkoa attanerusiub sângane saккijâlerput, Pauluse pivlugo.
2 Kaiкojaungmalle, Tertulluse passiklilerpoк oкarlunelo:
3 Attaneк nakkornerpângojotit Fêlikse! ullapirsauteкarapta inôtsiaraptalo attanionerne idluartotuinarnik inuit ukkua pitsiarangne, sillatujoкsôgavit, tamakkoninga tamainik кujagitsainarpaptigit.
4 Akkunêrtinnagle кennuvigivagit, anikitoârsungmik oкausiptingnik nâleksâlaurit, saimajoкsôgavit.
5 Angut una tukkisilauкpavut uivêtoкsoaк, sillaкsoarme illûnâne Jûdit tamaita pikablâtilauкpait, Nazaremiut ajoкertusikullunginik ajoкertuinersat illangat.
6 Kattimaviksoarmiktauк ivjornartitsinasualauкtoк; tâmna tigulauкpavut, erкartortauкojomavlugolo perкojarijaptingnut.
7 Angajoкâviksûble Lisiasib pitsartunersoarmut aкsâriartorpâtigut tâpsominga.
8 Passijingillo illingnut aiкovait; tâpkonangat nangmineк, pijomaguvit, kiglisiniarlutit tukkisijungnarpotit tamainik, suna pivlugo passidlarmangâptigo.

9 Jûdilletauк окausekarivut, окarlutiglo taimak illingangmat.

*10 **Paulusele**, attanerusiub ijingmingmago окarкovlugo, kiolerpoк: Kaujimagapkit, jârinik unuktunik erкartuijôgavit inungnut ukkununga, sivôrananga akkiorvigijomavakka.

11 Nellojungnaertitaujungnaravit, uvlut unnunnersaungimatta 12 init, taimangat, takpaunga Jerusalemut tikkisimagama, tuksiariartorlunga.

12 Kattimaviksoarmelônêt tâpkoa naipilaungilânga окartillunga inungmut attautsemullônêt, inungniglônêt pikablâdlartitsitillunga, illinniarvingne iglugasæksoarnelônêt.

13 Kigligiutsijungnangilattauк sâmne mânna passiklerutimingnik uvamnik.

14 Angigutijomangilagille, ajoкertûseк imna, ajoкertûsekullungmik taijangat, attorlugo, atâtagilauкtama Gûdingat imâk nâlekapko, tamaita perкojane nellautaijunelo aglaksimajut okperivlugit;

15 Gûdelo okperivlugo nerriungneкarpunga tâpkoa nangmineк nerriugijangænnik, pijomârtome makkiviksaкaromârmat toккungajunut, idluartunullo idluangitunullo.

16 Tamattomanele idluartomik issumaкarasuarpunga illûnâne Gûdemullo inungnullo.

17 (Mânnale), jârit attauseungitut nângmatta, inuкattima tujûsianginik tunnergutiniglo (Gûdemut) âtsilunga tikkigama;

18 Tagva taipkoa naipipânga sujungailijautillunga kattimaviksoarme, perajaluktoкartinnago pikablâjoкartinnagolo.

19 Taipkoale Jûdiojut illangit Asiamit pijut mânêtuksaugalloarivut sângne, kigligiutjilutik, passitiksaкarunik uvamnut.

20 Ukkualônêt nangmineк окarlit, sumik idluangitomik mallugingmangârma, kiglisiniartut sângænne nangertillunga;

21 Окausek una kissiat pingikunitsuk, окalaurama akkorngænne nangerdlunga: Toккungajut makkitsomârningit pivlugit erкartortauvunga illipsingnut uvlome.

*22 **Félikslb** tamanna tussaramiuk, taimaituinarкovâ mânna, ajoкertûseк кaujimatsiaramiuk, окarporlo: Angajoкâviksoaк Lisias tamaungarpat, passiklernise apperкutigijomavara.

23 Zenturiole окautivâ, Paulusemik udjertorкovlugo, кellaksornagole, illangitalo nelîllônêt innerternagit, pullâromanajarpatsuk, kivgartoromavlugolônêt.

*24 **Uvlulle** illangit nângmatta Félikse tikkilerpoк nulliane Drusilla Jûdiojoк illagællugo, Pauluselo кaiкolerpâ, tussalâllo, окâlatillugo okpernermik Kristusemut.

25 Paulusele окâlangmat idluarnermiglo, ikliguktailinermiglo, erкartuijoкaromârtomiglo, Félikse коaksârpoк окarlunelo: Mânna aularit; ullapingikuma кaiкojomagivagit.

26 Nerriukporletauк Paulusemut kênaujanik tunnitjivioni-

arasugællune, aularkoguniuk; tamanna pivlugo kaikokattarpâ, okausekarvigivlugo.

27 Jârigle magguk nângmanik, Portiusib Festusib Fêlikse simmerpâ. Fêliksible, nertortaujomagame Jûdinut, Pauluse kellaksorsimatillugo kemmakpâ.

KAPITEL XXV.

Attanivingmut pititaujomagame Paulusib okarninganik. Sakkijârtitauninganik Agrippasemut.

FESTUSELE nunamut tamattomunga (Jûdêamut) tikkisimagame, uvlut pingasut kingorngatigut Zesarêamit majorarpok Jerusalemut

2 Tagva ajokertuijoksuit Jûdillo angajokângita tikkipât, Pauluse pivlugo tuksiarvigivât.

3 Kennuvigivlugolo tussartaujomavlutik taimna pivlugo, kaikojerkovlugo taipsominga Jerusalemut, pinasuarpâllo apkome ingergatillugo tokkotsomavlugo.

4 Tagva Fêstuse kiovok, Pauluse udjertortauniarmat Zesarêame, nangminerlo killamik taunungarniarmigame.

5 Illapse nelît mânna, okarpok, sappingitut, taunungakattaulit, angullo taimna unersiornerlôtigilitsuk, idluitomik pilaukpat.

6 Tâpkonanele uvlunit 10 init unnunnersanik uvlerkârlune, Zesarêamut attersârpok, uvlublo aipangane kiglisiniarviub iksivautanganut ingilerpok, Pauluselo aijaukovâ.

7 Tâmnale tikkingmat, Jûdit Jerusalemit attersâlauktut illumavât, passiklerlutiglo unnuktunik okumaitoksoarniglo Paulusemut, tangekangigalloartunik.

8 Imâgle akkiorvigivait: Idluitomik pilaungilanga Jûdit perkojanginullônêt, kattimaviksoarmullônêt, attanivingmullônêt.

9 Festusible nertortaujomavlune Jûdinut, Pauluse kiovâ okarlunelo: Jerusalemut pijomavêt, taikane erkartortaujomavlutit uvamnut tamakkoa pivlugît?

10 Paulusele okarpok: Attaniviksûb kiglisiniarvingata sânganut pijuksauvunga, tagvane kiglisiniartaujariakarpunga; Jûdinut idluitomik pilaunginama, sorlo igvit nangminek kaujimatsiaramga.

11 Idluitullilaurumale, tokkotaujutiksamiglônêt pilauruma, kunnulungilanga tokkotaulunga; passiklerutingille uvamnik sullilungipatta, tâpkonunga tunnijaujungnangitunga; attannivingmut pijomavunga.

12 Tagva Festusib kiglisiniartut okarkattigilaukârdlugit kiovâ: Attanivingmut pijomagavit, attanivingmut piniarpotit.

*13 **Uvlut** illangit nângmatta attanek Agrippase Bernizelo Zesarêamut pivuk, Festuse tækkorngiordlugo.
14 Uvluniglo unnuktunik tagvanêngmanik, Festusib attanek unipkaupâ Paulusemik, okarlunelo: Angut ovanêpok Fêliksib kemmaktanga kellaksorsimajok.
15 Jerusalemêtillunga ajokertuijoksuit Jûdillo angajokângita unersiornerlôtigijartorpât uvamnut, kennuvlutik, erkartortaukovlugo.
16 Taipkoa kiovakka: Rômiut illusekangilat, inuk tokkotaunermut pitilugo, passijaujok akkiorungnarkârtinnago passijaunine pivlugo passijime tækkoænne.
17 Tamaungale tâpkoa pingmatta, nokkalaungilanga, kaungmallo kiglisiniarviub iksivautanganut ingipunga, angullo tâmna aijaukolaukpara.
18 Passiklertulle illumagamitsuk, tâpsomunga illingajomik patsitiksakangilat pijariakarasugijamnik.
19 Apperkutekarpulle tâpsomunga okpernikullungminik, tokkungajomiglo Jêsusemigôk, Paulusib ômartomik okautigijanganik.
20 Apperkutingalle tamanna tukkisinginapko, apperivara, Jerusalemut aijomamangât, taikanelo erkartortaujomavlune tamattominga.
21 Paulusible attanniviksûb okausinga nâlegomagamiuk okarmat, tagvanêkovara, attannivingmut pititsomavlugo.
22 Agrippasele Festusemut okarpok: Angut tâmna nangminek tussaromavara. Okarporle: Kaupat tussarniarpat.
*23 **Uvluble** aipangane Agrippase Bernizelo tikkingmanik ânanausavaksoadlarlutik, kiglisiniarvingmut itterput, aulatsijut, angajokaunerojullo iglugasæksoarne illagivlugit. Festuselo perkojingmat, Pauluse aijauvok.
24 Festuselo okarpok: Attannek Agrippase, angutaujoselo illipse illûnase, ovane uvaptingnut illaujose, tagga tâmna tækkovase, Jûdit illûnatik okautigijangat uvamnut, Jerusalemelo mânelo, nipliadlarlutik, inôjungnaertuksaujok.
25 Uvangale tukkisilerapko, tokkotaujutiksamik pilaungimat, nangminerlotauk attanivingmut pijomangmat, issumasivunga tillijomavlugo.
26 Attanivingmulle sumik tukkilingmik aglagutiksakanginama tâmna pivlugo; illipsingnut sakkertaukovara, illingnulle piluartomik attanek Agrippase! (tussartaukovlugo) aglagutiksakaromavlunga kiglisiniartaukârtillugo.
27 Tamanna idluarasuginginapko kellaksorsimajok âtautilugo, passijauningalo tainago.

KAPITEL XXVI.

Agrippasemut Paulusib kiglisiniartauninganik akkiorninganiglo.

AGRIPPASELE Paulusemut окарок: Nangminек окатuinariaкarpotit. Tagva Paulusib aggane issaklugit, akkiorlugit ingminik окâlalerpок:

2 Tamanna angijomik кuviagivara attanек Agrippase, uvlome tussâtillutit akkiortuksaugama, tamaita Jûdit passiklerningit uvamnik pivlugit;

3 Taimailuarpunga, Jûdit illusingit apperкutingillo кaujimagangne. Tamanna pivlugo tuksiarvigivagit, кenuêrsârlutit tussarкovlutit uvamnik.

4 Kiglinganit inôtsima illusingit inuкattima akkorngænne Jerusaleme Jûdit illûnatik кaujimagalloarpait;

5 Illitarsilauкtut uvamnik kiglinganit, kigligiutsijomagunik. Farisêereolaurama; tâpkoa illuseкarpakput pijariaкortutitsinerpângojunik illaptingnit Gûdemik kivgartortunit tamainit.

6 Mânnalo nangerpunga erкartortauvlunga, neriukkama Gûdib angerneilauкtanginik atâtagijaptingnut;

7 Tamakkoa kinguvârêt 12 iojut illapta nerriugivait katsungaitomik, Gûde kivgartorlugo, uvlôtillugo unnuamelo soraeratik. Neriungneк tamanna pitjutigællugo, nagliktara attanek Agrippase, Jûdinut passijauvunga.

8 Sôg tamanna okperijaksaungitotut-inasugijauvâ illipsingne, Gûdib toккungajut tuppaktitsungnarmagit?

9 Uvangatauк issumaкalaurivunga Jêsusib Nazaremiub attinga angijomik akkerartoræksarilugo.

10 Taimailiulauкpungalo Jerusaleme, okpertut unnuktut parngnanaersimavingmut pitilugit, tamattominga ajoкertuijoкsoarnut perкojaulaurama; toккotæksauvlutiglo erкartortaungmatta, ikkajulauкpunga.

11 Illinniarvingnelo illûnaine kappiasukteкattalauкpakka, mittautigijaunartomiglo oкarкovlugit aksorôtilauкtakka, issumaerutijotut pinasuarlugit, tækkorngartattauк iglugasæksoanginut unangmilauкpakka.

12 Taimailiorlunga Damaskusemut ingergatillunga, ajoкertuijoкsoarnut perкojauvlunga ajugautitaularmalo;

13 Nagliktara attanek, uvlok кetterarmat, apкomêtillunga, кaumajok кilangmit pijok tækkovara, seккerngub кaumaninganit кaumaluartok, tamattoma кaumaksarpânga ingergaкattikkalo.

14 Nunamulle illûnata ochogapta, nippemik uvamnut окartomik tussarpunga, Ebrêeritut окartomik: Saul, Saul, sôg

unangmivingâ? Kapput tukkarlugo ajoksaleromârpotit (akkerartorlunga).

15 Okarpungale: Nâlegak, kinauvêt? Okarpok: Jêsuseovunga unangmijat; makkilutille ittigangnut tuttît;

16 Tamanna pivlugo illingnut tækkotipunga, kivgartortitsomagapkit, okâlakovlutillo tækkojarnik, tækkotitsomajamniglo sulle illingnut.

17 Sapputijomavagillo inungnit, nellojunillo; tâpkonunga mâmna tillivagit,

18 Ijingit uititaulerkovlugit, tâktomit sâgiarkovlugit kaumajomut, Sâtanasiblo pitsartuninganit Gûdemut; ajorninginit issumangnarungnaertomik kingormgutijæksamiglo pititaukovlugit, ivjornaititaujut illagivlugit, okpernermut uvamnut.

19 Tamna pivlugo, attanek Agrippase, tækkolauktamnik kilangmit pijomik okpingilaungitunga;

20 Okâlavlungale sivorlermik Damaskusemêtunut Jerusalemêtunullo, illûnainullo nuname Jûdêamêtunut, taimaktauk nellojunut, kakkialerkovlugit sâgiarkovlugillo Gûdemut kakkialernerublo piniarkojanginik idluartunik piniarkovlugit.

21 Tamanna pivlugo Jûdit tigudlarpânga kattimaviksoarme, tokkonasuardlungalo.

22 Gûdible piulingmanga, ovanêpunga sulle uvlome, kigligiutjivungalo angijullo mikkijullo tussâtillugit, assianiglo okâlananga nellautaijullo Môsesiblo pijokaromârtomik okautigilauktanginik kissênik:

23 Tagva Kristusib âniatitaujariakarninganik, sivorlioninganiglo makkitsomârtunit tokkungajunit, kigligiutjininganiglo kaumajomik inungnut nellojunullo.

*24 **Taimagle** nangminerminik akkiormat, Festuse nipperkortovlune okarpok: Pauluse, illisimaidlarpotit: illisimanivît sillaitipâtit.

25 Okarporle: Erdlingnartok Festuse, issumaerutingilanga; okarpungale okautsinik okpernartunik sillatujuniglo.

26 Attanek (Agrippase) nangminek tamakkoninga kaujimangmat, tâpsomunga sivôrananga okarpunga; nellojônasuginginapko tamakkoninga tamainik; sagvangitome tamakkoa pingimatta.

27 Attanek Agrippase, nellautaijut okperivigît? Kaujimavagit, okperijatit.

28 Agrippasele Paulusemut okarpok: Kajumiktikasakparma Kristusemiôniardlunga.

29 Paulusele okarpok: Taimaimangârpit, taimaingimangârpillônêt, Gûdib sângane tussuvunga, kissiviungitok illûnatigle uvlome tussartut uvamnik uvaptun-erkovlugit, kellarutikka makkoa kissêta pinagit.

*30 **Taimak** okalaungmat attanek nikovipok, attaneruserlo, Bernizelo iksivakattingillo.
31 Iglerterpullo okarkattigêklutik: Angut una tokkotaujutiksamik kellaksortautiksamiglônêt pilaungilak.
32 Agrippasele Festusemut okarpok: Angut una aularkojæksaulauktôgalloak, attaniviksoarmut pijomalaungipat.

KAPITEL XXVII.

Paulusib umiaxtorninganik nangianartomik. Umiangijarkattauninganiglo Maltame.

ITALIAMULLE umiaktortaunivut kajusimajutaungmat, Pauluse assingillo kellaksorsimajut zenturiomut pitipait Juliusemik attelingmut, attaniviksûb sorsuktuksangita illangænnut.
2 Adramitemiulle umiaksoangænnut ikkigapta, allivarpogut Asiab senniagut umiaktoromavluta. Aristarchusiblo Tessalônikamit Mazedôniamêtomit pijub illagivâtigut.
3 Uvlublo aipangane Sidonemut pivogut. Juliuselo Paulusemik pitsiadlarame, angervigivâ itterninganik illanârijanginut, nerrititaukovlugolo.
4 Tagvangat allivarapta, Ziprusib senniagut umiaktorpogut, annore aggornarmat.
5 Zilîziablo Pamfîliablo immangangne umiaktorluta, Miramut Lisiamêtomut tikkipogut.
6 Tagvanelo zenturio umiaksoarmik naipitsivok, Aleksandriamit pijomik, Italiamut aularniartomik; tâpsomunga ikkerkovâtigut.
7 Sukkaitomigle umiaktorapta, uvlunelo unnuktune Gnidusemut kêta pigapta, annore aggoraptigo, Krêta sennerkodlugo torârpogut Salmonemut.
8 Tâmnalo serlak kângerdlugo umiakovigiktomik taijamut tikkipogut; iglugasæksuit Lasêamik attigit tâpsoma kannitanganêput.
9 Akkunêdlalaurapta, umiaktornerlo mânna nangiarnalermat, nerrititailiviglo kângiutilermat, Paulusib kaiblarpait,
10 Okautivlugillo: Illipse angutit, umiaktornek tamanna nangiarnarasugilerpara, umiaksoarlo ussingillo kissêtaungitut, inôsivulletauk pivlugit.
11 Zenturiuble umiaksûb inua angajokârlo okperinersarivak Paulusib okausinginit.
12 Umiakoviglo idluangimat okkêviginiarlugo, unnunnersat tagvangat aularkojilerput, ôktoromavlutiglo Fenizemut okkéjartoromavlutik; tamadja umiakovik Krêtamêtok uarngnamut attuarningarmullo sangmijok.

13 Kavangarnilermalle, nâmaksinasugivut pijomajamingnik, kissatiglo amuvlugit, Krêta sennerkopât.

14 Annikitomigle kingorngagut ullajujaksûb tikkitâlâjub tikkipait, attuarnermik taijaujub.

15 Umiaksoarlo pijaudlarmat, annorersoarmullo ajulerapta, sâptautituinalerpavut.

16 Kikkertârsuk tikkileraptigo, Klaudamik attilik, umiarâmik amuarluta sappikasakpogut.

17 Kakkinaptigo, ikkajorutiksaliorluta, umiaksoak nimerdlugo atsungerpavut; sioraksoarmut ikkarriniarasugællugo, tingergautat kattaktidlugit sâvipogut.

18 Akkunaksoarmullo kappiasuktitaudlalerapta, uvlub aipangane (umiaksoak) ussingiardlugo illanginik egiorkarpait.

19 Uvluglo pingajuangne umiaksûb perkutingit egiorkarpavut aggaptingnut.

20 Uvlunigle unuktunik sekkinekaranelo uvloriakangimat, akkunaksoarlo mikkingimat, inôsiptingnik kollalerpogut.

21 Nerrekammerungnaermattalo, Pauluse akkorngænnit nikovipok okarlunelo; Illipse angutit, nâlelaurupsinga Krêta kemmangnago, nangianartub tikkinajalaungilâtigut assiojinatalo.

22 Mânnale kaiblarpapse, nangiarase, attauserlônêt tokkoniangimat, umiaksoak kissime asserulârpok.

23 Unnuame tamattomane Gûdîb perkutigijima kivgartortamalo Engelinga sennimne nangilaungmat,

24 Okarlunelo: Pauluse nangiarnak, attanniviksûb sânganut pititaujuksauvotit; ahâglo umiaktorkattitit tamaita Gûdib tunnilaukpait illingnut.

25 Taimaimat, illipse angutit, sivôraniarase; Gûde okperigapko, taimaitsomârmat okautjauniptut.

26 Kikkertamulle ikkarituksauvogut.

27 Unnualle 14 ioningænne ketterartillugo, Adriab immaksoangane umiaktortilluta, umiaktortut nuna tikkinasugivât.

28 Nausairkallo ningitinamitsuk, ittininga 20 inik issakterpât, sivuvallârsukkamiglo ama nausaikut ningitinamitsuk, ittininga issakterpât 15 nik.

29 Illimasuleramik ikkarriniarnermingnik, kissaksuit sittamat umiaksûb akkoanit ningitipait, killanârlutiglo uvlub kaulerninganik.

30 Kippalulle umiaksoak kemmagasuaramitsuk, umiarâk ningitipât immânut, okatuinarlutiglo kissaksuit umiaksûb sivuanit ningititsomavlugit.

31 Tagva Paulusib zenturio sorsuktuksallo okautivait: Ukkua umiaksoarmêngipatta, inôniatsangilase.

32 Tagva sorsuktuksat umiarâb pitôtangit kiblorpait immânut singisimalertilugo.

33 Kaulermallo Paulusib nerrekolerpait tamaita, okarlu-

nelo: Uvlome uvlut 14 olerput, nerriungnermut nerrimaringinapse nerrimâlaunginapselo.
34 Tamanna pivlugo kaiblarpapse, nerrititse nakkokserkovluse; nujak attauserlônêt kattangniangimat niakupsingnit.
35 Taimaglo okarêrame, kakkôjamik tigusivlune Gûde kujagivâ illûnatik tækkoænne, avgolâllo, nerrilerlunelo.
36 Tagva illûnatik maksualerput nerrilermilutiglo.
37 Uvagulle tamapta umiaktorkattigêktogut 276 olaukpogut.
38 Kâgungnaeramiglo umiaksoak okigligiarpât, kakkôjaksat immânut egidlugit.
39 Kaungmalle nuna illitaringilât, kangerdlugle tækkovât, sikjanga imnaungitok; tagvunga umiaksoak uertsârtitsomalerpât, ajornangipat.
40 Kissaksuit amuaramigit, sâviput, akkûtiblo kellarutinga kellarûtjâramitsuk, tingergautak senningajok amuvât, sikjak torârasuarlugo.
41 Ikkattok tikkipât, avamigut ittinilik, tagvunga umiaksoak ikkarrippok, sivua tâva aporpok, aulajungnaerdlune akkoale maggit pitsartuninginut serkomitaulerpok.
42 Sorsuktuksalle kajusivut kellaksorsimajut tokkotsomavlugit, tâpkoa neliallônêt puivjorlune kemmâkonnago.
43 Zenturiuble Pauluse piulijomagamiuk, kajusimaningat serkomipâ, puivjorungnartut sivorliovlutik imânut missiklutik tikkinasuarkovait nunamut.
44 Assingille (piulivlutik) illangit sâtujanut, illangillo umiaksûb serkomakunginut. Taimailioramik illûnatik nunamut pivlutik piulijaulerput.

KAPITEL XXVIII.

Paulusib tattamnartitsininganik Maltame, tikkininganiglo Rômemut. Okâlaninganiglo Jêsusemik Rômeme.

PIULIJAULERAPTALO tussarpogut, kikkertak Maltamik attekarmat.
2 Maltamiulle mikkingitomik pitsiarpâtigut, tamapta pullârkovâtigut, ikkomamik ikkitsivlutik, sillaluksûb tikkingmattigut, kêujanalarmelo.
3 Paulusele akkerkunik kattersigame, illivlugillo ikkomamut, ônarkejârnermut kuglugiak sakkijârpok nimardlortilunelo agganginut.
4 Maltamiulle tækkogamitsuk kuglugiak aggangine nivingajok, okarkattigêkput: Inuk una inuartôngmat nellosangilak, kiglungnerub inôkongimago, imaksoarmit piulijaugalloardlune.

5 Kuglugiarle ikkomamut кepsaliktûtivâ idluitomut pijaunane.

6 Utaкkilerpulle publerniarasugællugo, tagvainarlônêt toкkoniarasugællugo. Akkunille utaкkivlugo, idluitomulle pijaungimat tækkogamitsuk, assianik issumaкalerput, oкalarmiglo: Gûdeojoк una!

7 Kikkertarmiulle angajoкângat, Publiusemik attilik tamattoma erкâne nunaкuttekarpoк; tâpsoma illaliorpâtigut, illanâкarlunelo siniktarкovâtigut uvlunik pingasunik.

8 Publiusible atâtanga кannimalauкpoк ôlingnartomut, aungmiglo annarartoк; tâpsomunga Pauluse itterpoк, tuksialarmelo (Gûdemut), aggangminullo pattingmilugo âкikpâ.

9 Taimailingmago, ôma assingit кannimajut кikkertamêtut кaigivuttauк, âкiktaulerivullo.

10 Tâpkoalo angijomik opigivâtigut; aularaptalo taкkoaksaptingnik tunnitjivigivâtigut.

*11 **Taкkit** pingasut nângmatta, umiaкsoarmut Aleksandriamit pijomut aularpogut, кikkertame tamâne okkêlauкtomut. Nellunaikutalik Kastoremiglo Polluksemiglo.

12 Sirakusamullo pigapta, tagvane pingasunik uvlivogut.

13 Tagvangallo avalakkapta, Regionemut pivogut: кaungmat кavangarnilermat, uvlub aipangane Puteolimut pivogut.

14 Tagvane кattangutigênik naipitsivogut, tâpkonungalo uvlerкojauvogut uvlunik 7 nik; Rômemut tâva aularpogut.

15 Tagvangallo кattangutigêt tussaumaleramitigut, pachrearpâtigut, Appiferelo Tretaberelo tikkidlugik. Paulusib tækkogamigit, Gûde кujagivâ, кuviasulilarmelo.

*16 **Rômemulle** pigapta, Zenturiub кellaksorsimajut pitipait angajoкâviksoarmut; Paulusele ingmigut perкojauvoк, sorsuktuksamut attautsemut udsertortauкovlugo.

17 Uvlulle pingasôlermatta, Paulusib Jûdit angajoкângit кaiкovait. Kattimangmatta, oкautivait: Illipse angutit кattangutigêt, idluitomik pilaungigalloartunga inuкattiptingnut, atâtagijapta illusinginullônêt; taimaitunga кellaksorsimavlunga Jerusalemit tunnijaulauкpunga Rômiut agganginut.

18 Tâpkoa aularкojomalauralloarpânga кiglisiniaraminga, toкkotaujutiksaкangimat uvamne.

19 Jûdille tamattominga akkerartormatta attanivingmut pijomavlunga oкariaкalauкpunga: uneкsiornerlûtekariartornangale pivunga inuкattimnik.

20 Tamanna pivlugo tamaunga кaiкovapse, tækkojomavluse oкautsomalapselo. Israêlitit nerriungningat pivlugo кellaksorsimagama кellaumgujanut ukkununga.

21 Oкautivâlle: Aglangniglônêt pingitogut Jûdêamit; tikkitoкalaungilarlônêt кattangutigênit, idluitomik кigligiutsijomik oкauseкartomiglônêt pivlutit.

22 Illingnille tussaromavogut, кanoк issumaкarmangârpit. Tussaumagapta tamattominga ajoкertûtsemik illûnâne akkerartortaugapse.

23 Uvlormiglo taingmatsuk, (nelliutingmat) unnuktut pullârpât sinniktarviane; tâpkoninga ajoкertuivlune oкâlavoк Gûdib nâlegauvianik, ajoкertorlugillo Jêsusemik, Môsesib peгкojanginit nellautaijunillo, uvlâmit unnungmut.

24 Illangille oкauserijanginik okpilerput, illangille okpingilait.

25 Ingmingnulle illanârênginamik apterput, Pauluse imâk oкarmat: Anernek ajunginek oкalauralloarpoк nellautaijokut Jesaiasekut atâtagijaptingnut,

26 Oкarlunelo: Inungnut ukkununga ainiarit oкautivlugit: Siutipsingnut tussaromârpasse, tukkisinagolo; ijipsingnullo tækkojomârpasse illitarinagolo.

27 Inuit ukkua ômatingit mangaidlarmatta, siutimingnullo tussânerludlarput sikkungilarmiglo; ijimingnut tækkoкonagit, siutimingnullo tussaгкonnagit, ômatimingnullo tukkiseгкonnagit, sâgiaгкonnagillo ikkajortaujungnarlutik uvamnut.

28 Tagva mânna nellojungnaeritse, tamanna Gûdib saimarsautâ tillikliutigijaungmat nellojunut; taipkoa tussagôromârpât.

29 Taimak oкarmat, Jûdit aularput, ingmingnut unuktunik apersûtivlutik.

*30 **Paulusele** jâringnik maggungnik iglogijamine attartortaminêlauкpoк, nangminek akkilerlugo sinniktarvik, pullârtinelo tamaita illaliorpait;

31 Gûdib nâlegauvinganik oкâlavlune, Nâlekamiglo Jêsusemik ajoкertuivoк (inungnik) sivôranane innertertaunanelo.

PAULUSIB AGLANGIT ROMIUNUT.

KAPITEL I.

Okautsit tussarnertut Kristusemik pitsartunekarput inuit illûnaita piloriktitsungnarlugit. Gûdib sângane passijaksaungi tokangilak. Nellojut idluarnekanginingat okautaukârpok.

PAULUSE, Jêsusib Kristusib kivganga, perkojaumajok Aposteliokovlugo, annerimajok okâlakovlugo okautsinik tussarnertunik,
2 Tamakkoa (Gûdib) nellautaijokotimigut sivorngagut angerutigilaungmagit aglangne hailigine,
3 Ernine pivlugo, (Davidib kinguvânginit erniangojok uvinikut,
4 Pitsartunermulle nellonaersimajok Gûdib ernerijanga, Anernikut ivjornaititsijokut, makkininganit tokkungajunit,) tagva Jêsuse Kristuse Nâlegavut;
5 Tâpsomunga saimartauvluta Apostelingortitauvogut nellojune illûnaine, okpernikut nâlektungortitaukovlugit tâpsoma attinganut;
6 Tâpkoa illipsetauk illagivâse, Jêsuse Kristusemut kaikojaumajose.
7 Rômamêtunut tamainut, Gûdib nagligijanginut ivjornaitunullo kaikojaumajunut: Gûdib Atâtapta Nâlekablo Jêsusib Kristusib saimarsautingata ullapirsautingatalo illagilisetôk!

*8 **Sivorlermik** Jêsuse Kristusikut Gûdimnut кujalijutigivapse tamapse, okpernise окautigijaungmat sillaкsoarme illûnâne.

9 Gûdib (kivgartortama annernipkut, Erningata окausinginik tussarnertunik окâlavlunga,) кaujimavânga, soraernanga erкaumagapse,

10 Tuksiarnimnelo кennutsainarlunga, tikkiluse кaкugo pitjuteкarniarmangârma, Gûdib pijomajanganut.

11 Kippiniarama takkojomavluse, tunnergumik anerneling-mik aitortoromavluse, nakkoкsititaulerкovluse;

12 Imaipoк: illagiluse manigortauкattikumavluse okpernipsingnut okpernimnullo, okperкattigêkapta.

13 Nelloкojomangilapsele кattangutikka, kajusimaкattarlunga tikkitsomalaurapse issumapkut, ajungitomik pititsomavlunga illipsingnetauк, sorlo nellojune assipsingne; agviartauкattarlungale mânna tikkidlugo.

14 Grîchinullo Grîchiungitunullo, illisimajunullo illisimangitunullo kivgartortuksauvunga.

15 Taimaimat ajungitamnut pijomavunga, окâlajomavlunga окautsinik tussarnertunik illipsingnuttauк Rômamêtose.

16 Окautsit tussarnertut Kristusemik kangusûtiginginapkit; pitsartuniongmatta Gûdemit, piloriktilugit illûnaita okpertut tâpkununga, Jûdit sivorliovlutik Grîchillotauк.

17 Tammakutigûna nellonarungnaertitaungmat idluarsititauneк, nâmagijaujoк Gûdib sângane, tamanna okpernermit okpernermut pijoк, sorlo aglaksimangmat: Idluartub okpernine inôtiginiarpâ. [Hab. 2, 4.]

*18 **Gûdib** ningausia кilangmit saккermat inuit ajortullininginut idluitulliningnullo tamainut, miksекârnermik noккangatitsênartut idluitullidlarnermut.

19 Gûdeкartomik nellojoкangilaк tâpkonane; Gûdib mattominga nellojungnaertilaungmagit;

20 Gûdib illinganinga takkuksaungitoк, tamadja ajugaкanginiпga Gûdioningalo issoкangitoк sillaкsûb pingortitautainarninganit takkuksaungmat, piniarnerit ullernaigijaukpatta; taimaimat passijaungijutiksaкangilat.

21 Gûdeкartomik кaujimagalloarlutik, nertornagolo кujagilaunginamitsuk Gûdetut, issumamikut piungitoкsôlerput, ômatingillo sillaitut târtoкsôlerput.

22. Sillatunasugigamik, sillaitoкsôlerput;

23 Gûdiblo asserojuitub ânanauninga mumilauкpât inûb asserortuksab tingmitjallo nergjutillo pâmgortullo adsinginut.

24 Taimaimat Gûdib allarpait kattaktilugit ômatingita ikliguninginut, маkkojungnartunut, timitik ingmingnut kangunartillugit.

25 Taipkoa Gûdib miksекârninga mumilauкpât sæglener-

mut, pingortitarlo nertorlugo kivgartornersarilauкpât Pingortitsijomit; tâmna nertortauvoк issoкangitomut. Amen.

26 Taimaimat Gûdib allarpait kattaktilugit ikligunernut; arnangit attornitik kiglormut attornerluklugo pingmatta.

27 Taimaktauк angutit arnaк attorungnaerlugo, ingmingnut êgiangusâdlarlutik, angut angumut kangunartullilauкput tammadlarnitik pivlugit akkilertaudlarlutik ingmingne, taimaitaujariaкarmatta.

28 Sorlo Gûde illitarivlugo pijariaкarasugilaungimatta, Gûdibtauк allarivait kattaktidlugit eraкsautiâlungnut, mammainartullerкovlugit;

29 Idluitunik tamainik tættædlutik, ikligudlarnermiglo, uivêdlarnermiglo, pijomatudlarnermiglo, ningarnermiglo, ômisungnermiglo tættædlutik, innuarosungnermiglo, annâtôtisungunermiglo, terliaкattainermiglo, kigguitojoкsôlarmiglo;

30 Passikliluînartoкsôlarmiglo, Gûdemik nachojoкsôlarmiglo nellangaitoкsôlarmiglo, piojorijoкsôlarmiglo, piblingaitoкsolarmiglo, asserorsailarmiglo, angajoкâmingnik tappatojoкsôlarmiglo;

31 Sillaitoкsôlarmiglo, okpernaitoкsôlarmiglo, naglingitoкsôlarmiglo, saimajuitoкsôlarmiglo, takupsoajuitoкsôlarmiglo.

32 Taipkoa Gûdib idluarninganik кaujimagalloarlutik, (taimailiortut toккotæksaungmatta,) nangminек taimailiortuinangilat, assitigle taimailiortut кuviagivait aglât.

KAPITEL II.

Nellojutitut Jûdittauк idluarneкanginivut, Môsesib perкojangit kipimanerlo nertôtigijalloaramigit.

TAIMAIMAT, inuk ômât! passijaungijutiksaкangilatit, kinaungmangârpillônêt eraкtuijotit; assingnik eraкtuinernut, nangminernik eraкtorpotit, eraкtuijutigijarnik taimaluatsiaк igvittauк piniaravit.

2 Gûdible eraкtuininga taimailiortunik idluarmat кaujimavogut.

3 Inugle ômât! taimailiortunik eraкtuijotit, nangminек taimailioralloarlutit, Gûdib eraкtuininganit igvit кemmâjomâravit, issumavêt?

4 Ubvalo akluininga pitsiarnermik кenuersârnermiglo кamangitsertornermiglo nachogiviûk? кaujimangilatît, Gûdib pitsiarningata tessiormattit кaккialernermût?

5 Igville ômattivît mangaidlarninganut кaккialeromanginingnullo кallerêktitsivotit nangminernut ningautsemik ning-

autsib uvluksanganut Gûdiblo erkartuiningata idluartub sakkijârvianut.

6 Tâpsoma illûnaita attunit akkiniaromârpait piniarnerilauktangit malliklugit.

7 Imâgle: kennuersârlutik ajungitullinermut pinasuartut nertornartomiglo nâlengnartomiglo sokkosijuitomiglo, taipkoa inôgumik nungusuitomik tunitsivigijomârpait;

8 Akkerartortulle miksekârnermiglo nâlengitut, idluangitomigle nâlektut, taipkoa saimaungitomiglo ningarnermiglo pijomârpait;

9 Kappianartomigle kiksanartomiglo pijomârput inuit idluitullijut tarningit tamaita, Jûdit sivorliolutik Grîchillotauk.

10 Nertornartomigle, nâlengnartomiglo ullapirsaumiglo ajungitullijut illûnatik pekarlit, Jûdit sivorliolutik Grîchillotauk.

*11 **Inûb** tautua Gûdeme attungimmat.

12 Idluitullilauktut perkojakaratik, assiojomârputtauk perkojakaratik; idluitullilauktullo perkojakarlutik erkartortaujomârput perkojat malliklugit;

13 (Perkojanik tussatuinartut idluangimatta Gûdeme; perkojanigle malliktut idluarsititaujomârput.

14 Nellojut aglaksimajunik perkojakangitut, ingergarmik perkojat piniarkojanginik pigamik, tâpkoa perkojakangigalloardlutik ingmingnut perkojatitut-iput.

15 Perkojat piniarkojangit ômatingine aglaksimangmatta nellunailivut, erkarsautimingnik kiglisitimmattigik; issumangillo passijigêngmattá passitiksaerutigêngmattalo ingmingnik;)

16 Uvluksame taipsomane, Gûdib inuit angigutsiningit erkartoromârpagit Jêsuse Kristusikut, okautsit tussarnertut okâlatigijakka malliklugit.

*17 **Kammalerille**, Jûdemik attekarpotit, perkojakarnermiglo tættitartorpotit Gûdelo nertorutigivat illingnik.

18 Pijomajanganiglo kaujimavotit, perkojanullo ajokertortaugavit, kiglisiniarpotit, piniaraksat ajunginersat sunaungmangâta;

19 Illikkullo issumakarpotit, tautungitunik tessiorungnarasugællutit, kaumaijungnarasugællutillo târtomêtunik,

20 Sillaitunik kaujisarteojungnarasugællutit; kaujimangitunik ajokertuijôjungnarasugællutit, illisimakôrpotit illinniaraksanik okpernartuniglo perkojanêtunik.

21 Sunaubvale assingnik ajokertuivotit, illingniglo ajokertungilatit. Okâlavotit tigliktuksaunginermik, nangminerle tiglikpotit.

22 Okarpotit nulliarêngnermik asseroijuksâunginermik, nangminerlo nulliarêngnek asserorpat. Gûdingoanik makkojukpotit, Gûdiblo pinginik arktaivotit.

23 Perkojanik nertôtivotit, Gûdelo mittautigivat perkojanik nâlenginermut.
24 Illipse pivluse Gûdib attinga mittautigijaungmat nellojune, sorlo aglaksimangmat. [Jes. 52, 5. Hes. 36, 20.]
25 Kippimanek attornartôgalloak, perkojat mallikungne; perkojalle mallingikungne, kippimanît kippimanginertut-ilerêrpok.
26 Kippimangitub tagva perkojat idluarijangit piniarunigit, kippimanginiinga kippimanionerartaunajangilâk?
27 Timimigut kippimangitub perkojat nâmaksitigunigit, erkartoromârpâtit igvit, perkojat tappagigangne, aglangnik kippimanermiglo pekaralloartotit.
28 Tâmna Jûdiungimat kallinermigut Jûdiojok, tamannalo kippiniunginivok uvingub kângagut pijok.
29 Illumigulle pijok, Jûdiovok; ômatiblo kippimaninga kippimaniovok anernikut pijok, aglatuinartigut pinane; tâpsoma nertornautâ inungnit pingilak Gûdemille.

KAPITEL III.

Inuk okpernikut kissiagut idluarsititauvok.

SUMIK tagva Jûdit pekarnersauvât? kippimanerlo sumik sulivâ?
2 Mikkijôngitomik pivut. Sivorlermik, Gûdib okausinginik tunnitjiviovut.
3 Illangille tamakkonunga okpingimatta, tamanna erkanarkâ? taipkoa okpingininga Gûdib miksekârninga okpernarungnaertinajarpatsûk?
4 Taimainiatsangilak! imaivikporle, Gûde miksekârtôvok, inuillo illûnatik sæglotovut; aglait imaingmatta: Okauserne idluarkovlutit, ajugaukovlutillo, erkartortauguvit. [Img. 51, 6.]
5 Idluiniptale Gûdib idluarninga nertornartikpatsuk, sumik okartuksauvitâ? Gûde idluitônajarkâ, ningarnermut pidlaramittigut? (inuktut taimak okarpunga.)
6 Taimaitsangilak! Taimaipat, kanok illivlune Gûdib sillaksûb inungit erkartorajarkagît?
7 Gûdib miksekârninga sæglonimnut ânanausiluarpat nertortautitauluarlunelo, sôg idluitullijotut erkartortaujariakarkêk sullê?
8 Sôg imailiungârajangilagût, sorlo mittautigijaugapta, sorlolo illangita okautigingmattigut okarnerarluta: Idluitulliniarta, ajungitok tamattomangat perkovlugo? Taimaitut erkartortauningat idluarpok.

*9 **Kanok** tagvâ? taipkonangat ajunginersauvitâ? Mikkijomiglônêt pitsangilagut. Kigligiudsekammerapta Jûdillo Grichillo ajortoliksôningænnik.

10 Aglaittauk imaimatta: Idluartomik inukangilak attautsemiglônêt;

11 Sillatujokaranelo, Gûdemik apperkutekartokangilak.

12 Illûnatik kiglormut sâsimavut, illûnamatsiatiglo piojungnaerput; ajungitullijokangilak attautsemiglônêt; [Img. 14, 1—3.]

13 Torklungit illuvertut angmarsimajotun-iput, okarmingnullo takkormôrput, okatik ipiksitillugit, kuglugiangojârtutitut tokkonartoksoarmik kangasinâmiutekarput. [Img. 5, 10; 140, 4.]

14 Kanningit tættæput okautsilungnernik kassilinartuniglo; [Img. 10, 7.]

15 Ittigangit sukkalidlarput aungmik kovisijomavlutik.

16 Apkotingine asserornartokarpok kiksanartokalarmelo.

17 Apkomiglo ullapirsautelingmik kaujimangilat. [Jes. 59, 7, 8.]

18 Nâlengnermik Gûdemik kammangilat. [Img. 36, 2.]

19 Kaujimavogulle, perkojat okausingit taipkonunga perkojalingnut pingmatta; kannit illûnatik simiktaukovlugit, sillaksûblo inungit illûnatik passijaksaukovlugit Gûdib sângane.

20 Taimaimat, uvinik (inuk) idluartitaujungnangilak tâpsoma sângane perkojat piniarkojanginut; perkojanut ajornerit illitarijaulermatta.

*21 **Hânnale** idluarsinek Gûdib sângane nâmagijaujok perkojat pinnagit nellojaujungnaerpok, perkojanut nellautaijunullo kigligiutaumajok;

22 Idluarsinerle Gûdeme attortok, okpernermit Jêsusc Kristusemut pijok okautigivara, tamainut piksak, illûnatiglo okpertut pigijaksangat.

23 Adsigêngitokangimat; illûnatik idluitullilaungmatta, Gûdemullo nertortaujuksaunitik ajulerdlugo;

24 Akkekangitomiglo idluarsititaulerput tâpsoma saimarsautânut, piuliklernermut, Kristusib Jêsusib pijanganut;

25 Tâmna Gûdib sakkertilaukpâ saimauserviokovlugo okpernermut tâpsoma aunganut, idluarnek sâmine nâmagijaujok nellonaeromavlugo, issumagijungnaeramigit ajornerit sivorngagut pilauktut, Gûde kenuêsertortillugo;

26 Nelliutune tamakkonane idluarnek sâmine nâmagijaujok nellonaeromavlugo; sakkerkovlugik Gûdib nangminek idluartôninga idluarsititsiningalo Jêsusemut okpertomik.

27 Nauk tagva nertornautiksâk? Pêrsimavok. Perkojat neliænnût? perkojanut piniarkojijunût? Aukak, perkojamulle okperkojijomut.

28 Taimaimat issumavikpogut, inuk idluarsititaulermat perkojat piniarkojanginuungitok, okpernermut kissianut.

29 Ubvalo Jûdit kissimik Gûde Gûdigivatsûk? nellojuttauk Gûdiginginivatsûk? Aukak, nellojuttauk Gûdigivât.
30 Gûde attauseongmat, kippimajunik idluartitsijok okpernermut, kippimangituniktauk (idluarsititsingmijok) okpernermut.
31 Perkojat tagva attorungnaerkovitigîk, okperkojigapta? Taimaitsangilak! perkojalle aulaijaukonnagit pivogut.

KAPITEL IV.

Dâvidib okausingitigut Abrahablo illinganerilauktangagut nellonarungnaertitauvok, inuk okpernikut kissiagut idluarsititaungmat.

KANORLE okartuksauvita atâtagijaptingnik Abrahamîk? sumik uvinikut nagvâlaukâ?
2 Tamattominga okarpogut: Abraha idluarsigune piniarnernut, nertornautekaralloarpok, Gûdemele pinane.
3 Aglaille kanok pivât? Abrahab Gûde okperivâ, tamannalo pivlugo idluarsititauvok. [1. Môs. 15, 6.]
4 Piniarnernulle pinasuartub akkilertauninga saimanermut (nâpkiningnermut) pingilak, tunitjiviojariakarmat.
5 Piniarnernulle pingitok idluitullijunigle idluartitsijomut okperune, tâpsoma okpernine idluarsijutiginiarpâ.
6 Sorlo Dâvidetauk okarmat, piloringnermik inuk tâmna piksarsinerarlugo, Gûdib idluarsititanga, piniarnerit pitjutiginagit, okarame:
7 Pilorikput tappanernit issumagijungnaiviojut, ajortuniglo mattoviojut;
8 Pilorikpok inuk Gûdib taisivigijungnaertanga idluitullinernik. [Img. 32, 1. 2.]
*9 **Piloringnek** tamanna tagva kippimanekartut (kissimik) piksarivatsûk? ubvalo kippimanekangituttauk piksarivatsûk? Abraha okperninga pivlugo idluarsititaujok okautigivavut.
10 Kanok illivlune idluarsititaulaukâ? kippimagamelônêt, kippimanginamelônêt? Kippimagame pimatsangilak, kippimalugane pijok.
11 Kippimanerle pivâ nellunaikutarilugo, nakkitjutaukovlugo idluarsitisimanermut, okpernermit pijomut, okpernermit kippimalugane pigijarêrtaminit; taimailerdlune atâtaulerkovlugo okpertunut illûnainut kippimangigalloartunut, tâpkoatauk tamattominga idluarsititaujutekarkovlugit.
12 Kippimajunuttauk atâtaulerkovlugo, kippimajunut kissênuungitok, tâpkonungaletauk, arvertartunut atâtapta Abrahab okperninga, kippijaukârane pigijanga, tupjarlugo.

13 Angersimanek imna Abrahamut kinguvânginullo, kingormgujerkovlugo sillaksoarmik, perkojanut pingimat, okpernerublo idluarsaininganut.

14 Perkojanik tættekartut kingormgujijuksaukpatta, okpernek suksaungilak, angersimanerlo sullingilak.

15 Perkojat ningartitsingmatta; perkojakangitune tappanekangimattauk.

16 Taimaimat idluarsinek okpernermut pijuksauvok, saimanermit perkovlugo, angersimanerlo okpernarserkovlugo (Abrahab) kinguvânginut tamainut, perkojalingnut kissênuungitok, Abrahatulle okpertunuttauk, tamapta tâmna atâtagigaptigo,

17 (Sorlo aglaksimangmat: Atâtautilaukpagit nellojunut unuktovaksoarnut, 1. Môs. 17, 5.) Abrahab okperijangata Gûdib sângane, tâmna tokkungajunik ômartitsingmat kaikojilarmelo pitakangitunik taimaitilerdlugit.

18 Okpilaukporlo nerringijaksakarkôrane, nellojunut unuktovaksoarnut atâtaulerkovlugo, okautsit ipkua okautjaumanine malliklugit: Taimak kinguvâksatit unuktigijomârput. [1. Môs. 15, 5.]

19 Okpernermelo sangêlilugane timine issumagingilâ tokkolertok, 100 inik jârekakasakkame, Sarablo timinga tokkolertok (issumaginginivâ):

20 Kollalunginame Gûdib angersimaninganik okpinginermut, okpernermele pitsartulerlune Gûde nertorpâ;

21 Okperviklunelo, Gûde sumik angerune, taimaititsijungnarmattauk.

22 Taimaimallo tamanna idluarsijutigivâ.

23 Tâmnainarle pivlugo aglaksimangilak, mattominga pititaulaungmat,

24 Uvagulletauk pivluta (aglaksimagivok); tamattominga pititauniarapta, okperupta tokkungajunit tupaktitsijomut Nâlegaptingnik Jêsusemik;

25 Tâmna tunnijaumavok ajornivut pivlugit, tupaktitaungmijorlo idluarsijutiksaptingnut.

KAPITEL V.

Okpernikut idluarsititaumajut illinganingat piloringnartok. Adamelo Kristuselo.

TAGVA okpernermut idluarsititaugapta, Gûdemut allapirsautekarpogut Nâlegaptigut Jêsuse Kristusikut.

2 Tâpsomûnalo okpernermut apkotiksarsigapta saimanermut (nâpkigijaunermut) tamattomunga pigijaptingnut, nertôtivo-

guttauk nerriungnekarnermik pinnarnartoksoarmik, Gûdib tunnijomârtanganik (okpertunut.)

3 Taimaituinangilarle, kappianarnerille aglât nertôtigivavut; kaujimagapta kappianarnerit kenuersârtitsingmatta;

4 Kenuersârnerle ôksimanermik kaitsivok, ôksimanerle nerriungnermik kaitsivok;

5 Nerriungnerle kangusuktitsiniangilak. Gûdib naglingninga kovimangmat ômatiptingnut, Anernermut ajunginermut tunnergusiarijaptingnut.

6 Ajulidlalaurapta taipsomane, Kristusib nelliutitsiartome tokkotigivâtigut ajortoliksôtilluta.

7 Idluartorle pivlugo tokkojomajokarajangilak; ajungitullivigijine pivlugo tokkojomajokarajaralloarune.

8 Taimaimat Gûdib naglingnine uvaptingnik nellonaijarpâ, Kristuse pivluta tokkolaungmat, sulle ajortoksôtilluta.

9 Mânna tâpsoma aunganut idluartitaumagapta, anginersamik tagva piulijigijomârpavut ningautsemit.

10 Gûdemut ullapirsarsimagapta Erningata tokkunganut, sulle ômisuktilluta, anginersamik tagva piulijaujomârpogut inôsinganut, mânna ullapirsartaugapta.

11 Tamannale kissimeungitok, nertôtivogulletauk Gûdeme, Nâlegaptigut Jêsuse Kristusikut, tâpsomûna mânna ullapirsaumik tunnitsiviogapta.

*12 **Taimaimat** sorlo ajornek sillaksoarmut tikkingmat inungmut attautsemut, tokkolo ajornermut, taimaglo tokko inungnut tamainut kiblêmangmat, illûnatik idluitullilaungmatta, —

13 (Ajornek sillaksoarmêgalloarpok perkojakarkârtinnago; perkojakangitunele ajornek issumagijaungilak.

14 Tokkole Adamemit Môsese tikkidlugo attaniotivok taipkonungatauk idluitullilaungitunut Adamib idluitullininganut; tâmna (Adame) tagva tikkituksab (Kristusib) adsingoanga.

15 Idluitullinerle tunnergullo saimanartok adsigêngilâk. Unuktut tokkungmatta attautsib idluitullininganut, anginersamik unuktut Gûdib saimarsautâniglo tunnergutâniglo pititaumaluarput, inûb attautsib Jêsusib Kristusib saimarsautânut.

16 Sorlo idluitullinerub attautsib malliktingatut tunnergut illingangilak, attautsib idluitullijub idluitullininganut attautsemut illûnaita asserortitaungmatta: Pidlaræksangortitaunek idluitullinermit attautsemit pingmat; tunnergulle saimanartok ajornernit unuktunit piuliklerpok idluarsititaunermut.

17 Attautsib idluitullininganut tokko attaniotilaungmat attausek pivlugo; tunnergumik saimanartoksoarmik illangiutijut idluarsititauvlutik, anginersavaksôjomik attaniotiniarput inôniarlutik attausiojokut Jêsuse Kristusikut.) —

18 Taimaimat, sorlo attautsib idluitullininganut sutaernar-

tok inungnut tamainut pingmat, taimaktauk attautsib idluarninganut inuit illûnaita idluarsititaulerput inôniarlutik.
19 Sorlo inûb attautsib nâlenginingnanut unnuktut ajornekartitaulermatta, taimaktauk attautsib nâlengninganut unuktut idluarsititaulerput.
20 Perkojalle illautitaulerput, idluitullinerub angininga nellonaertitauluarkovlugo. Ajorneruble angininga nellonaertitauviane saimanerub anginersauninga nellonaertitaumaluarpok;
21 Sorlo ajornek attaniotilaungmat tokkokut, taimaktauk saimanek attanioterkovlugo idluartitsinikut inôtsemut nâksaungitomut (pititsivlune), Jêsuse Kristusikut Nâlegaptigut.

KAPITEL VI.

Inûb ivjornailininganik, inôsertâmiglo idluarsititaunermit pijomik.

KANOK tagva okausekartuksauvitâ? idluitullitsainartuksauvita saimanek anginersaukovlugo?
2 Taimainiarata! Uvagut ajortomit tokkomajogut, kanok tamanna inôvigijomanajarpittigô?
3 Kaujimangilasê, illûnata Jêsuse Kristusemut baptisimajogut, tokkunganut baptitaugapta?
4 Taimaimat illijartortaukattigimavavut baptijutikut tokkomut, sorlo Kristuse tokkungajunit tupaktitaungmat Atâtab ânanaunersoanganut, taimaktauk uvagut inôsertame arvertartuksauvogut.
5 Illijaumakattauguptale tokkunga adsigilugo, makkinerme adsigijomârivavuttauk;
6 Kaujimavluta, tâpsoma inutokavut kikkiaktortaukattigingmago seningajolingmut, time, ajornerub pinga, attorungnaerkovlugo, ajortomik kivgartorkonnata kingorngane.
7 Nelialle tokkomajok, tâmna kellarudjârtauvok ajortomit.
8 Kristusele tokkokattigiguptigo, tagva okperpogut, tâmna inôkattigijomâraptigotauk.
9 Kaujimavogullo, Kristuse tokkungajunit tupaktitaujok kingorngane tokkosuermat; tokko attaniotijungnaerpok tâpsomunga kingorngane.
10 Tokkogamele, attausiardlune tokkovok ajornek pitjutigællugo; inôgamelo, Gûdemut inôvok.
11 Taimaktauk illipse, issumavileritse illipsingnik, ajornermit tokkunganasugiluse, inôluselo Gûdemut Kristuse Jêsusikut Nâlegaptigut.

*12 **Taimaimat** ajornek attanerinassiuk timipsigut tokkojuksatigut, ikliguninga nâletsannago!
13 Avatisetauk pitiniarasigik ajortomut, sakkugitaililugit idluitomut; Gûdemulle illipsingnik tunuititse, tokkungajunit ômartutitut; avatisselo Gûdemut tunissigik sakkokovlugit idluartomut.
14 Ajornek attaniotijungnangimat illipsingnut; perkojat kivgaringimasse, saimaneruble pingmasse.
15 Kanôk tagva? Idluitullijuksauvitâ, perkojat kivgaringimattigut, saimaneruble pingmattigut? Taimainiarata!
16 Kaujimangilasê, nelliænnut kivgaulerluse tunnigupse illipsingnik nâleklugo, nâlektapse kivgarilermasse; ajornerublônêt tokkotsiniartub, nâlengnerublônêt idluarsaijub?
17 Gûde kujagijaule, ajornerub kivgarilaungmasse; mânnale okautsit ajokertûtsinik malligaksapsingnik ômamut nâlekapsigik;
18 Mânnale ajornermit kellarudjârtaumagapse idluarnerub kivgaliarimavâse.
19 Inuktut tamattominga okariakarpunga, uvinipse sangêninga pivlugo. Sorlo avatise tunnilaurapsigik kivgartortigivlugit makkojungnartomut, idluitomik kallerêktitsivluse idluitomut; taimaktauk mânna avatise tunnisigik kivgartortigivlugit idluartomut, ivjornaikovlugit.
20 Ajortomulle kivgautilluse, idluarnek attanerilaungilase.
21 Taipsomane taipkonangat kanoêtunik piksarsivisê? Mânna kangusutigijapsingnik; tokkomik taipkoa naggatekarmatta.
22 Mânnale ajornermit kellarudjârtaumagapse, Gûdemullo kivgaumalerdluse, piksarsivose ivjornaijutiksapsingnik; naggatânelo inôtsemik nâksaungitomik.
23 Ajornerub akkiliutâ, tagva tokko; Gûdible tunnergutâ saimanartok, tagva inôsek nâksaungitok Kristuseme Jêsuseme Nalegaptingne.

KAPITEL VII.

Okpertut pijaujungnaerningænnik perkojanut. Inuktâb inutokablo sorsûtiningangnik perkojat attortillugit.

KATTANGUTIKKA (perkojanik kaujimajut okautivakka), kaujimangilasê, perkojat attaniongmatta inungmut, inôtillugo?
2 Arnak uilik uiminut kellaksugaungmat inôtillugo, perkojat nâleklugit; uingale tokkokpat, kellaksugaujungnaerpok perkojamut uinga pivlugo.
3 Taimaimat, uine inôtillugo uime assianut pigune, nulliarêngnermik asseroijomik taijaulerpok; uingale tokkokpat, kellak-

simajungnaerpoк perкojamut, nulliarêngnermiglo asseroijônane, uigilauкtame assia pigileruniuk.

4 Taimaktauк, кattangutikka, perкojanit toккosimavose Kristusib timinganut, perкutaulerкovluse assianut, toккungajunit tupaktitaujomut, Gûdeme ajungitulliniarкovluta.

5 Uviningmêtilluta ikligunerit ajortullerкojijut, perкojanut ômariktitaujut, sôngolauкput avatiptingne, toкko piksaкartillugo.

6 Mânnale perкojanit кellarudjârsimavogut, toккungavlutalo taipkonangat кellaksûtigilauкtaptingnit, imâк, kivgartorкovluta, nutâmik illinganeкartitauvluta Anernermut, illinganetoкaкaratale aglatuinait malliklugit.

*7 Kanoк tagva oкartuksauvitâ? Perкojat idluitullijutauvât? Taimaitsangilaк! Ajornerle illitarilanngilara, perкojanut kissênut; ikligunek nellolaurapko, perкojat oкangipatta: Ikliguktuksaungilatit.

8 Ajornerub tagva perкojat pitjutigilerpait illumne kajungersailune sunatuinarnik ikligunernik. Perкojaкangitune ajornek toккungangmat.

9 Perкojaкarnanga inôtsima illangane inôlaurama. Perкojarle tikkingmat, ajornek ômarivoк.

10 Uvangale toккolerpunga; perкojarlo inôjutiksaugalloaк sunaubva toккojutigilerpara;

11 Ajornerub perкojaк kajungersautigivlugo uivêringmanga toккotilungalo tamattomunga perкojamut.

12 Perкojat ivjornaigalloarput, perкojarlo ivjornailunelo idlualarmelo ajungilaк.

13 Ajungitoк tagva uvamnut toккonartôvâ? Taimaitsangilaк! Ajornerle saккerкovlugo ajortoкsôningane, uvamnut toккonartôlerpoк ajungitoк attorlugo; ajornek ajortovaksônerôlerкovlugo perкojamut.

*14 Perкojat кaujimagaptigik anerniliongmatta. Uvangale uviniliovunga, ajornerub kivgarivânga.

15 Sulliakka illitaringilakka; piniaromajara pinianginapko; ômigijarale pisârpara.

16 Piniaromangitarale pisârupko, perкojat tagva ajungininngænnik angerpunga.

17 Tagva uvanga taimailiungilanga, ajornerle illumnêtoк (taimailiorpoк).

18 Kaujimagama illumne, tamædja uvinimne ajungitoкangitomik. Pijomanek uvamnêgalloarpoк, nâmaksilugole ajunginek, tamanna nagvângilara.

19 Ajungitoк pijomagalloartara pinginapko, ajortorle pijomangigalloartara piniarpara.

20 Pijomangitarale pigapko, tagva uvanga taimailiungitunga, ajornerle illumnêtoк.

21 Ajungitullijomagalloartunga perkojak nagvârpara uvamne, ajornerub attavigênarmanga.
22 Gûdib perkojangit kuviagivakka illumiutapkut;
23 Assianigle perkojamik avatimnêtomik tukkisivunga, issumama perkojanganut akkerartortomik; tâpsoma kivgautipânga ajornerub perkojanganut, avatimnêtomut.
24 Uvanga inukullôjunga, kia piuliniarpânga timemit, tokkub tamattoma pinganît?
25 Gûde kujagivara Jêsuse Kristusikut Nâlegaptigut. Tagva uvanga tâmnatsainak issumapkut kivgartûtigivakka Gûdib perkojangit, uvinipkulle ajornerub perkojangit.

KAPITEL VIII.

Erniangupsârsimajut kippalôjungnaerningænnik kittorngauningænniglo nerriungningænniglo; pingortisimajut anersauminingænnik; okpertullo piloringningænnik, kappianartut attortillugit aglât.

TAGVA mânna erkartoraksautsangilat Kristuse Jêsusemêtut, uvinik mallingnago Anernerle malliklugo arvertartut.
2 Anernerub ômartitsijub Kristuse Jêsuseme perkojangita kivgaujungnaertimmanga ajornerub tokkublo perkojanginit.
3 Perkojab ajortanga, uviningmut ajulertitaumangmat, tamanna Gûdib pivâ, Ernine tilligamiuk, uviningmut ajortolingmut adsiokovlugo, tunnergutiksaukovlugolo ajornerit pivlugit, ajortorlo uviningmiok erkartorpâ;
4 Idluarnek perkojat sakkertitaukojangat nâmakserkovlugo uvaptingne, uvinik mallingnago, Anernerle malliklugo arvertartogut.
5 Uviningmigle nâlektut uvingub pingit issumagivait; Anernermiglo nâlektut Anernerub pingit issumagivait.
6 Uvinguble issumanga tokkôvok, Anerneruble issumanga inôsiolarmelo ullapirsautauvok.
7 Uvingub issumanga Gûdemik ômisungniongmat; Gûdib perkojangit nâlegomanginamigit, sapperpaillo.
8 Uviningmêtulle Gûdemut idluarijaujungnangilat.
9 Illipsele uviningmêngilase, Anernermêposele, Gûdib Anerningata innigikpasse. Kristusible Anerninganik pekangitok tâpsoma perkutigingilâ.
10 Kristusele illupsingnêkpat, time tokkungagalloarpok ajornek pitjutigællugo, Anernerle inôsiovok idluarnek pitjutigællugo.

11 Jêsusemigle tokkungajunit tupaktitsijub Anerningata innigikpasse, tagva tâpsoma Kristusemik tokungajunit tupaktitsijub illipsetauk timise tokkojuksat ômartitsomârivait, Anerninga illupsingnêngmat.

12 Taimaimat kattangutikka, akkiliksakarpogut uvininingmuolungitok, uvinik malliklugo inôjuksauluta.

13 Uvinik malliklugo inôniarupse, tokkojomârpose; Anernermulle uvingub pingit tokkoniarupsigik, inôjomârpose.

14 Illûnaita Gûdib Anerningata tessiortangit Gûdib kittorngaringmagit.

15 Kivgaujotut anernekartitaunginapse, ama sivôrajariakarluse, kittorngaujotulle Anernermik tunnitsiviovose, tâpsomûna nipliavogut: Abba, Atâtak!

16 Anernerub tâpsoma anernivut kaujitipait, kittorngaugapta Gûdemut.

17 Kittorngaugaptale, kingormgujijuksaugivoguttauk, imaipok Gûdemik kingormgujiluta, Kristuselo kingormgujekattigællugo; kappianarnernik pekarkattigiguptigo, ânanausekattaujomârkovlutatauk.

*18 **Issumavikkama**, nelliutub tamattoma kappianarningit adsigêktitaksaungimatta ânanaunersoarmut sakkijârtitaujomârtomut uvaptingne.

19 Pingortisimajulle Gûdib kittorngangita nellonaertitauniksangat illungertordlutik killanârivlugo utakkivât.

20 Pingortisimajut kippalôtitaugamik nunguniartomut; issumamingnut pinatik, taimaitingmagille taimaititsijub, nerriugijæksakartidlugit.

21 Pingortisimajuttauk piulijaujomârmatta kippalônermit nunguniartomit, illangiutivlutiglo Gûdib kittorngangita kivgaunginingænnik ânanâmik.

22 Pingortisimajut tamaita kaujimavavut, annersaumekattigivluta kappiasutsainarmatta mânna sulle.

23 Kissimigle tâpkoa pingilat, nangminerletauk uvagut, Anernerub (tunnergutingita) sivorlinginik pijogut, uvaguttauk nangminek illuptigut annersaumivluta killanârivogut kittorngaunermik, timiptalo piulijauningænnik utakkivluta.

24 Piulijaumagalloarapta, nerriungnermulle. Nerriugijarle tækkovlugo tamanna nerriungniungilak; kanok inûb tækkojane nerriugijungnarpaûk?

25 Tautungitavulle nerriugiguptigo, kennuersârnermut tagva utakkivavut.

*26 **Taimaktauk** sangêniptingne Anernerub ikajorpâtigut. Tuksiarnermik kanok nâmaktomik nellogapta; Anernerublе nangminek akkisartorpâtigut annersaumijunut okautaujungnangitunut.

27 Omatinigle kiglisiniartub (Gûdib) ĸaujimavâ Anernerub issumanga; tâpsoma ivjôrnaitut akkisartormagit Gûdib idluarijanganut.
28 Kaujimavogulle, Gûdemik nagligosuktut ĸanoelinganerit tamaita idluarĸutigingmagit, (Gûdib) issumasimaninganut ĸaiĸojaumajut.
29 Sivorngagut illitarijane sivorngagut perĸungmagittauĸ, Ernerme adsiluanganik adseĸarĸovlugit, tâmna erniangoĸârtôĸovlugo ĸattangutigêt unuktut akkorngænne.
30 Sivorngagulle taimaiĸojane ĸaiĸolaurivaittauĸ; ĸaiĸojanelo idluartilaurivaittauĸ; idluartitanelo ânanausitilaurivaittauĸ.
31 Taimaimatta tamakkoa, ĸanoĸ tagva oĸartuksauvitâ? Gûdib illagikpattigut, kia akkerartorungnarpâtigût?
32 Tâpsoma Ernine aglât ivlerinago tamaptale pivluta tunnidlalauramiuk, tâmna illagællugo tamainik tunitsiviginajangipâtigût?
33 Gûdib annerijangit kia passijungnarpagît? Gûde tagga idluartitsijoĸ.
34 Kina erĸartuijungnarĸâ? Kristuse tagga toĸĸolauĸtoĸ, illa piluartomik tupaktitaungmijoĸ, tâmna Gûdib tallerpiata tungânêdlune tuksiupâtigut.
35 Kia avitsungnarpâtigût Kristusib naglingninganît? kiksarnerublônêt, kappianarnerublônêt, unangmiklernerublônêt, kângnerublônêt, annorâĸanginerublônêt, nangianarnerublônêt, saviksublônêt?
36 Sorlo aglaksimangmat: Pivlutit toĸĸotitaumavogut uvloĸ nâvlugo, sauĸatitut toĸĸotæksatitut pênartauvogut.
37 Tamakkoale tamaita attorlugit ajugauluarpogut uvaptingnik nagligosuktokut.
38 Kaujimavikkama, toĸĸublônêt, inôtsiblônêt, Engeliblônêt, nâlegaunîllônêt, pitsartunerillônêt, nelliusimajullônêt, nelliutsomârtullônêt,
39 Kingingnerublônêt, ittinerublônêt, assingitalônêt pingortisimajut avititsungnangimattigut Gûdib naglingninganit, Kristuse Jêsuseme Nâlegaptingnêtomit.

KAPITEL IX.

Gûdib issumaminik nâpkigivait inuit okpertitaujut, Jûdinit kissêniungitoĸ nellojunilletauĸ pijut.

MIKSEKARTOMIK oĸarpunga Kristuseme, sæglunangalo, tarnima nellungininganata kigligiksarvigingmanga Anernerme ajunginerme,
2 Angijomik kiksarama ânialarmalo soraernanga ômatipkut.

3 Nangminek illungertorungnarajarpunga Kristusemut ômigijaksangortitaujomavlunga kattangutikka pivlugit, uvinikut kinguvângokattikka;

4 Tâpkoa Israêlemit kinguvângovut, kittorngaunermiglo, ânanaunermiglo, angerkattigêngnermiglo, perkojaniglo, kivgartornermiglo Gûdemut, angersimanermiglo pitakarput;

5 Tâpkoa atâtagivait sivorlît, tâpkonangat Kristuse uvinikut tikkisimavok; tâmna tamainut Gûdeovok, nertortaujok issokangitomut. Amen.

*6 **Taimailugilaugale**, Gudib okausingit tukkekarungnaertillugit sorlo; Israêlemit inôlertut illûnatiungitok Israêlitiongmatta.

7 Illûnatigloungitok kittorngauvut, Abrahab kinguvânginut illinganitik pivlugo; (aglaksimajokarporle:) kinguvâksarnik taijak Isaarmit pijomârpok. [1 Môs. 21, 12.]

8 Imaipok: uvinikut kittorngaujut Gûdib kittorngaringilait; angersimanikulle kittorngaujut kinguvâksauvut.

9 Tamadjale okausek angersimanilik, okarmat: Tamanna nelliutingmikpat achâgo tikkitsomârpunga, Sara ernertârtillugo. [1 Môs. 18, 10.]

10 Tamannainarle pivlugo taimaingilak; Rebekkaletauk singaijaungmat attautsemit Isaarmit atâtaptingnit,

11 (Singaigik annerkartinnagik, sulle ajungitullerkâratik ajortullerkâratiglônêt, Gûdib annerosungninga issumasimaningalo sokkosijuerkovlugik, piniarnerit pitjutiginagit, kaikojijorle pitjutigilugo,)

12 Okautjauvok: Angajukliub nukkane kivgartoromârpâ. [1 Môs. 25, 23.]

13 Sorlo aglaksimangmat: Jako nagligilaukpara Esauele ômigilaukpara. [Mal. 1, 2. 3.]

*14 **Kanok** tagva okartuksauvitâ? Gûde idluitôvâ? Taimaitsangilak.

15 Môsesemulle okarpok: Saimautijaksara saimautsomavara; nâpkigijaksaralo nâpkigijomavara. [2 Môs. 33, 19.]

16 Taimaimat inûb pijomaningalônêt akpangerningalônêt sulingilak, Gûdible nâpkiningninga kissime.

17 Aglait Faraomut imailingmatta: Tamanna pivlugo makkitilaukpagit, pitsartunera illingne sakkeromagapko, attera okautigijaukovlugo nunaksoarme illûnâne. [2 Môs. 9, 16.]

18 Issumaminik tagva nâpkigivâ neliat; issumaminiglo sittitipâ neliat.

19 Okarviginajarparma: Sumik sulle passidlarpâtigût? pijomajanga kia akkerartorungnarpaûk?

20 Inuk ômât! igvit kinauvît, Gûdemut akkerartoromaga-

vit? Sennajak sennajiminut okartuksauvâ: Sôg taimak sennavingâ?
21 Issumaminik machaliorte macharmik sennajungnangilâk, illanga illulekutingorlugo ânnanaujuksak, illangalo nachonartuksâk?
22 (Taimailiormariluganele) Gûdib, ningausine tækkojautitsomagamiuk, pitsartuninelo nellonaeromagamiuk, ningarnartut illulekutit pijarêrtitaujut asserornartomut, angijomik kennuersârutigivait;
23 Nellonaeromavlugo ânanaunime angidlarninga illulekutine nâpkinartune, sivorngagut âkiksimajamine ânanaunermut.
24 Taimaitogut uvaguttauk kaikovâtigut, Jûdinit kissêniungitok, nellojunittauk.
*25 **Sorlo** Hosêakut okarmat: Inukottigilaungitakka inukottimnik taijomavakka; nagligilaungigalloartaralo nagligijamnik taijomavara.
26 Imaitsomârivok: Tâpkoa okautjauviænne: Inukottigingilapse, tagvane Gûdib ômajub kittorngangnik taijaujomârput. [Hos. 2, 25. 1, 10.]
27 Jesaiasele nipliavok Israêlib kinguvângit pivlugit: Israêlib kittorngangit siorkatitut immab kiglinganêtutitut unuktigigalloarpatta, amiakungit piulijaujomârput.
28 Asserorsainekaromârmat soraervekalarmelo idluarnermut, Nâlegak soraerkojijomârmat nuname. [Jes. 10, 22. 23.]
29 Sorlotauk Jesaiase sivorngagut okalaungmat: Nâlekab Zebaotib amiakokarkongipattigut kinguvâksamik, Sodomatutinajalaukpogut, Gomorralo adsiginajalaukpavut. [Jes. 1, 9.]
*30 **Kanok** tagva okartuksauvitâ? Imâk okaromavogut: Nellojut idluartitaunasualaungitut idluarsilerput; idluarsinerle okpernermit pijok okautigivara.
31 Israêlitille perkojat idluarsijutigijomalaukpait, idluarsijutiginagille perkojat.
32 Sôg? Okpernermut pinasualaunginamik, perkojalle piniarkojangit pitjutigigamigit. Ujarkamut aporvingmut aporamik.
33 Sorlo aglaksimangmat: Ahâk tagga ujarkamik aporvingmik illijivunga Zioneme, kairtomiglo sinnaungasautaujomik; neliallo tâpsomunga okpertok kangusuktitauniangilak. [Jes. 28, 16; 8, 14.]

KAPITEL X.

Okperomanginermut Jûdit piulijaujutiksarsingilat.

KATTANGUTIKKA, ômatima kajungilârninga imaipok, Gûdelo tuksiarvigivara, Israêlib kinguvângit piulijaukovlugit.

2 Tâpkoa kigligiutigivakka, illungertordlutik Gûde nâlegasuarmatsuk, sillaidlutigle.

3 Idluarnek nâmagijaujok Gûdeme illitaringinamitsuk, idluarsinasualarmiglo nangminermingnik, idluarnerlo nâmagijaujok Gûdeme taimâk nâlelungilât.

4 Kristuse perkojat naggatigingmatsuk; illûnatik tâpsomunga okpertut idluarsititauvut.

5 Môsesib idluarnek perkojanit pijok aglagutigigalloarpâ: inûb tamakkoninga nâlektub inôgutiginiarpait. [3 Môs. 18, 5.]

6 Idluarsinerle okpernermit pijok imailivok: Omatingne okarniarnak: Kina kilaliarniarkâ? (imaipok, Kristuse akkartitsartorlugo.)

7 Imâglônêt: Kina kânnungarniarkâ ittinersoarmût? (imaipok, Kristuse pijartorlugo tokkungajunit-)

8 Kanorle okarkâ? Okausek illingnut kannipok kannerne ômatingnelo-iname; tamadja okausek okpernermik okautigijavut. [5. Môs. 30, 12—14.]

9 Nâlegak Jêsuse kannernut okautigigungne, okperuvillo ômatikkut, Gûdib tokkungajunit tupaktingmago, piulijauniarpotit.

10 Omamigut okpertok idluarsilermat, kannermullo nellunaijaijok piulijauniarmat.

11 Aglait imaingmatta: Neliat tâpsomunga okpertok kangusuktitauniangilak. [Jes. 28, 16. 8, 14.]

12 Adsigêngilungimatta Jûdillo Grîchillo; attausênak Nâlegaringmatsuk ilûnatik akluitok illûnainut tuksiarvigijiminut.

13 Nâlekab attinga tailugo tuksiartut piulijauniarmatta.

*14 **Kanorle** okpervigingitatik tuksiarviginajarkatsûk? kanorle tussaumalaungitatik okperviginajarkatsûk? kanorle tussarajarkât, okautjaungikunîk?

15 Kanorle okâlaniarajarkât, tillijaungikunîk? Aglait imaimatta: Kuvianartoksôvut ila taipkoa ittigangit, ullapirsaumik okâlajut ajungitomiglo okautjijut. [Jes. 52, 7.]

16 Illûnatiungitorle okautsit tussarnertut nâlekpait. Jesaiase okarmut: Nâlegak, kia okâlanivut okperivagît? [Jes. 53, 1.]

17 Okpernek tagva okâlanermit pivok, okâlanerle Gûdib okausinginit.

18 Okarpungale: Tamattominga tussalaungilât? Aukak; (okâlajut) nippingat nunalingnut tamainut tussartauvok, okausingillo sillaksûb issunginut pimavut. [Img. 19, 5.]

19 Okarpungale: Isrâêlitit tamattominga tukkisilaungilât? Môsese sivorlek okarpok: Illungertortitsomavapse inukottigingitakka pivlugit, ningartitsomagivapselo inungnut sillaitunut. [5. Môs. 32, 21]

20 Jesaiasele imâk okarlune sappingilak: Uvamnik kenne-

riangitunut nagvârtauvunga, uvamniglo aperkutekalaungitunut sakkerpunga. [Jes. 65, 1.]

21 Israêlitinulle okarivok: Uvlok nâvlugo aggakka issakpakka inungnut okautjaujomangitunut akkerartortunullo. [Jes. 65, 2.]

KAPITEL XI.

Israêlitit ajaktortaukôrtut sukutsiane sâgiaromârningænnik piulijaujomârningænnik. Gûdib aulatsiningita tamattamnadlartut nertortauningænnik.

TAGVA mânna okarpunga: Gûdib inukottine ajaktulaukpagît? Taimaitsangilak. Uvangatauk Israêlitiogama, Abrahab kinguvârivânga, Benjaminikut illagivânga.

2 Gûdib inukottine sivorngagut illitarijane (anherijane) ajaktulaungilait. Kaujimangipisigiglônêt aglait Eliasemik okartût? kanok Israêle patsitigællugo Gûdib sânganut pingmat, okarmallo:

3 Nâlegak, nellautaijokotitit tokkolaukpait, Altârekotitillo serkomilaukpait; kissimalo amiakôvunga tokkonasuarpângalo.

4 Kanorle Gûdib kiovaûk? „Uvamnut amiakokartitsilaukpunga angutinik 7000 inik, Baalib sânganut sêrkortulaungitunik. [Attan. 19, 10. 18.]

5 Taimaktauk nelliutome tamattomane amiakokarivok saimanermut (uâpkiningnermut) annerijaujunik.

6 Saimanermulle pigunik, piniarnermut pingilat; taimaingipat saimanek saimaniojungnaerpok. Piniarnermulle pigunik, saimanermut pingilat; taimaingipat, piniarnek piniarniojungnaerpok.

7 Kanok tagvâ? Israêlib kennertane pilaungilâ; annerimajulle pivât, assingit mangaitisimavut.

8 Sorlo aglaksimangmat: Gûdib tunnitjivigilaukpait anernermik siniktitsijomik, ijekartipait tautungitunik, siutekartilugillo tussângitunik. [5. Mos. 29, 4. Jes. 29, 10.]

9 Dâvidelo okarpok: Nerrivitik nigarilitsuk, mikkigiarilugolo, aporvigællugolô, akkiniarutigællugolo pigilitsuk;

10 Ijingit takpêtikit tækkojungnaerkovlugit, soraeratiglo kemmerdlungit okkungatikit. [Img. 69, 23.]

*11 Okarpunga tagva: Kattakovlugit apornerkât? Taimaitsangilak! Taipkoale kattangningænnit nellojut piulijaunek pigilerpât, (Jûdit) tâpkoninga illungertordlutik malligasuarkovlugit.

12 Taipkoale kattangningat sillaksoarmiut akluitigingmat-

suk, taipkoalo ikkiglijauningat nellojut akluitigingmatsuk; ĸanoĸ tamanna piluaromârĸâ, illûnamatsiatik kattititaulerêrpatta?
13 Illipse nellojunit pijose oĸarvigivapse; nellojunut Aposteliogama; tamanna kivgartornera nertôtigivara,
14 Taipkua uvinigijakka kajungersainimnut illungertortilugit pijungnarmangârma, piuliniarlugit illangit.
15 Taipkoa ajæktortauningænnut sillaĸsoarmiut saimarsauteĸalermatta, ĸanoĸ tagva illaliortauningat illingajomârĸa? inôsiojomârpoĸ sorlo toĸĸungajunit.
16 (Sennaukab sennamajub) sivorlerpângat ivjornaikpat, niaĸôjaksaĸtauĸ illûnane ivjornainivoĸ; amârlo ivjornaikpat, akkerungittauĸ ivjornainivut.
17 Akkerungitale illangit naviksimagalloarmatta, igville orĸsuliksamik napârtutsiangolaungitotit, akkorngænnut ivertitauleravit napârtutsiab orĸsuliksab amânganik iptinganiglo illangiusimavlutit;
18 Nertôtiniarnak akkerĸunut (nachogilugit)! Nertôtiguville tâpkonunga, erĸainiarit, amâĸ ĸalleringilat, amâble ĸallerivâtit.
19 Tagva oĸarpotit: Akkerĸut naviksimavut uvanga ivertitauĸovlunga.
20 Naumâne, naviksimavut, okpingininingit pivlugit, igville nangerpotit okpernikut; piojoriniarnak sivôragille!
21 Gûdib ingergarmik akkerôjut ivlerilaunginamigit igvittauĸ ivlerinajanginivâtit.
22 Tamanna pivlugo Gûdib pitsiarninga sivôranarningalo nautsertulikik; sivôranarninga kattaksimajune; pitsiarningalo illingne, ipperangikungne pitsiarninga; ipperarungnele, igvittauĸ kippijaujomârpotit.
23 Ipkoalo ivertitaujomârivuttauĸ, okpinginermêtsainangipatta; Gûdib ama ivertitsungnaralloarpait.
24 Igville pêrtaumajotit napârtomit orĸsoliksamit ingminik perortomit, illusinga akkerartorlugo ivertisimaguvit napârtutsiamut orĸsoliksamut; anginersamik tagva ingergarmik akkerôjut napârtomingnut orĸsuliksamut ivertitaujomârput.
*25 **Kattangutikka,** nangminipsingnik sillatunasugerĸonnase, nelloĸojomangilapse nellonartomik tamattominga: Israêlib kinguvângita illangit mangaitisimavut, nellojut (sâgiaromârtut) unurningit nâmakserĸârtinnagit,
26 Taimaglo Israêlitit illûnaita piulijauĸovlugit; sorlo aglaksimangmat: Zionemit tikkitsomârpoĸ piuliklertoĸ Jâkob kinguvângita idluitullininingit pêjarniarlugit;
27 Tamædjalo angerutiga taipĸonunga, ajorningit pêjarniarupkit. [Jes. 59, 20. 21; 27, 9.]
28 Oĸautsit tussarnertut malliklugit ômigijauvut (Gûdemut) illipse pivluse; annerimanerle malliklugo nagligijauvut, atâtat pivlugit.

29 Gûdib tunnergutine кaikojininelo кaкkialerutigingilait.
30 Sorlo illipsetauк itsaк okpingitôlaurapse Gûdemut, mânnale nâpkigijaulerdluse, taipkoa okpingimatta,
31 Taimaktauк taipkoa mânna okpingilat, illipse nâpkigijaunise pivlugo taipkoatauк nâpkigijauкovlugit.
32 Gûdib tamaita okpinginermêtituinalauкpait, tamaita nâpkigijomavlugit.
*33 **Inernarmêk** Gûdib akluitoкsôningata ittininga, tamangnik: sillatujoкsônermik nellotuitoкsônermiglo! Illa tâpsoma kajusimaningit tukkisijaujungnangilat, apкotingillo nautsertortaujungnaratik!
34 Kiale Nâlekab issumanga illisimavaûk? kialônêt ajoкertulauкpaûk? [Jes. 30, 13.]
35 Kialônêt tunitjivigerкârpauk sumik, akkiniartaumilunê?
36 Tâpsomangat, tâpsomûnalo tâpsomungalo illûnamatsiatik-ingmatta. Tâmna nertortaudlarle issoкangitomut. Amen.

KAPITEL XII.

Kaiblaijutiksanik sunatuinarnik.

TAIMAIMAT кaiblarpapse, кattangutikka, Gûdib nâpkiningninga pivlugo, timise tunnissigik tunergutiksatut ômajotut, ivjornaitotut Gûdemullo кuviagijaujotut; taimailiorupse, Gûde tukkeкartomik kivgartutsiarpasse (anernerme).
2 Sillaкsûblo tamattoma inungit adsiginiarasigik, ablatsauleritsele issumapsigut nutângordluse; nautsertorкovluse, sunaungmangât Gûdib pijomajanga ajungitoк кuviagijaujorlo nâmamariktorlo.
*3 **Saimanermulle** tunnergusiamnut oкaupapse illûnase attunit, piojorijoкarкonnago nangminerminik; nâmatuinartomigle issumaкaritse illipsingnik, illûnase ingmikôrluse, okpernipsingnut tunnitjivionipsingnut Gûdemit.
4 Sorlo timivut unuktunik avateкarmatta, avatille illûnatik adsigêngitomik piniaraksaкarmatta,
5 Taimaktauк uvagut unuktôjogut Kristuseme timiovogut attautsemik, avateoкattigêkluta;
6 Saimanermullo tunnergusiaptingnut sunatuinarnik tunnergusiaкarpogut:
7 Neliat nellautaijungnarune, okpernek mallikiugo (nellautaile). Neliat kivgartorteogune, kivgartutsiarle. Neliat ajoкertuigune, ajoкertûseк attutsiarliuk.
8 Neliat кaiblartuigune, кaiblartuitsiarle. Tunnijijoк, issu-

malingasuerlune pile. Attaniotijoк kuksasuklune pile. Nâpkiniktoк кuviasuklune pile.

9 Naglingneк takkormôrtailile. Ajorneк ômigissiuk, ajunginerle ungagissiuk.

10 Illungertordluse кattangutigêktutitut nagliktigêngniaritse. Opigijigêleritse sivorliortigêkluse.

11 Erкeasugase piniaraksapsingnut. Anernerme illungertutsiaritse. Nelliunerit attutsiarsigik.

12 Nerriukluse кuviasugitse; кenuersâritse kappiasuktitaujarangapse. Soraerase tuksiaritse.

13 Ivsornaitut ajoкsarninginut angajoкauniaritse; sinniktarviojomatitse.

*14 **Unangmijise** saimarniarsigik; saimarsaititse oкauserlugaselo.

15 Kuviasuktut кuviasuкattigisigik, кugviortullo кugvioгкattigilugit.

16 Illipsingnut adsigêktunik issumaкarкattigêgitse. Pinasuarniarase pingijainartunik, piojorijuitulle mallingniarsigik.

17 Nangminipsingnik sillatonasuginase. Innorluktoк akkiniarassiuk innorlungnermut. Ajunginек pinasuatsiarsiuk inuit illûnatik tækkoænne.

18 Ajornangipat, inungnut tamainut ullapirsauteкaritse ajugaringitapsingnut.

19 Nangmineк akkigiarniarase, nagliktakka, ningarosungnerle toкosiuk, aglaksimangmat. [5. Mós. 32, 35.]: Kiglungneк (akkiniarneк) uvanga pigijara, uvanga akkiniaromavunga, Nâlegaк oкaгpoк.

20 Taimaimat ningarijit kâkpat, nerrititsuk; immerukpallo immikiuk. Taimailioruvit niaкoanut aumanik ikkomalingnik kattersoilârpotit.

21 Ajortomut sâlagijauniarnak; ajunginermulle sâlaginiaruk ajorneк.

KAPITEL XIII.

Attanît malligaksallo malliktauкojauningœnnik, nagliktigêngnermelo кaumajomelo arvertarкojaunermik.

INUIT illûnatik attunit attanerijatik pitsartuneкarvigijitik nâlekligit; Gûdemit pingitomik attaneкangimat; attaneкartunele Gûdemut perкojaumavut.

2 Attanermulle akkerartortub, Gûdib perкojanga akkeгartorivâ; akkerartortulle erкartortautiksarsiorput nangminermingnut.

3 Pitsartujoкsuille sivôranangilat ajungitullijunut, idluitunulle. Attanernigle sivôrajomangikuvit, ajungitullilerit: tagva tâpkonuuga nertortauniarpotit.
4 Gûdib kivgaringmagit idluarкutiksarnut; idluitulliguville, sivôragit; sulinatik saviksoalijangimatta, Gûdib kivgarivait, akkiniarteoкovlugit idluitullijunik.
5 Taimaimat nâlegaksarivasse, pidlartaunek kissiat pitjutiginago, passijauкonnaseletauк ômatipse iesumanginut.
6 Tamanna pivlugotauк tunnergutiksanik tunitjivigijariaкarpasse; Gûdib kivgaringmagit, taimaitunik piniaraksaкarmatta.
7 Tamainut tunnijititse tunijaksapsingnik: Zinsemik pijuksaujomut, Zinsemik; Zollemik pijuksaujomut, Zollemik; sivôranartoк sivôragisiuk; nâlengnartoк nâleksiuk.
*8 **Kinamullônêt** akkiliksaкarniarase, nagliktigêngnermik kissianik, inuкattiminik nagliktub perкojat nâmaksingmagit.
9 Oкautaumajulle tâpkoa: Nulliarêngnermik asseroijuksaungilatit. Inuartuksaungilatit. Tigliktuksaungilatit. Inuкattitit sæglotigivlugit okartuksaungilatit. Ikliguktuksaungilatit; tâpkoalo assinginik perкojaкarpat, illûnatik oкautsine tamakkonane tukkeliotitauvut: Inuкattingnik illiktut nagliktuksauvotit.
10 Naglingnerub inuкattine idluitullivigingilâ, taimaimat naglingnek tagva perкojat nâmaksijaujutingat.
*11 **Nelliinnermiglo** tamattominga кaujimagapta, makkiviksavut sinningnermit mânna nelliusimangmat; (piulijauviksavut mânna кanninersaungmat taipsomanemit okpertungortitauluarapta;
12 Unnuaк nâvoк кaulerdlunelo;) taimaimat târtub piniarningit ipperarniarlavut, кaumajuble sakkunginik attiniardluta.
13 Arvertarta illusitsiarikluta uvloкsiortutitut, nerritunata, tallanatalo tachesimajune ajortullinata, aivanatalo, annerudjinatalo.
14 Nâlegarle Jêsuse Kristuse attiniarsiuк, timelo pairissiuк ikliguktailitilugole.

KAPITEL XIV.

Kaiblainermik, sangêtut sinnaungaksartauкonnagit.

SANGÊTOK okpernerme illaliorsiuk issumangit illaкemmatiniarnagit.
2 Illangata erкanarasugingilâ, sunatuinarnik nerrigalloarune; sangêtorle perorsianik kissênik nerrivoк.
3 Nerrijoк nachoniarane nerringitomik, nerrringitorle erкartuiniarane nerrijomik, Gûdib illaliulaungmago.

4 Kinauvît, erkartuijotit assivit kivganganîk? Nangerunelônêt ochogunelônêt, nâlekaminut illingavok. Makkititaujungnaralloarivorle, Gûdib makkititsungnarmago.
5 Illangata uvlut illangit nâmanersaunasugivait assinginit; aipangatale uvlut illûnatik adsigêgasugivait. Illûnatik kollangitomik issumakartuksauvut.
6 Uvlunik adsigêgasugiklingitok, Nâlekamut taimak pivok; uvluniglo adsigêgasugiklertok, taimaktauk pivok Nâlekamut. (Sunatuinarnik) nerrijok, Nâlekamut nerrivok; Gûde kujagigamiuk. Nerringitorlo, Nâlekamut nerringilak, Gûdelo kujagivâ.
7 Illûnata nangminek uvaptingnik inônginapta, uvaptingniktauk tokkoniangilagut.
8 Inôguptale, Nâlekamut inôvogut; tokkoguptalo, Nâlekamut tokkovogut. Taimaimat inôguptalônêt, tokkoguptalônêt, Nâlekab perkutigivâtigut.
9 Tamanna pivlugo Kristuse tokkovlunelo makkinivok, ama ômardlune, Nâlegaujomavlune tokkungajunullo inôjunullo.
10 Igville, sôg kattangutit erkartorpiûk? Igvillônêt, aipâ, sôg kattangutit nachogiviûk? Illûnata sakkertitaujomârpogut Kristusib erkartuiviata sângane.
11 Aglaksimangmat: Sorlo nellâgut inôgama, Nâlegak okarpok, sêrkut illûnatik sêrkortorvigijaksarivânga, okallo illûnatik nellonaijaijuksauvut Gûdemik. [Jes. 45, 23.]
12 Illûnata tagva kigligiksariakaromârpogut Gûdemut nangminek uvagut pivluta.
13 Taimaimat erkartôtiniarata; piluardlusele mattominga innerterititse, neliat kattangutiminut apôtiksamik sinnaungajutiksamiglônêt sennakonnago.
14 Nellungilanga kaujimavilarmalo Nâlekame Jêsuseme, tamaita ingergarmik makkojungnangimatta; kissianut makkojungnarasugiklertomut makkojungnarput.
15 Kattangutivîlle nerkigijatit kiksautigikpagit, tagva naglingnek mallikiugo illusekangilatit. Nerkigijatille pivlugit Kristusib tokkotigijanga asserortiniarnagotôk.
16 Taimaimat kammatsiaritse, perkutigijase ajungitok mittautigijaukonnago.
17 Gûdib nâlegauvingata illinganinga nerrinionanelo immerniongilak, idluarniovorle ullapirsautaularmelo kuviasungniolunelo Anernerme ajunginerme.
18 Tamattomunga Kristusemik kivgartortok, Gûdemut kuviagijauvok, inungnullo ivlerijauvlune.
19 Taimaimat ullapkotekarnartomik idluarkutiksaujomiglo illaptingnut pinasuarta.
20 Gûdib piniarninga asserorniarnago nerkiksak pitjutigællugo. Nerkiksat illûnatik ivjornaikalloarput; ajorpulle inungmut, apôtiksakartitsilune nerrijomut.

21 Ajunginersauvok, nerketungikuvit, Wainemiglo immingikuvit, assianiglônêt pingikuvit kattangutivît aporvigijanganik, sinnaungajutiksanganiglônet, ajulerutiksanganiglônêt.
22 Okpernekaruvit, illingne nangminek taimaitsiarit Gûdib sângane. Pilorikpok inuk ingminut passijaungitok piniarnerit idluarijane pivlugit.
23 Kollartokarpalle nerrilunelo, tâmna erkartortaumavok, okpernermut pinginame; sunale okpernermit pingitok ajorneovok.

KAPITEL XV.

Kennuersârkojaunermik issumakarkattigêrkojaunermiglo. Nellojut saimartitauningænnik Paulusib kivgartorninganut.

UVAGULLE sangijogut sangêtut ajulerningit kennuêrsârutigijaksarivavut, nangminiptingniglo nâmagijuksaungilagut.
2 Illûnatale attunit kuviagijaunasuarta inukattiptingnut, idluarkutiksarsiorlugo, ajungitiniaromavlugo.
3 Kristusetauk ingminik nâmagilaungimat, sorlole aglaksimangmat: Illingnik okautekaluktut okarnerlungningita tupvigivânga. [Img. 69, 10.]
4 Sivorngagulle aglaksimajut ajokertortaujutiksaptingnut aglaksimavut, aglangnut kennuersârtitauvluta mannigortauvlutalo nerriugijæksakarkovluta.
5 Gûdible kennuertârtitsijub mannigoijublo tunnitjivigilise issumakarkattigêngnermik, Kristuse Jêsuse malliklugo.
6 Kajusimakattigêkmarikluse kannermut attautsemut (sorlo) nertordlerkovluse Gûdemik Nâlegaptingnik, Jêsusib Kristusib Atâtanganik.
7 Taimaimat illaliortigêgitse, sorlo Kristusib illaliulaungmasse, Gûde nertortaukovlugo.
8 Okarpungale: Jêsuse Kristuse kivgaulaukpok kippinekartunut, Gûdib miksekârninga pivlugo angersimanek atâtanut pijok sokkosijuerkovlugo.
9 Nellojulle Gûdemik nertordlerkovlugit, nâpkiningnersoanga pivlugo, sorlo aglaksimangmat: Tamanna pivlugo Nâlegak nertoromavagit nellojut akkorngænne, attillo imgerutigijomavara. [Img. 18, 50.]
10 Ama okarivok: Kuviasugitse nellojose, inukottingit illagivlugit. [5. Môs. 32, 43.]
11 Amatauk: Nellojose tamapse Nâlegak nertorsiuk, inukattigêksuillo tamapse nakorisiuk. [Img. 117, 1.]
12 Amatauk Jesaiase okarivok: Amâkaromârpok Jessemit

pijomik, nutaijoкtoкaromârlunelo attaniotijuksamik nellojunut; tâmna nellojut nerriugijomârpât. [Jes. 11, 1. 10.]

13 Gûdible nerriuktitsijub illumertilise tamainik кuviasungnermiglo ullapirsaumiglo okpernermut, nerriugijaksaкarmarerкovluse Anernerub ajunginerub pitsartuninganut.

*14 **Uvangale** кaujimatsiaralloarpapse, кattangutikka, illipse nangmineкtauк ajungitomik illumertaugapse, tamainik illisimavluse, кaiblartigêgungnarluselo.

15 Taimaikalloartose кattangutikka sillasiorviginase aglagvigivapse erкaitiniardluse, saimaneк Gûdemut tunitsivionera pivlugo.

16 Jêsuse Kristusemik kivgartortuksaugama nellojut akkorngænne, Gûdib oкausingit tussarnertut oкâlatigivlugit, nellojut tunnergutauкovlugit кuviagijaujomik Gûdemut, ivjornaititauкovlugillo Anernermut ajunginermut.

17 Nertornauteкarpunga tagva Kristuse Jêsuseme Gûdib pingit pivlugit.

18 Oкâlanermigle sapperajarpunga, Kristuse uvapкut pinialungipat, nellojut nâlektilugit, oкautsinut piniarnernullo,

19 Nellunaikutanut pitsartudlartunut tattamnartunullo, Gûdib Anerningata pitsartuninganut. Taimak, Jerusalemit aularlunga, erкânelo illûnâne Illîriamut tikkidlunga, Kristusib oкausingit tussarnertut oкâlatigilauкpakka tamainut;

20 Piluartomigle oкautsiuik tussarnertunik oкâlajartoromavlunga Kristusib attingata кaujijauvigingitangane, iglolioromananga assima tungaviliorvianut.

21 Imâgle, sorlo aglaksimangmat: Tâpsominga oкautjaulaungitut tækkojomârpât, tussalaungitullo tukкisijomârpât. [Jes. 52, 15.]

*22 **Tamannalo** pitjutigivlugo unnuktunik agviaruteкalauкpunga tikкilaunginapse.

23 Mânnale nellipsaraksaerutigama nunane makkonane, unnuktunigle jârinik кillanâlaurama tikкitsomavluse,

24 Ispaniamut ainiaruma tikкitsomavapse. Issumagama ingergarnimne taikunga tækkojomavluse, illipsingnullo кannilârtauкovlunga, annikitomik кuviasuкattigerкârupse.

25 Mânnale Jerusalemut ainiarpunga, ivjornaitut kivgartorvigijomavlugit.

26 Mazedôniamiut Achajamiullo кunnulugatik tujôtiksanik кattersoilaungmatta, ivjornaitut Jerusalemêtut ikajoromavlugit.

27 Taimaitomik кunnulugatik pinialauкput, taimaglo piniarvigijaksarivait; nellojut illangiutivigigamigit taipкoa tarningita pingit, tagva timib piksanginik tunnitjivigijæksarigalloarpait.

28 Tamanna tagva pinialaurupкo, tujôtiksanik âtsivigilaurlugit, aijomârnimne Ispaniamut apкosaromavapse.

29 Nellungilangale, illipsingnut piguma, pititsomârapse Kristusib okausinginik tussarnertunik saimanartoksoarnik.
30 Kaiblarpapsele, kattangutikka, Nâlegavut Jêsuse Kristuse pivlugo, Anernerublo naglingninga pivlugo, ikajorkattigisinga illungertorluse tuksiarudlunga Gûdemut;
31 Sapputijaukovlunga okpingitunit Jûdêamêtunit, tamakkoalo kivgartôtikka Jerusalemut, ivjornaitunut idluarijaukovlugit;
32 Kingorngagut, Gûdib perkokpanga, tikkerkovlunga illipsingnut kuviasuklunga, nakkokseкattigiluselo.
33 Gûdible ullapirsaijub illagilise illûnase. Amen.

KAPITEL XVI.

Paulusib salutitsininganik.

FÊBELE kattangutivut arnak, illagênik Kenkrêamiunik kivgartortok illipsingnut perkovara.
2 Illipsingnut illaliortaukovlugo Nâlekame, sorlo ivjornaitut illusekartuksaungmatta, ikajorsiuglo suliaksangine tamaine, ikajortaujariakarninga illipsingnut issumagilugo. Tâmnataук unnuktunik ikajulaungmat, uvamniktauk.
3 Priszilla Akvilaselo piniarkattikka Kristuse Jêsuseme salutisigik.
4 Tâpkua niakoêrtautitsomalaukpuk inôsera piulijomavlugo, tâpkoa kujagivâkka, pitônangale, okpertulletauk illûnatik nellojunit pijut.
5 Okpertuttauk tâpkoa iglomiokattingit salutisigik. Salutisiuk Epanêtuse naglidlartara, Achajamiunit okperkârtok Kristusemut.
6 Salutisiuk Marîa, unnuktunik sulidlarlunelo pinialauktok pivluta.
7 Salutisigik Andronikuse Jûniaselo, illâkka kellaksortaukattikkalo, Aposteline nertornartuk, uvamnit okperkârtuk Kristusemut.
8 Salutisiuk Ampliase, nagliktara Nâlekame.
9 Salutisigik Urbane piniarkattivut Kristuseme, Staggiselo nagliktara.
10 Salutisiuk Apellese (ôktorsimanermut) idluartok Kristuseme. Salutisigik Aristobûlusekut.
11 Salutisiuk Herôdio illaga. Salutisigik Narzisusib illangit Nâlekamêtut.
12 Salutisigik Trifêna Trifôsalo, Nâlekame piniarkattartuk.

Salutisiuk Persida naglingnartoк, unnuktunik pinialauktoк Nâlekame.
13 Salutisiuk Rûfuse annerimajoк Nâlekame, tâpsomalo anânanga uvangatauк anânagijara.
14 Salutisigik Asinkrituse, Flegonelo, Hermaselo, Patrobaselo, Hermeselo, кattangutigêllo tâpkonanêtut.
15 Salutisigik Filologuse, Julialo, Nereuselo najangalo, Olimpaselo, ivjornaitullo illûnaita tâpkonanêtut.
16 Saluteкattigêgitse salutimut ivjornaitomut. Kristusib illagêktoкottingita salutipâse.
*17 **Kaiblarpapsele**, кattangutikka, ulloreagisigik akkerartortitsijullo issumaluktitsijullo, ajoкertûtsit illinnialauktapse assiatigôrtut, avileritselo tâpkonangat.
18 Taimaitut Nâlegavut Jêsuse Kristuse kivgartungilât, natjatigle; oкautsinullo ajungitôjârtunut mannigornartôjârtunullo passijæksaungitut ômatingit uivêrivait.
19 Nâletsiarnise tussaumajaungmat tamainut. Tamanna pivlugo кuviasûtigivapse. Pijomavungale, ajungitomut sillatoкovluse, ajortomulle sillatuneкarкonnase.
20 Gûdible ullapirsaijub Sâtanase tullerniarpâ ittikkapse attænnut кillamik. Nâlegapta Jêsusib saimaningata illagilise. Amen.
*21 **Timôteusib** piniarкattima, Lûziusiblo, Jasoniblo, Sosipateriblo illama salutipâse.
22 Uvanga Terziuse, aglangnik ukkuuinga aglaktunga, salutipapse Nâlekame.
23 Gajusib, uvangalo illagêktullo illûnatik tujormiovigijapta salutipâse. Erastusib iglogasæksoarmiut kênaujanginik pairsijub salutipâse; taimaktauк Kuartusib кattangutib.
24 Nâlegapta Jêsusib Kristusib saimaningata illagilise illûnase. Amen.
*25 **Illipsiuguigle** sôngotitsijungnartoк, oкautsinut tussarnertunut oкautigijamnut Jêsuse Kristusemik, (tamakkutigûna nellonalauktoк nellonaerpoк, sillaкsûb pigiarninganit oкautaulaungitoк;
26 Mânnale nellonaersimavoк, nellautaijullo aglanginut issoкangitoкsûb Gûdib perкojanga malliklugo oкautigijaujoк, nellojunut tamainut, okpilerniarкovlugit nâleklutik,)
27 Gûde tâmna sillatujotôjoк nertortaule Jêsuse Kristusikut issoкangitomut. Amen.

Korinteme aglaktaumavut Rômiunut, Fêbiblo okpertoкattigênik Kenкrêamiumik kivgartortab aeksarpait.

PAULUSIB AGLANGIT SIVORLIT KORINTEMIUNUT.

KAPITEL I.

Paulusib ajokertûsinginik issumakarkattigêngnek Kristuseme pivlugo. Kristusib kikkiaktortauninganik okâlanerub pitsartuninganik.

PAULUSE Gûdib pijomajanganut kaikojaumajok, Apostelioкovlugo Jêsuse Kristusemut, kattangullo Sostenese,
2 (Aglakpoguk) Gûdib illagêktokotinginut Korintemêtunut, ivjornaititaumajunut Kristuse Jêsuseme, kaikojaumajunut ivjornaitunut, tamainullo illûnâne tuksiartunut Nâlegapta Kristusib attingane, tâpkoa Nâlegangata uvagullo Nâlegapta (attingane).
3 Gûdib Atâtapta, Nâlekablo Jêsusib Kristusib saimarsautingata ullapirsautingatalo illagilisetôk!
*4 **Gûdimaut** kujalijutigênarpapse, Gûdib saimarsautâ pivlugo, tunnijaujok illipsingnut Kristuse Jêsusikut;
5 Tâpsomunga akluititaugapse tamainik, ajokertûtsinik tamainik, illisimanerniglo tamainik.
6 Sorlo Kristusib ajokertûsingit tungavekadlarmatta illupsingne.
7 Taimaglo ajoksangilase tunnergutit nelînik, nerriukposelo Nâlegapta Jêsusib Kristusib sakkeromârninganik;
8 Tâpsoma sokkosijuitiniarivâse naggatiksamut pidlaraksausuerkovluse Nâlegapta Jêsusib Kristusib uvlungane.
9 Gûde okpernarmat, tâpsomunga kaikojaumavose Erningata Nâlegapta Jêsusib Kristusib illagêngninganut.
*10 **Kaiblarpapsele** kattangutikka, Nâlegapta Jêsusib Kristusib attingane, illûnase adsigêktunik okausekarkovluse akke-

rartortigêrkonnaselo; illagêtsiaritsele adsigêktunik issumakarluse erkarsautekarluselo.

11 Kloesikunut kaujititaugama, kattangutikka, illinganipsingnik, akkerartortigêkapsegôk.

12 Tamannale okautigivara, illapse illangat okarmat: Pauluse illagivara; aipanga: Apolluse illagivara; pingajuat: Kêfase illagivara; sittamangat: Kristuse illagivara.

13 Kanôk? Kristuse tagva aviksimanerkâ? Pauluse senningajolingmut kikkiaktortauva pivlusê? baptitauviselônêt Paulusib attinganût?

14 Gûde kujagivara baptisilaunginama nelipsingnik, Krispusemik Gajusemiglo kissêngnik.

15 Okartokarkonnago, attimnut baptisilaurama.

16 Stefanusible iglomiokattingit baptilaurivakka; assinginik baptisilaungmangârma nellovunga.

17 Kristusib baptisijartorkolaungimanga, okautsinigle tussarnertunik okâlakovânga; okautsit sillatojut attortaililugit, Kristusib kikkiaktortaumaninga ivlerijaujungnaerkonnago.

*18 Okâlaneк (Kristusib) kikkiaktortauninganik sillainiovok assioniartunut; uvaptingnulle piulijauniartunut pitsartuniovok Gûdemit.

19 Aglaksimangmat: Illisimajut illisimaningit piojungnaertitsomavakka, sillatojullo sillatuningit pêromavakka. [Jes. 29, 14.]

20 Nauk sillatujût? nauk aglangnik illisimajût? nauk sillamik mattominga kiglisiniartût? sillaksûb mattoma inungita sillatuningat Gûdib sillaitilaungilâ?

21 Sillaksûb inungita sillatunermingnut Gûde illitaringimatsuk sillatuningane; Gûdib idluarivâ, okautsitigut sillaitôjârtutigut piulijomavlugit okpertut tamakkonunga.

22 Jûdit nellonaikutanik pijomangmatta, Grîchillo illisimanermik apperkutekarmatta.

23 Uvagulle Kristuse kikkiaktorsimajok senningajolingmut okautigivavut Jûdit sinnaungajutigijangat, Grîchillo sillainarasugijangat.

24 Kaikojaumajunulle, Jûdinullo Grîchinullo, Kristuse okautigivavut, Gûdib pitsartuninga Gûdiblo sillatuninga.

25 Gûdib sillaitôjârninga sillatunersaungmat inungnit; Gûdiblo sangêtôjârninga pitsartunersaungmat inungnit.

26 Kattangutikka, kaikojaumanise nautsertorsiuk, uviningmit illisimajut unnulungilat, pitsartujuttauk unnulunginivut, nâlegaujuttauk unnulunginivut kaikojaumajut.

27 Silaksûble inunginut sillainasugijaujut Gûdib annerivait, sillatojut kangusuktitsomagamigit; sillaksûblo inunginut sangênasugijaujut Gûdib annerivait, pitsartujut kangusuktitsomavlugit.

28 Nachonartullo silaksûb inunginut, nachogijaujullo piungitullo Gûdib annerivait, piojungnaertitsomavlugit piojorijut:
29 Uvinik (inuk) attauserlônêt nertôtiksakarkonnago tâpsoma sângane.
30 Tâpsomûnale illipse Kristuse Jêsusemêpose; tâmna Gûdib illisimajutiksangortipâ uvaptingnut, idluarsijutiksangordlugolo, ivjornaijutiksangordlugolo, piulijaujutiksangordlugolo.
31 Taimailerkovlugo, sorlo aglaksimangmat: Nertoromajub Nâlegak nertorutigiliuk. [Jer. 9, 23.]

KAPITEL II.

Paulusib ajokertuiningata kiblingnarninganik.

UVANGALO kattangutikka, tikkinapse okâlavigijartorluse Gûdib ajokertûtânik, okautsit sennamatsiartut sillatojoksuillônêt attulaungilakka.
2 Sumiglônêt akkunapsingne kaujimanasugilaungilanga, Jêsuse Kristusemik kikkiaktorsimajomik kissianik.
3 Sangêtoksôvlungalo erksilarmalo sajudlalarmalo najulaukpapse.
4 Okautsimalo ajokertûsimalo inuit illisimajut okausingit kajungersarnartut attulaungilait, Anernermigle pitsartunermiglo sakkijârtitsilaukput.
5 Okpernise tunganilijaukonnago inuit illisimaninginut, Gûdible pitsartuninganut.
*6 **Okautigijavulle** illisimaniogalloarpok nâmaksijunut; sillaksûb mattoma illisimaningaungitok, sillaksûb mattoma angajokângitalônêt, nunguniartut.
7 Gûdible illisimaninga ijersimajok nellonartorlo okautigivavut; tamanna Gûdib sillaksoakarkârtinnago perkolaukpâ ânanausijaujutiksaptingnut.
8 Silaksûb mattoma angajokângita, attautsiblônêt, tamanna illitarilaungilât; illitarilaurunitsuk, Nâlegak ânanaujoksoak kikkiaktorajalaungilât senningajolingmut.
9 Sorlole aglaksimangmat: Ijib attautsiblônêt takkolaungitanga, siutiblo attautsiblônêt tussalaungitanga, inûblo attautsiblônêt ômatingata issumagilaungitanga, tamanna Gûdib âkiksulaukpâ nagliktiminut.
10 Uvaptingnulle Gûdib nellonaertilaukpâ Anernerminut. Anernerub kiglisiniarmagit tamaita, nellonartuttauk Gûdib ittiningit aglât.
11 Inuit neliat kaujimavâ inûb illuanêtomik? inûb anerninga tâpsoma illuanêtok kissime (kaujimavok). Taimaktauk

кaujimajoкanginivoк Gûdib illuanêtomik, Gûdib Anerninga kissime (кaujimavoк.)

12 Uvagulle sillaкûb anerninganik pingilagut, Anernermigle Gûdemit pijomik; кaujijungnarкovluta Gûdemit tunnergusiaptingnik.

13 Tamakkoalo oкautigivavut, oкautsinuungitoк inuit sillatuningita ajoкertûsingit malliklugit; oкautsinulle Anernerub ajunginerub ajoкertûsingit malliklugit; Anernerub pingit oкautigivlugit oкautsinut anernilingnut.

14 Inûb ingergarme Gûdib Anerningata pingit tukkisingilait; sillainasugællugillo illitarijungnangilait; kiglisiniartaujariaкarmatta anernikut.

15 Anerneliuble tamaita kiglisiniarpait, assiminut kiglisiniartaunane.

16 Kiale Nâlekab issumanga illisimavaûk? kialônêt ajoкertorniarpaûk? Uvagulle Kristusib issumanganik peкarpogut.

KAPITEL III.

Kristusib tunganartotôninganik.

UVANGALO кattangutikka, illipsingnut sorlo anernilingnut oкâlajungnalaungilanga; uviniliojunulle Kristuseme nutaккanut sorlo (oкâlalauкpunga).

2 Immungmik immilauкpapse, nerкemik pinnase; ajorapsiuk taipsomane, sulle mânna ajorivasse;

3 Sulle uviniliogapse. Illapsingnik annerutsigapse, aivadlalapselo, akkerartulapselo, uviniliongilasê, inuit illusinginik attorluse?

4 Illase oкarmat: Pauluse illagivara; assiale: Apolluse illagivara, uviniliongilasê tagva?

5 Pauluse kinauvâ? Apolluselo kinauva? Kivgauvuk, tâpkungnûna okpertungortitauvose, sorlo Nâlekab attunit tunnitsivigilaungmagik.

6 Uvanga (perorsiaksanik) illijilauкpunga, Apolluse immermik kovisilauкpoк, Gûdele perortitsilauкpoк.

7 Illijijoк tagva, immermiglo kovisijoк tamarmik sullingilâк, Gûdele perortitsijôvoк kissime.

8 Illijijorle immermiglo kovisijoк adsigêkpuk. Tamarmik attunit akkilertaujomârpuk piniarningit malliklugit.

9 Gûdib uvagut ikajorкattigingmattigut; illipsele Gûdib perorsêveкottigivâse, Gûdiblo igloliarimavâse.

10 Uvanga tungaviliulauкpunga, igloliortotut sillatujotut, Gûdib saimanerminik pingmanga; кânganulle assiga iglolioler-

poк. Tamattomungale igloliortut кammalerlît кanoк igloliormangârmik.
11 Tungavingmik assianik illijijoкarungnangilaк ômangat illimajomit, tagva Jêsuse Kristusemit.
12 Tungavingmulle tamattomunga igloliortoкarpat Goldemik, Silberemiglônêt, ujarкaniglônêt pivianartunik, кejungmiglônêt, ivingniglônêt, iviksukaniglônêt,
13 Illûnatik sennaningit nellonaromâtsangilat; uvlub (tikitsomârtub) saккertitsomârmagit; ikkomamut nellonaertitaujomârmatta, illûnatiglo sennaningit кanoк illingangmangâta, ikkomab ôktoromârpait.
14 Tamattomunga igloliortub sennaninga aulangipat, tâmna akkilertaujomârpoк.
15 Neliatale sennaninga ôkpat piksaerutjaujomârpoк; nangminerle piulijaujomârpoк, ikkomamut pigalloardlune.
*16 **Gûdib** iglogingmasse, кaujimangilasê, Gûdiblo Anerningata innigingmasse?
17 Gûdib iglunganik asseroijoкarpat, tâmna Gûdib asseroromârivâ; ivsornaingmat Gûdib iglunga, tamædja illipse.
18 Neliat uivêriniarane nangminerminik; illase sillatonasugigune nangminerminik, tâmna sillaitungorle sillame tamattomane, sillatolerкovlugo.
19 Silaкsûb mattoma sillatuninga sillainiongmat Gûdib sângane. Aglaksimangmat: Sillatijut tâpsoma anguvait sillatuningine. [Hiobe 5, 13.]
20 Amatauк: Sillatojut erкarsautingit Nâlekab кaujimavait, piungitoкsôngmatta. [Img. 94, 11.]
21 Taimaimat кinalônêt inungmik nertûteкarniarane. Tamaita pigigapsigik,
22 Pauluselônêt, Apolluselônêt, Kêfaselônêt, sillaкsoarlônêt, inônerlônêt, toккonerlônêt, nelliusimanerlônêt, nelliutsomârnerlônêt; tamaita pigivasse.
23 Illipsele Kristusib pigivâse; Kristusele Gûdib pigivâ.

KAPITEL IV.

Gûdib кivgangit ajoкertuijut, кanoк nautsertoraksaungmangâta.

INUIT illûnatik imâк issumaкarvigilitigut, Kristusib кivgaringmattigut, pimaklertôgaptalo Gûdib pinginik nellonartunik.
2 Tagvale pimaklertit assianik nautsertortaungilat, nellâgôrlutik naipitaujuksauvlutik кissiane.
3 Illipsingnulle assipsingnullônêt, tagva inuit erкartuiningi-nut, erкartortauguma, tamanna erкasûtigingilara; nangminimnik erкartunginivunga.

4 Uvamnik aulajingikalloarama sumik; tamannale pivlugo idluartitaungikalloarpunga; Nâlegarle, tâmna erkartuijôvok uvamnik.

5 Taimaimat erkartuiniarase nelliuterkârtinnago, Nâlegak tikkitsiarilugo; tâpsoma târtome ijertorsimajuttauk sakkertitsomârmagit kaumajomut, ômatille erkarsautingit nellonaeromârpait; taimailerpat, illûnatik attunit nertortaujariakarnitik pigijomârpait Gûdemit.

6 Tamakkoale, kattangutikka, okautigivakka, uvangalo Apolluselo pitjutigællunuk, pivluse; illiniarkovluse uvaptingnit, neliallônêt ajunginersaunasugerkonnago, mânna aglaksimajomit; illapse illangænnik piojorijokarkonnago (ajokertuijut) illangat pivlugo, assia akkerartorlugo.

7 Kia ajunginersautipâtit? sumigle pekarkêt tunnergusiaringitarnîk? mattomingale tunnitsiviogavit, sôg nertôtivêt illingnik, tunnitsiviongitotut-idlutit?

8 Kâgungnaerêrpose, akluilerêrpose, uvagut attorata attaniotivose; attanioterkojominadlarposelo illipse, uvaguttauk attanioterkovluta illagivluse.

9 Issumavungale, Gûdib Aposteliojogut inukullônerpângotilaungmattigut, sorlo tokkotaksatuinait. Mittautigijaksangolerapta sillaksoarmiunut, Engelinullo, inungnullo.

10 Kristuse pivlugo sillaitotun-ipogut, illipsele sillatovose Kristuseme; uvagut sangêpogut, illipsele pitsartuvose; illipse ânanaudlarpose, uvagulle nachogijauvogut.

11 Mânna tikkidlugo kâlaptalo immerukpogut annorâkaratalo, annaulertaulaptalo, saksârtutitullo-ipogut.

12 Katsungailuta sennavogut aggaptingnut (piksaptingnik). Suadlartaujarangapta, saimaivogut; unangmijaujarangapta, kenuersârpogut; mittautigijaujarangapta, mannigôtijunik okausekarpogut.

13 Sanniktut-ipogut nuname uvlomemut tikkiluta, piunginerpâkutauvluta inungnut tamainut.

*14 **Tamakkoninga** aglangitunga kangusuktitsomavluse; erkaitinasuarpapsele kittorngaptut nagligijaptut.

15 Zehn tausendinik ajokertuijokarajaralloarupse Kristuseme, unuktunik atâtakangilase; okautsinut tussarnertunut kittorngiarilaurapse Kristuse Jêsuseme.

16 Taimaimat kaiblarpapse: uvamnik mallikteoniaritse!

17 Tamannalo pivlugo Timôteuse tillilaukpara illipsingnut tagva erneia naglingnartok nertornartorlo Nâlekame; tâpsoma erkaitiniarpâse ajokertûtimnik Kristuse pivlugo, sorlo illûnâne, illagêktune illûnaine ajokertuivakkama.

18 Illangille piojoridlarput, tikkiniarasuginanga illipsingnut.

19 Nâlekable perkoppanga, tikkitsomavapse kilamik, piojorijullo okausingit kiglisiniaromanagit, pitsartuningille.
20 Gûdib nâlegauvinga okautsituinarnut pingimmat, pitsartunernulle.
21 Sumik pijomavisê? Issakautelijarlungalônêt, naglingnekarlungalônêt anernekarlungalo kennuêtomik tikkituksauvîk illipsingnût?

KAPITEL V.

Inûb ajortullidlalaukub pidlartauninganik. Ajokertûtsinik, taimaitut avitaksat kanok illagênut piniarviojuksaungmangâta.

ILLÛNÂNE tussaumajaudlarpose, ajortullijokarpogôk akkunapsingne, ajortullinermiglo taimaitomik aglât nellojullônêt kaujimangitangænnik, illangata atâtame nullianga nulliaringmago.
2 Illipselo piojoridlarpose, kiksautiginersarilaurnagolo, taimailiortok avitisârlugo illipsingnit.
3 Uvangale apsimagalloarlunga timipkut, anernipkulle najorluse, taimailiortok erkartorêrpara, sorlo najorluse, imâk:
4 Nâlegapta Jêsusib Kristusib attingane, kattimavipsingnêdlunga anernipkut, Nâlegavut Jêsuse Kristuse pitsartutigællugo,
5 Tunnilugo taimna Sâtanasemut, uvinik asserortaukovlugo, tarne piulijaukovlugo Nâlekab Jêsusib uvluksangane.
*6 **Kertornautiksase** ânanaungilak. Kaujimangilase, sêrnarsautiarsûb kakkôjaksak illûnât sêrnartingmago?
7 Taimaimat sêrnarsautitokak pêjarsiuk kakkôjaksatângorkovluse, sorlo sêrnartuksaunginapse. Saugârsukarmigaptatauk makkiviksiorutiksamik, tagva Kristusemik pivluta tokkotaujomik.
8 Taimaimat uvloksiorta sêrnarsautitokameungitok, sêrnarsautekaratalo ajornermik takkormôrnermiglo; kakkôjaksaulertale sêrnarsautekangitomik ivjornailuta miksekârlutalo.
*9 **Aglagvigilaukpapse** aglangne, ikligunermik attortut illagijæksaringinapsigik.
10 Ikligunermik attortut, pijomatudlartullônêt, arktaijullônêt, Gûdeungituniglônet kivgartortut sillame mattomane okautigitsangilakka; sillamit mattomangat kemmâjuksaunajarpose, tamakkoa pigupkit.
11 Mânnale aglagvigilaukpapse, taipkoa illagijaksæringinapsigik, imâgle: Kattangumik taijaujomajok assiniarteokpat, pijomatudlartiokpallônêt, Gûdiungituniglônêt kivgartortiokpat, mit-

tautiksarsiorteokpallônêt; tallateokpallônêt arktaijiokpallônêt taimailiortok nerrekattigijaksaringilasse aglât.

12 Assiptingnêtut (okpingitut) susiorvigijaksarivakkâ, erkartortaukovlugit uvamnût? erkartuivangilasê uvaptingnêtunîk (okpertunik)?

13 Assiptingnêtulle Gûdib erkartoromârpait. Ajortullijok illagêngnipsingnit aviksiuk.

KAPITEL VI.

Paulusib innerterininganik, akkerartortokarpat, nellojut sângænne passiklerkonnagit illamingnik.

ILLAPSINGNUT patsitiksakarupse, kanok passitigijungnarpisigîk idluangitut (nellojut) sângænne, ivjornaitut sângænne pinnasê?

2 Kaujimangilasê, ivjornaitut erkartoromârmagit sillaksûb inungit? Sillaksûble inungit erkartortaujomârmatta illipsingnut, pijariakinersanik erkartuijungnangilasê?

3 Kaujimangilasê, Engelit erkartoromâraptigik? nunab pingit tagva piluardlugiungitôk?

4 Illipsele patsitiksakarangapse nunab pingit pivlugit, illagêktune nachogijaujut erkartuijungortipasse.

5 Taimak okartuksauvunga kangusûtiksapsingnut. Attautsemiglônêt sillatojomik illipsingnêtokangilâk? Erkartuijungnartokangilarlônêt kattangutib passiklerninganik kattangutiminût?

6 Kattangulle akkerartorpok kattangutiminut, okpingitut tækkoænne aglât.

7 Tamattominga angijomik tammarêrpose, akkerartortigêkapse. Sôg idluitulliviojomangângilâse? sôg perkutaertaujomangângilasê?

8 Idluitullidlarposele, perkutaernilapselo, kattangutise aglât taimailiorvigivasse.

*9 **Kaujimangilaselônêt**, idluangitut Gûdib nâlegauvinga kingormgutiniangimatsûk? Uivêrijauniarase; ajortullijullônêt, Gûdeungituniglônêt kivgartortut, nulliarêngnermiglônêt asseroijut, ikliguktullônêt, nukapitjaniglônêt uivêriklertut,

10 Tigliguillônêt, pijomatudlartullônêt, tallatullônêt okauserludlartullônêt, arktaijullônêt Gûdib nâlegauvinganik kingormgujiniangilat.

11 Taimailiulauktut illapse illangit; ubvarsimavlusele ivjornatisimavluselo idluartisimavose, Nâlekab Jêsusib attinganut Gûdiptalo Anerninganut.

*12 **Tamainik** pijungnarpunga, illangille attornangilat. Tamainik pijungnarpunga, kippalôtitaujomangilangale sumut.
13 Nerkiksat illingavut natjangnut, natjaglo illingavuk nerkiksanut. Gûdible tâpkoa tamaita attorungnaerkojomârpait. Timele ajortullinermut illingajuksaungilak, Nâlekamulle, Nâlegarlo timemut.
14 Gûdible Nâlegak tuppaktilaukpâ, uvagullotauk tuppaktitsomârivâtigut pitsartunerminut.
15 Kaujimangilasê, Kristusib timise avatigingmagît? Kristusib avatingit tagva attoraksarivakka ajortullinermût? Taimaitsangilak.
16 Kaujimangilaselônêt, anguniartomut ungajub tâmna timekattigingmagô? Tâpkoagôk magguk uvinioniarmannik attautsemik. [1 Mos. 2, 24.]
17 Nâlekamulle ungajub tâmna anernekattigivâ.
18 Assiniarnek ulloreagisiuk. Inûb idluitullininginit illûnatik timingata avatâne pivut, assiniartorle ajortullivok timiminik asseruidlarlune.
19 Kaujimangilaselônêt, Anernerub ajunginerub illupsingnêtub timise iglogingmagît? tâmna Gûdemit pivasse, illipsingniglo nangmineringilasse.
20 Akkitudlartomik pissiangomagapse: taimaimat Gûde nertorsiuk timipsingne tarnipsingnelo, Gûdib tamakkoa perkutigingmagit.

KAPITEL VII.

Nulliarêngnek pivlugo Paulusib kioninganík.

AGLALAUKTASELE uvamnut pivlugit kiovunga: Idluarpok inungmut, arnamik aktuingikune.
2 Assiniarnerle pitjutigællugo angut nangminerijaminik nulliakarle, arnarlo nangminerijaminik uekarle.
3 Angutib nulliane illannersârvigiliuk, arnabtauk uine taimailiorvigiliuk.
4 Uilik timiminut attaniungilak, uingale; taimaktauk nullialik timiminut attaniunginivok, nulliangale.
5 Avisârtokarniarane aiparminit; kissiane tamaptik sivikitomik pijomavlutik issumakarkattigêkuptik, nerritailinermut tuksiarnermullo piviksakarkovlutik; ama kattingmigitik, Sâtanasemut ôktorluktaukonnatik, ikliguktailinek ajorapsiuk.
6 Tamannale naglingnermut okautigijara, perkojautilugo pinnanga.
7 Inuille tamaita uvaptun-erkojomagalloartakka; illûnatigle

ingmigôlingajomik tunnitjiviovut Gûdemut, illangat imâk, illangat taimak.

8 Aipaкangitulle uigarnerillo imâk oкaupakka: Uvaptunikunik, nâmagajarpoк tâpkonunga.

9 Aipaкanginerle ajorunitsuk, aipatârlît; aipaкarneк idluarnersaungmat, ikligudlarnermit.

*10 **Nulliarêlle** uvangaungitub, Nâlekable perкovait, uilik uiminik кemmaiкonnago.

11 Kemmakuniugle uitârtuksaungilaк, uinelônêt saimarsarlugo piliuk. Angutiblo nulliane avitæksaringilâ.

12 Assingille uvanga oкaupakka Nâlegaungitub: Okpertoк okpingitomik nulliaкarune, taipsomalo najuênaromakpago, avitæksaringilâ.

13 Arnaкtauк okpingitomik ueкarune, taipsomalo najuênaromakpago, avitæksaringilâ.

14 Okpingitoк angut nulliaminut ivjornailingmat, arnaкtauк okpingitoк uiminut ivjornailivoк. Taimaingipat, кittorngase ivjornarajarput; mânnale ivjornaiput.

15 Okpingitorle avitsomagune, avile! Okpertoк angullônêt, arnarlônêt, taimaitoкarpat, кellaksorsimangilaк. Ullapirsautekarкovlutale Gûdib каiкolauкpâtigut.

16 Igville arnaк, ômât, uit piuliniarmangângne, каnoк каujimavît? Igvillônêt angut, nulliat piuliniarmangângne, каnoк каujimavît?

17 Illûnatigle attunit inôniarlît, sorlo Gûdib illingatilaungmagit, sorlolo Nâlekab attunit каiкolaungmagit. Tamattominga illagêne illûnaine perкojivunga.

18 Kippimavlune каiкojaumajub кippimaneк malligaкsarivâ. Kippimaluganelo каiкojaumajoк кippijauniarane.

19 Kippimaneк attungilaк, кippimanginerlo attunginivoк; Gûdible perкojangit nâlektaujariaкarput.

20 Inugle каnoк illingalaungmangât каiкojautillugo, taimaitsainarle!

21 Kivgautillutit каiкojaumaguvit, tamanna issumajârutiginago pît; кivgaujungnaerungnaruville, taimaingârit.

22 Kivgautillugo каiкojaumajoк Nâlekame, tâmna Nâlekab кivgaujungnaertipâ; taimaкtauк кivgautinnago каiкojaumajoк Kristusib кivgarivâ.

23 Akkitudlartomik pissiangovose; кivgauniarase inungnut.

24 Illûnase каttangutikka, attunit, каnoк illingalaungmangâpselônêt каiкojautilluse, taimaidluse Gûdemêtuaritse.

*25 **Uigasuille** pivlugit perкojaкsilaungilanga Nâlekamit; issumagale annipara, Nâlekamut nâpkigijaulaurama, nelâgôrкovlunga.

26 Mânna tagva idluarasugivara, nelliutub tamattoma кap-

pianarninga pivlugo, inungmut idluarmat, taimailingatuinarpat (aipakarane).

27 Nulliamut kellaksorsimaguvit, kellarutjârasuarniarnak! nulliakangikuville, nulliaksarsiorniarnak!

28 Nullianikkuville, idluitullingilatit; uigasuglo uinikkune, idluitullinginivok. Taimaitulle timikut kappianarnekarniarput. Taimaitaukojomangigalloarpapse.

29 Mattomingale okautjivunga, kattangutikka, nelliutok sivikipok. Ama imâk issumaga: Nulliaggit nulliakangitutitunilerlît; keajullo keangitutitut;

30 Kuviasuktullo kuviasungitutitut; pissiniartullo perkutekangitutitut;

31 Sillaksûblo mattoma pinginik attortut, attornerlungniarnagit; sillaksûb tamattoma illinganinga nungujomârmat.

32 Issumagivapsele issumajârkojomanase. Aipakangitub Nâlekab pingit issumagivait, Nâlekab idluarijanganut illingajomavlune.

33 Aipagguble nunab pingit issumagivait, nulliaminut idluarijaujomavlune.

34 Uiggillo uigasuillo adsigêngilat. Uekangitub Nâlekab pingit issumagivait, ivjornaitsomavlune timimigullo anernermigullo. Uigguble nunab pingit issumagivait, idluarijaujomavlune uiminut.

35 Tamattomingale okarpunga, illipsingnut idluarmat; napperomavluse pinnanga, kissianele idluarkutaungmat, Nâlegarlo kivgartutsainarlugo ullapitaukonnase.

36 Illapsele illangata idluarasugingikuniuk panningme uekangininga, inumariotsiartillugo, taimâglo pijariakarkôrpat, issumaminik pile; idluitullingilak; taimaitut uiniglît.

37 Kinale ômamigut kajusimagune, (agviarutekarane issumaminik piniarungnarame); ômamine issumasimagune (pannine) uigasuk aipaitôkovlugo, idluartomik pivok.

38 Taimak uiniktitsijok idluartomik pivok; uiniktitsingitorle idluarnersamik pivok.

39 Arnab perkojat nâlengniariakarpait, uine inôtillugo; uingale tokkokpat, issumaminik pituinariakarpok uiniklune pijomajaminik; kissianele Nâlekame piniartuksauvok.

40 Pilloringnersaujorle, taimailingatuinarpat (aipakarane,) issumaga malliklugo. Uvangaletauk Gûdib Anerninganik pekarasugivunga.

KAPITEL VIII.

Gûdeungitunut tunnergutinik.

„GÛDEUNGITUNULLE tunnergutit pivlugit ĸaujimavogut, illûnata illisimagapta.“ Illisimanek pijorititsivok, naglingnerle âĸiksoivok.

2 Illisimanasugijoĸarpalle sumik, tâmna ĸaujimangilaĸ sulle ĸaujijariaĸarnerminik ĸanok.

3 Gûdemigle nagligosuktoĸarpat, tâmna illitarijauvok tâpsomunga.

4 Gûdeungitunut tunnergutinik nerrinek pivlugo ĸaujimavogut tagva, Gûdeungitok nuname sunautsangimat, Gûdeĸangimallo attausetôjub assianik.

5 Gûdinik taijaujoĸaralloarpok ĸilangmelônêt nunamelônêt; Gûdit (taimaitut) unnungmatta, Nâlekallo unnungmatta.

6 Taimaigalloartillugo, attausênarmik Gûdeĸarpogut, Atâtamik; tâpsomangat illûnamatsiatik pivut, uvagullo tâpsomanêpogut; attausênarmiglo Nâlegaĸarpogut Jêsuse Kristusemik, tâpsomûna illûnamatsiatik pivut uvagullo tâpsomûna.

7 Illûnatigle attunit tamattominga illisimangilat. Illangit sulle issumajâdlarlutik Gûdeungitut pitjutigællugit, Gûdeungitunut tunnergutaunasugijamingnik nerrivut; tamattomungalo issumangit sujuktauvut, sangêngmatta.

8 Nerĸele idluarutigingilavut Gûdib sângane. Nerrinivut pivlugo idluarnersauniangilagut, nerringinivullo pivlugo idluinersauniangilagut.

9 Udjertuleritsele, kivgaunginise tamanna apôtiksaulerĸonnago sangêtunut.

10 Igvit illitarsineĸartotit, neliata takkogunitit nerrimârvingme iksivatillutit Gûdeungitub iglungane, tâmna sangêname, issumamigut kajungersartaulingilâĸ, nerrilune Gûdeungitunut tunnergutinîk?

11 Kattangutib tagva sangêtub, Kristusib toĸĸotigijangata, illitarsinît asserorutiginiarpâ.

12 Taimagle idluitulligupse ĸattangutigênut, killerdlugillo sorlo issumangit sangêtut, tagva Kristusemut idluitullivose.

13 Taimaimat nerĸe ĸattangutima sinnaungajutigikpago, nerĸemik nerrijomanajatsangilanga, ĸattangutimnut sinnaungajutaujomananga.

KAPITEL IX.

Ajokertuijut issumagijaujariakarningœnnik pilksanginik. Taimaigalloartillugole, Paulusib akkilertaujomangininganik sangêtut pivlugit. Niakôtiksab asserojuitub pinasuartaukojauninganik.

APOSTELEUNGILANGA? kivgaujungnaingilangâ? Nâlegavut Jêsuse Kristuse tækkolaungipigô? Illipse sennamajigingilapsinga Nâlekamê?
2 Assipsingnut Aposteliungikuma, illipsingnut Apostelio-vunga; Apostelionimnut nellunaikutauvose Nâlekame.
3 Tamædja akkiornera erkartortimnut:
4 Nerrijuksaungilagût immertuksaunatalô?
5 Nullialijartuksaungilagût arnamik kattangumik, Apostelititut assiptitut, Nâlekablo kattangutingititut, Kêfasetullo?
6 Uvangalo Barnabaselo kissimnuk taimak pijungnangilagûk?
7 Kina sorsugiartorlune kivgartorka, attorniartane nangminek pissiarilugit? kina Wainiliksamik perorsêviliorka, perorsiangita illanginik nerrinanê? kinalônêt nergjutinik pairsiva, êsinanelo nergjutit tâpkoa immunginîk?
8 Inûb illusinga attordlugo taimak okâlavîk? perkojat taimaitunik okausekanginivât?
9 Môsesib perkojangine aglaksimangmat [5 Môs. 25, 4.]: „Ivjarusêjuksaungilatit tuktuvangmik (sullugainernik) tullertomik.“ Tuktuvait (kissêta) Gûdib issumagivagît?
10 Ubvalo mattominga piluartomik uvagut pivluta okâlalaungilâk? Aukak, uvagut pivluta aglaksimangmat. Poagrejartok (ivjomik) poagrejartuksauvok nerriuklune, sullugainerniglo kadjuktok nerriuklune kadjuktuksauvok.
11 Anernerub pinginik karngasuigapta illipsingnut, timipse attoræksanginik illangaigupta, angiluarkâ?
12 Assivut taimaitomik perkojijungnarpatta, illipsingnik, uvagut pijuksaunersaungilagût? Uvagulle perkojinermik taimaitomik attulaungilagut; sunatuinaille kamagingilavut, agviarutiksalioromanata Kristusib okausinginut tussarnertunut.
13 Kaujimangilasê kivgartortut ivjornaitovingme nerrivangmatta ivjornaitoviub pinginît? Altaremelo kivgartortut Altarib kânganut illijaujut illangerpangmagît?
14 Taimaktauk Nâlegak perkojilaukpok, okautsinik tussarnertunik okâlajut okautsinut tussarnertunut inôgutiksarsijuksaungmatta. [Mat. 10, 10. Luk. 10, 7.]
15 Tamakkoningale attulaungimarikpunga. Taimailiorviojo-

mavlungalo tamattominga aglanginivunga. Tokkojomangârpunga nertornautiksamnik aksârtaunermit.

16 Okautsit tussarnertut okâlatigigapkit, nertortuksaungilanga uvamnik; taimailiortuksaungama. Kappianarmêk uvanga, okautsit tussarnertut okâlatigingikupkit.

17 Kunnunanga okâlaguma, akkilertaujomârpunga; kunnugalloarumale, piniarnermik tamattominga perkojauvunga.

18 Sumik tagva akkilertauniarpîk? Imâk: Okautsit tussarnertut Kristusemik okâlatigigapkit, taimailiorpunga akkilertaukojinanga; attornerlugomanago kivgaunginera okautsit tussarnertut pitjutigællugit.

*19 **Inungmik** nâlegaksakangigalloardlunga, uvamnik kivgautitunga tamainut, unnuksititsomavlugit (okpertuksat).

20 Jûdine Jûditun-ipunga, Jûdit idluarserkojomavlugit. Perkojalingne perkojaliktun-ipunga, idluarserkojomavlugit perkojaggit.

21 Perkojakangitune perkojakangitotun-ipunga, idluarserkojomavlugit perkojakangitut; Gûdib sângane perkojaliungitsangigalloardlunga, Kristusible perkojangit nâlekpakka.

22 Sangêtune sangêtotun-ipunga, sangêtut idluarserkojomavlugit. Illûnainut adsionasuarpunga illûnâne, illangillônêt illûnainit piuliniaromavlugit.

23 Okautsille tussarnertut pivlugit taimailiorpunga, nangminek illangiubvigijomavlugit.

*24 **Kanjimangilasê**, akpalliutivingme akpangerkattautijut, illûnatik akpangeralloarmatta, attausênauble pivianartok (ajugaujub pijaksanga) pivâ? Akpangerniaritse tagva, tigulugo tâmna.

25 Ingiakattautijulle illûnatik assianik pinasuangilat; ipkoale niakôtiksak asserorniartok pijomavlugo, uvagulle asserojuitomik piniarpogut.

26 Taimaimat akpangerpunga maungatuinaungitok; sorsukpungalo sorlo sillatuinarmut issakailunga pinnanga.

27 Timigale aktorsartidlarlugo kivgautipara, assimnut okâlajunga nangminek egitaksaujomananga.

KAPITEL X.

Paulusib kaiblarpait okpertut, Israêlititut nâlelaungitutitut ilerkonnagit; Gûdiungitunik Sâtanasemiglo kivgartorkonnagit, kattangutillo sangêtut sinnaungatitaukonnagit.

ERKAITITSOMAVAPSELE kattangutikka, atâtagijavut illûnatik nuvujab attânêlaungmatta, illûnatiglo imakut pissulaukput;

2 Illûnatiglo Môsesemut (illingavlutik) baptitaulauĸput nuvujamelo imânelo.
3 Illûnatiglo adsigêktomik nerĸiksamik anernelingmik nerrilauĸput;
4 Illûnatiglo adsigêktomik immiksamik anernelingmik immilauĸput; ĸairtomille anernelingmik pijomik immilauĸput, tâpsoma mallingmagit; ĸairtoĸ tâmna Kristuseolauĸpoĸ.
5 Unnuktulle tâpkonangat Gûdib ĸuviagilaungilait; taimaimat inôjungnaertitaulauĸput inuĸajuitome.
6 Tamadjale ulloreasûtiksarivavut, ajortomut ikligueonnata, taipkutitunaĸ ikliguktutitut.
7 Gûdeungitullo nâlengniarassigik taipkoa illangititut, sorlo aglaksimangmat: Inugiartoĸsuit ingilerput nerrimârlutik, immilarmiglo, nikovilerpullo oĸigêserdlutik. [2 Mós. 32, 6.]
8 Assiniaratataueĸ, sorlo taipkoa illangit assinialaungmatta, 23,000 illo toĸĸolauĸput uvlorme attautseme.
9 Kristusemiglotauĸ ôktorniarata, sorlo taipkoa illangita ôktulaungmatsuk, ĸuglugiarâlungnullo toĸĸotaulauĸput.
10 Avamudlarasetauĸ, sorlo taipkoa illangit avamudlarmatta asserorsaijomullo toĸĸotaulauĸput.
11 Tamakkonungale tamainut pijauvut taipkoa, erĸaumajæksauniarĸovlugit; aglaksimagivuttauĸ, innertertauĸovluta uvagut, sillaksûb uvlungita kingorlingine inôjogut.
12 Taimaimat issumamigut nangerasugijoĸ, kammalerle ochoĸonnane.
13 Assianut ôktorluktaungilase sulle, inuit attorpaktanginut kissiane; Gûdible nertornarlune ôktortauĸoniangilâse ajortapsingnik; ôktorlungnartorle imâk naggaserniarpâ asserortauĸonnase.
*14 **Taimaimat** nagliktakka, Gûdingoanik (Gûdeungitunik) kivgartorneĸ ulloreagisiuk.
15 Sorlo illisimajunut oĸâlavunga, oĸautsikka tamakkoa kiglisiniarsigik.
16 Ermgusiarsuk saimanartoĸ, saimartavut, tâmna Kristusib aunganut illagêgutaungilâĸ? Kaĸĸôjaĸ, avgortavut, tâmna Kristusib aunganut illagêgutaungilâĸ?
17 Kaĸĸôjaĸ attausiongmat, taimak unnuktôvluta timiovogut attautsemik; kaĸĸôjaĸ attauseĸ illangiubvigigaptigo tamapta?
18 Uvinikut Israêlitiojut nautsertorsigik. Tunnergutivinernik nerrijut, taipkoa Altare illangiubvigingilât?
19 Kanoĸ tagva oĸarlangâ? Gûdeungitoĸ sunaunerarpigô? Gudeungitunullônêt tunnergutit sunaunerarpakkâ?
20 Oĸarpungale, nellojut tunnergutiksamingnik tunnijivut Sâtanasinut, pinnatiglo Gûdemut. Sâtanasille illagêngninginut illauĸojomatsangilapse.
21 Nâlekab ermgusiarsunganit, Sâtanasillo ermgusiarsungæn-

nit attautsikut immerungnangilase; Nâlekab nerrimârvianit, Sâtanasillo nerrimârviænnit illangiutijungnangilase.

22 Nâlegarlônêt ningarosuktitsomavitigo? tâpsomangat pitsartunersauvitâ?

*23 **Tamainik** pijungnaralloarpunga, illangille attornangilat. Tamainik pijungnarpunga, illangille idluarsaingilat.

24 Neliallônêt nangminerijaksaminik ĸennerniarane illûnatigle attunit assime pingit issumagiligit.

25 Nerĸit niorvgutiksat tamaita niuvervingmêtut nerrisigik, apperĸutiginiarnagillo issumajârĸonnase.

26 Nâlekab nuna pingillo tamaita perĸutigingmagit.

27 Okpingitulle illangata nerrijartorĸokpasse, aijomagupselo, mannijaujut illipsingnut nerrisigik, apperĸutiginiarnagillo issumajârĸonnase.

28 Oĸautjaulerupsele, nerĸe tamanna tunnerguteviniovoĸ Gûdiungitunut; nerrijuksaungilase ĸaujititsijoĸ tamattominga pivlugo; issumajârtoĸarĸonnago. Nâlekab nuna pingillo tamaita perĸutigingmagit.

29 Erĸarsautille oĸautigivakka, igvit erĸarsautitit pivlugit pinnanga, assivîlle erĸarsautingit pivlugit. Sôg assima erĸarsautinginut kivgaunginera erĸartortauĸojaksarivigô?

30 Kujalivlunga attorupko, sôg mittautigijaujariaĸarĸik ĸujalijutigijara pitjutigællugô?

31 Taimaimat, nerrijarangapselônêt, immerangapselônêt, sumiglônêt piniarmangâpse, tamaita piniarsigik Gûde nertortauĸovlugo.

32 Sinaungajutauniarase Jûdinullônêt, Grîchinullônêt, Gûdib illagêktoĸotinginullônêt.

33 Sorlo uvangataut tamainut ĸuviagijaunasuarama sunatuinatigut, idluarĸutiksamik pinasuarlunga uvamnuungitoĸ, unuktunulle, piulijauĸovlugit.

Kap. 11, 1. Uvamnik mallikteotitse, sorlo uvanga Kristusemik.

KAPITEL XI.

Arnat annorûĸartuksauningænnik ĸanoĸ. Komuniônib urloĸsiorutauninganik.

2 NERTORPAPSE ĸattangutikka, erĸaumagapse (oĸautsimnik) tamainik, malligaksallo perĸojakka illipsingnut attutsiarapsigik.

3 Kaujimaĸovapsele, angutit neliatalônêt Kristuse niaĸoringmago, arnable angut niaĸorivâ, Kristusible Gûde niaĸorivâ.

4 Angutit neliat tuksiarangame, nellautaijarangamelônêt nessarsimavlune, niaĸone nachonartipâ.
5 Arnalle neliat tuksiarangame, nellautaijarangamelônêt nessarsimanane, niaĸone nachonartipâ; sallimajotun-inajarame.
6 Arnaĸ nessarsimajomangikune, kipjartaugilît nujangit. Arnarle nujaĸarune ĸipjarsimajûnik sallimajuniglônêt nachonadlarmat, nessarsimavlune pile.
7 Angulle nessarsimajuksaungilaĸ, adsiutaungmat Gûdemut, tâpsomalo nertornautigingmago: angutible arnaĸ nertornautigivâ.
8 Angut arnamit pingimat, arnarle angumit pivoĸ.
9 Angut pingortisimanginivoĸ arnaĸ pivlugo, arnarle angut pivlugo.
10 Taimaimat arnaĸ nâlengnermut nessaĸartuksauvoĸ, Engelit pivlugit.
11 Kissianele angullônêt arnamik illaĸangilungilaĸ, arnarlônêt angumik illaĸangilungilaĸ, Nâlekame.
12 Sorlo arnaĸ angumit pingmat, taimaktauĸ angut arnakut pigivoĸ; tamaitale Gûdemit (pivut).
13 Nangminеĸ issumatitse, takkominarmangât, nessarsimanane arnaĸ tuksiarangât Gûdemut?
14 Ingminiglônêt saĸĸijânginivâ illipsingnut, angutib nujane takkijorortikunigit, nachonautigingmagît?
15 Arnable nujane takkijorortikunigit, pinnarnautigingmagit? Nujarminik tunnitjiviongmat ulliktaujutigivlugit.
16 Tamannale pivlugo akkerartorosuktoĸarpat akkunapsingne, tâmna ĸaujilerle, uvagut taimaitomik illuseĸanginapta, Gûdib illagêktoĸottingillônêt.
*17 **Tamattomingale** innerterijuksauvunga: Nertorluse ajulerpapse, idluarnersamik illuseĸarase, idluanginersamigle illuseĸarluse kattimavakkapse.
18 Sivorlermik tussarpunga, kattimalerangapse illagêktutitut, akkerartortigêkapsegôĸ, illangagullo okperivara.
19 Ingmingnut akkerartôtijoĸariaĸarmat illipsingne, nellâgôrtut akkunapsingne saĸĸijârĸovlugit.
20 Taimak kattimalerangapse, Nâlekab Komuniôninganik pijungnangilase.
21 Sivorngagut attunit ingmikôrluse nerrivakkapse neksartapsingnik; illapselo illangat kâkpoĸ, aipanga nâmaksivoĸ.
22 Igloĸangilase nerrimârviksapsingnîk immerviksapsingniglô? Ubvalo Gûdib illagêktoĸottingit nachogivisigîk, peĸangitullo kangusuktilugît? Sumik illipsingnut oĸartuksauvîk? Illipsingnik nertordlertuksauvîk? tamanna pitjutigællugo nertungilapse.
23 Nâlekamit pivara illipsingnut unertûtigijara (imaitoĸ): Nâlekab Jêsusib unnuarme taipsomane pititaugame, ĸaĸĸôjaĸ tiguvâ,

24 Kujalivlunelo avgorpâ okarlunelo: Tigulugo nerrisiuk; tagva timiga, avgortok illipsingnut; taimailioritse erkaumajauniksamnut.

25 Taimaktauk ermgusiarsuk (tigugivâ), nerrijarêramik, okarlunelo: Ermgusiarsuk tâmna Testamentetângovok aumne; taimailioritse immilerangapsiuk erkaumajauniksamnut.

26 Kakkôjak tamanna nerrilerangapsiuk, ermgusiarsungmillo tâpsomangat immilerangapse, Nâlekab tokkunga okautigijaksarivasse tikkerkârtinnago.

27 Neliat kakkôjamit tâpsomangat nerrijok, Nâlekablônêt ermgusiarsunganit immertok, idluarsinane, tâmna pidlaraksauvok Nâlekab timingalo aungalo pivlugik.

28 Inugle nangminerminik kiglisiniarkârle, taimaglo kakkôjamit tâpsomangat nerrile, ermgusiarsungmillo tâpsomangat immerle.

29 Nelialle nerrijok immertorlo idluarsinane, tâmna nerrivlunelo immerpok erkartortautiksaminik; tamanna pivlugo. Nâlekab timinga issumaginginamiuk.

30 Taimaimat ajulertut kanimajullo unnudlarput akkunapsingne, unnuktullo sinnikput (tokkovut).

31 Nangminiptingnigle erkartorupta, erkartortauniarajangilagut.

32 Erkartortaujarangaptale, Nâlekamut sugiartaulerpogut, sillaksoarmiut illagilugit pidlartaukonnata.

33 Taimaimat, kattangutikka, nerrijartorluse kattilerangapse, illase utakkisigik.

34 Kâktokarpalle, iglomine nerrerkârle; kattimanipsingnut erkartortautiksarserkonnase. Tamakkoa assingit âkigomavakka tikkikuma.

KAPITEL XII.

Anernerub tunnergutinginik adsigêngitunik.

KATTANGUTIKKALE, nellokojomangilapse tunnergutinik Anernerub pinginik.

2 Nellungilase, nellojoksôlaurapse, ailaurapselo Gûdingoanut okajuitunut, sorlo tessiortaulaurapse.

3 Taimaimat kaujitipapse Gûdib Anerningagut okâlajub Jêsuse okarnerlôtigitsangilâ; neliatalônêt Jêsuse Nâlekamik taijungnangilâ, Anernerub ajunginerub pitingippago.

4 Tunnergutit sunatuinauvut, Anernerle tâmnautsainarpok.

5 Kivgartûtillo sunatuinauvut, Nâlegarle tâmnautsainarpok.

6 Kitsartunerillo sunatuinauvut, Gûdele tâmnautsainarpok, tamainik piniartitsijok tamaine.

7 Illûnainelo Anernerub tunnergutingit sakkerput assingita idluarkutiksangænnut.
8 Illangat illisimanartumik okausekarlune tunnitjiviovok Anernermut; illangalle illitarsinermik okausekarlune, Anernermut tâpsomungainak.
9 Illangallo okpernermik (tunnitjiviovok) Anernermut tâpsomungainak, illangallo tunnergumik inûliklernermut, Anernermut tâpsomungainak.
10 Illangallo tattamnartullinermik; illangallo nellautainermik okâlavlune; illangallo illitarsivlune anernernik; illangallo okautsinut tussarngartanut okâlavlune; illangallo okautsit tussarngartat nellonaerlugit.
11 Tamakkoale tamaita Anernerub tâpsoma attausetôjub piniarpait, issumaminiglo illûnaita attunit illangiutitipait nangminerijæksanginik.
*12 Sorlo time attausiojok unnuktunik avatekarmat, sorlolo timib tâpsoma attautsib avatingit illûnatik, unnugalloardlutik, attausek timigingmatsuk: Kristusetauk taimainivok.
13 Tamapta Anernermut attautsemut baptisimagapta, attautsemik timeolerkovluta, Jûdiongmangâptalônêt, Grîchiongmangâptalônêt, kivgaungmangâptalônêt, kivgaungimangâptalônêt; illûnatalo immitanvogut Anernermut attautsemut.
14 Timelo attausênarmik avatekangimat, unnuktunigle.
15 Ittikkat okarajarpatta: aggaunginapta, tamanna pivlugo timib avatigingilâtigut; timib tagva avatiginajangilagît?
16 Siuttauk okarajarpat: ijiunginama, tamanna pivlugo timib avatigingilânga; timib tagva avatiginajangilâ?
17 Time illûnane ijiokpat, tussarnek nanênajarkâ? time illûnane siutaukpat, naimanek nanênajarkâ?
18 Mânnale Gûdib avatit tamaita illilaukpait illûnaita ingmikôrtilugit timemut, issumaminik.
19 Avatille illûnatik attausênak avateokpatta, time nanênajarkâ?
20 Mânnale avatit unnudlarput, timele attausiovok.
21 Ije aggangnut okarungnangilak: attoriakangilapse; niakorlônêt ittikkanut: attoriakangilapse.
22 Imailuarporle: Timib avatingit sangênersaunasugijavut, tamakkoa attoriakarnerpângovut.
23 Kangunarluarasugijavut timene, tâpkoa pinniarnarsitinersarivavut; pinnarnaitigijavullo, tâpkoa ânanausitinersarivavut.
24 Ananausitigijavut pinnarnarsititaujariakangimatta. Gûdible time taimak avatitârdlugo pivâ, avat ajoksarnersak pinnarnarnersautilerdlugo;
25 Akkerartortigêrkonnagit timemêtut, ikkajortigêrkovlugille avatit ingmingnut.
26 Tagva avatit illangallônêt ânialerpat, avatit illûnatik

âniaĸattigivât; avatillônêt illangat nertornartitaukpat, avatit illûnatik ĸuviasuĸattigivât.

27 Kristusible timigivâse, avatigivâse ingmikôrtiluse.

28 Gûdiblo illagêktune kivgartorĸolauĸpait sivorlermik Apostelit, aipanganik nellautaijut, pingajuænnik ajoĸertuijut, tungâgut tattamnartullijut, tungâgut inûliklernermik tunnergutiggit, ikkajortuksallo, attaniotijullo, oĸautsiniglo (ingmigolingajunik) sunatuinarnik oĸâlajut.

29 Illûnatik Aposteliovât? illûnatik nellautaijôvât? illûnatik tattamnartullijungnarĸât?

30 Illûnatik inûliklernermik tunnergutoĸarĸât? illûnatik oĸautsinik (ingmigôlingajunik) sunatuinarnik oĸâlavât? Illûnatik nellonarungnaertitsijungnarĸât?

31 Tunnergutit saimanartut idluarnersat pinasuarsigik. Sullelo mânna unertôtijomavapse apĸomik idluarnerpângojomik.

KAPITEL XIII.

Naglingnerub anginerpângoninganik.

INUIT (illûnatik) Engelillo oĸausinginut oĸâlajungnaruma, naglingneĸarnangalo, kanujatut sivanertotut, nipliajôrutitullônêt immiajotut inajarpunga.

2 Nellautainerniglo oĸarungnaruma, nellonartoĸsuillo tamaita ĸaujimagupkit, illisimanartullo tamaita illisimagupkit; okperneĸarumalo tamainik, ĸaĸĸâluit aglât nukterungnarlugit, nuglingneĸarnangalo, suksaunajangilanga.

3 Pikkalo tamaita pilliutigigalloarupkit aklujunut, timigalo ikkomamut nungutautigalloarupko, naglingneĸarnangalo, attorajangimarikpoĸ uvamnut.

*4 **Naglingneĸ** kammangitsertorlunelo pitsiartoĸsôvoĸ, naglingneĸ anâtûtingilaĸ, naglingneĸ tappatongilaĸ, piojorinanelo;

5 Illuserluktomik saĸĸertitsingilaĸ, nangminiksarsiungilaĸ, ningarosuktitaujungnaranelo, asseroinasuangilaĸ.

6 Idluitullineĸ ĸuviasûtigingilâ, miksekârnerle ĸuviasûtigivâ.

7 Tamainik erĸasungilaĸ, tamainik okperpoĸ, tamainik nerriukpoĸ, tamainik ĸennuersârpoĸ.

*8 **Naglingneĸ** soraerniangilaĸ, nellautainerille soraeromârput, oĸautsillo (ingmigôlingajut) soraeromârput, ilitarsinerlo soraeromârpoĸ.

9 Illainarnik ĸaujimagapta, illainarniktauĸ nellautaivluta.

10 Nâmaksinerle nelliutikpat, illainârnerit tâva soraeromârput.

11 Sorusiolaurama, sorrusertut oĸâlalauĸpunga, sorruser-

tullo sillatunekalaukpunga, issumakalarmalo sorrusertut; angutimarioleramale ipperarpara sorrutsib illusinga.

12 Mânna kemmergovogut sorlo tachartûtikut, erginaisiordluta, pijomârtomele kênarmit kênarmut. Mânna illitarsivunga illainarnik, pijomârtomele illitarsijomârpunga, sorlo illitarijaugama.

13 Mânnale makkoa pingasut: okpernerlo, nerriungnerlo, naglingnerlo sokkoserniangilat. Naglingnerlo tamakkonangat anginerpauvok.

KAPITEL XIV.

Nellautainerub kanok attortaujuksauninganik.

NAGLINGNEK pinasuarsiuk. Tunnergusiat, Anernerub pingit tussugisigik, tukkekartitsinerle piluardlugo.

2 Okautsit tussarngartat attorlugit okâlajok inungnut okâlangimat Gûdemulle; tukkisijaujungnangimat kimut, anernikulle nellonartut okautigivait.

3 Tukkekartitsilunele okâlajok inungnut okâlavok, idluarsarlugit, kaiblarlugillo nekoksitilugillo.

4 Okautsit tussarngartat attorlugit okâlajok nangminek idluarsivok; tukkekartilsilunele okâlajub illagêt idluarsitipait.

5 Okautsit tussarngartat attorlugit okâlajungnarkogalloarpapse illûnase, anginersamigle tukkerkartitsiluse okâlakovapse. Tukkekartitsilune okâlajok anginersaungmat okâlajomit okautsit tussarngartat attorlugit; tâmna (mikkinersaulungilak) kissiane tukkekartitsikassiutjigune, illagît tamakkonunga idluarsartaukovlugit.

6 Tagvale kattangutikka, okâlajartoruma illipsingnut, okautsit tussarngartat attorlugit, suksaunajarkîk illipsingnut, okâlavigingikupse, sakkijâtsiartullônêt, illisimanartullônêt, tukkekartitsinerlônêt, ajokertûserlônêt attorlugît?

7 Sorlotauk ômajôngitut nipliajôrutit, nipjautaungmangâllônêt, Harfeongmangâllônêt, ingmikôrtomik errinakangipatta, kanok kaujimanarkâ, suna nipjausijautaungmangât, Harfesijautaungmangâllônêt.

8 Tiptulautiblo nippinga nellonarpat, kina oppalungaerajarka sorsungniarnermût?

9 Taimaktauk illipse okautsit tussarngartat attorlugit okarupse, tukkisijaujungnangitunik okausekarluse, kanok tagva kaujijaujungnarka, suna okautaungmangât? maungatuinak okâlaniarapse.

10 Окautsit sunatuinaugalloarput sillaкsoarme, attautsillônêlle tukkeкangitoкangilat.
11 Nippible tukkinga tussângikupko, окâlajomut tukkisinarniangilanga; tâmnatauк окâlajoк tukkisinarniangilaк uvamnut.
12 Taimaktauк illipse, Anernerub tunnergutingit pinasuarvikkapsigik, anginerpângojomigle illagêt idluarsitiksanginik pinasuaritse, tamainik peкaluarкovluse.
13 Taimaimat, окautsit tussarngartat attorlugit окâlajoк tuksiarle, окautsine nellonarungnaertitsomavlugittauк.
14 Окautsit tussarngartat attorlugit tuksiaruma, anernipkut tuksiaralloarpunga, issumagijakkale attornangilat kimullônêt.
15 Kanorle tamanna illingajuksauvâ? Imâgle: Tuksiaromavunga anernikut, tukkisinartomiglo tuksiaromavunga; nertordlerutiksanik imgeromavunga anernikut, tukkisinartuniktauк nertordlerutiksanik imgeromavunga.
16 Saimartitsiguville anernikut, кanoк illisimangitoк tagvanêtoк Amenemik окarungnarкâ кujalitiksatit pitjutigællugit, окautsitit tukkisinginamigit?
17 Igvit кujalitsiaralloarpotit, assingnulle idluarsititaujutiksaungilaк.
18 Gûdiga кujagivara, окautsit tussarngartat attorlugit окâlanersaugama illûnapsingnit.
19 Illagênele окâlavlunga окautsit tellimainait tukkisinartut attorlugit, assikka ajoкertoromavlugit, tamanna idluarinersarivara окautsinit zehn tausendinit tussarngartanit.
*20 **Кattangutikka,** sorrutsitituт sillatuneкarniarase; ajortomulle nutaккatitun-ititse, innersimajutitulle sillatuneкaritse.
21 Perкojane aglaksimavoк: Inungnut ukkununga окâlajomavunga окautsinut tussarngartanut, tækkorngartallo кanninginut; taimaillioralloarumale, nâlengniangilânga. [Jes, 28, 11. 12.]
22 Taimaimat окautsit tussarngartat nellunaikutauvut okpertunuungitoк, okpingitunulle; tukkeкartitsinerle okpingitunuungitoк, okpertunulle.
23 Illagêt illuengarlutik attautsime kattimalerunik, illûnatiglo окautsit tussarngartat attorlugit окâlakpatta; illisimangitullo okpingitullônêt itterunik, tâpkonunga illisimainerartaunajangilasê?
24 Illûnatigle tukkeкartitsilutik окâlakpatta, okpingitorlo illisimangitorlônêt itterune, illûnainut tagva innertertaulerpoк eгкartortaulerlunelo illûnainut.
25 Taimaglo ômattingane ijersimajut saккerajarput; pâmakterlunelo Gûde tuksiarviginajarivâ, kigligiutsinajarporlo Gûdemik nellâgut illipsingnêtomik.
*25 **Кanoк** tamanna illingavâ, кattangutikka? Kattimalerangapse, illûnase nelise imgerutiksaкarpoк, ajoкertuitiksaкar-

рок, окautsinut tussarngartanut окalavок, sakkerviomajutiksakarpок, nellonarungnaertitsijutiksakarpок. Tamakkoa tamaita illingatitaulit âkiktaujutiksamut.

27 Окâlajокarpat окautsit tussarngartat attorlugit, magguglônêt pingasunillônêt unnunersaungitut nellikârlutik pilît, attautsible nellonarungnaertiligit.

28 Nellonarungnaertitsijокangipalle, illagêktune (imna) nippangerle; ingminulle Gûdemullo окarle.

29 Tukkeкartitsijulle magguglônêt pingasullônêt окâlalit, assingillo kiglisiniarlit.

30 Tagvanele iksivajut illangat sakkerviomajutiksakarpat, sivorleк nippangerle.

31 Illûnase tukkeкartitsiluse окâlatuinariakarpose nellikârluse, illûnatik illiniarкovlugit, illûnaitalo кaiblartauкovlugit.

32 Nellautaijulle (tukkeкartitsijut) anerningita nellautaijut (assitik) nâlegarivait.

33 Gûde idluangitomik perкojitsangimat, ullapirsaumigle, sorlo illagêktune ivjornaitune illûnâne.

*34 Arnase nippangerlit kattimavingme; окâlanermik perкojautsangimatta, nâlektuksautuinarlutigle, sorlo perкojattauк окarmatta.

35 Sumigle illinniaromagunik, uitik apperilitigik iglomingne. Окâlaneк kattimavingme idluangimat arnanut.

36 Illipsingnillônêt Gûdib окausingit pimavât? illipsingnullônêt kissipsingnut pititaumavât?

37 Nellautaijônasugijокarpat, anernelionasugijокarpallônêt, tâmna кaujilerle, aglaktakka illipsingnut Nâlekab perкojaringmagit.

38 Kaujimangitокarpalle, tâmna кaujimangilerle.

39 Taimaimat кattangutikka, tukkeкartitsinermik pinasuaritse, окautsinullo tussarngartanut окâlajut innerterniarasigik.

40 Illusitsiarikluselo, idluarsainiaritse tamainik.

KAPITEL XV.

Kristusib makkininganik. Timiptalo makkiningata illinganinganik.

ERKAITIPAPSELE, кattangutikka окautsinik tussarnertunik, окâlatigilauкtamnik illipsingnut; tâpkoa illaliulaurapsigiktauк tungavigigapsigiglo.

2 Tâpkonunga piulijauniarapsetauк, sorlo окâlatigilaurapkit illipsingnut; issumamiutarigupsigiglônêt; sulinase okperilaungikupsigik.

3 Nangminektauk tunnergusiarilauktakka illipsingnut okautigilaukpakka, sivorliudlugit makkoa: Kristuse ajornivut pivlugit tokkolaungmat, aglait malliklugit.
4 Illijartortaungmallo, uvluglo pingajuængne makkisimangmat, aglait malliklugit.
5 Tækkojaungmallo Kêfasemut, kingorngagut 12inut.
6 Ama kingorngagut tækkojaulaukpok attautsikut kattangutigênut 500it unnorkejanginut; sulle mânna unnuktut tâpkonangat inôvut, illangille sinnisimanerput-
7 Ama tækkojaulaukpok Jakôbusemut, kingorngagut Apostelinut illûnainut.
8 Illûnainit kingorlerpângovlunga uvangatauk tækkolaukpara, erniangojotut innersimangitotut-idlunga.
9 Uvanga mingnerôvunga Apostelinit; nellopkotijunga taijaunermik Apostelemik; Gûdib illagêktokottingit unangmilaurapkit.
10 Gûdible saimarsaininganut illinganera taimaipok; saimarsautâlo uvamnut pijok sulinane pimangilak, uvangale taipkonangat tamainit piniarnersaulaukpunga; uvangale pingitunga, Gûdible saimarsaininganta illagingmanga.
11 Tagva uvangalônêt taipkoalônêt, taimak okâlavogut, taimaglo okpilaukpose.
*12 **Kristusele** tokkungajunit makkisimajok okautigijaungmat, kanok tagva illapse illangit okausekarkât, makkinek tokkungajunit sunaungimât?
13 Makkinerle tokkungajunit sunaungipat, Kristusetauk makkisimangilak.
14 Kristusele makkisimangipat, okâlanivut sulingilak, okpernisetauk sulinginivok.
15 Uvagullo naipitaunajarpogut kigligiutsijutitut nellangaitutitut Gûdemik; tâmna Kristusemik tuppaktitsijok okautigigaptigo, tuppaktinajalaungitanganik, tokkungajut makkiviksakangipatta.
16 Tokkungajut makkiviksakangipatta, Kristusetauk makkisimanginivok.
17 Kristusele makkisimangipat, okpernise sunaungilak, sullelo ajornipsingnêpose.
18 Taimaktauk assiomavut Kristuseme sinisimajut.
19 Mâne kissiane inôtilluta Kristuse neriugilauruptigo, inungnit tamainit ajulernerpângovogut.
20 Mânnale Kristuse tokkungajunit makkisimavok, sivorlerpângovorlo sinnisimajut akkorngænnit.
21 Inungmut attautsemut tokko pingmat, inungmullo attautsemut makkiviksak tokkungajunit pivok.
22 Sorlo illûnatik Adameme tokkolermatta, taimak Krístuseme illûnatik ômartitaujomârput.

23 Illûnatigle tuglerêtsiartuksaunitik malliklugo. Sivorliotijoк Kristuse; kingorngagut Kristusib inuкotingit, tikkitsomârpat.
24 Tamattoma kingorngagut naggatiksaк, nâlegauvik pititsomârpago Gûdemut Atâtamut, nâlegaunerillo, attaniotinerillo pitsartunerillo tamaita attorungnaerкojomârunigit.
25 Attaniotijariaкarporle, ômigijiminik illûnainik illijerкârane ittikkame attânnut.
26 Omisuktut kingorlerpângat pêjartaujomârtoк tagva toкko.
27 Tamaitaкsuit illilaungmagit ittigangita attânnut. [Img. 8, 7.] Tamaitaкsuillo nâlektitaujut (tâpsomunga) oкautigingmagit, nellonangilaк, tâpsomunga tamainik nâlektitsijoк, tâmna pijaungilaк.
28 Tamaitale nâlegarilerpatsuk, tagva Ernerubtauк nangminек nâlegarijomârpâ nâlektitsijoк tamainik tâpsomunga, Gûde kissime pitôкovlugo tamaine.
29 Toккungajut makkitsomângipatta, каnoк sulinajarкât baptitaulertut toккungajut pivlugît? sôg baptitaujomavât toккungajut pivlugît?
30 Sôglo uvagut nangianartomêtsainarкitâ?
31 Sorlo nellâgut nertornautigigapse Kristuseme Jêsuseme Nâlekame, uvlut tamaita toккolertotun-ipunga.
32 Inuktut illuseкarlunga, nergjutit nujuartut pâlaurapkit Efêsuseme, tamanna suksarinajarpigô, toккungajut makkitsomângipatta? „Nerrilerta immerlutalo, каupat toккoniarapta.“ [Jes. 22, 13.]
33 Uivêrijauniarase. Oкausilungnerub asserortipait illutsit ajungitut.
34 Tuppatsialerluselo idluitulliniarase; illangit Gûdemik tukkisineкangimatta; kangusuкovluse taimak oкarpunga.
*35 **Oкartoкarajarpalle:** Каnoк toккungajut makkitsomârкât? Kanorlo illingajomik timeкarlutik saккeromârкat?
36 Sillaidlartotit, karngarsortat ômarniangilaк, toккogune kissiane.
37 Karngarsortallo illa timeungilaк pijomârtuksaк; karngasûtetuinauvorle, Waizenelônêt assialônêt.
38 Gûdible timeкartipâ issumaminik, karngasûtillo illûnaita ingmikut timiksaкartipait.
39 Uvinît illûnatik adsigêngilat: inuit assianik uvineкarput, nergjutillo assianik, mingeritjattauк assianik, tingmitjattauк assianik.
40 Timeкarpoк кilangme, timeкarivoк nuname. Kilangmêtut pinnarnarneкarput assianik, nunamêtullo assianik.
41 Seкineк каumaneкarpoк assianik, таккeк каumaneкarpoк assianik, uvloritjat каumaneкarput assianik; uvloritjat illangit illamingnit каumanersaungmatta.

42 Taimaitsomârivoktauk tokkungajut makkitsomârningat. Asseroræksak illijaulerpok, asserojuitorlo makkitsomârpok.
43 Pinnarnaidlartok illijaulerpok, ânanaulunelo makkitsomârpok. Ajulertok illijaulerpok, pitsartudlarlunelo makkitsomârpok.
44 Time uvinilik illijaulerpok, makkitsomârporlo time anernilik. Sorlo timekarmat uvinilingmik, taimaktauk timekarivok anernilingmik.
45 Sorlo aglaksimangmat [1. Môs. 2, 7]: Inuk sivorlerpâk Adame pingortitaulaukpok timekardlune ômajomik tarnilingmik (uvinilingmik); Adamelo kingorlek anerneliotitauvok ômartitsijomik.
46 Timele anernilik sivorliungilak; uviniligle, kingorngagut anernilik.
47 Inuk sivorlek ivjomit pivok, uviniliovlune. Inûble aipanga Nâlegauvok kilangmit pijok.
48 Uviniliub illinganingatut, taimainivuttauk kilangmêtut.
49 Sorlo uvinilik adsigilauraptigo, taimaktauk adsigijomârivavut kilangmêtub illinganinga.
50 Mattomingale okautjigivunga kattangutikka, uvingub aublo Gûdib nâlegauvinga kingormgutijungnangilâk; asseroræksablo asserojuitok kingormgutinianginivâ.
51 Ahâk, nellonartomik okautivapse: Illûnata sinningniangilagut, illûnatale ablatsângortitaujomârpogut.
52 Tagvainak ijib sikkungilarningane tiptulautib kingorliksab nelliuningane. Tiptulaut nipleromârmat; tokkungajullo makkitsomârput asserojuerlutik, uvagullo ablatsângortitaujomârpogut.
53 Asseroræksak tamanna asserojuitomik attiniariakarmat, tokkojuksarlo tamanna tokkosuitomik attiniariakarivok.
54 Asseroræksarle tamanna attiniarpat asserojuitomik, tokkojuksarlo tamanna attiniarpat tokkosuitomik, tagva nellautsiniarput okautsit aglaksimajut:
55 Tokko êjauvok sâlakarnermut. Tokko, kapputit nauk? Kappianartovik, sâlakarnît nauk? [Jes. 25, 8. Hos. 13, 14.]
56 Tokkuble kapputâ tagva ajornek, ajorneruble pitsartuninga tagva perkojak.
57 Gûde kujagidlartaule, sâlakartimmattigut Nâlegaptigut Jêsuse Kristusikut.
58 Taimaimat nagliktakka kattangutikka, Nâlekab piniarkojanginik pivalliatsainaritse, sôngoluse sokkosijuititse! nellunginapse, piniarnise Nâlekame sullinase pinginapsigik.

KAPITEL XVI.

Pauluse ikajûtiksanik, okpertunut ajoksartunut illingajunik katteřsortaukojivok.

TUJÛTIKSALLE ivsornaitunut pivlugit, sorlo Galâtsiamiut perkolaurapkit, illipsetauk taimailioritse.
2 Sabbatine tamaine illûnase attunit illijititse illipsingne, kapsinik kattersoiniarluse issumapsingnik tujûtiksanik; kattersortaujariakarkonnagit tikkikuma.
3 Tikkikumale, nelit âtserkojase neksartitsomârpakka aglangnik, Jerusalemut âtserkovlugit tunnergutipsingnik.
4 Pijariakarpalle, uvangalo taikunga ainiaruma, illaujuksauvut uvamnut.
5 Mazedôniakulle ingergaleruma, tikkitsomavapse; Mazedônia apkutigijomârapko.
6 Illipsingne akkunêlârpallukpunga, okkêniarpungalônêt, illagijaujomavlunga illipsingnut, namut ainiaruma.
7 Apkosatuinardluse mânna tækkojomangilapse; nerriukpungale akkunêrtomik illipsingnêniardlunga, Nâlekab perkokpanga.
8 Efêsusemêniarpungale Pentekoste tikkidlugo.
9 Upkuamik angijomik sulitsiarvionartomik angmartaujokarmat uvamnut, akkerartortullo unnudlarput tagvane.
*10 **Timôteuselc** tikkipat, kammatitse, sivôranane illipsingnekovlugo; Nâlekab piniarninga kivgartoraksaringmago uvaptut.
11 Tâmna kinamullônêt nachogijauniarane. Ullapirsaumulle illagisiuk uvamnut tikkerkovlugo; nerriugigapko kattangutigêt illagivlugit.
12 Kattangulle Apolluse pivlugo kaujileritse, angijomik kaiblalauralloarpara, illipsingnut aikovlugo kattangutigêt illagilugit; mânnakulle tikkitsomalaungilak, tikkitsomârporle pitjutiksarsigune.
13 Pigâritse, okpernerme sôngotitse, ajugauniaritse, pitsartuniarluselo.
14 Piniarnise tamaita naglingnermut piniarutigisigik.
15 Kaiblarpapsele, kattangutikka: Stefanasib iglomiokattingit kaujimavasse, tâpkoa okperkârtôngmatta Achajame, ingmingniglo tunnivut, ivjornaitut (okpertut) kivgartoromavlugit.
16 Illipsetauk taimaitut nâlengniarsigik, illunaitalo ikkajorkattaujut, piniartullo.
17 Kuviasukpunga Stefanase, Fortunatuselo, Achaikuselo tikkingmatta; ajoksarnera illipsingnik tâpkoa, simmertipse sorlo, pêjalaungmatsuk.

18 Uvangalo illipselo anerniptigut nakkoksitilaukpâtigut. Taimaitut opigijaksarivasse.
19 Illagêt Asiamêtut salutipâse. Akvilasible Priszillablo angijomik salutipâse Nâlekame, okpertokattigêt tâpkoa iglungangnêtut illagivlugit.
20 Kattangutigêt illûnatik salutipâse. Salutekattigêgitse salutimut ivsornaitomut.
21 Salutipapsetauk, nangminek aglaklunga uvanga Pauluse.
22 Nâlekamik Jêsuse Kristusemik naglingitok, tâmnauvok Anatema; Maran-ata (imaipok. ôminarsile; Nâlegak tikkitsomârpok).
22 Nâlekab Jêsusib Kristusib saimarsautingata illagilise.
24 Naglingnima illaginiarpâse illûnase Kristuse Jêsuseme. Amen.

Aglait tamakkoa sivorlît Korintemiunut Filippime aglaktaumavut, Stefanasiblo Fortunatusiblo Achaikusiblo Timôteusiblo neksalaukpait.

PAULUSIB AGLANGITA AIPAINGIT KORINTEMIUNUT.

KAPITEL I.

Paulusib kujalininganik Gûdib ikajorninga okumaitune pivlugo. Akkiorninganiglo sangusarainerartaunine pivlugo.

PAULUSE, Jesusib Kristusib Apostelinga, Gûdib pijomajanganut, kattangullo Timoteuse (aglakpoguk) Gûdib illagêktokottinginut Korintemêtunut, okpertunullo tamainut Achajame illûnâne.

2 Gûdib Atâtapta, Nâlekablo Jêsusib Kristusib saimarsautingata ullapirsautingatalo illagilisetôк!
3 Nertortaule Gûde Nâlegaptalo Jêsusib Kristusib Atâtanga, nâpкiniкtoкsoaк Atâta, tamainiglo mannigoijoк Gûde
4 Tâpsoma mannigormattigut kappiasugviptingne, uvaguttauк mannigoijungnarкovluta sunatuinarnut kappiasuktitaujunik, mannigoiniksamut, uvagut mannigortautigijaptingnut Gûdemut.
5 Sorlo Kristusib ânianganik angijomik illangiutititaumagapta, taimaktauк Kristusemut angiluartomik mannigortauniarpogut.
6 Kappiasûteкarangaptalônêt, tamadja pivoк illipse mannigortaulerкovluse, piulijauкovluselo; mannigortaulerangapta, tamadja mannigortauniksâpsingnut illingavok; tamadja angijomik saк-кijârpoк кennuersârnerme ânernartunik tâpkoninga, sorlo uvaguttauк âniaкarapta.
7 Nerriungnivullo soккosingimarikpoк pivluse; кaujimagapta, sorlo illipse ânianik illangiutititaugapse, taimaktauк mannigortaunermiк illangiutititauniarivose.
8 Nellokojomangilapsele, кattangutikka, kappiasungniptingnik Asiame attortaptingnik, nellekangitomik pagvisârtauvluta nukkingertitaugapta, inôniarniptingnik кollartitauvluta aglât;
9 Nangminerlo uvagut issumaкalauralloarpogut toккojuкsauniptingnik. Taimaitoкalerporle, nangminiptingniк tættiksaкarкonnata, Gûdele tættigivlugo toккungajunik tuppaktitsijoк.
10 Toккomit taimaitomit tâpsoma piulilauкpâtigut, sullelo mânna piulivâtigut: tættigivavullo mattoma kingorngaguttauк piulijomârmattigut,
11 Tuksiutjinipse pivluta ikajorninganuttauк; tunnergut saimanartoк unuktut tuksiutjiningænnut kaitaumajoк uvaptingnut pitjutigællugo, кujalidlartoкarкovlugo unuktunik pivluta.
12* **Nertornautigijavut** tamadja: issumapta kigligiutigingmattigut, issumalingasuerluta nellâgôrlutalo Gûdib sângane, uviniliuble issumanga attornago, saimarsauteкarlutalo arvertalaurapta nuname, angiluartomigle akkunapsingne.
13 Assianik aglagviginginapse, attuartapsingnik tukkisijapsingniglônêt kissianik; tætteкarpungale, issuanut aglât tukkisijomârivaptigut, sorlo кaujimagaptigut.
14 Nertornautigigaptigut, sorlo illipsetauк nertornautigigapse Nâlekab Jêsusib uvluksangane.
15 Taimaitomigle tætteкarlunga tikkitsomalauкpapse mattoma sivorngagut, saimaneкarкojomavluse aipaksanganik,
16 Nunapsigullo ingergajomavlunga Mazedôniamut, amalo Mazedôniamit uttervigiluse, illipsingnullo кannilârtaujomavlunga Jûdêamut.
17 Koksalainermulle illingalauкpîк taimaitomik issumaкalauramâ? sumiglônêt issumalerangama, uvinik malliklugo (inuktut) pivîк? maungatuinaк ahailârкîк, aukârlungalônêt?

18 Gûdele okpernartok nertortaule, okausivut illipsingnut ahailârnermiglo aukârnermiglo pingimatta.
19 Gûdib Erninga Jêsuse Kristuse akkunapsingne okautigijaujok uvamnullo Silvânusemullo Timôteusemullo ahailângovlunelo aukangovlunelo pilaungilak, tâpsomanele ahailân golaukpok.
20 Illûnatik Gûdib angersimaningit tâpsomane ahailauvut Ameneovlutiglo tâpsomane, Gûde nertortaukovlugo uvaptingnut.
21 Gûdele Kristusemut tungatitsijôvok uvaptingnik illagivluse, mingoarlutalo.
22 Nakkisimavâtiguttauk, Anernermiglo tunnitsivigiluta nellunaikutaksaptingnik ômatiptingnut.
*23 **Gûdele** nipliutivara kigligiudsijigijomavlugo tarnimnik, Korintemut pilaunginama sulle, annajagijomavluse kissiane.
24 Okpernipsingnut attaniojomanata; ikkajorteovogulle kuviasungnise pivalliarkovlugo; okpernermut nangerapse.

KAPITEL II.

Ajortullijub kakkialilauktub uttertitaukojauninganik. Kristusemik okâlanerub pitsartuninganik.

UVAMNELE IMÂK issumasimalaukpunga, kiksarlunga ama tikkitsomanase.
2 Kiksartikupsele, kia kuviasuktinajarpângâ, kiksartitama pingippanga?
3 Tamattomingalo aglagvigilaukpapse, tikkikuma kiksautigijomanagit kuviasûtigijaksaralloakka; kaujimagapse illûnase, kuviasungnera kuviasûtigigapsiuk tamapse.
4 Angijomik kiksarlunga ômatipkut kappiaktoalarmalo kugviudlarlungalo aglagvigijapse, kiksartitsomavluse pinanga, naglingnerle pijara, illipsingnut piluartok, tukkisijaukojomavlugo illipsingnut.
5 Kiksartitsijokarpalle, taipsoma kiksartilaungilânga (kissima) illûnasele kiksartinivâse; sugaluluartomik passijomanase (taimak okarpunga).
6 Taimaitok unuktunut taimak pidlartaungmat, nâmakpok.
7 Mânnale igluanut issumagijungnaeræksarinersarivasse mannigorlugolo, kiksavaksoadlarnermut sutaerkonnago.
8 Taimaimat kaiblarpapse, naglingnise tâpsomunga tukkisijaule.
9 Tamanna pivlugotauk aglagvigijapse, tukkisijomavlugo idluarnise, nâlengmangâpse sumiglônêt okautjaujarangapse.

10 Issumagijungnaervigijasele uvangatauк issumagijungnaervigivara; uvangatauк issumagijungnaervigigupko, issumagijungnaervigivara illipse pivluse Kristuse simmerdlugo;
11 Sâtanasemut sâlagijauкonnata; tâpsoma issumalungninga nellunginaptigo.
12 Troasemulle pigama, oкautsinik tussarnertunik Kristusemik oкariartorlunga, upkuarmiglo angmartaujoкaralloartillugo Nâlekame,
13 Tarniga innilangajungnangilaк, кattangutiga Tituse nagvânginapko; soraerutiksamigle pivakka, Mazedôniamut aularlunga.
*14 **Gûdele** кujagiviktaule! ajugautitsainarmattigut Kristuseme, tâpsominga illitarsineк tippigiktotut кaujitimmago nunane tamaine, uvagut attorluta.
15 Kristusib tippigiksautigingmattigut Gûdemut, piulijaujomârtunelo assiojomârtunelo:
16 Tâpkonunga toккosungnipogut toккonartomik; ipkonungale inôsersungnipogut ômanartomik.
17 Gûdib oкausingit asserкotsitilugit pinginapta, asserкotsijutitut ipkotitunaк unuktutitut; nellâgôrlutale Gûdemillo Gûdiblo sângane oкâlavogut Kristuseme.

KAPITEL III.

Oкautsinik tussarnertunik oкâlajub кivgartorningata ânanaunersauninganik ajoкertûtsinit Môsesib peгкojanginik.

AMA nertôtilerpita nangminiptingnîk? illangititullônêt pijariaкarкita aglangnik nertornarneraijunik illipsingnut, aglangniglônêt nertornarneraijunik illipsingnît?
2 Illipse aglagivapse aglaksimajunik ômatiptingne, inungnut tamainut illitarijaujunik attuartaujuniglo;
3 Nellonarungnaertitaujose, Kristusib aglagingmasse, idluarsarsimajose кivgartorniptigut, aglaksimajose aglaumuungitoк, Gûdible ômajub Anerninganut; aglagvingnut ujaraujunuungitoк, aglagvingnulle uviniojunut, tagva ômatinut.
4 Taimaitomigle tætteкarpogut Gûdemut Kristusikut.
5 Uvagut sumiglônêt issumasijungnangilagut nangminiptingnik; sappinginivulle Gûdemit pivoк.
6 Tâpsoma sappingitipâtiguttauк кivgartorкovluta Testamentetâmut; aglaksimajunuungitoк (peгкojanut), Anernermulle; aglaksimajut (peгкojat) toккotsingmatta, Anernerle ômartitsivoк.
*7 **Кivgartornerle** imna toккonartoк aglaksimajunêtoк, ujarкanut tittersimajunêtorlo кaumaringmat; Israêliblo кittorngangit

Môsesib kênanganik tækkojungnangimatta tâpsoma kênangata kaumaninga pivlugo, soraertuksaugalloartok,

8 Angiluartomik tagva kivgartornek Anernermik tunnijijok pinnarnarnersaunajangilâk?

9 Kivgartornek erkartortaunermik okâlajok pinnarnarmat, piluartomik kivgartornek idluarnermik okâlajok pinnarnartokarpok anginersavaksôjomik.

10 Pinnarnartitaujok taimna (soraertuksak) pinnarnangimat sorlo, pinnarnartoksoak tamanna pitjutigallugo.

11 Sorailauktok pinnarnalaungmat, angiluartomik soraerniangitok pinnarnadlarniarpok.

*12 **Taimaitomik** tættekarapta, sivôrajuidlarluta okâlavogut,

13 Môsese mallingnago kênaminik tâlutsêjok, Israêlib kittorngangnut takkojaukonnago soraertub naggatâ.

14 Taipkoale issumangit mangaitisimavut. Sulle uvlok tamanna tikkidlugo tâlutamik tamattominga mattuêrsimangimatta Testamentitokab aglangit attuarpagit; tâlutak tamanna Kristusikut soraertillugo.

15 Uvlorlo tamanna tikkidlugo, Môsesib aglangit attuartaujarangata, ômatingit tâlusersimavut.

16 Sâgiarpattale (Israêlitit) Nâlekamut, tagva tâlutak pêrtaunajarpok.

17 Nâlegarle Anerniovok; nanêtarangalle Nâlekab Anerninga, tagvane kivgaujokangilak.

18 Illûnatale kênaptigut tâlutekangitogut, sorlo tachartôtikut Nâlekab pinnarnarninga tautukpavut, ablatsângortitaulerlutalo adsigilugo, pinnarnartomit piluta pinnarnartomut, Nâlekamit Anerniojomit (taimaititauvluta).

KAPITEL IV.

Paulusib mannigorninganik kappianartome.

TAIMAIMAT, taimaitomik kivgartôtekarapta, nâpkoarijaunivut malliklugo merngortorniangilagut;

2 Kangunartunigle ijersimajunik ulloreasukpogut, nellangaitomiglo illusekangilagut, Gûdiblo okausingit asserkotsitingilavut; miksekârnermigle sakkertitsiluta perkovogut uvaptingnik inuit illûnatik erkarsautinginut Gûdîb sângane.

3 Okautsinik tussarnertunik okâlanivut mattumakpatta, mattumavut tagva assioniartune:

4 Sillaksûb tamattoma Gûdingata okpingitut taipkoa issumangít takpêtilaukpait, okautsit tussarnertut Kristusemik, Gû-

dib adsingata pinnarnarninganik, кaumaningat кaumaкonnago taipkonunga.

5 Nangminek uvaptingnik oкâlanginapta, Jêsuse Kristusele (oкautigivavut) Nâlegaujoк, uvagulle kivgaujogut illipsinguut Jêsuse pivlugo.

6 Gûdele, кaumajomik nuerкojijoк târtomit, ômatiptingne кaumaksaivoк, uvaptigut nellonarungnaertitauкovlugo illitarsineк Gûdib pinnarnarninganik Jêsusib Kristusib sângane.

*7 **Pivlaaartovaksearle** tamanna pigivavut illuleкutine machainarne, pitsartunersoaк Gûdemit perкovlugo, nangminiptingnillo pinane.

8 Illûnâne kappiasuktitauvogut, sivôranatale; sivôragalloarpogut mungunganatele.

9 Unangmijauvogut, кemaкtaunatale; ochotitauvogut, nungutaunatale.

10 Nâlekablo Jêsusib toккotauninganiк timimiutaкatsainarpogut, Jêsusib ômarningatauк saккijârкovlugo timiptingne.

11 Uvagulle inôjogut toккomut pititautsainarpogut Jêsuse pivlugo, Jêsusib ômarningatauк saккijârкovlugo uviniptingne toккojuksame.

12 Toкко tagva pitsartudlarpoк illuptingne, ômarnerle illupsingne.

13 Anernermigle taipsominga okpertitsijomik pekarapta, aglait maliklugit: [Img. 116, 10] „Okperama oкâlavunga"; uvaguttauк okperapta, oкâlagivogut;

14 Nellunginapta, Nâlekamik Jêsusemik tuppaktitsijub uvaguttauк tuppaktitsomârivâtigut Jêsusikut, saккertitsomârpâtigullo illipse illagælluse.

15 Tamaita taimaidlarmatta illipse pivluse, saimanersoaк unnuktut кujalininginut angidlarкovlugo, Gûde angijomik nertortauкovlugo.

16 Taimaimat merngortorniangilagut, inuptale кallininga asseroralloarpallônêt, illumêtorle uvlut tamaita nutângortitaulerpoк.

17 Kappiasungnipta mâne oкidlutik кilamik annigortut, piksarsiormattigut pinnarnartoкsoarmik nelleкangitomik nâksaungitomik;

18 Uvagut, tækkuksaujunik pingitogut, tækkuksaungitunigle. Tækkuksaujut nâksaungmatta; tækkuksaungitulle naggateкangilat.

KAPITEL V.

Paulusib nerriungninja nâksaungitomik pinnarnartomik. Kajungertitauninga Kristusib naglingninganut.

KAUJIMAVOGULLE, igluvut (timivut) nuname attortoк asserorpat, igloкarapta Gûdemut igloliangomajomik, iglomik aggangnuungitoк sennamajomik, nâksaungitomik кilangme.
2 Tamannatauк annersaumitigivavut kajungilârluta ulliktaujomavluta igluksaptingnut кilangmit pijomut.
3 Naipitaujômârupta annorârsimavluta, ussingalugata (timeкarluta).
4 Uvagut iglomêtogut (timemêtogut) annersaumigapta, oкumaidluta; annoraeromanginapta, кallinetâromavlutalc pivogut, toккojuksaк êjauкovlugo ômanartomut.
5 Uvaptingnigle taimailertitsjoк tagva Gûde; tâpsomalo Anernermik nellunaikutaksaptingnik tunnitsivigivâtigut.
6 Taimaimat sivôrangitsainarpogut, кaujimavlutalo, Nâlekamit apsimagapta timemêtilluta.
7 Okpernerme arvertarapta, tækkolugatalo.
8 Sivôrangilagulle; timelo кemaklugo angergarneк Nâlekamut кuviaginersarivavut.
9 Taimaimat najoruptigolônêt avisimaguptigolônêt, illinganasuarpogut tâpsomunga кuviagijaujomavluta.
10 Illûnata saккijartuksaugapta Kristusib erкartuiviksangata sângane, illûnata attunit akkiniartaulerkovluta illiorniptingnik timeme inôtilluta, ajungitomiglônêt ajortomiglônêt.
*11 **Nâlegak** tagva nâlektaujariaкartoк кaujimagaptigo inuit okpertinasuarpavut, кaujijauvogulle Gûdemut. Nerriukpungale кaujijaugaptataukк issumapsingnut.
12 Ama nertorкonnata uvaptingnik illipsingne, nertordlerutiksaкartipapsele pivluta, akkiniarutiksaкarkovluse nertôtijunut кallinermikut ajungitôjartunik, ômatib pigingitanginik.
13 Pinialluadlaruptale, tamattominga Gûde pivlugo pivogut; nâmatuinartulligupta, tamattominga pivluse pivogut.
14 Kristusib naglingningata taimak kajungertingmattigut. Issumaкarapta imâк: Attauseк tamaita pivlugit toккungmat, illûnatik tagva toккovut.
15 Tâpsomalota maita toккotigivait, inôjut kingorngane nangminermingnut inôniarкonnagit, tâpsomungale pivlugit toккolauкtomut makkisimangmijomullo.
16 Mânnamit tagva кinamik illitarsingilagut uviningmit; Kristuse illitarilauralloaraptigo uviningme, mânna taimak illitarijungnaerpavut.

17 Taimaimat, Kristusemêtokarpat, tâmna nutângortitauvok; pitokak itsungnaerpok, ahâk, illûnane nutângorsimavok.
18 Tamaitale tamakkoa Gûdemit pivut, tâpsoma ullapirsarmattigut ingminut Jêsuse Kristusikut, kivgartornermiglo pitiluta ullapirsainartomik okâlakojijomik.
19 Gûdib Kristusemêdlune sillaksûb inungit ullapirsarmagit ingminut, ajorninginit issumagijungnaervigilugit, ullapirsainartomiglo illumertiluta okâlakovâtigut.
20 Taimaimat tillijaumajôvogut Kristuse simmerdlugo, Gûdib uvaptigut kaiblarmasse, tagva kennuvogut mânna Kristuse simmerdlugo: Gûdemut ullapirsartauleritsetôk.
21 Ajortomik kaujimangitok ajortungortilaungmago pivluta; uvagut tâpsomane idluartungortitaukovluta Gûdib sângane nâmagijaujomik

KAPITEL VI.

Puulusib Korintemiut kaiblarpait, Gûdib kaitanginik saimanartunik attutsiarkovlugit, illaukonnagillo okpingitunut.

UVAGULLE piniarkattaugapta kaiblarpapsetauk Gûdib saimarsautânik sulinase pilerkonnase.
2 (Imâk okarmat [Jes. 49, 8.] Tussalaukpagit nelliutome kuvianartome, piulilaukpagillo uvlorme piulijauvingme. Ahâk mânna kuvianartub nelliuninga, mânna uvlok piulijauvik nelliutivok.)
3 Taimailiorpogut sinnaungajutaulugata kimut; kivgartornivut okarnerlôtaukonnago;
4 Illinganernele tamaine sakkijârluta Gûdib kivgangititut, angijomik kennuersârluta, kappiasugangapta, ajoksarangaptalo, kiksarangaptalo,
5 Annaulertaujarangaptalo, parngnanaersimavingmêtarangaptalo, pikablâjaujarangaptalo, sennajarangaptalo, pigârangaptalo, êsingitarangaptalo;
6 Ikliguktailinermik sakkertitsivluta, illisimanermiglo, kammangitsertornermiglo, pitsiarnermiglo, Anernermiglo ajunginermik, naglingnermiglo takkormôjuitomik;
7 Miksekârtomik okausekarluta, Gûdemit pitsartunekarluta idluarnerub pingit sakkogivlugit tallerpiptigut saumiptigullo;
8 Nertortaujarangapta nachogijaujarangaptalo, ajortônerartaujarangapta ajungitônerartaujarangaptalo; uivêriklertutitut okpernaralloartogut;
9 Tækkorngartutitut tækkorngangikalloartogut; tokkolertutitut, ahâglo inôvogut; sugiartaujutitut tokkotaungikalloartogulle;

10 Kiksartutitut кuviasutsainartogulle; aklujutitut, unuktunik akluititsigalloartogut; peкangitutitut, tamainigle piksaкaralloartogut.

*11 **Korintemiut** okoкse! ¦кannivut angmadlarput illipsingnut, ômativut issiviput.

12 Uvaptingne nimniortitaungilase, illipsele nimniortitsivose (uvaptingnik) ômatipsingne.

13 Akkiniaritsele nelligêktomik, (sorlo кittorngamnut oкâlavunga), illipsetauк taimak (ômatipsingnik) issivititsiniaritse.

*14 **Okpingitut** illaginiarasigik idluangitomut. Kanoк ídluarnek idluinerlo illagêktuksaungmannîk? кanorlo кaumajoк tâкsoarlo illagêkpâk?

15 Kanongmetauк Kristuselo Bêlialelo adsigêkpâk? okpertorlo okpingitorlo кanoк illagêkpâk?

16 Kanongme Gûdib iglunga Gûdiungitullo attausiksauvâk? Illipsele Gûdib ômajub iglogivâsê, Gûde imâk oкarmat: Innigijomavakka arvertarlungalo illungine, Gûdeojomavlungalo tâpkonunga, inuкottiginiarpakkalo. [3 Môs. 26, 12.]

17 Taimaimat annititse taipkonangat, avisârlugillo, Nâlegaк oкarpoк, maккojungnartorlo aktorniarasiuk; uvangalo illaliorомavapse. [Jes. 52, 11 12.]

18 Atâtaginiarpapsingalo, uvangalo ernerivluselo pannigijomavapse, taimak Nâlegaк ajugaкangitoк okarpok. [Jer. 31, 9.]

KAPITEL VII.

Kaiblainermik ivsornainerunut.

TAIMAIMAT taimaitomik angersimaneкarapta, nagliktakka, epkêjarniarta uvingub tarniblo sujungninginit tamainit, nâmaksititsivalliavlutalo ivsornainermik Gûde sivôragivlugo.

2 Tukkisitigut; kinalônêt idluitullivigilaungilavut, kinalônêt peркutailaungilavut.

3 Passiluse taimak oкangilanga; sivorngagut oкautilauкpapse ômatiptingnênapse, toккoкattigijomavluselo inôкattigijomavluselo.

4 Sivôrajuimariкlunga okâlavigivapse, angijomik nertôtigivapse, mannigortaunermik illumertauvunga, angijoкsoarmik кuviasuklunga, siorniorniptingne illûnaine.

5 Mazedôniamut pigapta, uvinivut innilangajungnangilaк; illûnaitigulle kappiasuktitaulauкpogut; кalliniptigut sorsuktauvluta, illuptigut erкsijogut.

6 Gûdible, kiksartunik mannigorniktub, mannigorpâtigut Titusib tikkininganut.

7 Tâpsomale tikkininganut kissianuungitoк, mannigortaujutiksamulletauк, mannigorutigilauкtanganut pivluse, unipkautingmattigullo tussunipsingnik кugviornipsingniglo illungertornipsingniglo pivlunga, tamanna кuviasûtigilualauкpara.

*8 **Kiksartilauralloarapse** aglamnut, кaккialingilanga, кaккialerutigilauralloarapko sivorngagut. Tukkisileramale aglangnut taipkonunga annikitomik kiksartitaugapse,

9 Tagva mânna кuviasuкpunga, tamanna pivlugoungitoк, kiksartitaulaurapse, kiksartitauvlusele sâgiarapse; Kiksartitaugapse Gûdemut, sukutsianelônêt idluiliorvioкonnase uvaptingnut.

10 Kiksarneк Gûdemit pijoк кaккialerneкartitsingmat piulijaunartomik, kialônêt кaккialerutiginiangitanganik; kiksarnerle sillaкsûb illusingatut toккotitsivoк.

11 Tagga ahâk, Gûdemut kiksartitaugapse, tamanna sullilauкpoк illa illupsingne katsungainermik, akkiornermiglo, idluigosungnermiglo, erкsinermiglo, кillanârnermiglo, illungertornermiglo, pidlarningnermiglo; tamakkonunga tamainut nellunailivose, illangiutilaunginapse ajortullinermik taipsominga.

12 Taimaimat, aglagvigilauralloarapse, ajortullijoк imna pivlugo pingitunga, (atâtangalo) idluitomik pijaunertoк pivlugo pinginivungatauк; illipsingnulle nellonaerкovlugo illungertornivut pivluse, Gûdib tækkoane.

13 Tamanna pivlugo mannigortaulerpogut mannigortaunipsingnut. Anginersamigle кuviasûteкaluârpogut Titusib кuviasungninganik; tâpsoma anerninga nakkoкsijaungmat illûnase pivluse.

14 Tâpsomunga oкautigilaurapse nertorluse, (tamanna) каngusûtigingilara; sorlole oкausikka illûnatik illipsingnut miksekârtôngmatta, taimaktauк miksеkârtôgivoк nertordlernivut illipsingnik Titusemut.

15 Tâpsomalo angijomik ômamut nagligivâse, illûnasenâlengnipsingnik erкaigangame, sivôravluselo sajûkluselo illaliulaurapsiuk.

16 Kuviasukpunga, sungertûtigijungnarapse illûnâne.

KAPITEL VIII.

Paulusib кaiblaininganik, ajoкsartunut tunnijerкovlugit кunnulugatik.

KAUJITIPAPSELE, кattangutikka, Gûdib saimarsautânik, tunijaumajomik illagêktunut Mazedôniame.

2 Oktortauleramik kappianartunut unuktunut, angijomik кuviasukput. Akludlaralloarlutik tunijivut unuktunik issumalingasuerdlutik.

3 Kunnulugatik tunnijivut ajungitamingnik, kigligintjivunga, ajungitamingnik pituinangilat, piluarput aglât.

4 Innaksorpâtiguttauк illungertudlarlutik illaliorкovluta tunnergumik ikkajortigêgutiksamik ivjornaititaujunut illingajomik.

5 Issumavullo nellaudlugit pituinangilat; ingmingnik aglât tunnerкârput Nâlekamut, tungâgullo uvaptingnut Gûdib pijomajanga malliklugo.

6 Taimaimat Tituse каiblalauкpavut, sorlo sivorngagut pinialaurame, taimaktauк akkunapsingne ajungitullinermik taimaitomik nâmaksêniarкovlugo.

7 Sorlole tamainik akluinapse, окpernermiglo, окautsiniglo, illisimanermiglo, piniatsiarnermiglo, naglingnermiglo uvaptingnut; taimaktauк kammatitse ajungitullinermik tamattominga akluilerкovluse.

8 Taimak окausekangilanga, sumik perкojilunga; assisele taimak piniatsiarmatta, naglingnisetauк ôktutuinarpara illungertormangât.

9 Nâlegapta Jêsusib Kristusib saimarsautâ каujimagapsiuк, akluitoкsôgalloardlune aklulilaungmat pivluse, akluninganut akluititauкovluse.

10 Tamattomingalo issumaga каujijautipara. Illipsingnut tamanna idluarmat, illipse pigiartose achâne piniarnermik kissianeungitoк, pijomanermigletauк.

11 Mânnale tagva nâmaksiniarsiuk tunnijineк tamanna, sorlolo кunnulaunginapse pijomanermik, taimaktauк кunulugase tunnijititse pigijapsingnit.

12 Kuviagijaungmat кunnulugane tunnijijoк ajungitaminik, ajortaminik pinane.

13 Imâgle issumangilanga, assise окititauкovlugit, illipse окumaitoкartilluse; neligêrкovlusele pivunga.

14 Nelliutome tamattomane taipkoa ajoкsalermatta, ikkajorniarpasse attorniangitapsingnit; kingorngagut illipse ajoкsalerupse, taipkoa tagva attorniangitamingnit ikkajoromârivâsetauк, neligêktomik pijoкarкovlugo.

15 Sorlo aglaksimangmat: Unuktunik kattersoilauкtoк amiaкokangilaк: ikkituniglo kattersoilauкtoк, ajoкsanginivoк.

[2 Mos. 16, 18.]

16 Gûdele кujagiviktaule, Titusib ômattâ taimak illungertortingmago pivluse.

17 Tillijaunermik nâlatuinangilaк; angijomigle attaruilidlarame, issumaminik nellipsarpâse.

18 Kattangutiptale illangat tillivavut, aipauкovlugo, illagêt illûnatik piloriktoкotigijangat, attutsiarmat окautsinik tussarnertunik.

19 Taimaituinangilaк, illagêktunulletauк annerimavoк, illagêrкovluta tunnergut tamanna neksaruptigo, uvaptingnut kivgar-

tôtaujoк, Nâlegaк nertortauкovlugo, illipselo pitsiarnise oкautigijauкovlugo.

20 Udjertorpogullo, piungitomik oкautigijauкonnata tunnergutivaksuit tamakkoa uvaptigut kattitaumajut pivlugit.

21 Udjertorapta, piniarnerit idluarкovlugit, Nâlekab sângane kissianeungitoк, inuit tækkoænnetauк.

22 Kattangutivullo tillivavut tâpkoa illagivlugit piniarnernik attaruilidlartoк unuktunik tukkisiкattalauкtavut, mânnale tamattominga pinialuarivoк angijomik.

23 Sungertûtigivapsele angijomik: Tituselônêt pivlugo, кattangutigigapko ikkajortigilâllo akkunapsingne; кattangutivullônêt pivlugit, tâpkoa Aposteliongmatta illagêktune, Kristusiblo nertornautigingmagit.

24 Taimaimat nellonaerniaritse tâpkonunga, naglingnise tukkisijauкovlugo illagêt tækkoænne, nertordlernivullo illipsingnik (tukkeкarкovlugo).

KAPITEL IX.

Pauluse pitsiarкojiganerpoк okpertunut ajoкsartunut.

AGLAGVIGIJARIAKANGILAPSE tujûtiksanik taipkoninga ivsornaitunut.

2 Pitsiarnise кaujimagapko, nertornarneralauкpapse Mazedôniamiunut (oкarlungalo): Achajamiut achâne pimajarêrtut. Illungertornipselo unuktut kajamiksalauкpait.

3 Kattangutille ukкua tillilauкpakka, sulinata nertoromanata illipsingnik tamanna pivlugo; pimajarêrкovluselo, sorlo oкautigilaurapse;

4 Mazedôniamiut illagikpanga, opalungaersimangitoselo tikkippasse, uvagut (illipse oкaromangilanga) кangusuktitauкonnata, taimak sungertûteкamut nertornarneralaurapse.

5 Taimaimat кattangutit tâpkoa кaiblariaкarasugilauкpakka, sivorlioкovlugit aivigiluse, kattersorкovlugit tunnergutise sivorngagut oкautigimajut; pijarêrкovlugit tamakkoa pitsiarnermullo unnunârкovlugit, ikkinârtutitullo-erкonnagit.

6 Imâgle issumavunga: Ikkinârlugit karngasoijoк ikkituniktauк kattersoijomârivoк; unnunârdlugillo karngasoijoк, unuktuniktauк kattersoijomârivoк.

7 Illûnatik issumamingnik tunnijilit; кuviasugatiungitoк, perкojautuinarnermullônêt pinnatik; кuviasuklune tunnijijoк Gûdib naglingmago.

8 Gûdible tunnergutit tamaita unnulertitsungnarpait illipsingnut, tamainik ajoкsangitsainarкovluse, tunnergutiksaкarкovluselo ajungitullijutaujungnartunik tamainik.
9 Sorlo aglaksimangmat: Karngasoilauкpoк aklujut tunitjivigivlugit; idluarninga issoкangitomut itsomârpoк. [Img. 9.]
10 Karngasoijomulle tunnijijoк karngasûtinik, кaккôjaniktauк nerкiksanik tunijijomârivoк, karngasûtiselo unuksivalliatitsomârpait aglivalliatilugillo idluarnipse perortitangit.
11 Tamainik akluilerdluse tunnijitsiarкovluse issumalingasuerdluse, tamanna pitjutigællugo Gûde кujagijaulerpoк uvaptingnut.
12 Ikkajortigêgutiksat tamakkoa tujûtaujut piuliniatuinangimattigik ivsornaitut ajoкsarninginit; кajungersarnadlarputtauк unuktunut, Gûde кujagidlarlugo.
13 Ajungitullineк tamanna nellonaersimajoк pivlugo Gûde nertorpât, oкautsinik tussarnertunik nâlekluse Kristuse oкautigigapsiuk, issumalingasuerdluselo tunitjivigigapsigik tâpkoalo illûnaitalo;
14 Tuksiarutigamiselo tussugivluse, Gûdib saimanersoarminik pingmasse.
15 Gûdele кujagividlartaule tunnergutâ oкautaujungnangitoк pivlugo.

KAPITEL X.

Paulusib akkiorninganik akkerartortiminik. Pitsartuningata sunauninganik.

UVANGALE Pauluse кaiblarpapse Kristusib кennuêninganut kammangitsertorninganullo, uvanga tækkupsingne nikkanarsârtunga apsimanimnele illerasungitunga illipsingnut.
2 Kennuvungale, tækkupsingne pijariaкarкonnanga illerasunginermut, iktôriktainermiglo attoriaкarкonnanga, sorlo oкautaugama illangit pivlugit, tâpkoa uvinik malliklugo arvertarasugingmattigut.
3 Uviningme inôgalloarapta, sorsungniangilagut uvinik malliklugo.
4 Sakkuvut sorsungnermut attortavut uviningmit pingimatta, pitsartûneliksôvulle Gûdib sângane ungalujijoкsuit asserorlugit.
5 Issumalungnerit asseroraptigik, illûnaitalo piojorinerit akkerartortut Gûdemik illitarsinermut, erкarsautiâluillo tamaita parngnanaerpavut Kristusemik nâlektilugit;
6 Nâlengitullo tamaita akkiniarlugit opalungaersimavogut, nâlengnise nâmaksikpat.

7 Kallinek kissiat tækkunârpisiûk? Neliat tættekarune perkutaunine Kristusemut pitjutigællugo, tâmna issumakarletauk ingmine, sorlo nangminek perkutaungmat Kristusemut, taimaktauk uvagut perkutaugapta Kristusemut.
8 Anginersamiglônêt nertôtijomaguma pitsartuniptingnik, Nâlekab tunnijanganik uvaptingnut, âkiktaukovluse asserortaukonaselo, kangusungniarajatsangilanga.
9 Taimagle okarpunga, issumalerkonnase, aglangnut kappiasuktitsinasugællunga illipsingnik.
10 Okartokarmat: Aglait okumaidlalarmiglo ipiktoksôvut; inualle najortiogune, nikkanarpok; okausingillo nachonarput.
11 Taimaitok issumakarmile imâk, sorlo apsimatilluta okausiptigut aglangne pivakkapta, taimaktauk piniarungnarapta najorluse.
12 Ipkonunga ingmingnik nertôtijunut illingatiluta adsiotilutalo sapperpogut; ipkoa ingmingnênak ôktûtigivlutik ajunginasugivlutiglo pigamik, sillatulungilat.
13 Uvagulle angiluartomik (ôktûtekarata sorlo) nertungilagut nangminiptingnik, kissianele ôktût malliklugo, Gûdib kiglilerviksaukojanga uvaptingnut, illipsetauk tikkidluse.
14 Ungasiluadlartomut pinginapta, innorluse perkojaujutitut; illipsingnulletauk tikkisimavogut okautsit tussarnertut Kristusemik okâlatigilugit.
15 Angiluartomiglo nertungilagut nangminiptingnik assipta sennajangit pivlugit, nerriukpogullo okpernise illupsingne aglisivalliakpat, pigannerомavluta illusiokojavut malliklugo;
16 Okautsillo tussarnertut okautigilugit ungatipsingnêtunuttauk, assipta sennajangit pijarêrsimajullo pivlugit nertoromanata.
17 Nertôtijomajorle Nâlekame nertorle. [Jer. 9, 24.]
18 Nangminerminik nertortokarune, nâmagijaujutigingilâ, Nâlekable nertorpago kissiane.

KAPITEL XI.

Pauluse akkiogannerpok, ingminiglo nertôtijariakartitauvok.

KANOKTÔK issumaginiarasinga sillaergotoluârsungnimnik; nellungilanga, issumaginiangitapsinga tamattominga.
2 Illungertorama pivluse Gûdib illungertûtânut. Kattitinapse angumut, tagva Kristusemut, uigasungmik ivsornaitomik âtsivigijomavlugo.
3 Sivôravungale, sorlo kuglugiab pingitsertorlune Eva uivêridlalaungmago, taimaktauk issumase asserorniarasugællugit issumalingasuernermit Kristusemêtomit.

4 Tikkitise Jêsusemik assianik окâlakpat, окâlatigilaungitaptingnik; assianiglônêt Anernermik pigupse, pilaungitapsingnik; assianiglônêt окautsinik tussarnertunik, illaliulaungitapsingnik, taimaitoк kammaginajartase illa!

5 Aposteliojoкsoarnit ipkonangat mingnersaunasuginginama uvanga.

6 Окâlaloringikumalônêt, кaujimanermigle ajoкsangilanga. Illa illûnainik кaujimagalloarpapsinga.

7 Ubvalo idluitullilauкpîk, uvamnik nikkarnarsârama, illipse opigijauкovluse? akkeкangitomik окâlavigilaurapse окautsinik tussarnertunik Gûdemit pijunik.

8 Illagêt assise aкsâlauкpakka akkilertauvlunga taipkonunga, illipse kivgartoromavluse.

9 Najorluselo ajoкsarama, pagvisâlaungitunga kimiglônêt, кattangutigêt Mazedôniamit pijut ajortamnik tunnijilauкput; nangminerlo illinganasualauкpunga illûnâne pagvisâromanase, taimaktauк sulle pitsainaromavunga.

10 Nellâgut Kristusib miksекârninga illumnêngmat, nertornarnera tamanna soккosertitauniangilaк Achajab nunangine.

11 Sôg taimâk? Nagligosunginama illipsingnik? Gûdib кaujimavânga.

12 Piniarnerale piniaromaneralo, tamanna pivlugo piniarutigivara passitiksaeromavlugit patsitiksarsiortut, nertôtigijamingnut adsigijomavluta pijut.

13 Apostelit taimaitut nellangaitut sægloкitsivlutik ajoкertuijôvut, Kristusemut Aposteliojârlutik.

14 Tamannalo tattamnangilaк; Sâtanase nangminек saккijârmat sorlo кaumajub Engelingatut.

15 Taimaimat kivgangittauк opinnaratik idluarnerub kivgangititut illinganasuarput takkormôrlutik; piniarnitik mallikkugit naggateкaromarput taipkoa.

*16 **Ama** окarpunga, sillainasugiklertoкarane uvamnik; taimainasugigupsingale, sillaitotut taimaitotut illaliorsinga, uvangatauк nertôtiluârsulerкovlunga.

17 Окautsikka makkoa Nâlekab окauseringilait, sorlole sillainermut attorpakka, nertôtigama.

18 Unnungmatta nertôtijut uviningmingnut, nertôtijomagivunga uvangataиk.

19 Sillaitut кunnutigitsanginapsigik, nangminек sillatujoкsôgapse.

20 Erкasungilase kivgautitaugupse, nungutaugupse, ivajaijaugupse, tappagijaugupse, kênapsigut tigluktaugupse.

21 Nertornangitomik окarpunga, sorlo sangêlertutitun-idluta. Assimale nertôtijutiksaкarningit, (sillaidlunga окarpunga) uvangatauк nertôtijutiksarigivakka.

22 Taipkoa Ebrêeriovut, uvangatauĸ. Israêlitiovut, uvangatauĸ. Abrahab kinguvârivait, uvangatauĸ.
23 Kristusemut kivgauvut: sillaitotut oĸarpunga: pinersaugalloarpunga uvanga. Sennanersaulauĸpunga (taipkonangat), unnatarnersaulauĸpunga, unnorĸejanginiglo parngnanaersimavingmêlauĸpunga, nangianartunêĸattalauĸpunga toĸĸoviksauĸôrtune.
24 Jûdinut issaĸajaulauĸpunga tellimaertorlunga issaĸanernik 40nik, attauseĸ pinnago.
25 Pingasuertorlunga annaulertauvunga (okpingnut) attausiarlunga ujarĸanut millortauvunga, pingasuertorlunga umêjalauĸpunga, immarbiub ittiningaпêlauĸpunga uvlorlo unnuarlo nâvlugik.
26 Ingergalauĸpunga unuktunik: nangianartomêlauĸpunga kôksoarne, nangianartomêlauĸpunga innuartune, nangianartomêlauĸpunga inuĸattimne (Jûdine), nangianartomêlauĸpunga nellojune, nangianartomêlauĸpunga iglogasangne, nangianartomêlauĸpunga inuĸajuitome, nangianartomêlauĸpunga immarbingme, nangianartomêlauĸpunga ĸattangutine nellangaitune.
27 Oĸumaitunik unuktunik tukkiseĸattalauĸpunga sennanermelo, pigârnermelo, kângnermelo immerungnermelo, nerritailiĸattarnermelo, kêujanermelo, annorâĸanginermelo.
28 Assingillo pivaktut tainagit; illa, uvlut tamaita pagvisârtaugama (inungnut), issumajârutigijaĸattarapkillo illagêt illûnaita.
29 Kina sangêtoĸ sangêtjutigingilarâ? kina sinnaungasartaujoĸ ônarsijutigingilarâ?
30 Nertôtijariaĸarumale uvamnik, sangêneranertôtigijomavara.
31 Gûdib, Nâlegapta Jêsusib Atâtangata ĸaujimavânga sæglunginama; tâmna nertortaule issoĸangitomut.
32 Damaskusemêtillunga, attaniub Arêtasib angajoĸângortitangata Damaskusemiut iglugasaksoangit udjertortauĸovait, tigujomavlunga.
33 Igalâkulle ĸarmaĸsûb sillatânut ningititaulauĸpunga amârgaujaĸsoarmut, ĸemmâvungalo agganginit.

KAPITEL XII.

Tattamnartomik Paulusib tækkotivioninganik sangêninganiglo. Naglingninganik nellâgôrtomik.

NERTÔTINEK attornangigalloarpoĸ uvamnut, tækkotitjutille nellonarungnaertitaunerillo Nâlekamit pijut oĸautigijomavakka.

2 Inungmik illitarsivunga Kristusib okpertokotinganik; tâmna Jârit 14 it mattoma sivorngagut, (timiminêlaungmangât nellovunga, timiminêlaungimangâllônêt nellovungatauk, Gûdib kissime nellungilâ,) tâmna kilait pingajuænnut pititaulaukpok.

3 Inuk tâmna illitarivara, (timiminêlaungmangât timiminêlaungimangâllônêt nellovunga, Gûdib nellungilâ).

4 Tâmna pititaulaukpok Paradîsemut, tussâvorlo okautsinik okauserijaujungnangitunik, inûb kialônêt okauserijungnangitanginik.

5 Taimaitomik nertôtijomavunga, nangminimnigle nertôtijomangilanga, sangênimnik kissianik.

6 Nertôtijomagumalo uvamnik, sillaitotut illinganajangilanga; miksekartomik okarajarama. Tamattomingale pingilanga, idluarnersaunasugiklertokarkonnago uvamnik, tækkojaminit tussartaminillo pivlunga.

7 Illingakonnangalo pingijaidlarnermut tækkotitjutit ussornarnartut pivlugit, ânernartomik pititauvunga uvinipkut, tagva Sâtanasib Engelinganik tigluktimnik, pingijaidlarkonnanga.

8 Tamanna pivlugo pingasuertorlunga Nâlegak kennuvigilaukpara, kemmaktaujomavlunga taipsomunga.

9 Okautilaukpângalo: Nâpkiningnera nâmagiuk, pitsartunera ajugakangitôngmat sangêtune. Taimaimat sangênera nertôtigijomanersarivara, Kristusib pitsartuninga innekarkovlugo uvamne.

10 Taimaimat kuviasukpunga, sangêdlarangama, mittautigijaujarangamalo, ajoksadlarangamalo, unangmijaulerangamalo, kappiasuktitaujarangamalo Kristuse pivlugo. Sangêtarangamale pitsartudlarpunga.

*11 **Sillaitôlerpunga** nertôtigama uvamnik; taimailiortilaukpapsinga. Illipsingnut nertortaujuksaugalloarama; mingnersaunginama Aposteliojoksoarnit ipkonangat, suksaungikalioarlunga.

12 Apostelib nellunaikutangit akkunapsingne sakkijârmatta illa, angijomik kennuersârnermik, nellunaikutanik, tattamnartuniglo, pitsartudlartuniglo piniarnernik illakarlutik.

13 Suna pivlugo mingnersauvisê illagênit assipsingnît? Tamanna pivlugo kissiane, piksakka pivlugit okumaititsilaunginama illipsingnik. Idluitullinimnit tamattomangat issumagijungnaersinga.

14 Ahâk pingajuænnik tikkiniarsinnalerpapse okumaititsijomananga illipsingnik; pipsingnik pinasuanginama, illipsingnigle. Kittorngat kattersoijuksaungimatta perkutinik angajokâmingnut, angajokalle kittorngamingnut.

15 Uvangale tunnijijomavunga kuviasuklunga, tunnijaujomavlungalo tarnise pivlugit; angijomik nagligigalloarapse, naglingnikitauvunga.

16 Unêlle, (nangminek) okumaitilaungigalloarpapsegôk, pingitsertordlungale terliarluse tigunerpapsegok (assipkut).
17 Illipsingnut tillilauktama illangænnullônêt aksârtautitsilaukîk illipsingnîk?
18 Tituse kaiblalaukpara, kattangutillo illangat illaukolaukpara tâpsomunga. Titusele aksârnilaukâ sumik illipsingnît? Anernerme attautsime arvertalaungilagût? attauserlo tupjalaungilavût?
*19 Ama tagva akkiorasugivitigût? Okâlavogut Kristuseme Gûdib sângane: tamakkoningale tamainik, nagliktakka, âkiktaujutiksapsingnut (pivogut).
20 Sivôragama, tikkikuma, illipse pijomajaptut naipiniangi-napse, uvangalo pijomangitapsitut naipiniarapsinga; akkunapsingnêtokarniarmallo akkerartortigêktunik, annerutjijuniglo, ningartuniglo, aivajuniglo, terliakattaijuniglo, kiggoijuniglo, piojoridlartuniglo, pikablartuniglo.
21 (Sivôravungalo) piuluatangititauniarama pivluse, tikkingmiguma, kiksartuksauniarlungalo unuktut idluitullilauktut pivlugit, kakkialilaungitullo makkojungnartullinerilauktatik, assiniarnerilauktatiglo illokeudlarnerilautatiglo pivlugit.

KAPITEL XIII.

Paulusib pidlarnigomanane kaiblarpait kakkialerkovlugit.

MÂNNA pingajuænnik tikkiniaruma illipsingnut, tagva magguk pingasullônêt kigligiudsijut okautigijanginut illinganerit sunatuinait sokkosijuititauniarput.
2 Sivorngagut okautilaukpapse, ama sivorngagut okautipsârpapse, najorluse sorlo; mânnalo apsimavlunga aglagvigivakka sivorngagut ajortullilauktut, assingillo ipkoa tamaita, imâk: tikkingmiguma, pidlarniktailiniangilanga.
3 Pinasuarapse ikpigititaujomavluse tâpsominga, uvapkut okâlajomik, tagva Kristusemik; tâmna akkunapsingne sangêngitok, pitsartudlartorle akkunapsingne.
4 Tâmnalo kikkiaktortaugalloarame sangênerme, omârivok Gûdib pitsartuningane; uvaguttauk tâpsomane sangêgalloartogut, inôkattigivavut Gûdib pitsartuninganut akkunapsingne.
5 Nautsertoritse nangminipsingnik okpernermêngmângapse, kiglisiniaritse illipsingnik. Ubvalo nangminipsingnik illitaringilasê, Jêsusib Kristusib illupsingnêninga malluginagô? Attungitutitun-ilungikupse.
6 Issumavungale kaujimaniarapse uvagut attungitutitun-itsanginapta.

7 Gûdele tuksiarvigivara, sumiglônêt piungitullerkonnase; uvagut attortutitut sakkeromavluta pingilanga, illipsele ajungitullerkovluse, uvagullo sorlo attungitutitut-erkovluta.
8 Miksekârnek akkerartorungnangilavut, piniarlutale miksekârnek pivlugo.
9 Kuviasukpogulle, sangêtarangapta, illipselo pitsartunekarupse. Tamannalo killanârutigivavuttauk, tagva nâmaktungortitaunise.
10 Taimaimat aglakpakka ukkua apsimavlunga, erkartuijomananga najulerupse, pitsartunek Nâlekab tunijanga uvamnut idluarsaijutiksak asserornangitorlo attorlugo.
*11 **Tagva,** kattangutikka, kuviasugitse, nâmaksiniaritse, mannigortigêgitse, adsigêktomik issumakaritse, ullapirsautekaritse; taimak naglingniktub ullapirsaijublo Gûdib illaginiarpâse.
12 Salutiakattigêgitse salutimut ivjornaitomut. Ivjornaitut illûnatik salutipâse.
13 Nâlegapta Jêsusib Kristusib saimaningata, Gûdiblo naglingningata, Anernerublo ajunginerub illagêngningata illagilise illûnase. Amen.

Aglait aipaingit Korintemiunut aglaktaumavut Filippimit Mazedôniamêtomit. Titusib Lukasiblo neksalaukpait.

PAULUSIB AGLANGIT GALATSIAMIUNUT.

KAPITEL I.

Galâtsiamiut sangusarainingœnnik. Paulusib Nâlekamut nangminek Apostelingortitâuninganik.

PAULUSE Aposteliotitaujok (inungniungitok, inungnuungitorlônêt, Jêsuse Kristusemulle Gûdemullo Atâtamut, tâpsominga tuppaktitsijomut tokkungajunit;)

2 Kattangutillo illûnatik uvamnêtut illagêktunut Galâtsiamêtunut.
3 Gûdib Atâtab, Nâlegaptalo Jêsusib Kristusib saimarsautingata ullapirsautingatalo illagilisetôк!
4 Tâmna ingminik tunnilauкpoк ajornivut pivlugit, piulijomavluta sillamit mattomangat ajortomit, Gûdib Atâtapta pijomajanga malliklugo.
5 Tâmna nakoridlartaule issoкangitomit issoкangitomut. Amen.
*6 **Tattaminiarpunga,** mânnakut oкautsit tussarnertut assinginut sâsimalerêrapse, Kristusib saimarsautânut кaiкojigimajase tunnudlugo.
7 Assekangigalloartillugo. Illangille illaкemmatitsivut illipsingnik, Kristusiblo oкausingit tussarnertut mumiktitsomavlugit.
8 Nangminerlônêlle uvagut, Engeliblônêt кilangmit oкautsinik tussarnertunik oкâlavigikpasse, oкâlatigilauкtapta illipsingnut assinginik, taimaitoк ôminarsile.
9 Oкauserilauкtaptitut, mânna ama oкarivunga: Neliatalônêt oкautsinik tussarnertunik oкâlavigikpasse tunnergusiapse assinginik, taimaitoк ôminarsile.
10 Tagva inuillônêt Gûdiblônêt кuviagijanganut mânna oкâlavîk? inungnullônêt кuviagijaujomavlungâ? Inungnut sulle кuviagijaujomaguma, Kristusib kivgarinajatsangilânga.
*11 **Nellojuugnaertipapsele,** кattangutikka, oкautsit tussarnertut oкâlatigijaujut uvamnut, inungnit pingimatta.
12 Inungmut makkoninga tunitsiviolaunginama ajoкertortaunangalônêt, Jêsusible Kristusib saккertitsininganut.
13 Tussaumalaurapse illiornerilauкtamnik, taipsomane Jûdit illusingit illuserilaurapkit, Gûdib illagêktoкotingit angnerpângojomik unangmidlalaurapkit, nungunasuarlugillo.
14 Jûdit illusinginit pilualauкpunga, anginersamik unuktunit illamnit ikkingutimnit, illungertulualaurama sivorlima illusingit serngnigivlugit.
15 Gûdible uvamnik ingmigôlingatitsilauкtub anânama timingata illuanênimnit, saimanermigullo кaiкojigilauкtama idluaringmago,
16 Ernine saккertitsomavlugo illumne, oкautsinut tussarnertunut oкâlajuksauкovlunga tâpsominga nellojut akkorngænne; erinesuklunga tagva pivunga, uvinik auglo issumaksarsioгкattiginagik.
17 Jerusalemullônêt tikkilaungitunga sivunipkut Apostelio-junut, Arâbiamulle ailauкpunga, Damaskusemullo ama utterdlunga.
18 Kingorngagut, Jârit pingasut nângmatta, Jerusalemut tikkipunga, Pêtruse tækkojomavlugo, uvluniglo 15inik uvlilauкpunga tâpsomane.

19 Apostelille assingit tækkolaungilakka, Jakôbuse kissiat, Nâlekab кattangutâ.
20 Tamattomingale aglagvigiluse sæglungitunga, illa Gûdib кaujimavânga.
21 Kingorngagut Sîriablo Ziliziablo nunanginut pivunga.
22 Kristusible illagêktoкotinginut Jûdêame tækkôjaunanga illitarijaulaungitunga.
23 Imâgle tussaumatuinalauкput, imna uvaptingnik unangmiklilauкtoк sivorngane mânna nangminek okperijauкolaungitaminik okperijauкojilerpoк oкâlavlune.
24 Gûdelo nertorpât pivlunga.

KAPITEL II.

Paulusib illinganinganik Apostelinut assiminut, Pêtrusemullo. Okpernermut idluartitaunermik.

MATTOMA kingorngagut Jârit 14 it nângmatta, ama Jerusalemut ailaurivunga, Barnabase aiparællugo; Tituselo neksalauкparatauк.
2 Tækkotitjutikulle peroкojauvlunga takpaungalauкpunga oкarкattigivlugit oкautsit tussarnertut pitjutigællugit, oкautigijakka nellojunut; angajoкaunersaкutaujulle piluarlugit, sulinanga aкpangeromananga aкpangeromalaungnangalônêt.
3 Titusele aipara kippijauкojaungilarlônêt Grîcheogalloartillugo.
4 Kattangutille nellangaitut terliarsivlutik akkorngænnut pingmatta, pingitsertorlutik kiglisiniaromavlugo kivgaunginivut Jêsuse Kristusikut pijavut, kivgaulertitsomavluta,
5 Annikitoarsungmiglônêt taipkununga sâlagijaujomanata nâlelaungilavut, oкautsit tussarnertut miksekârningit illipsingnêtsainarкovlugit.
6 Ipkoale angajoкaunersaкutaujut кanoк illingalaungmangâta sivorngagut, uvanga kammangilanga; Gûde inûb tautuanik kammangimat. Angajoкaunersaкutaujut taipkoa ajoкertuinera illalaungilât.
7 Kissianele tukkisileraminga oкâlaкojaujunga oкautsinik tussarnertunik kippimangitunut, sorlo Pêtruse (oкâlaкojaungmat) oкautsinik tussarnertunik kippimajunut,
8 (Pêtrusib illagilauкtangata pitsartudlarlune Aposteliotillugo kippimajunut, tâpsoma uvangatauк pitsartudlarlune illagilaurivânga nellojune,)
9 Taipkoalo Jakôbusib Kêfasiblo Johannesiblo aulatsijungortitaujut tunnitsivionera saimanartomik tukkisilauramitsuк, tagva

aggamnik Barnabasiblo agganginik tallerpingminut tigusivut, adsigêktomiglo issumaкarкattigivâtigut uvagut nellojunut oкâlajuksaugapta, taipkoale kippimajunut.

10 Kissiane aklujut issumagijauкovlugit uvaptingnut; tamattomingalo attaruililunga pinialauкpunga.

*11 **Pêtrusele** Antiochiamut pingmat, akkerartulauкpara tækkoænne; passijaungmat.

12 Jakôbusemit illangit tikkerкârtinnagit, (Pêtrusib) nellojôlauкtut nerreкattigingmagit; tikkingmattale pijomaerlune кemmakpait; kippimajut illeragigamigit.

13 Jûdillo assingita (Pêtruse) malliklugo takkormôrкattigivât; Barnabase aglât uivêrijaulauкpoк takkormôrкattigivlugit.

14 Tækkogapkille, oкautsit tussarnertut miksекârningat malliklugo idluartomik arvertangimatta, Pêtruse oкarvigivara, illûnatik tussâtillugit: Igvit Jûdeojotit nellojôlauкtutitut inôniaravit Jûdetullo illuseкanginavit; sôg nellojôlauкtut innerterlugit inôniarкovigît Jûdit illusingititût?

15 Uvagut Jûdeogalloarapta inûlerniptingnit idluitullijionata nellojunit.

16 Kaujimagaptale, inuk idluartitaujungnangimat perкojat piniarкojanginut, okpernermulle Jêsuse Kristusemut; uvaguttauк Jêsuse Kristuse okpervigivavut, idluartitaulerкovluta okpernermut Kristusemut, perкojallo piniarкojanginuungitoк; uvinilik idluarsijungnangimat perкojat piniarкojanginut. [Img. 143, 2.]

17 Uvagulle idluartitaunasuartogut Kristusemut, nangminек sulle idluitullijutitut naipitaunajarupta, tagva Kristuse ajortomut kivgaunajarpoк. Taimaitsangilaк.

18 Nangminек asserortakka ama âкiksorupkit tappatotipunga uvamnik.

19 Perкojanulle toккungavunga perкojanit, Gûdemut inôjomavlunga; Kristuse кikkiaktortauкattigivara.

20 Inôvunga, uvangaungitorle, Kristusele illumne inôvoк. Mânnale uviningme inôsera inôserivara okpernerme. Gûdib erninganut, nagliktimnut, ingminiglo tunnijomut pivlunga.

21 Gûdib saimarsautâ pijungnaertiniangilara; perкojanulle idluarsititauneк pikpat, Kristuse sulinane toккonajalauкpoк.

KAPITEL III.

Okpernermut idluartitauneк oкautaugannerpoк.

SILLAITOKSÔJOSE illipse Galâtsiamiojose! kia angakovigilauкpâse miksекârnermik nâlegungnaertilusê? Illipse sâpsingne Kristuse Jêsuse oкâlanikut adsiliorsimavoк, akkunapsingne kikkiaktortauvlune sorlo.

2 Mattomingainaк illiniaromavunga illipsingnit: Perкojat piniarкojanginut, ubvalo okpernermik oкâlanermut Anernermik pivisê?

3 Taimak angitigijomik sillaitoкsôvisê? Anernerme pigialertose, uvinîngme mânna nâjiniaromavisê?

4 Taimaitoкsoarnik sulinase siorniulauкisê? sulinase pilaurupse.

5 Anernermik tagva illipsingnut pititsijoк, akkunapsingnelo taimaitunik tattamnartitsijoк, perкojat piniarкojanginut ubvalo okpernermik oкâlanermut taimak pivâ?

6 Sorlo Abrahab Gûde okperingmago tamannalo idluarnerartaujutigilaungmago. [1 Môs. 15, 6.]

7 Tamattomangat tagva кaujijungnarpose, okpernermit pijut, tâpkoa Abrahab кittorngarivait.

8 Aglaille sivorngagut nellonaertitsilauramik, Gûdib nellojut okpernermut idluarsitingmagit, Abraha кaujitipât; Illikkut nellojut illûnamatsiatik saimarviojomârput. [1 Môs. 12, 3. 18, 18.]

9 Taimaimat okpernekartut Abraha okpertoк saimausertauкattigijomârpât.

10 Perкojat piniarкojanginik tætteкartut illûnatik ômingarnermêngmatta. Aglaksimangmat: Ominarsile neliat nâlengitoк tamainik aglaksimâjunik aglangne perкojane, mallingnagillo. [5 Môs. 27, 16.]

11 Gûdemele idluarsititaujoкarniangimat perкojat piniarкojanginut, nellonaersimavoк; idluartoк okpernerminut inôniarmat. [Hab. 2, 4.]

12 Perкojalle okpernermit pingilat; inûble tamakkoa mallitsiarunigit, inôtigijomârpait. [3 Môs. 18, 5.]

13 Kristusible piulilauкpâtigut perкojat ômigijautitsiningænnit, nangminek ôminartitaulaungmat pivluta, aglaksimangmat: Ominarsile neliat кejungme nivingajoк. [5 Môs. 21, 23.]

14 Abrahab saimautjauninga perкovlugo nellojunut Kristuse Jêsusikut, Anernermik angerutaumajomik peкarкovluta okpernermut.

*15 **Kattangutikka**! inuktut oкaromavunga: Inûb testamentinga nachogijauvangikalloarpoк kimullônêt, naккitjusersimakpat, illajauvangilarlo.

16 Abrahale kinguvâksangalo angersimaviovuk. (Gûdible) oкausingit imaingilat: „kinguvâksanut," unuktôtidlugit, kissiane attausiotidlugo imâk: „kinguvâksarnut;" tâmna Kristuseovoк.

17 Imâgle oкarpunga: Testamente imna Gûdib sivorngagut naккitjusilauкtanga Kristusemut (illingatilugo), soккosertitaujungnangilaк perкojanut, jârit 430it tamattoma kingorngagut tunnimajunut; angersimanek taimak pijungnaertitauniangilaк.

18 Kingormgutijaksaĸ perĸojanut piksangortitaukpat, tagva angersimanermut tunnijaunajangilaĸ. Gûdible Abrahamut tunnilauĸpâ angernikut.

19 Perĸojat tagva suksauvât? Tunnijaumavut ajorneĸ pivlugo, kinguvâksaĸ imna angersimanermik pititaulauĸtoĸ tikkitsiarivlugo; tâpkoa tunnimavut Engelit kivgartortigælugit, pijitsertub aggangitigut.

20 Pijitsertorle attausênarmut pijitsertôlungilaĸ; Gûdele attausênauvoĸ.

21 Kanôĸ? Perĸojat tagva akkerartorĸât Gûdib angersimaninganût? Taimatsangilaĸ. Omartitsijomigle perĸojaĸarpat, idluarsititauneĸ tagva nellâgut perĸojanit pinajarpoĸ.

22 Aglaille ajortolingortilauĸpait tamaita, okpernermut Jêsuse Kristusemut angerutaumajomik tunnitsivioĸovlugit okpertut.

23 Okperviksarle tikkerĸârtinnago, perĸojanut sapputijaulauĸpogut pallangaertauvluta, okperviksaĸ saĸĸijârtuksaujoĸ nelliutsiarivlugo.

24 Perĸojat tagva sugiartautiksarilauĸpavut Kristusemut (torârtitauvluta), idluartitauĸovluta okpernermut.

25 Mânnale okperviksaĸ tikkingmat, sugiarte attanerijungnaerpavut.

26 Illûnase Gûdib ĸittorngaringmase, okpernermut Jêsuse Kristusemut.

27 Illûnase Kristusemut baptisimajose Kristuse attimagapsiuk.

28 Tagvane Jûdillônêt Grîchillônêt, tagvane kivgallônêt kivgaungitullônêt, tagvane angutillônêt arnallônêt adsigêngitoĸangilat; illûnase attausiogapse Kristuse Jêsuseme.

29 Kristusible pigikpasse, Abrahab tagva kinguvârivâse, kingormgujijuksaugivose angersimaneĸ pivlugo.

KAPITEL IV.

Gûdib ĸittorngangita kivgaunginingœnnik piloringnartomik okpernerme Gûdib angersimaninginik.

OKARPUNGALE kingormgujijuksaĸ sorrusiotillugo, tâmnalo kiagarlo adsigêngitôngilak, tâmna angajoĸaugalloarlune perĸutinut tamainut.

2 Ajoĸertuijulle pairsijullo attanerivait nelliutsiarivlugo atâtame perĸojanga.

3 Taimaktauĸ uvagut sorrusiotilluta kivgatitut illingatitauvogut sillatânêtunik ajoĸertûtsinut.

4 Nelliuningale nelliusimangmat, Gûdib ernine tillivâ, arnamit erniangojoк, perкojanik nâleklune;
5 Perкojanut kivgaujunik piuliklerкovlugo, кittorngaunermik pititauкovluta.
6 Kittorngaugapsele, Gûdib Ernerme Anerninga ômatipsingnut pitipâ, tâmna nipliajoк: Abba Atâtak!
7 Taimaimat kivgaujungnaerpotit, кittorngauvotille; кittorngauguville, Gûdemittauк kingormgujijuksaugivotit Kristusikut.
8 Illipsele taipsomane Gûde кaujimanginapsiuk, ingergarmik Gûdeungitut кivgartulauкpasse.
9 Mânnale Gûde illitarigapsiuk, piluartomigle Gûdemut illitarijaugapse, sôg sanguvigilerкisigîk illutsit ipkoa sangêtut ajulertullo, nutâmik kivgartoromavlugît?
10 Uvlut, taккillo, nelliutullo, jârillo uvloкsiorutigivasse (Jûdititut).
11 Sivôratigivapse sulinanga sennavigilaurasugælluse.
*12 **Kattangutikka,** кennuvigivapse: Uvaptun-iniaritse, illipsitun-inama. Idluilugvigilaungilapsinga.
13 Kaujimavapsingale, oкautsinik tussarnertunik oкâlatainalaurama illipsingnut uvinipkut sangêtunga.
14 Ajaktornangalo nachogilaungilapsinga, uvinipkut ôktortaugama, Gûdible Engelingatut illaliulauкpapsinga Kristuse Jêsusetut aglât.
15 Taipsomane angijomik piloridlalauкpose! oкautigijungnarpapse imâк: ajornalaungipat ijise aglât pêjarlugit, uvamnut tunnitiginajalauкpasse.
16 Tagva tamanna pivlugo ômigilerpisingâ, okpernartomik oкarvigigapse?
17 Ipkoa illungertûtigivâse idluangitomigle; tunnutserкojomavluse uvamnik, illungertorкojomavluselo taipkoa ungagilerlugit.
18 Illungertornek idluarpoк, ajungitoк pivlugo pitsainarpat, najortigigupsinga kissiane pingipat.
19 Kittorngârsukka, ama kappiaktoadlarlunga erniliarijakka, Kristusib adsinganik illumertautsiarivluse.
20 Tussudlarpungale najoromavluse mânna, assianiglo oкausekarungnarlunga; nakkimarnijutigigapse.
*21 **Oкautisinga,** perкojanik kivgartoromajose, perкojat oкausertanginik tussalaungilasê?
22 Aglaksimangmat, Abraha maggungnik ernekalaungmat; aipanga arnamit kivgaujomit, aipâle arnamit kivgaungitomit.
23 Arnable kivgaujub erninga uviningmit erniangovoк; kivgaungituble erninga angersimanermut erniangovoк.
24 Tamakkoa oкautsit adsigêgutiksauvut. Tâpkonunga (taijaungmanik) Testamentik magguk; aipâ кaккamit Sinaimit pijoк, kivgartortuksanik ernilijoк; tagva Agar.

25 Kaккak Sinai Arabiamêngmat; tâpsomale (Agarib) Jerusalem nelliunerme tamattomanêtoк adsigigivâ, kivgaujoк кittorngane illagivlugit.
26 Jerusalemele pânêtoк, tâmna kivgaungitoк; tamapta tâmna anânagivavut.
27 Aglaksimangmat: Kittorngisuitotit, ernisuitotit кuviasugit; saкkijâlerit nipliavlutillo, ernisungnermut âniangitotit; aipaкangitoк кittorngaкarnersaungmat uilingmit. [Jes. 54, 1.]
28 Uvagulle, кattangutikka, angersimanerub кittorngarivâtigut, sorlo Isaak.
29 Sorlole taipsomane uviningmit erniojub unangmidlarmago Anernermit erniangojoк, mânnatauк taimainivoк.
30 Aglaille кanoк pivât? (Imâk:) Annitisigik arnaк kivgaк erningalo; kivgaujub erningata kingormgujeкattiginiatsangimago kivgaungitub erninga. [1 Mos. 21, 10. 12.]
31 Tagva kattangutikka, arnab kivgaujub kittorngaringilâtigut, kivgaungituble.

KAPITEL V.

Galâtsiamiut кaiblartauvut, okpertut kippalôjungnaerningœnnik ipperaiкonnagit, arvertarкovlugille Anernerme naglingnermelo.

TAIMAIMAT Kristusib kivgaujungnaertingmattigut, kivgaunginise soккosertailiniarsiuk, kingornganelo ama kippalungortailitiniaritse.
2 Ahâk, uvanga Pauluse oкaupapse: Kippijauкojilerupse illipsingnik, Kristuse illipsingnut attungilaк.
3 Ama kigligiudsivigivakka kippijaulertut illûnaita, perкojat illûnaita nâmaksitititæksaringmagit sulle.
4 Kristusemik assiojivose, perкojanut idluartitaujomajose, saimaneк attorungnaerpasse.
5 Uvagulle Anernerme utaккivogut idluarsititauniarnermik okpernermut nerriugijaksaкarluta.
6 Kristuse Jêsuseme kippimanerlônêt kippimanginerlônêt attungimanik; okpernerle naglingnikut piniarnernik saккertitsijoк.
7 Aкpangitsialauкtose, kia noккartipâse miksекârneк nâlegungnaerlugô?
8 Illipsingnik кaiкojijomit noккangatitauneк taimaitoк pingilaк.
9 Sêrnarsautiarsûb кaккôjaksaк illûnât sêrnartipâ.

10 Sungertûtigivapse Nâlekame, assianik issumaкarnianginapse. Illipsingnigle asseroijoк pidlartaujomârpoк, kinaungmangâllônêt.

11 Uvangale кattangutikka, sulle kippinermik oкâlaguma, sôg sulle unangmijauvîk? Senningajolik tagva sinnaungasautigijaujungnaerajarpoк.

12 Kanoкtôк avisârtaulittauк illipsingnik asseroijut!

*13 **Illipsele** кattangutikka, kivgaujungnaerкovluse кaiкojaumavose. Udsertoritsele, kivgaunineк attornerluktailivlugo, uviningmut akkuliuterкonnago; kivgartortigêklusele pititse naglingnermut.

14 Perкojat illûnatik nâmaksititaungmatta oкautsemut attautsimut, mattomunga: Inuкattit illiktut nagligiuk.

15 Kêjigêdlarupsele nerrijigêdluselo, kammaleritse, illipsingnut nungutigêkonnase.

16 Oкaupapsele: Anernerme arvertaritse, uvingub ikliguningit tagva nâmaksitiniangilasse.

17 Uvingub ikliguningata Anerneк akkerartormago, Anernerublo kajungersainingata uvinik akkerartorivâ. Tâpkoa taimak akkerartortigêngmanik, pijomajapsingnik aglât piniarungnangilase.

18 Anernermulle tessiortaugupse, perкojat attaniongilat illipsingnut.

19 Uvinguble pingit nellonangilat, imaitut: Nulliarêngnermik asseroineк, assiniarnek, маkkojungnartullineк, illoкeudlarnerlo,

20 Gûdeungitunik kivgartorneк, angakoniarneк, кennugosungneк, ômisungneк, annerutjineк, ningarneк, aivaneк, akkerartorneк, illeratsârneк, кanningaumajarneк, inuarneк,

21 Tallaneк, nerrituneк, assingillo taimaitut; tamakkoninga sivorngagut oкautilauкpapse, ama sulle sivorngagut oкautivapse: taimailiortut Gûdib nâlegauvinganik kingormgujiniangilat.

22 Anernerub perortitgangit tamadja: Naglingneк, кuviasungneк, ullapirsaineк, кannuersârneк, inôtsiarneк, pitsiarneк, okperneк, piojoringineк, ikliguktailineк.

23 Perкojat taimailiortut akkerartungilait.

24 Kristusible inuкotingita uvinitik ikligunerit kajungilârnerillo illaliudlugit pitipait senningajolingmut.

25 Inôniarupta Anernerme, arvertalaungmitatauк Anernerme.

26 Suksaungitomik nertortauniksarsiorata, annuliutigêgatalo ômisuktigêgatalo!

KAPITEL VI.

Kaiblainernik ĸennuersârĸojijunik ajungitullerĸojijuniglo.

KATTANGUTIKKA, tammarnermut opalluijaujoĸarajarpat, taimaitoĸ âĸiksorasuarsiuk anernermut ĸennuêtomut, illipse Anerneliojose. Udjertorillo nangminerniĸ, igvittauĸ ôktortaulungnermut pijauĸonnak.

2 Ikkajortigêngniaritse oĸumaitoĸarangapse, taimaidluse Kristusib perĸojanga nâmaksitiniarpasse.

3 Piojorijoĸarpalle ingminik, suksaungitôgalloardlune, tâmna uivêrivoĸ nangminerminik.

4 Illûnatigle attunit nangmineliornermingnik kiglisiniarlit; tagva ingmingne kissiane nertornauteĸarniarput, assimingnelo pinatik.

5 Illûnatik attunit nangmagaksatik nangmineĸ nangmangniarmatsuk.

6 Oĸautsinigle ajoĸertortaujub ajoĸertortine aitortorliuk ajungitunik sunatuinarnik.

*7 **Tammarniarase** Gûde mittautigijaujomangilaĸ; inuk karngasortaminik kattersoijomârmat.

8 Uviningminut karngasoijoĸ, asserornartomik kattersoijomârpoĸ uviningmit. Anernermulle karngasoijoĸ inôtsemik nâksaungitomik kattersoijomârpoĸ Anernermit.

9 Ajungitullilertale merngortorniaratalo; kattersoijomâraptatauĸ nelliuningane, soraingikupta.

10 Taimaitomik pitjuteĸarapta, ajungitullilerta tamainut, okperneĸarĸattivulle piluardlugit.

*11 **Ahak**, ukkua aglait ununârtakka illipsingnut, aggamnut nangmineĸ aglaklugit.

12 Illûnatik ĸuviagijaujomajut uvinik pivlugo, taipkoa innaksorpâse kippijaulerĸovluse; kissiane unangmijaujomanatik Kristusib kikkiaktortauvia pivlugo.

13 Kippijaugalloaramik nangmineĸ aglât, perĸojat nâlengilait; illipsele kippijauĸovâse nertôtigijomavlugo uvinise.

14 Uvamnille ungasigle nertôtiniarlunga assianik, Nâlegapta Jêsusib Kristusib kikkiaktortauvianik kissianik; tâpsomûna sillaĸsoaĸ kikkiaktorsimajotun-ipoĸ uvamnut, uvangalo sillaĸsoarmut.

15 Kristuse Jêsuseme kippimanerlônêt kippimanginerlônêt attungimannik, nutângortitaunerle.

16 Illûnatigle oĸautsinik makkoninga nâletsiartut, tâpkoa ullapirsauteĸarlit nâpkigijauneĸarlutiglo, Gûdiblo Israêlinga.

17 Mattoma kingorngane neliata ockumaitiniaraninga; Nâlekab Jêsusib nellunaikutanga timimiutarigapko.
18 Nâlegapta Jêsusib Kristusib saimarsautingata anernise illagiligit, kattangutikka. Amen.

Galâtsiamiunut aglaktaumavut Rômamit.

PAULUSIB AGLANGIT EFESUSEMIUNUT.

KAPITEL I.

Gûdib kaitanginik saimanartokscarnik Kristusikut. Aglisivalliakojaunermik tamakkoa attorlugit.

PAULUSE, Jêsusib Kristusib Apostelinga, Gûdib pijomajanganut, ivjornaitunut Efêsusemêtunut, okpertunullo Kristuse Jêsusemut.
2 Gûdib Atâtapta, Nâlekablo Jêsusib Kristusib saimarsautingata ullapirsautingatalo illagilisetôk!
3 Nertortaule Gûde Nâlegaptalo Jêsusib Kristusib Atâtanga, saimausermattigut anernilingnut saimanartunut sunatuinarnut, kilaub pinginik illangiutitiluta Kristuseme.
4 Sorlo taipsomûna (Kristusikut) annerilaungmattigut, sillaksoak tunganilijaukârtinago, ivjornaikovluta pidlaraksaukonnatalo sângane naglingnerme.
5 Issumasimagame kittorngautitsomavluta ingminut, Jêsuse Kristusikut, taimak kuviagijaminut pijomagame,
6 Saimarsautine ânanaujok nertortaukovlugo, tamattomunga kuviagijautingmattigut erdlingnartome.

7 Tâpsomane piulijauviksaĸarapta aunganut, tamædja ajornernit issumagiajaujungnaernermik, saimarsaumik akluiningagut;
8 Tamattominga angijomik pititaujogut sunatuinarnik illisimatitauvluta sillatutitauvlutalo.
9 Kaujitilaungmattigut pijomajame nellonarninganik, ĸuviagijaminut, taimak issumasimagame,
10 Nelliutikpatta uvlut oĸautigijauĸovlugo, tamaita ĸilangmêtullo nunamêtullo attautsemut niaĸomut kattititsomavlugit Kristuseme, tâpsomuna nangminek;
11 Tâpsomûna uvaguttauk kingormgnjijuksautitauvogut, sivorngagut annerimajogut issumasimaninganut, tamaitaksoarnik piniartub pijomajame issumasimaninga malliklugo;
12 Tâpsoma ânanaunersoangata nertornarninganut illingaĸovluta; uvagut Kristusemik sivorngagut nerriuktogut.
13 Tâpsomûna illipsetauk oĸausek miksekârtok tussaumagapsiuk, tamædsa oĸautsit tussarnertut piulijauviksapsingnik; tâpsomûnataukok okpilerapse, Anernermik ajunginermik angerutaumajomik naĸĸititsiviovose.
14 Tâmna kingormgutijaksaptingnut nellunaikutarivavut, inuĸotingita piulijauviksangat tikkidlugo, ânanauninga nertortauĸovlugo.
*15 **Tamauna** pivlugo uvangatauk, tussaumagama okpernermik illipsingnêtomik Nâlekamut Jêsusemut, naglingnipsingniglo ivjornaitunut tamainut;
16 Soraingilanga (Gûde) ĸujagivlugo pivluse erĸaumavluselo tuksiarnimne;
17 Nâlegapta Jêsusib Kristusib Gûdinganut, ânanaunerub Atâtanganut, tunitjivioĸovluse Anernermik illisimanartomik nellonaertitsijomiglo, tâmna (Kristuse) illitaritsiarlugo.
18 Illisimanipsigut ijeĸartitauĸovluse ĸaumaksarsimajunik, nellojungnaerĸovluse ĸaiĸojaumajut nerriugijæksanginik, kingormgutijæksaniglo ânanaudlartunik akluiniliksôjunik ivjornaitune,
19 Pitsartuningatalo angininganik nelleĸangitomik uvaptingne okpertune, pitsartuninga tungavigivlugo.
20 Tamanna piniutigilauĸpâ Kristuseme, tuppaktinamiuk toĸĸungajunit, tallerpingminelo iksivatidlugo ĸilangme.
21 Anginersangordlugo nâlegaunernit tamainit, sôngonernillo, pitsartunernillo, attaniotinernillo, tamainillo taijaujungnartunit, sillaĸsoarme tamattomane kissianeungitoĸ, pijomârtomeletauk.
22 Tamaitaĸsuillo tâpsoma ittiggangita attânnut pitilauĸpait, tamainelo niaĸôtilauĸpâ illagênut,
23 Tagva timinganut, illumersimajomut tâpsominga, tamainik tamaine illumertitsijomik.

KAPITEL II.

Paulusib erkaitipait illinganingænnik sivorngane piloringnalaungitomik, mânnale piloringnadlartomik.

ILLIPSETAUK tokkungatilluse tappatonermullo idluitullinermullo;
2 Tamakkoa attorlugit mattoma sivorngagut sillaksûb tamattoma illusingit mallilaukpasse, attanek sillame attaniotijok nâleklugo, tagva anernek nelliutome tamattomane okpinginerub kittorngangine piniarvekartok.
3 Tâpkoa akkorngænne uvaguttauk mattoma sivorngagut taimailaurivogut illûnata, uvinipta ikliguningit malliklugit, uvingublo pijomajanga erkarsautingillo nâleklugit; ingergaptalo ningautsib kittorngarilaukpâtiguttauk assiptitut.
4 Gûdible nâpkiningnermik akluitub naglingnersoarminut nagligilauramittigut,
5 Ajorniptingne tokkungalaurapta, ômartilaukpâtigut Kristuse illagællugo, (saimanermut piulijaumagapse),
6 Illagivlugo tuppaktilaukpâtiguttauk, illagivlugolo kilaub pinginut pitidluta Kristuse Jêsuseme.
7 Nelliutuksame pijomârtome sakkertitsomavlugo saimarsautime nellekangitub amiganininga, uvaptingnut ajungitullinerminut Kristuseme Jêsuseme.
8 Saimanermut piulijaumagapse okpernikut; illipsingnik taimaingilase, Gûdible tunnergutâ tamanna.
9 Piniarnermuungitok, nertôtijokarkonnago.
10 Sennamajigigaptigo, pingortitauvluta Kristuse Jêsuseme ajungitullerkovluta, Gûdib sivorngagut âkiksulaungmattigut, taimailiorkovluta.
*11 **Taimaimat** erkainiaritse, illipse mattoma sivorngagut nellojôlaurapse uvinikut, kippimangitunik taijaumavluse ipkonunga taijaujunut kippimajunik uvinikut, aggangnut.
12 Illipse taipsomane Kristusekangitose tækkorngartauvluselo Israêlib illagêngninganut, tækkorngartaungmivluse Testamentinut angerutilingnut; nerriugijaksakarase Gûdekaraselo sillaksoarmêlauktose;
13 Mânnale illipse Kristuse Jêsusemêtose, sivorngane ungasiktomêlauktose, kannilerpose Kristusib aungagut.
14 Tâmna ullapirsautigigaptigo, tamarmik attausingortilaungmagik, upko agviarutaujok serkomidlugo, uviningminut ningarosungnek attorungnaertingmago;
15 Tamædsa, perkojat pêrlugit illuserkortokojijut; ingmine tâpkoa magguk inuktângordlugik attautsemik, ullapirsailunelo.

16 Tamarmiglo senningajolikut ullapkoserdlugik Gûdemut, timiotilugik attautsemik, ningarosungnerlo tokkotinamiuk ingmigut.
17 Tikkisimagivok, okautsinut tussarnertunut ullapirsaumik okâlavlune illipsingnut, ungasiktomêlauktose, kannitomêlauktunullo.
18 Tâpsomûna tamapta apkotiksakarapta Atâtamut anernerme attautseme.
19 Mânna tujormiangojungnaerluselo tækkorngartaujungnaerpose, ivjornaitulle kinguvângukattigivâse, Gûdiblo iglungane iglomiokattauvluse;
20 Igloliangomavluse Apostelillo nellautaijullo tungavigijangænnut; tamattomunga Jêsuse Kristuse ujarauvok terrekôvlune;
21 Tâpsomunga sennamajok illûnât kattitaumavok, aglivalliavlune igloksoangolerlune ivsornaitomik Nâlekame;
22 Tâpsomane illipsetauk igloliangokattaulerpose, Gûdemut igluksaukovluse anernerme.

KAPITEL III.

Paulusib nellojunik kivgartorvekarningata ânanaudlarninganik. Tuksiarutjininganík illagêktunik.

TAMANNA pivlugo uvanga Pauluse kellaksugaujunga, Kristusib Jêsusib kivgaringmanga illipse nellojose pivlugit, —
2 Sorlo tussaumagapse kivgartornermik Gûdib saimarsautânik, tunijaumajomik uvamnut pivluse;
3 Tækkotitjutikut nellojungnaertitaugama nellonalauktomik ipsominga, (sorlo sivorngagut okautsinut ikkitunut aglalaurama.
4 Tâpkonangat, attuarupsigik, kaujijungnarpose nellojungnaernimnik nellonartomik Kristuse pivlugo),
5 Tamanna itsak kaujijautitaulaungilak inûb kittorngganginut, sorlo nellonaersimangmat mânna Apostelinginut nellautaijokotinginullo ivjornaitunut Anernikut;
6 Tamædsa, nellojut kingormgujekattaungmatta timeokattaularmiglo, illangiutekattaularmiglo angersimaninganik Kristuseme, okautsitigut tussarnertutigut,
7 Tamakkonunga kivgaliarimavunga Gûdib saimarsautânut tunnergusiamnut; ajugakanginginanut pitsartuniliksoarmut tamattominga tunitsiviogama.
8 Uvanga ivjornaitunit tamainit mingnerpângojunga, saimarsaumik tamattominga tunitsiviovunga, nellojunut okâlakovlunga Kristusib akluininganik innornartomik;

9 Tamaitalo illitarsitiniarlugit nellonalauktub illinganiganik, sillaksûb pigiarninganit ijersimajomik Gûdeme, tamaitaksoarnik Jêsuse Kristusikut pingortitsijome;
10 Mânnaulermat illagêktutigut Gûdib sunatuinarne sillatuninga kaujijautitaukovlugo nâlegaunersoarnut attaniotinersoarnullo kilangmiunut,
11 Taimak issumasilaungmat issokangitomit Kristuseme Jêsuseme Nâlegaptingne.
12 Tâpsomûna sivôranata apkotiksakarapta tættiksakalaptalo, okpernermut tâpsomunga.
13 Taimaimat innaksorpapse: merngortorniarase siorniortitaunimnik, pivluse pijamnik, tamanna nertornautigivasse.
*14 **Tamanna** pivlugo Nâlegapta Jêsusib Kristusib Atâtanga sêrkortorvigivara,
15 Atâtaujotôjok tamainut kittornganik taijaujunut kilangmelo nunamelo.
16 Tâpsomunga tunnitsivioKovluse pitsartunermik ânanauningata amigangidlarninga malliklugo, sangijôtitauvluse Anerninganut illupsigut,
17 Okpernermut Kristuse innekarkovlugo ômatipsingne, amâtsiortaulerkovluselo tunganilijaulerkovluselo naglingnerme;
18 Ivsornaitut tamaita illagilugit illitarsijungnarkovluse sillingnermik, takkinermiglo, ittinermiglo kingingnermiglo;
19 Illitarsilerkovluselo Kristusib naglingninganik illisimanermit tamainit anginerpângojomik; illumertaulerkovluse Gûdib pitakaloringninginik tamainik.
20 Ajugakangitorle piniarlune anginerpângojomik tamainit tuksiarniptingnit tukkisiniptingnillônêt, pitsartunermut illuptingne sennajomut,
21 Tâmna soraeratik illagêktut Kristuse Jêsusemêtut nertorlitsuk issokangitomit issokangitomut! Amen.

KAPITEL IV.

Paulusib kaiblarpait attausiokovlugit naglingnerme arvertarkovlugillo inôsertâme.

TAGVA mânna kaiblarpapse, uvanga kellaksugaujunga Nâlegak pivlugo, kaikojaumanise mallitsiarlugo arvertarkovluse, taimak kaikojaugapse,
2 Piojorijuiluse tamât, kenuêluselo kammangitsertorluselo, ningarijigêktailititselo naglingnerme.
3 Omarigitselo adsigêktomik issumakatsainarluse anernikut, ullapirsautib kellaksûtânut.

4 Time attausek, anernek attausek, sorlotauk kaikojaumagapse nerriugijæksakarluse attautsemik kaikojaumanipsingnut.
5 Nâlegak attausek, okpernek attausek, baptijut attausek,
6 Gûde attausek, Atâtagijavullo tamapta, tamainut tâmna Nâlegaujok, illunapsigullo, illupsingnêtorlo tamapse.
7 Illûnatale attunit saimarsaumik tunnitsiviovogut Kristusib tunnijinermine ôktûtigijanga malliklugo.
8 Taimaimat okausekarpok: Kotsingnermut kongmuartub parngnanaerutjaujut aularutivait parngnanaersorlugit, inungnullo tunnergutinik tunnijivlune. [Img. 68, 19.]
9 Kongmuartorle okautigijaungmat, kanok tukkekarkâ? Imâk: Sivorngagut akkalaurametauk nunab inninginut akpasiktunut.
10 Akkalauktok taimnaugivok kongmualauktok killait illûnatik kollerpânginut, tamaita illumertitsomavlugit.
11 Tâpsomalo illangit Apostelingortilaukpait, illangille nellautaijungortilaukpait, illangit okautsinik tussarnertunik okâlajungortilugit, illangit pairsijungortilugit, ajokertuijungortilaukpaillo.
12 Ivjornaitut nâmaktungortitaukovlugit kivgartûtiksak suliarijungnarlugo, Kristusib timiksanga âkiktauvalliakovlugo;
13 Illûnata tikkitsiariluta okpernermut attautsemut illitarsinermullo Gûdib erninganik, angutemariolerdluta Kristusib aglisimaringninga tikkidlugo.
14 Sorusiojungnaerkovluta, malliktitut aulataukonnata, annoremut, tagva ajokertûtsinut sunatuinarnut, inuit nellangaininginut uivêriklerninginullo, pingitsertorlutik tammartinasuarmattigut.
15 Uvagulle naglingnerme nellâgôrniarta, aglivalliavlutale illûnaine tâpsomunga niakôjomut, tagva Kristusemut.
16 Tâpsomangat time illuitok kattisimavok, navgoallo illûnatik ingmingnut nablisimavut, ikkajortigêngnermut; avatillo illûnatik ingmikôrlutik attornermingnut time aglivalliatipât idluarsarlugo; naglingnermelo tamakkoa tamaita pivut.
*17 **Tamanna** pivlugo okarpunga; kigligiutigivlugolo Nâlekame, arvertarungnaerkovluse nellojutitut assipsitut, piungitunik issumakarlutik arvertartutitut;
18 Tarningit târtoksôvut, inôtsemullo Gûdemit pijomut tækkorngartautitauvut, nellojoksônermut illumingnêtomut, ômatimiglo sittijoksôninginut.
19 Taipkoa ikpigijungnangitut ingmingnik tunnivut ajortullinermut, makkojungnartuniglo sunatuinarnik piniarlutik angijomik, pijomatudlarlutiglo.
20 Illipse taimak ajokertortaungilase Kristusemik.
21 Tâpsominga tussarluse tâpsomanelo ajokertortaujomavluse pilaurupse: tagva, sorlo miksekârnek Jêsusemêngmat,

22 Inutokak attorungnaersiuk piusiovalauktut allarlugit, ikligunermut ingminik asseroijok tammarnartomut.
23 Nutângoleritsele issumapse annerningagut;
24 Inuktârlo attiniarsiuk, Gûde adsilivlugo pingortisimajok idluarnerme, ajunginermelo, ivsornainermelo.
*25 **Taimaimat** sæglunek ipperarlugo miksekârnermik okausekaritse, illûnase attunit inukattipsingnut; avataukattigêkapta.
26 Ningarluse idluitulliniarase; sekkinek nippitsiarinago ningartilluse!
27 Sâtanaselo inniksakalertiniarnago.
28 Tiglilauktok tigligungnaerle, sennalunele aggangminut ajungitomik piniarle, tunnijaksakarkovlugo ajoksartunut.
29 Okausilungmik kannipsigut annitsitailileritse, idluartomigle okausekarniaritse âkiksûtiksamik pijariakartune, tussartune tussarominartomik.
30 Gûdiblo Anerninga ajunginek kiksartiniarasiuk, tâpsominga nakkititsiviomagapse uvlormut piulijauviksamut.
31 Kanningaumajârnek, ômisungnerlo, ningarnerlo, nipliadlarnerlo mittautekarnerlo tamât illipsingnit ungasiktisigik, idluitullinerillo tamaita.
32 Inôtsiaritsele illanârêkluse nâpkigosukluselo, issumagijungnaitigêgitselo, sorlotauk Gûdib issumagijungnaervigilaungmasse Kristuseme.

KAPITEL V.

Kaiblainernik arvertatsiarkojijunik. Nulliarêt illingajuksauningænnik kanok.

TAGVA mânna Gûdemik mallikteoleritse kittorngatitut naglingnartutit.
2 Naglingnermelo arvertaritse, sorlotauk Kristusib nagligilaungmattigut, ingminiglo tunnilaungmat pivluta, tunnergutiksaujomavlune tokkotaksamik, Gûdemut tippitsiariksautiksamik.
3 Assiniarnermigle makkojungnartullo nellênik, pijomatudlarnermiglo okautauniarase, ivjornaitut taimak pijariakarmatta.
4 Sumiglônêt okauseluâlungmik, kuksalainermiglo mittautiksanermiglo okausekarasetauk; idluitjutaungmatta, kujalingârlusele pititse.
5 Kaujimagapsiuk tamanna, assiniartok, makkojungnartullijorlônêt, pijomatudlartorlônêt (Gûdeungitunut kivgartorteogame) Kristusiblo Gûdiblo nâlegauvinganik kingormgujijuksaungimatta.

6 Neliata okausinginut piungitunut uivêrijauniarase: taimaitut pivlugit okpinginerub kittornganginut Gûdib ningausinga pingmat.
7 Tamanna pivlugo illagijaksaringilase.
8 Mattoma sivorngane târmiolaurapse, mânnale kaumaniovose Nâlekame.
9 Arvertaritse kaumajub kittorngangititut. Anernerub perortitangit tamadsa: Sunatuinarnik ajungitulliniarnek, idluarnerlo, miksekârnerlo.
10 Kiglisiniaritselo, suna idluarijaungmangât Nâlekamut.
11 Târtublo pingit suksaungitut illangiutiviginiarassigik, sugiangârsigigle.
12 Sagvangitome piniartangit taivlugit aglât kangunadlarpok.
13 Tamakkoale tamaita sakkerniarput pidlartaukpatta kaumajomut. Sakkersimajut tamaita kaumangmatta.
14 Taimaimat okarpok: Tuppalerit sinniktotit, makkilutillo tokkungajunit, tagva Kristusib kaumaksarniarpâtit.
15 Tagva mânna kammatsiaritse arvertarnipsingnik, sillaitutitut pinnase; sillatujutitulle pititse.
16 Âttutsiarlugolo nelliutok, (angijomik) ajormatta uvlut.
17 Tamanna pivlugo sillaergotoniarase, tukkisilerlusele Nâlekab pijomajanganik.
18 Tallaniaraselo Wainetornermut; tamanna idluangilutaungmat, Anernermigle illumertauleritse;
19 Okarkattigêngniaritselo imgerutinut nertordlerutiksanut tuksiarutsinullo anernilingnut, imgerdluselo nipjausijaritse Nâlekamut ômatipsingne.
20 Tamaitalo kujalijutiginiarsigik soraerase Gûdemut Atâtamullo, Nâlegapta Jêsusib Kristusib attingane.
21 Nâlektigêgitselo Gûde sivôragilugo.
*22 **Arnat** okokse! uise nâleksigik, sorlo Nâlegak.
23 Arnab uine niakoringmago, sorlotauk illagêt Kristuse niakoringmatsuk; tâmna piuliklertiogivok timiminut.
24 Sorlole illagêt Kristuse nâlegaringmatsuk, taimaktauk arnat uitik nâlegaksarivait illûnainik.
25 Illipse angutit, nulliase nagligisigik, sorlo Kristusib illagêt nagligilaungmagit, ingminiglo tunnivlune tâpkoa pivlugit,
26 Ajorungnaertitsomavlugit, epkêjalaungmagit ubvaumut (immiojomut) okautsemik illalingmut.
27 Ingminut pititsomavlugit illagêt ânanaujut, ivsornartokangitut, imullokangitullo, taimaitomiglônêt assianik pekangitut, ivsornaikovlugille pidlaræksausuerlutik.
28 Taimaktauk angutit nulliatik nagligijæksarivait, sorlo timitik nangminitik. Nulliaminik naglingniktok, nangminerminik naglikpok.

29 Uviningminik nangminerminik ômisuktoĸalauĸsimatsangimat, nerritilugolo pairivâ, sorlotauĸ Nâlekab illagêt pairingmagit.
30 Tâpsoma timingata avatigingmattigut, uvininganit sauninganillo pijogut.
31 Taimaimat angutib atâtanelo anânanelo ĸemmangniarpak, nulliane attavigênarlugo, tâpkoalo magguk uvinioniarpuk attautsemik. [1 Mos. 2, 24.]
32 Nellonartoĸ tamanna angijôvoĸ: Kristusele illagêllo oĸautigivakka.
33 Illipsetauĸ, illûnase attunit, angutib nulliane nagligiliuk ingmitut. Uigguble uine attanerilugo pile.

KAPITEL VI.

Kittorngat angajoĸâllo kivgallo ĸaiblartauningœnnik. Okpertut sorsuktuksatitut-ituksat sakkunginik.

ILLIPSE sorrutsit, angajoĸâse nâleksigik Nâlekame; tamanna pijariaĸarmat.
2 Atâtallo anânallo nâlekik; tamadja perĸojaĸ sivorliojoĸ, angersimanelik (imâk):
3 Kanoengitsiarĸovlutit, akkunêrtomiglo inôniarĸovlutit nuname.
4 Illipselo angajoĸaujose, ĸittorngase ningaĸsarniarasigik, inugoiniarsigigle nâlektilugit, Nâlekablo oĸausinginik ĸaujitilugit.
5 Illipse kivgaujose nâlegase nunamêtut nâleksigik, kuksasukluse sajukluselo, ômatipsigut issumalingasuerdluse, [Kristuse sorlo nâleklugo;
6 Kivgartorneĸ inuit tækkoænne, inungnut idluarijaujomavluse, pinago; Kristusible kivgangititut pititse, ômamut Gûdib pijomajanga nâleklugo, ĸunnutuidluse.
7 Nâlekamut kivgartorasugititse, inungnuungitoĸ.
8 Kaujimagapse, neliat kivgaujorlônêt kivgaungitorlônêt Nâlekamut akkilertaujomârmat ajungitullininga malliklugo.
9 Angajoĸaujose illipse, taimaktauĸ (kivgase) piniarvigisigik, silluktaillititselo; ĸaujilerluselo Nâlegaĸarmigapse ĸilangme, tâpsomanelo inuit adsigêngitôngilat.
*10 **Tagvale** ĸattangutikka nekoĸsitiniaritse Nâlekame, ajugaĸangitub pitsartuninganut.
11 Gûdib sapputjiniksanga attiniarsiuk, Sâtanasib pingitsertortub uivêriklerninginut sôngoĸovluse.

12 Uviningmullo aungmullo sorsugiaĸanginapta, attanniviksoarnulle pitsartujoĸsoarnullo, sillaĸsûb attaninginut, sillaĸsûb mattoma tâĸtôningane attaniotijunut, anernernut ajortunut ĸilaub attanêtunut.

13 Tamanna pivlugo Gûdib sapputjiniksanga tiguniarsiuk, ajugauĸovluse uvlok ajortoĸ nelliutikpat aulatausuerdluse, tamaitalo nâmaksilugit salaĸainarĸovluse.

14 Tagva makkitipsigut tapserusijaritse miksekârnermik, idluarnerlo attimavlugo, sagvingmiutarivlugo.

15 Ittigapsigullo kammiksimatitse, oĸautsit tussarnertut ullapirsainartut oĸâlatigivlugit opalungaersimavluse.

16 Tamainille piluardluse okpernek tiguniarsiuk sappulutarivlugo, ajortoĸsûb (Sâtanasib) ĸargjunginik ikkomalingnik ĸamitsijungnarĸovluse tamattomunga.

17 Niaĸôtiksaĸaritselo piulijaunermik, saviksoaĸarluselo Anernerub pinganik, tamadsa Gûdib oĸausinganik.

18 Tuksiatsainaritse illûnainik pijarialingnik, anernikut tuksiarluse ĸennuluselo; taimailiorĸovluse soraerase pigârmititse tamât, ivsornaitut tamaita tuksiaulrugit;

19 Uvangatauĸ pivlunga, tunnitsivioĸovlunga oĸâlanermik sivôrananga ĸannera angmarlugo, oĸautsit tussarnertut nellonarningat oĸautigivlugo;

20 (Tamattomunga kivgauvunga ĸellaumgujanêtunga;) erĸsinanga tamattominga oĸâlaĸovlunga, sorlo pijuksaugama.

*21 **Illipsetauĸ** ĸaujilerĸovluse illinganimnik suliamniglo, Tichikusib ĸattangutib erdlingnartub, Nâlekamelo nertornartomik kivgartortub, unipkautiniarpâse tamainik.

22 Tamanna pivlugo tillilauĸpara illipsingnut, tussarĸojomavluse illinganimnik, tâmnalo ômatipsingnik manigoerĸovlugo.

23 Ullapirsauteĸarlit ĸattangutigêt, naglingneĸarlutiglo okpernekarlit Gûdemit Atâtamit, Nâlekamillo Jêsuse Kristusemit.

24 Saimarsauteĸarlit illûnatik Nâlegaptingnik Jêsuse Kristusemik naglingniktut illungertorlutik. Amen.

Rômame makkoa aglaktaumavut Efesusemiunut, Tichikusib neksalauĸpait.

PAULUSIB AGLANGIT FILIPPIMIUNUT.

KAPITEL I.

Paulusib Rômame parngnanaersortaujub ĸujalininganik tuksiarutjininganiglo. Illinganinganik ĸanoĸ maksuaninganiglo. Kaiblaininganik, Filippimiuttauĸ taimaiterĸovlugit.

PAULUSE Timôteuselo, Jêsusib Kristusib kivgagik, ivjornaitunut tamainut Kristuse Jêsuseme Filippimêtunut, ajoĸertuinerôjunullo (illagêllo) kivganginut.

2 Gûdib Atâtapta, Nâlekablo Jêsusib Kristusib saimarsautingata ullapirsautingatalo illagilisetôĸ!

3 Gûde ĸujagivara illûnâne erĸaumajarangapse,

4 (Taimak pitsainartunga tuksiarnimne illûnase pivluse, tuksiarnerlo ĸuviasuklunga pivara,)

5 Oĸautsinut tussarnertunut illagêguteĸarnise pivlugo, uvlormit sivorlerpâmit mânna tikkidlugo.

6 Tamattomingalo sungertûteĸarvikpunga, ajungitulliamik pigialauĸtub illupsingne, tâpsoma nâmaksitiniarivâ Jêsusib Kristusib uvluksangata nelliuniksanga tikkidlugo.

7 Taimak idluarmat, tamattominga issumaĸariaĸarpunga illûnase pivluse, ômatimnênapse ovane parngnanaersorsimanimne, akkiornimnelo oĸautsit tussarnertut kigligiutigilugit aulajungnangertinapkit, illipse illûnase saimarsauteĸarĸattigigapse.

8 Gûdib illa ĸaujimavânga, ĸanoĸ ômamut angijomik ungagigapse tamapse, Jêsusib Kristusib nagligosungnersoangane.

9 Tamannalo tuksiarutigivara, naglingnise pigannerpalliavlunelo aglivalliarĸovlugo sunatuinarnik illisimanermiglo tukkisinermiglo:

10 Kiglisiniarungnarkovluse suna ajunginerpaungmangât; nellâgôrkovluse, sinnaungakonnaselo Kristusib uvluksangata nelliuniksanga tikkidlugo.

11 Idluarnerub perortitanginik illumertauluse, Jêsuse Kristusikut (illupsingne) pijunik, Gûde nertortaukovlugo nakoridlartaukovlugolo.

*12 **Nellejungnaertipapsele** kattangutikka naglingnartose, illingatitaunera, tamanna sunaubva okautsit tussarnertut aglivalliajutigivât.

13 Imâk: attaniviksûb iglunganêtunut tamainut kaujijaulerpok, kellarutikka Kristuse pivlugo pingmatta;

14 Kattangutillo Nâlekame unnuktut kellarutimnut tættiksarsivut, sivôranatik okausek okautigivlugo illerasugatik.

15 Illangitale Kristuse okâlatigivât ômisungnermut kanningaumajarnermullo; illangitale issumakaloringnermut.

16 Ipkoa Kristuse okâlatigivât kanningaumajârnermut nellagôrlugatiglo, kellarutikka kappianartomik illajomavlugit issumakaramik.

17 Ukkuale naglingnermut pivut, kaujimagamik, okautsit tussarnertut akkiorutigivlugit ovanêtitaugama.

18 Kanorle tagva? Kristuse sunamullônêt okautigijautuinarpat, illungertunginermullônêt, illungertornermullônêt, tamanna kuviasûtigivara, kuviasûtigijomavaralotauk.

19 Nellunginama, tamanna piulijaujutiginairapko tuksiarnipsingnut, Jêsusiblo Kristusib Anerningata ikkajorninganut.

20 Taimâk utakkivlunga killanâdlarlungalo neriukkama, kangusuktitauniangnama sunalônêt pivlugo; (nerriukpungale,) illerasuktinnanga, illusiptut tamât mânnatauk aglât Kristuse angijomik timipkut nertortauniarmat, inôgumalônêt tokkogumalônêt.

21 Kristuse inôgutigigapko, tokkonerlo piksakautigivara.

22 Uviningmele inôniarnera attornarnersaukpat: neliak tagva pijomanersarivlugo, uvanga nellovunga.

23 Tamarmik illungertûtigigapkik: kajungilârpunga avilunga tamângat, Kristuselo najoromavlugo; tamanna illa angijomik ajunginersaungmat;

24 Uviningmêtuarnerale pijariakarnersauvok illipse pivluse.

25 Tamattomingalo kaujimavlunga nakkimarningilanga, illipsingnêniarama illûnapsingne, pivalliatitaujutiksapsingnut, kuviasûtiksapsingnullo okpernipsingne.

26 Nertôtiksarsiluarkovluse Kristuse Jêsuseme uvanga pivlunga, utterniarnimnut illipsingnut.

*27 **Arvertaritsele** Kristusib okausingit tussarnertut mallitsiarlugit; tikkikumalônêt tækkoluse, apsimalungalônêt tussarkovlunga, sôngolernipsingnik attautseme anernerme, attautsemik

tarneкarluse sorsugiaкattigilutalo okpernek oкautsinut tussarnertunut pivlugo.

28 Koaksângatailititselo akkerartortunut sunalônêt pivlugo; tamanna nellunaikutauvok pidlartaujomârmatta taipkoa, illipsele piulijaujomârapse, tamædsalo Gûdemit pivok.

29 Kristuse pivlugo tunitjiviogapse, okpervigilugo kissianeungitok, kappiasuktitaujutigilugoletauk.

30 Uvaptut siorniorapse, sorlo tautulaurapsinga, sorlolo mânna tussaumagapsinga.

KAPITEL II.

Kristuse malliklugo piojorijuerкojaunermik. Timôteuse Epafrodituselo pivlugik.

ILLIPSINGNE tagva кaiblaijoкarpat Kristuseme, mannigoijoкarpat naglingnerme, illagêktoкarpat Anernerme, ômamut naglingniktoкarlunelo nâpkiniktoкarpat;

2 Kuviasûtiksara tagva nâmaksitiniarsiuk, issumaкarкattigêngnipsingnut, nagleкattigêngnipsingnullo, illagêngnipsingnullo, attausionipsingnullo;

3 Sunamik piniarase akkerartornermut nertornauteкaromamullo nunguniartomik; piojoringinermulle illase opiginersarisigik illipsingnit nangminek.

4 Illûnaselo attunit pipsingnik nangminipsingnik piniarase, illapsele pinginik issumaкaritse.

5 Illûnase issumaкaritse Jêsusib Kristusib issumaкarningatut.

6 Tâmna Gûdetun-ikalloarame, nertornautigilaungilâ, Gûde adsigivlugo:

7 Ingminigle nikkanarsâlauкpoк, kivgatun-ilerdlune; inutuinaк adsigililauкpâ, inutuinaujotullo illinganinga naipitaulauкpoк.

8 Ingminik miklilerdlune nâlainalauкtoк toкomut, toкomut senningajolingme aglât.

9 Tamanna pivlugo Gûdib nâlegaviksoangortilauкpâ, atteкartilâllo atternit tamainit anginerpângojomik.

10 Jêsusib attingane sêrкut illûnatik sêrкortortuksaungmatta nâlengnermut, кilangmêtullo nunamêtullo, nunab attanêtullo:

11 Oкallo illûnatik nellonaijaijuksaungmatta Jêsuse Kristusemik Nâlegaujomik, Gûdib Atâtab nertornautinganut.

12 Taimaimat nagliktakka, sorlo nâletsainalaurapse, najorapse kissianeungitok, mânnaletauк anginersamik aglat apsimatillunga, piulijauniksase piniarsiuk kuksasukluse sajukluselo.

13 Gûde tagva pititsijoк illupsingne pijomanermiglo nâmaksititsinermiglo, idluarijane pitjutigilugo.

14 Tamainik piniaritse кunnutuiluse кollaraselo;

15 Passijaksauкonnase idluarкovluselo, Gûdemut кittorngaulerdluse, pidlaraksaunase inuкattigêt oкautsarêtut mumiksimajullo akkorngænne, tâpkonane кaumaniogapse nennergoatitut nuname;

16 Oкausek inôjutaujoк attavigênarlugo; tamattominga Kristusib uvluksangane nertornautekarкovlunga, sulinanga aкpangilaunginama, sulinangalônêt sennalaunginama.

17 Augale kovijaukpallônêt okpernipsingnut, Gûdemik kivgartûtigijapsingnut, tunnergutaujomut sorlo, кuviasukpunga, illûnaselo кuviasuкattigælluse.

18 Tamanna illipsetauк кuviasûtigijaksarivasse, кuviasuкattigijaksarivapsingalo.

*19 **Nerriukpungale** Nâlekame Jêsuseme, mânnakassakut Timôteuse tilliniarapko illipsingnut, uvangatauк nakoкsijauкovlunga, кanoк illinganipsingnik tussaruma.

20 Nellâgôrtomik issumaкattekanginama assianik, tâpsotunaк ômamut (pijariaкarnipsingnik) issumagivluse pijomik.

21 Illûnatik nangminitik issumagingmagit, Kristusib Jêsusib pingit issumaginagit.

22 Tâmnale кaujimavasse idluartoкsôngmat; sorlo atâtab кittorngane kivgartorкattigingmago, taimak kivgartorкattigilauкpara oкautsinik tussarnertunik.

23 Nerriukpungale tâmna tilliniarlugo tagvainaк, tukkisitualeruma кanoк illinganiarmangârma.

24 Nâlekamele sungertûtekarpunga, nangminekтauк uvanga mânnakassakut tikkiniarapse.

25 Pijariaкarasugijarale, tillivlugo illipsingnut Epafroditusе кattangutiga, piniarкattigalo, sorsugiaкattigalo, illipselo tillilauкtase, uvangalo pitsiartiga ajoкsarnimne.

26 Illûnase kippiniarvigilaungmase, angijomiglo issumajâlauкpoк, tussaumagapse кannimalaungninganik.

27 Illa кannimadlalauкpoк toккoniarкôrdlune, Gûdible nâpkigilauкpâ; tâmnale kissimeungilaк, uvangaletauк, kappiasungnikka unnuksivalliatitauкonnagit.

28 Tamanna pitjutigællugo tuavi tillivara кuviasuкovluse takkolermigupsiuk, uvangalo kiksarnikinersauкovlunga.

29 Illaliorsiuk tagva Nâlekame кuviasutsiarluse; taimaitullo opigisigik.

30 Kristusib piniarкojangit pivlugit toккo кannidlalaungmago, inôtsine ivlerinikidlaramiuk, kivgartoromavlunga innangerdluse.

KAPITEL III.

Ajokertuijut nellangaitut ulloreagijaukojauningænnik. Idluarnermik okpernermit pijomik; piloringnartoksûblo kilangmêtub pinasuartaukojauningænik.

AMATAUK kattangutikka, kuviasugitse Nâlekame! Aglakka illipsingnut adsigêtsainarmatta, kunnutigingilakka, illipselo nakkimarnitailijutigiluarivasse.

2 Kingmit nautsertorsigik, ajokertuinerluktut nautsertorsigik, illakungortitsijut nautsertorsigik.

3 Uvagut kippimaniogapta, Gûdemik kivgartortogut anernerme, nertôtivlutalo Kristuse Jêsusemik, uvinik tættiginago.

4 Nertôtijungnaralloartungatauk uvamnik uvinipkut. Assimnik uviningmigut tættekarasugijokarpat nangminerminik, pekaluarajarpunga uvanga.

5 Uvlut sittamaujungænne, kippimanerama, Israêlib kinguvânginut illingajunga, Benjaminib kinguvârivânga, Ebrêerinit Ebrêereojunga, perkojanik nâlengnermut Farisêereojunga.

6 Illungertornermut unangmiklertôlauktunga illagênik, perkojat idluarneraininginitigut pidlaraksaulaurnanga.

7 Uvamnulle attornartôlauktut, piungilutarivakka Kristuse pivlugo.

8 Illa angijomik piungilutarivakka tamaita, pijomavlugo idluarkejangat, illitarsinek Kristuse Jêsusemik Nâlekamik; tâmna pivlugo tamaita piungilutarilauktakka, aktarlukkugivakkalo, Kristuse pijomavlugo.

9 Tâpsomane naipitaujomavlunga, idluarsinekarkonnanga perkojanit pijomik, okpernermille Kristusemut pijomik, idluarsinermik Gûdib illingatitanganik okpernermut;

10 Illitarijomavlugo tâmna, makkiningatalo pitsartuninga, siorniorningalo illangiubvigijomavlugo, tokkunga adsiginiarlugo uvanga,

11 Tokkungajut makkiviksangænnut pagrearomavlunga.

12 Imaingilak, tiguṃajarêrapko, nâmaksijarêrlungalônêt; pinasuarparale tigujungnarmangâpko, uvangatauk tigujaumangmigama Kristuse Jêsusemut.

13 Kattangutikka, issumangilanga nangminimnik tigumajarêrapko. Attautsemigle okarpunga: Tunnumnêtut puigorpakka, sivunimnêtulle issagutigivlugit.

14 Torârviksak torârvigidlarasuartara, pivianartoksoak pijomavlugo, tamattomunga Gûde kilangmit kaikojingmat Kristuse Jêsuseme.

15 Nelivut tagva nâmaksijogut taimak issumaкalerta; sumiglo assianik issumaкarupse, tamanna Gûdib saккijârtiliuk illipsingnut.

16 Ajoкertûtsemik attautsemik pititaumagapta, taimak arvertalauкta, adsigêktomik issumaкarкattigêkluta.

17 Kattangutikka, mallingniarsinga, taimaglo arvertartut nautsertorsigik, sorlo uvaptingnik igsaræksaкarapse.

18 Unnuktut arvertarmatta (assianik), taipkoninga oкautekattalauкtapse, mânnaletauк кugviordlunga oкautigivakka, Kristusib kikkiaktortauninganik ningarosuktut.

19 Taipkoa asserornermik naggateкaromârput, natjatik Gûdigivlugo pijut, kangusûtiksaujunik nertornauteкardlutik, nunab pinginik pinasuartut.

20 Arvertarnivulle кilangmêpoк, takpângallo nerriugivavut piuliklerte Jêsuse Kristuse Nâlegavut.

21 Tâpsoma timivut ajulertoк ablatsângortitsomârpâ, timiminut ânanaudlartomut adsiutilugo, pitsartunermut, ajugaringitaminut tamaita ingminut nâlektilugit.

KAPITEL IV.

Paulusib sunatuinarnik кaiblaininganik. Kujalininganik tujûtaulauкtut pivlugit. Salutitsininganik.

TAGVA, nagliktakka ungagijakka кattangutikka, кuviasûtiga niaкôtiksaralo, taimak sôngotsainaritse Nâlekame, naglingnartose illipse.

2 Evôdia кaiblarpara Sintichelo кaiblarpara, adsigêktomik issumaкarкovlugik Nâlekame.

3 Igvittauк nertornartoк ikkajorкattiga, кennuvigivagit, (arnâk) tâpkoa ikkajorniakik, sorsugiaкattigilauкtâkka oкautsit tussarnertut pivlugit, Klemense assingillo piniarкattikka illagællugit, atteкartut aglaksimajunik aglangne ômanartune.

4 Kuviasutsainaritse Nâlekame, amalo oкarpunga: кuviasugitse.

5 Inôtsiarnise nellonaerle inungnut tamainut. Nâlegaк кannipoк.

6 Issumajârase sumiglônêt; illûnainigle pijomajapsingnik Gûdemut nellonaijaileritse, tuksiarluselo кennuvluselo кujalivluselo.

7 Ullapirsautiblo Gûdemit pijub, issumasiniarutiksanit tamainit anginerpângojub ômatiselo erкarsautiselo pairiligit Kristuse Jêsuseme.

8 Tagvale ĸattangutikka, miksеĸârnerillo illusitsiaringnerillo, idluarnerillo, ivjornerillo, naglingnarnerillo, illanarêngnerillo, illûnaita inutsiaĸutaunerit, ĸujanartoĸarpallônêt, nertornartoĸarpallônêt, tamakkoa issumaksarsiorutigisigik.

9 Illinnialauĸtase, illaliulauĸtaselo, tussalauĸtaselo, takkolauĸtaselo uvamnit, tamakkoa piniarsigik; tagva Gûdib ullapirsaijub illaginiarpâse.

*10 **Angijomigle** ĸuviasûtigivara Nâlekame, mânna ama issumagijungnarapsinga (piksamnik); issumagitsainalauralloarpapsingale, piviksaĸalaungitosele.

11 Ajoĸsarnermut taimak oĸausеĸangilanga; illûnâne nanêtarangamalônêt nâmaksijuksaunimnik illinnialaurama.

12 Peĸanginеĸ sungiusimavara, peĸaluarnerlo sungiutingmilât; tamainik tamaine sungiutivunga, aĸĸeartornermiglo, kângnermiglo, peĸaluarnermiglo, ajoĸsarnermiglo.

13 Tamainik pijungnarpunga Kristuseme pitsartutitsijimne.

14 Idluartomigle pivose, kiksartillunga issumagilaurapsinga.

15 Illipsele, Filippimiut, nangminеĸtauĸ ĸaujimavose, oĸautsit tussarnertut oĸâlatigijautainarningænne Mazedôniamit aulalaurama, illagêt assipse avâgilaungilânga, tunijineĸ tigusinerlo issumagivlugo, illipse kissipse.

16 Tessalônikamêtillunga aglât attausiarluse, amalo aipanganik tujortapsinga inôgutiksamnik nâmaktomik.

17 Tunnitsivionasuarlunga pingilanga, peĸangârviksaĸarĸojomavlusele nautsertortauniarvipsingne.

18 Tamainigle peĸarpunga, peĸaluarlunga aglât; unnunârviovlunga neksartitaunipsingnik pigama Epafroditusemit, tamædja tippitsiariksautiksaĸ, tunnergut tækkominartoĸ, ĸuvianartorlo Gûdemut.

19 Gûdimale tunnitsivigilise ajoĸsarungnaerutiksapsingnik tamainik, akluinerminut ânanaunerme, Kristuse Jêsusikut.

*20 **Gûdivulle** Atâtavullo nâlengnarsile issoĸangitomit issoĸangitomut. Amen.

21 Ivsornaitut illûnaita salutisigik Kristuse Jêsuseme. Kattangutigêt uvamnêtut salutipâse.

22 Ivsornaitut illûnatik salutipâse, attaniviksûble iglunganêtut piluardlutik.

23 Nâlegapta Jêsusib Kristusib saimarsautingata illagilise illûnase. Amen.

Filippimiunut aglaktaumajut Rômamit Epafroditusib neksalauĸpait.

PAULUSIB AGLANGIT KOLOSSAMIUNUT.

KAPITEL I.

Paulusib kujalininganik Kolossamiut pivlugit, tuksiarutjininganiglo. Kristusib okautsillo tussarnertut ânanaunersoangœnnik, Paulusib âniangínuttauk kivgartorninganullo sakkertitaujomik.

PAULUSE, Jêsusib Kristusib Apostelinga, Gûdib pijomajanganut, kattangullo Timôteuse, (aglakpoguk)
2 Kolossamiunut ivjornaitunut, okpertunullo kattangutigênut Kristusemêtunut. Gûdib Atâtapta, Nâlekablo Jêsusib Kristusib saimarsautingata ullapirsautingatalo illagilisetôk!
3 Gûde Nâlegaptalo Jêsusib Kristusib Atâtanga kujagidlarpavut, tuksiatsainarpogullo pivluse,
4 Okpernipsingnik Kristuse Jêsusemut, nagligosungnermiglo ivjornaitunut tamainut, tussaumagapta;
5 Nerriugijaksak pivlugo, komergutaumajok illipsingnut piksauvlune kilangme, sivorngagut tussalauktase okautsitigut tussarnertutigut miksekârtutigut.
6 Tamakkoa illipsingnut tikisimangmatta, sorlotauk silaksoarmiunut tamainut, kibligutivlutiglo, illupsingnetauk, uvlormit taimangat tussaumalaurapse tamakkoninga Gûdiblo saimarsautâ nellâgut illitarivlugo.
7 Taimaktauk ajokertortauvose nagliktaptingnut Epafrasemut kivgartorkattiptingnut; tâmna Kristusemik nertornarlune kivgartorpok pivluse,
8 Uvaptingnik kaujititsilaungmijok naglingnipsingnik Anernermit pijomik.

9 Tamanna pivlugo uvaguttauк uvlormit taimangat tussaumalaurapta tamattominga, soraijunata tuksiarpogut pivluse, кennuvlutalo, illumertauкovluse illitarsinermik pijomajanganik, illisimavalliavluselo sillatuvalliaкovluse taimainik anernilingnik.
10 Idluartomik arvertarкovluse Nâlekamut кuviagijauvluse illûnâne, pivalliarкovluselo ajungitullinerne tamaine;
11 Illitarsivalliarкovluselo Gûdemik, nakoкsijauкovluselo pitsartunernut illûnainut, tâpsoma pitsartuninganut ânanaujomut, кenuersârluse, kamangitsertorluselo tamaine кuviasukluse;
12 Atâtalo кujagiviklugo, pijungnartilaungmattigut ivsornaitut kingormgujeкattigivlugit кaumajome;
13 Piulilaungmattigullo tâкtub pitsartuninganit, nuktertilutalo Ernerme erdligijame nâlegauvinganut.
14 Tâpsomane piulijauviksaкarapta aunganut, tamadsa ajornernit issumagijaujungnaernermik.
15 Tâmna Gûdib tækkuksaungitub adsiluanga, erniangoкârtoк pingortitaumajunit illûnainit.
16 Tâpsomûna illûnaita pingortitaungmatta, кilangmêtullo nunamêtullo, tækkuksaujullo tækkuksaungitullo, iksivautaкsuillo, nâlegauvîllo, attaniotinerillo, pitsartujoкsuillo; illûnamatsiatik pingortitaulauкput tâpsomûna tâpsomungalo.
17 Tamaitaкsuillo perкârtinnagit tâmna ilauкpoк, tamaitaкsuillo tâpsomunga pairijauvut.
18 Tâmnalo niaкorivâ timib, tamadsa illagêt; tâmna pigiarniovlune erniangoкârtôvoк toккungajunit, nâlegauкovlugo tamainit sivorliovlune.
19 (Atâtab) idluaringmago pitaкaloringneк illûnane tâpsomanêrкovlugo.
20 Tâpsomûnalo illûnaita ullapкosertauкovlugit ingminut, nunamêtullo кilangmêtullo, senningajolingme aunganut, saimarsaijomavlune nangminerminut.
21 Illipsetauк, sivorngagut tækkorngartaulauкtose akkerartortiolapselo issumapsigut idluitullinerme;
22 Mânnale ullapкosersimavâse timime uviningata toккunganut, ivsornaititsomavluse pidlaræksauкonnase passijæksauкonnaselo tâpsoma sângane.
23 Okpernerme tunganilivluse sôngolerupse soraerase, aulataililuselo oкautsit tussarnertut nerriugijauкojangine, tussaumajase, oкautigijaujut pingortisimajunut tamainut кilaub attânêtunut; tamakkonunga uvanga Pauluse kivgaliarimajunga.
*24 **Mânna** кuviasukpunga kappianartome attortamne pivluse; kappianarnerillo Kristuseme sulle pijariaкartut uvinimne nâmaksitiniarpakka timinga pivlugo, tagva illagêt pivlugit;
25 Tâpkonunga kivgaliarimajunga, Gûdib kivgartortitsininganut, nâmaktomik Gûdib oкausingit uvapкut oкâlatigijauкovlugit akkunapsingne;

26 Tamædsa nellonartoк imna sillaкsûb pigiarninganit, kinguvângoкattigênullo (pijoкalauкtunut) angigutjutaulauкtoк, mânnale nellonaertisimavoк ivjornaitoкotinginut.
27 Gûdib nellonaijaivigijomangmagit nellonartub tamattoma inornadlarninganik nellojune, tâgva Kristusemik illupsingnêtomik, ânanâvaksônermik nerriugutiksaujomik.
28 Tâmna oкautigivavut, inuit tamaita кaiblarlugit, ajoкertorlugillo inuit tamaita, sillatunivut illûnât attorlugo; inuit illûnatik attunit nâmaksitiniaromavlugit Kristuse Jêsuseme.
29 Tamattominga sennanasuarpungatauк illungertordlunga, illupkut pitsartutitsijoк pitsartutigællugo.

KAPITEL II.

Pauluse кaiblaivoк, Jêsusemik inôjutetôjomik ipperaiкonnagit, tammartitauкonnagillo ajoкertuijunut nellangaitunut.

NELLOJUNGNAERKOVAPSELE кanoк angitigijomik issumajârutigigapse, Laodizêamiullo, illûnaitalo tautumnik uvinikut tækkolaungitut.
2 Omatingit кaiblartauкovlugit кellaksortigêrкovlugillo naglingnikut, akluilerкovlugillo illisimajutiksanik tamainik nakkimarninangitunik, Gûdemik Atâtamiglo Kristusemiglo nellonartoк illitarilerdlugo.
3 Perкutit illisimajutiksat illitarsijutiksallo tamaita tâpsomane ijersimangmatta.
4 Taimaglo oкauseкarpunga, oкâlanermut kajungersarnartomut uivêrijauкonnase kimut.
5 Timipkut apsimagalloardlunga anernipkulle najorpapse, кuviasuklunga, mallugosukkama idluarnipsingnik okpernipsingniglo soккosijuitomik Kristusemut
6 Tagva sorlo Kristuse Jêsuse illaliulaurapsiuk, arvertarniaritse tâpsomane.
7 Amâtsiortaulerluselo igloliangomaleritse tâpsomane, okpernerme aulajungnangerdluse, sorlo ajoкertortaumagapse, angijomiglo tamattominga кujalivigitse.
8 Udjertoritse, aкsârtauкonnase illisimajôjârnermut tammartitsinermullo tukkeкangitomut, inuit ajoкertûsetuinanginit, sillaкsûblo inungita perкojinikullunginit, Kristusib ajoкertûsinganiungitoк pijomut.
9 Gûdioneк illûnane tâpsomanêmaringmat timeкardlune.
10 Illipselo nâmaksivose tâpsomane, nâlegauvîllo pitsartunerillo illûnamatsiatik niaкorijangænne.

11 Tâpsomanetauк kippimavose, kippijaunermut aggangnuungitoк, time ajortolik uviningmêtoк pêjarapsiuk, tagva Kristusib kippititsininganut;
12 Illijartortauкattigimagapsiuk baptijutikut, tâpsomanetauк makkeкattaumagivose okpernermut, Gûdib pititsininganut, (Kristusemik) toкkungajunit tuppaktitsijub.
13 Illipsetauк ajornipsingne uvinipselo kippimanginingane toкkungajose, ômartilauкpâse tâmna illagællugo, ajornise tamaita issumagijungnaeramigit,
14 Aglaillo pivluta pijut illuserкortoкojijut, uvaptingnik erкartuijut attorungnaertilugit pêjalauкpait, senningajolingmut kikkiaktoramigit.
15 Nâlegauvîllo pitsartujoкsuillo sakkuêlauкpait, saккertilugillo illûnatik tækkoænne, ajugaujotut aulartinamigit nangminermigut.
*16 **Taimaimat** erкartortaujariaкatsangilase kimut nerкiksarlônêt immiksarlônêt pivlugit, uvloкsiorvîllônêt, taккêlaillônêt, Sabatillônêt pivlugit.
17 Tamakkoa tachatuinaungmatta tikkituksamut; timele nangminек Kristusemêpoк.
18 Torâræksapsingnit nûtitauniarase kimut, issumaminik saгкertomut manigotijôjârlune, Engelitullo ajungitôjârlune; taimaitomik tækkolaungigalloarame, sulinanelo pimariuterpoк uviningme issumangagut;
19 Attaviginago niaкoк; tâpsomangat time illuitoк navgoanut nukkingnullo ikkajortauvoк nukkeкalerdlune, kattitaularmelo, aglivalliavlunelo Gûdib aglivalliatitsininganut.
20 Tagva Kristuse illagivlugo sillaкsûb inungita illusioкojanginit, tokkomalerapse, sôg oкumaititaulerpisê illusioкojaujunut, sorlo silaкsoarme sulle inônajarupsetut?
21 Oкartut: Tamanna aktorniarnago pît, ôngniarnagolônêt, tiguniarnagolônêt.
22 Tamakkoa tamaita attortaukpatta nunguniarput, inuit perкovait ajoкertûserilaitalo;
23 Taimaitut illisimajôjârput, issumamingnik kivgartoromagamik manigotijôjârlutik, timelo ivlerinago pigamik, issumaginagolo uviniub pijariaкarninga.

KAPITEL III.

Malligaksanik sunatuinarnik illûnainut, aipalingnullo, kittorngaпullo, angajoкânullo, kivganullo illingajunik.

KRISTUSE tagva makkeкattigimagupsiuk, pânêtut piniarsigik, Kristuse takpânêngmat, Gûdib tallerpiata tungâne iksivavlune.

2 Pânêtut pinasuarsigik, nunamêtut pinnagit.
3 Tokkomagapse, inôsiselo Kristuse illagivlugo ijersimavok Gûdeme.
4 Kristusele inôtigijase sakkerpat, illipsetauk sakkerkattigijomârivasse pinnarnartoksôjome:
5 Tamanna pivlugo avatise nunamêtut tokkoniarsigik, imaitut: assiniarnek, makkojungnartullinek, kangunartomik êgiangusâdlarnek, ikligunek, pijomatudlarnerlo, Gûdiungitunik kivgartorniojok tamanna.
6 Taimaitut pivlugit Gûdib ningausinga okpinginerub kittornganginut pivok.
7 Tamakkoa illipsetauk attulaukpasse sivorngane, taipkonane inôtilluse.
8 Mânnale illipsetauk ipperarsigik makkoa tamaita, ningarnerlo, kassênerlo, ômisungnerlo, mittautekarnerlo, okausilungnerlo kannipsingnit.
9 Sæglokitsiniarase illapsingnik; inutokak illusingillo ipperarsigik.
10 Inuktârle attilersiuk, nutângolertok illisimanekartuksauvlune, pingortitine adsigivlugo.
11 Tamattomane pitsangilat Grîchillo, Jûdillo, kippimajullo, kippimangitullo, Grîchiungitullo, Skitillo, kivgallo, kivgaungitullo; Kristusele tamaitaksoarnik tamaine pitôvok.
12 Taimaimat, Gûdib annerimajangitituit ivsornaitutitullo, naglingnartutitullo, attinialeritse ômamut nâpkigosungnermik, inôtsiarnermiglo, piojoringinermiglo, kennuênermiglo, kammangitsertornermiglo;
13 Illipsingnut illanarêkluse, issumagijungnaertigêgitse, nelise erkartuitiksakarune assiminut; sorlo Kristusib issumagijungnaervigilaungmase, taimaktauk illipse pititse.
14 Tamakkoale tamaita kângitigut attiniarsiuk naglingnek, tagva nâmaksinerub kelaksûtâ.
15 Ullapirsaullo Gûdemit pijok attaniotênarle ômatipsingne, tamattomunga kaikojaumagivose, attautsemik timiokovluse, kujalivigitselo.
16 Kristusib okausingit innekartisigik angijomik illipsingne, illisimanartunut tamainut (illingavluse); ajokertortigêgitse erkaititsijigêkluselo imgerutinut nertordlerterutiksanut, tuksiarutsinullo anernelingnut, imgerluselo tussarnertunut ômatipsigut tuksiarluse Nâlekamut.
17 Tamaitalo piniarnise, okarangapselônêt piniarangapselônêt, illûnaita piniarsigik Nâlekab Jêsusib attingane, kujalivluselo Gûdemik Atâtamiglo tâpsomûna.
*18 **Uiggit** illipse, uise nâleksigik Nâlekame, taimak pijariakarmat.

19 Nulliaggit illipse, nulliase nagligisigik, kassêniaraselo tâpkonunga.
20 Sorrutsit illipse, angajoкâse illûnainik nâleksigik; Nâlekab tamanna idluaringmago.
21 Atâtaujose illipse, кittorngase ningaкsarniarasigik, illerasuluarкonnagit.
22 Kivgaujose illipse, nâlegase nunamêtut illûnainik nâleksigik; kivgartorneк inuit tækkôænne, inungnut idluarijaujomavluse, pinnago, ômamulle issumalingasuerdluse, Gûde nâleklugo.
23 Tamaitalo piniarnise ômamut piniarsigik, sorlo Nâlekamut, inungnuungitoк.
24 Kaujimavluselo kingormgutijaksamik akkilertaujomârapse Nâlekamut; Nâlegaк Kristuse kivgartorapsiuk.
25 Idluitullijorle pititsiviojomârpoк idluitullinine akkiniarlugo; inûb kinausinga kamagijaungimat.
(Kap. 4.) 1 Nâlegaujose illipse, kivgase nâmaktomik idluartomiglo piniarsigik; illipsetauк nâlegaкarapse кilangme кaujilerdluse.

KAPITEL IV.

Kaiblainernik tuksiarкojijunik. Salutitsinermik.

2 SOKKOSIJUIDLUSE tuksiaritse, taimailiorluselo pigâritse кujalivluse.
3 Taimaktauк pivluta tuksiarmititse, Gûde upkuamik angmailerкovlugo oкautsinut, Kristusib nellonarnersoanga oкautigijauкovlugo; tamanna pivlugo кellaksugauvungataauк;
4 Oкâlajungnarкovlunga, sorlo pijuksaugama.
5 Sillatujomik taipkoa illagingitase inôкatigisigik; attutsiarlugolo nelliutoк.
6 Tussarominartunik oкauseкatsainaritse tarêrsimajunik; illûnainut kiojariaкarnipsingnik nellunginiarкovluse.
*7 Uvanga кanoênimnik unipkautijomârpâse tamainik Tichikusib, кattangutib naglingnartub, nertornarlunelo kivgaujub kivgauкattauvlune Nâlekame.
8 Tamanna pivlugo tâmna tillivara illipsingnut, nautsertorкovlugo, кanoк illingangmangâpse, ômatise nakkoкsitilugit.
9 Illagællugo nertornartoк naglingnartorlo Onesimuse, illapse illangat; tâpkoa unipkautiniarpâse ovanêtut кanoeninginik tamainik.
10 Aristarchusib кellaksorsimaкattima salutipâse; Markusiblo, Barnabasib ujorungata; tâmna pivlugo perкojaulerêrpose piniaræksapsingnik; tikkippasse illaliorsiuk.

11 Jêsusiblo Justusemik attipsâliub; tâpkoa kippimajut illangita. Tâpkoangênait piniarkattigivakka Gûdib nâlegauvinga pivlugo, tâpkoa manigorutigivakka.
12 Salutipâse Epafrasib, illapse illangata, Kristusib kivgangata; tâmna illungertordlune tuksiatsainarpok pivluse, nâmakserkovluse aulajungnangerdluse illumertaukovluselo Gûdib pijomajanginik tamainik.
13 Tâpsominga kigligiutsivunga, angijomik illungertûtigingmasse, Laodizêamêtullo Hiarapolisemêtullo.
14 Lukasib âniasiortib naglingnartub salutipâse; Dêmasiblo.
15 Kattangutigêt Laodizêamêtut salutisigik; Nimfaselo, illagêllo tâpsoma iglunganêtut.
16 Aglaillo makkoa attuartaukârpatta illipsingne, Laodizêamêtunuttauk illagêktunut attuartautingmisigik; illipsetauk Laodizêamit pijut attuarisigik.
17 Archippuselo okarvigisiuk: Piniarræksat Nâlekamut perkojaumajutigijat kamagitsiaruk, nâmaksitiniarlugo.
18 Salutitsivunga nangminek aglaklunga uvanga Pauluse. Kellaksorsimajunga issumaginiarsinga. Saimanerub illagilise Amen.

Kolossamiunut makkoa aglaktaumavut Rômame, Tichikusib Onesimusiblo neksartangit.

PAULUSIB AGLANGIT SIVORLIT TESSALONIKAMIUNUT.

KAPITEL I.

Gûdib saimarsautânik Tessalônikamiune. Kujalinermik.

PAULUSE Silvânuselo Timôteuselo (aglakpogut) illagêktunut Tessalônikamêtunut, Gûdeme Atâtame Nâlekamelo Jêsuse Kristuseme. Gûdib Atâtapta, Nâlekablo Jêsusib Kristusib saimarsautingata ullapirsautingatalo illagilisetôk!

2 Sokkosijuitomik Gûdemut kujalijutigitsainarpapse tamapse, erkaumavluse tuksiarnipingne tamât;
3 Issumagitsainarlugit piniarnise okpernermut, sennaniselo naglingnermut, kenuersârniselo nerriungnermut, Nâlegaptingne Jêsuse Kristuseme, Gûdib Atâtaptalo sângane.
4 Kattangutigêt naglingnartose, Gûdib nagligijangit, kaujimavogut anerijaumanipsingnik;
5 Okautsit tussarnertut okautigijapta tikkingmasse, okausituinarnuungitok, pitsartunermulle Anernermullo ajunginermut, nakkimarninangitôvlutiglo angijomik; illipse kaujimavasse, kanok illingalaungmangâpta akkunapsingne, illipse pivluse.
6 Illipselo uvaptingnik mallikteolertose Nâlekamiglo, angijomiglo kappiasuktitautilluse okautsit illaliulaukpasse kuviasukluse Anernerme ajunginerme.
7 Taimak igjarræksaliarimavose okpertunut tamainut Mazedôniamêtunullo Achajamêtunullo.
8 Illipsingnit Nâlekab okausingit angijomik tussaumajaulermatta, Mazedôniamelo Achajamelo kissianeungitok, nunalingnulletauk tamainut okpernise Gûdemut okautigijauvok; taimaimat tamattominga okautjijariakangilagut.
9 Nangminek taipkoa okautigingmasse, kanok angitigijomik nâlekaptigut; kanorlo Gûdemut sâgiarapse, tunnudlugit Gûdeungitut, kivgartoromavlugo Gûde ômajok miksekârtorlo;
10 Erningalo nerriugivlugo kilangmit, tokkungajunit tuppaktilauktanga, Jêsuse, piulijigijavut ningautsemit pijomârtomit.

KAPITEL II.

Paulusib arvertalaungninganik idluartomik Tessalônikamiut akkorngænne, kanorlo tâpkoa illaliulaungmangâgit ôkautsit tussarnertut.

ILLIPSETAUK nangminek, kattangutivut, kaujimavose, illipsingnut tikkinivut sulinane pilaungimat;
2 Imaimalle: sivorngagut kappiasuktitaujogut mittautigijaudlalaptalo Filippime, (sorlo kaujimagapse,) taimaigalloardluta Gûdivut tættigivlugo sivôralaungilagut okautsit tussarnertut okautigivlugit illipsingnut, angijomik akkerartortaugalloardluta.
3 Kaiblainivut tammarnartomut illingalaungimatta, mamaitunullônêt, pingitsertornermiglônêt illakalaungilat;
4 Sorlole Gûdemut nautsertortaukârluta sungertûtigijauvlutalo okautsinik tussarnertunik okâlakojaugapta, taimak okâlavogut; inungnut idluarijaujomanata, Gûdemulle ômatiptingnik kiglisiniartomut.

5 Mannigôtituinartunik окausекalautsanginapta, кaujimavose, perкutiniaromanermullônêt pilaungminata; Gûdib nellungilâtigut.

6 Nertortaunasualaunginivogut inungnut, illipsingnullônêt, assipsingnullônêt.

7 Kristusib Apostelingititut окumaititsinajartuksaulauralloarpogut illipsingnik; anânatulle najulauкpapse, sorlo arnab amâmaktitsijub кittorngane pairingmagit.

8 Taimak angitigijomik ômamut annerilauкpapse, кunnunatalo aitoromavluse окautsinik tussarnertunik, Gûdib pinginik, kissianeungitoк, inôsiptingnigle aglât, nagligijaulerapse uvaptingnut.

9 Erкaigalloarpose кattangutivut, sennaniptingnik окumainiptingniglo: uvlôtillugole unnuamelo sennatsainalaurapta, nelipsingniglônêt окumaititsijomanata; taimaidlutalo Gûdib окausinginik tussarnertunik окâlalauкpogut illipsingnut.

10 Nellungilase Gûdiblo (nellunginivâ), кanoк ivsornaidluta idluartôvlutalo passijaksaunatalo najulaurapse, illipse okpertose.

11 Kaujimagivose, illûnase attunit кaiblalaurapse nakkoкsitiluselo, sorlo Atâtab кitorngane pingmagit;

12 Kigligiutjigaptalo Gûdib nâmagijanganut arvertarкovluse, кaiкojilauкtub illipsingnik nâlegauvingminullo ânanauvingminullo.

*13 **Tamanna** pivlugo uvaguttauк soraerata Gûde кujagivavut: Gûdib окausinginik tussartapsingnik uvaptingnut ajoкertortaugapse, tamakkoa illaliulaurapsigik inûb окausingitituungitoк, Gûdible окausingitituut; sorlo miksekârtôngmatta, pitsartujoкsôvlutiglo illupsingne, illipse okpertose.

14 Illipse кattangutivut, mallikteolerapse Gûdib illagêktoкotinginik Judêamêtunik, Kristuse Jêsusemêtunik; illipsetauк kappiasuktitaulauкpose illapsingnut sorlo taipkoa Jûdinut.

15 Taipkoa Nâlegaкtauк Jêsuse toккolauкpât, nellautaijitiglo, unangmilauкpâtigullo, Gûdemullo idluarijaungilat, inungnullo tamainut akkerartorput;

16 Uvaptingnik окâlaкojingitut nellojunut piulijaujutiksangænnik, taimaidlutik ajornitik кallerêktilugit illûnaitigut pivait; ningautsiblo кollangialerêrpait,

17 Uvagulle кattangutivut, annikitomik illipsingnik кittorngaertitaulaurapta, tautuptigut ômatiptiguungitoк, pinialualauкpogut kênase tækkojomavlugit angijomik kippiniarluta.

18 Tamanna pivlugo uvagut tikkitsomalauкpapse, uvanga Pauluse, attausiarnanga; Sâtanasible agvialauкpâtigut.

19 Kina nerriugutigællugolo, кuviasûtigællugolo nertornautiksamik niaкôtiksarivavût? illipseungitoкtauк, Nâlegapta Jêsusib Kristusib sângane, tikkiviane?

20 Illipse illa nertôtigælluselo кuviasûtigivapse.

KAPITEL III.

Naglingnermut Timôteuse tâpkonunga tillivâ.

TAMANNA pivlugo kippiniangudlarapta, idluarivavut kissipta pailerluta Atêneme;
2 Timôteuselo ĸattangutivut, Gûdib kivganga, uvagullo piniarĸattivut oĸautsinik tussarnertunik Kristuse pivlugo, tillilauĸpavut nakkoĸsititauĸovluse ĸaiblartauĸovluselo okpernipsingne;
3 Sôngojungnaertoĸarĸonnago kappianartunut tamakkonunga; nangminek ĸaujimagapse taimaitunut illingatitaugapta.
4 Najordluselo pigapta, oĸautilaurivapse sivorngagut, kappiasuktitaujomârniptingnik: sorlo nellautsimangmattauĸ, sorlolo ĸaujimagapse.
5 Tamanna pivlugo uvangatauĸ kippiniangudlarama, tillilauĸpara, okpernipsingnik tussaromavlunga; ôktorluktemut ôktortaulauralloarmangâpse, sennanivullo sulinginiarmangâllônét.
6 Mânnale Timôteusib tikkingmattigut illipsingnit, tussarominartomiglo unipkautivluta okpernipsingnik naglingnipsingniglo, issumagênaraptigullo idluartomik, kippivigivlutalo tækkojomavluta, sorlotauĸ uvagut tussugapta tækkojomavluse:
7 Tamattomunga, ĸattangutivut, mannigorutigilerpapse okpernise pivlugo, kiksarniptingne kappiasuktitauniptingnelo tamaine.
8 Mânna tagva inôlerivogut, Nâlekame aulajungnaerapse.
9 Sunamik Gûde ĸujagivlugo akkiniarungnarpitigô pivluse, illipsingnit ĸuviasûtigijavut tamaita pivlugit Gûdipta sângane?
10 Angijomik tuksiarpogut uvlôtillugolo unnuamelo, kênase takkojomavlugit, âĸiksoromavlugolo âĸigaksaĸarpat okpernipsingne.
11 Gûdiptale Atâtaptalo, Nâlegaptalo Jêsusib Kristusib nangminek apĸotiksaĸartilitigut illipsingnut.
12 Nâlekable aglivalliatilise, illuêngarnersautiliselo naglingnerme illapsingnik illûnainiglo, sorlo uvaguttauĸ illingagapta illipsingnut;
13 Omatise nakkoĸsititauĸovlugit, pidlaræksautaililutik ivjornailinerme Gûdib Atâtaptalo sângane, Nâlegapta Jêsusib Kristusib tikkiviane, ivjornaitoĸotine illagællugit.

KAPITEL IV.

Gûdib idluarijanganut inôniarkojaunermik. Nâlekab tikkitsomârviane sulle inôjut illingajomârningænnik kanok.

AMA kattangutivut, innaksorpapse kaiblarluselo Nâlekame Jêsuseme, nâmaksivalliarkovluse, sorlo tussarapse uvaptingnit kanok inôniariakarnermik, Gûdemut kuviagijaukovluse.
2 Kaujimagapse perkojat nelênik tunitjivigilaurapse Nâlekamit Jêsusemit.
Tamædja Gûdib pijomajanga: ivjornaituksaunise, assiniarnek ulloreagivlugo.
4 Nelise-attunit nellungile illulekuttine (timine) pairivlugo ivjornaikovlugo nertornarsilune;
5 Ikligunermut êgiangusâdlarane nellojutitut Gûdemik kaujimangitutitut.
6 Neliselo kattangutiminik okumaititsitailile uivêrinagolo sumut; Nâlegak tamakkoninga tamainik akkiniarteongmat, sorlo okarvigilaurapse ipsomane kigligiutigivlugo.
7 Ivsornartomut Gûdib kaikolaungimattigut ivsornaitomulle.
8 Taimaimat tamattominga nachojok, inungmik nachongilak, Gûdemigle, Anernerminik ajunginermik illupsingnut tunnijijomik.
9 Naglingnermigle kattangutinik aglagvigijariakangilapse, nangminek Gûdemut ajokertortaugapse nagliktigêrkovluse.
10 Taimailiorvigigivasse kattangutigêt tamaita, Mazedôniamêtut illûnâne. Kaiblarpapsele, kattangutivut, nâmaksivallianersaukovluse sulle.
11 Pinialeritselo nippordluse, piniaræksaselo piniarlugit, aggapsingnullo sennaniarluse pititse, sorlo perkolaurapse;
12 Illusitsiarikluse arvertarkovluse illagingitapsingne, taipkoalo illangænnik attoriakarkonnase.
*13 **Sinniktunigle** (tokkungajunik) nellokojomangilapse, kattangutivut, kiksarkonnase assipsitut nerriugijaksakangitutitut.
14 Okperupta, Jêsuse tokkovlunelo makkisimangmat, taimaktauk Gûdib ipkua Jêsuseme sinnisimajut neksaromârivait illagilerdlugit.
15 Imaitomigle okautivapse Nâlekab okausinganik: Uvagut, amiakôvluta inôjogut Nâlekab tikkiviane, sinnisimajut ingiarniatsangilavut.
16 Nangminek Nâlegak kilangmit akkaromârmat nippersoarmut kajungersarnartomut, Engelit attaningata nippinganut, Gûdiblo tiptulautinganut, Kristusemelo tokkungajut makkerkâromârput.

17 Kingorngagut uvagut, inôjogut amiakôvluta, taipkoa illagivlugit aularutjaujomârpogut nuvujatigut, Nâlegak pagrearvigilugo sillakut; taimaidlutalo Nâlegak najutsainarniarpavut.
18 Tagva okautsinut tamakkonunga mannigortigêgitse.

KAPITEL V.

Kristusib tikkitsomârninganik. Kaiblainernik sunatuinarnik. Salutitsinermik.

NELLIUTUKSAUJOMÂRTUNIGLE Stundiniglônêt, kattangutikka, aglagvigijariakangilapse.
2 Nangminek kaujimatsiarapse, Nâlekab uvlunga nelliutijomârmat, sorlo tigliktotut unnuaksiortotut.
3 Okaromârpatta: Terlingnatuinarpok, sivôranartokangilak; asserornartub tagva tagvainak tikkidlaromârpait, sorlo ânianartub arnak ernisuktok tikkidlarmago; kemmâjungnaromângilallo.
4 Illipsele, kattangutikka, tâktomêngilase; tamanna pivlugo uvluksab taipsoma tigliktotut opingarniatsangilâse.
5 Illûnase kaumajub kittorngarivâse, uvlublo kittorngarivâse; unnuab kittorngaringilâtigut tâktublônêt.
6 Taimaimat sinningniarata assiptitut; erkomaniartale sillatuniarlutalo.
7 Sinniktut unnuame sinnidlarmatta, tallatullo unnuame talladlarput.
8 Uvagulle, uvlub kittorngaringmattigut, sillatuniarta; attimavlugik okpernerlo naglingnerlo, sagvingmiutarivlugik, niakôtekarlutalo nerriungnermik piulijauniarnermik.
9 Gûdib ningarnartuksaliarilaungimattigut, piloringnekarkovâtigulle Nâlegaptigut Jêsuse Kristusikut.
10 Tâmna tokkovok pivluta, inôkattigivlugo perkovluta, erkomatillutalônêt sinniktillutalônêt.
11 Tamanna pivlugo kaiblartigêgitse, idluarsartigêkluselo, sorlo piniarapse.
*12 **Kattangutivulle**, innaksorpapse, issumaginiarsigik ajokertuijut illipsingnik, pairijigijaselo Nâlekame kaiblartigijaselo.
13 Piniarningit pitjutigilugit anginersauluartomik nagligisigik! Ullapirsautekarkattigêgitselo.
14 Kaiblarpapsele, kattangutivut, illuserluktut innertersigik, ômatikitut mannigorsigik, sangêtut merngortôtiginiarasigik kennuersâritselo illûnainut.
15 Udjertoritse idluitullijok akkiniartautailitilugo ajortomik, ajungitomigle pinasuatsainaritse, illapsingnullo illûnainullo.
16 Kuviasutsainaritse.

17 Soraerase tuksiaritse.
18 Tamainik кujalititse: tamadja Gûdib pijomajanga illipsingnut Kristuse Jêsuseme.
19 Anernek кammitailitissiuk.
20 Nellautainerit nachogitailisigik.
21 Tamaitale kiglisiniarsigik; ajunginek piksarilugo.
22 Idluitullijutaujârnerit tamaita attorniarassigik.
23 Nangminerle Gûdib ullapirsaijub ivjornaitilise illûnâne illupsigut, anerniselo, tarniselo, timiselo illuêngarlutik sapputijautsainarlit pidlaræksauкonnagit Nâlegapta Jêsusib Kristusib tikkiviane.
24 Nertornarpoк illipsingnik кaiкojijoк; tâpsomalo taimailiorviginiarpâse.
25 Kattangutikka, tuksiarutiniartigut.
26 Salutisigik кattangutigêt tamaita salutimut ivsornaitomut.
27 Nâlegaк taivlugo perкovapse, aglait ukkua attuartauкovlugit кattangutigênut ivsornaitunut tamainut.
28 Nâlegapta Jêsusib Kristusib saimarsautingata illagilise. Amen.

Aglait sivorlît Tessalônikamiunut aglaktaumavut Atêneme.

PAULUSIB AGLANGITA AIPAINGIT TESSALONIKAMIUNUT.

KAPITEL I.

Paulusib mannigortitsininganik unangmijaunerme, nerriuĸojininganiglo Nâlekab tikkitsomârninganik.

PAULUSELO Silvânuselo Timôteuselo illagêktunut Tessalônikamêtunut Gûdeme Atâtaptingne, Nâlekamelo Jêsuse Kristuseme.

2 Gûdib Atâtapta, Nâlekablo Jêsusib Kristusib saimarsautingata ullapirsautingatalo illagilisetôĸ!

3 Gûde ĸujagijariaĸatsainarpavut pivluse, ĸattangutivut, taimaglo idluarpoĸ; okpernise angijomik aglivalliangmat, nagliktigêngnerlo illûnapsingne attunit angijorolermat.

4 Taimainapse, uvagut aglât nertôtivogut illipsingnik Gûdib illagêktoĸotingita akkorngænne, ĸennuersârnise okperniselo unangmijaunipsingne tamaine, kappiasuktitaunipsingnelo tukkisijapsingne pivlugit.

5 Tamanna nellunaikutauvoĸ, Gûde idluartomik erĸartuijomârmat, illipselo Gûdib nâlegauvinganut âniatitaujutigijapsingnut (itterungnarluse) sappingititaujomârapse.

6 Idluarmat Gûdeme, kappiasârtise kappianartomik akkiniaromavlugit.

7 Illipsele kappiasuktitaujose, merngoêrserviksaĸaromârpose illagiluta, Nâlegaĸ Jêsuse saĸĸijârtitauniarpat ĸilangmit, Engeline pitsartujoĸsuit illagællugit,

8 Ikkomame ikkoalajome, akkivigijartorlugit Gûdemik ĸaujijomangitut, oĸautsiniglo tussarnertunik Nâlegavut Jêsuse Kristuse pivlugo nâlegomangitut.

9 Taipkoa pidlartaujomârput asserornartoksoarmut issokangitomut, Nâlekab kênanganit pitsartuninganillo ânanaujoksoarmit pijomut;
10 Tikkipat ânanaunine sakkerlugo ivjornaitokotine illagivlugit, tattamnadlalarmelo okpertokotine illûnaita illagivlugit. Kigligiutsinivut illipsingnut uvlok taimna pitjutigællugo okperilaurapsigik.
11 Tamannalo pivlugo tuksiarutitsainarpapse Gûdiptingnut, pijungnarsititaukovluse kaikojaunek tamanna mallitsiarungnarlugo, (illipsingnullo) ajungitullinningit tamaita, kuviagijangillo, okpernerublo piniarninga nâmaksititaukovlugit pitsartuninganut.
12 Nâlegapta Jêsusib Kristusib attinga nertortaukovlugo illupsingne, illipselo tâpsomane, Gûdipta, Nâlekablo Jêsusib saimarsautânut.

KAPITEL II.

Okpernekarungnaernermik Kristusib tikkitsomârningata sivorngagut, Antikristusemiglo.

KENNUVIGIVAPSELE, kattangutivut, Nâlegapta Jêsusib Kristusib tikkitsomârninga, kattijomârnivullo tâpsomunga pivlugik,
2 Tuavi nakkimarnerkonnase, kakkilârtitaukonnaselo, anernermullônêt, okautsimullônêt, aglangnullônêt, uvaptingnit pimajônerartaujunut, Kristusib uvluksanga nelliusimajarêrasugællugo.
3 Tammartitautailititse kimullônêt, sunamullônêt. Nelliutijomângimat, kissiane okperungnaernekarkârpat, sakkerkârlunelo inuk ajortoliksoak, asseroinerub kittornganga,
4 Akkerartortoksoak, ingminiglo nâlegautitok tamainut Gûdemik kivgartornermiglônêt Gûdemik taijaujunut, Gûdetullo ingitsartorlune Gûdib iglunganut, Gûdeovlune okartok.
5 Erkaumangilasê okausera illipsingnut tamattominga okalaurama najorluse sulle?
6 Kaujimagivasse sulle taipsoma nokkangautigijanga, taimna nelliunermine kissiane sakkijârtitaukovlugo.
7 Kassênerub nellonarninga attorêrpok, sagvangitomele sulle, sakkertailititsijok pêrtaujariakarkârmat.
8 Idluitullijok tagva sakkeromârpok; tâmna Nâlekab nungutsomârpâ kannerme anerningarnut, pêrlugolo tikkivingme sakkijârninganut.
9 Taipsoma sakkijârninga Sâtanasib aulatsininganut pivok, pitsartunernut sunatuinarnut sæglotonelingnut, nellunaikutanullo, tattamnartullinernullo,

10 Tammartitsinernullo sunatuinarnut idluitullerkojijunut, taipkonane assiojomârtune, miksekarnermik ivlersinek illaliulaungimatsuk, (tamattomûna) piulijauniardlutik.
11 Tamanna pivlugo tammarnartoksoarnik pitsartunilingnik Gûdib tilliklervigijomârpait, sæglonermik okpilerkovlugit;
12 Pidlartaukovlugit tamaita miksekârnermik okpingitut, idluitullinermiglo kuviasûtekartut.
*13 **Uvagulle** Gûdemik kujalijutigijariakatsainarpapse, kattangutivut, Nâlekab nagligijangit, kiglinganit Gûdib annerilaungmase piulijaukovluse, Anernerub ivsornaititsininganut, miksekârnermiglo okpernermut:
14 Taimaitomut kaikolaungmase okautsinut tussarnertunut attortaptingnut, ânanaudlartomik perkutiksaulerkovluse Nâlegaptingnut Jêsuse Kristusemut.
15 Taimaimat, kattangutivut, aulajungnangerniaritse, sungertûtiginiarlugillo ajokertûtsit ajokertortautigijase okausiptingnullônêt, aglaptingnullônêt.
16 Nâlegaptale Jêsusib Kristusib (nangminek), Gûdiptalo Atâtapta, uvaptingnik nagligosuktub, saimarsainerminullo mannigornartomik nâksaungitomik, nerriugijaksamiglo ajungitomik tunnitjivigilauramitigut,
17 Tâpsoma ômatise kaiblarligit, nakkoksitiluselo ajokertûtsemelo, piniarnernelo tamaine ajungitune.

KAPITEL III.

Kaiblainerit tuksiutjerkojijut, nâlerkojijut, ômarerkojijut, nâlengituniglo avitaukojijut.

TAGVALE kattangutivut, tuksiarutitigut, Nâlekab okausingit ingergarniarkovlugit nertortaukovlugillo, sorlo illipsingne;
2 Piulijaukovlutalo inungnit ipkonangat mumiksimajunit ajortoksoarnillo. Okpernek inuit illûnatiungitok perkutigingmatsuk.
3 Nâlegarle nertornarpok, tâpsoma nekkoksitiniarpâse sapputiluselo ajortunit.
4 Tamattomingale sungertûtigivapse Nâlekame, perkojavut illipsingnut nâlekapsigik nâlengniarapsigiglo.
5 Nâlekable torârtiligit ômatise Gûdib naglingninganut, Kristusiblo kenuersârninganut.
*6 **Perkovapsele**, kattangutivut, Nâlegapta Jêsusib Kristusib attingane, illagijungnaersiuk kattangutit neliat illuserluktok, ajokertûtsillo uvaptingnit pijane nâleklugit pingitok.

7 Kaujimagapse, ĸanoĸ illivluse malligaksarigaptigut. Uvagut illuserlulaunginapta illipsingne.
8 Akkeĸangitomiktauĸ nerĸiksaptingnik tigusilaungilagut kimillônêt, sennavlutale oĸumaitomik uvlôtillugo unnuamelo pivogut, oĸumaititsijomanata illipsingnik.
9 Taimailiorpogut, perĸojaunginaptaungitoĸ, kissianele igjarræksaujomavluta illipsingnut, mallerĸovluse uvaptingnik.
10 Najorluselo perĸolauĸpapse tamattominga: neliat sulijomangitoĸ nerrijuksaunginivoĸtauĸ.
11 Illapse illangit tussaumagaptigik, illuserluktunik oĸautauvlutik, sennajomanatiglo, attungitôvlutiglo pijut.
12 Taimaitulle perĸolugillo Nâlegaptigut Jêsuse Kristusikut ĸaiblarpavut, nippordlutik sennaĸovlugit, nangminermingnik nerĸiksamingnik nerrerĸovlugit.
13 Illipsele, ĸattangutivut, ajungitullinermik merngortorniarase.
14 Nâlegomangitoĸarpalle oĸausiptingnik aglangne ukkunanêtunik, tâmna nellonaersiuk aglangnut, illaginagolo, kangusuĸovlugo.
15 Omisuktotulle piniarviginassiuk, inertersiugle ĸattangutitut.
16 Nâlekable ullapirsaijub ullapĸoserlise illûnâne sunatuinarniglo. Nâlekab illûnase illagilise.
17 Salutitsivunga nangmineĸ aglaklunga uvanga Pauluse; tamadsa aglangne tamaine nellunaikutaliarivaktara, taimak aglakpunga.
18 Nâlegapta Jêsusib Kristusib saimaningata illagilise illûnase. Amen.

Aglait makkoa Tessalônikâmiunut aglaktaumavut Atêneme.

PAULUSIB AGLANGIT SIVORLIT TIMOTEUSEMUT.

KAPITEL I.

Timôteuse kivgartutsiariaĸarninganik erĸaititauvoĸ, soĸĸosijuidlune oĸautsit tussarnertut illaĸangitut attavigilugit.

PAULUSE Jêsusib Kristusib Apostelinga, Gûdib piulijipta, Nâlekablo Jêsusib nerriugijaksaĸartitipta perĸojanganut,
2 Timôteusemut ernimnut nellâgôrtomut okpernerme: Gûdib Atâtapta, Nâlekablo Jêsusib Kristusib saimarsautiminut, nâpkigosungnerminullo, ullapirsautiminullo illagilitittôĸ!
3 Piniarit, sorlo ĸaiblalaurapkit, Efêsusemêtuarĸovlutit, Mazedôniamut ailaurama, perĸojerĸovlutit illanginik, ajoĸertûseĸarĸonnagit assianik;
4 Nâlengniarĸonnagillo tukkeĸangitomik oĸâlajunik, appersûteĸartuniglo illagêt kinguvângit naggateĸangitut pivlugit; tamakkoa appersûtinermik attortitsinersaungmatta, Gûdemut idluartitsinermit okpernerme.
5 Perĸojat nellonaertitangat angnerpâĸ imaingmat: Naglingneĸ ômamut ivsornaitomut, issumamullo passijaksaungitomut, okpernermullo takkormôjuitomut.
6 Tamakkoa tunnupait illangita oĸâlagalâdlarnernut piungitunut sâlerlutik.
7 Ajoĸertuijôjomagamik perĸojanik, oĸautsitiglônêt oĸautigijaksatiglônêt tukkisinagit.
8 Perĸojalle ĸaujimavavut ajungitoĸsôngmatta, idluartomik attortaukpatta;
9 Tamanna ĸaujimavlugo, perĸojat tunnijaungimatta idluartoĸ pivlugo, idluitullijulle, tappatojullo, Gûdemiglo nâlengitut,

ajortullijullo, ivsornartullijullo, кuksalaitullo toккotsijullo atâtamingnik anânamingniglo, innuârtullo,

10 Assiniartullo, nukapitjaniglo uivêriklertut, inungniglo tigliktut, sæglotojullo, angerluktullo assingillo taimaitut ajoкertûtsemik atsuilinartomik akkerartortut pivlugit;

11 Gûdib pilloriktub oкausingit tussarnertut ânanaudlartut malliklugit; tâpkoa oкautigijaksarilugit perкojauvunga.

12 Kristuselo Jêsuse Nâlegavut кujagivara, nakkoкsitigijara, idluarasugilunga kivgartortilaungmanga tamattominga;

13 Sivorngagut mittauteкartoкsôjunga (Gûdemik) unangmiklertoкsôlarmalo, oкauserluktiolarmalo; nâpkigijaulertungale, nellovlunga okperneкarnangalo taimailiulaurama.

14 Nâlegaptale saimarsautâ angiluartoкsôlauкpoк (uvamne), okpernerlo naglingnerlo Kristuse Jêsusemêtûk.

15 Oкausek okpernartoкsôjok tamædsa, angijomik nâleluariaкarneк, Kristuse Jêsuse nunamut tikkingmat idluitullijut piulijartorlugit, tâpkonangat uvanga anginerôjunga.

16 Taimaimalle nâpkigijaulerpunga, Jêsuse Kristuse saккertitserкovlugo кennuersârnerminik, piluartomik uvamne, igsaraksaulerкovlunga okperomârtunut tâpsomunga inôseкarniardlutik issoкangitomik.

17 Gûdele, attanivik issoкangitoк, nungusuitorlo, takkuksaungitorlo sillatujotôjorlo nâlengnarsile nakoridlartaulunelo issoкangitoкsoarmut. Amen.

18 Mattominga perкojamik unertôtivagit, ernera Timôteuse, oкautsit ipkua nellautsitiksat illingnut pimajut pivlugit, mallingniakkit tamakkonane ajugaulerкovlutit.

19 Okperneкarкovlutillo, passijaksaungitomiglo illumiuteкarlutit; tamanna illangita pingudlarpât, okpernermik umiolerdlutik.

20 Taipkoa illagik Himenêuse Aleksanderelo. Tâpkoa Sâtanasemut pitilauкtâkka, sugiartauкovlugik mittauteкarungnaerкovlugik.

KAPITEL II.

Tuksiarutjijuksaunermik. Angutit arnallo illusiksanginik.

TAGVA mânna кaiblaivunga, tamainit sivorlermik кennujoкarкovlugo, tuksiartoкarкovlugolo, кujalijuteкartoкarкovlugo inuit illûnaita pivlugit;

2 Attanivîllo attanersuillo tamaita pivlugit, ullapitaunangitomik terlingnartomiglo inôseкarкovluta, Gûde illûnâne nâleklugo illusitsiarikluta.

3 Tamanna idluarmat, ĸuvianalarmelo Gûdemut piulijiptingnut;
4 Tâpsoma inuit illûnaita piulijauĸojomavait, miksesĸârnermiglo illitarsititaulerĸovlugit.
5 Gûde attausiongmat, attausiogivoĸ pijitsertoĸ Gûdeme inungnelo, tagva inuk Kristuse Jêsuse;
6 Ingminik tunnilauĸtoĸ piulijiksaujomavlune illûnainut, tamanna oĸâlatigijauĸovlugo nelliuningane.
7 Tamattominga oĸâlajungortitauvlungalo Apostelingortitaujunga, (nellâgôrtomik oĸarpunga Kristuseme, sæglunanga) nellojunik ajoĸertuijungortitaujunga, okpernermelo miksesĸârnermelo.
*8 **Tagva** mânna pijomavunga, angutit tuksiarĸovlugit illûnâne, aggatik ivjornaitut kiviklugit, ningarosugatik ĸollaratiglo.
9 Taimaktauĸ arnat iktôrnermullo illusitsiariklutiglo ânanausititserĸovlugit ingmingnik; nujamingnik pergainermut, Goldemullônêt, sapanganullônêt, annorânullônêt akkitudlartunut pinatik;
10 Arnalle, Gûdemik nâlektut, pijariaĸarningititut, ajungitullinermut.
11 Arnaĸ nippangerdlune illinniartuksauvoĸ, illûnâne nâleklune.
12 Arnarle ajoĸertuijomajoĸ innertertailiniangilara; attanioĸongminago uiminut, nipporlunele pijuksauvoĸ.
13 Adame pingortitauĸârmat, kingorngagut Eva.
14 Adamelo uivêrijauĸâlaungilaĸ, arnarle uivêrijaulauĸpoĸ, nâlegungnaernermiglo pititsilertoĸ.
15 Arnalle piulijaujomârput ĸittorngivaklutik, okpernermêtsainarunik, naglingnermêtsainarlutiglo, ivjornailivalliavlutiglo, illusitsiariklutik.

KAPITEL III.

Illagêt akkorngænne piniaraksaĸartut illingajuksauningænnik ĸanoĸ. Oĸpernerub nellonarningata illinganinganik.

OKAUSEK okpernartoĸsôjoĸ tamadsa: ajoĸertuinerôjomajoĸ pijariaĸortojomik kajumikpoĸ.
2 Taimaimat ajoĸertuinerôjoĸ passijaksausuertuksauvoĸ, arnab attautsib uinga, kammatsiatsainarlune, nâmatuinartomik pilune, illusitsiariklune, siniktarviogajuklune, ajoĸertuitsiarajuklune;

3 Wainetuluadlarane, illerannartaililune, nachonartomik perkutiniarasuartaililune, inôtsiarlunele, ningarosuktaililune, pijomatudlarane;
4 Iglomiokattiminik pairsitsiartok, nâlektunik illusitsiariktuniglo kittorngakartok;
5 (Iglomiokattiminigle pairsinermik nellojub, kanok Gûdib illagêktokottingit pairiniarajarpagît?)
6 Okpilerkammertoungitok, piojorerkonnago Sâtanasiblo erkartuininganut kattakonnago.
7 Piloriktokutaujariakarmijorle illagingitaptingnut, mittautigijaunermut Sâtanasiblo nappertitsininganut kattakonnago.
*8 **Taimaktauk** (illagêt) kivgangit illusitsiariktuksaugivut; maggoilinagit okautsitik, Wainetuluadlaratik, nachonartomik perkutiniarasuartailivlutik.
9 Okpernerub nellonarninganik torkuivlutik issumame ivsornaitome.
10 Taimaitullo ôktortaukârlutik pijariakarput, kingorngane kivgartorkojaulît passijaksaulingikunik.
11 Taimaktauk nulliangit illusitsiariktuksaugivut, terliakattaitaililutik, idluartomik illiortuksauvlutik, nertornartuksauvlutiglo illinganerne illûnaine.
12 Kivgartortit attunit attausênarmik nulliakartuksauvut, kittorngamingnik iglomiokattimingniglo pairsitsiarlutik.
13 Idluartomigle kivgartortut, tâpkoa nangminermingnut nertornautiksarsivut nâmaktomik, nakkoksitiksarsilarmiglo angijomik okpernermingne Kristuse Jêsusemut.
*14 **Tamakkoninga** aglagvigivagit; neriuklungalo killamik tikkiviginiarasugællutit;
15 Mullulerumale, kaujimakovlutit illiortuksaunernik Gûdib iglungane; tamædja Gûdib ômajub illagêktitangit, miksekârnerub sukkanga tungavingalo aulajungnangertok.
16 Akkerartortaujungnangitomik angijôvok Gûdemut okpernerub nellonarninga: Gûde uviningme sakkijârsimavok, idluartitauvlune anernermigut, tækkotilune Engelinut, okautigijauvlune nellojunut, okperijauvlune nuname, kongmuartitauvlune ânanaunivingmut.

KAPITEL IV.

Ajokertuinerluktut, nelliutut kingorlingine sakkijâromârtut, mânnale sakkijârêrtut malliktaujuksaungininggennik. Arvertatsiarkojaunermik.

ANERNERLE tukkisinartomik okarpok, nelliutut kingorlingine illangit okpernermit kattangniaromârmatta, ungajomâr-

mattalo anernernut uivêriklertunut, Sâtanasiblo ajoкertûsinginut.

2 Takkormôrnermut sæglojunik oкausiggit, ôsimajomiglo nellunaikutaкartut issumamingne;

3 Tâpkoalo okpertut miksekârnermiglo illitarsijut nulliarêlerкongilait, aglerкovaillo nerкiksanik Gûdib pingortitanginik, кujalinermut tigujaksanginik.

4 Gûdib pingortitangit illûnatik nâmangmatta, nachonartoкangilarlo, кujalinermut tigujaukpatta.

5 Ivsornaititaulermatta Gûdib oкausinganut tuksiarnermullo.

6 Tamakkoninga кattangutigêt ajoкertorungne, Jêsusib Kristusib nâmaktomik kivgariniarpâtit, inugoijaumajotit okpernermik oкautsine, ajoкertûtsinelo idluartune nâlainalauкtarne.

7 Koksalaituniglo tukkeкangituniglo okâlagalâdlartut illaginiarnagit. Nangminerle sungiutigannerit Gûdib pinginik.

8 Timib pinginik sungiutigannernek attornarnikingmat; Gûdemigle nâlengnek attornarpok tamainut, angerviomajoкtauк inôtsemik mânêtomik nelliutuksamiglo.

9 Tamædsa oкausek okpernartoкsoaк, angijomiglo nâleluariaкarnek.

10 Tamattomunga torârtitsivluta sennanasuaraptataukк, mittautigijaulaptalo, Gûde ômajok tættigigaptigo, inuit illûnatik piulijingat anginersamigle okpertut.

11 Tamakkoninga oкautilugillo ajoкertukkit!

*12 **Inôsungnernik** nachojoкarniarane! igjaræksaunialerille okpertunut, oкautsemullo okpernermullo ikliguktailinermullo.

13 Attaruililerille aglangnik attuarsilutit, кaiblailutillo ajoкertuilutillo tikkitsiarilunga.

14 Issumagitsainaleruk tunnergut saimanartoк, illungnêtoк, tunnergutaumajoк illingnut nellautaijut oкausingit malliklugit, angajoкaunerit aggangmingnut pattingmingmattit.

15 Tamakkonanêtsainarlutit; pigannernît illûnainut saкkerкovlugo.

16 Nangminerniglo ajoкertûtsemiglo udjertorit; tamakkoninga soraertaililutit. Taimailioruvit, illingniglo tussâjingniglo piuliklerniaravit.

KAPITEL V.

Illagêktut, taimaktauк uigarnerit angajoкaunerôjullo piniarviojuksauningœnnik кanoк.

ITOMIK suangniarnak, atâtatulle кaiblarniaruk; inôsuktut angutit кattangutititut;

2 Ningiut anânatitut; inôsuktut arnat ĸattangutititut ikligujuinerme.

*3 **Uigarnerit** opigikit, idluarlutik uigarniojut.

4 Uigarneĸarpalle ĸittorngalingmik erngutalingmiglônêt, taimaitut ĸittorngangit illiniarĸârlît Gûdib idluarijanganut angajoĸauniarlutik illamingnut, akkiniarlutiglo angajoĸâmingnik; tamanna ajungimat ĸuviagijauvlunelo Gûdemut.

5 Tâmnale uigarniovoĸ idluartoĸ, inutôgune, Gûdemik tættetuaĸarune, soraeranelo ĸennuvlune tuksiarlunelo uvlôtillugo unnuamelo.

6 Uvinguble ĸuviagijanganut inôjoĸ inôvlune toĸĸungavoĸ.

7 Tamattominga oĸautiniakkit, passijaksauĸonnagit.

8 Nelliatale illanne, anginersamik iglomioĸattine, pattangaitingikunigit, tâpsoma okperneĸ missiarutigivâ, okpingitomillo ajuluarpoĸ.

9 Uigarneĸ annerijautailitilugo, Jâreĸangipat 60nik, nulliangolauĸlune angutemut attautsemut;

10 Piloriktoĸutaungmijoĸ ajungitullinermik, ĸittorngaпik perorsailaurune, sinniktarviogajuklune, ivsornaitut (okpertut) ittiganginik ubvalauĸlune, ajoĸsartuniglo pitsialauĸlune, ajungitunik tamainik pinasualauĸlune.

11 Uigarnerille inôsuktut allakkit; ikligudlarunik Kristuse nâlegungnaerlugo, uinigomavut;

12 Erĸartortaumavlutik, okpernek sivorleĸ serĸominamitsuk.

13 Taimaktauĸ erĸeasukput, sungiutilerput iglut itterĸattarlugit; erĸeasutuinangilalle, ĸanneĸadlarivuttauĸ terliaĸattaivlutik, oĸauteĸalarmiglo oĸautigijaksaungitomik.

14 Taimaimat uigarnerit inôsuktut uiniktârĸovakka, ĸittorngilutik, iglomingnik pairsilutik, akkerartortoĸ pitjuteĸarĸonnago oĸausiluklune.

15 Illangit kiglomôrlutik, Sâtanasemut sâsimalerêrmatta.

16 Okpertorle angullônêt arnarlônêt uigarneĸuttеĸarune, tâmna pattangaititæksarivâ, illagêt oĸumaititauĸonnagit; taipkoa nellâgôrtomik uigarniojut nâmatuinartomik peĸarĸovlugit.

*17 **Angajoĸauneroĵut** piniaræksamingnik idluartomik pijut magguertorlugit opigijaulît; piluarlugille oĸausilerijut ajoĸertûsilerijullo.

18 Aglait imaingmatta: Ivsarusêjuksaungilatit tuktuvangmik (sullugainernik) tullertomik; imâglo: Sennajoĸ akkilertaujariaĸarpoĸ. [5 Môs. 25, 4. Luk. 10, 7.]

19 Angajoĸaunerôjomik passiklerneĸ illaliortaililugo, kissiane maggungnik pingasuniglônêt kigligiutsijoĸarpat.

20 Idluitullijut innertikkit illûnatik tussâtillugit, sivôralerĸovlugittauĸ assingit.

21 Gûdib, Nâlekablo Jêsusib Kristusib Engelillo annerimajut takkoænne pivagit, nâlekovlutit tamakkoninga tamainik, issumangnik pinnak, nelliallônêt mânetuinak illannârinersarinago assianit.
22 Nelliat aggangnut tuavidlutit pattingmingniarnago; illangiubviginiarnagittauk assivît ajorningit. Nangminek ivsornaitsainarit.
23 Immituinarmik immiksatuakarungnaerit, Wainetuarsulerille akkeargoit (sangêtok) pivlugo, kannimalukattalarpillo.
24 Inuit illangita ajorningit sivorngagut sakkijârput, erkartortaujungnarlutik; illangille kingorngagut sakkeromârput.
25 Taimaktauk ajungitullinerit illangit sivorngagut nellonangilat; assingillo taimaingitut ijerartortaujungnanginivut.

KAPITEL VI.

Kaiblaijutiksanik sunatuinarnik.

ILLÛNATIK kivgaujut kippalômavlutik nâlegatik naipertugarijæksarivait tamât; Gûdib attinga ajokertûserlo mittautigijaulerkonnagik.
2 Okpertunigle nâlegaggit nachogijæksaritsangilait kattangutigêkkamik, taimaitulle kivgartuluarlugit, okpertôngmatta naglingnartôngmattalo, pitsiarnermik illangiubvekartut. Taimak ajokertuilutillo kaiblainiarit.
*3 **Taimaingitomik** ajokertuijokarpat, Nâlegaptalo Jêsusib Kristusib okausingit atsuilinartut nâlengikunigit, ajokertûsekarunelo Gûdemik nâlengnek issumaginago,
4 Tâmna piojorivok nellojoksôvlunelo, akkerartorosukporle appersûtekalarmelo okausetuinait pivlugit; tamattomangat annerutsinerlo, aivanerlo, mittautiksanerlo issumalungnerlo pivut,
5 Akkiortigêngnerillo piungitut inungne asserorsimajunik issumalingne, miksekârnermiglo aksârtaujune, Gûdemik nâlengnek perkutiksarsiorutaunasugilugo pijune. Taimaitut allakkit.
6 Nâlengnerle Gûdemik, nâmagilugolo tunnergutâ, tamanna angijomik nakkoksinartok.
7 Ittertitsinginapta sumik sillaksoarmut; taimaimat, annititsijungnanginiarivogut sumik, nellonangilak.
8 Nerkiksakaruptale annorâkarlutalo, nâmagilavut.
9 Akluitsomajulle ôktortaulungnermut nikkanullo kattangniarput, unuktunullo sillainartunut asserornartunullo kajungilâr-

nernut; taimaitut inuit kivitipait kappianartomut erkartortaunermullo.

10 Pijomatudlarnek amângongmat ajortunut tamainut. Tamanna illangita ikligilauramitsuk, okpernek tammaigivât, kappianartoksoarniglo ingmingnut pititsivut.

*11 **Igville,** Gûdib inukottinga, tamakkoa allakkit; idluarnerle, Gûdemiglo nâlengnek, okpernerlo, naglingnerlo, kenuersârnerlo, ningajuinerlo pinasuakit.

12 Sorsungniarit ajungitomik okpernerub sorsungninganik, inôsek nâksaungitok tiguniaruk, tamattomunga kaikojaumagavit, nellonaijaumiglo ajungitomik nellonailêmavlutit unuktut tussâtillugit kigligiudsijungnartut.

13 Gûdib, tamainik ômartitsijub, Kristusiblo Jêsusib, Pontiuse Pilatusemut nellonaijaumik ajungitomik kigligiudsilauktub sângane perkovagit:

14 Nâlekovlutit perkojanik ivsornailutit, passijæksautaililutillo, Nâlegapta Jêsusib Kristusib sakkerviksanga tikkidlugo.

15 Tamanna piloriktoksôjub ajugakangitotôjublo, ipsoma attanivît illûnatik attanerijangata, nâlekallo illûnatik nâlegarijangata nelliunermine sakkertitsomârpâ.

16 Tokkosuitotôjok tâmna, kaumajome tikkiviksaujungnangitomêtok; inûb attautsiblônêt takkolaungitanga takkojungnangitangalo, tâmna nertortaunermik pile nâlegauvingmiglo issokangitomik! Amen.

*17 **Akluitût** sillaksoarme tamattomane okautikit pimariuterkonnagit, perkutimingniglônêt kollarnartunik tættekarkonnagit, Gûdemigle ômajomik; tâpsoma tamainik angijomik tunnitsivigingmattigut attoræksaptingnik;

18 Pitsiarnerkovlugit, ajungitullinermiglo akluerkovlugit, kunnunatik tunnijerkovlugit ikajorkovlugillo assimingnik;

19 Taimailiordlutik ingmingnut tungaviksautsiartunik perkutiksarsiniarkovlugit nelliutuksamut, inôtsemik nâksaungitomik tigusijungnarkovlugit.

*20 **Omât!** Timôteuse, illingnut sungertûtigijaumajok ivleritsainaruk, allakillo okâlagalâdlarnerit anerniliungitut koksalainerit, inuillo sullinatik nertôtijut illisimanermik akkiortigêngningit.

21 Illangit taimaitokarlutik okarput, okpernek tammaigivlugo. Saimarsautib illagilitit. Amen.

Sivorlit makkoa Timôteusemut aglaktaumavut Laodizêamit iglugasæksônerôjunit Frigiame Pakatianame.

PAULUSIB AGLANGITA AIPAINGIT TIMOTEUSEMUT.

KAPITEL I.

Timôteuse sokkosijuerkojauvok. Paulusib Rômame parngnanaersorsimajub illinganinganik.

PAULUSE Jêsusib Kristusib Apostelinga, Gûdib pijomajanganut, angersimanek inôgutilik Kristuse Jêsusemêtok malliklugo,
2 Timôteusemut ernimnut nagligijamnut: Gûdib Atâtab, Kristusiblo Jêsusib Nâlegapta saimarsautiminut nâpkigosungnerminullo, ullapirsautiminullo illagilitittôk.
3 Kujagivara Gûde, kivgartortara sivorlerijakka malliklugit issumamut ivsornaitomut, soraernanga erkatsainarapkit tuksiarnimne uvlôtillugolo unnuamelo.
4 Kugviornît erkarangapko, angijomik kippilerpunga takkojomavlutit, kuviasungnermik illumertaujomavlunga.
5 Erkarangapkolo okpernek illungnêtok takkormôjuitok, sivorlermik anânatsiarne Loidame innekalauktok, anânangnelo Eunikeme; kollangilangale illingnêninganiktauk.
6 Tamanna pivlugo erkaitipagit, ômartitserkovlutit Gûdib tunnergutânik illungnêlertomik, aggamnut pattingmilaurapkit.
7 Anernermik sivôrajomik Gûdib tunitsivigilaungimattigut, pitsartunelingmigle, naglingniktomiglo, idluartomiglo.
8 Taimaimat kangusungniarnak kigligiutsinek Nâlegaptingnik pivlugo, pivlungalônêt kellaksugaujunga tâmna pivlugo; uvaptulle kappiasuktitaunek okautsit tussarnertut pivlugit kunnuginago pît Gûdib pitsartuninganut.

9 Tâpsoma piulilaungmattigut, кaiкovlutalo кaiкojinermut ivsornaitomut, piniarnivut pitjutiginagit, issumasimanerminulle saimanerminullo tunnitsivioniptingnut Kristuseme Jêsuseme sillaкsoaк pigiarкârtinnago;

10 Mânnale nellonaertisimavoк piulijipta Jêsusib Kristusib saккijârninganut; tâpsoma toккo nukkingêrtimmago, inôtsemiglo asserojuinermiglo кaumajomut pititsingmat oкautsinut tussarnertunut;

11 Tamattominga perкojauvunga oкâlajuksaulunga, Aposteleojuksaulungalo, nellojunullo ajoкertuijôjuksaulunga.

12 Tamannataoк pivlugo taimak kappiasuktitauvu nga; kangusûtigingilarale tamanna; okpervigijara кaujimagapko, nellutsanginivaralo, tâpsoma pigumitâк piksara sapputijungnarmago uvluksaк imna tikkidlugo.

13 Ajoкertûseк atsuilinartoк, uvamnit tussâjat, okpernermiglo naglingnermiglo Kristuse Jêsuseme, igjaræksarivlugo ajoкertûtigitsainaruk.

14 Pigumitâksaк (tunnergusiarijat) ajungitoк tamanna torкoruk Anernermut ajunginermut uvaptingnik inneкartomut.

.*15 **Tamanna** кaujimavat, Asiamiut illûnatik tunnungmanga; taipkoa illagik Figelluselo Hermôgeneselo.

16 Onesiforusikut Nâlekab nâpkigiligittôк: tapsoma nakkoкsiteкattalaungmanga, kangusûtigilaurnagillo кellaumgujarijakka;

17 Rômamulle pigame, attaruilivlune кennilauкpânga, nennivlungalo.

18 Nâlekable tunnitsivigiliuk nâpkigijaunermik, nagvârкovlugo Nâlekame uvluksab nelliuniksangane. Kanorlo angijomik pitsiarvigilaungmanga Efêsuseme, кaujimavotit.

KAPITEL II.

Timôteuse nertornardlune ajoкertuerкojauvoк, ânianartunuttauк sangutitaulugane, ajoкertuinerluktut akkerartorlugit.

TAMANNA pivlugo ernîk sôngolerit saimarsaumut Kristuse Jêsusemêtomut.

2 Uvamnillo tussartatit unuktut kigligiudsijungnartut tussâtillugit, tamakkoa pitikigit inungnut nellâgôrtunut, assimingnik ajoкertuijungnartunut.

3 Kappianartunik кunnunak, Jêsusib Kristusib sorsuktuksangatut ajungitotut.

4 Sorsuktuksat neliat illangiutinasuangilaк nunab pinginik, idluarijaujomagame sorsuktuksauкojiminut.

5 Ajugaunasuartoкarangallo (sorsuklune) niaкôsertauniangilaк, kissiane idluartomik ajugaugune.
6 Perorsêvingmik sennajoк, perorsianik nerrerкârtuksauvoк. Kamagikit oкautsikka.
7 Nâlekable tukkisitiniarpâtit tamainik.
8 Jêsuse Kristuse erкarniaruk, toккungajunit makkitoк, Dâvidib kinguvânga, oкautsit tussarnertut oкautigijakka malliklugit.
9 Tamakkoa pivlugit kappiasuktitauvunga кellaksugauvlunga aglât, idluitullijotut; Gûdible oкausingit кellaksugaungilat.
10 Tamanna pivlugo kappianartut tamaita кennuersârutigivakka annerimajut pivlugit; tâpkoataик piulijaunermik Kristuseme Jêsusemêtomik perкovlugit, ânanaunek nâksaungitoк illagællugo.
11 Tamædja oкausek okpernartoкsôjoк: toккoкattigiguptigo, inôкattigijomârivavuttauк;
12 Kennuersârupta, attanioteкattaujomârivogut; missiarutigiguptigo, missiarutigijomârivâtiguttauк.
13 Uvagut okpingikalloaruptalônêt, tâmna nellâgôtsainarpoк; ingminik missiarutigijungnangilaк.
*14 **Tamakkoninga** erкaitikit, kigligiutsilerillo Nâlekab sângane, oкausituinait pivlugit akkerartorкonnagit; tamanna attungimat, tussartulle kigdlormut sâtitsungnarpait.
15 Pinasuatsialerille Gûdemut tækkotilutit idluartomik sennajotut passijaksaungitotut, miksekârnerub oкausinginik ingmigôlingatitsijotut idluartomik.
16 Anerneliungitut кuksalainerit oкâlagalâdlarnerit allakit; angijomik aglivalliatitsingmatta idluitullinermik.
17 Taipkoalo oкausingit siamarterdlutik sujuktitsivut uviniub ukkisimaningatut; taipkoa illagik Himenêuselo Filêtuselo.
18 Taipkoa miksekârnek tammaivâк, makkinermik pijarêrtomik oкarlutik; illangitalo okperningit mumiktilauкpait.
19 Gûdible tungavilianga sôngojoк aulajungnangerpoк, imaitomik nellunaikutalik; Nâlekab pine illitarivait; imaitomiglo: Kristusib attinganik taisijoк idluitullinermik attorungnaerle.
20 Iglomele angijome illuleкutekarpoк Goldiniglo Silberiniglo kissêniungitoк, кejungniglole machaniglo; illangillo nertornartomut, illangille nachonartomut illingavut.
21 Tagva neliat avikune inungnit tâpkonangat, tâmna illuleкutauniarpoк ivsornaitoк, nertornartoк, iglub inuanut attornarlune, ajungitullinernullo tamainut attuinauvlune.
22 Inôsuktut ikligunerivaktangit кemmangniakit; idluarnerle pinasuaruk, okpernerlo, naglingnerlo, ullapirsainerlo illûnaita Nâlekamut tuksiartut illagivlugit ômamut ivjornaitomut.

23 Appertsûtille sillaitut attungitullo allakit, nellunginangne, aivatitsituinarmatta.

24 Nâlekable kivganga aivasungutailijuksauvoк, tamainulle inôtsiarlune, ajoкertuinermik pitsiarlune; ningarosuktunik kammangitsertorungnarlune кennuersârnermut;

25 Tappatojullo innerterungnarlugit, (nerriuklune,) Gûdib taipkua sukutsiane tunitsiviginiarmangâgit кaккialernermik, miksекârneк illitarijungnarlugo;

26 Amalo tuppalerniarmangâta Sâtanasib niganganit? tâpsomunga nappersimagamik, pijomajanganik piniartuksauvlutik.

KAPITEL III.

Nelliutut kingorlerpât, ajoкertuinerluktullo, unangmijaunerillo, aglaillo hailigit attornarningat oкautauvut.

TAMANNALE nellojungnaeruк, uvluksane kingorlerne nangianartoкsoarnik nelliutoкaromârmat.

2 Inuкaromâlermat ingmingnik piojorijoкsoarnik, pijomatudlartunik, nertortaujomajunik, pimariutertunik, mittauteкadlartunik, angajoкâmingnik nâlengitunik, ivjornartunik,

3 Naglijuitunik, saimajuitunik, terliaкattaijunik, nâmaksijuitunik, erкsinartunik, ajungitomik naglingitunik,

4 Oкauteкaluktunik, illerakutisuitunik, piblingaitunik, allianarluktunik unganersaujunik Gûdemit;

5 Gûdemik nâlekteojârtunik, pitsartuninganigle saккertitsijomangitunik. Taipkoataук allakit.

6 Taipkoa illangit iglunut terliarutivlutik pullârкattarput, (oкautsimikut) arnakulluit napperdlugit, arnat ajortoliksuit, sunatuinarnullo ikligunernut tessiortaujut,

7 Illinniatsainartut, miksекârnerle illitarivlugo sappertut.

8 Sorlole Jannesib Jambresiblo Môsese akkertulaungmakko, taimaktauк tâpkoa miksекârneк akkerartorivât; inuit ukkua asserorsimajunik issumagit okperneк ajulerpât.

9 Akkunêrtomigle taimainiangilat; sillainingit saккerniarmatta illûnainut, ipkotitunaк.

*10 **Igville** tukkisitsiarpat ajoкertuinera, illuseralo, issumasimaneralo, okperneralo, kammangitsertorneralo, nagligosungneralo, кennuersârneralo,

11 Unangmijauneralo, kappiasuktitaunikkalo tukkisilauкtakka Antiochiamêdlunga, Ikôniamelo Listramelo, кanoк angijomik unangmijaugama tâvane; Nâlekablo piulilauкpânga taipkonangat tamainit.

12 Illûnatiglo Gûdib idluarijanganut inôniaromajut Kristuse Jêsuseme, unangmijaunek attoræksarivât.
13 Inuille ajortut uivêriklertullo ajorpallianiarput, tammartitsivlutik, tammartitaularmiglo.
14 Igville sokkosijuilerit, sorlo illinnialauravit, sorlolo perkojaugavit, kaujimavlutit kina illinniartitsijigilaurangne.
15 Sorrusionernillo kaujimagangne aglait hailigit, tâpkoa ajokertortaujutigijungnarpattit, piulijaukovlutit okpernermut Kristuse Jêsusemut.
16 Aglait tâpkoa illûnatik Gûdemut pititaumajut attornarput ajokertûtsemut, innerterinermullo, âkiniarnermullo pidlarnermullo idluarsinerme;
17 Gûdib inukottinga nâmaksiniarkovlugo pijungnarsilunelo ajungitullinernut tamainut.

KAPITEL IV.

Timôteuse kaiblartaugannerpok.

TAGVA kigligiutsivunga Gûdib Nâlekablo Jêsusib Kristusib sângane, tâmna erkartuijomârmat inôjuniglo tokkungajuniglo sakkervingme nâlegauvingmelo nelliuningane.
2 Okausek okâlatigiuk attaruilivlutit, piviksaungmangât, piviksaungimangâllônêt; sivôrasârilutillo, silluklutillo, kaiblailutillo kennuersârnermullo ajokertuinermullo illûnânut.
3 Nelliutsomârmat ajokertûtsemik atsuilinartomik ômisugvingat; kajungilârnermingnulle ingmingnut ajokertuijuksatârniarpnt, siutimik ungilautigijangit (tussarnerijangit) malliklugit;
4 Miksekârnermik siutitik tunnutsitilugit, tukkekangitunullo okautsinut sâdlutik.
5 Igville pigârit illûnâne, kappianartut kunnutiginagit, okautsinik tussarnertunik okâlajotut, nâmaksitiniaruk kivgartortuksaunît.
*6 **Uvanga** tunnergutautitaujarêlerama, aviniarviksaralo nelliutivok.
7 Sorsulaukpunga ajungitomik sorsugiamik, arvertarnimnik nâmaksititsilaukpunga, okpernermêtsainalaukpunga.
8 Illa mânna idluarnerub niakôtâ illimavok piksamnut, Nâlekab idluartomik erkartuijub tunnijomârtanga uvamnut uvluksame ipsomane; uvamnutuinaungitorle, illûnainulletauk sakkerninganik kuviasûtekartunut.
*9 **Omarilerille,** tuavitomik tikkiniarlutit uvamnut.

10 Dêmasib ĸemmangmanga, sillaĸsûb tamattoma pinginik ungalernerame, Tessalônikamullo aularlune; Kressense Galâtsiamut (aularivoĸ), Tituse Dalmâtsiamut.
11 Lukasib kissime najorpânga. Markuse illingnut pilugo, neksarlugolo pît; attortuksarigapko kivgartornermut.
12 Tichikuse Efêsusemut tillilauĸtara
13 Tikkiniaruvit, ulliksoara neksaruk, Troasemut Karpusikunut ĸemmalauĸtara; aglaillo, anginersamik pergamentit (puigornagit).
14 Aleksanderib kannutjerijub angijomik kappiasuktilauĸpânga. Nâlekable akkiniaromârpâ illiolaungninga mallikiugo.
15 Igvittauĸ tâmna ulloreagiuk; oĸausivut angijomik akkerartulaungmagit.
16 Akkiornimne sivorlerpâme kinamik illaĸalaungitunga, illûnatigle ĸemmakpânga. Issumagijauniaratiktôĸ tamanna pivlugo!
17 Nâlekable nangerĸattigivânga nakkoĸsitilungalo, oĸausеĸ tamanna nâmaktomik oĸautigijauĸovlugo uvapkut, nellojullo illûnatik tussaumavât. Piulijauvungalo Loevib sigguanit.
18 Nâlekablo piuliniarpânga ajortunit tamainit, ikajorlungalo nâlegauvingminut ĸilangmêtomut. Tâmna nertortaule issoĸangitomit issoĸangitomut. Amen.
19 Salutikit Priska Akvilaselo, Onesiforusikullo.
20 Erastuse Korintemêtualauĸpoĸ; Trofimuselo ĸannimajoĸ ĸemmakpara Milêtusemut.
21 Attaruililerille okkiôĸârtinnago tikkiniarlutit. Eubulusib, Pudensiblo, Linusiblo; Klaudiablo ĸattangutigêllo illûnatik salutipâtit.
22 Nâlekab Jêsusib Kristusib anernît illagiliuk! Saimarsautib illagilise! Amen.

Timôteusemut agiait aipangit aglaktaumavut Rômame, Pauluse aipânik saĸĸertitaugamo attaniviksoarmut Nêromut.

PAULUSIB AGLANGIT TITUSEMUT.

KAPITEL I.

Ajokertuinerôjut kanok illingajariakarningœnnik. Ajokertuinerluktut akkerartortaujuksauningœnnik.

PAULUSE, Gûdib kivganga, Jêsusible Kristusib Apostelinga, Gûdib annerijangita okperningit pivlugit, illitarijaukovlugolo miksekârnek Gûdemik nâlekojijok,
2 Nerriugœllugo inôsek nâksaungitok, tamanna Gûdib sæglotuitub angersimanerilauktanga, sillaksoak pigiarkârtinnago;
3 Nelliunerminele okautsine kaujijautilaukpâ okâlanikut; tamattominga uvanga perkojaujunga Gûdib piulijipta perkojanganut:
4 Titusemut ernimnut nellâgôrtomut okpernekarkattigêngnivuk pivlugo: Gûdib Atâtab Nâlegaptalo Jêsusib Kristusib piulijipta saimarsautiminut, nâpkiningnerminullo, ullapirsautiminullo illagilitittôk!
*5 **Tamanna** pivlugo Kretamut kemmalaukpagit, igvit nâmaksititserkovlutit âkilaungitamnik sulle, angajokaunerôjuniglo (illagêt) pitilugit iglugasaksoarne tamaine, sorlo perkolaurapkit:
6 Passijaksausuertomik pitakarpat, arnab attautsib uinganik okpertunik kittorngalingmik, koksalainek pivlugo passijaungitomik, tappatungitomiglo.
7 Ajokertuinerôjok passijaksausuertuksaungmat, Gûdib iglunganik pairsijotut; ingminênakijomanane, ningarosuksâranelo, Wainetuluadlarane, illeranaromanane, nachonartomik perkutiniarasuarane;
8 Siniktarviogajuklune, ajungitomiglo nagligosuklune, nâmatuinartomik pilune, idluarlunelo, ivsornailunelo, ikliguktaililunelo;

9 Окаusек okpernartoк ajoкertûtiksaк attaruilivigilugo, pijungnarкovlugo ajoкertûtsemut atsuilinartomut кaiblailune, pidlarlugillo akkerartortut.

*10 Unnungmatta nâlegomangitut, piungitunik окausiggit tammartitsijullo, kippimajut sugaluluardlutik.

11 Taipkoa кanningit simiklugit pijariaкarpoк; iglomioкattigênik illûnainik mumiktitsingmatta, idluangitunik ajoкertûserijæksaungitunik pivut, kangunartunik perкutiniaromavlutik.

12 Taipkoa nangminek illangat, nellautaijoкottingat окalaujvoк: „Krêtamiut tagva sæglotsainartut, nergjutiâluit, natjallo erкeasuktut!"

13 Kigligiutsinek tamanna nellâgôrpoк. Taimaimat innertidlakit, okpernerme atsuiliolerкovlugit,

14 Nâlektaililugit Jûdit окâlaningit tukkeкangitut, inutuinaillo perкojangit, mumiktitsijut miksekârnermik.

15 Ivsornaitune illûnaţik ivsornaiput; ivsornartunulle okpingitunullo ivsornaitoкaŋgilaк, erкarsautingille issumangillo tamarmik ivsornadlarput.

16 Gûḍe illitarivlugo окarput, piniarnermingnulle missiarutigivât; Gûdemut maккojungnaramik, tappatojoкsôlarmiglo, sappertoкsôvut ajungitullinernut tamainut.

KAPITEL II.

Inutoкaujut inôsuktullo kivgallo illusiksanginik. Gûdib saimaninganik illûnainut saккijârsimajomik.

IGVILLE окâlaniarit ajoкertûsek atsuilinartoк mallitsiarlugo:

2 Ituit âmaingajôjârtailitsainarкovlugit, кuksalailugatik, nâmatuinartomiglo pilutik, atsuilerкovlugit okpernermelo, naglingnermelo, кenuersârnermelo.

3 Taimaktauк ningiut ivsornaitutitut inôniarкovlugit, terliaкattaisuerlutik, Wainetuluadlaratik, ajungitomik ajoкertuivlutik.

4 Uilingnik inôsuktunik ajoкertuerкovlugit, tâpkoa nâmatuinartomik perкovlugit, uitik nagligilugit, кittorngatiglo nagligilugit;

5 Sillatoкovlugit, ikliguktailivlutik, pairijæksamingnik pairserкovlugit, ajunginiarlutik, uitik attanerilugit, Gûdib окausingit mittautigijaulerкonnagit.

6 Taimaktauк nulliaggit inôsuktut окautiniakit, nâmatuinartomik perкovlugit.

7 Illûnânele nangminek igvit takkotilerit ajungitullinermik igjaræksauvlutit, illaкangitomik ajoкertûsekardlutit opinarlutillo,

8 Atsuilinartunik erkartortaujungnangituniglo okausekarlutit; akkerartorosuktok kangusukovlugo, pitjutekarkonnagolo okautigilukluta.
9 Kivgaujut (okautikit), nâlekamingnik nâletsiarkovlugit, tamainik kuviagijanginik pilutik, kioluktaililugit;
10 Augigutsinatik, illûnânele nertornarlutik ajungilarmiglo sakkerlutik; Gûdib piulijipta ajokertûtânik nertornarsititserkovlugit illûnâne.
*11 **Gûdib** saimarsautâ piulijaunartok sakkersimangmat inungnut tamainut;
12 Kaujisarpâtigullo Gûdekangitut illusingit, sillaksoarmiullo ikliguningit allarlugit, nâmatuinartomik, idluartomiglo, Gûdelo nâleklugo inôniarkovluta sillaksoarme tamattomane;
13 Nerriugijaksak piloringnartok, Gûdiviksûblo piulijipta Jêsusib Kristusib sakkerniksanga ânanaudlartok utakkilugo;
14 Ingminik tunnilauktub pivluta, piulijomavluta idluitunit tamainit, ivsornaititsijomavlunelo nangminek inukotiksaminik, attaruilijunik piniarnernut ajungitunut.
15 Tamattominga okâlagit kaiblailutillo innerterilutillo illungertordlutit; kimullônêt nachogijautaililutit.

KAPITEL III.

Attanît nâlektaujuksauningœnnik, uvagut tappatojogut nâpkigijaumagapta Kristusikut. Ajungitullerkojinermik, sunatuinarniglo assinginik.

ERKAITIKIT, attanivît attanersuillo attanerilugit nâlekovlugit, kunnutuidlutik piniarnernut ajungitunut tamainut;
2 Kimiglônêt mittautekaratik, akkerartortaililutik, inôtsiarlutik, ningarosujuinermik sakkertitsilutik inungnut tamainut.
*3 **Uvaguttauk** sivorngane sillaitoksôlaungmigapta, tappatolaptalo, tammartadlarluta, ikligunerit kivgartorlugit, sunatuinarniglo alliadlarluta, ningarosungnermelo annerudjinermelo arvertarluta, ômigijigêklutalo.
4 Gûdible piulijipta illanâkarninga nagligosungningalo sakkijârmanik,
5 Idluartullinerit pinialauktavut pitjutiginagit, nâpkigosungnerminulle tâpsoma piloriktilaukpâtigut, erniangupsârnerub ubvautânut, Anernerublo ajunginerub nutângortitsininganut,
6 (Gûdib) kovilauktangata uvaptingnut amigangitomik Jêsuse Kristusikut piulijiptigut;

7 Uvagut tâpsoma saimarsautânut idluartitaumalertogut, nerriungnermut kingormgujijuksauĸovluta inôtsemik nâksaungitomik.

8 **Tamædsa** oĸausek okpernartoĸsôjoĸ. Pijomavunga tamakkoninga ajoĸertuerĸovlutit soĸĸosijuidlutit, okpertut Gûdemut ajungitullinernik attaruilerĸovlugit. Tamakkoa idluarput attornalarmiglo inungnut.

9 Allakille appersûtit sillainiggit illagêt kinguvânginik, aivadlarnerillo akkerartûtinerillo perĸojat pivlugit; tamakkoa piungimatta attornaratiglo.

10 Inuk ajoĸertuinerluktoĸ ĸemmaguk attausiardlugo aipâniglo innertilauĸârdlugo;

11 Kaujimavlutit taimaitoĸ mumiksimangmat idluitullilarmelo, nangminerminut erĸartortaumajotut.

*12 **Artêmase** tilligupko illingnut, Tichikuselônêt, tuavilutit ĸailerit uvamnut Nikopolisemut; issumasimagama okkêjomavlunga tagvane.

13 Zênase, perĸojanik illisimajoĸ, Apolluselo ajorniarĸôrtanginik pitilugik, tillikik.

14 Okpertoĸattivulle illiniarlît, ajungitullijungnarĸovlugit pijarialingnik ikkajorlutik, sullingitôlerĸonnagit.

15 Illûnatik uvamnêtut salutipâtit. Salutikit tamaita uvaptingnik nagligosuktut okpernerme. Saimarsautib illagilise illûnase. Amen.

Makkoa aglaktaumavut Nikopolisemit Mazedôniame.

PAULUSIB AGLANGIT FILEMONEMUT.

Filemône ĸennuvigijauvoĸ, kivgane Onêsimuse issumagijungnaervigilugo, ĸemmalaungmago.

PAULUSE, Jêsusib Kristusib (kivganga) ĸellaksugaĸ, Timôteuselo ĸattangutiga, Filemônemut naglingnartomut piniarĸattiptingnut,

2 Appiamullo (arnamut) naglingnartomut, Archippusemullo sorsugiaĸattiptingnut, okpertoĸattigênullo iglungnêtunut.

3 Gûdib Atâtapta, Nâlekablo Jêsusib Kristusib saimarsautingata ullapirsautingatalo illagilisetôĸ!

4 Gûdiga ĸujagivara, issumagitsainarlutit tuksiarnimne;

5 Tussaumagama naglingnerijarnik okpernerijarniglo Nâlekamut Jêsusemut, ivsornaitunullo tamainut.

6 Okperneĸarĸattaunît pitsartutitauĸovlugo, illitarsinermut ajungitunik tamainik illipsingnêtunik Jêsuse Kristusikut pijunik.

7 Naglingnîlle ĸuviasûtigivavut angijomik mannigortigællugolo; ivsornaitut ômatingit nakkoĸsititaungmatta illingnut, ĸattangutiarsuvut.

*8 **Taimaimat** sivôraluârsungikalloartunga Kristuseme, piniaræksarnik perĸolutit,

9 Naglingnermulle ĸaiblatuinarnersarivagit, uvanga imaitunga Pauluse inutoĸaujunga, mânnale ĸellaksugaujungatauĸ Jêsuse Kristuse pivlugo.

10 Kaiblarpagit tagva, ernera Onêsimuse pivlugo, ĸellaksorsimanimne ernertârijara:

11 Nelliutome annigortome attulaungitoĸ illingnut, mânnale illingnut uvamnullo attortuksaulertoĸ, tâmna uttertilugo tillivara.

12 Igville tâmna, tagva ômatiga, illaliolauruk.

13 Uvamnêtsainarĸojomalauralloartara kivgartortigivlugo simmerdlutit, ĸellaksorsimanimne oĸautsit tussarnertut pivlugit;

14 Perĸojijomatinnagle pijomalaungitunga, perĸojaunermit ajunginiarnît perĸonnago, ĸunnunginermille.

15 Immaĸâ tamanna pitjutigællugo annikitomik illingnit avilaungnerpoĸ, issoĸangitomut illingnêtsainarĸovlugo;

16 Mânna kivgatun-itsungnaerlune, kivgaujomille anginersaujotut, ĸattangutitut naglingnartotut; uvamnut angijomik, angiluartomigle illingnut, uviningme Nâlekamelo.

17 Tagva illagijaktut-inasugigumga, illalioruk uvangaujârtilugo.

18 Sumigle idluitullivigilauĸpattit, akkiliksaĸarpallônêt illingnut, uvamnut illingatilaukit.

19 Uvanga Pauluse aggamnut nangminek aglakpunga, uvanga akkilerniarpakka. Oĸarvigingigalloarpagit, uvamnut akkiliksaĸaravit illingnik nangminek.

20 Illa, ĸattangutiarsuga, ĸennuvlunga pivagit, ĸuviasûtigilagit Nâlekame; ômatiga nakkoĸsititsuk Nâlekame.

21 Nâlengniaravit sungertûtigivlutit aglagvigivagit; nellungilangataukk, oĸautsima angerĸejanginik piniaravit.

*22 **Tamanna** illavlugo sinniktarviksamnik pinialerit; nerriukkama tuksiarnise pitjutigivlugit tunnijauniartunga illipsingnut.
23 Epafrasib кellaksorsimaкattima Kristuse Jêsuse pivlugo,
24 Marкusiblo, Aristarкusiblo, Dêmasiblo Lukasiblo piniarкattima salutipâse.
25 Nâlegapta Jêsusib Kristusib saimarsautingata anernise illagilitsuk. Âmen.

Tamakkoa aglaktaumajut Rômame Onêsimusib neksalauкpait.

AGLAIT EBRÊERINUT.

KAPITEL I.

Kristusib, Gûdib erningata, anginersavaksôninganik Engelinit.

ITSAKSOAK Gûdib sivorlît oкarvigilauramigit unnuktoertorlune sunatuinarniglo illiorlune nellautaijutigut,
2 Kingorlermik Ernikut oкalauкpoк uvaptingnut uvlune tamakkonane. Tâmna kingormgujijuksangortilauкpâ tamaitaкsoarnik, tâpsomûnatauк sillaкsoaк pingortilauкpâ.
3 Tâmna, (Gûdib) ânanauningata кeblariutinga, illinganingatalo adsiluanga, tamainiglo pairsijoк oкautsiminut pitsartudlartomut, ajorniptingniglo pêjailauкtoк nangminermigut, iksivavoк Nâlegaviksûb tallerpiata tungâne кotsingnerme.
4 Engelinit taimak ajunginerôjoliarimavoк, attermik taipkonangat nâlengnarnersamik kingormgujigame.

*5 **Engelit** nelliænnut окarsimanermât: Ernerivagit, uvlome ernertârivagit? Imâglo: Atâtaginiarpânga, uvangalo erneriniarivara? [Img. 2, 7. 2 Sam. 7, 14.]

6 Amalo, erniangoкârtoк sillaкsoarmut ittertinamiuk, окarpoк: Gûdib Engelingitalo illûnatik tuksiarvigijaksarivât. [Img. 79, 7.]

7 Engelit pivlugit окaralloarpoк: Engeline annoringortipait, kivganelo ikkoâlajungortilugit. [Img. 104, 4.]

8 Ernerle pivlugo окarpoк: Gûde, iksivautat issoкangitomit issoкangitomut itsainarpoк; nâlegauvikpît ajaupianga opigijaujutiksaк naggojôvlune opigijautiksauvoк.

9 Idluarneк ivlerivat, illuserlungnerillo ômigivattit; tamanna pivlugo Gûdib, Gûdivît mingoalauкpâtit orкsumut кuviasûtiksamut, piluartomik illangnit. [Img. 45, 7. 8.]

10 Igvillo, Nâlegaк, nuna pigiarninganit tunganeкtâlauкpat, кillaillo aggakpît sennamajangit.

11 Tâpkoa nungujomârput, igville itsainaromârpotit; tâpkoalo nutaujungnaerpalliajomârput illûnatik annorâtut,

12 Ulliktut ablatsângortitsomârpattit, ablatsângoniarput tagva; igville tâmnautsainarpotit, Jâritillo nâniatsangilat. [Img. 102, 26—28.]

13 Engelille neliænnut окarsimanerкâ: Tallerpingma tungânut ingitit, ômigijingnik illijerкârtinnanga ittikkavît ikkovrangænnut? [Img. 110, 1.]

14 Taipkoa illûnatik anerniongilât kivgartortuksauvlutik; tillijaumajut kivgartorкojauvlutik piulijaunermik kingormgujijomârtut pivlugit?

KAPITEL II.

Kristusib, inûb erningata, anginersavaksôninganik Engelinit.

TAIMAIMAT окausек tussartavut nâleluariaкarpavut tammarкonnata.

2 Окausек Engelitigut окautaumajoк aulajungnangermat, idluitullinerillo nâlenginerillo illûnatik pigiarninginit akkilertaumangmatta:

3 Kanoк uvagut кemâjungnarкitâ, piulijaunек taimak angitigijoк kammagingikuptigô? Tamanna Nâlekab окautigeкâlaungmago, tamattominga tussartut кaujijautipât uvaptingnut.

4 Gûdibtauк tamattominga kigligiudseкattigivait nellunaikutanut, tattamnartullinernullo, pitsartunernullo sunatuinarnut, Anernerublo ajunginerub tunnergutauninganut, tunnioгкaigame issumaminik.

*5 **Engelit** nâlegangortilaunginamigit sillaksoarmut pijomârtomut, okautigijaptingnut.
6 Kigligiudsijokarporle aglait illangine imâk okartomik: Inuk sunauvâ, taimak issumagigangne, inûblo erninga, taimak pairigangne?
7 Annikitomik Engelinit mingnersauterkârdlugo, nertornarnermik nâlengnarnermiglo niakôsilaukpat, aggakpîllo pingortitanginut Nâlegangortidlugo;
8 Tamaita pitilaukpattit ittigangita attânnut. [Img. 8, 5—7.] Tamaita tâpsoma attânnut pitinamigit, sumik kikkitakarkojingilak, tâpsominga nâlegakangitomik; sullele takkungilavut tamaita tâpsoma attânnut pititaumangmatta.
9 Tâmnale annikitomik Engelinit mingnersautitaujok, Jêsusiongmat takkovavut, tokkub ânernadlarningagut niakôsersimajok nertornarnermik nâlengnarnermiglo, Gûdib nâpkiningninganut tokkomik ôksiniarkovlugo tamaita pivlugit.
10 Pijariakalaungmat Gûdemut (tamaitaksuit tâmna pivlugo ingmatta, tâpsomungalo tamaitaksuit pingmatta,) âniatitaunermut nâmaksititsomavlugo tâmna kittorngnanik unuktunik ânananunivingmut pititsijok, tâpkoalo piulijigigangat Nâlegak.
11 Ivsornaititsijorlo ivsornaititaujullo, illûnatik attautsemit pingmatta. Tamanna pivlugo kangusungilaktauk kattungutiminik taivlugit.
12 Okarporlo: Attît okautigijomavara kattangutimnut, illagêktullo akkorngænne nertoromavagit. [Img. 22, 23.]
13 Amalo: Tâmna tættigijomavara. Amatauk: Ahâk, mânêpunga kittorngallo Gûdib tunnilauktangit uvamnut. [Jes. 8, 17. 18.]
14 Taimaimat, sorlo sorrutsit uvinekarlutiglo aukarmatta, tâmna ukkutitunak tamakkoninga illangiusimavok, tokkominut pitsartuerutijomavlugo tokkub pitsartuninganik pekartok, tagva Sâtanase,
15 Kivgaujungnaertilugillo tamaita kivgaksainaujut inôserminge tamât, tokko erksigivlugo.
16 Engelit illilertunginamigit, Abrahable kinguvângit illilertorpait.
17 Tamanna pivlugo kattangutine illûnâne adsigijariakalaukpait, nâpkigosulerdlune, nellâgôrtomiglo ajokertuinerôlerdlune Gûdib sângane, inuit ajorningit issumagijaujungnaerkovlugit.
18 Siorniklauklune nangminek ôktortaumagame, ikkajorungnarpait ôktortaulertut.

KAPITEL III.

Kristuse Môsesemit anginersauvoк. Taimaimat Kristuse tunnudlugo ulloreanadlarpoк.

TAMANNA pivlugo illipse кattangutigêktose ivjornaitose, кaiкojaumaкattaujose кaiкojinermut кilangmit pijomut, Apostele taimna ajoкertuinerôvlunelo oкautigijavut, Kristuse Jêsuse ullernaigisiuk;

2 Nellâgôrtoк taimaititime sângane, sorlo Môsese pilaungmat tâpsoma (Gûdib) iglungane illûnâne. [4 Môs. 12, 7.]

3 Tâmnale Môsesemit nertornarnersauvoк, igloliortoк, nakorinarnersaungmat iglomit.

4 Iglut illûnaita sennajaulerput kinamut; tamainigle pingortitsijoк, tagva Gûde.

5 Môseselo tâpsoma iglungane illûnâne nellâgôlauralloarpoк kivgatut, oкautigijauкovlugit oкautigijaksat.

6 Kristusele Erniovlune (Gûdib) iglunganut nâlegauvoк; iglunga tamædsa uvagut, sungertûtiksaк nerriungnerlo nertornautigijavut aulaijungnangeruptigik naggatânut.

*7 **Tamanna** pivlugo, sorlo Anernek ajunginek oкausekarmat: Uvlome, nippinga tussarupsiuk,

8 Omatise mangaitinasigik, sorlo ipsomane pingmatta, ôktortaunerub uvlungane inuкajuitome.

9 Taipsomane atâtapse ôktormanga; nautsertorpânga, piniarnikkalo takkolauкpait Jarit 40it nâvlugit.

10 Taimailiormatta, inuкattigênik taipkoninga ningârosûtekalilauкpunga oкarlungalo: Omatimikut tammatsainarput! apкosinikkalo кaujimalaungilait.

11 Taimaimat ningarlunga oкarmarilauкpunga: Merngoerservioкojamnut ittertuksaungilat. [Img. 95, 7—11.]

12 Udjertoritse кattangutikka, nelise illipsingne ômatekartailile ajortomik, okpingitomik, Gûde ômajoк nâlegungnaerlugo pijomik.

13 Uvlulle tamaita nangminipsingnik кaiblainiaritse, sulle uvlomeotillugo; akkunapsingne sittititaujoкarкonnago ajornerub uivêriklerninganut.

14 Kristuse illangiubvigigaptigo, sungertûtekarnivut aulaijungnangeruptigo naggatânut,

15 Oкartoкartillugo: Uvlome, nippinga tussarupsiuk, ômatise mangaitinasigik, sorlo taipsomane ningaкsaivingme pingmatta.

16 Illangita tussaramitsuk, ningaкsaivut; illûnatiungitorle, Môsesikut Egiptenemit aulalauкtut.

17 Kikulle ningarosûtigivagît Jârine 40ine? idluitullijut pitjutigilaungilagît, timingit taipkoa asserormatta inuĸajuitome?
18 Kikkulle merngoerserviokojaminut itterniangitut oĸautigimarilauĸagît? okpingituungitôĸ?
19 Okpinginermut tagva itternek ajulermatsuk, takkovogut.

KAPITEL IV.

Gûdib inuĸotingita merngoêrserviksaĸarningænnik sulle.

TAGVA mânna udjertorta angervionivut itterniarnivut merngoerserviokojanganut kamaginago pinata, nellivut kinguraikonnago.
2 Uvaguttauĸ oĸautsinik tussarnertunik oĸautjaumagapta taipkotitunaĸ; taipkoale piulijigilaungilait oĸautsit oĸâlatigijaujut tussartatik okperinginamigit.
3 Uvagut okpertogut pijomârapta merngoêrservingmut, sorlo oĸarmat: Ningarlunga oĸarmarilauĸpunga: Merngoêrserviokojamnut itterniangilat. Taipsomanele pingortitaumajut sillaĸsûb pigiarninganit sennamajarêrmatta,
4 Uvlut 7 ingat pivlugo aglait assingine oĸarpoĸ imâk: Gûdelo uvlut 7 bingænne merngoêrserpoĸ sullinerminit tamainit.
[1 Môs. 2, 2.]
5 Amatauĸ tamâne: Merngoêrserviokojamnut ittertuksaungilat.
6 Nelliuniksame sulle tamattomunga ittertuksaĸarmat, taipkoalo tamattominga oĸautjauĸârtut itterĸojaungimatta, okpinginingat pivlugo:
7 Ama uvlub assia taigivâ, taimak akkunêrtigijomik kingorngagut, Davidekut oĸarame: Uvlome, sorlo oĸarsimangmat, uvlome, nippinga tussarupsiuk, ômatise mangaitinasigik.
8 Jôsuab merngoêrservingmut pitilauĸpagit, (Gûdib) uvlub assia oĸautiginajalaungilâ kingorngagut.
9 Tamanna pivlugo sulle merngoêrserviksaĸarpoĸ Gûdib inuĸotinginut.
10 Merngoêrserviokojanganut pimajoĸ merngoêrsermat sullinerminit, sorlo Gûde sullinerminit.
11 Tagva mânna attaruilita, merngoêrservingmut tamattomunga itterĸovluta, neliat kattaĸonnago, ipkoa okpingitut igjarræksarivlugit.
12 Gûdib oĸausinga ômanartôngmat pitsartudlalarmelo igluktut kênalingmit ipingnersauvlune, kibligutivoĸ saviklugit tarnelo anernerlo, pattektauĸ saunerlo, erĸartuijôvlunelo ômatib issumanginik erĸarsautinginiglo.

13 Pingortitamiglo takkuksaungitoкangilaк tâpsomunga; illûnamassiatigle ijersimanatiglo saккersimavut ijikita sângangne; tamanna oкautigivavut.

*14 **Ajoкertuinerôjoкsoaкarapta** tagva, Jêsusemik, Gûdib erninganik, кilangmut aimajomik; kigligiutsineк (okperniptingnik) attavigênarlavut.

15 Ajoкertuinerôjoкanginapta illapsugosugungnangitomik ajulerniptingnik, illûnânele ôktortaumajomik uvaptitut, ajorneкaranele.

16 Taimaimat sivôralugata iksivautaкsoaк saimarvigijauvik nellipsarlavut, nâpkigijaulerкovluta, saimarsaumiglo nagvârкovluta piulijaujariaкarniptingne.

KAPITEL V.

Kristusib ajoкertuinerôninganik.

AJOKERTUINERÔJUT neliat inungnit annerimajoк inuit pivlugit pititaulermat, Gûdib pinginik udsertorкovlugo, tunnijerкovlugo tunnergutinik toккotæksaniglo ajornerit pivlugit;

2 Naiperкotigosugungnarlune tammartunik nellojôvlutik, nangminек sangênermik najorteкarame.

3 Taimaimattauк, sorlo inuit pivlugit, taimaktauк nangminек pivlune tunnerguseriaкarpoк ajornerit pivlugit.

4 Ingminiglo taimak nâlengnarsititoкanginivoк, Gûdemulle annerijaumajoк kissime (pivoк), sorlo Arone.

5 Taimaktauк Kristuse ingminik nâlengnarsitilaungilaк ajoкertuinerôjomavlune, (nâlengnartipâle) tâpsomunga oкartub: Ernerivagit, uvlome ernertârivagit.

6 Sorlotauк aglait assingine oкarmat: Ajoкertuijôvotit issoкangitomut, Melchisedeub illinganingatut. [Img. 110, 4.]

7 Tâmna uviningme inôtillugo tuksiarnermiglo кennunermiglo tunnerguserpoк angijomik nipliadlarlune кugviudlalarmelo tâpsomunga piulijungnartiminut toккomit; tussâjaugivorlo, Gûde nâlekkamiuk.

8 Erniogalloardlune Gûdemut nâlengnermik illinnialauкpoк siorniortitaunerminut;

9 Tamaitalo nâmaksitinamigit, nalektiminut illûnainut piulijaujutaumalerpoк nâksaungitomik;

10 Gûdemut taijauvlune ajoкertuinerôjomik, Melchisedeub illinganingatut.

*11 **Tamakkoa pivlugit** oкausiksaкaralloarpogut unnuktunik, nellonaertitsinerle oкumaipoк, tukkisinajanginapse.

12 Illipselo akkunit ajoкertuijuksaunajalauralloartose, ama ajoкertortaujariaкarpose Gûdib oкausingita pigiarninginik aglât, immungmiglo pititaujariaкarpose, neгкiksaк pitsartujoк pinnago.

13 Nelliatale sulle immungmik pijariaкartub oкautsit idluarnermik кaujimangilait, nutarautuinarame.

14 Innersimajulle neгкiksaк pitsartujoк neгкigijæksarivait, imaitut: sungiutjinermut illisimatitaujunik issumaggit, nellojungnaerungnarlugik ajunginerlo ajornerlo.

KAPITEL VI.

Okpernermit kattangnerub nangianarninganik. Okpernerme soккosijuer кojaunermik.

TAMANNA pivlugo Kristusib ajoкertûsingita pigiarningat pijungnaerlugo, sivumuaromavluta inneriartoromavogut, tunganilêjomanata ama sâgiarnermik piniarnernit toккonartunit, okpernermiglo Gûdemut,

2 Ajoкertûtsemiglo baptijut pivlugo, pattingmijaunermiglo aggangnut, toккungajuniglo makkitsomârtunik, pidlartaujomârnermiglo issoкangitomut.

3 Taimailioromavogullo, Gûde peгкojikpat.

4 (Illa) кaumaksartaumalertut, tunnergutiniglo кilangmit pijunik ôksimajut, Anernermiglo ajunginermik illangiutititaumajut,

5 Gûdiblo oкausinganik ajungitomik ôksimalauкtut sillaкsûblo pijomârtub pitsartuninginik,

6 (Taimaitut) kiglormut (sâlutik) katakkunik, ama Gûdib Erninga ingmingne senningajolingmut kikkiaktorunitsuk, mittautigivlugolo, ama nutângortitauningat sâgiarnermut ajornavingmat.

7 Nuna milluartoк sillalungmik kattagvigeкattartiminik, tâpsominga senńajut piksarsiorlugit perorsianik idluartunik, saimaudjaulârmat Gûdemut;

8 Nunale Dorninik Disteliniglo perortoкarune, piutsangilaк ôminarnerartaunermut кannipoк, ikkoâlajuksaujomârtoк naggatiksame.

*9 **Illipsele** naglingnartose ajunginersamik sungertûtigivapse, piulijauniarnermiglo pinasuarnersaunasugivluse, taimak oкâlagalloartogut.

10 Gûde idluitôngimat, puigorniarlugit piniarnise sennaniselo naglingnermut, tâpsoma attingane pijase, ivjornaitut kivgartulaurapsigik, sullelo kivgartorapsigik.

11 Tamattomingale attaruilerĸovapse illûnase attunit, nerriugijaksaĸ ĸollarutigijungnaerlugo naggatânut,
12 Erĸeasungniarĸonnase, mallikteolerĸovlusele kingormgujijuksanik angerutigijaumajomik, okpernermut ĸennuersârnermullo.
13 Gûdible Abraha angervigilauramiuk, assiminik anginersamik taijaksaĸanginame, nangminerminik taisivoĸ,
14 Oĸarporlo: Ahamarik illa, saimautsomavagit angijomiglo unnuksivalliatitsomagit. [Mês. 22, 16. 17.]
15 Taimak tagva ĸennuêlune nerriukpoĸ, angerutigijaumajorlo pivâ.
16 Inuit angermarisôngogalloarput angerĸejatik taiĸassiutivlugo, taimaitomut okpernarsivlutik soraertipait akkerartortut.
17 Gûdib tagva, angerutigijaumajomik kingormgujijuksat issumame soĸĸoserniangininganik ĸaujimaviktitsomagamigit, angermaringneĸ illautipâ,
18 Maggungnut soĸĸosijuitungnut (Gûde sæglovlune ajornavingmat) sôngojomik mannigorutiksaĸarĸovluta, uvagut ĸillanârtogut nerriugijaksaĸ perĸojaumajoĸ uvaptingnut attavigênarlugo;
19 Tamanna tarnipta kissangat sôngovlune ĸollarnangitoĸ, upkoĸsûb ungatânut aglât pijoĸ;
20 Taĸamunga sivorlertoĸ Jêsuse pivluta ittersimavoĸ, Melchisedeub illinganingatut ajoĸertuinerôtitaujoĸ issoĸangitomut.

KAPITEL VII.

Melchisedeglo Kristuselo.

MELCHISEDEGLE tâmna attaniviolauĸpoĸ Salememe, Gûdib ĸotsingnerpângojub ajoĸertuijoĸotinga; tâpsoma Abraha pagreartorpâ, uttermat attaniviksuit sorsungninginit, saimaupâlo.
2 Tâmnalo Abrahab tunitsivigivâ perĸutime illûnatik tellimaujoænnik. Attinga imâk nellonaertauvoĸ: attanivik idluarnilik. Amalo Salemib attanivinga, imaipoĸ: attanivik ullapirsaijoĸ;
3 Atâtaĸangitoĸ, anânaĸarminane, illaĸanginivoĸ, uvlungillo pigiarneĸangilat, inôsingalo naggateĸanginivoĸ; Gûdible erninganut adsiotitauvoĸ, ajoĸertuijôtsainarlune issoĸangitomut.
*4 **Tâpsomale** angininga nautsertorsiuk, Abrahabtauĸ Patriarcheojub tunnitsivigingmago sâlaĸarnermut aĸsârnigarilauĸtame tellimaujoænnik.

5 Lêvib kinguvângit ajoкertuinerônermik pititaugamik, perкojaкaralloarput inuкattigêt кattangutigijamik perкutingita tellimaujoænnik tiguserкovlugit, perкojaк malliklugo, Abrahab timinganit tâpkotitunaк tikkigalloarlutiktauк.

6 Taimnâle (Melchisedek) tâpkoa akkorngænne illaкarnermik unipkautaungigalloardlune, perкutit tellimaujoænnik tigusilauкpoк Abrahamit, angerviolauкtorlo (Abraha) saimaupâ.

7 Akkerartortaujungnangitomigle imaipoк: Mingneк anginersamut saimautjauvoк.

8 Tamânele inuit toккojuksat (Lêvitit) perкutit tellimaujoænnik tigusivakput; taipsomale (Melchisedeub) inôninga oкautigijauvoк.

9 Imâglo oкarpunga: Lêvitauк, perкutit tellimaujoænnik tigusigalloartoк, Abrahakut tellimaujoænnik tunijivoк;

10 Sulle atâtame timinganêlaurame (Lêvi), Melchisedeub (Abraha) pagreartormago.

*11 **Nâmaksititaunerle** pikpat Lêvitit ajoкertuinerôninginut (tâpkoa ajoкertuijôtillugit inuit perкojanik pititaungmatta): sôg tagva pijariaкarкâ, ajoкertuinerôjoк tikkituksaк taipkoa assingat oкautigivlugo, Melchisedeub illinganingatut, Aronib illinganingatuungitôк?

12 Ajoкertuinerôneк ablatsautitaulerpat, tagva perкojattauк ablatsaujariaкarput.

13 Taimaitomigle oкautigijaujoк (Jêsuse), tâmna kinguvârêt (Lêvitit) assinginit pivoк, Altâremik kivgartortoкalauksimangitunit.

14 Jûdamit Nâlegavut nuisimangmat, nellonangimat, кinguvârêllo taipkoa (Jûdakut) Môsesib oкarvigilaungilait ajoкertuinerônermik.

*15 **Nellonangilnarivoк** ama (perкojat Testamentetoкame attortut soraertuksauningat), Melchisedeub illinganingatut ajoкertuijoкalermat assianik,

16 Taimaititaujomik perкojab uviniliub perкojanginuungitoк, nunguniatsangituble inôtsib pitsartuninganut.

17 Imâk kigliutsingmat: Issoкangitomut ajoкertuijôvotit Melchisedeub illinganingatut. [Img. 110, 4.]

18 Taimak perкojaк sivorleк (Testamentetoкamêtoк) attorungnaertitauvoк, ajulerame, sumullo attunginame.

19 Perкojat nâmaksititsijungnangimatta; nerriugutiksamigle ajunginersamik pititauvogut, Gûdemut кaglijutigijungnartaptingnik.

*20 **Ama:** angermaringneк attortillugo kissiane (ajoкertuijungortitauvoк Jêsuse). Taipkoa (Aronikut) ajoкertuijungortitaulaungmatta angermaringnermik illautitsingitomut;

21 Taimnale ajoкertuijôtitaulerpoк angermaringnermik illautitsijomut, oкarvigijiminut imâk: Nâlegaк oкarmariklune кaк-

кialerutiginiangitaminik окarpoк, issoкangitomut ajoкertuijôvotit Melchisedeub illinganingatut; [Img. 110, 4.]

22 Taimaimat piluartomik Testamentemik (angerкattigêngnermik) ajunginersamik Jêsuse pimmaklerteolauкpoк.

*23 **Taipkoalo** ajoкertuijôlauкtut unnukput, tokкub taimailingatsainartingimagit.

24 Tâmnale, issoкangitomut itsainarame, soraijuitomik ajoкertuineкarpoк.

25 Taimaimat tâpsomûna Gûdemut pijut, tâpsoma piulijungnarpait soraijunane; inôtsainalarmelo tuksiarutivait.

26 Taimaitomik ajoкertuinerôjomik pijariaкarapta ivjornaitomik, passijæksaungitomik, ajortoкangitomik, ajortolingnit ingmigôlingajomik, кilangmillo кotsingnersamik;

27 Pijariaкangitomik ajoкertuinerôjcutitut taipkutitunaк, uvlut tamaita tunnijerкârlune tunnergutinik ajornine nangminine pivlugit, kingorngagut inuit ajorningit pivlugit; attausiardlune taimailiolaungmat, ingminik tunnigame

28 Perкojat ajoкertuinerôjungortitsivut inungnik sangêtunik; oкauserle angermaringnermik illaкartoк, perкojat kingorngatigut oкautaujoк, Ernermik pititsivoк, issoкangitomut nâmaksiviktomik.

KAPITEL VIII.

Aronib ajoкertuinerôninga (Testamentetoкaк) soraerpoк, Jêsuse mânna ajoкertuinerôngmat кilangme Atâtab tallerpiane.

OKAUTIGIJAVUT tagva kattidlugit imaiput: Taimaitomik ajoкertuinerôjoкarpogut, iksivajomik Nâlegaviksûb iksivautaкsoangane, tallerpiata tungâne кilangme;

2 Tâmnalo kivgartortiovoк ivsornaitoviub pinginik, tupermiglo miksекârtomik, Gûdib nappartitanganik, inûbleungitoк.

3 Ajoкertuinerôjulle attunit perкojauvut tunnerguserкovlugit pilliutinik tunnergutiniglo; taimaimat tâmnatauк piksaкartuksauvoк, tunnerguserungnarкovlugo.

4 Nunamêkunele ajoкertuijônajangilaк; ajoкertuijut tagvanêngmatta, tunnergusertut perкojat malliklugit.

5 Tâpkoa кilaub pingita adsiluanginik tachanginiglo kivgartorput; imâk Môsese Gûdemut ajoкertortaulermat tupeк inneræksaringmago: Kammatsialerit, oкarpoк, tamainik sennaкovlutit, каkkame illingnut unnertûtigijaumajut adsilivlugit.

[2 Môs. 25, 9. 40.]

6 Mânnale ânanaunersamik piniaræksarsivoк, Testamentemut (angerкattigêngnermut) ajunginersamut pijitserteogame, angersimanermik anginersamik tungavilingmut.
7 Sivorleк taimna âкijariaкalaungipat, assia inniksarsiortaunajangilaк.
8 Patsitigingmagit [Jer. 31, 31.] oкarlunelo: Ahâк, uvlut nelliutijomârput, Nâlegaк oкarpoк, tagva Israêlitit Jûdillo Testamentitângortitsivigijomavakka;
9 Testamentitut taipsotunaungitoк angerutigilauкtaptut angajoкânginut, uvlorme taipsomane, aggangit tigulaurapkit aulartilugit nunamit Egiptenemit. Testamentimne soккosijuilaungimatta, kammagijomalaungilakkatauк, Nâlegaк oкarpoк.
10 Tamadsa Testamentiga (angerutiga) Israêlikunut uvlut tamakkoa kingorngatigut pijomârtara, Nâlegaк oкarpoк: Perкojakka issumanginut pititsomavakka, ômatinginullo aglagomavakka; taipkonungalo Gûdiojomavlunga, inuкottigijomârivakka.
11 Nelliatalo inuкattine кattangutinelônêt ajoкertoriaкaromângilâ, oкarlunelo: Nâlegaк illitariniaruk! Illûnatik illitarijomârmanga mikkinerpâmit anginerpâк tikkidlugo.
12 Nâpkigijomagapkit idluitulliningit ajorningillo pivlugit, idluitulliningillo issumagijomaerpakka.
13 Oкarlunele: Nutâmik, sivorleк nutaujungnaertipâ. Nutaungitorle pitoкaujorlo кannilerpoк nungutauvingminut.

KAPITEL IX.

Kristusib aunga tunnergutaujoк ajunginersauvoк Testamentetoкame tunnergutaulauкtunit tamainit.

TESTAMENTEME sivorlerme perкojaкalauralloarpoкtauк kivgartorneк Gûdemik, ivsornaitoviglo takkuksaujoк pivlugik.
2 Tagvane tupiub pârdlinga nappartitaulermat, nennergoarvillo, sâlo, кaккôjallo takkojaksat taкamanêlauкput; tamanna ivsornaitovingmik taijauvoк.
3 Tupiuble illanga, upkoкsûb aipangata ungatânêtoк, ivsornainerpâmik taijauvoк.
4 Tagvanêlauкpuk illuleкut isserluanititsivik Goldeojoк, iklerviglo angersimanertalik, illûnane кallersimajoк Goldemik; mattoma illuane illuleкuteкalauкpoк Goldemik, Mannanik pitalingmik, Aroniblo ajaupianganik nutaijoкtalilauкtomik, ujarкangniglo sâtungnik, angersimanerub aglaksimavigingnik.
5 Tamattoma кânganêpuk ânanaunerub Kêrubingoagik; tâpkoa tâdlêvuk iksivautamik saimarvigijauvingmik; tamakkoa mânna ingmigôlingatilugit oкautaujariaкangilat.

6 Tamakkoa tagva taimailingatitaungmatta, ajokertuijut kaut tamât ittilaukput tupiub pârdlinganut, (ivsornaitovingmut,) kivgartornerlo Gûdemik piniarlugo.

7 Aipânulle (ivsornainerpâmut) ajokertuinerôjok kissime attausiardlune Jâreme ittilaukpok, aungmik neksarlune kissiane, tunnergutiksaujomik nangminine, inuillo tammarkattarningit pivlugit.

8 Tamattomunga Anernek ajunginek nellonaertitsivok, apkotiksak ivsornaitovingmut sakkijârsimangimat sulle, tupek sivorlek attortillugo.

9 Tamanna adsigêgutiksaulaungmat taipsomane; tagvane tunijingmatta tunnergutinik tokkotæksaniglo, Gûdemiglo kivgartortub issumanga tamakkoa nâmaksitilugo ajorpât.

10 Taimaitut nerkiksarlo, imiksarlo ubvarnerillo sunatuinait, ivjornailijutiksallo uvinikut illusiokojaulaukput, âkiksortauviat nelliutitsiarivlugo.

*11 **Kristusele** tikkipok ajokertuinerôlerdlune perkutinik pijomârtunik, tupikut ômangat anginersaujokut nâmaksinersaujokullo, aggangnut sennamangitokut, imaipok, mattotunak nappartisimangitokut;

12 Angusallublônêt nochaublônêt aunginut pingminane, aungminulle nangminerminut attausiardlune ivsornaitovingmut itterpok, issokarniangitomik piulijauviksamik piniarutjilune.

13 Tuktuvaillo saukallo aungita, argjallo tuktuvangmit inungnut ivjornartunut serparsautaujut, ivsornaitikpattigik timit epkêjarlugit,

14 Anginersavaksôjomik tagva Kristusib aungata (ivsornartokarane ingminik Gûdemut tunnigame, Anernek ajunginek issokangitok pitsartutigællugo) epkêjarpait issumavut piniarnernit tokkonartunit, Gûdemik ômajomik kivgartorkovluta.

15 Tamanna pivlugotauk Testamentetâmik pijitserteovok, kaikojaumajut perkovlugit kingormgutijaksamik nunguniangitomik angerutaumajomik, tokkonermut piulijaujutiksamut ajornernit Testamentib sivorliub nelliuningane pijunit.

16 Testamentekartune, Testamentemik perkojijok tokkokârlune pijariakarmat.

17 Testamentib angerutinga attulermat tokkub kingorngane kissiane; attungilak, Testamentemik perkojijok inôtillugo.

18 Tamanna pivlugo (Testamente) sivorlektauk, (Testamentetokak,) aungmik najortekarane attorkojaungilak.

19 Môsesib perkojat perkojijut tamaita attuarêramigit inungnut illûnainut, nochaublo angusallublo aunginik tigusilerpok, immermiglo, merkuniglo aupaluktanik, Isopemiglo, tamakkonungalo aglait inuillo tamaita serparsarpait;

20 Okarlunelo [2 Môs. 24, 8]: Tagva Testamentib aunga, tamattominga Gûde perkojingmat illipsingnut.

21 Taimaktauк tupeк perкutillo tamaita attortaujut Gûde kivgartorlugo aungmut tamattomunga serparsarpait.
22 Illûnakasatiglo epкêjartaulerput aungmut, perкojat mallik-lugit. Aublo kovijauninganut kissianut issumagijaujungnaerne-кarpoк.
23 Taimaimat кilangmêtunut adsigêgutaujut epкêjartauja-riaкalauкput tamakkutigûna; кilangmêtulle nangmineк tunner-gutinik, tamakkonangat anginersaujunik, pijariaкarput.
24 Kristuse ittingimat ivsornaitovingmut aggangnut senna-majomut, (taimna miksекârtomut, кilangmêtomut adsigêgutik-saк,) кilangmulle itterpoк, pivluta saккeromavlune Gûdib kê-nangata sângane.
25 Amalo: Ittingilaк, unuktoertorlune ingminik tunnivlune, ajoкertuinerôjotut taipsotunaк Jârit tamaita itterpaktotut ivsor-naitovingmut, aungme assianik neksarlune.
26 Taimaikune âniatitauкattarajalauкpoк sillaкsûb pigiar-ninganit. Mânnale sillaкsûb naggatâne attausiardlune saккer-poк, ajornerit pêjariartorlugit, ingminik tunnivlune.
27 Sorlolo inuit toккojariaкarmatta attausiardlutik, kingor-ngagulle eraкartuiveкaromârmat,
28 Taimaktauк Kristuse attausiardlune tunnergutautitauma-voк unuktoкsuit idluitullininginit pêjarlugit. Aipânigle saккero-mârpoк ajortolionane neriuktunut tâpsominga, piulijaujutiksau-vlune.

KAPITEL X.

Kristusib tunniningata nâmagijauninganik. Okpernerme aula-juerкojaunermik.

PERKOJALLE tachauvut perкutinut pijomârtunut, perкu-temariongilat nangmineк. Jârit tamaita tunnijijuksauvut tun-nergutinik taimaitsainartunik, tunnergusertulle nâmaksititauju-tigijungnangilait.
2 (Nâmaksititaujutigikpattigik), tunijinerit soraerajalauкput; Gûdemik kivgartortut issumamikut ikpigijungnaerajarmatta ajor-nermingnik, attausiardlutik sujungaititaulauramik.
3 Jârinele tamaine tamakkonunga eraкaititauкattarput ajor-nermingnik.
4 Tuktuvaub saukablo aunginut ajornerit pêjarlugit ajor-navingmat.
5 Tamanna pivlugo, sillaкsoarmut pigame, oкarpoк [Img. 40,7]: Tunnergutinik pilliutiniglo pijomalaungilatit, timemigle âкiksoi-lauкpotit uvamnut.

6 Tunnergutinik ôtæksanik ajortoêrutiksaniglônêt ĸuviasutsangilatit.
7 Tagva oĸarpunga: Ahâk, aggerpunga, aglangne aglaksimavoĸ uvamnik, Gûde pijomanît nâmaksititæksarigapko.
8 Tagvane oĸarame: Tunnergutinik, pilliutiniglo, ôtaksaniglo, ajortoêrutiksaniglo pijomalaungilatit, ĸuviaginginivattittauĸ, (perĸojat malliklugit tunnijauvaktut),
9 Tagva oĸarpoĸ: Ahâk, aggerpunga, Gûde pijomanît nâmaksititsartorlugo. Tagva sivorleĸ soraertipâ, aipanga attorĸovlugo.
10 Pijomajanga tamanna pitjutigællugo ivjornaititauvogut, Jêsusib Kristusib timinga tunnijaungmat attausiardlune.
11 Ajoĸertuijullo illûnatik perĸojauvut, uvlut tamaita Gûdemik kivgartorlutik tunnijeĸattarlutiglo tunnergutinik taimaitsainartunik; tâpkoale ajornerit pêjarungnatsangilait.
12 Tâmnale tunnijerĸârame tunnergumik attautsemik ajornerit pivlugit, issoĸangitomut nâmatsainartomik, mânna iksivavoĸ Gûdib tallerpiata tungâne.
13 Taimangat utaĸĸivoĸ ômigijine illijauĸârtinnagit ittikkame ikovrangænnut.
14 Tunnergumut attausênarmut nâmaksitilauramigit issoĸangitomut ivsornaititauniartut.
15 Tamattominga Anernerub ajunginerubtauĸ kigligiudsivigivâtigut. Sivorngagut oĸalaurame [Jer. 31, 33.]:
16 Tamædsa Testamentiga (angerutigijomârtara) tâpkonunga uvlut tamakkoa kingorngatigut, Nâlegaĸ oĸarpoĸ: Perĸojakka pititsomavakka ômatinginut, aglagomavakkalo issumanginut.
17 Ajorningillo tammarningillo issumagijomaerpakka.
18 Tamakkonangalle issumagijaujungnaertune, tunnergutiksat attorungnaeriaĸarivut ajornerit pivlugit.
*19 **Tagva** mânna ĸattangutikka, sivôranata itterungnarapta ivsornaitovingmut, Jêsusib aunga pitjutigællugo,
20 Tamattomunga apĸotiksarsilauĸpâtigut nutâmik ômanartomiglo, upkoĸsoakut, tagva uviningmigut;
21 Ajoĸertuinerôjoĸaraptalo Gûdib iglunganut:
22 Aivigilavut tagva, ômamut mikselingmut, okpermarikluta, serparsartauvluta ômatiptigut, ĸellarudjârtauvlutalo issumamit passijaksaujomit, ubvarsimavlutalo timiptigut immermut ivjornaitomut;
23 Attavigênarlavuttauĸ kigligiudsineĸ nerriungnermik, aulajungnangerluta; (angilauĸtoĸ tamattominga nellagôrmat;)
24 Nangminiptingniglo udjertortigêkta, kajungersartigêngnermut, naglerĸovluta ajungitullerĸovlutalo.
25 Kattimaniksavullo kammagijungnaerniarnagit, sorlo illangit pivangmatta; ĸaiblartigêklutale, taimaglo pijariaĸaluarpoĸ, tautukapse, uvluksaĸ ĸaglilermat.

26 Miksekârnek illitarerkârlugo, pijarælluta idluitulligupta, tunnergutiksakarungnaerpogut tâva ajornerit pivlugit;
27 Erksinartoksoarmigle nerriugijæksakarpogut erkartuivingmik, ikkomamiglo illimanartoksoarmik, nungutsiniartomik akkerartortunik.
28 Môsesib perkojanginik tapatojokarpat, nâpkigijaunane tokkotaukojauvok, magguk pingasullônêt kigligiudsiningit mallikkugit:
29 Immakâ, sugaluluartoksoarmik pidlartaujutiksarsiniarasugivasse (inuk) tullertok Gûdib erninganik, ivsornautigilugolo Testamentib aunga ivsornaijutigilauktane, mittautekartorlo Anernermik saimarsautaujomik.
30 Kaujimagaptigo tâmna okartok [5 Môs. 32, 35. 36.]: Kiglungnek akkiniarnek uvanga pigijara, uvanga akkiniaromavunga, Nâlegak okarpok. Amatauk: Nâlekab inukotine erkartoromârpait.
31 Erksinadlarpok, Gûdib ômajub agganginut ochoniarnek.
32 Uvlôlauktulle erkaumasigik; taipsomane kaumaksartaumavluse angijomik kappiasuktitaulaurapse, ânianartunik attorluse.
33 Illangagut nangminek mittautaunermut kappianartomullo allêkutaulaurapse; illangaguttauk illaulaurapse taimaitutigut siorniortitaujunut.
34 Illapsugilaurapsinga kellaksorsimajunga, kuviasukluse aglât kennuersâlaurapse perkutipsingnik aksârtaugapse; illipse kaujimajose, ajunginersamik nunguniangitomiglo nangminipsingne perkutiksakarapse kilangme.
35 Tættekarnise eginassiuk, angijomik akkilertaujomârmat tamanna.
36 Kennuersârnermigle pijariakarpose, Gûdib pijomajanganik attutsiarkovluse, angerutigijaumajomiglo illangiutititaulerkovluse.
37 Annikitoarsungmik sulle tamattoma kingorngagut aggertuksak aggerniarmat, mullutsannane.
38 Idluartuble okpernek inôtiginiarpâ. Kemâniartorlo, taimna tarnima kuviasûtiginiangilâ.
39 Uvagulle illagingilavut kemâjut erkartortaujomârlutik; okpertulle illagivavut tarnimingnik piuliklertut.

KAPITEL XI.

Okpernilingnik igjarœksaujunik.

OKPERNERLE tunganartomik tættekarniovok nerriugijæksanik, kollanginiolarmelo tækkuksaungitunik.
2 Tâpsomûna sivorlît (nertornartomik) kigligiutigijauvut.
3 Okpernermut illitarsivogut, sillaksoak Gûdib okausinganut pingortisimangmat; takkuksaujut tamaita pingortitaumangmatta sunaungitomit.
4 Okpernermut Abele tunnijivok tunnergumik ajunginersamik Kainemit; ômangat idluarlune kigligiutauvok, Gûde tunnerguserninganik kigligiutjingmat; tamattomûnalo sulle okâlavok, tokkungagalloardlune.
5 Okpernermut Enoch aularudjauvok, tokko takkonago, nennijaunanelo, Gûdib aularutingmago; aularutjaukârtinnago kigligiutaungmat, Gûdemut kuviagijaungmat.
6 Okpernekangitunele Gûdemut kuviagijaunek ajornavikpok; Gûdemut tikkitsomajok Gûdekartomik okpertuksauvok, kennertiminut akkiniarteojomik.
7 Okpernermut Noa, Gûdemut okautjaugame sulle takkuksaungitunik, Gûde naipertorlugo umiaksoarmik sennavok, illame piulijauviksangænnik; tamattomunga sillaksûb inungit erkartorpait kingormgutilerlugolo idluarsinek, okpernermit pijok.
8 Okpernermut Abraha nâlelaukpok, nunamut kingormgutijaksariniartaminut aularkojaulerame: aularpok namut ainermik nellogalloardlune.
9 Okpernermut tujormiangolaukpok nuname angerutaumajome, pijæksaringitamine sorlo; tupênakarlune Isaarlo Jâkolo illagivlugik, kingormgujekattaujûk angerutigijaumajomik tamattominga.
10 Neriukkame iglugasæksoarnik, tunganilimajunik, sennajingat pingortitingallo tagva Gûde.
11 Okpernermut Saratauk pitsartutitaulerpok singailerdlune, ernivlunelo erniviksanga annigorsimajarêralloartillugo, okpernartônasugigamiuk tamattominga angilauktok.
12 Taimaimattauk timemit attausênarmit tokkungakasaktomik unuktoksuit erniangovut, sorlo uvloritjatitut kilangmêtutitut, siorkatitullo immab kiglinganêtutitut kittiksaungitutitut.
13 Okperlutik taipkoa illûnatik tokkovut, angerutigijaumajut piginagit; ungasiktomille takkolaukpait kollarnagillo kuviasûtigivlugillo; kigligiksarputtauk tujormiangonermingnik takkorngartaunermingniglo nuname.

14 Taimaitomik okartut nellonailivut, nunagimaringniartamingnik nunaksarsioramik.
15 Illa, kemaktatik issumagilaurunitsuk, piviksakarajalaukput utterungnarlutik.
16 Tâmnale pinnago kippilerput ajunginersamik, tagva kilangmêtomik. Tamanna pivlugo Gûdib kangusûtigingilait Gûdingænnik taijauvlune: iglogasæksoarnik âkiksoilaurame taipkonunga.
17 Okpernermut Abraha tunnerguserpok Isaarmik ôktortaulerame; ernetuarlo tunnivâ angerviomagalloardlune,
18 Okautigijaujok imâk: Kinguvâksarnik taijak Isaarmit pijomârpok. [1 Mos. 21, 12.]
19 Issumavlunelo: Gûde tupaktitsijungnarivok·tokkungajunit; tamanna pivlugo adsigêgutiksarællugo ama tigulerivâ.
20 Okpernermut nelliutuksat pivlugit Isaab Jakolo Esauelo saimauserpak.
21 Okpernermut Jakob saimauserpak Jôsefib ernigik, ajaupiame nuvua púvigilugo.
22 Okpernermut Jôsefe tokkolerame okautjivok Israêlib kittorngangita aularviksakaromârningænnik, perkojivlunelo saunine pivlugit.
23 Okpernermut Môsese erniangomangmat, takkinik pingasunik ijerartoangolerpok angajokângminut, tækkoleramikko innerkonadlartok nutarak; attaniviksûb perkojanga sivôraginago.
24 Okpernermut Môsese, inumariolerame, Faraub panningata erninganik taijaujomaerpok.
25 Gûdib inukottingit siorniorkattigijomavlugit annerosungnersauvok ajornerub allianarninganit annigorsârtomit.
26 Mittautaunerlo Kristuse pivlugo akluijutaunasugiluarpâ Egiptenib perkutivaksoanginit: akkiksak issumagigamiuk.
27 Okpernermut Egiptene kemakpâ, attaniviksûb ningarninga sivôraginago; takkuksaungitok attavigigamiuk, tautuklugo sorlo.
28 Okpernermut aularviksiorlunelo aungmik kovisiviksiorpok, erniangokârtunik tokkotsijomut aktortaukonnagit.
29 Okpernermut taipkoa immarbik aupaluktak apkotigivât, sorlo nunakut pannertokut ingergavlutik; Egiptenemiuttauk ôktorpât, ippidlarlutiglo.
30 Okpernermut Jerichub avalokksoangit ochovut, uvlut 7it kaivallaklugit pissugvigerkârmagit.
31 Okpernermut Rahabe anguniarpaktok nungutaulaungilak okpingitut illagællugit, nautsertortuksak illanâkarlune illaliorami-gik.
32 Sumiglo sulle okariakarkik? Annertuluadlarajarpok, Gideonelo, Barakelo, Simsonelo, Jeftalo, Dâvidelo, Samuelelo, nellautaijullo unipkautiginajarupkit.

33 Taipkoa okpernermut sâlaĸalauĸput attanniovingnik; idluarsailauĸput, angervionermik pititaulauĸput, Loevillo ĸanniâlungit simmilauĸpait,

34 Ikkomab pitsartuninga ĸammippât, saviksûb ipingninga ĸemmâmavât, sangênermingnit nakkoĸsititauvut, sorsugiartornermingne pitsartutitauvut, takkorngartat sorsuktoĸutsoangit ochotidlalauĸpait.

35 Arnat toĸĸungajiatik ama tiguvait ômartitaujut; assingille annaudlarauvut, (toĸĸomit) piulijauniksarsioratik, makkiviksaĸ ajunginersaĸ tikkitsomagamitsuk.

36 Illangit mittautaudlalauĸput nerĸersortidlarauvlutiglo, ĸellaksugauvlutiglo, parngnanaerutjaumavlutiglo.

37 Ujarĸanut millortauvut, ullimâdlartauvut, kappijaudlarput, saviksoarmut toĸĸotauvut; arvertalauĸput saukallo tuktuvaillo aminginik annorâĸarlutik, saksâdlarlutik, kiksarnartomik attorlutik, kappiasuktitaularmiglo;

38 Sillaĸsûb inungita nellopĸotijutigijæksarilauĸtangit, arvertalauĸput siorniorlutik inuĸajuitune ĸaĸĸanelo, nunablo ĸongnângine ĸairosunginelo.

39 Tâpkoa illûnatik okpernermik kigligiutauvut, angerutigijaumajoĸ piginago.

40 Gûdib ajunginersamik issumasimavigingmattigut sivorngagut, taipkoa nâmaksititauĸonnagit uvagut illautinnata.

KAPITEL XII.

Soĸĸosijuerĸojaunermik. Kappiasungnipta saimanarningænnik. Ajungitune tamaine pivalliajuksaunermik, Têstamentitâb saimanarningit anginersaungijaidlarmatta sivorlinit.

TAMANNA pivlugo uvaguttauĸ, kigligiutsijunik taimak unuktigijoksoarnik avatiptigut peĸarapta: Ajornerit allarlavut uvaptingnut nippingatsainartut erĸinautigijavullo, ĸennuersârlutalo aĸpangerta aĸpalliuterĸojauniptingne,

2 Jêsuselo takkunârlugo, okpernermik pigiarnikteolarmelo nâmaksititsijeojoĸ; tâmna ĸuviasûteĸarungnarajalauĸtoĸ, senningajolik ĸennuersârlune attorpâ, kangunarningalo kammagingilâ, mânnalo iksivajoĸ Gûdib iksivautaĸsoangane, tallerpiata tungâne.

3 Tâmna ĸennuersârtoĸ taimak angitigijomik ajortoliksoarnut akkerartortauvlune erĸarsiuk, merngortorĸonnase, katsungataililuselo tarnipsigut.

*4 **Salle** ause kovilaungigalloarapsiuk, akkerartornise ajortunik pitjutigællugit;

5 Puigorêrpasselo окausek taimna nakkoksinadlartok illipsingnut, кittornganut sorlo pijck [Sal. okâl. 3, 11. 12.]: Ernîk, Nâlekab sugiarninga nachoginiarnago, mungunganiarnaglo, tâpsomunga pidlartauguvit.

6 Nagligijane Nâlekab sugiarmagit, ernerilertanelo illûnaita issakaniarpait.

7 Sugiartaunek nâmagigupsiuk, tagva Gûdib piniarvigivâse кittorngariluse. Nane ernekarka atâtaminut sugiartaungitomîk?

8 Sugiartaungikupsele, sorlo illûnatik tamattominga illangiutititaungmatta, tagva tammângainâgauvose, кittorngaunaselo.

9 Atâtagijavut timiptigut sugiartigilauraptigik illeragilugillo, tagva piluartomik tarnib atâtanga nâleqæksaringilavût, inôkovluta?

10 Taipkoale tagva uvlut ikkitut sugialaukpâtigut issumamingnik; ômale pivâtigut attornartomik, ivjornaininganik illangiutititaukovluta.

11 Sugiartaunerille illûnatik attortillugit кuviasûtiksaunasugingilavut, kiksautigivavulle; kingornganele tamakkonunga illisimatitaujut, ullapirsarnartomik idluarniksamik tunnitsiviginiarpait.

*12 **Tamanna** pivlugo ama kiviksigik aggait кassungajut sêrкullo nukkingertut; [Jes. 35, 3.]

13 Majanganaselo tutiniaritse itikkapsingnut, tussiaktotut neliat кoitarкonnago, inûlijaungârкovlugole.

14 Ullapirsautekarnermik illûnainut pinasuaritse, ivsornainermiglo, tamattominga pinasuangitut Nâlegak tækkoniangimatsuk.

15 Udjertoritselo Gûdib saimarsautânik kingurailertokarкonnago; amârmik кassilinartomik perortokarкonnago, akkerartortigêngnermik sakkertitsilune, unuktullo tâpsomunga ivsornartitaulerкonnagit.

16 Assiniartokarкonnagolo, Gûdemut issumakangitokarкonnagolônêt Esauetut-itomik; tâpsoma nerкiksak attausênak pivlugo erniangokârnine niorvgutigigamiuk.

17 Kaujimagapse, kingorngane saimaudsaunek kingormgutijomagamiuk, perкojaujungnaermat; (atâtame) issumanga ablatsângortilugo sapperame, кeavlune taimailingatinasuaralloardlugo.

*18 **Kakkamut** aktortaujungnartomut, ikkomamut ikkoalajomut tikkinginapse, tâvligâtalingmullônêt, tâksoaktalingmullônêt, sillarnerluksoaktalingmullônêt;

19 Tiptulautib nippinganullônêt, окautsit nippinginullônêt; taipkoninga tussalaukтut tussaromalaungilait окautsemik окautjaujomanginamik.

20 Окautaumajut tagvane sapperamigit. Nergjutillo illangata каккак aktoruniuk, ujarканut milloræksaulaukpok, pittigæksaulaukporlônêt.
21 Tækkojaujullo taipkoa erksinartoksôngmatta, Môsese окarpok: Erksivunga sajudlarlungalo.
22 Illipsele Zionib каккanganut tikkisimavose, Gûdiblo ômajub iglugasaksoanginut, Jerusalemut kilangmêtomut, Engelillo tausendeokattartut unuktoksôninginut,
23 Erniangokârtullo illagêngninginut, kilangme aglaksimajunut, Gûdemullo tamainik erkartuijomut, idluartullo pijarêrsimajut anerninginut;
24 Pijitsertomullo Testamentetâmik Jêsusemut, aungmullo serparsautiksamut, ajunginersamik okâlajomut Abelib (aunganit.)
25 Udsertoritse, okâlajomik tappatokonnase, Taipkoa, nuname okâlatillugo tappatôlauktut, kemmâjungnalaungimatta, tagva uvagut piluartomik kemmâjungnangilagut, kilangmit okâlajok tappagiguptigo.
26 Tâpsoma nippingata taipsomane nuna aulatipâ: Mânnale kigligiutsivok, okarlunelo [Hagg. 2, 6. 21.]: Ama attausiarlunga aulatitsijomavunga nunamik kissianeungitok kilangmigletauk.
27 Imâgle okarame: „ama attausiardlunga", sakkertitsivok aulajungnartut ablatsaujomârmatta sennamajutitut, aulajuitut itsainarkovlugit.
28 Tamanna pivlugo Nâlegauvik aulajuitok pigaptigo, saimarsautekarluta (attutsiarlavut); tamattomunga Gûde kivgartorlugo kuviagijanganut, kuksasukluta naipertugarivlugo.
29 Gûdivut ikkomaungmat nungutsijoksoak.

KAPITEL XIII.

Kaiblaijutiksanik sunatuinarnik.

SORAERASE kattangutigêktutitut nagliktigêgitse.
2 Siniktarvionermik puigorniarase, illangit, taimailioramik, kaujimanatik Engelinut sinniktarviolaungmatta.
3 Kellaksorsimajut issumaginiarsigik, kellaksorsimakattaujutitut; siorniortullo, illipse nangminek sulle timeme inôgapsetauk.
4 Nulliarêngnek idluatsainarle tamaine, nulliarêllo innangaviat ivsornaile; assiniartulle nulliarêngnermiglo asseroijut Gûdib erkartoromârpait.
5 Illiornise pijomatudlarnermik illakarniarane, pigijase tamâne nâmagisigik. Nangminek okarmat [5 Môs. 31, 6.]: Kemmangniatsangilagit allarniarnaglônêt.

6 Taimaimat ok̊arungnarpogut [Img. 118, 6.]: Nâlegak piulijigigapko, erksijomangilanga. Sunamik inuit piniarvigijungnarpângâ?

7 Erkaumaniarsigik ajokertortise, Gûdib okausinginik illipsingnut okâlalauktut; tâpkoa inôsingita naggatât kemmergosiuk, okperningallo malliklugo.

8 Jêsuse Kristuse, ikpeksak uvlomelo, issokangitomullo tâmnatsainak.

9 Aulatautailititse ajokertûtsinut sunatuinarnut tussarngartanullo; pivianadlarmat, ômat aulajungnangerpat; tamanna saimarsaumut pivok, nerkinut pinane, attungimatta tamakkoa pinasuartimingnut.

10 Uvagut (okpertôjogut) Altârekarpogut, tamanna nerrivigijungnangilât kivgartortut tuperme.

11 Nergjutit nellîta aungit ajokertuinerôjomut âtaujut ivsornaitoviub illuanut ajornerit pivlugit, taipkoa timingit ôtaulermatta tupersuit avatænne.

12 Tamanna pivlugo Jêsusetauk âniatitauvok ittertarviksûb sillatâne, inuit ivsornaititsomavlugit aungminut.

13 Nellipsarlavut tagva mânna tupersuit avatænnut, mittautauninga attorlugo.

14 Mâne iglugasæksoakanginapta kemaktauniangitunik, nelliutuksarsiorpogulle.

15 Soraerata tagva Gûde âtsivigilavut tunnergutinik nertordlerutinik tâpsomûna, tagva okautsinik nertordlertunik kangasinângnit pijunik, attinganik kigligiudsijunik.

16 Avâgosungnek aitortuinerlo puigorniarasigik; tunnergutit taimaitut Gûdib kuviagingmagit.

17 Ajokertortise nâleklugillo mallingniarsigik; udsertormatta tarnipsingnik, akkiortuksauvlutik tâpkoa pivlugit; taimailiorkovlugit kuviasuklutik, annersauminatik; tamanna idluatsangimat illipsingnut.

18 Tuksiarutitigut. Uvagut manigornivut imaipok, passijæksaungitomik issumakarapta, idluartomiglo inônasuarapta illûnâne.

19 Kaiblaluarpapsele, taimailiorkovluse, tuavinersamik ama tunnijaukovlunga illipsingnut (tikkilunga).

20 Gûdible ullapirsaijub, tokkungajunit annititsijub Nâlegaptingnik Jêsusemik, saukat mianerijersoanganik, Testamentib issokangitub aunganut,

21 Tâpsoma idluarsarlise, illûnâne ajungitullijungnarkovluse perkojangit piniarlugit, sennalunelo illupsingne kuviagijaminik, Jêsuse Kristusikut; tâmna nâlengnarsile issokangitomit issokangitomut. Amen.

22 Kaiblarpapsele kattangutikka, idluiginiarasiuk okausek tamanna idluarsautiksak; naitomik aglagvigilaurapse.

23 Nellokongilapse kattangutivut Timôteuse ama kellarutjârtaungmat; tâmna aiparivlugo takkojomavapse, tikkituarpat.
24 Salutisigik ajokertortise illûnaita ivsornaitullo illûnaita. Kattangutit Itâliamiut salutipâse.
25 Saimarsautib illagilise illûnase. Amen.

Ebrêerinut tamakkoa aglaktaumavut Itâliame, Timôteusiblo neksarpait.

JAKOBUSIB AGLANGIT.

KAPITEL I.

Okumaitokartillugo kennuersârkojaunermik. Piniarnikut Gûdib kivgartortaujuksauninganik.

JAKÔBUSE, Gûdib Nâlekablo Jêsusib Kristusib kivganga, kinguvârêt 12 it sunatuinarne siamangajut sivorlermik kuviasûtekarkovakka.
2 Kattangutikka nagligijakka, angijomik kuviasugitse, sunatuinarnut ôktortaulerupse,
3 Kaujimavluse, okpernipse ôktortauninga kennuersârnermik sakkertitsingmat.
4 Kennuersârnerle sokkosijuituksauvok naggatânut, nâmakserkovluse, illuitôlerluselo, ajoksarkonnaselo.
5 Illapsele nelliat sillatunermik ajoksarune, Gûdemut tuksiarle, tâpsoma illûnaita tunitsivigivait issumalingasuêrlune, nelliallônêt kippilugvigingilâ; tamattominga tagva tunnitsivioniarpok.

6 Okperlunele tuksiarle, кollarniarane; кollartoк immarbiksûb mallingititut annoremut aulataumajutitun-ingmat.
7 Inuk taimaitoк issumaкarniarane Nâlekamut sumik tunitjivioniarnerminik.
8 Inuk кollartoк maggoguserpoк piniarnermine tamaine.
9 Kattangulle nikkanarsârtoк nertôtile ivlernarnerminik;
10 Akluitorlo nikkanarnerminik nertôtile: asseroromârame iviksukkab nuvugolângatut.
11 Seккineк kiaksôvlune nuilermat, iviksukkat кunnulerput, nuvugolângillo kattakput, tautuallo ânanaudlartoк asserudlarpoк: taimaktauк akluitoк apкotimine panneromârivoк.
12 Piloridlarpoк angut ôktortaunermik кennuersârtoк; ôktugaudlarame, tagva niaкôtemik ômanartomik pijomârpoк Gûdib angerutigijanganik nagliktiminut.
13 Nelliat ôktortaulerune, oкarniarane: Gûdemut ôktortaulerpunga. Gûde ôktorlukteunginame, ôktorniangilaк attautsemiglônêt.
14 Inugle ôktortaulerpoк ikligunerminut kajumiksartauvlunelo uerisartaugame.
15 Kingorngane ikligunек sâlaкalerangame, idluitullinermik saккertitsivoк; idluitullinerle attortaukpat, toккomik saккertitsivoк.
16 Tammarniarase, nagliktakka кattangutikka.
17 Tunnergutit ajungitut illûnatik, tunnergutillo nâmaksijut illûnatik pikangat pivut, кaumajub atâtanganit; tâpsomane soккoserneкangilaк simmertigêgatiglônêt tâкtorlo кaumajorlo.
18 Issumaminik tâpsoma ernertârilauкpâtigut, miksекârnerub oкausertanginut; sivorliojôкovluta pingortitanginit.
*19 **Tamanna** pivlugo, кattangutikka naglingnartut, inuit illûnatik attunit tussarlutik pisârlît, oкâlavlutigle pinasârlît, ningarlutiglo pinasârlît.
20 Inûb ningarninga Gûdib idluarijanginik pingimat.
21 Taimaimat maккojungnartut ajornerillo tamaita pêjarniarsigik; akkerartoraselo illaliorsiuk oкausек, illupsingnut pititaujoк, tarnipsingnik piloriktitsijungnartoк.
22 Oкauserle nâletsiarsiuk, tussatuinarlugo pinnase, taimailiornermut nangminipsingnik uivêrigapse.
23 Tussatuinartoкarpalle oкautsemik, nâlengnagolo; tâpsoma adsigivâ angut, tachartôtikut kênaminik кemmergojoк;
24 Ingminik кemmergoкârdlune aularame, illinganine tagvainaк puigorlugo.
25 Ullernaersitsiartorle perкojamik nâmamariktomik kivgaujungnaertitsijomik, tâpsomanêdlunelo soraerane; tâmna puigorsârane tussatuinangilaк, nâleklugole piniarpoк; tamailiornermine tâmna piloringniarpoк.

26 Akkunapsingnêtokarpalle Gûdemik kivgartorasugijomik, okkanelo attornerluktailitingikuniuk, ômattinele asserorlugo: tâpsoma Gûdemik kivgartorninga piutsangilak.
27 Idluartomik passijæksaungitomiglo Gûdemik kivgartornek Gûdib Atâtab sângane imaipok: Illiarsuit uigarnerillo siorniorningine takkojartorlugit, nangminerlo ivsornartitautailivlune sillaksoarmiunut.

KAPITEL II.

Nellâgut okpertôjut inûb tautua attunginasugivât; okpernitiglo piniarnikut sakkertipât.

KATTANGUTIKKA, issumaniarase, okpernek Jêsuse Kristusemut, ânanaunerub Nâleganganut inûb kinausinganik kammakojingmat.
2 Angut kattimavipsingnut itterpat, Goldemik ketterdlermilik ânanaudlartomiglo annorâlik, aklujorletauk annorâluktok itterpat;
3 Kammagilerupsiuglo annorâtsiariktok okarvigilugolo: Maunga igvit ingitit ânanaunersamut; aklujomullo okarupse: Ingane igvit nangilerit, maungalônêt ittikkamnut ingitit;
4 Nâmaktomik issumaginajangilasse tamanna; erkartuijôlertosele, idluitomik adsigêngititsivluse.
5 Nâlegitse, nagliktakka kattangutikka: Sillaksoarme mattomane aklujut, okpernermik akluilutik Gûdib annerilaungilagît, kingormgujekovlugit nâlegauvingmik, nagliktiminut angerutigijaminik?
6 Illipsele aklujok nachogivasse. Akluitut tâpkoangongilat aksorôtijise, kiglisiniarvingmullo pitiluse?
7 Tâpkoangongilat mittautiggit attermik ajungitomik atserartaujutigijapsingnik?
8 Attaniviksûb perkojanga (pijarialiksônerpâk) nâmaksitikupsiuk, aglait malliklugit: Inukattit illiktut nagligiuk; idluartomik pivose.
9 Adsigêngititsigupsele inungnik, idluitullivose, tappatojoksôjutitullo perkojanut pidlartauniarpose.
10 Perkojanik tamainik nâlektub, attauserle nâlengikuniuk, tamaita pidlartaujutigivait tâpsoma.
11 Imâk okartok: Nulliarêngnermik asseroijuksaungilatit; tâmnatauk okarmat: Inuartuksaungilatit. Nulliarêngnermik asseroingikolloaruvit, inuaruville, perkojanik tappatojoksôvotit.
12 Taimak okâlatitse, taimaktauk piniaritse, erkartortaujomârtutitut perkojanut kivgaujungnaertitsijunut.

13 Nâpkigosujuitorle nâpkigosujuitomik erкartortaujomârmat; nâpkigosungnerle nertôtivoк erкartuinermut pijaunane.
*14 Kanoк attornarкâ, кattangutikka, okpernekarnermik okartokarpat, ajungitullinekaranelô? Okpernerub taimaitub piulinajarpaûk?
15 Kattangulle angullônêt arnarlônêt pekangimarikpat, piksaminik ajoкsarlune;
16 Akkunapsingnêtublo okarvigikpagit: Gûdib ikajorlise, kitjaкejâritselo akkeartuleritse; tunnitsiviginagillo timib piksanganik: кanoк ikajortiginajarкatsûk tamanna?
17 Taimaktauк okpernek ajungitullinermik illaкangikune, tokkungavoк ingmine.
18 Okartokarajangikunele: Igvit okpernekarpotit, uvangale ajungitullinekartunga; okpernernik, piniarnernik illaкangitomik, takkotilaunga, okpernimniktauк takkotiniarapkit piniarnimnit.
19 Attautsemik Gûdekartomik okperpotit: idluartomik taimak pivotit; Sâtanasittauк tamattominga okperivut sajuklutiglo.
20 Inugle attungitôjotit, nellojungnaeromavêt, okpernek ajungitullinermik illaкangikune tokkungangmat?
21 Abraha atâtavut ajungitullinerminut idluarsititaungilâк, ernerminik Isaarmik tunnerguserame Altareme?
22 Tagva takkovotit, okpernek piniarкattaungmat ajungitullingane, okpernerlo nâmaksititaungmat ajungitullinermut.
23 Aglaillo nellautsivut imailijut: Abrahab Gûde okperivâ, tamannalo pivlugo idluarsititaulerpoк, Gûdiblo illanânganik taijauvlune. [1 Môs. 15, 6.]
24 Takkovose tagva, inuk idluarsititaulermat ajungitullinermut, okpernermut kissianut pinnane.
25 Taimaktauк anguniartoк Rahabe idluarsititaungilâк ajungitullinermut, tillijaujuk illalioramigik, apкosiniublo assiagut aulartilugîk?
26 Sorlo time tokkungangmat anernekangikune, taimaktauк okpernek tokkungagivoк piniarnermik illaкangikune.

KAPITEL III.

Okab attortautsiarninganik attornerluktauninganiglo. Sillatunerub pângat pijub illinganinganik ullapirsainartomik.

KATTANGUTIKKA, illûnatiungitoк ajokertuijôjomaniaratik, кaujimagapta, anginersamik tagva erкartortaujomârapta.
2 Illûnata tammarpakkapta sunatuinarnik. Okautsemulle attautsemullônêt tammangitoк, tâmna nâmaksivlune angutauvoк, timetauк illûnât idluitullitailititsungnarpâ.

3 Ahâk, horsit nokkilautinut pivavut nâlektilugit uvaptingnik; timersoangillo aulatipavut.
4 Ahâk, umiaksuit, angijoksôgalloartut, annorersoarmullo ingergartitaudlaralloartut, akkôtearsungmut torârtitaulerput, akkotub pijomajanganut.
5 Taimaktauk okak avatearsôvok, angijoksoarniglo pititsivok. Ahâk, ikkomârsungmut napârtoksuit ikkitaujungnangilât?
6 Okaktauk ikkomauvok, sillaksoangolarmelo idluitoksoarnik tættædlune. Taimaidlune okab avatipta akkorngennêtub time illûnât ivsornartipâ, ikkilugolo inôsivut illûnât, ikkitaugame Sâtanasib ikkomanganut.
7 Nergjutillo tingmitjallo kuglugitjallo ômajoksuillo immaksiutit illûnatik nujuititaulerput, inungnut pitsartuêrutijauvlutik;
8 Okarle inûb pitsartuêrutivlugo ajorpâ, nokkartitaujungnangitok una, ajortoksoak tokkonartomik pitaliksôjok.
9 Tâpsomunga Gûde Atâta nakoridlarpavut, tâpsomungatauk inuit piluktaukovavut, Gûdib adsinganut pingortisimajut.
10 Kannermit attautsemit annijokarpok nertordlernermiglo piluktaukojinermiglo. Kattangutikka, taimaituksaungilarle.
11 Puilavik killarmit attautsemit mamaktomiglo kassilinartomiglo puilanajarkâ?
12 Kattangutikka, napârtok Faigeliksak orksumik perortitsijungnarkâ? ubvalo napârtok Waineliksak Faiginik? Taimaktauk puilavik tarriomiglo immermiglo immakarungnanginivok.
*13 **Kina** akkunapsingne illisimavlunelo sillatuvâ? Tâmna ajungitullinerminik nellonaijaile inôtsiarnerminut, kennuêlunelo sillatolunelo.
14 Omatipsigulle annerutjinermik kassilinartomik, akkerartornermiglo pekarupse, nertôtiniarase, sæglunaselo miksekârnek akkerartorlugo.
15 Illisimanerle tamanna pângat pingilak nunamille, inungnit, Sâtanasemillo.
16 Annerutjinerlo akkerartornerlo pikablânermik idluitullinermiglo najortekarmat.
17 Sillatunerle pângat pijok sivorlermik ikliguktailivok, taimaktauk ullapirsausêjok, kennuêtok, okautsarêngitok, nâpkigosuktoksôjok ajungitullekattarlune, adsigêktitsijok, takkormôjuitok.
18 Idluarnerle taimaitut malliktingat karngasûtaulerpok ullapirsaume, taipkonunga ullapirsaumik attortunut.

KAPITEL IV.

Sillaksûb illusingatut issumakarnek akkerartôtinermik sakkertitsivok. — Pimariutertailerkojaunermik.

AKKERARTÔTINEK sorsungnerlo akkunapsingne nakit pivâ? Ikligunek timipse avatingine attanniotijok pitjutigingilaûk?

2 Pijomatudlarpose pinnaselo; ômisukluselo annerutjivose, sulinaselo taimaigalloardluse; akkerartôtivluselo sorsukpose; pekaraselo sumik, tuksianginapse.

3 Tuksiaralloarpose, pititaunaselo, tuksiarnerlukkapse, imaidluse, ikligunise nâmaksitilugit inôniaromavluse.

4 Nulliarêngnermik asseroijose, angutillo arnallo, kaujimangilasê, sillaksoarmiunik illanâkarnek Gûdemik ômisungniongmat? Sillaksoarmiunik illanâkaromajok, Gûdemik ômisukteolerpok.

5 Aglait sulinatik okarasugivisigîk; Anernek illupsingnêtok ômisungnermik akkerartorosukpok.

6 Anginersamigle saimarsaumik tunnijidlarpok. Taimaimat aglait okarput: Piojorijut Gûdib akkerartorpait, piojorijuitullo saimauserpait. [Sal. okâl. 3, 34.]

7 Tamanna pivlugo Gûde naipertugarivlugo pititse. Sâtanase akkerartorsiuk, kemmâniarpâse tagva.

8 Gûdemut kaglititse, tâpsoma tagva kagliniarpâse. Aggase ubvarsigik, illipse ajortuggit, ômatiselo sujungaitisigik illipse maggogusertose.

9 Ajuleritse sannikteriluselo kugvioleritse; ijornise mumigle kugviornermut, kuviasungniselo kiksarnermut.

10 Nikkanarsâritse Gûdib sângane, tâpsoma tagva angijorortitsomârpâse.

11 Terliarkattainiarase illapsingnik, kattangutikka. Kattangutiminik terliarkattaijub, kattangutiminiglo erkartuijub, tâpsoma perkojat terliarkattarivait, perkojallo erkartorpait. Perkojanigle erkartuiguvit, perkojanik mallikteolungilatit, erkartuijôvotille.

12 Attausênauvok perkojanik pititsijok, tâmna piuliklerungnalarmelo asserortitsijungnarpok. Kinauvêt igvit assingnik erkartuijotit?

*13 **Illipse**, tagva pivapse, okartose: Ûvlome kaupallônêt aularomavogut iglogasæksoarnut ipkonunga assinginullônêt, tagvane Jâreme attautseme niuverniaromavlutalo pissiniaromavogut.

14 Illipse ĸanoelârtomik ĸaupat nellojose. Inôsise ĸanoengmât? pujoênauvoĸ illa, annikitoarsungmik pivlune, tâvale itsungnaerpoĸ.

15 Imâk oĸangârtuksauvose: Nâlekab perĸokpago, inôguptalo, tamattominga assianiglônêt piniaromavogut.

16 Mânnale piojorinipsingnik nertôtivose. Nertôtinerit taimaitut illûnatik ajortôvut.

17 Ajungitomigle piniaræksaminik ĸaujimajoĸ, pinnagolo, tâpsomunga idluitullijutauvoĸ.

KAPITEL V.

Akluitut innertertauningœnnik, aklujut manigortauningœnnik. Kaiblaijutiksanik sunatuinarnik.

TAGVA illipse akluitose, ĸeavluselo avâladlaritse kappianartut nelliutsomârmatta illipsingnut.

2 Perĸutivaksoase auniovut, annorâselo ĸaurulinut nerrimavut.

3 Goldise Silberiselo mangertornerput; mangertorningillo kigligiutjutaujomârput illipsingnut, uviniselo nerrijomârlugo ikkomatut. Perĸutivaksoarnik kattersoilauĸpose uvlut kingorliksangine.

4 Ahâk senajut, perorsêvipsingnit kattersoijut, akkiksangita illipsingnut mikkinersautitauningit nipliadlarput; kattersoijullo (tâpkoa) nipliadlarningit Nâlekab Zebaotib siutigingnut pimanerput.

5 Inônatsoridlalauĸpose nuname, ikligijase malliklugit, ômatise aĸĸeartortidlarlugit, sorlo nerĸiksanik toĸĸotsiviænne.

6 Idluartoĸ erĸartulauĸpasse, toĸĸodlugolo; tâpsomalo akkerartulaungilâse.

*7 **Tamanna** pivlugo ĸattangutikka, ĸennuersâritse, Nâlegaĸ tikkitsiarilugo. Ahâk perorsêvilerijub perorsiat pivianartut nunamit nerriugivait, ĸennuersârlunelo, sillalutjautsiarivait uvlâkullo, unnukullo.

8 Illipsetauĸ ĸennuersâritse, ômatiselo nakkoĸsitisigik; Nâlekab tikkiviksanga ĸanningmat.

9 Annersauminiarase illase pivlugit, ĸattangutikka, erĸartortauĸonnase. Ahâk erĸartuijoĸ upkuamêlerpoĸ.

10 Kattangutikka, nellautaijut Nâlekab attingane oĸâlalauĸtut igjaræksariniarsigik kappiasuktitaunerme ĸennuersârnermelo.

11 Ahâk piloringnerarpavut ĸennuersârtut, kappiasuktitaugamik. Hiobib ĸennuersârninga tussarpasse, Nâlekablo soraertitsininga (ânianinginik) takkolaurivasse; Nâlegaĸ takupsoadlarlune nâpkigosuktotôngmat.

*12 **Angnerôjomiglo** (окaupapse) кattangutikka, angalungniarase, кilangmiglônêt nunamiglônêt assinginiglônêt taisiluse angalungnermut. Ahailârangapse, ahailârnise taimaile, aukârangapse, aukârnise taimaile; takkormôrnermut kattaкonnase.
13 Illase kappiasuktitaugune, tâmna tuksiarle; кuviasuktoкarupse, tâmna imgerutinik imgerle.
14 Kannimajoкarpat, illagêt angajoкânginik кaiкojile, tâpkoa tuksiarкovlugit pivlugo, mingoarlugolo orкsumik Nâlekab attingane.
15 Tuksiarnerublo okperniliub кannimajoк inûliniarpâ, Nâlekablo makkitiniarpâ; idluitullilauкpallo, issumagijungnaervioniarpoк.
16 Ajornipsingnik kigligiksaritse illapsingnut, tuksiarutigêgitselo inûlijauкovluse. Idluartub tuksiarninga angijomik pitsartuneкarpoк, illungertornermut pigune.
17 Eliase inuk uvaptitun-idlune, illungertordlune tuksiarmat sillaluкojinane; sillalungilaк tâva nunamut Jârine pingasune taккernelo pingasojortune.
18 Amalo tuksiarmingmat, кilangmit sillalulerpoк, nunalo perorsiaminik saккêdlarpoк.
19 Kattangutikka, illapse miksекârneк tammaikpago, tâpsomingalo sâgiartitsijoкarpat,
20 Tâmna кaujilerle, idluitullijomik sâtitsilauкtoк apкotinganit tammarnartomit piuliklermat tarnemik toккomit, ajornivaksuit mattomaniartilugit.

PÊTRUSIB AGLANGIT SIVORLIT.

KAPITEL I.

Unuktoкsoarnik Gûdib saimarsautinginik annernilingnik. Ivjornailerкojaunermik.

PÊTRUSE Jêsusib Kristusib Apostelinga, takkorngartanut siamangajunut Pontuseme, Galâtsiame, Kappadôtsiame, Asiame, Bitîniamelo;

2 Annerimajut, Gûdib Atâtab sivorngagut issumasimaninganut, Anernerub ivjornaititsininganut, nâlekovlugit, serparsartaukovlugillo Jêsusib Kristusib aunganut: Gûdib saimarlise ullapkoserliselo aglivalliajomik.

*3 **Nertortaule** Gûde Nâlegaptalo Jêsusib Kristusib Atâtanga nâpkiningnersoarminut ernertâripsâlaungmattigut, ômanartomik nerriugijaksakarkovluta, Jêsusib Kristusib makkininganut tokkungajunit;

4 Asserojuitomik, ivsornangitomiglo, kunnulijuitomiglo kingormgutijaksakarkovluta, kilangme kumergutaumajomik;

5 Illipsingnut, Gûdib pitsartuninganut sapputijauniartose okpernermut piulijaulerdluse, tamanna pijarêrtisimajok, sakkerkovlugo uvlut kingorliksangine.

6 Tamanna angijomik kuviasûtigijase, unêt tamattomane annikitomik kiksarniartose (taimaitsariakarpat) sunatuinarnik kappianartunik.

7 Okpernise idluartôvlune, angijomiglo pivianarnersauvlunelo Goldemit nungujomârtomit, ikkomamut ôktortauvaktomit, naipitaukovlugo nertornarlune nellâgôrlunelo, nâlengnarlunelo, Jêsusib Kristusib sakkerviksangane;

8 Tâmna takkolaungigalloartase nagligivasse, mânnalo takkungigalloardlugo okpervigigapsiuk, tagva erkiêrtorpose kuviasungnermut okautaujungnangitomut allianartoksoarmullo.

9 Okpernipse soraerviksanga, tamadja tarnib piulijauninga, tiguniarapsiuk.

10 Piloringnartok tamanna nellautaijut, saimaniksapsingnik nellautailauktut, sivunivaksoangagut kennilaukpât issumaksarsiorutigilugolo.

11 Issumaksarsiorutigilauramigit nelliunerit illusingillônêt nellît Kristusib Anerningata tâpkoa illuænnêtub okautigingmangâgit, sivorngagut kigligiutsilaurame âniatitaunernik Kristusemêtunik ânanaudlartokaromârtomiglo kingorngane.

12 Taipkoa nellojungnaertitaulaukput, ingmingnut illingangitut uvaptingnulle illingajuksat okautigigamigit; tamakkoa mânna okautigijaumavut illipsingnut, okautsinik tussarnertunik illipsingnut okâlajunut, Anernikut ajunginikut kilangmit tillijaumajokut; tamanna Engelittauk tukkisijomavlugo kajungilârivut.

*13 **Tamanna** pivlugo issumapsigut ketterusersimatitse, udjertoritse, saimarsaullo tunnergusiariniartase Jêsusib Kristusib tikkiviksangane tættigivingniarsiuk,

14 Kittorngatitut nâlektutitut, illiorniaraselo taipsomanetut, nellojoksôtilluse ikligunerit malliklugit inôlaurapse;

15 Tâmnale ivjornaitoksôjok illipsingnik kairkojijok mallikluguo illipsetauk ivjornaititse arvertarnipsingne illûnâne.

16 Taimak aglaksimangmat: Ivjornaititse, uvanga ivjornainama. [3 Mês. 11, 44. 19, 2.]
17 Atâtalo nipliavigigapsiuk, inungnik adsigêngititsinane erkartuijok, illûnainigle piniarningit malliklugit, tagva arvertaritse kuksasukluse nunamênipsingne.
18 Kaujimavluse nunguniartomut Silberemullônêt Goldemullônêt piulijaunginapse piusekullupsingnit atâtanut adsiunipsingnit;
19 Kristusible aunganut erdlingnartomut, saugârsutut sinnaungajuitotut ivjornaitotullo ilauktub.
20 Tâmna sivorngagut issumaksarsiorutaumalauralloarpok sillaksoak tunganilijaukârtinnago, sakkersimajorle nelliunerit kingorlingine pivluse, tâpsomûna okpertose Gûdemut;
21 Gûdible tokkungajunit tuppaktipâ, ânanaujoksoangortilugolo, Gûdemut okperkovluse, tættekarkovluselo.
22 Tarniselo sujungaitissigik miksekârnek nâleklugo Anernermut, kattangutinik nagligosokovluse takkormôjuidluse; ômamullo ivjornaitomut nagliktigêvigitse!
23 Illipse erniangupsârsimajose kinguvâksamit asserorniartomiungitok asserojuitomille, Gûdib ômajub okausingagut, issokangitomut-itsomârtokut.
24 Uviniggit illûnatik iviksukkatitun-ingmatta, inûblo pinnarnarninga illûnane iviksukkat nuvugolângititun-ingmat. Iviksukkat pannilerput nuvugolângillo kunnulerput;
25 Nâlekable okausinga issokangitomut-itsomârpok. [Jes. 40, 6—8.] Tamædjale okausek okautigijaujok illipsingnut.

KAPITEL II.

Ivsornaitomik arvertarnekarkojaunermik. Kaiblaijutiksat angajokaujut pivlugit. Kristuse iqjaræksaujok.

TAGVA idluitullinerit tamaita allarsigik, uivêriklernerit tamaita, takkormôrnerillo, anerutjinerillo, terliakattainerillo tamaita;
2 Kippiniaritselo immungmik sillatunilingmik akkusimangitomik, nutakkatitut erniangokammertutitut, aglivalliakovluse tamattomunga;
3 Ôksimalauralloarupse Nâlekab illanâkarninganik; [Img. 34, 9.]
4 Tikkisimagapse tâpsomunga, sorlo ujarkamut ômajomut; tâmna inungnut nachogijauvok, Gûdemele annerimavok pivianartoksôvlune.
5 Illipsetauk ujarkatitut ômajutitut igloliangotitse, igloksoangolerkovluse anernelingmik ajokertuijuksaulerluselo ivsornai-

tunik; tunnijijuksauĸovluse tunnergutinik anernilingnik, Gûdib idluarijanginik Jêsuse Kristusikut.

6 Taimaimat aglangne aglaksimavoĸ: Ahâk, ujarĸamik iglub terreĸuksanganik illijivunga Zioneme, annerimajomik pivianartomiglo; neliallo tâpsomunga okpertoĸ kangusuktitauniangilaĸ. (Jes. 28, 16.)

7 Illipsingnut tagva okpertose pivianarpoĸ; okpingitunulle ujarak taimna, igloliortut nachogijangat, terreĸuksaliangotitaumavoĸ, [Img. 118, 22.]

8 Ujaraulerdlune aporvingmik, ĸairtôlarmelo sinnaungautaujomik [Jes. 8, 14.] taipkonunga aportunut oĸautsemik, okperinagit attoræksarijatik.

9 Illipsele inuĸattigêngovose annerimajut, ajoĸertuijut attaniviksôlutik, inuit ivsornaitut, tâpsoma inuĸottingit; illipsingnik ĸairĸojijub piniarningit ajungitut oĸautigilugit pijuksauvose, tâĸtomit ĸairĸongmasse ĸaumanerminut tattamnartomut.

10 Illipse sivorngane inuĸattigêlaungitose; mânnale Gûdib inuĸotigivâse; itsarlo saimarsauteĸangitose, mânnale saimautjauvose.

*11 **Nagligijaujose** ĸattangutit, takkorngartaujose nunagingitapsingnêtoselo innerterpapse: Uviniub ikliguninginik attortailititse, taipkoa tarne akkerartormatsuk;

12 Nellojullo akkorngænne, ajungitomik arvertaritse: illipsingnik terliaĸattaijut idluitullinerarluse, ajungitullinipsingnik takkoĸovlugit, Gûdemiglo nertordlerĸovlugit kiglisiniarviub uvlungane.

13 Inungnut malligæksauĸojaujut tamaita nâleksigik Nâlegaĸ pivlugo: attaniviglônêt nâlegaunerôjoĸ;

14 Angajoĸâllônêt, tâpsoma tillijangit, akkiniarĸovlugit idluitullijunik, ajungitullijuniglo nertordlerĸovlugit.

15 Tamædsa Gûdib pijomajanga, illipse ajungitullinermut oĸausiksaerotitserĸovluse inuit sillaitut nellojoĸsôninginik.

16 Kivgaungitutitut, kivgaunginisele attortaililugo idluitullinerub mattutiksanganut; Gûdible kivgangititut.

17 Inuit illûnaita opigisigik. Kattangutigêt nagligisigik. Gûde nâleksiuk. Attanivik opigisiuk.

18 Illipse kivgaujose nâlekat nâlengniarsigik kuksasutsiarluse; ajungitut issumagiktullo kissêtaungitoĸ, issumagingitulletauĸ.

19 Tamanna saimarsauteliongmat, inuk kappianarnernik attorungnarpat idluartomik issumagijaĸaromavlune Gûdib sângane, passijaksauluganelo kappiasuktitaukpat.

20 Kanoĸ nertornarajarmât, idluitullinise pivlugit issaĸajaugupse? Ajungitullinisele pivlugit kappiasuĸtitaugupse ĸennuersârluselo, tamanna saimanadlarpoĸ Gûdeme.

21 Tamattomunga кairкojaugapse. Kristusetauк âniadlalaungmat pivluta, igjaræksamik кemmaivlune uvaptingnut, tâpsoma tumminginik mallerкovluse.
22 Tâmna idluitullilautsangilaк, uivêriklernermiglo кanningane naipitaujoкalauñgilaк.
23 Tâmna suaktaujarangame, suangilaк; âniatitaugame, sillungilaк; idluartomigle erкartuijomut tamanna perкovâ.
24 Tâpsoma nangminек ajornivut timimine pitipait кejungmut, idluitullinermit toккungalerкovluta, idluarnек inôniarvigilugo. Tâpsoma ikkinginrt inûlijauvose.
25 Saukatitut tammarsimajutitut-ilaurapse; mânnale sâgiarsimavose tarnipse pairijingænnut ajoкertuijoкsoangænnullo.

KAPITEL III.

Uiggillo nulliaggillo illingajariaкarninginik. Kennuersârкojaunermik ânianartoкartillugo Kristuse malliklugo.

TAIMAKTAUK arnat uitik nâlegaкsarivait; taipkoatauк (Gûdib) oкausinginik okpingitut arnat illusinginut oкausiungitunut kajungertitauкovlugit,
2 Tâpkoa arvertarningit nâlengnerme ikliguktailinermelo takkogunigit.
3 Ananauningit кallininginêtuksaungimatta nujamingnik pergainermullônêt, Goldemik attimanermullônêt, annorâtsianullônêt;
4 Inugle ômamêtoк takkuksaungitoк, soккosijuidlune piojoringitomik uimajângitomiglo anerneliojoк, tamanna pivianarmat Gûdeme.
5 Taimaktauк itsaк arnat ipkoa ivsornaitut ingmingnik ânanautitsilauкput, Gûdemik tættекarlutik, uitiglo nâletsainarlugit.
6 Sorlo Sarab Abraha nâlengmago, nâlekaminiglo taivlugo; tâpsoma pannigiliusimavâse ajungitulligupse, sivôranaselo kiksarnartomik.
7 Taimaktauк nulliaggit illipse, sillatoluse najortigisigik, arnallo sangênersaungmatta opigisigik, tâpkôataик saimanermut kingormgujeкattauniarmatta inôtsemik; tuksiarnise agviartauконnagit.
*8 **Tagvale** illûnase issumaкarкattigêngniaritse, naiperкotigosukluse кattangutitut naglikluse, nâpkigosukluse inôtsiarluse.
9 Ajornек ajortomut akkiniartaililugo, suagosungnerillônêt suangnermut; ajungitullititsele, кaujimagapse, кairкojaumagapse, saimanartolingmik kingormgutijaksaкarкovluse.

10 Inôtsiarnermik tussujoк, uvluniglo ajungitunik takkojomajoк, oкaminik nippangertitsile oкausekartaililune ajortomik, кangasinângminullo uivêriklertaililune.
11 Ajornek tunnuliuk, ajungitullivlune; ullapirsautisiorle, katsungaitomiglo pinasuarutigilugo.
12 Nâlekab ijikita idluartut takkonârmagit, siutikitalo tuksiarningit (tussarpait); Nâlekable kênangata (torârpait) idluitullijut. [Img. 34, 13—17.]
13 Kialo idluitullivigijungnarpâsê, ajungitoк mallikupsiuk?
14 Kappiasuktitaugalloarupselônêt idluarnek pivlugo, pilorikpose. Sivôranartitsininginigle sivôraniarase, kakkilârtailititselo.
15 Nâlegarle nertorsiuk ômatipsingne. Opalungaersimatsainaritsele akkiorlugit illûnaita кaujititaujomajut nerriungnerijapse illupsingnêtub tungavekarninganik;
16 Kenuêdluse udjertorluselo, passijæksaungitomik illumiutekarluse; illipsingnik terliarкattaijut idluitullijionerartise кangusokovlugit, Кristuseme ajungitullinipsingnik mittautekaramik.
17 Gûdele taimaiкojikpat, idluarnersauvoк, kappiasuktitaugupse ajungitullinek pivlugo, idluitullinek pivlugo pijaunermit.
*18 **Кristusetauк** attausiardlune âniatitaungmat ajornivut pivlugit, idluartoк idluitut pivlugit, pititsomavluta Gûdemut, uviningmigullo toккotauvlune, anernermigulle ômartitauvoк.
19 Tâpsomûnatauк okâlajartulauкpoк anernernut parngnanaersimavingmêtunut;
20 Ipkoa okperomalaungitut Gûdib кennuersârtub uttaккingmagit, taipsomane Noa inôtillugo umiaкsoaк sennajaungmat; tâpsoma illuane ikkitut, imaipoк sittamaujortut inuit piulijaulauкput immânit.
21 Tamattomunga adsiutitauvoк mattomane piulijigijavut baptijut; ubvautaungitoк timib ipinganut, angerкattigêngniojorle issumame passijæksaungitome Gûdemelo, Jêsusib Кristusib makkininganut;
22 Tâmna кillaliarame, Gûdib tallerpiata tungânêpoк, Engelillo, attanersuillo, pitsartudlartullo naipertorpât.

KAPITEL IV.

Aniakut adsiutitaujungnarniptingnik Кristusemut. Pigârtuksaunermik illusitsiariktuksaunermiglo. Okumaitokartillugo кenuersârкojaunermik.

Кristuse ânialaugmat timimigut pivluta, illipsetauк taimaitomik issumamik tigusilermititse; uvinikut ânajoк idluitullijungnaermat;

2 Kingorngane inôniarnermine sulle uviningme, inuit ikliguninginuungitoк, Gûdible pijomajanganut inôniarlune.
3 Tâvârutigigaptigo, inônipta annigorningane nellojut pijomajangit attutsainalauraptigik, arvertalaurapta illoкeudlarnerme, ikligunermelo, tallanermelo, nerriluadlarnermelo, immiluadlarnermelo, mamaitoâlungnelo, Gûdiungituniglo kivgartornerme.
4 Tattaminiarput illaginginapsigik, taipkutitunarlo illuseкanginapse кuksalaitunik idluituniglo mittautiksaniglo oкauseкarlutik.
5 Taipkoa kigligiksartuksaujomârput tâpsomunga, opalungaersimajomut erкartuivlune inôjunik toккungajuniglo.
6 Tamanna pivlugo toккungajuttauк oкautsinik tussarnertunik oкâlaviogivut, erкartortauкovlugit inôjutitut uvinikut, tarningille ômarкovlugit Gûdeme.
*7 **Tamaitaкsuille** naggatiksangat кaglilerpoк.
8 Tamanna pivlugo sillatuleritse erкomavluselo tuksiaritse. Tamainille anginerpângojomik, nagliktigêgitse illungertordluse; naglingnerub ajornerit unnuktoкsôningit mattungmagit.
[Sal. oкâl. 10, 12.]
9 Siniktarvioкattigêgitse avamugase.
10 Kivgartortigêgitselo saimarsaumut illûnase attunit tunnergusiapsingnut, pimaklertutitut ajungitutitut Gûdib saimarsautinginik sunatuinarnik.
11 Oкâlajoкarpat, Gûdib oкausingititut oкâlatigivlugit pile. Kivgartortoкarpat, Gûdib tunnijanga ajungijutigilugo piniarle? Gûde piniarnernut illûnainut nertortauкovlugo Jêsuse Kristusikut; tâmna nertortaule pitsartunerôlunelo issoкangitomit issoкangitomut. Amen.
*12 **Naglingnartose** illipse, tattaminiarutiginiarasigik kappianartut ônarsitigijase, (tamakkoninga pititaujose ôktortauкovluse,) takkorngartamut sorle pijaulerasuginase.
13 Kuviasugitsele, Kristuse kappiasuktitauкattigigapsiuk, ânanauningata saккeromârviane кuviasûteкarкovlusetauк serriniardluse.
14 Piloridlarpose, mittautaugupse Kristusib attinga pivlugo; Gûdib Anerningata ânanauniliksûb innigingmasse. Tamna mittautigijaujoк taipкonane, illipsingnele nertortauvoк.
15 Inuartotulle-idlune âniatitaujomik, illipsingnêtoкartailile, tigliksimajotullônêt, idluitullijotullônêt, кerdlerutijotullônêt assime sennajæksanginut.
16 Kristusible inuкotingatut âniatitaugune, kangusugane pile, Gûdele nertorliuk tamanna pivlugo.
17 Nelliutingmat erкartuinerub pigiarvinga Gûdib iglungane. Uvaptingnele pigiarкârpat, okperomangitut Gûdib oкausinginik tussarnertunik кanoetomik naggateкaromârкât?

18 Idluartorlo serlak piulijaujungnarmat, nane sakkeromârkâ Gûdemik nâlengitok idluitullijorlo? [Sal. okâl. 11, 31.]
19 Taimaimat Gûdib pijomajanga malliklugo âniatitaujut, tarnitik perkojæksarivait tâpsomunga, nertornarlune pingortitsijomut, ajungitullilutik.

KAPITEL V.

Ajokertuijut illagêktullo kaiblartauninginik.

ANGAJOKAUNERÔJUT illipsingnêtut kaiblarpakka, uvanga angajokaunerôkattaujunga, kigligiutsijôlarmalo Kristusib ânianganik, illangiutekattauvlungalo ânanaunermik sakkeromârtomik:
2 Kristusib inukotingit perkojaumajut illipsingnut pairiniarsigik udsertorlugillo; kunnunermut pinnase kunnutuidlusele; kangunartomik perkutiniaromanermut pinnase, ômamulle illungertortomut,
3 (Gûdib) inukotinginut attaniotijomajutitut pinnase, igjaræksaunialeritsele kattimgajunut.
4 Tagva pairsijoksoak sakkeromârpat, niakôtemik kunnulijuitomik opinartomik pititaujomârpose.
*5 **Taimaktauk** illipse inôsuktôjose inutokaujut nâleksigik. Illûnase nâlektigêgitse, piojorijuinermik attaruilititse. Pimariutertut Gûdib akkerartormagit, piojorijuitulle nâpkigivait.
[Sal. okâl. 3, 34.]
6 Tamanna pivlugo illipsingnik nikkanarsâritse Gûdib agganginut pitsartujoksoarnut, nelliunermine illipsingnik nertornartitserkovlugo.
7 Siardlernise tamaita tâpsomunga pitisigik, tâpsoma issumagitsainarmasse.
8 Sillatuniaritse erkomavluselo; akkerartortise Sâtanase arvertarmat Loevetut nipliajoksoatut, êjaksarsiorlune neliænnik.
9 Tâmna okpernermut akkerartorsiuk sôngovluse, kaujimavluselo kattungutise nunamêtut tamakkonuñgatauk kappianartunut pijaulermingmatta.
10 Gûdible saimanartunik tamainik perkutitaliksûb, uvaptingnik kairkojijub ânanaunersoarminut issokangitomut Kristuse Jêsusikut, tâpsoma nangminek âkiksorniarpâse nâmaktomik, nakoksitiluselo, pitsartutiluselo tunganilitiluselo, illipse annikitomik kappiasuktitaujose.
11 Tâmna nertortaule pitsartunerôlunelo issokangitomit issokangitomut. Amen.

*12 **Silvânuse** кattangutise nertornartoк (taimainasugijara) ukkuninga neksarniarmat, aglagvigiarsulauкpapse кaiblarluse, kigligiutigilugolo, Gûdib saimarsautâ tættigijase okpernartôngmat.

13 Okpertut annerimaкattigijapse Babilônemêtut salutipâse ernermalo Marкusib.

14 Saluteкattigêgitse kunnikluse naglingnerme. Ullapirsaumik illaкarlîttôк illûnatik Kristuse Jêsusemêtut. Amen.

PÊTRUSIB AGLANGITA AIPAINGIT.

KAPITEL I.

Okpertotut nellâgôrtotut arvertarкojaunermik. Apostelib aviniartub кaiblainingata tungavinganik aulajuitomik.

SIMONE Pêtruse, Jêsusib Kristusib kivganga Apostelingalo, okpernermik pivianartomik uvaptitut pimaкattiptingnut idluarnerme, Gûdipta piulijiptalo Jêsusib Kristusib pititsinganut.

2 Gûdib tunnitsivigilise saimanartoкsoarmik ullapкosernartoкsoarmiglo, illitarsinermut Gûdemik, Jêsuse Kristusemiglo Nâlegaptingnik.

3 Tâpsoma Gûdib pitsartuningata tunnitsivigingmattigut tamainik inôtsiarnermut arvertarnermullo Gûdib idluarijanganut illingajunik, illitarsinermut tâpsominga uvaptingnik кairкojijomik ânanaunerminut ajunginerminullo;

4 Tamattomûna angnerpângojunik pivianartoкsoarniglo angerviovogut, imâk, tamakkonunga illangiutitaulerкovluse Gû-

dioninganik, sillaкsoarmêtut ikliguningit asserornartut кemmakupsigik.

5 Tagva ajungitapsingnut attaruilileritse, okpernipsingnullo saккijârtitsileritse, ajungitullinermik, ajungitullinermullo illisimanermik;

6 Illisimanermullo nâmatuinartullinermik, nâmatuinartullinermullo кennuersârnermik, кennuersârnermullo nâlengnermik Gûdemik;

7 Nâlengnermullo Gûdemik naglingnermik кattangutinik, naglingnermullo кattangutinik nagligosungnermik illûnainik.

8 Tamakkoa illipsingnêkunik pigannerdlutik, erкeasuktiniangilâse sullingitiniaraselônêt illitarsinerme Nâlegaptingnik Jêsuse Kristusemik,

9 Tamakkoningale peкangitoк, tâmna tautungilaк, aggangminut tapsikârtoк (takkotsiarneк ajorlugo), ajornerilauкtamelo pêjartaumaningit puigorpait.

10 Tamanna pivlugo, кattangutikka, attaruilileuaritse, каirкojaumanise annerimaniselo aulajuitilugit. Taimailiorupse, sumullônêt aporniangilase.

11 Taimaglo angijomik tunnitsiviojomârpose itterviksamik Nâlegapta piulijiptalo Jêsusib Kristusib nâlegauvinganut issoкangitomut.

*12 **Taimaimat** katsunganiangilanga tamakkoninga каiblatsainarluse, tamakkoa каujimagalloarapsigik, tunganilimavluselo miksеkârnermik mânna saккijârtomik.

13 Idluarivikparale tupaktênarluse erкaititsinermut, iglome (timeme) tamattomanêtillunga.

14 Kaujimagama, igluga (timiga) attorungnaeræksarigapko mânnakassakut; taimak Nâlegapta Jêsusib Kristusib nellojungnaertilaungmanga.

15 Pinasuaromavungale tamattominga erкaumajæksaкatsainarкovluse kingunamne.

16 Uvagut oкarvigilaurapse Nâlegapta Jêsusib Kristusib tikkitsomârninganik pitsartuniliksoarmik, sillatulungnerit oкâlagadlarnerit tukkeкangitut mallilaungilavut; uvagulle nangmineк ânanauninga takkolauкpavut.

17 Gûdemit Atâtamit pititaungmat nâlengnartomiglo nertornartomiglo, nippemut, tâpsomunga pijomut, ânanaunermit angijomit imâк: Tagga ernera erdligijara, tâmna кuviagijara.

18 Nippelo tamanna кilangmit pijoк tussarpavut, каkkame ivjornaitome illagigaptigo.

19 Nellautaijub oкausinganik tunganartomik peкarpogut; tamanna nâlekapsiuk idluartomik pivose, sorlo nenneroaк каumaksaijoк tâкtome, каulertsiarilugo, uvloriarlo кausiut nuilertsiarivlugo ômatipsingne.

20 Tamannalo ĸaujijæksarerĸârpasse, nellautaijut oĸausingit aglangnêtut inûb issumanganit nangminerijanganit pitsangimatta.
21 Inûb issumanganut nellautainermik pijoĸalauĸsimatsangimat; ivsornaitulle taipkoa Gûdib inuĸotingit oĸâlalauĸput, Anernermut ajunginermut kajungertitauvlutik.

KAPITEL II.

Ajoĸertuijut nellangaitut sivorngagut oĸautauningænnik.

NELLANGAITUNIGLE nellautaijoĸalaurivoĸtauĸ inuit akkorngænne, sorlotauĸ ajoĸertuijut nellangaitut akkunapsingnêtsomârmatta. Taipkoa senniagut ajoĸertûtsinik pititsijomârput asserornartunik, Nâlegarlo missiarutigijomârpât pissiarijigilauktatik; ingmingnut pititsivlutik asserudlautiksamik tagvainârtomik.
2 Unuktoĸsuillo malligomârput ajoĸertûsinginik asserornartunik. Taipkonunga miksеĸârnerub apĸutâ mittautigijaujomârpoĸ.
3 Pijomatudlarnermullo illipsingnit perĸutiniarasuaromârput, oĸautsinut mikseliungitunut piniarlutik. Taipkoa pidlartautiksangit oĸautauĸammerungnaertut noĸĸarniangilat, erĸartortautiksangillo sinninginivut.
4 Engelit idluitullilauĸtut Gûdib pidlartaililaunginamigit, tâĸtoĸsûble ĸellaumgujanginêdlutik Sâtanaseĸarvingmut ajæktordlugit pitilauramigit, ĸumergutauĸovlugit erĸartuiviksamut;
5 Sillaĸsoatoĸaujorlo pidlartaililaunginamiuk, Noale idluarnermik oĸâlajoĸ, illangillo sittamaujortôvlutik piulilauramigit, ullitornivaksoaĸ pitidlugo sillaĸsoarmiunut Gûdeĸaromangitunut;
6 Iglugasæksuillo Sodoma Gomorralo argjainautilerdlugit pidlalauramigit asserorlugit, erĸaræksangortidlugit idluitullijunut, kingorngane pijomârtunut;
7 Lotelo idluartoĸ piulivlugo, kappiasuktitaujoĸ angijomik inuluâluksuit illôĸeudlartut piniarninginut;
8 (Idluartoĸ tâmna, taipkoa akkorngænnêname, uvlut tamaita tarnimigut idluartokut kappiasuktitaulauĸpoĸ idluitullininginut takkojaminut tussartaminullo): —
9 Tagva Nâlekab Gûdemik nâlektut piulidlarungnarpait ôktortaunermit, idluitulle ĸumergusiudlugit erĸartuiviksamut, pidlartauĸovlugit;
*10 **Sugaluluartomik** uvinik malliklugo inôjut, ivsornartunik ikliguktut, nâlekaniglo nachojut, inungmik sillasiojuitut, ingmingnik piojoridlartut, sajugatiglo attanionerit mittautigilugit;

11 Engelit pitsartûnersauvlutiglo sôngonersaujut mittautigijaunadlartoк patsitiksaк taipkoa pivlugit oкautigitsangigalloarmatsuk Nâlekamut.

12 Taipkoale sorlo nergjutitut sillatuneкangitutitut-iput, ingergarmik erniangojutitut tigujaksauvlutik toккotaksatuinauvlutik; mittauteкaramik кaujimangitamingnik, asserornartullinermingnelo nungutaujomârput.

13 Idluitullinermingnut akkivioniksatik neksarpait. Issumamikut alliadlarput uvlut tamaita uviniub кuviagijanganut inônermik, kangunartoкsôvut maккojungnadlalarmiglo, кuviasuktoкsôvut uivêriklernermingne, nerreкattigijarangamise;

14 Ijeкarput angijomik illoкeudlartunik, ajortullinermik soraijunatik, kajumiksarpait кuksalaitut tarningit, ômateкarlutik pijomatudlarnermik illummersimajunik, inuit ômînadlartut.

15 Apкut idluartoк кemmakamitsuk, tammarnartomut pivut, Balaamib Bosorib erningata apкutigilauкtanga attorlugo; tâpsoma nâmangitullinerub akkilertauninga tussugidlarpâ.

16 Idluitullininga le pivlugo pidlartauvoк, nergjutib kippalub oкajuitub oкalerdlune nellautaijub sillaininga innertermago.

17 Taipkoa puilavît immeкangitut, nuvujat ullajujamut aulataujut, taipkonunga kappianartomik tâкtoкsoarmik кumergutaumajoкarpoк issoкangitomut.

18 Piblingaidlartunik oкauseкaramik piungitoкsoarnik, uviniub ikliguningagut ivsornartullinermut kajumiksarpait imaitut, кemmâmakasalertut tammarnartomut inôjunit;

19 Kivgaujungnaernermik angervigivait; nangminerle asserornartub kippalogivait. Sâlagijaujoк kivgaulermat sâlagijiminut.

20 Maккojungnartunit sillaкsoarmêtunit кemmâmajut, illitarsinermut Nâlekamik piulijiptingnik Jêsuse Kristusemik, taimaitut ama nappertitaugunik sâlagijauvlutik tamakkonunga, kingorngane tagva taipkoa illinganingit ajulualerput sivorlermit.

21 Nâmanersaunajarmat taipkonunga, apкosineк idluartomut кaujilaungikunitsuk, tunnunermit perкojanik ivsornaitunik, taipkonunga pititaumajunik.

22 Taipkonane nellautsimavoк oкausiovaktoк imna okpernartoк; Kingmeк meriarilauкtaminik nerrigivoк; kuingêngerlo sallumarsarsimajoк sallumaitomut aksakârtinivoк ingminik.

KAPITEL III.

Uvlut kingorlît nelliutiniarningænnik.

TAMAEDJA aglangma aipangit illipsingnut, naglingnartose; tamakkonunga tupaktiluselo erкaitipara issumase nellâgôrtoк;

2 Erkailerkovluse okautsinik mattoma sivorngagut nellautaijunut ivjornaitunut okautigijaujunik illipsingnut; perkojaptingniglo, uvagut Nâlekab piulijipta Aposteligijâtigut.

3 Tamannalo kaujilerkârsiuk, uvlut kingorlingine mittautekartokaromârmat, ikligunermingnut inôniartunik,

4 Okarlutiglo: Tikkiviksangata angerutaumajub nelliuninga naûk? Sivorlit sinnisimangmatta, taimangat illûnatik taimailingatsainarput, sorlo pingortitaumajut pigiarningænnit-ilaungmatta.

5 Kaujimangilalle, kaujijomanginamik, kilak itsak Gûdib okausinganut pingmat, nunalo immânit, immânêdlunelo;

6 Taimaigalloartillugo sillaksoak taipsomanêtok ullitornivaksoarmut nungutauvok immâne.

7 Kilagle nunalo mattomanêtûk okausinganuttauk tamattomunga pigumitângulerpuk, pijuksaujomârlutik ikkomamut uvluksame erkartuivingme, inuillo Gûdemik nâlegomangitut pidlartauviksangænne.

8 Attauserle nellojæksaringilase naglingnartose, uvlok attausek Nâlekab sângane Jârititut tausendititut-ingmat, jârillo tausendit uvloktut attautsetut.

9 Nâlekab angersimanine mullutingilâ, illangita mullutitaunasugigalloarmatsuk; kennuersârvigivâtigulle, assioniartokarkojinginame, illûnaitale sâgiarkovlugit.

10 Nâlekable uvluksanga nelliutsomârpok sorlo tigliktotut unnuaksiortotut; taipsomane kilait nungujomârput serkorpaludlarlutik, pingortitalle ônartovaksoarmut aumajomârput, nunalo perkutingillo ikkoalanermut nungutaujomârput.

*11 **Illûnatik** makkoa nungujomârmatta, angidlartomik illa pijariakarpose inônermik ivjornaitomik, Gûde nâleklugo illiornipsingnut;

12 Nerriukluselo errinesukluselo Nâlekab uvlungata nelliuviksanganut; taipsomane kilait ikkomamut nungujomârmatta, pingortitallo ônartovaksoarmut aumadlarlutik.

13 Okausingale pitjutigivlugo nerriukpogut kilangmik nutâmik, nunamiglo nutâmik, idluarnerub inniksanganik.

14 Tamanna pivlugo nagliktakka, tamakkoa nerriugigapsigik, attaruilititse ivsornartokarkonnase, pidlaræksaukonnaselo, tâpsoma sângane ullapirsarsimavluse naipitaukovluse.

15 Nâlegaptalo kennuersârninga piulijaujutigisiuk; sorlotauk nagliktok kattangutivut Pauluse aglalaungmat illipsingnut, illisimanek tunnergusiane malliklugo.

16 Taimaktauk (pigivok) aglangmine tamaine okautigivlugit tamakkoa; illangille tukkekartilugit okumaiput; illisimangitut tunganilimangitullo mumiktitsivut tamakkoninga, sorlotauk aglangnik tâpkoa assinginik, ingmingnik asserorlutik.

17 Illipsele nagliktakka, tamanna sivorngagut ĸaujimagapsiuk, udjertoritse illipsingnik, inuit uivêtut tammartitsininginut uivêrijauĸonnase, nangminеĸ tungavigijapsingnit kattangniardluse.
18 Nâlegaptale piulijiptalo Jêsusib Kristusib saimarsautâne illitarsinermelo tâpsominga aglivalliatitse. Tâmna nertortaule tamattomane issoĸangitomullo. Amen.

JOHANNESIB AGLARSUNGIT SIVORLIT.

KAPITEL I.

Illagêngneĸarnermik Gûdemut Kristusemullo arvertarnikut ĸaumajome.

ISSUANIT-ILAUKTOK, ijiptingnut takkolauĸtavut, ĸemmergolauĸtavut, aggaptingnullo aktulauĸtavut, tussalauĸtavut, oĸausеĸ inôgutaujoĸ (oĸautigivavut illipsingnut).
2 Inôserlo saĸĸijârsimavoĸ, uvagullo takkolauĸpogut kigligiutsilaptalo oĸâlavigivapse inôtsemik naggateĸarniangitomik, Atâtamêlauĸtomik, uvaptingnullo saĸĸertomik.
3 Tâmna takkolauĸtavut tussalauĸtavullo oĸautigivavut illipsingnut, illipsetauĸ illagêguteĸarĸovluse uvaptingnut; uvagullo Atâtamut erninganullo Jêsuse Kristusemut illagêngneĸarpogut.
4 Tamuttomingalo aglagvigivapse, ĸuviasungnise nâmakserĸovlugo.

*5 **Tamædsalo** оkausek tâpsomangat tussalauktavut, illipsingnullo kigligiutigijavut: Gûde kaumaniongmat, tâpsomanelo tâktokangilak.

6 Оkarupta, tâpsomunga illagêgutekartogut, tâksiorlutalo, sæglovogut, miksekârnermiglo pingilagut.

7 Kaumajomele arvertarupta, sorlo tâmna kaumajomêngmat, illagêngnekarpogut uvaptingnut; Jêsusiblo, tâpsoma erningata, aungata ubvarpâtigut ajortunit tamainit.

8 Оkarupta: ajortokanginapta, uvaptingnik nangminek uivêrivogut, miksekârnerlo illuptingnêngilak.

9 Ajornivulle kigligiksautigiguptigik, tâmna nertornartôvlune idluartôvok, issumagijungnaervigigamittigut ajorniptingnit, sujungaitilutalo idluitunit tamainit.

10 Оkarupta: idluitullilaungitogut, sæglotonerarpavut, оkausingalo illuptingnêngilak.

KAPITEL II.

Kapiteleme 1me оkautaujut оkautaugannerput. Ajokertuinerluktunik Antikristuseojunik.

KITTORNGÂRSUKKA, tamakkoninga aglagvigivapse, idluitullerkonnase. Idluitullijokarpallo, tuksiarutjekarpogut Atâtame, Jêsuse Kristusemik idluartôjomik.

2 Tâmnalo ullapirsautauvok ajornivut pivlugit; ajornivulle kissêtaungitut, sillaksoarmiulletauk illûnatik ajorningit pivlugit.

3 Tamannalo kaujijutigivavut, illitarigaptigo, perkojangit nâlekuptigik.

4 Оkartokarpat: illitarivara, nâlengnagillo perkojangit, tâmna sæglotojoksôvok, tâpsomanelo miksekârnekangilak.

5 Оkausinganigle nâlektok, tâpsomane nellâgut Gûdib naglingninga nâmaksivok. Tamattomangat kaujimavogut tâpsomanênapta.

6 Tâpsomanêtsainardlune оkartok, arvertartuksaugivok, sorlo tâmna (Jêsuse) arvertalaungmat.

7. Kattangutikka, nutâmik perkojamik aglagvigingilapse, nutaungitomigle perkojamik, pigiarninganit pigijapsingnik; pigiarninganit tussartase, tamædja perkojak nutaungitok.

8 Ama aglagvigivapse perkojaktâmik, tâpsomanelo illipsingnelo miksekârtojomik; tâksoak annigormat, kaumajorlo miksekârtok mânna kaumaksaivok.

9 Kaumajomêdlune оkartok, kattangutiminiglo ômisuktok, tâmna taktomêpok sulle.

10 Kattangutiminik nagliktoк, каumajomêtsainarpoк, sinnaunganeкarminane.
11 Kattangutiminiglo ômisuktoк, tâmna tâкtomêpoк, arvertarlunelo tâкtome, namullo ainermik nellovlune; tâкtub ijîgik takpêtilaungmagik.
12 Aglagvigivapse кittorngârsukka, ajornise issumagijaujungnaermatta, tâpsoma attinga pitjutigællugo.
13 Atâtaujose aglagvigivapse, issuanit-itoк illitarigapsiuk. Inôsuktôjose aglagvigivapse, ajortoкsoaк sâlagilaurapsiuk. Sorrusiojose aglagvigivapse, Atâta illitarigapsiuk.
14 Atâtaujose aglagvigilauкpapse, issuanit-itoк illitarigapsiuk. Innôsuktôjose aglagvigilauкpapse, pitsartuneкarapse, Gûdiblo oкausinga illipsingnêtsainarmat, ajortoкsoarlo sâlagilaurapsiuk.
15 Sillaкsoarmik nagligosungniarase, sillaкsûb pinginiglônêt. Sillaкsoarmik nagligosuktoкarpat, Atâtab naglingninga tâpsomanêngilaк.
16 Sillaкsoarmêtut illûnatik (uviniub ikliguningit, ijib allianingit pimariuternerillo) Atâtamit pingimatta, sillaкsoarmille pivut.
17 Sillaкsoarlo nungujomârpoк allianarningillo: Gûdible pijomajanganik piniartoк, issoкangitomut-itsomârpoк.
*18 **Kittorngârsuit**, uvlut naggatât nelliutilerpoк, sorlolo tussaumagapse Antikristusemik tikkitsomârtomik, mânnalo Antikristusit unnulerput; tamattomangat каujimavogut, uvlut naggatât nelliutilermat.
19 Uvaptingnit taipkoa aularput, illaginginaptigik; illagilaurunittigut uvaptingnêtsainarajalauкput; (aularpulle) saккijârкovlugo illûnatik illagilaungimattigut.
20 Illipselo saimauneкarpose tâpsomangat, ivjornaitomit, tamaitalo illisimavasse.
21 Aglagvigilaungilapse каujimangitutitut miksеkârnermik, каujimagapsiugle, каujimavluselo miksеkârneк sæglunermit pingimat.
22 Sæglojoк kinâ, Jêsusib Kristuseoninganik missiarutjijoк kissimeungitôк? Tagva Antikristuse, Atâtamiglo Ernermiglo missiarutjijoк.
23 Ernermik missiarutjijoк Atâtamiktauк peкanginivoк; Ernermigle kigligiutjijoк Atâtamiktauк peкarivoк.
24 Tussalauкtassele pigiarnermit illipsingnêtsainarlit. Pigiarnermit tussalauкtase illipsingnêtsainarpatta, tagva illipse Ernerme Atâtamelo itsainarniarivose.
25 Tamædsa angerninga, uvaptingnut inôtsemik nâksaungitomik (tunnitsivigijomavluta) angermat.
26 Tamakkoninga aglagvigilauкpapse, illipsingnik tammartitsijut pivlugit.

27 Saimarsautelo, tâpsomangat pijase, illupsingnêtsainarniarpoĸ, kimullo ajoĸertortaujariaĸangilase; sorlole saimarsautib tamainik ajoĸertormasse, mikseĸârtôlarmelo sæglunanelo; taimak sorlo ajoĸertulaungmasse, tâpsomanêtsainaritse.

28 Mânna tagva, ĸittorngârsuit, tâpsomanêtsainaritse, saĸĸijâlerpat, ĸuviasûteĸarĸovluta kangusugatalo tâpsoma sângane tikkiviane.

29 Kaujimagupse idluartoĸsôngmat, nellojungnaerivose, idluartomik piniartoĸ tâpsomangat erniangongmat.

KAPITEL III.

Gûdib ĸittorngangita illinganinginik, tagva: ivjornailiningænnik, ĸattangutinik naglingningænnik, ĸuviasûteĸarningænniglo Gûdib sângænne.

KEMERGOTITSE ĸanoĸ angijomik naglingnermik Atâta saĸĸijârtitsilaungmat uvaptingnut, Gûdib ĸittorngangnik taijauĸogamittigut. Taimaimat sillaĸsûb inungita illitaringilâse, tâmna illitaringinamitsuk.

2 Nagliktakka, mânna Gûdib ĸittorngarivâtigut saĸĸijârsimangilarlo sulle illingajomârnivut. Kaujimavavulle saĸĸijârniarpat, adsiginiaraptigo; takkoniaraptigo illinganinga.

3 Neliat taimaitomik nerriugijæksaĸartoĸ tâpsomungatâmna ivsornailiniarpoĸ, sorlo tâmna ivsornaingmat.

4 Idluitullijub perĸojat tappagivait; ajornerlo tappaniovoĸ, perĸojanik.

5 Kaujimagivose, tâmna saĸĸersimangmat, ajornivut pêjaromavlugit; tâpsomanelo ajorneĸangilaĸ.

6 Tâpsomanêtsainartoĸ idluitullingilaĸ; idluitullijub tækkolaungilâ illitarilaunagolo.

7 Kittorngârsuit, kimullônêt uivêrijauniarase. Idluartullijoĸ idluartôvoĸ, sorlo tâmna idluartôngmat.

8 Idluitullijoĸ Sâtanasemit pivoĸ; pigiarninganit Sâtanase idluitullingmat. Tamanna pivlugo Gûdib Erninga saĸĸersimavoĸ, asseroerĸovlugo Sâtanasib piniarninginik.

9 Gûdemit erniangojoĸ idluitullingilaĸ, karngautigimajut ôma (ômatinganut) tâpsomanêtsainarmatta, idluitullijungnangilarlo, Gûdemit erniangogame.

10 Tamattomangat nellonarungnaerpoĸ, Gûdib ĸittorngangit, Sâtanasiblo ĸittorngangit nellîngongmangâta: idluartomik pingitoĸ Gûdemit pingilaĸ, ĸattangutiminiglo naglingitoĸ.

*11 **Tamædsa** oĸautjaunivut pigiarninganit tussartase, nagliktigêktuksaugapta;

12 Kaine mallingnago! taimna ajortomit pigame, nukkane токкорâ. Sunalo pivlugo токкolaиkaûk? Piniarningit ajormatta, nukkangatalo piniarningit idluarmatta.
13 Tattaminiarase кattangutikka, sillaкsûb inungita ômigikpasse.
14 Kaujimavogut, токкomit inôtsemut pigapta, кattangutit nagligigaptigik. Kattangutemik naglingitoк токкcmêtsainarpoк.
15 Kattangutiminik ômisuktoк, tâmna inuartôvoк; кaujimavoselo, inuartoк inôseкarungnangimat illuminêtsainartomik.
16 Tamattomangat naglingneк nellojungnaerpavut, inôtsiminik tunnijilaungmat pivluta. Uvaguttauк inôsivut tunnijæksarigivavut кattangutit pivlugit.
17 Nunable mattoma pinginik peкartub кattangutine ajoкsartoк takkoguniuk, ômattinelo parngnanaeruniuk tâpsomunga, кanoк taimaitub Gûdib naglingninga illumine piginajarкaûk?
18 Kittorngârsukka, oкausetuinarmut, oкatuinarmullônêt naglingniarata; piniarnermulle miksекârnermullo pita.
19 Tamattomangat nellojungnaerpogut miksekârnermênapta, ômativullo mannigorungnarpavut tâpsoma sângane.
20 Omatipta erкartorpattigut, Gûde anginersaungmat ômatiptingnit, tamaitalo кaujimavait.
21 Naglingnartose, ômatipta erкartungipattigut, Gûdemut кuviasûteкarpogut.
22 Sumiglônêllo tuksiarluta, tunnitsivioniarpogut tâpsomangat; perкojangit mallikaptigik, sânganelo кuviagijanganik piniarluta.
23 Tâpsomalo perкojanga tamædja, Erningata Jêsusib Kristusib attinganut okperкovluta nagliktigêrкovlutalo; taimak perкungmattigut.
24 Perкojanganiglo nâlektoк tâpsomanêtsainarpoк, tâmnalo tâpsomanêpoк. Anernerlo tunnijanga uvaptingnut nellunaikutarivavut, illuptingnêtsainarniarmat.

KAPITEL IV.

Kaiblainermik ajoкertuinerluktut pivlugit. Naglingnerub illinganinganik.

NAGLINGNARTOSE anernerit illûnaita okperinasigik, anernerille ôktorsigik, Gûdemit pingmangâta; nellautaijut nellangaitut unuktoкsuit aimangmatta sillaкsoarmut.
2 Tamattomangat Gûdib Anerninga illitarisiuk: Anernerit illûnatik Jêsuse Kristusemik uvinikut tikkitomik kigligiutsijut, Gûdemit pivut;

3 Anernerillo illûnatik Jêsuse Kristusemik uvinikut tikkitomik kigligiutsingitut, Gûdemit pingilat. Tamadjalo Antikristusib anerninga tussaumajase tikkitsomârmat, tamattomanelo sillaĸsoarmêlerêrpoĸ.

4 Kittorngârsuit, Gûdemit pivose, taipkoningalo sâlaĸarpose; illupsingnêtoĸ anginersaungmat sillaĸsoarmêtomit.

5 Taipkoa sillaĸsoarmit pivut, tamanna pivlugo sillaĸsûb inungititut oĸâlavut, sillaĸsûblo inungita tussâgôrpait.

6 Uvagut Gûdemit pivogut; Gûdemik illitarsijub tussâgôrpâtigut; Gûdemit pingitub tussâgôngilâtigut. Tamattomangat miksesĸârnerub Anerninga, Anernerlo tammartitsijoĸ illitarilerpavut.

*7 **Naglingnartose**, nagliktigêlauĸta! naglingneĸ Gûdemit pingmat; nagligosuktorlo Gûdemit erniangovoĸ, Gûdelo illitarivâ.

8 Naglingitub Gûde illitaringilâ; Gûde naglingniongmat.

9 Mattomunga Gûdib naglingninga uvaptingnik saĸĸersimavoĸ, Gûdib Ernituane tillilaungmago nunamut, uvagut tâpsomûna inôĸovluta.

10 Naglingneĸ tamædsa: uvagut Gûde nagligigaptigoungitoĸ, tâpsomale naglingmattigut, Erninelo tillilaungmago, ullapirsautauĸovlugo ajornivut pivlugit.

11 Naglingnartose, Gûdib taimak naglingmattigut, uvaguttauĸ nagliktigêktuksaugivogut.

12 Gûdemik takkomajoĸatsangilaĸ. Nagliktigêkupta, Gûde illuptingnêtsainarpoĸ, naglingningalo illuptingne nâmaksivoĸ.

13 Anernerminik tunitsivigingmattigut, tamanna ĸaujijutigivavut, tâpsomanêtsainarapta tâmnalo illuptingnêngmat.

14 Takkolauĸpogut kigligiutsivogullo, Atâtab Ernesĸ tillilaungmago piuliklerteoĸovlugo sillaĸsoarmiunik.

15 Neliat Jêsuse Gûdib erneringmago kigligiutjijoĸ, Gûde tâpsomanêtsainarpoĸ, tâmnalo Gûdemêpoĸ.

16 Gûdiblo naglingninga uvaptingnut ĸaujimavlugo okperivavut. Gûde naglingniovoĸ, naglingnermêtsainartorlo Gûdemêtsainarpoĸ, Gûdelo tâpsomanêpoĸ.

17 Tamattomunga naglingneĸ nâmaksivoĸ uvaptingne, ĸuviasûteĸarĸovluta uvluksame erĸartuivingme; sorlo tâmna ingmat, taimainivogut sillaĸsoarme tamattomane.

18 Naglingneĸ erĸsinermik illaĸangilaĸ, naglingneruble nâmaksijub erĸsineĸ annitipâ; erĸsineĸ ânianartomik illaĸarmat. Erĸsijuble naglingneĸ nâmaksitingilâ.

19 Nagligilavut, tâpsoma nagligerĸârmattigut.

20 Oĸartoĸarpat: Gûde nagligijara, ĸattangutiminiglo ômisuktoĸ, tâmna sæglotojoĸsôvoĸ. Kattangutine tautuktane nagligingikuniuk, ĸanoĸ Gûde nagliginajarĸaûk tautulungitane?

21 Mattomingalo perĸojaĸarpogut tâpsomangat, Gûdemik nagligosuktub ĸattangutinetauĸ nagligijæksaringmago.

KAPITEL V.

Naglingnek okpernermit pivok. Okpernerub tungavinganik. Tuksiarnermik.

NELIAT Jêsusib Kristusioninganik okpertok, Gûdemit erniangovok. Tâpsomingalo ernertârtomik nagligosuktub, tâpsomangat erniangojoktauk nagligigivâ.
2 Mattomangat kaujivogut, Gûdib kittorngangit nagligigaptigik, Gûde nagligiguptigo perkojangillo mallikuptigik.
3 Gûdemik naglingnek tamædja, perkojangit mallikaptigik; perkojangillo ajornangilat.
4 Gûdemit erniangojut illûnatik sillaksûb inunginut ajugaungmatta; okpernivullo ajugauniovok sillaksûb inunginut.
5 Sillaksûble inunginut kina ajugauvâ, kissime Gûdib Jêsuse erneringmago okpertoungitôk?
*6 **Tâmna** tagva, tikkitok immermiglo aungmiglo pivlune, Jêsuse Kristuse; immermik kissianeungitok, immermigle aungmiglo (pivok). Anernerlo tâmnauvok nellonaijaijok, Anernek miksekârniongmat.
7 Pingasôngmatta kigligiutsijut [kilangme: Atâta, Okauserlo, Anernerlo ajunginek; pingasullo tâpkoa attausiovut.
8 Pingasuttauk kigligiutsivut nuname]: Anernek immerlo, auglo; pingasullo tâpkoa attautsemut pivut.
9 Inuit kigligiutsiningit okperiguptigik, Gûdib kigligiutsininga anginersauvok; Gûdib kigligiudsininga tamædja Ernerminik kigligiutsilaurame.
10 Gûdib Erninganut okpertub kigligiutsinek tamanna illumiutarivâ. Neliata Gûde okperingikuniuk, sæglotunerarpâ, kigligiutsinek okperinginamiuk, Gûdib kigligiutsininga ernerminik.
11 Tamædjalo kigligiutsinek, inôtsemik nâksaungitomik Gûdib tunnitsivigingmattigut; inôserlo tamanna Erninganêpok.
12 Gûdib Erninganik pekartok, inôtsemik pekarivok; Gûdib Erninganik pekangitok, inôtsemik pekanginivok.
13 Tamattominga aglagvigilaukpapse okpertose Gûdib Erningata attinganut, kaujimakovluse, nâksaungitomik inôsekarapse, okperkovluselo Gûdib Erningata attinganut.
*14 **Tamædjalo** sungertûtiksavut tâpsomunga, sumiglônêt tuksiarangapta idluarijanganik, tussângmattigut.
15 Kaujimagaptalo, tussângmattigut, sumiglônêt kennugupta, kaujimavogut, pijomajavut tâpsomangat pingmigaptigo.
16 Neliata kattangutine idluitullitillugo takkoguniuk, idluitullingipat tokkonartomik, tâmna tuksiarle; tagva (Jêsuse)

tunnijiniarpoк inôtsemik taipkonunga, toккonangitomik idluitullilauкtunut. Idluineкarpoк toккonartomik, tamanna pivlugo tuksiartoкarкovlugo oкangilanga.

17 Idluitut tamaita ajorniovut, idluitullineкarporlo toккonangitomik.

18 Kaujimavogut, Gûdemit erniangojoк idluitullingimat; Gûdemille erniangojoк ingminik udjertorpoк, ajortublo (Sâtanasib) aktorniangilâ.

19 Kaujimavogut, Gûdemit pigapta, sillaкsûblo inungit illûnamassiatik ajortomut illingavut.

20 Kaujimavogulle, Gûdib Erninga tikkisimangmat sillatuneкartipâtigullo Gûde miksекârtoк illitarivlugo; miksекârtomêpogullo Erningane Jêsuse Kristuseme. Tâmna Gûdiovoк miksекârtoк, inôsiolarmelo nâksaungitoк.

21 Kittorngârsuit, Gûdeungitut allarsigik. Amen.

JOHANNESIB AGLARSUNGITA AIPAINGIT.

Arnaк okpertoк кittorngangillo pilorerкojauvut.

ANGAJOKAUNERÔJOK arnamut Kîriamut annerimajomut кittorngangnullo, tâpkoa nagligijakka miksекârnerme; kissimalo pinnanga, illûnatigletauк miksекârnermik illitarsimajut,

2 Miksекârneк illuptingnêtsainartoк issoкangitomullo uvaptingnêtsainaromârtoк pivlugo.

3 Gûdib Atâtab Nâlekablo Jêsusib Kristusib, Atâtab erningata saimarsautiminut, nâpkiningnerminullo, ullapirsautiminullo illagilisetôк, miksекârnermelo naglingnermelo.

4 Kuviasukpunga angijomik ĸittorngavit akkorngænne miksekârnerme arvertartunik nagvâlaurama, sorlo Atâtamut perĸojamik tunitjiviogapta.
5 Mânnalo ĸennuvigivagit, arnaĸ, (perĸojamik nutâmik sorlo aglagvigingilagit, pigiarninganille pigijaptingnik,) nagliktigêktuksaugapta.
6 Tamadjalo naglingneĸ, inôgapta perĸojangâ malliklugo. Tamadja perĸojaĸ, tussaumajase pigiarninganit, inôniarĸovluse tâpsomane.
7 Tammartitsijut unnuktut sillaĸsoarmut pingmatta, Jêsuse Kristusemik uvinikut tikkitomik kigligiutsingitut. Taimaitoĸ tammartitsijôvoĸ Antikristuseovlunelo.
8 Udjertoritse sennamaniptingnik tammailerĸonnata, illangertaulungitomigle akkiksarserĸovluta.
9 Tappatojoĸ Kristusiblo ajoĸertûsinganêtsungnaerlune, tâmna Gûdeĸangilaĸ; Kristusib ajoĸertûsinganêtsainartoĸ, tâmna Atâtamiglo Ernermiglo tamangnik peĸarpoĸ.
10 Illipsingnut tikkitoĸarpat mattominga ajoĸertuselijarlungitomik, tâmna iglupsingne illaliorniarasiuk, salutinagolo.
11 Taipsominga salutitsijub taipsoma idluitullinngit illangiubvigingmagit.
12 Unuktunik aglagutiksaĸaralloartunga illipsingnut, aglangnulle aglaumullo pijomananga: neriukkamale tikkitsomavluse ĸannikut oĸarvigiluse, ĸuviasungnivut nâmakserĸovlugo.
13 Kattangutivît (arnab) annerimajub ĸittorngangita salutipâtit. Amen.

JOHANNESIB AGLARSUNGITA PINGAJUINGIT.

Gajusib piloringninga oĸautigijauvoĸ.

ANGAJOKAUNERÔJOK Gajusemut naglingnartomut; tâmna nagligijara miksekârnerme.

2 Naglingnartotit ômât! illûnâne inôtsiarkovagit atsuilerkolutillo, sorlotauk tarnikut kanoenginavit.
3 Angijomigle kuviasûtekalaukpunga, kattangutit tikkinamik, miksekârnît okautigingmatsuk, miksekârnerme inôgavit.
4 Anginersamik kuviasûtekangilanga mattomangat, tussarangama kittorngamnik miksekârnerme inôjunik.
5 Naglingnartotit ômât! kattangutigênut tujormianullo illiornît, nertornartomik pivotit.
6 Tâpkoa naglingnît okautigilaukpât illagênut. Idluartomik pivotit, takkoaksakartilaurangne, Gûdib nâmagijanga malliklugo.
7 Tâpsoma attinga pivlugo aulalaungmatta, nellojunillo sumiglônêt tigusilaungilat.
8 Taimaitunik tagva pitsiarniktuksauvogut, ikkajorteolerkovluta miksekârnermut.
9 Illagêt aglagvigilauralloarpakka, Diotrefesible angajokaujomajub tâpkonane, illaliungilâtigut.
10 Taimaimat tikkikuma, piniarninganik illiorninganiglo erkaititsomârpara, okâlagalâdlalarmelo mamaitunik okautekarmat uvaptingnik; taimaituinanginivok: Kattangutit nangminek illaliungilait, illalioromajulletauk innerterpait, illagêktunillo pingudlarlugit.
11 Naglingnartotit ômât! ajornek mallingniarnago pît ajunginerle. Ajungitullijok Gûdemit pivok, idluitullijub Gûde takkungilâ.
12 Demêtriuse (ajungitomik) okautigijauvok tamainut, miksekârnermullo nangminek; uvagullotauk kigligiutsigivogut, illipselo kaujimavose, kigligiutsinivut okpernarmat.
13 Unuktunik aglagutiksakaralloartunga; aglagvigijomangilagille aglaumut sullungmullo.
14 Nerriukpungale tækkojomavlutit killamik, tagva kannikut okarkattigêngniarpoguk.
15 Ullapirsautib illagilitit! Illanârijapta salutipâtit. Salutikit illanârijavut, attingit taivlugit.

JUDASIB AGLANGIT.

Uivêriklertut ulloreagijaksauningœnnik. Okpernerme sokkosijuerkojaunermik.

JÛDASE, Jêsusib Kristusib kivganga Jakôbusiblo nukanga (aglakpunga) kairkojaumajunut, ivjornaititaumajunut Gûdemut Atâtamut, saputijaumajunut Jêsuse Kristusemut.

2 Gûdib angijomik nâpkigilise, ullapkoserluselo nagligilisetôk.

3 Erdlingnartose, aglagvigigapse piulijaukattigêngniptingnik, pijariakarasugivara aglangnut makkonunga kaiblarluse, okpernek ivjornaitunut pititaumajok serngnigivlugo perkovluse.

4 Inuit illangit pingitsertorlutik illaungmatta, taipkoa pivlugit sivunivaksoangagut aglaksimavok, tamattomûna pidlartaujomârmatta; Gûdekaromangitut pivakka, Gûdipta saimarsautâ attornerlukkamitsuk kangunartoksoarmut, missiarutigællugolo Nâlegavitôjok Gûde Nâlegavut Jêsuse Kristuse.

5 Erkaititsomavapsele, mattominga kaujimagalloartose: Nâlekab inuit piulidlarkârlugit Egiptenemit, kingorngagut nungutipait taipkoa okpingitut.

6 Engelittauk attaniovingmingnik (sivorlermik) sapkussijut, iglomingniglo kemmaijut, kellerutinut issokangitomut sokkosijuituksaujunut kummergusiupait uvloksoarmut erkartuiviksamut.

7 Sorlotauk Sodoma Gomorralo iglugasæksuillo erkânnêtut, makkotitunak ajortullijoksôvlutik, uviningmik assia ikligilugo, makkojungnartulidlalauktut, erkaræksangortitaungmatta, pidlartauvlutik ikkomamut kammitsuitomut.

8 Taimaigivuttauk sinnaktômajut tâpkoa, uviningminik ivsornartitsijut, angajokaujunigle nachojut, attaniviksoarniglo mittautekartut.

9 Michaelible, Engelit angajokângata, Sâtanase akkerartoramiuk, okautjudlarlugo Môsesib timinga pivlugo, erkartorlugo

sapperpâ окautsit mittautelît attorlugit, окarporle: Nâlekab pidlarniarlitit!

10 Tâpkoale mittauteкadlarput кaujimangitamingnik; ingergarmik кaujimajamingnele asserorsârutivut ingmingnik, nergjutitut sillatuneкangitutitut.

11 Kappianamêk tâpkoa! Kainib apкotigilauкtanga attoramitsuk, Balaamiblo tammarnerilauкtanganut perкutiniaromamut кattakkivut, pikablânermingnelo Kôratut nungutauvut.

12 Tâpkoa mamaitoкsôjut кuviasuluktut nerreкattigigangamise iktôratik nerridlarput; nuvujauvut immeкangitut, annoremut ingergartitaujut; napârtôvut palliovlutik paungaкangitut, maggoertorlutik toккungajut, amângerutjaumajut.

13 Immarbiub malliksoangititut idlutik кappoalijokut annitsijutitut кangusûtigijæksamingnik; uvloritjat maungatuinaк pijut, taipkonunga târtoкsoaк кaumaneкangimariktoк кummergutauvoк issoкangitomut.

14 Enochele aglât, Adamemit 7 iojoк, nellautainerivoк tâpkoninga, окarame: Ahâk, Nâlegaк aggerpoк ivjornaitut unnuktoкsuit tausendeoкattartut illagællugit,

15 Erкartoriartorlugit illûnaita, Gûdemiglo ipperaijomajut tamaita pidlarlugit, piniarningit Gûdemut akkerartortut tamaita pitjutigivlugit, ajortoliksuillo окauseludlalaungningit tâpsominga pitjutigilugit.

16 Tâpkoa avamudlarlutik passiklitsainarput, ikligunitik malliklugit arvertarlutik; кanningillo piblingaitunik окâladlarput, adsigêngititsivlutik inungnik, perкutiniaromamut.

17 Illipsele, erdlingnartose, окautsit ipkua erкarsigik, Nâlegapta Jêsusib Kristusib Apostelingita sivorngagut окauserijangit;

18 Окârvigingmasse, uvlut kingorliksangine mittauteкartoкaromârmat, ikligunitik malliklugit inôniartunik, Gûde ipperarlugo.

19 Tâpkoa ingmingnik ingmigôlingatitut uvinituinauvut anerneкangitut.

20 Illipsele erdlingnartose, illipsingnik igloliangotitse okpernipsingnut ivjornaineröjomut, tuksiarluselo Anernikut ajunginikut.

21 Gûdiblo naglingninganêtsainaritse, nerriugilugolo Nâlegapta Jêsusib Kristusib nâpkiningninga inôtsemut nâksaungitomut.

22 Adsigêktiniarnagillo, illangit nâpkiningnermik piniarvigisigik;

23 Illangille sivôrasârdlugit piuliniarsigik, ikkomamit nussungniardlugit; ômigilugolo annorâк uviningmut ipeкtojoк.

24 Tâmnale illipsingnik sapputsijungnartoк passijæksaunase, pidlaræksaunaselo saккertitsijungnartoк illipsingnik кuviasukluse;

25 Gûde tâmna, sillatujotôjoк, piulijivut, nertortaunermik pile, opigijaunermiglo, pitsartunermiglo, ajugaкanginermiglo, mânna issoкangitoкsoarmullo! Amen.

JOHANNESIB TAKKOTITAUNINGIT.

KAPITEL I.

Johannesib Nâlekamik takkotitauninganik anernikut.

TAMAEDSA Jêsusib Kristusib tækkotitangit, Gûdib tunnijangit tâpsomunga, tækkotitjutigilugit kivgaminut, кillamik nelliutuksat; tamakkoalo nellonailivait, Engeline tilligamiuk kivgaminut Johannesemut.

2 Tâmna kigliutsilauкpoк Gûdib oкausinganik, kigligiutsinermiglo Jêsuse Kristusemik, tamainiglo takkojaminik.

3 Pilorikpoк attuarsijoк, tâpkoalo tussartut oкautsinik tamakkoninga nellautsijomârtunik, torкorlugillo aglaksimajut makkonane; nelliuningat кanningmat.

*4 **Johannese** (aglakpoк) illagêktotalingnut 7 nut Asiamêtunut: Saimarsaumik ullapirsaumiglo peкaleritse tâpsomangat mattomanêtomit, ilauкtomillo кaijomârtomillo, Anernernillo 7 nit tâpsoma iksivautaкsoangata sânganêtunit;

5 Jêsusemillo Kristusemit; tâmna nertornartôvlune kigligiutsijôvoк, toккungajunillo erniangoкârtoк, nâlegaunerôjorlo attanivingnut nunamêtunut; tâpsoma nagligilauкpâtigut ubvarlutalo ajorniptingnit aungminut,

6 Attanivingortilutalo ajoкertuijungortilauкpâtigut Gûdemut Atâtaminullo: tâmna nertortaule ajugaunerôlunelo issoкangitomit issoкangitomut. Amen.

7 Ahâk, кaivoк nuvujatigut, ijillo illûnatik takkojomârpât, tâpsomingalo kappisilauкtuttauк, inuкattigêllo nunaкsoarmiut illûnamassiatik avâladlaromârput. Illa, Amen.

8 Uvanga Alfauvunga Omegauvlungalo, pigiarniovlungalo naggatauvunga, Nâlegaк oкarpoк, tamattomanêtoк, ilauкtorlo, кaijomârtorlo ajugaкangitovitôjoк.

*9 **Uvanga** Johannese, кattangutisetauк illangiuteкattauvlunga kappiasungnermiglo nâlegauvingmiglo Jêsusiblo Kristusib кennuersârninganik, кikkertamêpunga Patmusemik attelingme, Gûdib oкausinga pitjutigællugo, kigligiutsinerlo Jêsuse Kristusemik pitjutigællugo.

10 Anernermêtunga Nâlekab uvlungane, tunnumnelo nippersoarmik, sorlo tiptulaumik tussartunga,

11 Oкartomik: Uvanga Alfauvunga Omegauvlungalo, sivorliovlungalo kingorliovunga. Takkojatillo aglakit makpertanut aglagviksanut, âtautikillo illagêktotalingnut Asiamêtunut 7 inut, Efêsusemêtunut, Smirnamêtunut, Pergamusemêtunut, Tiatîramêtunut, Sardusemêtunut, Filadelfiamêtunut, Laodiseamêtunullo.

12 Keviarpunga tagva, takkosaromavlunga nippersoaк oкâlajoк uvamnut nakit pingmangât. Keviaramalo nennergoarvingnik 7 nik Goldinik takkovunga;

13 Nennergoarvîllo tâpkoa 7 it кerкænnêtomik taнtulerpunga inûb erningata adsinganik; tâmna annorârsimajoк angijoкtamik, кetterusersimavlunelo sakkiangmigut кetterumik Goldemik.

14 Niaкoale nujangillo кaккortaкsôvut saukab merкungititut, aputitut; ijigiglo ikkomatut ikkoalajotut-ipuk;

15 Ittigangillo кaккorlertun-iput, aumauкsimajotut kiaksaume, nippingalo sorlo immaкsuit unuktut nippingititut,

16 Tallerpingminullo uvloritjat 7 it tigumiarpait, кanninganillo annijoкarpoк saviksoarmik ipiktoкsoarmik, igluktut кênnalingmik, кênangalo seккinertut кingarnartotut кaumaridlarpoк.

17 Takkolerapkolo, ittiganginut ochovunga toккojotut; tallerpingminulle pattingmivlunga oкarvigivânga: Erкsiniarnak; uvanga sivorliovlungalo kingorliovunga,

18 Omavlungalo. Toккolauкpunga, ahâk, inôvunga issoкangitomut issoкangitomut, tâкtoкsoarmullo (anernerit iningænnut) toккomullo pêruteкarpunga.

19 Takkojatit aglakkit, tamattomanelo-itut, kingornganelo nelliutuksat;

20 Uvloritjallo 7 it tallerpimnêtut takkojavit nellonarningat pivlugo, nennergoarvîllo Goldit pivlugit. Uvloritjat tâpkoa 7it Engeliovut illagêktotalingnut 7inut, nennergoarvîllo 7 it takkojatit tamædja illagêktotalît 7it.

KAPITEL II.

Aglangnik illagêktotalingnut 7inut illingajunik: illagênut Efêsusemêtunut. Smirnamêtunut, Pergamusemêtunut, Tiatîramêtunut.

ILLAGÊT **Efêsusemiut** Engelingat aglagvigiuk: Uvloritjanik 7inik tallerpingminut tigumiartoк, nennergoarvît 7it Goldit akkorngænne arvertartoк imâk oкarpoк:

2 Piniarnitit sennanîllo кennuersârnîllo кaujimavakka, idluitullijullo кennuersârvigijungnanginangne, Apostelionermingniglo oкartut, taimainatiglo ôktulaurangne, nagvârlutillo sæglotojoк-sôngmatta.

3 Kunnutuidlutit кennuersârlutillo attera pivlugo sennavotit, merngortulaunaglo.

4 Erкartuijutiksaкarpungale illingnut; nagligosungneк sivorleк soraertinangne.

5 Erкailerit, sunamit kattangneravit, кaккialerillo, piniarnerit sivorlît piniarlugit. Pingikuville, tikkisârniarpagit, nennergoarvît inninganit pinguvlugo nûtsomârpara, кaккialingikuvit.

6 Mattomingale peкarpotit ômisûtigigangne Nikolaitit piniarningit, tâpkoa uvangatauк ômisûtigivakka.

7 Siutiggub tussarligit Anernerub oкausingit illagênut: Sâlaкartoк nerrititsomavara napârtomit ômanartomit, Gûdib Paradîsinganêtomit.

*8 **Illagêt Smirnamiut** Engelingat aglagvigiuk: Sivorliovlunelo kingorliojoк toккolauкlunelo ômarmijoк imâk oкarpoк:

9 Piniarnitit кaujimavakka, kappiasungnîllo aklunîllo (akluigalloartotit), mittautaunîllo oкartunut Jûdionermingnik taimainatiglo, Sâtanasible ajoкertuivinganut illingavut.

10 Sivôraginiarnagit nellîllônêt kappianartut illingnut nelliutuksat. Ahâk Sâtanasib illapse illangit parngnanaersimavingmut pititsomârpait, ôktortauкovluse kappiasuktitauкovluselo uvlunik 10 nik. Soккosijuilerille toкко tikkidlugo, tagva niaкôtemik ômanartomik tunnitjivigijomagapkit.

11 Siutiggub tussarligit Anernerub oкausingit illagênut: Sâlaкalertoк toккub aipanganut pijauniangilaк.

*12 **Illagêt Pergamusemiut** Engelingat aglagvigiuk: Ipiktomik igluktut кênalingmik saviksoalik imâk oкarpoк:

13 Sulijatit кaujimavakka, nunaкarnîlle nane, Sâtanasib iksivautaкsoangata inningane, atteralo attavigigangne, okpernerlo uvamnut missiarutiginago uvlune ipkonane aglât, Antipase attaruilivlune uvamnik kigligiutsijoк toккotaungmat illipsingne, Sâtanasib inneкarviane.

14 Mikkijomigle erkartuijutiksakarpunga illingnut, tagvane inukottekaravit Baalamib ajokertûtânik nâlektunik; tâpsoma Balake ajokertormago, Israêlib kittorngangnut aporviksarsiorkovlugo, nerrerkovlugit Gûdeungitunut tunnergutinik, assiniarkovlugillo.

15 Taimaktauk inukottekarmigavit, Nikolaitit ajokertûsinginik nâlektunik, tamanna ômisûtigivara.

16 Kakkialerit! pingikuville tikkisârniarpagit, sorsugiartorlugit kannerma saviksoanganut.

17 Siutiggub tussarligit Anernerub okausingit illagênut: Sâlakartok nerrititsomavara Mannanik ijersimajunik; tunnitjivigijomavaralo ujarkamik kakkortamik, attermiglo nutâmik ujarkamut aglaksimajomik, kimut illitarijaungitomik, inuata kissime (illitarivâ).

*18 **Illagêt Tiatiramiut** Engelingat aglagvigiuk: Gûdib erninga ikkomatut ikkoalajotut ijekartok, ittiggaliglo kakkorlertun-itunik, imâk okarpok:

19 Piniarnitit kaujimavakka, nagligosungnîllo, kivgartornîllo, okpernîllo, kennuersârnîllo, sullidlaravillo kingorlît pivalliatilugit sivorlinit.

20 Mikkijomigle erkartuijutiksakarpunga illingnut, arnâluk Jesabele nellautaijôvlune okartok, innertinginangne, ajokertuinerlugangat kivgakka uivêrivlugit assiniarkovlugit, nerritiniarlugillo tunnergutinik Gûdeungitunut.

21 Piviksakartilaukparalo kakkialerkovlugo anguniarnerminik, kakkialingilarle.

22 Ahâk, innangavingmut egipara, kappianartoksoarmullo pitilugit tâpsominga arnarnialauktut, kakkialingipatta piniarnermingnik.

23 Kittorngangillo annauvlugit tokkotsomavakka. Illagêllo illûnatik nellojungnaerniarpânga, taktuniglo ômatiniglo kiglisiniartok uvangaugama, illûnaselo attunit piniarvigijomârpapse illiornerijase malliklugit.

24 Illipsele okarvigivapse, Tiatîrame amiakôjose, tamattominga ajokertûsekangitose, ittijuniglo Sâtanasib issumanginik kaujimangitose (taimak ipkoa okarmatta): assianik okumainartomik illijivigijomangilapse.

25 Pigijase sapkuniarasigik tikkitsiarivlunga.

26 Sâlakartok perkojamniglo attaruilijok naggatiksamut, tâmna nâlegangortitsomavara nellojunut;

27 Mianeriniarpaillo ajaupiamut kikkiangmut, machaliortiblo illulekutingititut serkomitsomârpait, sorlo uvangatauk Atâtamnut perkojaugama;

28 Uvloriamiglo kausiumik tunitjivigijomavara.

29 Siutiggub tussarligit Anernerub okausingit illagênut.

KAPITEL III.

Illagênut Sarduseméûtunut, Filadelfiaméûtunut, Laodiseaméûtunut.

ILLAGÊLLO **Sardusemiut** Engelingat aglagvigiuk: Gûdib anerninginik 7 nik, uvlorianiglo 7 nik pekartok imâk okarpok: Piniarnitit kaujimavakka, ômanerartaugavit tokkungavlutillo.

2 Pigâlerit, assitillo tokkokassalertut nakkoksitiniakit! piniarnitit Gûdib sângane nâmaksitsiangitut nagvârapkit.

3 Tamanna pivlugo erkainiarit pigilauktarnik tussalauktarniglo, tamakkoalo mallingniakit kakkialerlutillo. Pigârniangikuvit tikkidlarniarpagit tigliktotut, stundillo neliænne tikkiviginiarmangâpkit nelloniarpotit.

4 Inukottekarpottitauk ikkitunik Sarduseme, annorâmingnik ipektotitsilaungitunik; tâpkoalo arvertarkattigijomârpânga kakkortanik annorâlijarlutik, taimaituksaugamik.

5 Sâlakartok kakkortanik annôrârtitauniarpok, attingalo pêrniangilara aglangnit ômanartunit, attingalo okautigijomavara Atâtamnut Engelinginullo.

6 Siutiggub tussarligit Anernerub okausingit illagênut.

*7 **Illagêt Filadelfiamiut** Engelingat aglagvigiuk: Imâk okarpok Hailigeojok, miksekârtok, Dâvidib pêrutânik pekartok; pallangaerutjârsijorlo neliata pallangaerungnangitanganik; pallangaersijorlo neliata pallangaerutjârungnangitanganik.

8 Piniarnitit kaujimavakka. Ahâk, upkuêrutjilaukpunga illingnut neliata pallangaerungnangitanganik; pitsartunearsukaravit, okauseralo torkulaukpat, atteralo missiarutigilaungilat.

9 Ahâk, Sâtanasib ajokertuivianit illangit pitiniarpakka, okartut Jûdionermingnik taimainatiglo, sæglovlutigle pijut. Ahâk, illiorvigijomavakka tikkerkovlugit, ittikkavît sângænnut tuksiarlutik, illitarsiniarlutiglo, igvit nagligigapkit.

10 Torkulaurangne okausek kennuersârnimnik, uvangatauk sapputijomavagit nelliutomit ôktorlungnartomit, sillaksoarmiunut tamainut tikkitsomârtomit, ôktorlugit nuname nunakartut.

11 Ahâk, kainiarpunga mânnakut; pigijarnik sapkutsitaililutit pît, niakôtiksarnik tigusijokarkonnago.

12 Sâlakartok sukkangortitsomavara Gûdima iglungane, tamattomangallo kingorngane annijungnaerniarpok. Gûdimalo attinga aglagomavara tâpsomane Jerusalemiblo nutâb attinga, Gûdima iglogasæksoangita kilangmit akkartut Gûdimnit, atteralo taimna nutâk.

13 Siutiggub tussarligit Anernerub okausingit illagênut.

*14 **Illagêt Laodiseamiut** Engelingat aglagvigiuk: Tamædja окautigivâ Ameneojub, nellâgôrlunelo miksekârtôvlunelo kigligiutsijub, Gûdib pingortitangita pigiarningata:
15 Piniarnitit кaujimavakka, niglingilatillônêt ônarlungilatillônêt; кanoкtôк niglilutit ônarlutillônêt!
16 Nerromikkaville, niglinaglônêt ônarnaglônêt, кannimnit orriaromârpagit.
17 Imâk oкausekarpotit: Akluipunga pitaкadlarpungalo, ajoкsatsangitunga; nellovlutillo ajudlaravit, takkominaidlalarpillo, aklujoкsôlarpillo, tautungitôlarpillo, annorâкarnaglo.
18 Perкovagit tagva, Goldemik ikkomamut sujungaititaumajomik pisiniarкovlutit uvamnit, akluilerкovlutit, кaккortaniglo annorânik attitilutit, annorâкanginivît кangunarninga saккerкonnago, ijikiglo mingoakik ijisiumut, tautoкovlutit.
19 Nagligijakka pidlarlugit кaujisarpakka. Taimaimat attaruililutit кaккialerit.
20 Ahâk, upkuamêpunga avilortarlungalo. Nippimnik tussartoкarpat upkuêrlunelo, tâmna itterviginiarpara, Kommunionemiglo nerreкattigivlugo, tâpsomalo nerreкattigivlunga.
21 Sâlaкartoк iksivaкojomavara illagilunga iksivautamne; sorlotauк uvanga sâlaкalaurama, Atâtagalo iksivaкattigigapko iksivautangane.
22 Siutiggub tussarligit Anernerub oкausingit illagênut!

KAPITEL IV.

Johannesib Gûde iksivautaкsoarme iksivajoк кilangme, ômajullo sittamat, angajoкaunerôjullo 24 it takkovait.

TAMATTOMA kingorngagut takkovunga, ahâk, upkuamik upkuêrtaujomik кilangme; nippelo sivorleк tussalauкtara uvamnut sorlo tiptulaut oкartoк, tâmna oкarivoк: tamaunga majorarit takkotitsomagapkit mattoma kingorngane pijomârtuksanik.
2 Tagvainarlo anernermêtunga. Ahâglo, iksivautaкsoaк illijaumajoк кilangme, iksivautaкsoarmelo iksivajoкarpoк.
3 Iksivajub tâpsoma tautua sorlo ujaraktut Jaspisetut Sardisetullo; ajagutaublo iksivautaкsoaк illumavâ, tautua Smaragdetun-itoк.
4 Iksivautallo 24 it iksivautaкsoaк illumavât, iksivautanelo tâpkonane angajoкaunerôjut 24 it iksivavut, кaккortanik annorâggit, niaкomingnelo niaкôteкarlutik Goldinik.
5 Iksivautaкsoarmillo annivut кaumalaglo kalluglo nippillo; nennergutillo 7 it ikkomaggit ikkoalavut iksivautaкsûb sângane, tamadja Gûdib Anerningit 7 it.

6 Iksivautaksûblo sângane igalâksajaujârtomik immârbiksoakarpok, allikkutun-itomik; iksivautaksûblo kerkagut avatâgullo iksivautaksûb sittamanik ômajokarpok, sâmikullo tunnumikullo illûnaitigut ijilingnik.

7 Omajorlo sivorlek Loevetun-itok, ômajublo aipanga nochatun-itok, ômajullo pingajuat kênakartok inuktut, ômajullo sittamangat nektoraliktut tingijotun-itok.

8 Omajullo tâpkoa sittamat attuńit isarokarput pingasujortunik, illumikullo illûnâne ijiggit, innilangajungnangerput uvlôtillugo unnuamelo, okarlutik: Hailig, Hailig, Hailigeovok Gûde Nâlegak, ajugakangitovitôjok, ilauktok, tamattomanelo-itok, kaijomârtorlo.

9 Omajullo (sittamat) nertulerangatsuk nakorivlugolo kujagiviklugolo iksivautaksoarme iksivajok, issokangitomit issokangitomut inôjok,

10 Angajokaunerôjut 24 it pâmaktervigivât iksivautaksoarme iksivajok, tuksiarvigivlugo issokangitomit issokangitomut inôjok, niakôtitiglo illivait iksivautaksûb sânganut, okâlavlutik:

11 Nâlegak, igvit nellopkotingivitôjotit pigilugit nertornarnerlo nâlengnarnerlo pitsartunerlo; igvit tamaitaksuit pingortilaurangne; igvillo perkogangne, ilerput pingortisimavlutiglo.

KAPITEL V.

Aglait 7 it nakkitjutiggit Saugârsungmut tigujaujut.

AGLANGNIGLO iksivautaksoarme iksivajub aggangita tallerpinginêtunik tækkogivunga, illungitigut kângitigullo aglagviomajunik, nakkitjusersimajuniglo nakkitjutinut 7 nut.

2 Engelelo pitsartujoksoak takkogivara, nippersoarmut okâladlartok: Aglait ukkua makperlugit nakkitjutingillo serkomidlugit kina nellopkotinajangilâk?

3 Kilangmiuniglo nunamiuniglônêt, nunab attânêtuniglônêt pijokangilak aglait ukkua makperungnarlugit tækkunârlugillônêt.

4 Kugviudlarpungalo angijomik, nellopkotingitokangimat aglait ukkua makperlugit, attuarlugillo tækkunârlugillônêt.

5 Angajokaunerôjullo illangata okarvigivânga: kugviornak; ahâk Loeve Jûdab kinguvânga, imna Dâvidib amânga, sâlakarsimavok, aglait ukkua makperlugit, nakkitjutingillo 7 it serkomidlugit.

*6 **Tækkogivunga,** ahâglo iksivautaksûb kerkane, ômajullo sittamat, angajokaunerôjullo akkorngænne Saugârsungmik nangertomik, tokkotaujotun-itomik, nakjukarlune 7 nik, ijekalarmelo 7 nik, tâpkoa Gûdib anerningit 7 it, tillijaujut nunanut tamainut.

7 Tâpsomalo tigujartorpait aglait iksivautaksoarme iksivajub aggangita tallerpinginit.

8 Aglaillo tigungmagit, ômajut sittamat taipkoa angajokaunerôjullo 24 it pâmakterput Saugârsûb sânganut, illûnatiglo attunit Harfekarput illulekutekarlutiglo Goldinik isserluanerutiksamik tættætunik; tamædja ivsornaitut tuksiarningit.

9 Imgerumiglo nutâmik imgerput okâlavlutiglo: Igvit nellopkotingivitôvotit aglait tigulugit, nakkitjutingillo angmarlugit; igvit tokkotaugavit, aungnullo pissiarilauraptigut, Gûdemut perkutiksautiluta, sunatuinarnit kinguvârênit, okauselingnillo, inugasaksoarnillo, nellojunillo;

10 Attaniotilaukpaptigut ajokertuijungortilutalo Gûdiptingnut, attanioniarpogullo nunaksoarmiunut.

11 Takkogivunga, nippemiglo tussarlunga Engelivaksoarnit iksivautaksûb avatânit, ômajullo avatænnit, angajokaunerôjullo avatænnit; unnurningillo zehntausendit zehntausendêrtorlutiglo, tausendillo tausendêrtulaukput,

12 Nippersoarmullo okarput: Saugârsuk tokkotaujok nellopkotingivitôjok pigivlugit pitsartunerlo, akluinerlo, sillatunerlo, sôngonerlo, nâlengnarnerlo, nertornarnerlo, nakorijaunerlo.

13 Pingortitallo illûnamassiatik, kilangmiullo nunamiullo nunab attânêtullo, immarbiublo illuanêtut tamaita tussarpakka okausekartut: Iksivautaksoarme iksivajok Saugârsuglo kujanarsilik nâlengnarsilutiglo nertornarsilutiglo, ajugauviojotôvlutik issokangitomit issokangitomut.

14 Omajullo sittamat okarput: Amen. Angajokaunerôjullo 24 it pâmakterdlutik tuksiarvigivât issokangitomit issokangitomut ômatsainartok.

KAPITEL VI.

Nakkitjutit pingasujo, tut sivorlît angmartauninginik.

TAEKKOGIVUNGA, Saugârsûblo nakkitjutit ipkoa illangat angmarpâ. Omajullo sittamat ipkoa illangat tussarpara, sorlo kallûb nippinganut okartok: Tækkojartorit.

2 Takkogivunga, ahâglo horsemik kakkortamik; tâpsomalo kângane iksivajok pitiksilijartok, niakôtemiglo tunnitsiviolertok, ajugakaranelo ailerpok sâlakarniardlune.

*3 **Nakkitjutiblo aipanga** (Saugârsûb) angmarmago, ômajub aipanga tussartara okartok: Tækkojartorit.

4 Horsiblo aipanga aupalluktak annijok; tâpsomalo kânganêtok pitsartunermik tunnitsiviolerpok, ullapirsautekarungnaer-

tidlugo nuname, ingmingnullo inuartigêrkovlugit, saviksoarmiglo tunnitsiviovok.

*5 **Nakkitjutillo pingajuat** (Saugârsûb) angmarmago, ômajut pingajuat tussartara okartok: Tækkojartorit. Tækkogivunga, ahâglo, horsemik kernertamik; tâpsomalo kângane iksivajok kiktitautîngnik tigumiartok.

6 Nippemiglo tussarpunga ômajut taipkoa sittamat akkorngænnit okartomik: Waizenit, ôktût'attausiardlugo, kênaujârsungmik attautsemik akkekarlît, Gerstillo, ôktût pingasuertorlugo, kênaujârsungmik attautsemik akkekarlît, orksorle Wainelo asserorniarnagik!

*7 **Nakkitsutillo sittamangat** (Saugârsûb) angmarmago, ômajut sittamangata nippinga tussarpara okartok: Tækkojartorit.

8 Tækkogivunga, ahâglo, horsemik kattaktângajomik; tâpsomalo kânganêtok tokkomik attekartok, tâktoksûblo (tokkungajut inningata) mallikpâ. Tâpkoalo ajugautitauvut nunamêtut sittamaulivlugit sittamaingit tokkoniardlugit, saviksoarmullo, kângnermullo, tokkonartomullo, pisuktinullo nunamêtunut.

*9 **Nakkitsutillo tellimangat** (Saugârsûb) angmarmago, tækkovunga Altârib attâne Gûdib okausingit pitjutigællugit kigligiutsinitiglo tamakkoninga pitjutigællugit tokkotaulauktut tarninginik.

10 Nippersoarmut nipliadlarput okarlutiglo: Nâlegak, hailigiojotit miksekârtôvlutillo, kanok akkunêrtoksoarmik erkartuingilatît, auvut akkiniarutiginago taipkonunga nunamêtunût?

11 Attunillo tâpkoa tunitsiviovut annorâmik kakkortamik, okautjauvlutiglo, sulle nelliutomik annikitomik merngoêrserkovlugit, kivgaukattitik kattangutitiglo sulle tokkotauniartut tâpkotitunak illautsiarilugit.

*12 **Tækkogivunga**, nakkitjutit 6 ingat (Saugârsûb) angmarmago, ahâglo, nuna sajukpilâdlarpok, sekkinerlo tâktoksôlerpok pôksajatut merkunit sennamajotut, takkerlo auktun-ipok.

13 Kilaublo uvloriangit nunamut kattækput, sorlo napârtub Faigiliksab Faigine kattæktinamigit, annorersoarmut aulatauja-raigame.

14 Kilaglo kemâvok, sorlo aglait immusersimajut, kakkallo, kikkertallo illûnaita nûtaulerput innimingnit.

15 Attanîllo nunamêtut, nâlegaksuillo akluitoksuillo, angajokâviksuillo, sôngojullo kivgaujullo, kivgaungitullo illûnatik ijeriartorput kairosungnelo kakkallo kongnângine,

16 Okarlutiglo kakkanut imnaksoarnullo: Sittorvigitigut mattuvluta iksivautaksoarme iksivajub kênanganit, Saugârsûblo ningausinganit,

17 Uvloksoak ningaumavinga nelliutingmat, kinalo nâmagijaujungnarniarkâ?

KAPITEL VII.

144,000 it Israêlitinit pijut nakkitjutitauninginik. Inugiartokksoarnik piulimajunik, piloringningœnniglo.

MAKKOA kingorngatigut Engelit sittamat takkogivakka, nangertut nunaksûb terrekungine sittamane, tigumiartut nunab annoringinik sittamanik, annore annordlerkonnago nunamut, immânullônêt, napârtullo nelliænnut.

2 Engelillo tâpkoa assingat takkogivara, nuilertok sekkiniub nuilervinganit, Gûdib tokkosuitub nakkitjutânik pekartok; nippersoarmullo nipliadlarpok Engelinut sittamanut nuna immârbiglo akkunarniarlugik perkojaumajunut.

3 Okarlunelo: Nuna akkunarniarnago, immârbiglônêt napârtullônêt, Gûdipta kivgangit nakkitjutilugit (nellunaikusserdlugit) kaungitigut perkârtinnata.

4 Nakkitjutitaujullo unnurningit tussarpakka, 144,000 it, nakkitjusersimajut (nellunaikusersimajut) tamainit Israêlib kinguvângita abvanginit:

5 Jûdab kinguvânginit 12,000 it nakkitjutisimajut;
Rûbenib kinguvânginit 12,000 it nakkitjutisimajut;
Gadib kinguvânginit 12,000 it nakkitjutisimajut;

6 Asserib kinguvânginit 12,000 it nakkitjutisimajut,
Naftalib kinguvânginit 12,000 it nakkitjutisimajut;
Manassib kinguvânginit 12,000 it nakkitjutisimajut;

7 Simeonib kinguvânginit 12,000 it nakkitjutisimajut;
Lêvib kinguvânginit 12,000 it nakkitjutisimajut;
Isassarib kinguvânginit 12,000 it nakkitjutisimajut;

8 Zabulonib kinguvânginit 12,000 it nakkitjutisimajut;
Jôsefib kinguvânginit 12,000 it nakkitjutisimajut;
Benjaminib kinguvânginit 12,000 it nakkitjutisimajut.

*9 **Mattoma** kingorngane tækkogivunga, ahâglo, inugiartoksoarnik kittitaujungnangitunik kimut, nellojunit tamainit, inugasæksoarnillo, ingmigôlingajuniglo okauselingnit, iksivautaksûb sângane nangertunik, Saugârsûblo sângane, annorârsimajunik kakkortanik, aggangminelo Palminik tigumiarlutik.

10 Nippersoarmut nipliadlarput okarlutiglo: Piuliklernek tâpsoma pigivâ iksivautaksoarme iksivajub, Gûdipta, Saugârsûblo.

11 Engelillo illûnatik nangerput iksivautaksoak illumavlugo angajokaunerôjullo illumavlugit, ômajullo sittamat illumavlugit, pâmakterlutiglo iksivautaksûb sânganut, Gûde tuksiarvigivât,

12 Окarlutiglo: Amen, nakorijaunerlo, nâlengnarnerlo, sillatunerlo, кujanarnerlo, nertornarnerlo, pitsartunerlo, ajugaкanginerlo Gûdipta pigiligit issoкangitomit issoкangitomut. Amen.
13 Angajoкaunerôjullo illangat kiovlune uvamnut oкarpoк: Ukkua кaккortanik annorâggit kikkût? nakillo pivât?
14 Kiovaralo: Nâlegaк, igvit кaujimavat. Ama oкautivânga: Ukkua tagva kappianartoкsoarmit pijut, annorâtiglo ergortulauкpait, кaккorsardlugillo annorâtik Saugârsûb aunganut.
15 Tamanna pivlugo Gûdib iksivautaкsoangata sânganêput, kivgartulâllo uvlôtillugo unnuamelo Tempelingane. Iksivautaкsoarmelo iksivajub кollangiarvigênarniarpait.
16 Kâgungnaerlutiglo immerugungnaerniarput, seккinermullo pijauniangilat, кiab assianullônêt.
17 Saugârsûb iksivautaкsûb кerкanêtub pairiniarmagit, tessiorlugillo immiub ômanartub puilavinginut, Gûdiblo кugviornerit tamaita allarterniarpait ijinginit.

KAPITEL VIII.

Naккitjutit 7ingata angmartauninganik. Engelinik tiptulautilingnik 7inik. Tiptulausijartunik sittamanik sivorlinik.

NAKKITSUTIT 7ingat (Saugârsûb) angmarmago, кilangme nippeкartailivoк stundib коppangane.
2 Engeliniglo 7nik takkovunga, tâpkoa Gûdib sânganut pivut, tiptulautiniglo 7nik tunnitsiviolerput.
3 Engelillo tâpkoa assingat saккerpoк, Altârib sennianut pivlune, illuleкullo iserluanititsivik Golde tigumiarpâ, unnuktuniglo iserluanerutiksanik tunnitsiviolerpoк, tunnijerкovlugo ivsornaitut illûnatik tuksiarninginut, Altareme Goldeme iksivautaкsûb sânganêtome.
4 Iserluanerutiksablo pujoa ivsornaitut tuksiarningit illagællugit кongmuarpoк Engelib agganginit Gûdemut.
5 Engeliblo illuleкut iserluanititsivik tiguvâ, illulerlugolo ikkomamik Altâremit, nâvidlugolo nunamut. Nippersoaкarpoк tagva, kallungmiglo кaumalangmiglo, nunablo sajukpilâdlarninganik.
*6 **Engelillo** 7it tiptulautinik 7nik piggit opalungaersimavut tiptulausijarniardlutik,
7 Engelillo sivorlingat tiptulausijarpoк. Nettaкonnalerpoк tagva, ikkomamiglo aungmiglo akkusimajungnik nunamut kattaktoкarpoк. Napârtullo pingasuilivlugit pingajuingit ikkitauvut nungudlugit, (nunablo) nutaijoкtungit illûnatik nungutauvut.

8 Engeliblo aipanga tiptulausijarivoк. Kaккaкsoatun-itoк ikkomamut ikkoalajoк immânut tagva pisârpoк, immarbiglo pingasuililugo pingajuat aungolerpoк.

9 Immânelo ômajut pingasuililugit pingajuingit toккovut, umiaкsuillo pingasuililugit pingajuingit asserortauvut.

10 Engelillo pingajuat tiptulausijarivoк. Uvloriaкsoaк tagva кilangmit kattakpoк, nennergutsoatun ikkoalajoк, kôggullo pingasuililugit, piuailavîllo tupvigivait;

11 Uvloriak tâmna Wermutemik (sungarmik) atteкartoк; tâpkoalo immangit pingasuililugit pingajuingit sungaulerput. Inuillo unnuktoкsuit toккovut immanginut, sungermatta.

12 Engelillo sittamangat tiptulausijarivoк. Seккineк tagva pingasuililugo pingajuat, taккerlo pingasuililugo pingajuat, uvloritjallo pingasuililugit pingajuingit tâкtoкsôlerput, uvlub кaumaninga pingasuililugo pingajuat pêrlugo, unnuarlo taimainivoк.

13 Engelemiglo tækkovunga tussarlungalo кilaub кerкagut tingijomik, nippersoarmut oкartomik: Kappianarmêk, kappianarmêk, kappianarmêk nunamêtut, tiptulautit assingita nippingit pivlugit, Engelit pingasut sulle tiptulausijartuksat nelliutilârningine!

KAPITEL IX.

Tiptulausijartut tellimangænnik pingasojortungænniglo.

ENGELILLO tellimangat tiptulausijarpoк. Uvloriaк tagva tækkovara кilangmit kattaktoк nunamut; tâmna tunnitsivioler-poк pêrumik netteкangitomut.

2 Netteкangitoк mattuêrmago, iserluksoaк netteкangitomit annivoк, sorlo iserluk kiaksautersoarmit, seккinerlo sillalo tâкtoкsôlerpuk netteкangitub iserlunganut.

3 Iserlungmillo piglertaкalerpoк nuname. Tâpkoa pitsartutitaulerput sorlo Skorpiônit nunamêtut pitsartuneкarningititut.

4 Oкautjauvullo, iviksukkat nunamêtut, nutaijoкtullônêt, napârtullônêt asserorlugit perкonnagit, inuille kissêta, Gûdib naккitjutânik кaungmiuteкangitut.

5 Perкojauvullo, tâpkoa toккotaililugit, ânilækteradlartilugille taккit tellimat nâvlugit; ânilækteradlartitauningallo sorlo Skorpiônib inuk kappikpago ânilækterarnadlalauкpoк.

6 Uvlune taipkonane inuit toкko кennerasuarniarpât, nenninagolo, toккojomanermik kajungilârniarput, toккuble кemmâniarpait.

7 Piglertat tâpkoa illinganingit horsititut sorsungnermut opalungaersimajutitut, niaĸomikullo pitaggit niaĸôtititun-itunik Goldeojârtunik, kênaĸartullo inuit kênangititut;

8 Nujaĸarlutiglo arnat nujangititut, kigutеĸarlutiglo Loevititut.

9 Sagvingmiutеĸarlutiglo kikkiaksoatun-itunik; issarungitalo ĸeaksungningit ĸemuksit horsiggit unnuktut sorsugiartortut nippingititun-iput.

10 Pamioĸarpullo Skorpiônetut, pamiungillo kakkilauteliovut; tâpkoalo pitsartuneĸarput inuit kappiasuktidlarlugit, taĸĸit tellimat nâvlugit.

11 Nettеĸangitub Engelinga attanerivât; tâpsoma attinga Ebrêerit oĸausingine Abaddoneovoĸ, Grîchillo oĸausingine attеĸarpoĸ Apollionemik.

12 Kappianarneĸ attausеĸ annigorpoĸ; ahâk kappianarnîk maggûk sulle tamattoma kingorngagut nelliutsomârpuk.

*13 **Engelillo** 6 ingat tiptulausijarivoĸ. Nippemiglo tagva tussarpunga Altarib Goldib, Gûdib sânganêtub, terreĸunginit sittamanit;

14 Tamattoma Engelit 6 ingat tiptulautilik oĸarvigivâ: ĸellarutjâkit Engelit ipkua sittamat ĸellaksorsimajut kôksûb Eufratib senniane.

15 Engelillo taipkoa sittamat ĸellarutjârtauvut, opalungaersimajut, stunde, uvloĸ, taĸĸeĸ, jâre nelliutituarpatta, inuit pingasuililugit pingajuingit toĸĸodlugit.

16 Sorsuktuksallo horsit kângine iksivajut unurningit 200 Milliôneovut, unurningillo tussarpakka.

17 Taimaglo horsit takkovakka kânginelo iksivajut: sagvingmiutеĸarput ikkomalingnik tungujoĸtalingniglo, orĸsorutilingniglo, horsillo niaĸungit Loevit niaĸungititun-iput, ĸanninginillo ikkoma iserluglo orĸsorullo annivut.

18 Pingasunut tâpkonunga inuit pingasuililugit pingajuingit toĸĸotauvut, ikkomamullo iserlungmullo, orĸsorutemullo ĸanninginit annijunut.

19 Pitsartuningit ĸanninginêngmatta, pamiungitalo ĸuglugiat adsigivait, niaĸoĸarlutiglo aĸĸunaijutiksanik.

20 Amiakoĸarporle sulle inungnik, kappianartunut tamakkonunga toĸĸotaungitunik, ĸaĸĸialingituniglônêt aggangmik piniarningit pivlugit, Sâtanaselo Gûdingoallo Goldit, Silberillo, ĸaĸĸorlillo, ujarĸallo, ĸejuillo sennamajut, tautugungnangitullônêt tussarungnangitullônêt arvertarungnangitullônêt tuksiarvigigamigit.

21 Kaĸĸialingilallotauĸ inuarnermingnit, angakonermingnillo, assiniarnermingnillo, tiglingnermingnillo.

KAPITEL X.

Engele aglârsungnik makpersimajunik tigumiartoк.

ENGELEMIGLO assianik sôngojoкsoarmik tækkovunga, кilangmit aккartomik; tâmna nuvujamik anorârsimavoк, ajagutaкarporlo niaкungane, kênanga seккinertun-ipoк, ittiggangillo sukatitut ikkomaliktitun-iput.

2 Aglârsungnik makpersimajunik aggangminut tigumiartoк ittigangminullo tallerpingminut immarbik tutivâ, saumingminut nuna tutilugo.

3 Nippersoarmut nipliadlarpoк Loevetut errinaloaкijadlartotut; nipliadlarnerlo soraermat, kalluit 7 it nipliavut nippimingnut.

4 Kalluillo 7 it nippitik annitsarêrmattigik, aglagomalauкtakka; nippemigle кilangmit pijomik tussarpunga, uvamnut oкartomik: Naккitjusikit kalluit 7 it oкausingit, tâpkoa aglangniarnagit.

5 Engelible takkojama immarbingmelo nunamele nangertub, aggane tallerpingne issakpait кilangmut,

6 Tâmnalo taivlugo, inôjoк issoкangitomit issoкangitomut, pingortitsilauкtoк кilangmik кilangmêtuniglo, nunamiglo nunamêtuniglo immarbingmiglo immarbingmêtuniglo, (Engele) oкarmarikpoк, mânamit nelliuneкarungnaertuksaungmat;

7 Uvlulle ipkua Engelit 7 ingata tiptulausijarvianut illingajut nelliutikpatta, tagva Gûdib nellonarninga nâmaksititaujomârpoк, sorlo tâpsoma kigligiutigilaungmagit kivgaminut Profêteкotiminullo.

8 Nippiblo кilangmit tussalauкtama ama oкautivânga oкarlunelo: Ailerit, tigusijartorlutillo aglârsungnik makpersimajunik Engelib immarbingmelo nunamelo nangertub agganginit.

9 Tagvale Engele aivigivara oкautivlugo: Aglârsungnik ukkuninga tunitjiviginga. Oкautivânga: Tigukit êlugillo pît, natjeritiniarpâtillo, кannernele igupsat orкsungititut mamarniarput.

10 Aglârsuillo makpertat tamakkoa Engelib agganginit pigapkit, êvakka, кannimnelo igupsat orкsungititut mamalauкput; êgapkille natjeritipânga.

11 Oкautivângalo: Ama nellautaijuksaugivotit inugæsaksoarnut, nellojunullo, ingmigôlingajuniglo oкauselingnut, attanernullo unuktunut.

KAPITEL XI.

Kigligiutsijûk maggûk. Tiptulausijartut 7 ingat.

TUNNITSIVIOVUNGALO suvlolingmik ajaupiatun-itomik, окautjauvlungalo: Nikovidlutit ôktoruk Gûdib Tempelinga, Altârelo, такamanelo tuksiartut.

2 Tempelible sillatânêtoк egidlugo ôktorniangilat, nellojunut tunnijaungmat, iglugasæksuillo ivjornaitut tullerajaromârpait таkkit 42 it nâvlugit.

3 Uvamniglo kigligiutsijûk maggûk tunnitsivigijomavakka, nellautainiarкovlugik uvlut 1260 it nâvlugit, pôksajanik attisimavlutik.

4 Taipkoa napârtôvuk maggûk orкsulîk, nennergutaujûglo maggûk ikkomajûk nunab Gûdingata sângane nangertûk.

5 Tâpkoningalo аkkunaijomajoкarpat, ikkoma tagva кanniginguit anniniarpoк, ômigijitik nungudlugit; tâpkoninga аkkunaijomajoкarpat, tâmna taimailiortauvlune toкkotæksauvoк.

6 Tâpkoa pitsartuneкarpuk кilak parngnanaerlugo sillaloконnago uvlune nellautaivigijamingne, pitsartuneкarpuglo immeк aungolertidlugo, nunalo pidlarlugo kappianartunut sunatuinarnut, pijomajarangamik.

7 Kigligiutsinitik nâmaksigunikik nergjutsûb netteкangitomit nuijub sorsugomârpak, sâlagivlugiglo toкkoniarlugiglo.

8 Timigiglo toкkungajûk sillatuinarmêniarpûk iglugasæksuit angijoкsuit apкosiningænne; tâpkoa Anerneк malliklugo issumaкarasuartunut taijauvut Sodômamik Egiptenemiglo, tagvane Nâlegavut kikkiaktortaulauкpoк senningajolingmut.

9 Innugasæksuillo, inuкattigêllo ingmigôlingajuniglo окausiggit, nellojullo illangita timigik toкkungajûk tækkojomârpakit uvlune pingasune, sittamangata кoppanga tikkidlugo, illijauкojomanagiglo timigik toкkungajûk illuvermut.

10 Nunamelo nunaкartut кuviasûtigijomârpakit serrilutiglo, tunnergutiniglo tujortigêgomârput kigligiutsijûk tâpkoa maggûk kappiasuktilaungmattikik nuname nunaкartut.

11 Uvlullo pingasut, sittamangata кoppanga tikkidlugo nângmatta, Anernerub ômanartub Gûdemit tuavidlune ittervigivak ittigangmingnullo nangilerpûk, erкsinermiglo angijomik illumertaulerput tâpkungninga tautuktut.

12 Nippersoarmiglo кilangmit tussarpûk, tâpkungnunga окartomik: Tamaunga majoraritik! Kongmuarpûk tagva nuvujakut кilangmut, ômigijingitalo tækkovakit.

13 Tagvainarlo nuna sajukpilâdlarpoк angijomik, iglugasæksuillo tellimaujortôlilugit tellimaujungit ochovut, toккotauvullo nunab sajukpilâdlarninganut inuit 7,000 it, amiakullo коaкsângadlarput nertordlerlutiglo кilaub Gûdinganik.

14 Kappianarnerub aipanga annigorpoк, ahâk, kappianarnerit pingajuksangat tuavi nelliutilârpoк.

*15 **Engelillo** 7 ingat tiptulausijarpoк. Nippersuit tagva tussartauvut кilangme oкartut: Sillaкsûb attaniovingit perкutautitaumavut Nâlegaptingnut Kristusinganullo, tâmnalo nâlegavikssôniarpoк issoкangitomit issoкangitomut.

16 Angajoкaunerôjullo 24 it, Gûdib sângane iksivajut iksivautaningne, pâmakterput Gûde tuksiarvigivlugo,

17 Oкarpullo: Kujagidlarpaptigit Nâlegaк, Gûde ajugaкangitovitôjotit, tamattomane itotit, ilauкtotillo, itsomârtotillo, pitsartujoкsônît attorangne nâlegautilutillo;

18 Nellojullo кanningajâdlarput, ningaumajârnîlle nelliutilerpoк, toккungajullo erкartortauniarvingat, кivgatillo, Profêteкottitillo, ivjornaitullo, atterniglo nâlektut, mikkijullo angijullo akkileromagangne; asserorlugillo nunamik asseruilauкtut.

19 Gûdiblo Tempelinga кilangme upкuêrtaulerpoк, Testamentingatalo iklervinga takkuksauvoк Tempelingane, кaumalaкarporlo, nippersoaкalarmelo, kallidlalarmelo, nuna sajukpiludlalarmelo, nettaкonadlalarmelo.

KAPITEL XII.

Arnamik Drachemut aupaluktamut unangmijaujomik.

KILANGMELO nellunaikutaкsoaк saккerpoк: Arnaк seккinermik annorârsimajoк, taккerlo ittigangita attænnêtoк, niaкominelo niaкôteкarlune uvloritjanik 12 nik.

2 Tâmnalo singaijoк nipliadlarpoк ernisukkame, angijomiglo âniavoк ernivlune.

3 Nellunaikutablo assia saккerpoк кilangme, ahâk Drache angijoк aupaluktaк, niaкoкarlune 7 nik, nakjuкalarmelo 10 nik, niaкominelo niaкôteкarlune 7 nik.

4 Pamiominullo uvloritjat pingasuililugit pingajuingit nusukpait, nunamullo egidlugit. Drachelo tâmna arnab ernisuktub sânganut pivoк, ernijarêtuarpat, кittornganga nerrijomavlugo.

5 Ernermiglo angutiarsungmik ernivoк, nellojunik tamainik mianersijuksamik ajaupiamut кikkiangmut. Kittorngangalo aularutjauvoк Gûdib iksivautangatalo sânganut.

6 Arnarlo кemâvoк inuкajuitomut, tagvane Gûdib iniksarsisimavâ, tagvane nerrititauкovlugo uvlut 1260 it nâvlugit.

7 Angijomiglo sorsuktokalerpok kilangme: Michaelib Engelingitalo Drache sorsugvigingmatsuk, Drachiblo Engelingitalo sorsugvigivait,

8 Sâlakarlugatik, inniksanginiglônêt nagvârtokarungnaerpok kilangme.

9 Drachelo angijok annititauvok, kuglugiatokak attekartok: Passiklertemik Sâtanasemiglo, sillaksoarmiunik tamainik asseroijok, egitauvlunelo nunamut, Engelingillo egitaugivut.

10 Nippersoarmiglo tussarpunga imâk okartomik kilangme: Mânna piuliklernek, pitsartunerlo, nâlegaunerlo, ajugakanginerlo Gûdipta Kristusingatalo pigivait, kattangutiptingnik passiklertok kattaktitaungmat, tâpkoninga passiklertok Gûdib sângane uvlôtillugolo unnuamelo.

11 Sâlagidlarpâlle Saugârsûb aunganut, kigligiutsinerijamiglo okausinginut, inôtsitiglo ivlerilaunginamigit tokko tikkidlugo aglât.

12 Taimaimat kuviasugitse kilait, illipselo tâpkonane innekartose. Kappiasungniarpulle nunamêtut immarbiksoarmêtullo; Sâtanase akkarmat illipsingnut, angijomik ningausilik, kaujimagame sivikitomik piviksakarnerminik.

*13 **Drachelo** nunamut kattaktitaunerminik takkogame, arnak angutiarsungmik ernilauktok unangmivâ.

14 Arnarlo issarungnik maggungnik nektoraliub angijub issarôktitut-itungnik tunnitsiviovok, tingilerkovlugo inukajuitomut inniksaminut, tagvane nerrititaukovlugo nelliutome attautseme, nelliutungnelo maggungne, nelliutublo koppangane, kuglugiab kênanganit.

15 Kuglugiab kannerminit immeksoak kôksoatut annipâ arnab tunnuagut ippititsomavlugo.

16 Nunable arnak ikkajorpâ, kannine aitarlugo kôksoak êvâ, Drachib annitanga kannerminit.

17 Drachib tagva arnak ningaumajârvigivâ aivlunelo tâpsoma kinguvângita amiakungit sorsugiartoromavlugit, Gûdib perkojanginik nâlektut kigligiutsijullo Jêsuse Kristusemik.

KAPITEL XIII.

Nergjutsoak 7nik niakokartok immarbingmit kakkijok. Nergjutsoarlo maggungnik nakjulik nunab illuanit pijok.

IMMARBIUBLO sinnâne siorkane nangerpunga. Nergjutsoarmiglo immarbingmit kakkijomik tækkovunga, niakolingmik 7nik, nakjukarlunelo 10nik; nakjunginelo niakôtekalaukpok 10nik, niakunginelo atternik mittautilingnik (aglaksimajokarpok).

2 Nergjullo takkojara Pardeletun-ipoк, ittigaкalarmelo nennoкtut, кanningalo Loevib кanningatut. Drachiblo pitsartunerminik tunnitsivigivâ, iksivautaкsoarminiglo attanionerminiglo.

3 Niaкungitalo illangat sorlo toккonartomut ikkilersimajoк, takkovara, ikkingalo toккonartôgalloaк mammilauкpoк, nunaкsoarmiullo illûnatik tattamminiarutigivât nergjutsoaк.

4 Tuksiarvigivâllo Drache nergjumik pitsartutitsijoк, tuksiarvigigivâllo nergjut oкarlutik: Nergjut tâmna kia adsigivaûk? kialo sorsugvigijungnarкaûk?

5 Kannermiglo tunnitsiviovoк oкausersoaкarlune mittautiksaniglo, pitsartuneкartitauvlunelo soraingitomik taккit 42 it nâvlugit.

6 Kanninelo angmarpâ mittautiksarlune Gûdemut, attinganiglo, tupersoanganiglo, кilangmiuniglo mittauteкarlune.

7 Perкojaugivorlo ivsornaitut sorsugvigilugit sâlagilugillo; pitsartuneкarvigivlugillo kinguvârêt illûnaita, ingmigôlingajuniglo oкausiggit nellojullo.

8 Tuksiarvigivâllo nunaкsoarmjut illûnatik atteкartut aglaksimangitunik sillaкsub pigiarninganit Saugârsûb toккotaujub aglangine ômanartune.

9 Siuteкartoкarpat tussarle!

10 Parngnanaersimavingmut pititsijoк parngnanaersimavingmut pijæksaugivoк; saviksoarmut toккotsijoк saviksoarmut toккotæksaugivoк. Tagvane ivjornaitut кennuersâriaкarput okperneкarlutiglo.

*11 **Nergjutiblo** assianik nunab illuanit nuijomik takkogivunga, maggungnik nakjuкartomik saugârsutut, oкauseкartomik Drachetut.

12 Pitsartuneкarlunelo tamainik piniarpoк nerjutetut sivorliojotut tâpsoma tækkoane, nunalo tâpsomanelo nunaкartut pitipait tuksiarveкarкovlugit nergjumik sivorlermik, mammilauкtomik ikkiminit toккonartomit.

13 Tattamnartoкsoarniglo pivoк, ikkoma aglât кilangmit kattaktidlugo nunamut, inuit tækkoænne.

14 Nunamiullo tammartidlugit tattamnartut piniarungnartitaujutigijane nergjutsûb tækkoane pivlugit; oкautivlugillo nuname nunaкartut, adsiliorкovlugit nergjumik, saviksoarmut ikkilertaulauкtomik, ômatitaulauкtomiglo.

15 Pitsartuneкartitauvorlo nergjutsûb adsingoanga aneneкartidlugo, nergjutsûb adsingoanga oкarungnarкovlugo, piniarкovlugolo, nergjutsûb adsingoanganik tuksiarveкaromangitut toккotauкovlugit.

16 Tamaitalo imailingatipait, mikkijut angijullo, akluitut aklujullo, кivgaungitut кivgaujullo nellunaikuserdlugit tallerpingitigut кaungitigullônêt.

17 Pissiniartokarkonnago niuverniartokarkonnagolônêt taimak nellunaikusersimangitomik nergjutsûb attinganiglônêt, attingata nummeringaniglônêt.

18 Tagvane illisimanekarpok! Sillatunekartub kittiliuk nergjutsûb nummeringa; inûb nummeringatun-ingmat, nummeringalo 666 ovok.

KAPITEL XIV.

Saugârsuk illagêktokotingillo 144,000 it. Engelit pingasut. Nûlegak kibluitelijartok.

AMA tækkogivunga Saugârsungmik Zionib kakkangane nangertomik tâpsomalo 144,000 it illagivait, tâpkoalo kaungine aglaksimajokarpok tâpsoma atâtangata attinganik.

2 Nippemiglo kilangmit tussarpunga, sorlo kôksûb nippinganik, sorlolo kallidlartub nippinganik, nippelo tussartara Harfesijartut Harfimingnik attortut nippingititut-iput.

3 Imgerusertâmiglo imgerput iksivautaksûb sângane, ômajullo sittamat angajokaunerôjullo sângænne; assingitalo imgerusertâk tamanna illinniarlugo ajorpât, tâpkoa 144,000 it kissimik illipât, nunamit pissiangojut.

4 Tâpkoa tagga, arnanut ipektotisimangitut; uigasôgamik, Saugârsuglo namut pijarangat mallikpât. Tâpkoa pissiangovut inungnit, sivorlerpângovlutik Gûdemut Saugârsungmullo.

5 Nellangainermiglo kanningine nagvârtokalaungilak, pidlaræksaujuinamik Gûdib iksivautaksoangata sângane.

*6 **Engelemiglo** tækkogivunga kilaub kerkagut tingijomik, okautsinik tussarnertunik soraingitunik pilingmik, okautigijæksanik nuname nunakartunut, nellojunullo, ingmigôlingajuniglo okauselingnut, inungnullo tamainut;

7 Nippersoarmullo okarpok: Gûde kuksasungniarvigisiuk nertorsiuglo akkiniarviksanga nelliutingmat; tuksiarvigisiuglo kilangmiglo nunamiglo immarbingmiglo, imiublo puilavinginik pingortitsijok.

8 Engeliblo assia mallikpok okarlune: Ochomavut ochomavut iglugasæksuit angijut Babilône, nellojut tamaita immertinamigit assiniarnermik Wainingnik.

9 Engeliglo pingajungata tâpkoa mallikpak nippersoarmullo okarlune; Neliata nergjut tâmna adsingoangalo tuksiarvigigunigik, nellunaikutanganiglo kaungmigut aggangmigullônêt tigusigune,

10 Tâmna immeromârpoк Gûdib ningausingata Waininganik illaкangitomik ningausingata ermgusiarsunganut кovijaujomik; âniatitauniarlunelo ikkomamut orкsorutelingmut, Engelit ivsornaitut Saugârsûblo tækkoænne.

11 Aniangatalo iserlunga кongmuaromârpoк issoкangitomit issoкangitomut; innilangajungnangilallo uvlôtillugo unnuamelo, nergjutemik tâpsomalo adsingoanganik tuksiarveкalauкtut, attingatalo nellunaikutanganik illaliulauкtut.

12 Tagvane ivsornaitut кennuêningat; tagvane Gûdib perкojanginik okpernermiglo Jêsusemut torкuijut.

13 Kilangmillo nippemik tussarpunga oкautjimnik: Aglagit: Piloridlarput toккungajut, Nâlekame toккojut, mânnamit. Illa Anernek oкarpoк, merngoerserniarmatta sulijamingnit, piniarningitalo mallikpait.

*14 **Tækkogivungalo,** ahâglo nuvuja кaккortaк, nuvujamelo iksivajoк inûb erninganik adseкartoк, niaкomine niaкôteкartoк Goldemik, kibluitemiglo ipiktomik tigumiartoк.

15 Engeliblo assia Tempelemit annijoк nippersoarmut nipliadlarpoк tâpsomunga nuvujab кânganêtomut: Annaunilerit kibluitingnut, кattersoilutillo, кattersoiviksaк nelliutingmat, nuname кattersoræksat pannermatta.

16 Nuvujablo кângane iksivajub nuna annaulerpâ kibluitiminut, nunalo кattersoiviolerpoк.

17 Engeletauк assia annigivoк Tempelemit кilangmêtomit, tâmnatauк кibluitelijarivoк ipiktoкsoarmik.

18 Engelelo assia annigivoк Altâremit, tâmna nâlegaujoк ikkomamut nipliadlarlune ipiktoкsoarmik кibluitilingmut oкarpoк: Annaunilerit кibluitingnut ipiktoкsoarmut, paungat (кelleкsaujat) wainiggit nuname pêjarlugit, innersimangmatta.

19 Engelib tagva nuna annaulerpâ кibluitiminut pêjarlugit nunab akkerungit wainiggit egidlugillo Gûdib iptêjaiveкottinganut ningausilingmut.

20 Iptêjaiviglo tâmna attortauvoк iglugasæksuit sillatænne; auksoaк tagva кôkpoк iptêjaivingmit horsit noкilautingit tikкidlugit, Staditit 1,600 ititut (Englisit Mailingititut 200 ititut) кanningitigijomik.

KAPITEL XV.

Kappianartut kingorlît 7 it. Immarbiub igalâksajaujârtub sinnâne imgertut.

NELLUNAIKUTABLO assianik tækkovunga кilangme angijoкsôjomik tattamnadlartomiglo: Engelit 7 it кappianartunik

kingorlerpânik 7 nik peĸartut; tamakkonunga Gûdib ningausinga nâmaksititaumangmat.

2 Tækkovungalo sorlo immarbingmik igalâksajaujârtomik ikkomamik akkulersimajomik, tâpkoalo sâlaĸalauĸtut nergjumik adsingoanganiglo, nellunaikutanganiglo, attingatalo nummeringanik nangerput immarbiub igalâksajaujârtub sinâne, Gûdib Harfinginik tigumiarlutik.

3 Imgerpullo Môsesib, Gûdib kivgangata imgerusinganik, Saugârsûblo imgerusinganik, oĸarlutiglo: Angijoĸsôvut tattamnalarmiglo piniarnitit, Nâlegaĸ, Gûde ajugaĸangitovitôjotit; idluartôvlutiglo miksekârtôvut apĸosinitit, igvit attaniojotit ivjornaitunut.

4 Kia kuksasugviginajangilâtît, Nâlegaĸ, attît nertorlugo? kissivît hailigeojotôgavit. Nellojut illûnatik tuksiariartorviginiarmattit, akkiniarnitit nellonaersimangmatta.

*5 **Tamakkoa** kingorngatigut tækkogivunga, ahâglo Tempele, tupeĸ kigligiutsinertalik, ĸilangme mattuêrtauvoĸ.

6 Engelillo 7 it kappianartunik 7 nik peĸartut Tempelemit annivut, attisimavlutik annorânik sâtunik ivsornaitunik ĸeblertanik, sagvingmikullo ĸetterusersimajut ĸetterutinik Goldinik.

7 Omajullo ipkoa sittamat illangata Engelit 7 it tunitjivigivait illuleĸutinik Goldinik 7 nik, tættætunik Gûdib issoĸangitomit issoĸangitomut ômatsainartub ningausinganik.

8 Tempelelo iserlungmik tættælerpoĸ Gûdib ânanauninganut pitsartuninganullo. Tempelemullo ittertoĸarungnangilaĸ, kappianarnerit 7 it Engelit 7 it najortangit nâmaksititauĸârtinnagit.

KAPITEL XVI.

Illuleĸutit 7 it Gûdib ningausinganik tættætut.

TEMPELEMILLO nippersoarmik tussarpunga oĸartomik Engelinut 7 inut: Illuleĸutit Gûdib ningausinganik immaggit kovijartorsigik nunamut.

2 Sivorliublo kovijartorpâ illuleĸutime immanga nunamut. Kappianartoĸsoarmik asserornartomik tagva ajuadlarput inuit nergjutsûb nellunaikutanganik, peĸartut, adsingoanganiglo tuksiarveĸartut.

*3 **Engeliblo aipangata** illuleĸutime immanga kovivâ immarbingmut, tâmna aungolerpoĸ toĸĸungajub aungatut; ômajomiglo anerneĸartut illûnatik toĸĸovut immâne.

*4 **Engeliblo pingajungata** illuleĸutime immanga kovivâ kôngnut puilavingnullo; aungolerput tagva.

5 Immiublo Engelinga tussartara okartok: Nâlegak, idluartoksôvotit tamattomane itotit, ilauktotillo, hailigiojotit taimak erkartuigavit;

6 Ivjornaitut nellautaijokottitillo aungit tâpkoa kovilaungmagit, aungmik immertilaurivattit, taimaititaujariakarmatta.

7 Engelemiglo assianik Altârenit tussarpunga okartomik: Ahamarik Nâlegak, Gûde ajugakangitovitôjotit, erkartuinitit miksekârtôvlutiglo idluartôvut.

*8 **Engelillo sittamangata** illulekutime immanga kovivâ sekkinermut, tâmnalo pititaulerpok inuit ôlugit ikkomamut.

9 Inuillo ônadlarput kiaksoarmut, Gûdiblo kappianartunik tamakkoninga aulatsijub attinga mittautigivât, kakkialingilallo tâpsominga nâleklutik.

*10 **Engelillo tellimangata** illulekutime immanga kovivâ nergjutsûb iksivautanganut. Attaniovingalo tâktoksôlerpok, okatiglo kêvait âniadlarnermut.

11 Gûdelo kilangmêtok mittautigivât âniadlarnitik ajuadlarnitiglo pivlugit. Kakkialinginivut piniarnermingnit.

*12 **Engelillo 6 ingata** illulekutime immanga kovivâ kôksoarmut Eufratemut; immersoanga tagva ipterilerpok, apkotiksaulerkovlugo attanernut sekkiniub nuilervianit pijunut.

13 Takkovungalo Drachib kanninganit, nergjutsûblo kanninganit, nellautaijublo nellangaitub kanninganit anernernik makkojungnartunik pingasunik annijunik, narrajetun-itunik.

14 Anerniovullo Sâtanasinut, tâpkoa tattamnartullivut, annivlutiglo attanernut nunamêtunut nunaksoarmêtunullo illûnainut, kattersorlugit sorsungniarkovlugit, Gûdib ajugakangitovitôjub uvloksoangane ipsomane.

15 Ahâk, tikkiniarpunga tigliktotut. Piloridlarpok erkomaniartok annorânelo âkiksimatidlugit, annoraerlune arvertaromanane, kangusûtigijæksanga takkojaukonnago.

16 Kattitipaillo nunab illanganut Ebrêerit taijangænnut Harmageddonemik.

*17 **Engelillo 7 ingata** illulekutime immanga kovivâ sillamut. Nippersoak tagva kilangmit pivok iksivautaksoarmit okartok: Pimajarêrpok.

18 Nippersoakarporlo, kallidlarlunelo, kaumalaklunelo, angijomiglo nuna sajukpilâdlarpok nellekangitomik; nunab inukalerninganit taimak angitigijomik nuna sajukpilâdlalauksimangilak.

19 Iglugasæksuillo angijut pingasuililerput, nellojullo iglogasæksoangit ochovut. Babilônelo angijoksoak Gûdemut issumagijauvok immertitsomavlugo illungertornadlartub ningautsime ermgusiarsungata Waininganik.

20 Kikkertallo illûnatik kemmâvut, kakkaniglo nagvârtokangilak.

21 Nettaкonaкsuille oкumailutâlûktut maggûktut oкumaitigijut кilangmit кattakput inuit aккunardlugit; inuillo Gûde mittautigivât кappianartoкsoaк nettaкonartoкsoaк pivlugo, кappianarninga angijovaksôngmat.

KAPITEL XVII.

Babilône anguniartoкsoaк nergjutsûb 7 nik niaкoкartub кângane iksivajoк, asserortaujorlo.

ENGELILLO 7 it illuleкuteкartut 7 nik illangata oкariartorvigivânga oкautivângalo: кait, anguniartoкsûb immaкsuit unnuktut кângine iksivajub erкartortauninganik tækkotitsomagapkit;

2 Tâmna attanît nuname arnarniararijangat, nunablo inungit tallaput anguniarningata waininganut.

3 Anernikullo pitipânga inuкajuitomut. Arnamiglo tækkovunga nergjutsûb aupaloriktub кângane iksivajomik, illûnane atteliksôjub mittautiksanik, niaкoкartub 7 nik, nakjuкartublo 10 nik.

4 Arnarlo annorârsimajoк Scharlachemik, Purpuremiglo aupaloriktomik; кallersimajorlo Goldemik, ujarкaniglo pivianartoкsoarnik, sappanganiglo, ermgusiarsungmiglo Goldemik tigumiartoк, immalingmik maккojungnartoкsoarnik mamaitoкsoarniglo anguniarutinginik;

5 Kaunganelo atteк aglaksimavoк: Nellonartoк, Babilônersoaк, ajortullinerit maккojungnarnerillo illûnatik anânangat nuname.

6 Arnarlo tâmna tækkovara tallatoк ivsornaitut aunginut, Jêsusemiglo kigligiutsijut aunginut. Takkogapkolo, angijomik tattaminiarpunga.

7 Engeliblo oкautivânga: Suna pivlugo tattaminiarкêt? Oкautijomavagit arnab tâpsoma, nergjutsûblo (arnab) кângaпêvingata, niaкoggub 7 nik, nakjuggublo 10 nik nellonarningingnik.

8 Nergjut tækkojat ilauкtoк itsungnaerpoк, ama annijomârpoк netteкangitoкsoarmit, aijomârlunelo asserortauvingmut; nunablo inungit, atteкartut aglaksimangitunik aglangne ômanartune sillaкsûb pigiarninganit, tattaminiaromârput, nergjut ilauкtoк itsungnaertorlo tækkogunitsuk sulle ingmat.

9 Tamædja tukkinga; sillatuneкariaкarporle nagvârlugo: Niaкut 7 it каккangovut 7 it, arnab iksivavingit, tâpkoalo attaniovut 7 it.

10 Tellimat ochosimavut, attausek tamattomanêpok, aipâ sulle tikkingilak, tikkikunelo annikitomik pijuksaujomârpok.
11 Nergjullo ilauktok itsungnaertorlo, tamna 8ingat, 7it illangat, aivorlo asserortauvingmut.
12 Nakjullo tellimaujortut takkojatit attaniovut 10it, sulle attaniovingmik pilaungitut, attanertitulle attaniovekartitaujomârput nergjut illagællugo, nelliutub illangane.
13 Tâpkoa attautsemik issumakarkattigêkput, sôngonitiglo pitsartunitiglo pititsomârpait nergjumut.
14 Tâpkoa sorsugomârput Saugârsungmut, Saugârsûble sâlagijomârpait; nâlekanut illûnainut Nâlegaugame, attanernullo illûnainut attaniogame, kairkojaumajullo annerimajullo okpertullo tâmna illagivlugo.
15 (Engeliblo okarvigivânga: Immeksuit tækkojatit, anguniartub iksivavigijangit, tagga inugasæksuit, kattimajoksuillo, nellojullo, ingmigôlingajuniglo okausiggit.
16 Nakjuillo tellimaujortut tækkojatit nergjumêtut ômigijomârpât anguniartok, pêjarlugolo annoraertidlugo, uviningalo nerrivlugo, ikkomamullo nungutsomârpât.
17 Gûdib ômatingit aulatingmagit, issumanga nâleklugo, attautsemiglo piniarlutik issumakartidlugit, nergjumullo tunnijilutik attaniovingmingnik, Gûdib okausingit nâmaksititaukârtinnagit.
18 Arnarlo tækkojat, tagva iglugasæksuit angijut, attaniojut attanernut nunamêtunut.

KAPITEL XVIII.

Babilônib nungutauninganik.

KINGORNGAGULLO Engelemik assianik takkovunga pitsartuniliksoarmik, nunalo kaumaksartauvok tâpsoma kaumaninganut.
2 Aksororlunelo nipliavok nippersoarmut okarlune: Ochomavok, ochomavok Babilône angijoksoak, inniksauvlunelo Sâtanasinut, itterviksauvlunelo anernernut makkojungnartunut tamainut, itterviksauvlunelo tingmitjanut ivsornartunut erksinartunullo tamainut.
3 Assiniarninganut ningautsib waininganik nellojut illûnatik immermatta, attanîllo nunamêtut tâpsominga arnarnialaukput, niuverniartullo nunamêtut akluititaumavut ikligudlarninganut.
4 Nippemiglo assianik tussarpunga kilangmit, okartomik: Tâpsomangat annititse inukottikka, illangiuterkonnase, kappiasuktitauninginik.

5 Ajortullinîngit tôrmatta кilangmut, Gûdiblo issumagivait idluitullinîngit.

6 Akkiniarsiuk, sorlo akkinialaungmasse, magguertorluse pinniarninginik; ermgusiarsuk immertitsijutigijanga illipsingnik magguertorlugo ullipkitârtissiuk akkiniarlugo.

7 Ingminik nertornartiningata ikligudlarningatalo angininga-tut, taimak angitigijomik immertiniarsiuk kappianartomik kik-sanartomiglo. Ômamigut oкarmat: Iksivalorikpunga, attaniub nulliarivânga, uigarnioniangilanga, takkoniarnangalo kiksanar-tomik.

8 Tamanna pivlugo kappiagijangita uvluksame attautseme tikkidlaromârpât, toккublo, kappianartublo, kângnartublo; ôtaudlarlunelo ikkomamut nungutaujomârpoк. Pitsartudlarmat Nâlegaк Gûde tâpsominga erкartuiniartoк.

*9 **Attanillo** nuname tâpsominga arnarnialauкtut ikligudlar-vigilugo, кeaniarpât kappiaktoadlarutigivlugolo, ikkomangata iserlunga takkogamitsuk.

10 Nangeromârpullo кanningitangane kappiasuktitauninga erкsigivlugo, oкarlutiglo: Kappianarmêк, kappianarmêк iglugasæksuit angijut Babilône, iglugasæksuit sôngojut! Stundeme attautseme erкartortaunît nelliutivoк.

11 Niuverniartullo nuname кeavlugolo uggoridlaromârpât, niorvgotiksanginik pissijomajoкarungnaermat:

12 Niorvgotiksanginik Goldemik Silberemiglo, ujarкaniglo pivianartunik, sappanganiglo, Saidemiglo, Purpuremiglo, Scharlachemiglo, sunatuinarniglo кejungnik Fînenik, sunatuinarniglo illuleкutinik togânik, sunatuinarniglo illuleкutinik кejungnik pivianartunik, кaккorlerniglo, kikkiangniglo, Marmoriniglo;

13 Zinametemiglo, Timianemiglo, tippitsiariktoкsoarmiglo, Wairauchemiglo, Wainemiglo, orкsumiglo, sennaukamiglo, Wai-zeniniglo, nergjutiniglo, saukaniglo, horsiniglo, кamutingniglo, inuillo timinginik, inuillo tarninginik.

14 Paungaкsuillo tarnivit ikligijangit illingnit кemmâ-simavut; illûnatiglo mamalauкtut ânanaudlalauкtullo кemmâsi-mavâtit, nennisijungnaerniarlutillo tamakkoninga.

15 Tamakkoningalo niuvernialauкtut akluitigivlugit, кan-ningitome nangeromârput, kappiasuktitauninga erкsigivlugo, кeavlutiglo uggoridlaromârpât,

16 Oкarlutiglo: Kappianarmêк, kappianarmêк, iglugasæksuit angijut, annorârsimalauкtut Saidinik, Purpureniglo, Scharlachi-niglo, кallersimajullo Goldinik, ujarкaniglo pivianartunik, sap-panganiglo,

17 Stundeme attautseme akluinerit tamakkoa asserorsimang-

matta. Umiaksuillo angajokângit illûnatik, inugiartoksuillo umiaksoarnêtut, kippalullo illûnatik niuverniartut immarbiksoakut, kanningitome nangerput;

18 Nipliadlarlutiglo, ikkomangata isserlunga tækkogamitsuk, okarpullo: Iglugasæksuit angijut ukkua nane adsekarkât?

19 Sannîllo karngautigivait niakomingnut, keavlutiglo ogguadlarnerniglo nipliadlarput, okarlutiglo: Kappianarmêk, kappianermêk iglugasæksuit angijut tâpkonane illûnatik immarbingme umiaksoakartut akluitigilaukpait niorvgotiksangit! Stundeme attautseme asserorsimangmatta.

20 Kilak kuviasugit tâpkoninga, illipsetauk Apostelit, Profêtillo ivjornaitose, illipse akkiniarutigivluse Gûdib erkartulaungmagit.

*21 **Engelelo** sôngojoksoak ujaraksoarmik serkallitsiviub ujaraktangatut kiviksilarmelo immarbingmut egitsivok okarlunelo: Taimak tagvainak erinnesârdlugit Babilône iglugasæksuit angijut egitauniarput nagvârtaujungnaerniarlutik.

22 Imgertullo, harfesijartullo, nipjausijartullo, tiptulausijartullo, nippingit tussartaujungnaerniarput illipsingne; sennajôngojut sennajanginik illipsingne nagvârtokarungnaerniarpok, kaivivîllo nippinginik tussartokarungnaerniarivok illipsingne.

23 Nennerutiblo kaumaninganut kaumaksaijokarungnaerniarivok illipsingne, uiksablo nulliaksablo nippingit tussartaujung naerniarivut illipsingne. Niuvertut illipsingne angajokâksoangolaungmatta nuname, angakonipsingnut nellojut tamaita tammartitaulaungmatta.

24 Tâpkonanelo nagvârtauvuttauk nellautaijut ivsornaitullo aungit, illûnatiglo nuname tokkotaujut aungit.

KAPITEL XIX.

Saugârsûb nertortauninganik kattititauniarvia okpertokottinginut pivlugo. Nergjutsûb nellautaijublo nellangaitub sûlagijauningangnik.

TAMAKKOA kingorngatigut inugiartoksuit nippersoanginik kilangme tussarpunga, okartunik: Hallêluja! piuliklernek, nakorijaunerlo, nâlengnarnerlo, pitsartunerlo pigiligit Nâlekab Gûdipta.

2 Erkartuiningit miksekârtôvlutiglo idluartôngmatta, anguniartoksoak erkartulaungmago, anguniarnerminut nunamik asseroilauktok, kivgamelo aungit akkiniarutigællugit, tâmna pidlalaungmago.

3 Aipanganiglo скarivut: Hallêluja! iserlungallo кongmuatsainarpoк soraerane.

4 Angajoкaunerôjullo 24it, ômajullo sittamat ipkoa pâmakterput Gûde tuksiarvigivlugo, iksivautaкsoarme iksivajoк, oкarlutiglo: Amen, Hallêluja!

5 Iksivautaкsoarmillo nippe pivoк: Gûdivut nertorsiuk, tâpsomunga kivgaujose nâlektullo tamapse, mikkijullo angijullo!

6 Innugiartoкsuillo nippingit tussarpakka, kôksûb nippingatut, kallûblo angijoкsûb nippingatut oкartut: Hallêluja! Gûdib ajugaкangitovitôjub nâlegauvik pigingmago.

7 Kuviasulerta serrilutalo nâlengniarlugo; Saugârsûb kattititauvia okpertoкottiminut nelliutingmat, nulliaksangalo ingminik âкiksorsimavoк.

8 Tâmnalo nulliaksaк tunnitsiviovoк annorâкartitauvlune ipeкtongitomik Saidemik ânanamik. (Saidele tagva ivjornaitut idluartitauningat.)

9 Oкarvigivângalo: Aglagit: Piloridlarput кairкojaujut Saugârsûb Kommunioninganut kattititauviksangænne. Oкarvigivânga: Tammakkoa Gûdib oкausingit miksекârtôjut.

10 Ittiganinullo pâmakterpunga tuksiarvigijomavlugo. Oкautivângalo: Udsertorit, taimailiornæk! kivgauкattigivarma, кattangutivîllo, Jêsusemik kigligiutjuteкartut (kivgauкattigivânga). Gûde tuksiarvigiuk. (Jêsusemigle kigligiutsineк tagva nellautainerub anerninga.)

*11 **Kilaglo** angmartoк takkovara, ahâglo horse кaккortaк, tâpsomalo кângane iksivajoк nertornarnermik miksекârnermiglo atteкartoк, idluartomik eгкartuivlunelo sorsuklunelo.

12 Ijigiglo ikkomatut ikkoalajotut-ipuk, unnuktuniglo niaкôteкarpoк niaкomine, aglaksimajomiglo atteкarpoк кialônêt кaujimangitanganik, nangmineк kissime (кaujimavâ).

13 Attisimavorlo annorâmik aungmut serparsarsimajomik, attingalo taijauvoк Gûdib oкausinganik.

14 Sorsuktoкutsuillo кilangmêtut mallikpât horsit кaккortat кânginêdlutik, attisimajut Saidinik кaккortanik ipeкtojoкangitunik.

15 Kanninganillo annijoкarpoк saviksoarmik ipiktoкsoarmik, nellojut unnatartaujutiksangænnik; mianeriniarpailo ajaupiamut kikkiangmut, tullerniarpâlo iptêjaivik Gûdib ajugaкangitovitôjub illungertudlartub ningausingata waininganik pitalik.

16 Atteкarivorlo annorâmigullo sibviamigullo aglaksimajomik, imaitomik: Attaniojoк attanernut illûnainut, Nâlegaujorlo nâlekanut illûnainut.

17 Engelemiglo takkovunga seккinerme nangertomik; nippersoarmullo nipliadlarpoк tingmitjanut illûnainut кilaub attâgut tingijunut oкarlune: Kaititse kattimalerluse Gûdeviksôjub nerrimârvianut;

18 Attanît angajokaujullo uviningink nerrivluse, sôngojullo uviningink, horsillo kânginêtullo nerkinginik, kivgaungitullo kivgaujullo, mikkijullo angijullo illûnatik uviningink.

19 Nergjullo imna, attanîllo nuname, sorsuktokutsoangillo tækkogivakka kattersorsimajut sorsugomavlutik horsib kângane iksivajomut sorsuktokutsoanginullo.

20 Nergjut tagva tigujauvok, tâmnalo illagællugo nellautaijok nellangaitok, tâpsoma tækkoane tattamnartullidlalauktok, tamakkonunga tammartilaungmagit nergjutsûb nellunaikutanganik tigusimajut, adsingoanganiglo tuksiarvekalauktut; tâpkoa magguk ômavlutik egitauvuk kôrkumut orksorutelingmik ikkomaksoalingmut.

21 Assingillo nungudlugit tokkotauvut saviksoarmut, horseme iksivajub kanninganit annijomut; tingmitjallo illûnatik nerrivut taipkoa uviningink akkeartorlutik.

KAPITEL XX.

Sâtanasib kellaksortauninganik. Makkinermik sivorlermik. Kristusib attaniovinganik jârine 1000ine nuname. Gogemik Magogemiglo. Erkartuivingmik.

ENGELEMIGLO takkogivunga kilangmit akkartomik; tâmna pêrumik nettekangitomut pekarpok, kellaumgujaksoarniglo aggangminut tigumiarpok.

2 Drache tagva tiguvâ, kuglugiatokak, tagva passiklerte Sâtanaselo, jârinelo tausendine kellaksorsimatipâ.

3 Nettekangitomullo egipâ, parngnanaerpâlo nakkitjuserlugolo kângagut, nellojunik tammartitsijungnaerkovlugo Jârit tausendit nâkârtinnagit; tamakkoale kingorngatigut kellarutjârtaujariakarpok annikitoarsungînik.

4 Iksivautaniglo takkogivunga; tâpkununga ingilerput, erkartuinermiglo perkojauvut. Niakoêrtaulauktullo Jêsusemik kigligiutsinek Gûdiblo okausinga pitjutigællugik, nergjumiglo adsingoanganiglônêt tuksiarvekalaungitut, nellunaikutanganiglônêt tigusilaungitut kaungmikut aggangmikullo, tâpkoa tarningit tækkogivakka: tâpkoa ômarput attaniotivlutiglo Kristuse illagællugo Jârit tausendit nâvlugit.

5 Tokkungajulle taipkoa assingit ômartitaungilat, Jârit tausendit nâkârtinnagit. Tamadja makkinek sivorlek.

6 Piloridlarpok ivjornaitôvlunelo makkinermik sivorlermik illangiutijok; taimaitomut tokkub aipanga pitsartunekangimat, Gûdemullo Kristusemullo ajokertuijôjomârput, attaniotekattigilugolo Jârine tausendine.

*7 **Jârillo** tausendit nâkpatta, Sâtanase кellarudjârtaujomârpoк parngnanaersortaumavingminit.

8 Aijomârlunelo nellojut tammartitsartorlugit nunaкsûb terreкunginêtut sittamane, Goglo Magoglo kattitiniardlugit sorsugiartorкovlugit, siorкatitut immarbiub kiglinganêtutitut unuktigijut.

9 Nunablo naternaкsoanganut pivut, ivjornaitullo sorsuktoкutsoangita tangmârvingit iglugasaksuillo naglingnartut illumavait. Ikkoma tagva kattakpoк Gûdemit кilangmit nungutidlugit.

10 Sâtanaselo tâpkoninga tammartitsijoк egitauvoк кôrкumut orкsorutelingmik ikkomaкsoalingmut, nergjutsûb nellautaijublo nellangaitub inningangnut; âniatitauniarivullo uvlôtillugo unnuamelo issoкangitomit issoкangitomut.

*11 **Iksivautaкsoarmiglo** каккortamik tækkogivunga, tâpsomanelo iksivajomik; tâpsoma kênanganit nunalo кilaglo кemâvuk, tâpkungnungalo inniksamik nagvârtoкangilaк.

12 Toккungajullo tækkogivakka, mikkijullo angijullo, Gûdib sângane nangertut. Aglaillo makpertaulerput; aglaillo assingit makpertaulerivut, tagva ômanartut. Toккungajullo erкartortauvut, piniarningit aglangne aglaksimajut malliklugit.

13 Immarbiublo toккungajut illuminêtut кaipait, tâкtoкsûblo toккungajut illuminêtut кaitinivait, illûnatiglo erкartortauvut piniarningit malliklugit.

14 Toккolo tâкtoкsoarlo egitauvuk кôrкumut ikkomaкsoalingmut. Tamædsa toккub aipanga.

15 Neliat aglaksimanane aglangne ômanartune nagvârtaukpat, tâmna egitauvoк кôrкumut ikkomaкsoalingmut.

KAPITEL XXI.

Kilak nutâк, nunalo nutâк, Jerusalemiblo nutâb illinganinga, annerimajullo piloringningat oкautauvut.

KILANGMIGLO nutâmik, nunamiglo nutâmik takkogivunga. Kilak sivorleк nunalo sivorleк pêrmannik, immarbiglo itsungnaerivoк.

2 Uvangalo Johannese tækkovunga iglugasæksoarnik ivjornaitunik, Jerusalemik nutâmik, Gûdemit кilangmit aккartunik, âкiksorsimajunik, nulliaksatut pinnarnarsititaumajotut uiksaminut (illingavlune).

3 Tussalarmalo nippersoarmik iksivautaкsoarmit, oкartomik: Ahâk tagga Gûdib tupinga inungnêtoк! Tâpsomalo iglomioкat-

tiginiarpait inuĸottigilaitalo; Gûdiblo nangminek illaginiarpait, tâpkoalo Gûdiginiarpât.

4 Kugviornerillo tamaita Gûdib allarterniarpait ijinginit, tokkolo itsungnaerpok, kiksarnermiglônêt, niplianermiglônêt, ânianarnermiglônêt pijokarungnaerniarpok; sivorliojut itsungnaermatta.

5 Iksivautaksoarmelo iksivajok okarpok: Ahâk, tamaitaksuit nutângortipakka. Okarvigivângalo: Aglagit; okautsit tamakkoa miksekârtôvlutik okpernartoksôngmatta.

6 Okarvigigivânga: Pimmajarêrpok. Alfauvunga Omegauvlungalo, pigiarniovlungalo naggatauvunga. Immeruktok immiub ômanartub puilavinganit immertitsomavara akkekangitomik.

7 Sâlakartok kingormgujijomârpok tamainik, Gûdiginiarpângalo, uvangalo erneriniarpara.

8 Maggogusertulle, okpingitullo, makkojungnartullo, inuartullo, assiniartullo, angakôjullo, Gûdeungituniglo kivgartortut, sæglojullo illûnatik, tâpkoa pijaksaunerijomârtangit kôrkumêput orksorutelingmik ikkomaksoalingme; tamædsa tokkub aipanga.

*9 **Engelillo** 7 it illulekuttiggit 7 inik pitalingnik kappianartut kingorliksanginik illangata tikkipânga okarvigivlunga, okarlunelo: Kait takkotitsomagapkit arnamik ipsominga Saugârsûb nulliaksanganik.

10 Aularutivângalo annernikut kakkaksoarmut kingiktoksoarmut kemergotidlunga iglugasæksoarnik, Jerusalemik ivsornaitomik, kilangmit akkartunik;

11 (Jerusalem tamanna) Gûdib ânanaunersoanganik pilik, kaumaningatalo ujarak pivianarnerpâk adsigivâ, Jaspisetut kaumatigijok.

12 Avalokarporlo angijunik poktojunik, 12 iniglo ittertarviksoakarpok, ittertarviksuillo kângine 12 inik Engelekarlune, aglaksimajuniglo atternik, tagva Israêlib kittorngangita kinguvârêngninginik.

13 Ittertarviksuit ununga sangmijut pingasôvut, ittertarviksuillo avunga sangmijut pingasôvut, ittertarviksuillo aunga sangmijut pingasôvut, ittertarviksuillo paunga sangmijut pingasôvut.

14 Iglugasæksuillo avaloksoangit tungavekarput 12 nik, tamakkonanelo Saugârsûb Apostelingita 12 it attingit aglaksimavut.

15 Uvamnullo okartok suvlolingmik Goldemik ajaupiangojârtomik tigumiarpok, iglugasæksuit ittertarviksoangillo avaloksoangillo ôktorniardlugit.

16 Iglugasaksuillo sittamanik terrekokarput, takkiningillo sillingningillo adsigêkput. Iglugasæksuillo suvlolingmut ôktorpait Staditituit 12,000 ititut (Englisit Mailingitituit 1,500 ititut). Takkininga, sillingningalo poktuningalo adsigêkput.

17 Avalungittauк ôktorivait, tallertitut igluinartitut 144itituit, inûb ôktûtinga malliklugo, Engelib attortanga.
18 Iglugasaksuillo avalungita sennamaningit Jaspiseovut, iglugasaksuillo Goldênauvut, igalâksajatut кaumajotut.
19 Iglugasæksuillo avalungita tungavingit ânanausititauvut, sunatuinarnik ujarкanik piviananartoкsoarnik piggit: Tungavik sivorleк Jaspisemik, aipanga Safiremik, pingajuat Kalzedônemik, sittamangat Smaragdemik,
20 Tellimangat Sardônigemik, 6ingat Sardisemik, 7ingat Krisolitemik, 8ingat Berillemik, 9ingat Topâsemik, 10ingat Krisoprasemik, 11ingat Hiazintemik, 12ingat Ametistemik.
21 Ittertarviksuillo sappangauvut 12it, ittertarviksuillo attunit sappangaк attauseк, iglugasæksuillo apкosiningit Goldênauvut, igalâksajatut кaumajotut.
22 Tempelemiglo tâpkonane takkungilanga; Nâłegaк Gûde ajugaкangitovitôjoк Saugârsuglo Tempelegingmagik.
23 Iglugasaksuillo seккinermut taккermullônêt кaumaksartaujariaкangilat; Gûdib ânaнauningata кaumartimmagit, Saugârsuglo кaumautigivât.
24 Nellojullo piulijauniartut arvertarniarput tâmna кaumautigællugo; nunablo attaningita ânanaunitik tagvunga pitiniarpait.
25 Ittertarviksoangillo upkuartauniatsangilat uvlôtillugo, (tagvane unnuaкatsangimat,)
26 Nellojogasæksuillo pinnarnarningat nertornarningillo tagvunga pititauniarput.
27 Ipeкtojut neliat taкamunga piniatsangilaк, maккojungnartullijorlo sæglojorlônêt; Saugârsûble aglangine ômanartune aglaksimajut kissimik itterniarput.

KAPITEL XXII.

Immermiglo napârtuniglo ômanartunik. Kaiblaijutiksanik kuksasungnartunik.

UNERTUIVORLO uvamnut kôngmik issungitomik, ômanartomik immalingmik, allikkotut кaumatigijomik; tâmna annivoк Gûdib Saugârsûblo iksivautaкsoanganit.
2 (Iglugasaksuillo) apкosiningita кerкænne kôblo sennigingne tamangne napârtoкalauкpoк ômanartunik; tâpkoa 12 inik ingmigôlingajunik paungaкalauкput, taккinelo tamaine nutânik paungaкaкattarput, napârtullo millukattangit atsuilijutiksauvut nellojunut.

3 Ominartokarungnaerivok, Gûdiblo Saugârsûblo iksivautaksoagik tâpkonanêtsomârpuk, kivgangitalo kivgartoromârpât,
4 Kênangalo tækkojomârlugo; attingalo kaunginêtsomârpok.
5 Tagvane unnuakarniangilak, kaumajutiksamiglo sekkiniublônêt kaumaninganik pijariakarnianginivut, Gûdib Nâlekab kaumaksarniarmagit, attaniotijomârpullo issokangitomit issokangitomut.

*6 **Okautivângalo**: Okautsit tamakkoa miksekârtôvlutiglo sæglojuitôvut. Gûdiblo, nellautaijut ivsornaitut Nâlegangata, Engeline tillilaukpâ, kivgaminut tækkotitserkovlugo kilamik nelliutsomârtuksanik.
7 Ahâk, mânnakassakut kainiarpunga. Piloridlarpok torkoijok okautsinik nellautaimajunik aglangne tamakkonane.
8 Uvanga tagga Johannese, tussarlugillo tækkolaukpakka tamakkoa. Tussarlugillo tækkogapkit, pâmakterpunga Engelib tamakkoninga uvamnut takkotitsijub ittiganginut tuksiarvigivlugo.
9 Okarvigivângalo: Udsertorit, taimailiornak! kivgaukattigigamga, kattangutivîllo nellautaijut, tâpkoalo okautsinik aglangnêtunik tamakkonane torkuijut (kivgaukattigivânga). Gûde tuksiarvigiuk.
10 Okarvigigivângalo: Nakkitjuserniangilattit (kaujijautailitiniangilattit) okautsit nellautaimajut aglangne tamakkonanêtut, nelliutiningat kanningmat.
11 Idluitomik piniartok idluitomik pitsainarle; ipektujorlo ipektutsainarle; idluartorle idluatsainarle, ivjornaitorlo ivjornaitsainarle!
12 Ahâk mânnakasakut kainiarpunga, akkiliutiksaralo neksarlugo, akkileriartordlugit piniarningit malliklugit.
13 Alfauvunga Omegauvlungalo, pigiarneovlungalo naggatauvunga, sivorliovlungalo kingorliovunga.
14 Piloridlarput perkojanginik nâlektut, pitsartunekarkovlugit napârtomut ômanartomut, ittertarvikullo itterkovlugit iglogasæksoarnut.
15 Sillatânêpulle kingmît, tôrngijut, ajortullijullo, inuartullo, Gûdingoaniglo kivgartortut, illûnatiglo sæglunermik ivlersijut, sæglovlutiglo pijut.
16 Uvanga Jêsuseojunga Engeliga tillilaukpara tamakkoninga kigligiutsivigiluse perkovlugo illagêktunut (illingajuksanik). Dâvidib amârivlungalo kinguvârivânga, uvloriangojunga kausiut kaumaridlartok.
17 Anernerlo nulliaksarlo okarpuk: Kait! Tamattomingalo tussartok okarle: Kait! Immeruktorlo kaile, pijomajorlo immermik ômanartomik pile akkekangitomik.
18 Kigligiutivakkale illûnaita okautsinik nellautaimajunik tussartut aglangnê tamakkonanêtunik: Tamakkoninga illakar-

titsijoкarpat, Gûde tagva tâpsominga illaкartitsiniarpoк kappianartunik aglangne tamakkonane aglaksimajunik.

19 Illangaijoкarpat oкautsinik nellautaimajunik aglangne tamakkonanetunik, Gûdib tagva illangaivigijomârpâ piksanganik aglangnit ômanartunit, iglugasaksoarnillo ivsornaitunit, aglaksimajunillo aglangne tamakkonane.

20 Kigligiutsijoк tamakkoninga oкarpoк: Ahamarik, mânnakasakut кainiarpunga. Amen illa, кailaurittôк Nâlegaк Jêsuse!

21 Nâlegapta Jêsusib Kristusib saimaningata illagilise illûnase! Amen.

Testamentib nutâb naggatâ.

TAMMARNERIT AKIKSUTINGIT.

Mat.	4, 21	attuarsilerit:	killai (kitdlai) jaivlutik.
„	12, 20	„ :	ajugakangitilerkârnago.
„	12, 45	„ :	anernernik.
„	12, 50	„ :	pijomajanganik.
„	13, 13	„ :	, tukkisinatiglo.
„	13, 48	„ :	ajungitut.
„	15, 28	„ issuane:	Panningalo stundeme tâpsomane pijungnaerpok.
„	16, 21	„ :	pingajuangne.
„	19, 24	„ :	nergjutsoak.
„	22, 1	„ :	adsiujutigut.
„	22, 10	„ :	nimniovielerpok.
„	24, 8	„ :	tamædja.
„	26, 13	„ :	okaupapse.
„	27, 61	„ :	iksivavuk.
Mark.	1, 6	„ :	nergjutsûb.
„	1, 19	„ :	killai (kitdlai) jaijuk.
„	2, 4	„ :	killakpât.
„	2, 5	„ :	okperningat.
„	5, 22	„ :	pâmakterpok.
„	8, 20	„ :	kakkôjallo.
„	8, 28	„ :	Johanneseonasugivâtit.
„	11, 28	„ :	taimaillorlutit.
„	12, 7	„ :	kingormgujijuksak.
„	12, 36	„ :	ajunginekut.
„	13, 34	„ :	udjertortinga.
„	13, 4	„ :	kakugo.
Luk.	1, 78	„ :	nâpkiningningagut.
„	2, 6	„ :	erniviksanga.
„	3, 5	„ :	apkosiningillo.
„	6, 20	„ :	ijîngminut.
„	7, 29	„ :	baptitaukolutiglo.
„	7, 47	„ :	issumagijaujungnaernekarpok.
„	9, 31	„ :	ânanâvaksôvlutik.
„	9, 32	„ :	angutiglo.
„	11, 9	„ :	tunnitjivioniarpose tagva.;

Luk.	11, 44	attuarsilerit:	aglangnik.
„	14, 17	„ :	illûnane (â pinnago).
„	16	„ :	kapitelib kollânêtune: okâlaninganik.
„	18, 10	„ :	aipangalo.
„	19, 3	„ :	inungaullo.
„	22, 42	„ :	pijomaguvit.
Joh.	1, 21	„ :	apperivâllo.
„	2	„ :	kapitelib kollânêtune: takkojomaningannik.
„	5, 19	„ :	piniarungnangilak.
„	6, 41	„ :	kakkôjauvunga.
„	7, 4	„ :	tautuktaujomagune.
„	7, 20	„ :	kiovut.
„	8, 44	„ :	okâlavok.
„	8, 46	„ :	ajornermik.
„	10, 22	„ :	uvloksiorviovok.
„	10, 23	„ :	arvertarpok.
„	12, 14	„ :	aglaksimangmat.
„	20, 7	„ :	immumajok.
Ap.	pin. 1, 11	attuarsilerit :	ârlungavisê?
„	5, 36	„ :	pimariuterdlune.
„	7, 4	„ :	tâpsomunga.
„	9, 4	„ :	okautjijomik.
„	10, 38	„ :	ajungitullijartorlune.
„	10, 48	„ :	uvliviojomavlutik.
„	14, 8	„ :	inûlernerminit.
„	17	„ :	kapitelib kollânêtune: Tessalônikame Berêame.
„	20, 13	„ :	aularluta.
„	21, 13	„ :	Jerusaleme.
„	21, 14	„ :	pijomajanga.
„	22, 29	„ :	kiglisiniartiksangita.
„	26, 6	„ :	angernerilauktanginik.
„	27, 1	„ :	umiaktortuksaunivut.

Ausserdem wäre noch folgendes Unwichtigere in Bezug auf die Evangelien und Apostelgeschichte zu bemerken:

a.) Im Allgemeinen:

Durchgängig würde wol an sehr vielen Stellen statt tâva besser tagva zu gebrauchen sein, z. B. Luk. 11, 8. 24, 8. Mat. 6, 33 und oft sonst.

b.) Accente:

— Da das Wort nicht annûpoк sondern ánnúpoк lautet, so ist das Dehnungszeichen zu streichen z. B. Mat. 20, 24. Marк. 10, 22. 41. u. s. w.

— Ebenso hat der Anhang arsuk richtiger ein kurzes a (nur wo es mit einem andern a zusammentrifft, wie in unârsuk ist's lang). Darum ohne Dehnungszeichen: ermgusiarsuk z B. Mat. 20, 22. 23. 26, 27. 39. 42. Marк. 10, 38. 39. 14, 23. 36. Luk. 22, 17. 20. 42. Joh. 18, 11 und sonst.

— Dagegen ist der Superlativanhang nerôjoк mit Dehnungszeichen zu schreiben, z. B. Marк. 12, 28—30. Joh. 17 Ueberschrift. Ap. pin. 23, 4. 5 und sonst.

— Ferner im einzelnen lies: maggôlivlune, tagvanêtuk Mat. 27, 51. 61; tâva Mat. 21, 17. ikâк Mat. 7, 3. 4. u. s. w.

c.) k und к.

Lies tâpkonunga Mat. 25, 14; kattimmavik Marк. 12, 35; sakkunginik, sunaкangitokut, kovijaumajut Luk. 11, 22. 24. 50; Nâlekamut Luk. 17, 5; serlak (oder læk) Ap. pin. 14, 18.

Und alle Dualendungen mit k: ipuk Marк. 12, 42. aivuk Luk. 24, 13; neliak Ap. pin. 1, 24. Luk. 5, 23. u. a. m.

YC100138